T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA İLGİ VE ALIŞKANLIKLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Hamide BELVEREN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ahmet BALCI

Hatay-2025

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA İLGİ VE ALIŞKANLIKLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Hamide BELVEREN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ahmet BALCI

Hatay-2025

ONAY

Hamide BELVEREN tarafından hazırlanan "***ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA İLGİ VE ALIŞKANLIKLARI***" adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile ***TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ*** olarak kabul edilmiştir.

31/ 07 /2025

Jüri Üyeleri	**İmza**
Prof. Dr. Ahmet BALCI (Tez Danışmanı- Başkan)	
Prof. Dr. Kadir Kaan BÜYÜKİKİZ (Üye)	
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KÖROĞLU (Üye)	

Hamide BELVEREN tarafından hazırlanan ***"Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıkları"*** adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım.**

Doç. Dr. Sinan ERDOĞAN

Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (31/07/2025)

Hamide BELVEREN

ÖN SÖZ

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve yaşamın bir parçası hâline gelmesiyle bireylerin bilgiyi elde edebilmelerinin birden çok yolu oluşmuştur. Ancak bilgiye ulaşmanın en temel ve güvenilir yolu okumadır. Okuma, bireylerin gelişmesini, değişmesini ve yaşadıkları toplumun bir parçası hâline gelmelerini sağlayan en önemli araçtır. Ayrıca okuma bireylerin akademik başarılarını da etkilemektedir. Bireyin her alanda gelişmesini sağlayan okuma bireyin yaşamının her döneminde olan ve olmaya da devam eden bir beceridir.

Bireyin yaşamında büyük bir etkiye sahip olan okumanın tam olarak geliştirilebilmesi için sadece sembolleri tanımak ve seslendirmek yeterli değildir. Sembolleri tanımanın ve seslendirmenin yanında sembolleri anlamakta gerekmektedir. Yani okuma demek okuduğunu anlama demektir. Bireyin okuduğunu anlayabilmesi için okumaya karşı ilgisi olmalı ve oluşturulmalıdır. Birey okuduğunda zevk alıp hoşlanırsa okuduğunu anlar ve okumayı da alışkanlık hâline getirir. Okumaya karşı bir alışkanlık oluşturulabilmesi için bireysel faktörlerin yanında çevresel faktörlerin etkili olduğu söylenebilmektedir. Bundan dolayı da Türkçe eğitiminde okumanın alışkanlık hâline getirilebilmesi için gerekli çalışmaların ve etkinliklerin yapılması gerekmektedir. Böylece okuma bireyin yaşamının bir parçası hâline gelecek ve bireyin gelişimine yön verecektir. Böylelikle bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlıkları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bundan dolayı da değerlendirme yapabilmek için ortaokul öğrencilerine anket uygulanmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde çalışmanın yapılma sebeplerini ortaya koyan "Problem Durumu, Amaç ve Alt Amaçlar, Önem, Sınırlılıklar, Varsayımlar, Tanımlar ve İlgili Araştırmalar" başlıklarına yer verilmiştir. "Problem Durumu" başlığında okuma, okuduğunu anlama, okuma ilgisi ve okuma alışkanlığı ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca bu bölümde okuma ilgi ve alışkanlığıyla ilgili ülkemizde ve dünyada yapılan araştırmalar incelenmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde çalışmanın kavramsal çerçevesine yer verilmiştir. Çalışmanın kavramsal çerçevesinde "Dil", "Dil ve Kültür İlişkisi", "Dil ve Düşünce İlişkisi", "Dilin Özellikleri", "Dil Öğretimi", "Ana Dili ve Yabancı Dil", "Ana Dili ve Yabancı Dil Öğretimi", "Dört Temel Dil Becerisi", "Okuma", "Okuma

Nedir?", "Okuma ve Anlama", "Okuma ve Önemi", "Okuma İlgi ve Alışkanlığı", "Okuma İlgisi", "Okuma Alışkanlığı", "Okuma Alışkanlığını Etkileyen Faktörler", "Kişisel Etkenler", "Çevre Etkenleri" ve "Cumhuriyet Dönemi'nde Uygulanan Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Okuma İlgi ve Alışkanlığı" başlıkları değerlendirilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde çalışmanın yöntem kısmı değerlendirilmiştir. Araştırmanın yöntem bölümü "Araştırmanın Modeli", "Evren ve Örneklem", "Araştırmaya Katılan Ortaokul Öğrencileri Hakkında Kişisel Bilgiler", "Verileri Toplama Teknikleri", "Okuma İlgi ve Alışkanlığı Anketi" ve "Verilerin Analizi" başlıklarından oluşmaktadır.

"Bulgular" başlığı araştırmanın dördüncü bölümünde yer almaktadır. Bu bölümde ortaokul öğrencilerinin (5., 6., 7. ve 8. sınıflar) okuma ilgi ve alışkanlıklarına dair elde edilen veriler tablo hâline getirilip değerlendirilmiştir. Bu süreçte iki değişken kullanılmıştır. Bu değişkenler cinsiyet ve sınıf düzeyidir. Bu değişkenlerin tablolarından elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

Araştırmanın beşinci ve son bölümünde "Sonuç, Tartışma ve Öneriler" başlıklarına yer verilmiştir. Bu başlıklarda araştırmadan elde edilen sonuçlar ve daha önce yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar karşılaştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında ortaokul öğrencilerine okuma ilgi ve alışkanlığı kazandırabilmek için önerilerde bulunulmuştur.

Bu araştırmanın en başından en sonuna kadar yanımda olan, tecrübesiyle araştırmamda yol gösteren ve sorduğum bütün sorulara sabırla ve açıklayıcı bir şekilde cevap veren hocam Prof. Dr. Ahmet BALCI'ya; kısa sürede verileri toplamama yardımcı olan okul idarecilerine ve öğretmenlerine; bana bu mesleği sevdiren, öğretmen olmayı öğreten ve iyi birer rol model olan Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü hocalarıma; bu süreçte yanımda olan öğretmenlerime; her koşulda yanımda olan ve desteğini esirgemeyen aileme teşekkür ediyorum. Ayrıca lisans ve yüksek lisans eğitimimde desteğini ve ilgisini esirgemeyen 6 Şubat depreminde kaybettiğimiz hocam Doç. Dr. Esra Nur TİRYAKİ'ye teşekkürü bir borç biliyorum.

Hamide BELVEREN

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA İLGİ VE ALIŞKANLIKLARI

Hamide BELVEREN
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2025
Danışman: Prof. Dr. Ahmet BALCI

ÖZET

İnsana yaşadığı dünyadan farklı dünyalar vadeden ve farklı kapılar açmasını sağlayan okuma becerisinin insanın yaşamında bir etkisinin olabilmesi için okumaya karşı bir ilgisinin ve alışkanlığının olması gerekmektedir. Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde desenlenmiştir.

Araştırmanın evrenini 2023-2024 öğretim yılında Hatay ilinin Samandağ ilçesinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Evreni temsilen Samandağ ilçesinin merkez okullarında öğrenim gören 5. sınıflardan 213, 6. sınıflardan 268, 7. sınıflardan 202 ve 8. sınıflardan 164 öğrenci olmak üzere toplamda 847 ortaokul öğrencisi örneklem olarak seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anket Formu" kullanılmıştır. Bu anketten elde edilen veriler betimsel istatistik (frekans ve yüzde) ile yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular örneklem grubundaki öğrencilerin okumayı sevdiklerini ve okuma alışkanlığına önemli ölçüde sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin okumayı en çok tercih ettikleri okuma materyalinin kitap olduğu görülmektedir. Öğrenciler okudukları kitabı en çok bir hafta içinde bitirdiklerini belirtmektedir. Ortaokul öğrencileri tür olarak en çok roman-hikâye okumayı tercih etmektedir. Ancak araştırmaya katılan öğrencilerin süreli yayın takip etme alışkanlığına sahip olmadıkları belirlenmiştir. Analizler sonucunda okuma ilgi ve alışkanlığının kazandırılmasında ailenin özellikle de annenin daha çok etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun ebeveynleriyle birlikte kararlaştırdıkları bir okuma saatlerinin olmadığı görülmektedir. Okuma ilgi ve alışkanlığının kazandırılmasında kütüphanelerin ve internetin etkisinin

çok az olduğu; okuma alışkanlığı kazanamama gerekçeleri arasında ödev fazlalığının en belirgin gerekçe olarak ileri sürüldüğü tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Türkçe Eğitimi, Okuma, Okuma İlgisi, Okuma Alışkanlığı

READING INTEREST AND HABITS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Master's Thesis, Hamide BELVEREN
Department of Turkish and Social Sciences Education, 2025
Supervisor: Prof. Dr. Ahmet BALCI

ABSTRACT

In order for the reading skill, which promises people different worlds from the world they live in and enables them to open different doors, to have an impact on people's lives, they must have an interest and habit of reading. In this study, it was aimed to measure the reading interest and habits of middle school students. The research was designed in the survey model.

The population of the research consists of secondary school students studying in Samandağ district of Hatay province in the 2023-2024 academic year. As part of the study's sampling process, 847 students from grades 5 through 8 were selected from central middle schools in the Samandağ district to represent the population. The sample consisted of 213 fifth graders, 268 sixth graders, 202 seventh graders, and 164 eighth graders. The "Reading Interest and Habits Questionnaire Form" developed by the researcher was used as a data collection tool. The data obtained from this questionnaire were interpreted with descriptive statistics (frequency and percentage).

The findings obtained as a result of the research show that the students in the sample group like reading and have reading habits to a significant extent. In addition, it is seen that the most preferred reading material of the students is books. Students state that they finish the book they read within a week at most. Secondary school students prefer to read novels and stories the most. However, it was determined that the students participating in the research did not have the habit of following periodicals. As a result of the analysis, it was concluded that the family, especially the mother, is more effective in gaining interest and habit of reading. However, it is seen that the majority of the students do not have a reading time that they decide together

with their parents. It was determined that libraries and the internet have very little influence on the acquisition of reading interest and habits, and that the most prominent reason for not acquiring reading habits is the excess of homework.

Keywords

Turkish Education, Reading, Reading Interest, Reading Habits

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**

ABSTRACT ..... **iii**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **viii**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xvi**

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu **1**

1.2.Amaç ve Alt Amaçlar **4**

1.3.Araştırmanın Önemi **4**

1.4.Sınırlılıklar **8**

1.5.Varsayımlar **8**

1.6.Tanımlar **8**

1.7.İlgili Araştırmalar **9**

1.7.1.Türkiye'de Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Konulu Araştırmalar 11

1.7.2. Türkiye Dışında Dünyada Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Konulu Araştırmalar 25

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dil.....33

2.2. Dil ve Kültür İlişkisi.....36

2.3. Dil ve Düşünce İlişkisi.....37

2.4. Dilin Özellikleri.....38

2.5. Dil Öğretimi.....40

2.5.1. Ana Dili ve Yabancı Dil.....40

2.5.2. Ana Dili ve Yabancı Dil Öğretimi.....41

2.6. Dört Temel Dil Becerisi.....42

2.7. Okuma.....43

2.7.1. Okuma Nedir?.....43

2.7.2.Okuma ve Anlama.....47

2.7.3.Okuma ve Önemi.....48

2.8. Okuma İlgi ve Alışkanlığı.....49

2.8.1. Okuma İlgisi.....49

2.8.2. Okuma Alışkanlığı.....52

2.8.3. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Faktörler.....57

2.8.3.1. Kişisel Etkenler.....57

2.8.3.2. Çevre Etkenleri.....59

2.8.3.2.1.Aile.....59

2.8.3.2.2.Okul ve Öğretmen.....62

2.8.3.2.3. Arkadaş Çevresi.....64

2.8.3.2.4. Kütüphaneler.....65

2.8.3.2.5.Teknoloji.....68

2.8.3.2.6. Programlar ve Yönetmelikler 69

2.9. Cumhuriyet Dönemi'nde Uygulanan Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Okuma İlgi ve Alışkanlığı 72

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli 80

3.2. Evren ve Örneklem 81

3.2.1.Araştırmaya Katılan Ortaokul Öğrencileri Hakkında Kişisel Bilgiler 82

3.3. Verileri Toplama Teknikleri.....85

3.3.1.Okuma İlgi ve Alışkanlığı Anketi 85

3.4. Verilerin Analizi.....86

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıklarıyla İlgili Bulgular ...88

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1.Sonuç ve Tartışma.....300

5.1.1.Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlığıyla İlgili Sonuç ve Tartışmalar.....300

5.2. Öneriler 331

KAYNAKÇA.....332

EKLER.....363

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Ortaokul Öğrencilerinin Okulu ve Bu Okullardan Katılan Öğrenci Sayısı 81
Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları 82
Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı 82
Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi 82
Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinden Aldıkları Harçlık Miktarı 83
Tablo 6: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Teknolojik Cihaza Sahip Olma Durumu 83
Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlar 84
Tablo 8: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Evlerinde İnternet Bağlantısı Olma Durumu 84
Tablo 9: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Boş Zamanlarında Yaptıkları Aktivitelere İlişkin Tercihleri 89
Tablo 10: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Boş Zamanlarında Yaptıkları Aktivitelere İlişkin Tercihleri 91
Tablo 11: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumayı Sevme Durumu 93
Tablo 12: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumayı Sevme Durumu 94
Tablo 13: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Alışkanlığına Sahip Olma Durumu. 95
Tablo 14: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Alışkanlığına Sahip Olma Durumu 96
Tablo 15: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Hoşlandıkları Okuma Materyalleri Durumu 97
Tablo 16: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Hoşlandıkları Okuma Materyalleri Durumu 99
Tablo 17: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Materyallerine Ulaşma Durumu 100
Tablo 18: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Materyallerine Ulaşma Durumu 102

Tablo 19: Öğrencilere Cinsiyete Göre Okuma Materyallerini Satın Alan Kişi 104
Tablo 20: Öğrencilere Sınıf Düzeyine Göre Okuma Materyallerini Satın Alan Kişi 105
Tablo 21: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okumak İçin Tercih Ettikleri Mekân Durumu 106
Tablo 22: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okumak İçin Tercih Ettikleri Mekân Durumu 108
Tablo 23: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Faaliyetlerinde Tercih Ettikleri Araçların Durumu 109
Tablo 24: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Faaliyetlerinde Tercih Ettikleri Araçların Durumu 110
Tablo 25: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ekrandan Okuma Yaparken Tercih Ettikleri Araçların Oranı 111
Tablo 26: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Ekrandan Okuma Yaparken Tercih Ettikleri Araçların Oranı 112
Tablo 27: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Materyallerine Aylık Harçlıklarından Ayırdıkları Bütçe Durumu 113
Tablo 28: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Materyallerine Aylık Harçlıklarından Ayırdıkları Bütçe Durumu 114
Tablo 29: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Materyallerini Seçerken Tavsiyesine Önem Verdiği Kişi 115
Tablo 30: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Materyallerini Seçerken Tavsiyesine Önem Verdiği Kişi 117
Tablo 31: Öğrencileri Cinsiyete Göre Okumaya Yönlendiren Kişi 119
Tablo 32: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okumaya Yönlendiren Kişi 121
Tablo 33: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Materyalini Tamamlama Durumu. 122
Tablo 34: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Materyalini Tamamlama Durumu 123
Tablo 35: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Satın Alma Sıklıkları 129
Tablo 36: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Satın Alma Sıklıkları 131
Tablo 37: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Satın Aldıkları Kitaplara Ulaşma Durumu. 132

Tablo 38: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Satın Aldıkları Kitaplara Ulaşma Durumu 134
Tablo 39: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumaya Zaman Ayırma Durumu 135
Tablo 40: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumaya Zaman Ayırma Durumu 136
Tablo 41: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Zaman Dilimleri 137
Tablo 42: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Zaman Dilimleri 139
Tablo 43: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Günler 140
Tablo 44: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Günler 142
Tablo 45: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitabı Ortalama Bitirme Süre Durumu 152
Tablo 46: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitabı Ortalama Bitirme Süre Durumu 154
Tablo 47: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitabı Bitirme Sürelerini Etkileyen Faktörler 155
Tablo 48: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitabı Bitirme Sürelerini Etkileyen Faktörler 157
Tablo 49: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Yılda Ortalama Olarak Okudukları Kitap Sayısı 158
Tablo 50: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Yılda Ortalama Olarak Okudukları Kitap Sayısı 160
Tablo 51: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ders Kitapları Dışında Kitaplıklarında Bulunan Kitap Sayısı 161
Tablo 52: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Ders Kitapları Dışında Kitaplıklarında Bulunan Kitap Sayısı 163
Tablo 53: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitaplıklarındaki Kitap Sayısını Yeterli Bulma Durumu 164
Tablo 54: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitaplıklarındaki Kitap Sayısını Yeterli Bulma Durumu 165
Tablo 55: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okumayı Planladıkları Kitaplarla İlgili Okuma Listeleri Oluşturma Durumu 166

Tablo 56: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okumayı Planladıkları Kitaplarla İlgili Okuma Listeleri Oluşturma Durumu.....167
Tablo 57: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitabı Seçmelerini Etkileyen Faktörler.....169
Tablo 58: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitabı Seçmelerini Etkileyen Faktörler.....171
Tablo 59: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okuma Sebepleri.....173
Tablo 60: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okuma Sebepleri.....175
Tablo 61: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumanın Sağladığı Faydalar.....177
Tablo 62: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumanın Sağladığı Faydalar.....179
Tablo 63: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumasına Engel Olan Sebep.....181
Tablo 64: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumasına Engel Olan Sebep.....183
Tablo 65: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitabı Okurken Dikkatlerinin Dağılmasını Etkileyen Sebep.....184
Tablo 66: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitabı Okurken Dikkatlerinin Dağılmasını Etkileyen Sebep.....186
Tablo 67: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Türk Yazarlara Cevap Verme Durumu.....187
Tablo 68: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Türk Yazarlara Cevap Verme Durumu.....188
Tablo 69: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kitaplarını Okumayı Tercih Ettikleri Türk Yazarlar.....189
Tablo 70: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Yabancı Yazarlara Cevap Verme Durumu.....194
Tablo 71: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Yabancı Yazarlara Cevap Verme Durumu.....195
Tablo 72: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Yabancı Yazarlar.....196
Tablo 73: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okumaktan Hoşlandıkları Kitap Türleri Durumu.....200
Tablo 74: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okumaktan Hoşlandıkları Kitap Türleri Durumu.....202

Tablo 75: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Duygusal Konuları Okuma Sıklıkları 203
Tablo 76: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Duygusal Konuları Okuma Sıklıkları 204
Tablo 77: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kahramanlık ve Tarih Konularını Okuma Sıklıkları 205
Tablo 78: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kahramanlık ve Tarih Konularını Okuma Sıklıkları 206
Tablo 79: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Mizahi Komik Kitapları Okuma Sıklıkları 207
Tablo 80: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Mizahi Komik Kitapları Okuma Sıklıkları 208
Tablo 81: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Hayvanlar Âlemi Konularını Okuma Sıklıkları 209
Tablo 82: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Hayvanlar Âlemi Konularını Okuma Sıklıkları 211
Tablo 83: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Bilim Kurgu Konularını Okuma Sıklıkları 212
Tablo 84: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Bilim Kurgu Konularını Okuma Sıklıkları 213
Tablo 85: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Aile ve Ev Hayatı Konularını Okuma Sıklıkları 214
Tablo 86: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Aile ve Ev Hayatı Konularını Okuma Sıklıkları 216
Tablo 87: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Gezi Konusunu Okuma Sıklıkları 217
Tablo 88: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Gezi Konusunu Okuma Sıklıkları....218
Tablo 89: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Macera Konularını Okuma Sıklıkları 219
Tablo 90: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Macera Konularını Okuma Sıklıkları 220
Tablo 91: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Sağlık Konularını Okuma Sıklıkları 221
Tablo 92: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Sağlık Konularını Okuma Sıklıkları 222
Tablo 93: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dinî Konuları Okuma Sıklıkları 223
Tablo 94: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dinî Konuları Okuma Sıklıkları 225
Tablo 95: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Eğlence Konularını Okuma Sıklıkları 226

Tablo 96: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Eğlence Konularını Okuma Sıklıkları 227
Tablo 97: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Spor Konularını Okuma Sıklıkları..... 228
Tablo 98: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Spor Konularını Okuma Sıklıkları 229
Tablo 99: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Arkadaşlık Konularını Okuma Sıklıkları 230
Tablo 100: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Arkadaşlık Konularını Okuma Sıklıkları 231
Tablo 101: Öğrencilerin Cinsiyete Göre En Son Okudukları/Okumakta Oldukları Kitabı ve Yazarını Yazma Durumu 232
Tablo 102: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre En Son Okudukları/Okumakta Oldukları Kitabı ve Yazarını Yazma Durumu 233
Tablo 103: Araştırmaya Katılan Ortaokul Öğrencilerinin En Son Okudukları/ Okumakta Oldukları Kitapların Adı ve Yazarı 234
Tablo 104: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okudukları Kitaplarla İlgili Başkalarıyla Konuşma Durumu 244
Tablo 105: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okudukları Kitaplarla İlgili Başkalarıyla Konuşma Durumu 245
Tablo 106: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Hediye Etme Durumu 246
Tablo 107: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Hediye Etme Durumu 247
Tablo 108: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Sürekli Okudukları/Takip Ettikleri Derginin Olma Durumu 249
Tablo 109: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Sürekli Okudukları/Takip Ettikleri Derginin Olma Durumu 250
Tablo 110: Ortaokul Öğrencilerinin Düzenli Olarak Okudukları Dergilerin Adı ve Öğrenci Sayısı 251
Tablo 111: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okudukları/Takip Ettikleri Dergiye Ulaşma Durumu 252
Tablo 112: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okudukları/ Takip Ettikleri Dergiye Ulaşma Durumu 253
Tablo 113: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Takip Ettikleri Dergiyi Seçmelerinde Etkili Olan Faktörler 254

Tablo 114: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Takip Ettikleri Dergiyi Seçmelerinde Etkili Olan Faktörler 255
Tablo 115: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Evlerine Gazete Alınma Sıklığı 257
Tablo 116: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Evlerine Gazete Alınma Sıklığı 258
Tablo 117: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Gazete Okumaya Ayırdıkları Zaman 260
Tablo 118: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Gazete Okumaya Ayırdıkları Zaman 261
Tablo 119: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Gazetedeki Konuların İlgilerini Çekme Durumu 263
Tablo 120: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Gazetedeki Konuların İlgilerini Çekme Durumu 264
Tablo 121: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Bir Gün İçinde İnternete Ayırdıkları Zaman 265
Tablo 122: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Bir Gün İçinde İnternete Ayırdıkları Zaman 267
Tablo 123: Öğrencilerin Cinsiyete Göre İnterneti Kullanma Amaçları 269
Tablo 124: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre İnterneti Kullanma Amaçları 271
Tablo 125: Öğrencilerin Cinsiyete Göre İnternet Üzerinde Kitap, Dergi ve Gazete Okuma Durumu 272
Tablo 126: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre İnternet Üzerinde Kitap, Dergi ve Gazete Okuma Durumu 274
Tablo 127: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Yılda E-Kitap Okuma Sıklığı 275
Tablo 128: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Yılda E-Kitap Okuma Sıklığı 276
Tablo 129: Öğrencilerin Sınıflarında Kitaplık Olma Durumu 277
Tablo 130: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okullarında Kütüphane Olma Durumu 278
Tablo 131: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuldaki/Sınıftaki Kitaplıktan Kitap Alma Sıklığı 279
Tablo 132: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuldaki/Sınıftaki Kitaplıktan Kitap Alma Sıklığı 281
Tablo 133: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Yakın Halk Kütüphanesinin Olma Durumu 282

Tablo 134: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Halk Kütüphanesine Üyeliklerinin Olma Durumu 283
Tablo 135: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Halk Kütüphanesine Üyeliklerinin Olma Durumu 284
Tablo 136: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Halk Kütüphanesinden Kitap Alma Sıklığı 285
Tablo 137: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Halk Kütüphanesinden Kitap Alma Sıklığı 287
Tablo 138: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ebeveynlerinin Kitap Okuma Durumu ... 288
Tablo 139: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Ebeveynlerinin Kitap Okuma Durumu 289
Tablo 140: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Aileleriyle Birlikte Kararlaştırdıkları Okuma Saatlerinin Olma Durumu 290
Tablo 141: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Aileleriyle Birlikte Kararlaştırdıkları Okuma Saatlerinin Olma Durumu 291
Tablo 142: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ebeveynleriyle Birlikte Okudukları Kitaplar Üzerine Konuşma Durumu 292
Tablo 143: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Ebeveynleriyle Birlikte Okudukları Kitaplar Üzerine Konuşma Durumu 293
Tablo 144: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Çevrelerinde En Çok Kimin Kitap Okuduğu 294
Tablo 145: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Çevrelerinde En Çok Kimin Kitap Okuduğu 296
Tablo 146: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Çevrelerinden Kitap Hediye Alma Durumu 297
Tablo 147: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Çevrelerinden Kitap Hediye Alma Durumu 298

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt. : Aktaran

A.L.A : Amerikan Kütüphane Derneği

Çev. : Çeviren

Ed. : Editör

Haz. : Hazırlayan

LGS : Liseye Geçiş Sistemi

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

RG : Resmî Gazete

s. : Sayfa

TD : Tebliğler Dergisi

TDK : Türk Dil Kurumu

TEOG : Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi

TÜBA : Türkiye Bilimler Akademisi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

Vb. : Ve benzeri

Vd. : Ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, amaç, önem, sınırlılıklar, varsayımlar, tanımlar ve ilgili araştırmalar başlıklarına yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurabilmek için kullanılması büyük önem arz eden ve dilin dört temel becerisinden biri olan okuma, bireyin hayatında çok önemli bir rol oynamaktadır. Bireyin okul yaşamından itibaren hayatına giren ve bütün hayatında etkili olmaya devam eden okuma, *"gözün satırlar üzerinde sıçraması sonucu kelime şekillerini görerek, bunların anlamlarını kavrama ve seslendirme" (Öz, 2011:211)* süreci olarak tanımlanmaktadır. *"Okumak, şekiller yoluyla taş, papirüs, kâğıt ve ekran üzerindekileri sesletmek ve bu şekillerden anlam çıkarmak olarak tanımlanabilir" (Kuş ve Türkyılmaz, 2010:14).* Yani okuma sadece sembolleri görme, tanıma ve o sembolleri seslendirme olarak kısıtlanmamalıdır. Çünkü okuma tanınan ve seslendirilen sembolleri anlamak ve kavramaktır. Okumanın mekanik bir ses tekrarı olmanın ötesinde okuma materyalinden anlam çıkarma niteliğine dikkat çeken Ocak (2004: 20), aslında okuma eğitiminde seslendirmeden öte anlama becerisinin kazandırılması gerektiğini göstermektedir. Çünkü bireyin yaptığı okumalarda amacına ulaşabilmesi için okuduğunu anlaması gerekmektedir. Günümüzün en büyük sorunlarından biri de budur: Okunanı anlamamak. Bu sorunun çözülebilmesinin yegâne pratik yolu olarak da okumanın sürekli gerçekleştirilen bir beceriye dönüştürülmesi sıklıkla önerilmektedir. Okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesinde ebeveynlere ve öğretmenlere çok büyük görevler düşmektedir. Çünkü okumayan ve bu sebeple de okuduğunu anlamayan bir bireyden başarı beklemek imkânsızdır.

Okuma bireyin her açıdan gelişmesini ve kendini geliştirmesini sağlayan bir beceridir. Güneş (2021:2) okuma becerisini dil ve zihin becerilerini geliştirerek geleceğin şekillendirilmesindeki anahtar rolüne dikkat çekmiştir. Güneyli de (2003:22) okumayı bir kurallar bütününü ezberlemenin ötesinde hayata anlam katarak farklı bakış açıları geliştirmeye olanak tanıyan bir beceri olarak değerlendirir. Okuma,

"davranış ve düşünüş gücümüzü de besler, geliştirir" (Özdemir, 2018:19). Okuma, bireyin farklı bakış açıları geliştirmesini sağlayıp yaşamını şekillendiren ve anlamlı bir hâle getiren bir beceridir. Bu farklı bakış açıları geçmişi anlamlandırma, geleceğe yön verme çabamıza değer katmaktadır. Odabaş (2005:3) da bu noktadan hareketle geleceğe yön verecek hayallerin temelinde de insanı tanımaya, geçmişi anlamaya vurgu yapar. Okuma, bireyin farklı dünyalara açılan kapısıdır. Farklı yaşamlarla, insanlarla ve yerlerle bireyin tanışmasını sağlamaktadır. Okuma bireyin hayal kurmasını sağlamakta ve hayal gücünü geliştirmektedir. Ayrıca okuma, bireyin istediği bilgiye tek başına ulaşmasını sağlayan yegâne ve vazgeçilmeyecek bir kaynaktır.

Bireyin hayatında bu kadar etkiye ve öneme sahip olan okuma becerisine gerekli değerin verildiğini her zaman söylemek mümkün değildir. Bu durum TÜİK verilerine de yansımış görülmektedir. TÜİK (2022) verilerine göre toplam nüfusun %31'i bir yılda en az bir kitap okurken %69'u kitap okumamaktadır. Yani nüfusun büyük çoğunluğu okumamaktadır. Bu durum bireyin hem akademik hem de gündelik hayatında sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Bu sorunun çözülebilmesi için bireye okuma ilgisi ve alışkanlığı kazandırılmalıdır.

Okumanın bir beceri olarak geliştirilmesinde farklı psikolojik etkenlerin bulunduğu bilinmektedir. Bu noktada özellikle ilgi ve alışkanlık kavramları öne çıkmaktadır. Okuma oranının arttırılabilmesi için bireylerin okumaya karşı olan ilgilerinin oluşturulması ve arttırılması gerekmektedir. Okuma oranının arttırılmasında önemli ve etkili olan ilgi*, "iki şey arasında bulunan herhangi bir bağlılık; alaka, taalluk. Belirli bir olay veya etkinliğe yakınlık duyma, ondan hoşlanma ve ona öncelik tanıma" (TDK, 2023)* olarak tanımlanır. Yani ilgi, bireyin hoşlandığı ve sevdiği etkinliklere öncelik tanıyıp daha fazla zaman ayırmasıdır. Tanımdan hareketle hoşlandığı etkinlikleri severek yapan insanlar için okumanın da öncelikli hâle getirilmesinde "ilgi"nin bir hareket noktası olması gerektiği açıktır. Yani bireyin okumaya zaman ayırabilmesi için okumaya karşı ilgisinin olması gerekmektedir. Ancak okuma ilgisinin kazandırılması uzun bir süreç gerektirmektedir. Bu durumda ebeveynler ve öğretmenlerin sağladığı etki inkâr edilemez. Okumaya karşı olan ilgi bireye birçok katkı sağlamaktadır. Çünkü ilgi bireyi okumaya yönlendirmektedir: *"Okuma ilgisi zihni aktif olarak harekete geçiren ve yönlendiren bir güç olmaktadır. Bu güç bireyin zihinsel enerjisini okumaya ve okuduğu belli konulara yöneltmektedir"*

(Güneş, 2017:121). Okumaya karşı olan ilgi bireyin farklı yönlerde gelişimine katkı sağlayacaktır. Ailede ve okulda bireyin okuma ilgisini harekete geçirecek çalışmalar istenen sonuca ulaşılmasını da kolaylaştıracaktır.

Okuma oranının arttırılmasında ilgi kadar alışkanlığın da etkisi bulunmaktadır. Okuma ve okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesinde ilgi kadar önemli ve değerli olan alışkanlık, "*bir şeye alışmış olma durumu; alışkı, alışkınlık, alışmışlık, yordam, itiyat, huy" (TDK, 2023)* olarak tanımlanır. Yani alışkanlık bireyin belli bir düzen çerçevesinde sürekli gerçekleştirdiği faaliyetleri kapsamaktadır. Bireyin okuduğunu anlayabilmesi için okumayı alışkanlık hâline getirmesi, yani sürekli okuma yapması gerekmektedir. Okuma alışkanlığı, "*kişilerin herhangi bir konuda yaptığı araştırmalara kaynak oluşturmak ya da gezmeye, müzik dinlemeye benzer şekilde hayatını eğlenceli kılmak amacıyla okuma faaliyetini eleştirel bir yaklaşımla sürekli ve düzenli bir biçimde sürdürmesidir" (Odabaş, 2005:1).* Bireyin düzenli, sürekli ve eleştirel bir şekilde okuma yapması dil ve zihinsel gelişmesini olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca okumanın alışkanlık hâline getirilmesi bireyin akademik hayatını doğrudan etkileyip önemli katkı sağlamaktadır. Akademik hayat yanında sosyal hayatın zenginleştirilmesinde de bir beceri alanı olarak okuma karşımıza çıkmaktadır: "*Okuma, kişilere sabırlı olmayı, neden sonuç ilişkilerini kuracak zaman dilimini kendilerine tanımayı, olaylar arasında anlamlı bağlantılar kurmayı da öğretir" (Ungan, 2008:220).* Okumanın alışkanlık hâline getirilmesi sadece bireyi değil toplumu da etkilemektedir. Yani bireyin okuma alışkanlığına sahip olması demek bireylerin oluşturduğu toplumun gelişmesi ve ilerlemesi demektir. Okuyan ve okumaya önem veren toplumlar hep bir adım önde olacaktır.

Bireyin tüm yaşamını etkileyen bir beceri olarak okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesinde hem ilginin hem de alışkanlığın etkisi inkâr edilemeyecek kadar fazladır. Okuma becerisinin kazandırılabilmesi ve bu becerinin sürdürülebilir bir devamlılığa sahip olması için okumaya karşı ilginin oluşturulabilmesi ve okuma alışkanlığının kazandırılması gerekmektedir. Bu sebeple sürdürülecek eğitim faaliyetlerinin hareket noktasını oluşturabilecek okuma ilgi ve alışkanlığı araştırmalarının hemen her toplum için önemi yadsınamaz. Değişen bireyler/nesiller okuma ilgi ve alışkanlığı araştırmalarının sürekli bir şekilde tekrarını ve güncellemesini zorunlu kılmaktadır. Bu gerçekten hareketle bu araştırmanın amacı

örneklem olarak seçilen 847 ortaokul öğrencisinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını tespit etmek olarak belirlenmiştir.

1.2.Amaç ve Alt Amaçlar

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını tespit etmektir. Belirlenen amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- 5-8. sınıf ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları hangi düzeydedir?
- Ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlığını hangi çevresel etkenler etkilemektedir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Dört temel dil becerisinden biri olan okuma bireyin yaşamının her kısmında yer almaktadır. Çünkü okuma bireyin hem iç hem de dış dünyasına açılan bir pencere gibidir. Bu pencere sayesinde birey hem kendi iç dünyasını hem de dış dünyayı yani yaşadığı toplumu öğrenmektedir. Birey kendini ve yaşadığı toplumu keşfettikçe gelişmekte ve değişmektedir. Okuma bireyin kendine ve yaşadığı topluma farklı bir açıdan bakmasını sağlamaktadır. Yani birey farklı bakış açıları kazanmaktadır.

Bireyin yaşadığı topluma, zamana ayak uydurabilmesi ve kendini geliştirebilmesi için okuma becerisinin sağladığı katkı inkâr edilemeyecek düzeydedir. Okuyan ve okuduğunu anlayan birey, çevresiyle uyum içinde yaşayabilen, bilgi edinme yollarını fark eden, değişime ve öğrenmeye açık bireyler olarak akademik ve sosyal gelişimini sürdürebilen bireylere dönüşmektedir.

Okumanın bireyin yaşamında etkili olabilmesi ve yaşamını şekillendirebilmesi için bireyin okumaya karşı ilgi duyması ve okumayı alışkanlık hâline getirmiş olması gerekmektedir. Bireyin okumaya karşı ilgi duyması ve okumayı alışkanlık hâline getirmesi okumanın sürekli ve etkili olmasını sağlamaktadır. Ayrıca bu durum bireyin okuduğunu anlamasına da katkı sağlamaktadır. Bu sebeple okuma ilgisinin ve alışkanlığının geliştirilmesi önem arz etmektedir. Küçük yaşlarda ailede başlayan ve ilerleyen yıllarda okulda devam eden bu sürecin planlı bir şekilde yürütülmesi belirlenen amaçlara ulaşmayı kolaylaştıracaktır. Okuma alışkanlığı kazanmanın kısa sürede gerçekleşmemesi hem ailede hem de okulda planlamanın önemini belirgin bir hâle getirmektedir. Planlama sürecinin bu iki aşamalı yönü okuma ilgi ve

alışkanlığının kazandırılabilmesi için kişisel ve çevresel faktörleri göz önünde bulundurmayı gerektirmektedir.

Alanyazın tarandığında okuma ilgi ve alışkanlığı ile ilgili hem yurt içi hem de yurt dışında nitel ve nicel olmak üzere birçok çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Bu durumun sebebi okumanın bireyin yaşamının her alanında etkili olmasından kaynaklanmaktadır. Bir beceri alanı olarak okuduğunu anlamanın gelişmesinde birçok faktör etkilidir. Bu faktörlerin içinde okuma ilgi ve alışkanlığının geliştirilmesinin önemli olduğu bilinmektedir. Bu bilgiden hareketle okuma becerisinin gelişmesinde etkili olan ilgi ve alışkanlık farklı açılarla ve alanlarda birçok araştırmaya konu olmuştur. Okuma ilgi ve alışkanlığını kapsayan okul öncesi çocukların okuma alışkanlığına hazırlık durumları ve anaokullarının okuma alışkanlığına hazırlık açısından yeterli olup olmadığı (Çakmak ve Yılmaz, 2009; Ekici, 2014); ilköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının oluşmasındaki bireysel tercihleri ve bu tercihlerin farklı değişkenlerle ilişkisi (Penney, 1972; Devrimci Künyeli, 1993; Okiy, 1996; Gudakovska, 1996; Abeyrathna ve Zainab, 2004; Çiçek Çetinkaya, 2004; Gönen, Çelebi Öncü ve Işıtan, 2004; İnan, 2005; Topçu, 2005; Keleş, 2006; Suna, 2006; Majid ve Tan, 2007; Balcı, 2009-b; Smith, 2009; Sünbül, vd., 2010-a; Abidin, Pour- Mohammadi ve Jesmin, 2011; Hanedar, 2011; Husaini vd., 2012; Mete, 2012; Durualp, Çiçekoğlu ve Durualp, 2013; Deniz, 2015; Haliru, Abdulkarim, Mohammed ve Dangani, 2015; Oriogu, 2015; Edeole ve Adejoke, 2016; Nagaraja ve Manalan, 2016; Khongtim ve Naga, 2017; Lusianah, 2017; Akande ve Oyedapo, 2018; Bayat ve Çetinkaya, 2018; Calp, 2018; Taş, 2018; Chairanissa ve Wirza, 2019; Algül, 2019; Altuntop; 2019; Vuong, vd., 2019; Babalola, 2020; Tonka, 2020; Yurtbakan ve Erdoğan, 2020; Faisal, 2021; Hassan, Azmi, Muhamad ve Abdullah, 2021; Sevgi ve Karakaya, 2021; Bekaroğlu vd., 2022; Gül Özdil ve Demir, 2022; Kırs, 2022; Ramzan, Perveen ve Altaf, 2022; Arslan, 2023; Çevik, Ayana ve Ayana, 2023; Güneş vd., 2023; Bahşi ve Ateş, 2024; Güneş, Durualp ve Durualp, 2024; Karaduman, 2024); ilköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının akademik başarı ve kelime hazinesinin gelişmesine olan etkisi (Güngör, 2009; Anyaegbu, Aghauche ve Nnamani, 2016; Tüzer, 2016; Berkant ve Tüzer, 2017; Wibayanti, Lian ve Mulyadi, 2020; Karadağ, 2022; Ekmen, 2023; Erkuş ve Babayiğit, 2023); ilköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının akademik sınavlarla olan ilişkisi (Aksoy, 2018; Büyükalan Filiz ve Kalaycı, 2019); ilköğretim öğrencilerine uygulanan okuma strateji ve

etkinliklerinin onların okuma ilgi ve alışkanlıklarına etkisi (Tuna, 2016; Katrancı ve Biçer, 2021); ergenlik döneminde okuma ilgi ve alışkanlığı (Hopper, 2005; Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010); lise öğrencilerinin okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlıkları (Kaynar, 2007; Sünbül, vd., 2010-b; Early, 2011; Ahmad ve Goswami, 2013; Mansor, Rasul, Rauf ve Koh, 2013; Taşkesenlioğlu, 2013; Temizyürek, Çolakoğlu ve Coşkun, 2013; Uslu Üstten ve Pilav, 2014; Coşkun, Karakoç ve Zorbaz, 2015; Loan ve Shah, 2017; Maharsi, Ghali ve Maulani, 2019; Gezgin, 2021; Maribbay, 2022; Phutthabun, 2022; Kavitha ve Bhuvaneswari, 2024); farklı yaş gruplarındaki gençlerin okuma ilgi ve alışkanlıklarının farklı değişkenlerle olan ilişkisi (Clark ve Foster, 2005; Hughes- Hassell, 2021); üniversite öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları (Arslan, Çelik ve Çelik, 2009; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008; Rasiah, Kaur ve Nagaratnam, 2011; Akçakaya vd., 2012; Issa, Aliyu, Akangbe ve Adedeji, 2012; Onuoha, Unegbu ve Umahi, 2013; Şanlıbaba ve Gümüş, 2014; Labo- Popoola, 2018; Arslanoğlu ve Mor, 2018; Solmaz, 2018; Kaygas, 2019; Toker ve Aminou, 2019; Kuijpers, Douglas ve Kuiken, 2020); üniversite öğrencilerinin okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlıklarıyla kütüphane kullanma alışkanlıkları (Bınarbaşı, 2006, Kurulgan ve Çekerol, 2008; Celik, 2019); gelişen teknolojinin üniversite öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlığına etkisi (Emir, 2019); lise ve üniversite öğrencilerinin okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlıklarıyla kütüphaneyi kullanma alışkanlıkları (Dökmen, 1990); öğretmen, öğretmen adayı ve eğitim idarecilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları (Şahiner, 2005; Aslantürk, 2008; Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008; Geçgel ve Burgul, 2009; Demir, 2009; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2009; Batur, Gülveren ve Bek, 2010; Kuş ve Türkyılmaz, 2010; Pehlivan, Serin ve Bulut Serin, 2010; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Aslantürk, 2010; Arı ve Demir, 2013; Kalyocu, 2013; Konan, 2013; Konan ve Oğuz, 2013; Yalman, Özkan ve Kutluca, 2013; Lüle Mert, 2014; Alaca ve Kızılöz, 2015; Biçer, 2015; Elkatmış, 2015; Özdemir, Özdemir ve Kaya, 2015; Yıldız, Ceran ve Sevmez, 2015; Baltacı, 2017; Biçer ve Ercan, 2017; Şengül Bircan, 2017-a ; Şengül Bircan, 2017-b; Tavşanlı ve Kaldırım, 2017; Akbabaoğlu, 2019; Ballı, 2019; Erdağı Toksun, 2019; Karasu Avcı ve Faiz, 2019; Tunç ve Ertem, 2019; Akbabaoğlu ve Yıldız Duban, 2020; Bala, Mazah ve Yaharami, 2021; Yüksel, 2021; Salcı, 2022; Ürün Karahan, 2022; Bertan, 2024; İşgören, 2024; Zan, 2024); öğretmen adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarıyla kütüphane kullanım düzeyleri (Sevmez, 2009; Kara, 2019); okuma ilgi ve alışkanlığının öğretmenlerin davranışlarına olan etkisi (Pala, 2019); lisansüstü

öğrencilerin okuma ilgi ve alışkanlıklarına ilişkin tercihleri (Noor, 2011; Khreisat ve Kaur, 2014; Kırs ve Kinay, 2024); yetişkinlerin okuma ilgi ve alışkanlıkları (Zengin, 2003; Merga, 2017); özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlıkları (Jostes, 1993; Ogurlu, 2014; Okur ve Özsoy, 2017; Alevli, 2018); okuma ilgi ve alışkanlığını kazanmaya, kazandırmaya ve geliştirmeye yönelik görüşlerin birden çok değişkenle birlikte değerlendirilmesi (Öztemiz ve Önal, 2013; Tekgül, 2013; Aksoy, 2014; Deniz, 2017; Çelik, 2020; Kırs ve Kinay, 2022); okuma alışkanlığının kazandırılmasında çevre faktörü (Bekar, 2005; Akca, 2008; Gökçe vd., 2013; İskender, 2013; Adnan, Akram ve Akram, 2016; Dündar ve Maden, 2019; Karakullukçu, 2019; Karakullukçu ve Çelik, 2020; Demir,2022; Özden Deniş, 2022; Bilgiç, 2023; Demir, 2024); okuma ilgi ve alışkanlığını etkileyen ve gelişimini sağlayan faktörler (Meral, 2005; Şahin, 2012; Battalbaş, 2013; Romero Oliva, Ambrós Pallarés ve Trujillo Saez, 2020; Alam, 2021;Gül, 2021; Mut, 2021; Mut ve Gelişli, 2021; Tatar, 2022); kütüphanelerin ve kütüphanecilerin okuma ilgi ve alışkanlığına etkisi (Bayram, 1990; Yılmaz, 1990; Akbulut Güneş, 2013; Cevher, 2015; Karadeniz ve Yılmaz, 2017; Bostancı, 2019; Akça, 2020; Atteyeh, 2022; Kırs, 2022; Çay, 2023); ebeveynlerin çocuklarının okuma ve kütüphaneye gitme alışkanlıklarına karşı duyarlılıkları, çocukların kütüphane kullanma alışkanlıkları ve kütüphanelerle ilgili görüşleri (Yılmaz, 2004; Katrancı ve Yetgin, 2019); kitap türlerinin okuma ilgi ve alışkanlığına ile yaşama katkısının incelenmesi (Turgut Bayram, 2009; Serin, 2011; Gürsoy, 2018; Ezber, 2022) değerlendirmeye çalışılan başlıklardır. Teknolojik gelişmelerin hızlı seyri ve bu gelişimin okuma ilgi ve alışkanlığına etkisi de merak edilen konulardan biridir. Teknoloji kullanımının okuma ilgi ve alışkanlığının gelişimine etkisiyle çevrimiçi ve mobil okumalara olan ilgi ve alışkanlığın artış göstermesi (Shen, 2006; Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007; Davarcı, 2013; Shimray, Keerti ve Ramaiah, 2015; Zasacka, 2017; Nnaji, Okpuzor ve Morka, 2020; Gençtürk, 2022); okuma ilgi ve alışkanlığının kazandırılmasında kültürel iletişim ve teknolojisinin kazandırılmasına bağlı yaşanan sorunlar (Gürcan, 1996) bu kapsamda değerlendirilmeye çalışılmıştır. Okuma ilgi ve alışkanlığıyla ilgili hazırlanan öğretim programlarının ve ölçeklerin değerlendirilmesi (Gömleksiz, 2004; Dengiz, 2006; Tok, Küçük ve Kırmacı, 2015); okuma ilgi ve alışkanlığı kavramı (Odabaş, 2005; Ungan, 2008; Tanju, 2010; Karadağ, 2014; Güneş, 2017; Karatay, Külah ve Kaya, 2020; Jabbar ve Warraich, 2022; Kırs, 2022) da araştırmacıların ilgisini çeken konulardır. Bu araştırmalar içinde Hatay il merkezinde bulunan üniversite (Yılmaz ve Benli,

2010), 6. sınıf (Balcı, Uyar ve Büyükikiz, 2012) ve ilkokul öğrencilerinin (Yılmaz ve Darıcan, 2015) okuma ilgi ve alışkanlığını tespit etmeyi amaçlayan üç çalışma tespit edilmiştir. Ancak araştırma kapsamları düşünüldüğünde tüm ortaokul düzeylerinde ve il merkezi dışında bulunan öğrenciler üzerinde bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bütün bu değerlendirmelerden hareketle il merkezi dışında bulunan öğrencilerin okuma ilgi ve alışkanlıklarının tespiti amaçlanmıştır. Okuma ilgi ve alışkanlığı akademik araştırmalara sıklıkla konu olsa da kişi, sosyal çevre, yer, zaman aralığı gibi pek çok faktörün araştırma sonuçlarını farklılaştırabileceği bilgisinden hareketle 2023 yılında Hatay'da yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında var olan durumu tespit etmenin bu araştırmayı önemli kıldığı düşünülmektedir.

1.4.Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2023- 2024 öğretim yılında Hatay ili Samandağ ilçe merkezinden seçilen 5 okul ve bu okullarda öğrenim gören 5. sınıflardan 213, 6. sınıflardan 268, 7. sınıflardan 202 ve 8. sınıflardan 164 öğrenci olmak üzere toplamda 847 öğrenciden elde edilen verilerle,
2. Verilere ulaşabilmek için kullanılan "Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anket Formu" sorularıyla,

sınırlıdır.

1.5.Varsayımlar

Araştırmada öğrencilerin;

- araştırma kapsamında kendilerine yöneltilen sorulara gerçek durumlarını yansıtan cevaplar verdikleri,
- ankette verilen sorulara içtenlikle ve samimi bir şekilde cevap verdikleri, varsayılmaktadır.

1.6.Tanımlar

Okuma: *"Okuma, dil kurallarına uyularak oluşturulmuş yazılı iletileri duyu organları yoluyla algılayıp kavrama, anlamlandırma, yorumlama, düşünce yürütme ve yargıya varma evrelerinden oluşan bütün bir süreçtir" (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008:433). "Okuma zihinsel bir süreçtir, kısa bir mesajdan anlam çıkarma ve çevredeki dünya hakkında bilgi edinmedir" (Güneş, 1997:11).*

Anlama: *"Anlama, dinleme, okuma ve görsel okuma ile alınan bilgileri ön bilgiler ışığında inceleme, üzerinde düşünme, nedenlerini araştırma, sonuçlar çıkarma ve yeniden anlam verme işlemidir" (Güneş, 2013:209). "Anlama, okunan metnin ya da dinlenen bir konuşmanın içeriğinin ve mesajının algılanması olarak tanımlanabilir" (Aktaş ve Gündüz, 2018:35).*

İlgi: *"**İlgi,** kişinin bir konu, etkinlik, kişi ya da bir nesneye karşı kendiliğinden dikkatle yakınlık duymasıdır" (Bakırcıoğlu, 2016:804).*

Okuma İlgisi: *"Bir kimsenin belirli okuma parçalarına, araç ve gereçlerine karşı gösterdiği ilgi. Genel olarak okumaya karşı gösterilen ilgi" (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976:226).*

Alışkanlık: *"Alışmış olma hali, yatkınlık. Bir edim veya etki karşısında canlı bir varlığın kazanmış olduğu değişmez tavır. Bir şeyin sık sık tekrarlanması sonucu meydana gelen huy ve alışkı. İtiyat" (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976:8).*

Okuma Alışkanlığı: *"'Okuma alışkanlığı', 'okuma becerisini' hayatı boyunca sürekli ve düzenli kullanan ve bunu amaçlarına ulaşmada bir araç olarak gören kişilerin okuma eylemidir" (Bayram, 1990:8). "Bireyin bir gereksinim olarak algılaması sonucu okuma eylemini sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmesi okuma alışkanlığı olarak tanımlanabilir"(Yılmaz, 2004:116).*

1.7.İlgili Araştırmalar

Ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma ile ilgili literatür öncelikle belirlenen veri tabanlarından (YÖK Ulusal Tez Merkezi, TR Dizin, Scopus, Google Akademik, Academia) "okuma ilgisi, okuma alışkanlığı, okuma ilgi ve alışkanlığı, ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlığı" anahtar kelimeleri (Türkçe ve İngilizce olarak) ile taranmıştır. Literatür taraması araştırmanın başlangıcında (Temmuz 2023) yapılmış, süreç boyunca belirli aralıklarla yeni araştırmaların tespiti için tekrar edilmiştir. Yapılan ilk taramadan başlayarak hem Türkiye'de hem de farklı ülkelerde okuma ilgi ve alışkanlıkları ile ilgili çok fazla araştırmanın yapılmış olduğu tespit edilmiştir. Okumanın günümüzde bir dil becerisi olmanın ötesinde temel bilgi edinme yollarından biri olmasının bu ilgiyi açıklayan temel faktör olduğu düşünülmektedir. Okuma ilgi ve alışkanlığının bir toplumun gelişmişlik düzeyi ve kültürel yetkinliğini yansıtan (Ungan, 2008) bir unsur olarak görülmesi farklı bakış açılarıyla değerlendirilmesine de zemin hazırlamaktadır.

Bu açıdan bakıldığında okul öncesi dönemde çocukların okuma alışkanlığına hazır olup olmama durumları ve anaokullarının okuma ilgi ve alışkanlığını kazandırabilmesi için hazırlık açısından yeterliliği (Çakmak ve Yılmaz, 2009; Ekici, 2014); ilkokul öğrencilerinin okuma ilgi, alışkanlık ve tercihlerinin belirlenmesi (Bayram, 1990; İnan, 2005; Keleş, 2006; Majid ve Tan, 2007; Taş, 2018; Altuntop, 2019; Yurtbakan ve Erdoğan, 2020; Faisal, 2021; Ramzan, Perveen ve Altaf, 2022); öğrencilerin yaşamlarında geçiş dönemlerinden biri olan ergenlik döneminde okuma ilgi ve alışkanlıklarının tespit edilmesi (Hopper, 2005; Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010); ortaöğretim öğrencilerinin okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlıkları (Kaynar, 2007; Sünbül, vd., 2010-b; Early, 2011; Ahmad ve Goswami, 2013; Mansor, Rasul, Rauf ve Koh, 2013; Taşkesenlioğlu, 2013; Temizyürek, Çolakoğlu ve Coşkun, 2013; Uslu Üstten ve Pilav, 2014; Coşkun, Karakoç ve Zorbaz, 2015; Loan ve Shah, 2017; Maharsi, Ghali ve Maulani, 2019; Gezgin, 2021; Maribbay, 2022; Phutthabun, 2022; Kavitha ve Bhuvaneswari, 2024); üniversite öğrencilerinin okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlıkları (Zengin, 2003; Gömleksiz, 2004; Bınarbaşı, 2006; Aslantürk, 2008; Kurulgan ve Çekerol, 2008; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008; Arslan, Çelik ve Çelik, 2009; Demir, 2009; Geçgel ve Burgul, 2009; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2009; Sevmez, 2009; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Aslantürk, 2010; Batur, Gülveren ve Bek, 2010; Kuş ve Türkyılmaz, 2010; Pehlivan, Serin ve Bulut Serin, 2010; Yılmaz ve Benli, 2010; Rasiah, Kaur ve Nagaratnam, 2011; Akçakaya vd., 2012; Issa vd., 2012; Arı ve Demir, 2013; Kalyoncu, 2013; Onuoha, Unegbu ve Umahi, 2013; Yalman, Özkan ve Kutluca, 2013; Lüle Mert, 2014; Şanlıbaba ve Gümüş, 2014; Alaca ve Kızılöz, 2015; Biçer, 2015; Elkatmış, 2015; Özdemir, Özdemir ve Kaya, 2015; Yıldız, Ceran ve Sevmez, 2015; Yılmaz ve Darıcan, 2015; Şengül Bircan, 2017-b; Tavşanlı ve Kaldırım, 2017; Arslanoğlu ve Mor, 2018; Labo- Popoola, 2018; Solmaz, 2018; Akbabaoğlu, 2019; Ballı, 2019; Celik, 2019; Erdağı Toksun, 2019; Kara, 2019; Karasu Avcı ve Faiz, 2019; Kaygas, 2019; Toker ve Aminou, 2019; Akbabaoğlu ve Yıldız Duban, 2020; Kuijpers, Douglas ve Kuiken, 2020; Yüksel, 2021; Atteyeh, 2022; Salcı, 2022; Ürün Karahan, 2022; Bertan, 2024; İşgören, 2024; Zan, 2024); lise ve üniversite öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarıyla kütüphane kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi (Dökmen,1990); lisansüstü öğrencilerin okuma ilgi, alışkanlık ve tercihleri (Noor, 2011; Khreisat ve Kaur, 2014; Kırs ve Kinay, 2024); eğitim- öğretim kademeleri dışında yetişkinlerin okumaya karşı ilgi ve alışkanlığı (Şahiner, 2005; Konan, 2013; Konan ve Oğuz, 2013; Baltacı, 2017; Merga, 2017;

Şengül Bircan, 2017-a; Pala, 2019; Tunç ve Ertem, 2019; Bala, Mazah ve Yaharami, 2021; Ezber, 2022); üniversite öğrencileri ve yetişkinlerin okuma alışkanlıkları (Aslantürk, 2008) gibi farklı yaş gruplarını örneklem olarak seçen araştırmaları görmek mümkündür. Ayrıca bireylerin okuma becerisiyle ilgili görüşleri (Öztemiz ve Önal, 2013; Tekgül, 2013; Aksoy, 2014; Katrancı ve Yetgin, 2019; Çelik, 2020; Kırs ve Kinay, 2022); farklı yaş seviyelerinde olan bireylerin okuma ilgi ve alışkanlıkları (Yılmaz, 1990; Clark ve Foster, 2005; Akbulut Güneş, 2013; Akça, 2020; Hughes-Hassell, 2021); okuma ilgi ve alışkanlığının kazandırılmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri (Gürcan, 1996); okuma ilgi ve alışkanlığının kazandırılmasında etkili olan faktörler ve bu faktörlerin birbiriyle olan ilişkisi (Meral, 2005; Odabaş, 2005; Dengiz, 2006; Akca, 2008; Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008; Turgut Bayram, 2009; Yılmaz ve Benli, 2010; Şahin, 2012; Battalbaş, 2013; Gökçe vd., 2013; İskender, 2013; Ogurlu, 2014; Adnan, Akram ve Akram, 2016; Tuna, 2016; Biçer ve Gül Ercan, 2017; Karadeniz ve Yılmaz, 2017; Alevli, 2018; Bostancı, 2019; Emir, 2019; Karakullukcu, 2019; Karakullukcu ve Çelik, 2020; Romero Oliva, Ambrós Pallarés ve Trujillo Saez, 2020; Alam, 2021; Gül, 2021; Demir, 2022; Gül Özdil ve Demir, 2022; Özden Deniş, 2022; Bilgiç, 2023; Çay, 2023; Ekmen, 2023, Demir, 2024); çevrimiçi ve mobil okumalara karşı ilgi ve alışkanlık (Shen, 2006; Shimray, Keerti ve Ramaiah, 2015; Gençtürk, 2022); genel olarak okuma ilgi ve alışkanlığı (Tanju, 2010; Karadağ, 2014; Güneş, 2017; Karatay, Külah ve Kaya, 2020; Jabbar ve Warraich, 2022; Kırs, 2022) gibi farklı başlıklarda gruplandırılabilecek araştırmalar bulunmaktadır. Farklı başlıklarda karşılaşılan çok sayıdaki araştırmanın bu bölümde değerlendirilmesi yerine bu araştırmanın örneklem grubunu oluşturan ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilen çalışmalara öncelik verilmiş; Türkiye'de ve Türkiye dışında tamamlanan araştırmalar olmak üzere iki gruba ayrılarak değerlendirilmiştir:

1.7.1.Türkiye'de Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Konulu Araştırmalar

Türkiye'de farklı tarihlerde ortaokul öğrencilerinin çalışma grubu olarak belirlendiği araştırmalar bulunmaktadır. Devrimci Künyeli'nin (1993), 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği araştırma 200 öğrenciyle yürütülmüştür. Araştırmaya dâhil edilen 200 öğrencinin 96'sı kız, 104'ü erkektir. 25 sorudan oluşan anket formu ile elde edilen veriler sosyoekonomik düzey ve cinsiyet değişkenleri dikkate alınarak tablolaştırılmıştır.

Gerçekleştirilen araştırma sonucunda öğrencilerin kitap okumayı sevmelerinde cinsiyet ve sosyoekonomik düzeyin etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Kütüphaneye gitme ve ailelerin okuma alışkanlıklarında ise sosyoekonomik düzey etkilidir. Ayrıca araştırma sonuçları öğretmenlerin öğrencileri okumaya yönlendirme şekillerinin okuma alışkanlığının oluşmasında etkili olduğunu göstermektedir.

Sekizinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan Çiçek Çetinkaya (2004), Afyonkarahisar il merkezinde öğrenim gören 240 öğrenciyi örneklem olarak belirlemiştir. Araştırma sürecinde öğrencilerin okuma alışkanlıklarını etkilediği düşünülen cinsiyet, sosyoekonomik düzeyi ve son bir yılda okunan kitap sayısı değişken olarak kullanılmıştır. Bu araştırmanın verilerini toplayabilmek için tamamı kapalı uçlu sorulardan oluşan 26 soruluk bir anket formu kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ebeveynlerin okuma sıklıklarıyla sosyoekonomik düzeyler arasında ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca sosyoekonomik düzey yükseldikçe çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında ebeveyn etkisi artmaktadır. Araştırmada öğrencilerin bir yılda okudukları kitap sayısı sosyoekonomik düzey değişkeninden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyoekonomik düzey kitap seçiminde dikkat edilen hususlarda, okuyacakların kitapları temin etme şekillerinde, evlerinde kitabın olup olmama durumunda, gazete okuma sıklıklarında, okuyacakları kitapları seçerken en çok kimin tavsiyesini dikkate aldıklarında ve ailede en çok kimin kitap okuduğunda etkili olmaktadır. Ancak cinsiyet ve son bir yılda okunan kitap sayısının bu durumlara etkisinin olmadığı görülmüştür. Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin son bir yılda okumuş oldukları kitap sayısı cinsiyete göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin kütüphanelerden yararlanma sıklıklarında cinsiyet ve sosyoekonomik düzeyin etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğrencilerin evlerine gazetenin alınması ve ailenin boş zamanlarında çocuklarına kitap almalarında cinsiyet faktörünün etkili olmadığı, sosyoekonomik düzey ve son bir yılda okunan kitap sayısının etkili olduğunun belirlenmiştir.

Gönen, Çelebi Öncü ve Işıtan (2004) tarafından 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığını belirlemeyi amaçlayan araştırmanın örneklemini farklı sosyoekonomik çevrelerden seçilmiş 1272 öğrenci

oluşturmaktadır. Araştırma için gerekli olan verilerin toplanabilmesi için 40 sorudan oluşan anket kullanılmıştır. Anketten elde edilen verilere göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre; üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere oranla daha fazla kitap okudukları belirlenmiştir. Ayrıca her iki cinsiyetten ve sosyoekonomik düzeyden çocukların yüksek oranda kitap okumayı sevdikleri sonucuna varılmıştır.

Yılmaz (2004) tarafından gerçekleştirilen çalışmada çocukların okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılık düzeyi ve niteliğini belirlemek amaçlamıştır. Bu araştırmaya Ankara merkez ilçelerinde sekiz ilköğretim okulunda eğitim gören 344 beşinci sınıf öğrenci katılmıştır. Veriler için anket formu uygulanmıştır. Anketteki veriler analiz edildikten sonra çalışmaya katılmış olan öğrencilerin soruların büyük bir kısmına olumsuz yanıt verdikleri tespit edilmiştir. Yani ebeveynlerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları konusunda yeterince duyarlı olmadıkları ve bunun da okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarını olumsuz yönde etkilendikleri sonucuna varılmıştır.

5. sınıfta öğrenim gören 283 öğrenciyle gerçekleştirilen araştırmada Bekar (2005), okuma alışkanlığının kazandırılması sürecinde ailenin rolünü belirlemeyi ana amaç olarak belirlemiştir. Araştırmanın verilerini toplayabilmek için araştırmacı tarafından bir anket geliştirilmiştir. Anket üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümünde kişisel bilgilerle ilgili sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ebeveynlerin çocukları okumaya yönlendirecek olan etkinlikleri içeren 22 maddelik okumaya yönlendirme ölçeği bulunmaktadır. Anketin üçüncü bölümünde ise okuma alışkanlığını ölçmeyi amaçlayan 19 açık uçlu soru yer almaktadır. Bu anketten toplanan verilerle elde edilen sonuçlar şu şekildedir: Ebeveynlerin eğitim düzeyi, ailenin ekonomik düzeyi, babanın mesleği ailenin çocuklarını okumaya yönlendirmesini etkilemektedir. Ayrıca örneklem grubunda bulunan öğrencilerin cevaplarından hareketle ailelerin tam olarak çocuklarını okumaya yönlendiremedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan bir diğer araştırma Topçu (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 433 öğrencinin okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler ve okuma alışkanlıkları

belirlenmeye çalışılmıştır. Geliştirilen anket formu ile toplanan verilerden hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğrencilerin akşam saatinde daha çok okuma yapmayı tercih ettikleri,
- Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunun okulunda kütüphane bulunduğu ancak öğrencilerin çoğunun sınıfında kitaplık bulunmadığı,
- Öğrencilerin okumaya karşı olan alışkanlıklarıyla kütüphane kullanımları, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, okudukları sınıf ve ebeveynlerin eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılık bulunduğu,
- Öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri öğrencilerin dergi takip etmemelerine, dergi ve gazete almamalarına, evlerinde ve öğrencilerin kendilerine ait kitaplıklarının olup olmaması üzerinde etkili olduğu,

tespit edilmiştir.

Suna (2006) tarafından gerçekleştirilen "İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıklarını Etkileyen Etmenlerin Analitik Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans araştırmasının amacı ilköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını etkileyen faktörleri analitik olarak incelemek ve değerlendirmektir. Bu araştırmanın verilerini toplayabilmek için "Okuma İlgisi Ölçeği" ve "İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgileri ve Okuma Alışkanlıklarını Etkileyen Etmenlere İlişkin Görüşlerini Belirleme Anketi" kullanılmıştır. Bu anketler 767 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada ilköğretim öğrencilerinin okumaya karşı ilgi duydukları ve yüksek düzeyde okuma alışkanlığına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Televizyon izleme ve bilgisayar kullanma oranlarının okuma alışkanlığına etkisini belirlemeyi amaçlayan Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007), 222 beşinci sınıf öğrencisiyle çalışmıştır. Geliştirilen anket formu ile toplanan veriler öğrencilerin boş zamanlarında televizyon izleme ve bilgisayar kullanmayı kitap okumaktan daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin televizyon izleme ve bilgisayar kullanma süreleriyle kitap okuma sıklığı arasında ters orantının olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak televizyonun ve bilgisayarın okuma alışkanlığına karşı bir tehdit olacağı söylenebilmektedir.

Sekizinci sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarını, farklı metin yapılarındaki metinleri anlama düzeyleri ile okuma ilgi ve alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan

araştırmasında Balcı (2009-b), 390 öğrenciyi araştırma örneklemine dâhil etmiştir. Öğrencilerin farklı sosyoekonomik çevrelerden seçildiği araştırmada okuma ilgi ve alışkanlığını tespit edebilmek için geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkınlığına karşı tutum düzeylerinin yüksek olduğu ancak okuma alışkınlığına karşı olan tutum seviyeleriyle okuduğunu anlama başarı seviyeleri arasında düşük korelasyonda bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca okuma alışkanlığına ilişkin elde edilen sonuçlar sınav kaygısının ortaokul son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir.

Güngör'ün (2009) 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçladığı araştırması 768 öğrenci ve 23 sınıf öğretmeniyle yürütülmüştür. Araştırmanın okuma alışkanlığını belirlemeyi amaçlayan sorularından hareketle cinsiyet, anne eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi ve yaşanılan yer gibi değişkenlerin okuma alışkanlığı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kitap okuma alışkanlığı öğrencilerin akademik başarısını etkilemektedir.

5, 6, 7 ve 8. sınıfta öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan bir diğer araştırma Sünbül vd. (2010-a) tarafından yürütülmüştür. Araştırma örneklemi olarak seçilen ilin okuma alışkanlığına ilişkin genel bir profilinin belirlenmesinin amaçlandığı araştırmada geliştirilen anket formu ile öğrencilerin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Öğrencilere uygulanan anket kişisel bilgiler ve kitap okuma profil ve eğilimlerini belirleme anketi olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmada düzenli kitap okuma alışkanlığının il genelinde orta altı düzeyde bir dağılım gösterdiği, öğrencilerin okumak için en çok tercih ettikleri türün roman ve konunun macera olduğu ve öğrencilerin kitap okumasını en çok televizyonun engellediği sonucuna varılmıştır. Buna ek olarak demografik yapıların ve okulla ilgili değişkenlerin öğrencilerin düzenli kitap okuma alışkanlıkları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Hanedar'ın (2011) "8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans araştırmasına 300 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılmış olan öğrencilere yirmi

soruluk okuduğunu anlama ve çözümleme ölçeği uygulanmıştır. Uygulanmış olan bu ölçekten elde edilen verilere göre kitap okuma alışkanlığının bir metni anlamada ve çözümlemede etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Serin'in (2011) "Okuma Alışkanlığının Kazandırılmasında Edebî Türlerin Etkisi" adlı yüksek lisans araştırmasında ilköğretim 8. sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırılmasında edebî türlerin etkisinin olup olmadığına dair öğrenci görüşleri incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya 8. sınıf olan on dört öğrenci katılmıştır. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi ve veri toplama aracı olarak okuduğunu anlama soruları, okutulan kitaplara dair hazırlanmış açık uçlu sorular ve görüşme formu kullanılmıştır. Bu ölçme araçlarından elde edilen verilerin analiz edilmesinde içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin en çok roman en az şiir türüne ilgi duydukları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin en iyi anladıkları tür tiyatro ve roman olup en az anladıkları tür ise şiirdir. Bu araştırma sonucunda öğrencilere kitap okumak, düzenli kitap okuma alışkanlığı kazandırmış olup kitaplara karşı olumlu bir tutum geliştirmelerine yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğrencilerin yeni gördükleri türlere ilgi duymaya başladıkları tespit edilmiştir. Bu araştırma süreci boyunca belli aralıklarla kitap okunması öğrencilerin okuma alışkanlığında bir artış olduğu, düzenli okuma alışkanlığı kazandırdığı, kitaplara karşı olumlu bir tutum geliştirdiği ve yeni karşılaştırdıkları edebî türlere ilgi duymalarını sağladıkları belirlenmiştir.

6. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutum, okuma ilgi ve alışkanlıkları ile kütüphane kullanma sıklıklarının araştırıldığı çalışmada Balcı, Uyar ve Büyükikiz (2012) tarafından farklı sosyoekonomik çevrelerde bulunan 403 öğrenci araştırma örneklemine dâhil edilmiştir. Araştırma sonucunda sosyoekonomik çevrenin ve cinsiyetin okuma ilgi ve alışkanlıkları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu araştırmaya katılmış olan öğrencilerin beşte ikisi çok okuyan okuyucu, beşte ikisi orta düzeyde okuyucu ve beşte birinin az okuyan okuyucu olduğu belirlenmiştir. Bütün bunlara ek olarak öğrencilerin büyük bir çoğunluğu sınıf/ okul kitaplığını kullandıkları ama öğrencilerin üçte ikisinin halk kütüphanesini kullanmadıkları sonucuna varmışlardır.

Mete'nin (2012) ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığını belirlemeyi amaçladığı araştırma; okuma alışkanlığıyla ilgili tutumlarını cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, okuma kampanyasına katılma ve kampanyadan haberdar olma değişkenleri açısından değerlendirmeyi amaçlamıştır. Toplam 291 öğrencinin katıldığı araştırma sonuçlarına göre 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin tutum düzeylerinin genel olarak "yüksek" seviyede olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak kız öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile bilgisayar-internet kullanım oranları arasındaki ilişkinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmada Davarcı (2013), 550 öğrenciyi örneklem grubuna dâhil etmiştir. Araştırmada sonuçlar iki başlık altında değerlendirilmiştir. Bu başlıklar şunlardır: Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı ve bilgisayar-internet kullanımı. Bu iki başlığı etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bu faktörleri cinsiyet, ebeveyn eğitim düzeyi, evde bulunan kitaplık/kitap köşesi ve yaşanılan yer başlıklarında toplamak mümkündür. Bunlara ek olarak öğrencilerin bilgisayar-internette sosyal paylaşım, oyun ve ders sitelerini kullanmayı kitap, gazete ve dergi okuma sitelerine oranla daha fazla tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca il merkezinde yaşayan öğrencilerin okuma alışkanlıkları köyde yaşayan öğrencilere oranla internet kullanımından daha çok etkilenmektedir.

Ortaokul son sınıfta eğitim gören öğrencilerle yürütülen bir diğer araştırma Durualp, Çiçekçioğlu ve Durualp (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları, internet kullanımı ve kitap okuma alışkanlığı değerlendirilmiştir. 336 öğrenci ile gerçekleştirilen araştırmada, internet kullanımının denetlenmesi, internetin ödev ve bilgi edinme amaçlı kullanılması, kitaplığın olması, her gün ve yılda 16'dan fazla kitabın okunması, ailenin sürekli kitap alması, 21- 30 tane kitabın olması, roman ve hikâyenin okunmasının okuma tutumunu da olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Cevher'in (2015) araştırmasının amacı Ankara'da bulunan halk kütüphanesinde yer alan çocuk bölümlerinin çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmadaki rolünü belirleyebilmektir. Anket, gözlem ve görüşme ile Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırlarında yer alan 8 ilçe ve 17 halk kütüphanesi

kapsamında bulunan 10-14 yaş aralığındaki 197 çocuğa ulaşılarak veri toplanmıştır. Elde edilen veriler halk kütüphanesindeki çocuk kitapları bölümlerinin çocukların okuma alışkanlıkları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca çocukların kütüphaneye, kütüphane unsurlarına ve kütüphane hizmetleriyle ilgili olumlu görüşlere sahip oldukları belirtilmiştir.

Ortaokulda öğrenim gören 382 öğrencinin kitap okuma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan Deniz (2015), öğrencilerin %53'ünün çok okuyan, %26'sının orta, %15'inin zayıf düzeyde okur oldukları ve % 5.5'inin okuma alışkanlığına sahip olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Tok, Küçük ve Kırmacı'nın (2015) ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını belirlemek için kullanılabilecek bir ölçek geliştirme amacıyla yürüttüğü çalışmada 38 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçek 1002 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin Kaiser- Meyer- Olkin değeri 0.90 ve Barlett Test of Sphericity testi anlamlılık değeri 0.00 çıkmıştır. Bu çalışma çerçevesinde ortaokul kitap okuma alışkanlığı ölçeğinin yapı geçerliliğini belirlemek için açımlayıcı faktör analizi uygulanmış olup ölçeğin güvenilir olduğu saptanmıştır.

Tüzer'in (2016) yüksek lisans çalışmasında 2014-2015 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören sekizinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarıyla sayısal derslerindeki başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlamıştır. Bu araştırmaya sekizinci sınıflardan 322 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın verilerini toplamak için okuma alışkanlıklarına yönelik anket kullanılmış olup akademik başarı ölçümü için Merkezi Ortak Sınavların (MOS) sonuçlarından yararlanıldığı belirlenmiştir. Analizler sonucunda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla okuma alışkanlığına sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca okuma alışkanlığını ebeveyn eğitim ve çalışıp/çalışmama durumu, çalışma odası ve kitaplığa sahip olma, yaşanılan yer ve okul öncesi eğitim alma durumu okuma alışkanlığını etkilemektedir. Buna ek olarak cinsiyet değişkeninin ve annenin çalışma durumunun sayısal derslerdeki başarıyı etkilemediği sonucuna varılmıştır. Ancak anne-babanın eğitim durumu, çalışma odalarının ve kitaplıklarının olma durumu, yaşadıkları yerin ve okul öncesi eğitim alma durumu sayısal derslerdeki başarıyı

etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca fen derslerinde elde edilen başarıyla okuma alışkanlığı arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Deniz (2017) tarafından gerçekleştirilen "Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığının Geliştirilmesi Üzerine Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri" adlı yüksek lisans araştırmasının amacı Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirebilmek için yaptıkları etkinlikleri ve okuma alışkanlığını geliştirme önerilerini belirlemektir. Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden olgu bilimle (fenomenoloji) gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın araştırma grubunu 75 Türkçe öğretmeni oluşturup yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analiziyle elde edilmiştir. Araştırma sonucunda okumanın düzenli olarak yapılması, küçük yaşlarda kazandırılması, öğrencilere örnek olunması ve teşvik edilmesiyle okuma alışkanlığının kolay kazandırılabileceği tespit edilmiştir. Ayrıca okumanın yaygınlaşabilmesi için öğretmenlere ve ebeveynlere çok fazla sorumluluğun düştüğü belirtilmiştir.

Üstün zekâlı/üstün yetenekli öğrencilerin okuma durumlarını, okuma ilgilerini ve okuma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan Okur ve Özsoy (2017), 50 üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciyle çalışmıştır. Ortaokulun farklı sınıflarında öğrenim gören bu öğrencilerden elde edilen göre üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin sadece %2'si kitap okumamaktadır. Öğrencilerin % 92'sinin evinde kitaplık bulunmakta, %90'ı okul kütüphanesini kullanmakta ve % 64'ü halk kütüphanesine gitmektedir. Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin yaşıtlarına göre kütüphaneyi daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir. Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin %68'inin düzenli olarak dergi aboneliğinin olduğu ve % 18'i her gün gazete okuduğu tespit edilmiştir. Bütün bunlara ek olarak zekânın öğrencilerin okuduğu kitap türünde pek bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Aksoy (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada TEOG sınavı ile okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Ortaokul okuma alışkanlığı ölçeğinin 217 sekizinci sınıf öğrencisine uygulandığı araştırmada öğrencilerin okuma alışkanlıkları seviyesi ortanın üzeri olarak tespit edilmiştir. Ayrıca TEOG sınavında yer alan derslerin test puanıyla okuma alışkanlığı arasında doğrudan bir ilişki olduğu belirlenmiş olup

öğrencilerin okuma alışkanlığı düzeylerinin artmasıyla TEOG sınavı puanlarının artacağı sonucuna varılmıştır.

529 ortaokul öğrencisiyle çalışan Bayat ve Çetinkaya da (2018) öğrencilerin okuma alışkanlıklarını ve okuma tercihlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç çerçevesinde 10 sorudan bir anket formu geliştirilerek öğrencilere uygulanmıştır. Araştırma sonuçları öğrencilerin %60,1'inin okumaktan çok fazla haz aldığını, %46'3'ünün hemen hemen her gün kitap okuduğunu, %57,1'inin yeteri kadar okuduğunu düşündüğünü göstermektedir. Ayrıca araştırmacı öğrencilerin genel olarak okumayla ilgili olan olumlu ifadelere yüksek, olumsuz ifadelere ise düşük katılım bildirdiklerini tespit etmiştir.

Calp'ın (2018) "Ortaokul Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları: Ağrı İl Örneği" adlı araştırmasında amaç ortaokul öğrencilerinin kitap okuma ilgi, eğilim ve alışkanlıklarını belirlemektir. Bu araştırmaya 40 okuldan toplamda 881 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrenciler rastgele seçilmiştir. Bu araştırmanın bulgular kısmı için veri elde edilebilmesi için 11 soruluk anket formu kullanılmıştır. Araştırmada ortaokul öğrencilerinin %92'sinin kitap okumayı sevdiği, geriye kalan %8'lik dilimin sevmediği sonucuna varılmıştır. Buna ek olarak kitap okuma alışkanlığını cinsiyet ve aile eğitim düzeyi değişkenlerinin etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Gürsoy (2018) ise yürüttüğü araştırmasında okuma becerisini geliştirme ve okuma alışkanlığı kazandırmada çizgi romanların kullanımının etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırma durum çalışması olarak desenlenip verilere gözlem, görüşme ve dokümanlar aracılığıyla ulaşılmıştır. Bu araştırmanın araştırma grubunu altıncı sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın yapı taşı olan çizgi romanların öğrencilerin hem okuma hem de yazma becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca çizgi romanların öğrencilerin okuma alışkanlıklarını pozitif yönde etkilemekte olduğu tespit edilmiştir.

Farklı değişkenlerin çıkarım yapma becerisi olan ilişkisinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmada seçilen değişkenlerin biri de okuma alışkanlığıdır. Algül'ün (2019) 5. ve 7. sınıf öğrencilerinin çıkarım becerisinin düzeyini belirleyebilmek 5. ve 7. sınıflardan 670 öğrenciyle yürüttüğü araştırma sonucunda kitap okuma sıklığının çıkarım yapma becerisini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca evinde

kitaplık ve öğrenciye uygun kitap bulunan, annesi kitap okuyan ve ebeveynleri kitap alan öğrencilerin çıkarım becerisinin yüksek olduğu görülmüştür.

"Sınava Hazırlık Sürecinin Bireyin Okuma Alışkanlığı Üzerinde Etkisi: 8.Sınıf Örneği" adlı araştırmada Büyükalan Filiz ve Kalaycı (2019), lise geçiş sürecinde merkezi sınavlara (LGS) hazırlanan öğrencilerin sosyal ve akademik başarısında etkili olan unsurları belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada özellikle okuma alışkanlığının süreç üzerindeki etkisi odak noktası olarak seçilmiştir. 42 sekizinci sınıf öğrencisi araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma ile düzenli okuma alışkanlığı olmayan öğrencilerin bulunduğu tespiti yapılarak öğrencilerin okuma durumlarının LGS sürecinden olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dündar ve Maden (2019) "Velilerin Çocuk Edebiyatı Farkındalıkları ile Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı araştırmalarında, ortaokula giden öğrenci velilerinin çocuk edebiyatı farkındalıklarıyla ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Bu çalışmaya 5, 6, 7 ve 8. sınıfta eğitim gören 80 ortaokul öğrencisi ile 394 veli araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarıyla çocukların kitap okuma alışkanlıkları arasında sınırlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca velilerin öğrencilere kitap okuma konusunda yeterince örnek olamadıkları sonucuna varılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı ile okuma kaygısı arasındaki ilişkinin belirlenmesinin amaçlandığı çalışmayı Tonka (2020), 358 öğrenci ile tamamlamıştır. Kitap okuma alışkanlığı ve okuma kaygısı ölçekleri ile toplanan veriler; öğrencilerin okuma alışkanlıklarıyla okuma kaygılarında sınıf, televizyon izleme ve kütüphaneye gitme değişkenlerinin anlamlı düzeyde etikili olduğunu göstermiştir. Anne eğitim durumu değişkeninde anlamlı bir farklılık görülmezken babanın eğitim durumu değişkeninde anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Sonuçlar okuma kaygısı ve okuma alışkanlığı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının artmasının okuma kaygısını azalttığı sonucuna varılmıştır.

Uygulanan okuma etkinliklerinin okuma alışkanlığını geliştirmede etkisini belirlemeyi amaçlayan Katrancı ve Biçer (2021), deney-kontrol gruplu deneysel bir araştırma yürütmüştür. 5. sınıf öğrencileriyle yürütülen deneysel süreç sonunda deney grubunda yer alan öğrencilerin etkinlik süreci sonrasında okumaya karşı olan tutumlarının yükseldiği ancak kontrol grubunda bu durumun söz konusu olmadığı tespiti yapılmıştır.

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmalarında etkili olan faktörlerin değerlendirildiği bir diğer araştırmada fenomenoloji deseni kullanılarak 40 öğrenciden veri toplanmıştır (Mut, 2021). Elde edilen bulgular okuma alışkanlığının oluşmasında arkadaş grubu, aile, öğretmen ve Türkçe ders kitabına seçilecek metinlerin okuma alışkanlığı kazandırmada etkili olan faktörler olduğunu göstermektedir.

Bir başka ilişkisel araştırmada Sevgi ve Karakaya (2021) ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile problem çözme becerisi arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. 1595 ortaokul öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma ile ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığıyla problem çözme becerileri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani kitap okuyan bir öğrencinin problem çözme becerileri de gelişmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirildiği bir diğer araştırmada Bekaroğlu vd. (2022), 243 öğrenciye uygulanan anket formu ile veri toplamıştır. Elde edilen bulgular örneklem grubundaki öğrencilerin ancak %35'inin düzenli kitap okuduğunu, %57,2'sinin ara sıra kitap okuduğunu ve %7,8'inin kitap okumadığını göstermektedir. Ayrıca en çok tercih edilen türlerin roman ve hikâye olduğu, öğrencilerin çoğunlukla basılı kitap okumayı tercih ettikleri ve yarısından fazlasının kitap seçimlerinde görsel unsurlardan etkilendiklerini söylemek mümkündür.

Gül Özdil ve Demir (2022) tarafından gerçekleştirilen amacı ortaokul öğrencilerinin okuma tutumu ve okuma alışkanlıklarıyla üstbilişsel farkındalıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma 1281 ortaokul öğrencisiyle yürütülmüştür. Araştırmaya katılmış olan öğrencilere çocuklar için üstbilişsel farkındalık ile okuma tutum ve alışkanlık ölçekleri uygulanmıştır. Bu ölçeklerle toplanan veriler sonucunda okuma tutum ve alışkanlıkları ile üstbilişsel düzey

arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak ortaokul öğrencilerinin okuma tutum alışkanlık ve üstbilişsel farkındalıklarının anne-baba eğitim durumu ve anne-baba mesleğine göre bir değişiklik göstermediği ancak diğer değişkenler açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Okuma tutum ve alışkanlığının akademik başarıya etkisini incelemeyi amaçlayan Karadağ (2022) çalışmasını, 2020- 2021 yılında ortaokulda öğrenim gören 691 öğrenciyle yürütülmüştür. Bu araştırmada keşfedici korelasyon modeli kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre çalışmaya katılmış olan öğrencilerin okumaya yönelik alışkanlık ve tutumlarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Sonuçta öğrencilerin okumaya karşı olan alışkanlık ve tutumlarıyla derslerindeki başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tatar'ın (2022) sosyoekonomik değişkenlerin sekizinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkisini tespit etmeyi amaçladığı çalışması farklı sosyoekonomik çevrelerde yaşayan 256 sekizinci sınıf öğrencisiyle yürütmüştür. Uygulanan anket sorularından elde edilen bulgular sosyoekonomik düzeydeki farklılıkların kitap okuma alışkanlığını etkilediğini göstermektedir.

Okuma alışkanlığının farklı becerilere olan etkisi çeşitli araştırmalarla incelenmiştir. Bu araştırmalardan biri de Arslan (2023) tarafından gerçekleştirilmiştir. Okuma alışkanlığı ile STEM tutumlarını cinsiyet, sınıf seviyesi ve ebeveyn eğitim durumu değişkenlerine göre incelemeyi amaçlayan araştırma 266'sı beşinci, 230'u altıncı, 194'ü yedinci ve 176'sı sekizinci sınıf olmak üzere toplam 866 öğrenciyle yürütülmüştür. Kullanılan ölçme araçları elde edilen veriler öğrencilerin okuma alışkanlıklarının cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim durumu faktörlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Ortaokul öğrencilerinin okuma motivasyonu, akademik başarıları, okuma tutum ve alışkanlıklarının tespiti ile bu unsurlar arasındaki ilişkiyi beirlemeyi amaçlayan araştırma Çevik, Ayana ve Ayana (2023) tarafından yürütülmüştür. Farklı sınıflarda öğrenim gören 1137 ortaokul öğrencisi araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin okuma iç motivasyonlarıyla okuma tutum ve alışkanlıklarının yüksek seviyede olduğu sonucuna varılmıştır.

Erkuş ve Babayiğit (2023) tarafından gerçekleştirilen "Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları İle Kelime Hazineleri Arasındaki İlişki" adlı araştırmalarının amacı ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve kelime hazinesi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu farklı sınıflarda öğrenim gören 176 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğrenciler olasılık temelli basit rastgele örnekleme tekniğiyle belirlenmiştir. Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin okudukları kitap sayılarına e- okul sisteminden ulaşılmıştır. Bu araştırmanın bulgularının elde edilebilmesi için öğrencilere aile konulu bir kompozisyon yazmalarını istemişler. Yazılan bu kompozisyon üzerinden öğrencilerin okuma alışkanlığı ve kelime hazinesi arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Bu araştırmada kitap okuyan öğrencilerin kitap okumayan öğrencilere oranla daha fazla kelime kullandıkları ama farklı kelime kullanımında iki grup arasında belirgin fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin okuma alışkanlığıyla kelime hazineleri arasında bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.

Güneş vd. (2023) tarafından gerçekleştirilen bir diğer araştırmada da ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıkları incelenmiştir. 350 ortaokul öğrencisine uygulanan kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği öğrencilerin okuma alışkanlığına karşı olumlu bir tutumlarının olduğu ve kitap okumayı sevdiklerini göstermektedir. Bütün bunlara ek olarak çalışmaya katılmış olan öğrenciler kitap okumanın hayal güçlerini geliştirdiğini ve kitap okumanın onlara katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Bahşi ve Ateş'in (2024) araştırmalarında 8. sınıf öğrencilerinin metabilişsel okuma farkındalığı ile içsel okuma motivasyonları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ortaokulda öğrenim gören 132 sekizinci sınıf öğrencisiyle yürütülen çalışma sonucunda öğrencilerin içsel okuma motivasyonu, metabilişsel okuma farkındalığı ve kitap okuma alışkanlıklarından orta düzeyde puan aldıkları görülmüştür. Üç veri ile gerçekleştirilen analiz sonucunda metabilişsel okuma farkındalığıyla okumaya yönelik içsel motivasyon arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Güneş, Durualp ve Durualp (2024) tarafından yapılmış olan araştırmada Ankara'da ortaokula devam eden öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma betimsel türde ve tarama modelindedir. Bu araştırmaya 387 katılmıştır. Analizler sonucunda ayda iki kitap okuyan, her gün kitap okumaya zaman ayıran, kitaplığa sahip olan, kütüphaneye üye olan, e-kitap okumayı tercih eden, roman- fen bilimleri/teknik vb. türde kitaplar okumayı tercih eden ve okuma amaçları bilgi edinmek, kendini geliştirmek ve eğlenmek olan öğrencilerin okuma alışkanlığı düzeylerinin yüksek çıktığı belirlenmiştir. Bunlara ek olarak öğrencilerin kitaplara karşı olumlu tutumlarının, anlatımlarını zenginleştirmeye yönelik davranışlarının ve becerilerinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

5. sınıf öğrencilerine yürütülen eylem araştırması ile okuma alışkanlığı kazandırmayı hedefleyen Karaduman (2024), 25 öğrenciyle çalışmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin kitap okumama nedenleri üzerine analizler yapılmış, veri toplama araçlarından elde edilen veriler çerçevesinde okuma alışkanlıkların arttırılmasına yönelik eylem planları hazırlanmıştır. Uygulanan program sonucunda araştırma örneklemindeki öğrencilerin okuma alışkanlıklarında artış görüldüğü sonucuna varılmıştır.

Türkiye'de ortaokul öğrencileriyle yürütülen araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde çoğunlukla var olan durumun tespit edilmeye çalışıldığı çalışmalar ile okuma alışkanlığı ile farklı beceriler arasındaki ilişki düzeyini belirlemeyi amaçlayan araştırmaların öne çıktığını söylemek mümkündür.

1.7.2. Türkiye Dışında Dünyada Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Konulu Araştırmalar

Ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan Türkiye dışında da birçok araştırma bulunmaktadır. Yapılan literatür taraması sonucunda ulaşılan araştırmaları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

1970'li yıllarda en öenmli eğlence araçlarından biri olmaya başlayan televizyonların okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi Penney'in (1972) yedinci sınıf öğrencilerinin okuma ve televizyon izleme ilgilerinin tespitini amaçlayan araştırmasının odak noktasını oluşturmaktadır. Yedinci sınıfta öğrenim gören 336 öğrenci üzerinde uygulanan anket sonucunda cinsiyet ve sosyoekonomik durumun okuma ilgi alanlarının veya televizyon izleme ilgi alanlarının belirleyicisi olmadığı;

farklı sosyoekonomik seviyeler için okuma ve televizyon izleme ilgi alanlarının (macera, romantizm, gizem, din, sanat ve müzik) birbiriyle ilişkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Jostes (1993) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğrenme güçlüğü çeken yedinci sınıf öğrencilerin boş zamanlarındaki okuma eksikliğini gidermek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 15 öğrenme güçlüğü çeken öğrenciye üç bölümden oluşan 12 haftalık bir okuma programı hazırlanmıştır. Bu okuma programı çerçevesinde sessiz okumayı geliştirecek etkinliklere ve öğrencileri evde boş zamanlarında okuma yapmaya teşvik ettiği tespit edilmiştir. Bu programdan sonra araştırmaya katılan öğrencilerin okumaya yönelik tutumları, okuma alışkanlıkları ve okuma materyallerine ayırdıkları sürede bir artış olduğu sonucuna varılmıştır. Yani bu program üç alanda da başarılı olmuştur.

Gudakovska (1996) yapmış olduğu araştırmada kitapların ve okumanın eğitim sürecindeki yerinin diğer bilgi kaynaklarıyla karşılaştırılmasını rapor etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya 1993-1994 öğretim yıllarında 10-13 yaş arası Letonyalı öğrencilerle günümüz bilgi ortamında genç neslin önceliklerini belirlemek için anket kullanılmıştır. Bu araştırmaya katılmış olan 5-7. sınıf öğrencileri kasabalardaki ve ülke bölgelerindeki çeşitli Letonyalı okullarından seçmiştir. Araştırmanın bulgular kısmını oluşturabilmek için 265'i kız 175'i erkek olmak üzere toplamda 440 öğrenciye anket uygulanmıştır. Bu araştırmanın sonuçları öğrencilerin ilgi alanlarını, çeşitli alanlardaki bilgilerini tahmin etmelerini, bilgi kaynaklarını, kitapların ve okumanın yaşamlarındaki rolünü, zamanı planlamalarını, kitap seçiminin etkisini ve kütüphanelerin okuma sürecindeki rolünü içermektedir. Öğrencileri okumaya teşvik etmek için okul, aile ve kütüphanelerin ortak çalışması gerekmektedir.

Ortaokul öğrencileriyla çalışan Okiy (1996), Abraka'daki Delta Eyalet Üniversitesi ortaokulunda öğrenim gören öğrencileri örneklem grubuna almıştır. Bu çalışmanın verilerini toplamak için iki tür anket kullanılmıştır. Bu anketlerden biri öğrencilere diğeri de öğretmen- kütüphanecilere uygulanıp kütüphane kaynakları hakkında bilgi alınmak istenmiştir. Öğrencilere uygulanan anket yirmi beş maddeden oluşmaktadır ve 300 kişiye uygulanmıştır. Öğretmen ve kütüphanecilere uygulanan anket on beş maddeden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin okuma ilgi

ve alışkanlığı açısından öğrencileri yeterince teşvik etmedikleri, tüm ebeveynlerin okuryazar olmasına rağmen sadece birkaç öğrencinin evinde kütüphanelerinin bulunduğu, okul kütüphanesinin yetersiz olduğu, öğrencilerin keyifle okuma pratiği yaptıkları, öğrencilerin çoğunluğunun yaşadıkları yer olan Abraka'da bir halk kütüphanesinin kurulmasını istedikleri belirlenmiştir.

Abeyrathna ve Zainab (2004) araştırmalarını Sri Lanka'da yer alan 10 okuldan toplam 300 ortaokul öğrencisiyle yapmışlardır. Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin boş zamanlarındaki okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlıklarının tespiti amaçlanmışlardır. Bu temel amaç doğrultusunda yöneltilen sorularla öğrencilerin okumaya karşı olan tutumlarını gözlemek, okul kütüphanesini kullanma ve okul kütüphanesinde ihtiyaç duydukları materyalleri bulmak için organize edilme şekillerine dair bilgileri inceleme alt amaç olarak belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin okuma materyallerini temin etmede yaşadıkları sorunlar da belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilere uygulanmış olan anketten elde edilen verilere göre öğrencilerin okul saatleri dışında düzenli olarak okuma yaptıklarına ancak bu okumaların ders kitaplarıyla sınırlı olduğuna ve bilgi edinmek ya da ders çalışmak amacıyla okuma yaptıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin kütüphaneden kitap alma amaçlarının da ders çalışmak ve ödev yapmak olduğu görülmüştür. Aynı şekilde öğrencilerin kütüphaneye gitme amaçları da ders çalışmak ve arkadaşlarıyla görüşmek şeklindedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin kütüphane hizmetlerinden hemen hemen hiç yararlanmadıkları ve öğrencilerin çoğunun kütüphanedeki materyallerden memnun olmadıkları sonucuna varılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi alanlarını, boş zaman okuma alışkanlıklarıyla okuma ve akademik başarılarını etkileyen potansiyel farklılıkları belirlemeyi amaçlayan Smith (2009), 102 ortaokul öğrencisine bir anket formu uygulamıştır. Araştırmada cinsiyet, ırk veya etnik köken, ebeveynlerin eğitim seviyeleri, akademik başarı veya notlar ve vatandaşlık gibi değişkenlerin ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi alanlarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu değişkenler öğrencilerin boş zamanlarında okuma alışkanlıklarını etkilemektedir. Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin akademik ve okuma başarısını cinsiyet, ırk/etnik köken ve ebeveyn eğitim düzeyi faktörlerini etkilediği tespit edilmiştir.

Abidin, Pour- Mohammadi ve Jesmin (2011) araştırmalarında çevrimiçi okumanın Malezya kırsalındaki okuma alışkanlıkları üzerinde bir etkisi olup olmadığını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın amacına ulaşabilmeleri için veri toplama aracı olarak anketten yararlanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket 200 öğrenciye uygulamıştır. Öğrencilerden elde edilen veriler sonucunda çevrimiçi okumaların okuma alışkanlığı geliştirmede çok etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çevrimiçi okumaları erkeklerin kadınlara oranla daha fazla yaptıkları belirtilmiştir.

Husaini vd. (2012) çalışmalarında ortaokul öğrencileri arasındaki okuma alışkanlığını etkileyen faktörleri araştırmak; okuma alışkanlığını ve tutumunu iyileştirebilmek için okuma programını uygulamada okul kaynak merkezinin rolünü belirlemeyi amaçlamışlardır. Veri toplamak için kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde sosyo- demografik bilgilerle ilgili sorular ikinci bölümünde ise araştırmayla ilgili sorular yer almaktadır. Bu çalışmada anket araştırma tasarımının yanı sıra tanımlayıcı yaklaşımı da uygulamışlardır. Araştırmaya katılan öğrenciler 4. ve 5. sınıftır. Anketle toplanan veriler analiz edildikten sonra şu sonuçlara ulaşılmıştır: Katılımcıların %63'ünün okumaktan keyif aldığı, %42'sinin günlük okuma yaptığı, okuma yaparken okul kaynak merkezini kullandığı ve bunların %58'inin kaynak merkezlerin ilginç aktiviteler sunduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Haliru, Abdulkarim, Mohammed ve Dangani (2015) araştırmalarında okuma alışkanlığının gençler arasında okuma becerisini geliştiren en etkili yolu olduğuna ve geliştirilebileceğine değinmişlerdir. Bu araştırma için on ortaokul seçilmiş ve örnekleme tekniği olarak basit rastgele örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleminin büyük bir çoğunluğunu kız öğrencilerin oluşturduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin çoğunun ders kitaplarını her zaman okudukları belirlenmiştir. Ayrıca televizyon izlemenin, sosyal ağlar üzerinden sohbet etmenin akademik başarıyı olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. Bundan dolayı okul ders programlarında okuma becerisine daha fazla yer verilmesi ve kütüphanede daha fazla zaman ayırması önerilmektedir.

Oriogu'nun (2015) yapmış olduğu araştırmada okuma alışkanlığının her öğrencinin hayatında gerekli olan temel bir beceri olduğuna değinilmiştir. Araştırmada

Nijerya'daki ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve okul kütüphanelerinin geliştirilmesi ile geliştirilme yollarını belirlenmesi amaçlamıştır. Araştırmada okuma becerisinin temellerinin, okuma becerisinin, okullarda okuma alışkanlığının iyileştirme stratejilerinin, okuma alışkanlığını iyileştirme yönergelerinin ve yeni teknolojinin öğrencilerin gelişimi üzerindeki etkisinin incelendiği belirtilmektedir. Bu araştırma sonunda okul yöneticilerine kütüphaneyi öğretme ve öğrenmenin geliştirilmesinde bir zorunluluk olarak görmeleri, bu faaliyetleri yönlendirmek ve koordine etmek için profesyonel kütüphaneciler ve/veya medya uzmanlarını istihdam etmeleri yönünde tavsiyelerde bulunulmuştur.

Anyaegbu, Aghauche ve Nnamani (2016) araştırmalarında ortaokul öğrencilerinin zayıf okuma alışkanlığının akademik performanslarına etkisini bulmayı amaçlamışlardır. Araştırmaya iki okuldan 90 öğrenci ve 10 öğretmen katılmıştır. Bu çalışma bir vaka çalışması olmakla birlikte veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Analizler sonucunda okuma alışkanlığını okulun, öğretmenlerin, aile geçmişinin ve öğrencilerin kendisinin etkili olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen, öğrenci, ebeveyn, çevre ve okuma materyallerinin öğrencilerin okuma alışkanlığı üzerindeki etkisini vurgulamayı amaçlayan araştırmada Edeole ve Adejoke (2016), bilgi ve iletişim teknolojisi kaynaklarının kullanımı, okuma alışkanlığını etkileyen faktörler ve okuma alışkanlığını teşvik eden stratejileri incelenmişledir. Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik performansını iyileştirebilmek için kapsamlı okuma alışkanlığının zorunlu bir araç olduğuna değinilmiştir. Araştırmada okuma alışkanlığının öğrencilerin akademik performanslarını etkilediğine, bu sebeple öğrencilere okuma alışkanlığını erken yaşlarda kazandırılması gerektiğine değinmişlerdir. Araştırmada ebeveynlerin, öğretmenlerin ve kütüphanecilerin okuma alışkanlığının kazandırılmasında büyük bir etkiye sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilere okuma alışkanlığını teşvik etmek için kullanılan bilgi ve iletişim teknolojisinin okuma alışkanlığının kazandırılmasını olumlu açıdan etkilediği tespit edilmiştir.

Nagaraja ve Manalan (2016) araştırmalarını 9. ve 10. sınıf olan 80 ortaokul öğrencisiyle sürdürmüşlerdir. Araştırmanın belirlenmiş olan amaca ulaşabilmesi ve bulgular bölümünün oluşturulabilmesi için veri toplama aracı olarak anketi kullanmışlardır. Kullanılmış olan bu anketle öğrencilerin düzenli olarak kitap, gazete

ve dergi okuduğu, okumak için tercih ettikleri dilin İngilizce olduğu, her gün ortalama olarak 1-2 saat kitap okudukları, okumak için en çok tercih ettikleri türlerin ise macera, korku ve doğa olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Okuma yapabilmek için en önemli motivasyon faktörünün iyi bir iş bulmak ve halk konuşmacısı olmak olduğuna değinilmiştir. Ayrıca okuma yapmak için annenin okumaya yönelik olan cesaretlendirmelerinin çok etkili olduğu ancak e- okuma cihazlarının öğrenciler üzerinde çok fazla bir etki yaratmadığını tespit etmişlerdir.

7, 8. ve 9. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan bir diğer araştırma Khongtim ve Naga (2017) tarafından yürütülmüştür. Toplam 304 öğrencinin okuma alışkanlıklarının zayıf olduğu tespitinin yapıldığı araştırmada öğrencilerin çoğunun İngilizce gazete yerine yerel gazete okudukları ve bu öğrencilerin çoğunun dergi, hikâye kitabı ya da roman okumadıkları sonucuna varılmıştır.

Lusianah'ın (2017) araştırmasında okuma alışkanlığı ve kelime bilgisi hâkimiyetinin öğrencilerin okuduğunu anlamalarına katkı sağlayıp sağlamadığı incelenmiştir. Bu araştırma 428 ortaokul öğrencisiyle sürdürülmüştür. Elde edilen bulgular okuma alışkanlığı ve kelime dağarcığının öğrencilerin okuduğunu anlamalarına katkı sağladığını göstermektedir. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı, kelime bilgisi hâkimiyeti ve okuduğunu anlama becerisi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Zasacka (2017) tarafından yapılan araştırmanın amacı öğrencilerin çevrimiçi okuma alışkanlıklarını belirlemek ve dijital teknolojilerin ergenlerin okuma pratiklerinde nasıl kullanıldığını incelemektir. Araştırma ilkokulu tamamlayan 1721 ve ortaokulda öğrenim gören 1816 öğrenci ile yürütülmüştür. Bu araştırma kız öğrencilerin basılı kitapları, erkek öğrencilerin ise elektronik kitapları daha çok tercih ettiklerini göstermektedir. Ancak toplam orana bakıldığında öğrenciler geleneksel olarak basılı kitapları daha çok tercih etmektedirler. Ayrıca ev ortamında okuma uygulamalarının varlığı, geleneksel bir kitabı tercih etmeyi teşvik ettiği sonucuna varılmıştır. Buna ek olarak öğrencilerin %12'sinden fazlasının yazılı çalışmalarını internette yayımladıkları tespit edilmiştir. Bu araştırmada kitapların dijital kopyalarının bulunduğu zengin bir kaynak olan elektronik kütüphanelerin öğrenciler arasında pek popüler olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu bilgiden hareketle öğretmenler

ve kütüphanecilere öğrencileri yayınların elektronik versiyonlarını okumaya teşvik etmeleri gerektiği yönünde öneride bulunulmuştur.

Akande ve Oyedapo'nun (2018) araştırmalarında öncelikle ortaokul öğrencilerinin okumaya karşı isteksiz oluşlarının, kötü yazma ve derslerde öğretilenler hakkında sınırlı anlayış gibi birçok başarısızlığa neden olduğuna değinmişlerdir. Bu bilgiden hareketle araştırmada ortaokul öğrencilerinin dikkatlerini dağıtan başta teknoloji kaynaklı unsurları engelleyecek ve okuma alışkanlıklarını geliştirecek öğrencilere hitap eden uygun bir planlamayla çeşitli materyallerin okutulması gerektiğine değinmişlerdir.

Bir vaka araştırması olarak on öğrenciyle çalışan Chairanissa ve Wirza (2019), öncelikle öğrencilerin okuma alışkanlığının düşük olduğu tespiti yapmışlardır. Elde edilen bulgular bunun en önemli sebebi olarak televizyon izleme ve internet kullanımını öne çıkarmaktadır. Ayrıca öğrencilerin günde 1-2 saat kitap okuduğu ve daha çok Endonezya dilinde kurgu kitaplarını tercih ettikleri görülmüştür. Araştırmada öğretmenlerin, okul yetkililerinin ve ailelerin öğrencilere okuma alışkanlığını iyileştirebilmek için birlikte hareket etmeleri gerektiğine yönelik önerilere yer verilmiştir.

1676 öğrencinin okuma alışkanlıkları ve tercihlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmada Vuong vd. (2019); sosyal statü, aile geçmişi, eğitim, demografik ve sosyoekonomik farklılıkların okuma alışkanlığının oluşturulmasındaki etkisinden söz etmişlerdir. Babalola (2020) tarafından yapılmış olan araştırmada öğrencilerin çoğunun nadiren okuduğu ve okumaya günde 2 saatten daha az zaman ayırdıkları sonucuna varılmıştır. Buna ek olarak öğrencilerin sadece ödev verildiğinde ve sınavlar yaklaştığında okudukları belirlenmiştir. Bu sonuçlar dâhilinde öğretmenlere ve ebeveynlere önerilerde bulunulmuştur.

Nnaji, Okpuzor ve Morka (2020) araştırmalarında sosyal medya kullanımının okuma alışkanlığına ve akademik performansa nasıl etki ettiğini ortaya koymayı amaçlamaktadırlar. Yapılmış olan bu araştırmada sosyal medyanın güncel bilgileri öğrenmek ve elde edebilmek için çok iyi dijital bir platform olduğu belirtilmiştir. Ancak sosyal medyayı sık kullanan öğrencilerin %67,3'ü en çok sevdikleri dersten bile yüksek bir puan alamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak birden fazla sosyal medya ağını kullanan öğrencilerin ise nadiren yüksek bir

puan aldıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin her gün en fazla 4 saat okuma yaptıkları belirtilmiştir. Ancak günde 4 saat kitap okuyan öğrencilerin oranı %3,5'dir. Bu araştırmada öğrencilere teknolojik cihazlar verilmeden önce onlara rehberlik edilmesi gerektiği ve yeterli bir oryantasyon sağlanmasının önemli olduğu belirtilmiştir.

Wibayanti, Lian ve Mulyadi (2020) araştırmalarında öğrencilerin öğrenme başarısı üzerinde okul okuryazarlığı hareketinin ve okuma alışkanlığının bir etkisi olup olmadığını belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu araştırmayı beşinci sınıfta öğrenim gören 50 öğrenciyle sürdürmüşlerdir. Sonuçlar okul okuryazarlığı hareketinin ve okuma alışkanlığının öğrencinin öğrenme başarısı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hassan vd. (2021) tarafından yapılmış olan araştırmada Malezya'da İngilizce'yi ikinci dil olarak öğrenen ortaokul son sınıf öğrencilerin okuma alışkanlıklarını incelemek ve okuma alışkanlığının okuduğunu anlama başarısıyla ilişkisini tespit etmek amaçlamışlardır. Bu çalışmaya 351 öğrenci katılmıştır. Sonuçlar araştırmaya katılan öğrencilerin okuma alışkanlıklarının okuma başarılarına önemli derecede katkı sağladığını göstermiştir.

Bu araştırmalar da genel anlamda öğrenciler arasında düşen okuma alışkanlığı, teknolojik cihaz ve internet uygulamalarının okumaya ayrılan zamanı azaltması gibi problemlere vurgu yapmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümde dil, dil ve kültür ilişkisi, dil ve düşünce ilişkisi, dilin özellikleri, dil öğretimi, okuma, okuma ilgi ve alışkanlığı başlığı altında kuramsal çerçeveye yer verilecektir.

2.1. Dil

İnsan sosyal bir varlıktır. Bundan dolayı insanın toplum içinde yaşaması gerekmektedir. İnsanın toplum içinde yaşayabilmesi, yaşadığı topluma uyum sağlayabilmesi ve toplum içinde kendisini ifade edebilmesi için sürekli iletişim hâlinde olması gerekmektedir. *"İletişim, insanların doğuştan getirdikleri bir yetenek olup, insanlar bu yetenekleri geliştirerek çevreleriyle etkileşimde bulunmaya başlarlar"(Karabulut ve Uygun, 2024:938). "İnsanların bu kendini dışlaştırma çabasına iletişim" (Adalı, 2011:15)* olarak görülür. Bunlardan yola çıkarak iletişimin toplumla insan arasında köprü görevi gördüğü söylenebilmektedir. Ayrıca toplumla insanı birbirine bağlayan en güçlü bağdır. İnsanlar ve toplum için bu kadar önemli olan iletişim *"duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması; bildirişim, haberleşme ve komünikasyon"*dur *(TDK, 2023)*. Ayrıca iletişim *"Yüz ifadesi, ses tonu, jest, tavır, konuşma ve yazı, telefon, telgraf, radyo, televizyon gibi araçlarla düşünce veya duyguların bir kimseden başka bir kimseye geçişi"*ni *(Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976:138)* kapsamaktadır. Yani iletişim sadece ağızdan çıkan sözlerle sağlanmaz. İletişimi sadece ağızdan çıkan sözlerle sınırlandırmak demek iletişimi bir kaba sığdırmaya çalışmaktan farksızdır. İletişim sadece sözlerle kurulmaz. İnsanlar jest ve mimiklerini kullanarak da iletişim kurabilirler. Hatta bazen jest ve mimiklere de gerek kalmamaktadır. İletişim kurabilmek için insanların birbirlerini fark etmeleri bile bazen yeterli olmaktadır. Cüceloğlu'na göre (2018:45) *"iki insan birbirinin farkına vardığı andan itibaren iletişim başlar. İki insan birbirinin farkına vardığı andan itibaren: söylediği, söylemediği, yaptığı, yapmadığı her şeyin anlamı vardır."* Yani günlük hayatta ilk defa gördüğünüz biriyle fark etmeden iletişim kurmuş olabilirsiniz. Ancak bu durum yeterli olmamakla birlikte birçok yanlış anlaşılmaya da sebebiyet verebilmektedir. Örneğin, yolda yürürken karşıdan gelen birini fark ettiniz ama ne sözlerle ne de jest ve

mimiklerle o kişiyle iletişim kurmadınız. Karşıdan gelen kişinin sizin onu önemsemeyerek değer vermediğinizi düşünebilir. Basit anlamdaki iletişim süreçlerindeki yanlış anlamaların bile ortadan kaldırılması dilin kullanılması gerekmektedir. Dil, *"insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, uzlaşmaya dayalı olarak oluşturulmuş sesli veya görsel işaretler sistemi; lisan, zeban"*dır *(TDK, 2023). "Dil, gönderenle gönderilen arasında bir dizi özellikler bütünlüğünü kapsayan bir bildirişim olayıdır" (Cemiloğlu, 2015:9).* Dolayısıyla dil yaygınlık kazanan tanımıyla *"insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabiî bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir" (Ergin, 2019:25).* Ayrıca dil insanların birbirleriyle anlaşıp uzlaşmalarını gerçekleştirmesinin yanında düşüncelerini ve duygularını da karşı tarafa aktarmalarını sağlamaktadır. *"Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir" (Aksan, 2015:55).* Bu gelişmiş dizge *"fikir anlatan bir işaret sistemidir" (Dilâçar, 1968:3).* Bunlardan yola çıkarak dilin belli bir sistem dâhilinde en önemli iletişim aracı olduğu söylenebilmektedir. Yani dil insanların kendilerini etkili ve doğru bir şekilde ifade etmelerini sağlayan doğal ve canlı bir vasıtadır. Yapılan tanımlarda dilin sadece belli bir düzene sahip olan ve anlaşmayı sağlayan bir dizge olduğuna değinilmiştir. Ancak dil sadece bunlardan ibaret değildir. Çünkü dil insanın hayatında önemli bir yere sahip olan temel bileşenlerden biridir. *"İnsanoğlunun dili, yalnız, onun konuşabilmesi, düşündüğünü başkalarına iletebilmesi demek değildir. Dil dediğimiz düzen insanın gözüdür, beynidir; düşüncesi, ruhudur" (Aksan, 2001:13).* Yani dil insanın her şeyidir.

İnsanoğlunun dili kullanarak iletişimi doğru ve etkili bir şekilde kurabilmesi için dilin belli süreçlerden geçmesi gerekmektedir. Yani dilin iletişim kurabilme düzeyine gelebilmesi için öncelikle doğması sonra da gelişmesi ve değişmesi gerekmektedir. Gelişip değişmeyen dil yok olmaya yani ölmeye mahkûmdur. Çünkü dil canlı bir varlıktır. *"Dil bütün canlılar gibi; yaşayan bir varlıktır. Yani dil, doğar büyür ve ölür" (Yiğit, 2017:14).* Bu gelişim süreci için dilin*"kendi içinde birçok boyutu barındıran, gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurmak için sürekli kendini yenileyen canlı bir dizge"(Özkaya, 2021:3)* özelliğini yaşatması gerekir. Yaşayan bir varlık olan dil sadece insanlar için değil toplum içinde doğal bir vasıtadır (Onan,

2019:74-75). İnsanın toplum içinde bir yer edinmesini, toplumun bir arada yaşamasını ve uzlaşmasını sağlamaktadır. Ancak dil sadece bir uzlaşım vasıtası olarak kısıtlanamaz. Çünkü dil toplumun sadece uzlaşım vasıtası değil toplumu yansıtan bir aynadır. Bir toplumun diline bakıldığı zaman o toplumun geleneklerini, göreneklerini, yaşayış biçimini, edebiyatını, müziğini, tarihini, demografik yapısını, sosyolojik yapısını görmek mümkündür. Dil bu yönüyle eve benzemektedir. Nasıl ki bir eve bakıldığı zaman o evde yaşayan insanlarla ilgili bilgi sahibi olunabiliyorsa aynı durum dil içinde geçerlidir. *"Dil, tıpkı ev gibi bir milletin duygu, düşünce ve hayatının barınağı, korunağıdır" (Kaplan, 2016:147).* Bu koruma niteliği geniş anlamda kültürün de taşınmasını sağlayacaktır: *"Dil aynı zamanda aile ve toplumun özellikleri, yapısı, gelenekleri, kültürü gibi yönleri yansıtan bir aynadır" (Güneş, 2013:22) "Her milletin ayrı bir dili vardır ve bu dil milleti meydana getiren unsurların en önemlisidir. Bir milletin ruhu ve yaşama biçimi dilinde şekillenir"(Özkan, 2017:239)*. Yani dil toplumun ayrı ayrı parçalarını yansıtmakta ve içinde barındırmaktadır. Ayrıca insanların neyi nasıl düşündüğü dile bakıldığı zaman görülmektedir. Dilin toplumu bu kadar yansıtması ve toplumun unsurlarını bu kadar içinde barındırmasının sebebi toplumun kendi dilini kendi ihtiyaçlarına göre oluşturmaları ve geliştirmeleridir. *"Her millet dilini kendi ihtiyaçlarına, kültür ve medeniyet seviyesine, zevkine göre yaratır" (Kaplan, 2016:147).* Bundan dolayı da her toplumun dili o toplumun özelliklerine göre oluştuğu için her toplumun farklı dili bulunmaktadır. Bu da birçok dilin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Dünya üzerinde bulunan kavim sayısınca dilin olması (Korkmaz, 2017:57) dilin toplumlar tarafından oluşturulma sürecini de açıklar. Yani dili dil yapan toplum ve toplumdaki unsurlardır: *"Dilleri dil yapanlar, birtakım alaylı hattâ âlim dilciler değil, milletlerdir; milletlerin, dile bir güzellik ve bir güzel ses vermek için yaratılmış, kadın, erkek, adsız evlâdlarıdır" (Banarlı, 34). "Dil milletin tarihinde meydana gelen maddî ve manevî değerlerin ifade vasıtasıdır" (Özkan, 2017:253).* Yani bir dil o toplumla milleti yansıtmakta ve bir araya getirmektedir. Dili yapanın toplum olması dilin unsurlarını da etkilemiştir. Dilin unsurları o topluma göre şekillenmekte hatta kelimeler ve o dilde bulunan kelime çeşitleri toplumdan topluma göre değişmektedir. Örneğin, bizim toplumumuzda akraba ile ilgili kelimelere çok fazla yer verilirken İngilizler ise akraba ile ilgili kelimelere fazla yer vermemişlerdir. Bu durum yaşanılan yerin kültürüyle doğrudan bağlantılıdır. Bundan yola çıkarak dil ve kültürün birbirini etkilediği ve birbirinden etkilendiği söylenebilmektedir.

2.2. Dil ve Kültür İlişkisi

Toplumu toplum yapan ve bir arada yaşamalarını sağlayan unsurlardan biri kültürdür. Toplum için bu kadar önemli olan kültür kavramının kökeni Latince "cultura"dan gelmektedir (Akalın, 1976:155). Tarih boyunca kültür kelimesi hem başka kavramlarla karşılanmış hem de birçok tanımı yapılmıştır. TDK (2023)'ye göre kültür "*tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü; hars, ekin"*dir. Benzer ifadeleri farklı kaynaklardaki tanımlarda da görmek mümkündür:

"Topluluğun duyuş, düşünüş birliğini ve özelliklerini belirleyen, gelenek durumundaki her türlü düşünce, yaşayış ve sanat varlıklarının tümü; ekin." (Kavcar vd., 2005:431).

"Kültür, bir milleti millet yapan ırk, dil, toprak, ekonomi ve ideal birliği gibi unsurların arasında ön plâna geçer yahut bütün bu unsurları içine alan en mühim birleştirici faktör olur" (Okay, 2019:14).

Bu tanımlardan yola çıkarak kültürün toplumu toplum yapan maddi-manevi unsurları, kuralları ve değerleri içerdiğine ulaşılmaktadır. Ayrıca kültür bütün bu unsurları bir arada tutmakta yani birleştirmektedir. Toplum varlığını devam ettirebilmek için kültürün korunması ve devam ettirilmesi gerekmektedir. Bir toplumun kültürünü koruyabilmesi ve devam ettirebilmesi için aktarıcısı olan dili koruması ve dile hâkim olması gerekmektedir: *"Dilimizi iyi öğrenmez, ona sahip çıkmazsak geçmişle gelecek arasındaki kültür bağları zayıflar ve kopar. O zaman dağılmaya hazır bir topluluk hâline geliriz" (Barın ve Demir, 2006:13).* Toplumların gelenek ve göreneklerini yani kültürünü gelecek nesillere aktarabilmesi için dillerine sahip çıkmaları gerekmektedir. Çünkü dil kültürün hem aktarıcısı hem de yansımasıdır. *"Dil kültürün görünen yüzüdür, başka bir deyişle dil kültürün aynası, buz dağının görünen yüzüdür" (Yiğit, 2017:35).* Çünkü bir toplumun kültüründe olan bir değişiklik diline de yansımaktadır. Dilde de olan bir değişiklik o toplumun kültürünü etkilemektedir. Bundan dolayı dil ile kültür ayrı ayrı düşünülemez ve değerlendirilemez. "*Kültürdeki zenginlikler ve zamanla ortaya çıkan gelişmeler hemen dilde kendisini gösterir ve orada yaşama şansı bulur. Kültürle birlikte dilin de zaman içerisinde ve aynı oranda değişiklik göstermesi her ikisinin birlikte*

değerlendirilmesinin gerekliliğini ortaya koyar" (Cemiloğlu, 2015:16). Çünkü dil ve kültür birbirini tamamlayan iki unsurdur. Yani bir toplumun diline bakıldığı zaman o toplumun kültürü ile ilgili bilgi sahibi olunabildiği gibi o toplumun kültürüne bakıldığı zaman diliyle ilgili de bilgi sahibi olunabilmektedir. Ayrıca bunlardan birinin olmaması ya da korunmaması diğerinin de olmaması veya korunmaması demektir.

2.3. Dil ve Düşünce İlişkisi

Dil ve düşünce birbiriyle bağlantılı iki unsurdur. Dil, soyut olan düşünceyi somut hâle getirmekte ve dışa aktarmaktadır. *"Dil, bir düşünme biçiminin dışa vurulduğu, o düşünme biçiminin somutlaştırıldığı, başka özneler için bir düşünme konusu haline getirildiği kültürel kalıptır" (Gündoğan, 2002:1).* Ayrıca dil olmadan düşünme eylemine ait becerileri gerçekleştirebilmek imkânsız bir hâl almaktadır. *"Düşünme eyleminin içinde tanıma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, çıkarım yapma, kanıtlama, karşılaştırma gibi beceriler vardır ve tüm bu eylemler dil olmadan gerçekleştirilemezler" (Yiğit, 2017:25).* Bunlardan yola çıkarak dilin, düşüncenin ortaya çıkmasını veya çıkarılmasını kolaylaştırdığı söylenebilmektedir. Çünkü dil düşüncenin sembollere dönüşmüş hâlidir. Ayrıca dilin özellikleri ve yapısı düşünme şeklini de etkilemektedir. *"Dil, düşünceye biçim veren onu kendi kalıbına koyan bir altyapı özelliği de göstermektedir" (Barın ve Demir, 2006:6).* Yani düşünce dile göre şekil almaktadır. Düşünce dile göre şekillendiği için insanlar dillerinin yapısını ve özelliklerini göz önünde bulundurarak düşünmektedirler. Hatta bir insan ne kadar çok dil biliyorsa düşünceleri de o kadar çok değişmekte ve şekillenmektedir. Düşüncenin dile göre şekillenmesi dil ve düşüncenin birbirini tamamladığı sonucuna varılmasını sağlamaktadır. Yani dil ve düşünce iç içedir.

Dil ve düşünce birbirinden ayrı düşünülemez. *"Dil ile düşünce, yerle gök gibi, beden ile ruh gibi etle tırnak gibi birbirini tamamlayan, birbirinden ayrılmaz parçalardır" (İlhan, 2012:1518)."Düşünce dilden habersiz, dil de düşünceden bağımsız olamaz" (Bayraktar Durgun ve Yaman, 2017:42).* Çünkü dil ve düşünce bir bütündür. Ayrıca dil ve düşünce bir aradayken anlamlı bir hâl kazanmaktadırlar. Dil ve düşünce birbirinden ayrılmayan iki unsur oldukları ve birbirlerini tamamladıkları için birbirlerinin ürünüdürler. *"İnsanlar arası iletişimin temeli olan dil düşüncenin, düşünme de dilin bir ürünüdür" (İlhan, 2012:1518).* Bundan dolayı dil düşünce için düşünce de dil için önem arz etmektedir. Çünkü bu iki unsur birbirlerini etkilemekte, geliştirmekte ve değiştirmektedir.

2.4. Dilin Özellikleri

Bireyin yaşamını her açıdan etkileyen ve yaşamının vazgeçilmezi olan dilin çeşitli özellikleri bulunmaktadır. Bireyin yaşamını her açıdan etkileyen dil öğrenme, zihni geliştirme, sosyal gelişim ve sistemli bir iletişim aracı olmakla birlikte bir göstergeler dizgesi, millî kültürün aynası, bir kültürün taşıyıcısı, millî bir bağ ve canlı bir bünye gibi özellikleri (Güneş, 2013:22; Barın ve Demir, 2006:3-5) mevcuttur.

Yukarıda verilmiş olan dilin özellikleri incelendiğinde dil:

- Öğrenme aracıdır: İnsanlar birbirleriyle sürekli iletişim hâlinde oldukları için birbirlerinden pek çok şey öğrenmektedirler. En etkili iletişim aracı dil olduğuna göre dil ve öğrenme birbirleriyle bağlantılıdır ve birbirini etkilemektedirler. Ayrıca dil insanların bulundukları toplumu daha iyi tanımasına, analiz etmesine ve anlamlandırmasına da yardımcı olmaktadır.
- Zihni geliştirme aracıdır: Dil düşünceyi etkilemekte ve düşünceden etkilenmektedir. Böylece dil insanların düşüncelerini ve bilgilerini belli kurallar çerçevesinde sınıflandırmakta ve düzenlemektedir. *"Dil, bireye düşüncelerini ve bilgilerini düzenleme, farklı yönlerini kavramlaştırma, netleştirme, ilişkilendirme, sözelleştirme, genişletme, yeniden adlandırma fırsatı verir" (Güneş, 2013:22).* Bu faaliyetler zihni geliştirmekte ve farklı açıdan bakmayı sağlamaktadır.
- Sosyal gelişim aracıdır: Dil, insanların sürekli birbirleriyle etkileşim hâlinde olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca dil insanların yaşamış oldukları toplumun maddi ve manevi unsurlarına uymalarına yardımcı olmaktadır. Dil, bireyin kendini daha iyi ifade etmesini sağlayan en önemli ve değerli bir doğal vasıtadır.
- Dil, sistemli bir iletişim aracıdır: Dil, belli kurallar çerçevesinde bireyin iletişim kurmasını sağlamaktadır. Dil olmadan da iletişim kurulabilir ama iletişimin daha etkili olabilmesi, bireyin kendini ifade edebilmesi, yanlış anlamaları engellemesi ve giderilmesi için dile ihtiyaç vardır.
- Dil, bir göstergeler dizgesidir: Gösterge, *"bir şeyi belirtmeye yarayan şey, belirti, im; işaret" (TDK, 2023)* olarak tanımlanır. Yani soyut olan bir şeyi somut hâle getiren araçlardır. Dilin göstergesi yani soyut olan bir durumu somut hâle getiren aracı kelimelerdir. Dizge ise *"bir bütün oluşturacak biçimde birbirine bağlı ögelerin bütünü; cümle, manzume, sistem"*dir *(TDK, 2023).*

Yani dizge parçaların belli kurallar çerçevesinde bir arada bulunmasıdır. Bundan dolayı dil, göstergeler dizgesidir. Çünkü dil belli kurallar çerçevesinde kelimeleri bir araya getirerek bir bütünlük oluşturmaktadır.

- Dil, millî kültürün aynasıdır: Dil, kullanıldığı toplumun kültürünü yansıtmaktadır. Bir toplumun dili incelendiğinde o toplumun geleneği, göreneği, örfü, âdeti, edebiyatı, müziği ve sanatı ile ilgili bilgi sahibi olunabilmektedir. Çünkü dil, kültürün izini taşımaktadır.
- Dil bir kültürün taşıyıcısıdır: Dil, bir toplumu toplum yapan en önemli ögelerden biri olan kültürün gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktadır. Dil, geçmişle günümüz arasında bağlantı kurulmasını sağlamaktadır. Bundan dolayı kültürün gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılabilmesi için toplumun dilini koruması gerekmektedir. Çünkü dilini korumayan bir toplum kültürünü kaybetmeye, kültürünü kaybeden bir toplum ise yok olmaya mahkûmdur.
- Dil millî bir bağdır: Toplumu birbirine bağlayan en önemli bağdır. İnsanların düşünceleri, yaşam koşulları veya tarzları farklı olabilir. Ancak dil bu insanların birlikte yaşamalarını ve anlaşmalarını sağlamaktadır. Bundan dolayı dillerini korumayan toplumlar parçalanmaya ve yok olmaya mahkûmdur. Tarih boyunca dillerini korumayan toplumların başka toplumlar tarafından asimile edildiğine ve yok olduğuna tanıklık edilmiştir.
- Dil canlı bir bünye gibidir: Dil, sürekli gelişmekte ve değişmektedir. Bu özelliği ile dil canlılara benzemektedir. *"Hiçbir şey lisan kadar bir ağaca benzer değildir. Lisanlar -tıpkı ağaçlar gibi- mevsim mevsim rengini kaybeden ölü yapraklarını dökerler ve tazelerini açarlar. Lisanın yaprakları kelimelerdir" (Ahmed Hâşim, 1988:20).* Belli bir zaman diliminde kullanılmış olan kelimelerin artık kullanılmadığı ama daha öncede o dilde kullanılmamış olan kelimelerin kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bu durumun sebebi ise dilin etkileşime girdiği dillerdir.

Bireyin yaşamının temel yapı taşı olan dilin etkili olabilmesi için doğru yöntem ve tekniklerle öğretilmesi gerekmektedir.

2.5. Dil Öğretimi

2.5.1. Ana Dili ve Yabancı Dil

Birey yaşamı boyunca birden çok dile maruz kalabilmekte hatta birçok dille etkileşim hâlinde bulunabilmektedir. Bireyin yaşamının başlangıç noktasında bulunan ve yaşamının yapılanmasını sağlayan dil ise bireyin ana dilidir. Ana dili*, "çocuğun ailesinden veya içinde yaşadığı topluluktan edindiği dil"*dir *(TDK, 2023). "Doğuştan itibaren anne, baba ve çevremizden öğrendiğimiz dil"(Kavcar vd., 2005:28); "başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dil" (Aksan, 2015:81)* ana dilidir. Ana dili insanın yaşadığı toplumda var olmasını, o topluma ait hissetmesini ve toplumla bağının güçlenmesine yol açmaktadır. *"İnsan dünyayla ilk iletişimini ana dili sayesinde gerçekleştirir. Sosyal bir varlık olan insan ana dili sayesinde kişilik ve kimlik kazanır. İnsanın aidiyet bilinci de ana dili sayesinde şekillenir" (Yiğit, 2017:63).* Ana dili, bireyin doğduğundan itibaren bulunduğu çevrede maruz kaldığı, ilk edindiği ve çevresiyle tanışmasını sağlayan dildir. Ayrıca ana dili bireyin bulunduğu çevreyle rahatlıkla iletişim ve bağ kurmasını sağlamaktadır. Aksan (2015:82) insanın etrafına ana dilinin penceresinden baktığına değinmiştir. Yani ana dili bireyin bakış açısını şekillendirmektedir. Ana dili bilinçli veya bilinçsiz olarak bireyin yaşamının bütün boyutlarında yer almaktadır. *"Birey, hayatı boyunca ana diliyle düşünür, rüya görür, duygularını dile getirir" (Onan, 2019:12).* Birey hangi dille düşünüyorsa, seviniyorsa, üzülüyorsa, öfkeleniyorsa ve hayal kuruyorsa o dil bireyin ana dilidir. Yani ana dili bireyin benliğini, kimliğini oluşturmaktadır.

Küreselleşen dünya ile birlikte insanlar arasındaki mesafeler ve sınırlar ortadan kalkmıştır. Bu durum insanın ana dili dışında başka dilleri öğrenmesine yol açmaktadır. Böylece ortaya yabancı dil ortaya çıkmaktadır. Yabancı dil, *"ana dilin dışında olan dillerden her biri. Ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dili" (TDK, 2023)* olarak tanımlanır. *"Bilim, siyaset, askerlik, eğitim, turizm, kültür, sanat, ticaret ve iletişim alanlarındaki bu ilişkilerin sağlıklı olarak yürütülebilmesi için ana dilden başka milletler arası ortak olan dillerin öğrenilmesi gerekmektedir"(Barın, 2004:20).* Yabancı dil insanın başka dünyalara açılmasını sağlamaktadır. Bireyin ana dili dışında başka bir dilin öğrenmesi farklı kültürler tanımasını ve farklı bakış açıları kazanmasını sağlamaktadır. Yabancı dil öğrenen birey başka milletlerin kültürlerini öğrenmektedir.

Ayrıca yabancı dil bireyin yaşamını zenginleştirmekte ve yaşama farklı pencerelerden bakmasını sağlamaktadır. Yani yabancı dil bireyin yaşama farklı perspektiflerden bakmasını öğretmektedir.

Ana dili ve yabancı dilin bireye farklı açılardan birçok katkısı mevcuttur. Ana dili bireyin kendi kültürünü tanımasını sağlarken yabancı dil farklı kültürleri tanımasını sağlamaktadır. Bundan dolayı hem ana dili hem de yabancı dil etkili, eksiksiz ve doğru bir şekilde öğretilmelidir. Ayrıca dil öğretilirken dillerin kültürleri ve kuralları göz ardı edilmemelidir.

2.5.2. Ana Dili ve Yabancı Dil Öğretimi

Bireyin öğrenmiş olduğu diller farklı açılardan gelişmesini sağlamaktadır. Bireyin öğrenmiş olduğu her bir dil bireye farklı yollar açmaktadır. Çünkü *"dil, bireyin kapasitesini sonuna kadar geliştirme, karmaşık sorunları çözme, bilimsel düşünme, çeşitli değerlere sahip olma, daha geniş bir dünya görüşü oluşturma gibi özellikleri etkilemektedir" (Güneş, 2011:124).* Dilin bireyin yaşamında bu kadar yer alması dilin doğru ve etkili bir şekilde kullanılmasını gerektirmektedir. Bundan dolayı dilin kuralları göz önünde bulundurularak sistemli, eksiksiz ve doğru bir biçimde öğretilmesi gerekmektedir. Bu durum hem ana dili hem de yabancı dil öğretimi için geçerlidir. Çünkü hem ana dilinin hem de yabancı dilin amaçlarına ulaşılabilmesi için dilin etkili bir şekilde öğretilmesi önem arz etmektedir.

Dilin etkili bir şekilde öğretilebilmesi için geçmişten günümüze kadar birçok yaklaşım kullanılmıştır. Önceleri dil öğretiminde dilin yapısı ön planda tutulmuş olup gramer ve ezberden yararlanılmıştır. Ancak daha sonra dil öğretiminde iletişim ve etkileşim ön plana çıkmış olup dilin pratik yönüne odaklanılmıştır.

> *"Dil öğretim yaklaşımları başlangıçta geleneksel yaklaşımlar olarak dilin yapısına odaklanmışlar ve öğretimde dil bilgisi kurallarını, çeviri yapmayı, ezberlemeyi ön plana çıkarmışlardır. Günümüze gelindiğinde ise dil öğretim yaklaşımlarında iletişim, etkileşim, görev gibi terimler ön plana çıkmış ve öğretim sürecinde dilin pratik kullanımına odaklanılmıştır" (Göçen, 2020:24).*

Dil öğretimi yaklaşımlarının zaman içinde değişmesinin sebebi bu yaklaşımların artık etkisini kaybetmesi ve çağa ayak uyduramamasıdır. Ayrıca bu yaklaşımların yanında dilin öğretilebilmesi için çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Bu yöntemlerin seçilmesini dilin öğrenme amacı belirlemektedir. Dil öğretiminde yöntemlerin kullanılması dilin daha kolay, etkili ve kalıcı bir şekilde öğrenilmesini sağlamaktadır. *"Dil öğretiminde yöntem, öğrenciyi eğitimin amaçlarına en çabuk ve*

en güvenilir olarak ulaştıracak olan bir öğretim unsurudur" (Memiş ve Erdem, 2013:298). Bundan dolayı dil öğretilirken uygun yöntemin belirlenip kullanılması gerekmektedir. Bu yöntemler seçilirken dilin gramerinin ağırlıkta olmamasına dikkat edilmelidir. Çünkü bir dilin tam olarak öğretilmesi için dört temel dil becerisine ve gramerine eşit oranda ağırlık verilmesi gerekmektedir. Dil öğretimi ancak bu şekilde gerçekleştirilmiş olacaktır.

Bir dilin öğretimi için dört temel dil becerisine önem verilip geliştirilen öğretim programı çerçevesindeki kazanımlar kazandırılmaya çalışılmalıdır. Dili öğreten kişi o dilin programını göz önünde bulundurarak dört temel dil becerisini kazandırmalıdır.

2.6. Dört Temel Dil Becerisi

İnsanlığın var olması ve bir arada yaşamalarıyla birlikte bir ihtiyaç dâhilinde ortaya çıkan iletişimin doğru, etkili ve eksiksiz bir biçimde kurulabilmesi için en önemli araçlardan biri olan dilin doğru ve eksiksiz bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir. Bundan ötürü dilin doğru ve eksiksiz bir şekilde öğretilebilmesi için dilin üzerine kurulmuş olduğu yapı taşlarının tam ve doğru bir biçimde öğretilmesi gerekmektedir. Bu durum bütün dillerde geçerli olduğu gibi Türkçenin öğretilmesinde de geçerlidir. Türkçenin aktif, güzel ve etkili bir şekilde kullanılabilmesi için yapı taşları olan dinleme, konuşma, okuma ve yazmanın eksiksiz ve doğru bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir. Çünkü Türkçe bunlar üzerine kurulmuş ve şekillenmiştir. Bu beceriler anlama ve anlatma başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Anlama başlığı altında dinleme ve okuma becerileri, anlatma başlığı altında ise konuşma ve yazma becerileri yer almaktadır. Anlama ve anlatım temel dil becerileri Türkçenin aktif, doğru ve güzel bir şekilde kullanılmasındaki etkileri inkâr edilemeyecek kadar fazladır. Bu becerileri gelişmiş olan ve etkili bir şekilde kullanan bireyler hem Türkçeyi etkili bir şekilde kullanacaklar hem de kendilerini doğru bir şekilde ifade etmiş olacaklardır. *"Bir dili tam olarak bilmek için temel dil becerileri olarak adlandırılan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri açısından o dile hâkim olmak gerekir. Bu becerilerin birini veya birkaçını kullanmada yetersizlik varsa o dilin tam olarak bilindiği iddia edilemez" (Doğan, 2010:264).* Bu sebeple dil becerilerinin kazandırılmasına ve geliştirilmesine dikkat edilmelidir. Birey bu becerilerden kimisini doğuştan getirdiği gibi kimisini de daha sonra kazanmaktadır. Ancak bu beceriler getirildikleri ya da kazandırıldıkları hâliyle kalmamalı geliştirilmelidir. Bu becerilerin geliştirilebilmesi için belli bir sistemin oluşturulması gerekmektedir. Dil becerileri

doğal ve kendi haline bırakılacak ya da birbirinden bağımsız geliştirilecek beceri alanları değildir (Temizyürek ve Çevik, 2017:115; Ece Yapılcan, 2022:21). Bu ilkelerden hareketle beceriler arasında önem ya da değer sıralaması yerine beceri geliştirilmesine odaklanılmalıdır. Bu durum geçmişten günümüze geliştirilen bütün Türkçe dersi öğretim programlarına da yansımıştır (Gürlek, 2021:6). Ayrıca bu programlarda bu dört temel dil becerisi dışında dilin en önemli parçalarından biri olan dil bilgisine de yer verilmiştir. Dil bilgisi bazı programlarda ayrı bir başlık altında yer alırken bazı programlarda ise diğer becerilerin içinde verilip sezdirme yoluyla kazandırılmak amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın odak noktasını bireyin hayatının büyük bir bölümünü etkileyen ve kapsayan anlama becerilerinden biri olan okuma becerisi oluşturmaktadır.

2.7. Okuma

2.7.1. Okuma Nedir?

Yaşamakta olduğumuz dünyada teknoloji gelişiminin ve bilgi paylaşımının hızı giderek artmaktadır. Böylece insanların farklı coğrafyalardan birbirlerine bağlanmasını ve bilgilerin kolay bir şekilde paylaşılmasını sağlamaktadır. Bu durum insanların yaşam boyu öğrenmelerine yol açmaktadır. Yani insanların küreselleşen dünyaya ayak uydurabilmeleri için yaşam boyu öğrenmeye açık olmaları gerekmektedir. İnsanlar öğrenmeyi yaşam boyu devam ettirebilmeleri için birden fazla beceriye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu becerilerden en çok kullanılan becerilerden biri okumadır. İnsanların küreselleşen dünyaya ayak uydurabilmeleri için sürekli okuma yapmaları ve kendilerini güncellemeleri gerekmektedir. İnsanların yaşamının vazgeçilmez becerilerinden biri olan okuma, *"ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir" (MEB, 2006:6).* Bu yorumlama çabası karmaşık bir beceri bütününü gerektirir: *"Okuma, beş duyu organın çeşitli hareketlerinden ve zihnin, anlamı kavrama çabasından meydana gelen karmaşık bir faaliyettir" (Aytaş, 2005:462). "Okuma, görme, algılama, seslendirme, belleğe kaydetme ve anlama gibi gözlerin, ses organlarının ve beynin çeşitli çalışmalarından oluşan karmaşık bir etkinliktir" (Güneş, 2000:7).* Yani okuma kolay bir şekilde kazanılacak veya kazandırılacak bir beceri değildir. Çünkü okuma becerisinin kolay bir şekilde kazanılması veya kazandırılabilmesi için birçok duyuya ve beceriye ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca okuma becerisinin iyi, doğru ve eksiksiz bir şekilde

kazanılması veya kazandırılması için ihtiyaç duyulan bütün duyu ve becerilerin eksiksiz ve birbirleriyle senkronize bir şekilde olması gerekmektedir. Eğer ihtiyaç duyulan duyu ve becerilerden herhangi birinin eksikliği söz konusu olduğunda okuma becerisi tam olarak yerine getirilemeyip hedeflenen amaca ulaşılamayacaktır: *"Okuma, okurun yazılı simgelerden yola çıkarak bir metni anlama ve anlamlandırabilme becerisi; sözcükleri, tümceleri ve diğer dilsel yapıları görme, algılama ve kavrama sürecidir" (Hasırcı, 2016:115).* Okuma, *"duyu organlarıyla sesli veya sessiz olarak gözlenen harf, sözcük ve cümlelerin yorumlanarak anlamlı hale getirildiği zihinsel olarak yürütülen karmaşık bir süreçtir" (Özden Deniş, 2022:6).* Bu karmaşık zihinsel süreç nihayetinde anlama ile tamamlanacaktır: *"Bir yazıyı oluşturan simgesel imleri seslendirme ya da o imlerin belirttiği sözcükleri tanıyarak, tümcelerini kavrayarak içerdiği düşünceleri anlama, yorumlama" (TÜBA, 2023).* Yani okuma becerisiyle hedeflenen amaca ulaşılabilmesi için birden çok duyuya ve beceriye ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca okuma becerisinin gerçekleşebilmesi için ihtiyaç duyulan duyu organlarının ve becerilerin senkronize olması gerekmektedir.

Okuma sadece seslendirmeden ibaret değildir. Okumayı seslendirmeden ibaret saymak noktalama işaretlerinin olmadığı yazılara benzemektedir. Nasıl ki noktalama işaretlerinin olmadığı yazılar sadece kelime yığınında ibaretse sadece seslendirme olarak düşünülen okumalar da kelime yığınından ibarettir. Yani hiçbir anlam ifade etmemektedir. Buradan hareketle okumanın fiziksel becerilerin yanı sıra zihinsel becerilerin de etkin bir şekilde kullanımını gerektiren bir etkinlikler bütünü olduğunu söylemek mümkündür: *"Okuma, bir algısal etkinliktir, bir düşünme sürecidir" (Dökmen, 1994:15).* Okuma büyük oranda zihnin devrede olduğu bir beceridir. Çünkü okumanın tam ve doğru bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için anlaşılması, çözümlenmesi ve yorumlanması gerekmektedir: *"Okuma eylemi, basılı ya da yazılı sözcükleri, duyu organları ile algılama, bunları anlamlandırıp kavrama ve yorumlama sürecinde yapılan faaliyettir" (Gürcan, 1996:15).*

"Okuma, yazınsal bir metni yorumlamak demektir" (Günay, 2017:13).

"Okuma, insanların kendi aralarında önceden kararlaştırdıkları özel sembollerin duyu organları yoluyla algılanıp beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi işlemidir" (Yalçın, 2006:47).

Ayrıca okuma becerisi sadece zihinsel bir beceri de değildir. Zihinsel süreç öncesinde fiziksel aşamaların da tam ve eksiksiz olması gerekir: *"Okuma etkinliği, yazıdaki duygu ve düşüncelerin kavranması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi gibi fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir" (Sever, 2000:11).* Yani okuma göründüğü gibi kolay bir beceri değildir. Etkili ve eksiksiz bir şekilde okumanın yapılabilmesi için anlama ve yorumlamanın tam yapılması gerekmektedir. Ancak okunan materyalin anlaşılıp yorumlanabilmesi için ön bilgilere sahip olunmalıdır: *"Okuma, yazılı bir metni görüp kendine özgü bir biçimde anlamlandırmadır" (Arıcı, 2018:3). "Okuma, ön bilgilerle metindeki bilgilerin bütünleştirildiği ve yeniden anlamlandırıldığı bir süreçtir" (Güneş, 2013:128).* İnsanlar her ne kadar aynı materyalleri okusalar da aynı şekilde yorumlamamaktadır. Bunun sebebi ise herkesin bakış açısının ve yaşanmışlığının farklı olmasıdır. Bu da okuma materyalinin özgün bir şekilde yorumlanmasını sağlamaktadır. Bunlardan yola çıkarak gerçekleştirilecek bir okuma becerisi tam olarak kazanılmış veya kazandırılmış olunacaktır.

Zamanın ilerlemesi birçok değişikliğe, yeniliğe ve gelişmeye yol açmaktadır. Zamanın yol açtığı değişiklik, yenilik ve gelişmelerden biri okuma kavramının tanımı üzerinedir. Daha önceleri yapılmış olan okuma kavramı tanımı ile günümüzde yapılmış olan okuma kavramı tanımları arasında birçok farklılık bulunmaktadır. Tanım farklılaşmasının sebebi değişen zamanın ihtiyaçları farklılaştırmasından kaynaklanmaktadır. Geçmişte okuma, harfler birleştirilerek yüksek bir sesle ifade etme olarak tanımlanıyordu. Yani sembollerin şifresini çözen bir beceri olarak görülmekteydi. Ancak ilerleyen yıllarda tanımın niteliğinin de farklılaştığı görülür. Okuma gittikçe zihinsel bir beceri olarak görülmeye başlanmıştır. Yani okunan yazının sadece seslendirilmekle kalmayıp yazının anlaşılması, yorumlanması ve eleştirilmesi öne çıkarılmaya başlanmıştır. Okumanın çağdaş tanımlarından yola çıkarak okumanın kazandırılmasının zannedildiği kadar kolay olmadığı, uzun ve karmaşık bir süreç gerektirdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bunun için ebeveynlere ve öğretmenlere çok fazla görev düşmektedir.

Okuma, insan yaşamının belli bir dönemi ile kısıtlanamaz. Okuma insan yaşamına okulla birlikte girmekte ve yaşam boyu devam etmektedir. Bu özelliğinden dolayı okumanın insanın yaşamının her kısmında etkisinin olduğu görülmektedir: *"Okuma, yaşamımızın belirli bir aşamasında ya da çağında başlayıp biten bir etkinlik*

değildir. Çocukluk, gençlik, orta yaşlılık ya da yaşlılık döneminde de yaşamımızda yer alır" (Özdemir, 2018:12). Yani okuma insanların gelişiminin her döneminde bulunmakta ve gelişimine katkı sağlamaktadır. Ayrıca okuma insana farklı kapılar açmakta ve farklı yönlerde gelişmesini sağlamaktadır: *"Okuma, insanın dünyasını genişleten, kişiliğini biçimlendiren, onu başkalarına bağlayan bir değerdir" (Mete, 2012:44).* Okuma insanın bilgi edinmesini, dünyasının renklenmesini ve gelişmesini sağlamaktadır. Okudukça bilgilenen, dünyası renklenen ve gelişen insanlar okumaktan zevk alıp eğleneceklerdir: *"Okuma, bilgilenmeyi, gelişmeyi ve eğlenmeyi sağlayan bir etkinliktir" (Gündüz ve Şimşek, 2011:13).* Okuma bireyin bilgilenmesini, gelişmesini ve eğlenmesini sağlanmasının yanı sıra bireyin düşüncelerine yön vermekte ve düşüncelerinin gelişmesini sağlamaktadır. Okuma, *"düşünceye şekil verir, onun besler ve geliştirir" (Sever, 1990:721). "Okuma, insanın dünyasını genişleten, kişiliğini biçimlendiren, onu başkalarına bağlayan önemli bir etkendir" (Demirel ve Şahinel, 2006:82).* Yani okuma insana farklı pencereler açmakta, gelişimini sağlamakta, farklı insanlarla tanışmasını ve bağ kurmasını sağlamaktadır. Okuyucunun bağ kurduğu ve tanıştığı insanlardan biri de yazardır. Okuyucu okuduğu materyalin yazarıyla bağ kurmakta, yazarının görüşünü öğrenmekte ve görüş alışverişinde de bulunmaktadır: *"Okuma yoluyla yazar ile okuyucu arasında bir ilişki kurulmaktadır. Okuyucudan, bir yazarın iletmek istediği mesajın ne olduğunu anlaması gerekir" (Demirel, 2003:101)."Okuma, okuyucu ve yazar arasında uygun bir ortamda gerçekleşen görüş alışverişidir" (Akyol, 2009:15).* Okumanın yapılması okuyucu ve yazar arasında güçlü bir bağ kurulmasını sağlamaktadır. Ayrıca okuma bireyin var olması ve toplumda bir yer edinmesinde etkili olan zihninin temel besin kaynağıdır.

Okuma, insanla yaşam arasında köprü görevi görmektedir. Yani okuma insanın geçmişle şu an ve şu anla gelecek arasında bağ kurmasını sağlamaktadır. Böylece insanın kişiliği oluşmakta ve şekillenmektedir. Okuma insanlığın karanlıktan aydınlığa çıkmasını sağlayan yegâne kaynaktır. Çünkü okuma insanlığın sürekli olarak ilerlemesini sağlamaktadır. Bundan dolayı insanlığın sürekli ilerlemesi ve gelişmesi için okumaya gereken önemin ve değerin verilmesi gerekmektedir. Okuma gelişimin bel kemiği gibidir.

Okuma insanların farklı dünyalar ve insanlar tanımasını, farklı yaşamlara misafir olmasını sağlamaktadır. Bu durum insanların yaratıcı olmasını sağlamakta, hayal gücünü geliştirmekte ve farklı bakış açıları kazandırmaktadır. *"Okuma, insanın*

yeni kelimeler öğrenerek, anlayışlar kazanarak, hayaller oluşturarak, yaratıcılığını geliştirerek ufkunu genişletir ve derinleştirir" (Akyol, 2012:33). Okuma becerisiyle birlikte gelişen kelime hazinesi insanların okuduklarını daha kolay anlamasını sağlamaktadır. Böylece insanların bilgiye ulaşmasını kolaylaştırmakta ve daha fazla bilgi edinmesini sağlamaktadır. Bunlardan yola çıkarak okuma becerisinin insanlara farklı kapılar açtığı söylenebilmektedir. İnsan yaşamında bu kadar önemli bir yere sahip olan hatta insan yaşamının bir parçası hâline gelen okuma becerisinin öğretilme amaçlarının iyi belirlenmesi gerekmektedir. Güneş'e göre (2007:123-124) dil, iletişim, öğrenme ve anlama, zihinsel, sosyal ve zihinsel bağımsızlık becerilerini geliştirmek okuma öğretiminin amaçlarıdır. Böylelikle birey neden okuma yapacağını ve okumanın kendisine ne yarar sağlayacağını bilecektir.

Okunan yazının yorumlanabilmesi ve eleştirilebilmesi için o yazının anlaşılması gerekmektedir. Yani okumanın etkili bir şekilde yapılabilmesi için anlama becerisinin tam olarak yerine getirilmiş olması gerekmektedir.

2.7.2.Okuma ve Anlama

Okumanın temel yapı taşlarından biri olan unsur anlamadır. Anlama olmazsa okuma harf yığınından başka bir şey değildir. Okumayı anlamlı hâle getiren ve şekillenmesini sağlayan anlamadır. Okumanın tam olarak yerine getirilebilmesi için anlamaya gereken önemin ve değerin verilmesi gerekmektedir. Okumanın nihai hedefinin anlama olduğunu unutmamak gerekir: *"Okumaktan maksat anlamaktır" (Ede, 2012:44). "İki ayrı çaba gibi görünen 'okuma ve anlama' aslında birbirine neden-sonuç ilişkisi ile bağlıdır. İnsan anlamak için okur. Okuduğunu da anlamak ister" (Demirel ve Şahinel, 2006:89)."Okumanın hedefi anlamaktır. Anlamanın olmadığı bir okuma eylemi zaman kaybıdır" (Gündüz ve Şimşek, 2011:43).* Yani okumanın anlamlı hâle gelebilmesi ve amacına ulaşabilmesi için anlama olmazsa olmazdır. Okumanın olmazsa olmazı olan anlama, *"anlamak işi; anlamaklık, kavrama, derk, fehim, intikal, tefehhüm, vukuf" (TDK, 2023). "Bir şeyi yalnız dışından değil, içeriğinden kavrama" (TÜBA, 2023)* olarak tanımlanır. Yazının daha doğru ve net bir şekilde anlaşılabilmesi için yüzeysel değil detaylı bir şekilde okunması gerekmektedir. Çünkü ancak bu şekilde okunan yazı anlaşılacaktır.

Anlama becerisi içinde birden çok faaliyet basamağı gerekmektedir: *"Anlama, metni bir bütün olarak algılama, yorumlama ve eleştirme süreçlerini doğurur" (Şeflek*

Kovacıoğlu, 2006:8). "Anlama, metinden bilgileri alma, bunları zihinde işleme, ön bilgilerle birleştirme, yeni anlamlar üretme gibi çeşitli işlem, aşama ve süreçleri içeren karmaşık bir etkinliktir" (Güneş, 2021:18). Tanımlardan anlaşılacağı üzere anlama süreci karmaşık zihinsel süreçleri içermektedir. Anlamanın, karmaşık yapısı okuma eğitimi sürecinde becerinin kazandırılmasını da güçleştirir. Ayrıca okunan bazı metinlerin insanlar tarafından farklı bir şekilde anlaşılması, okuyan kişinin anlama sürecinde yaş, ön bilgiler ve kültürel yeterliklerinin anlama sürecini etkilediğini göstermektedir.

Okumanın tam ve eksiksiz bir şekilde amacına ulaşabilmesi için nasıl ki anlama becerisine ihtiyaç varsa anlamanın da gerçekleştirilebilmesi için okuma becerisine ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü okunan yazının hızlı ve doğru bir şekilde anlaşılabilmesi için çok fazla okuma yapılması gerekmektedir. Okuma oranı yüksek olan bireylerin anlama hızlarının da arttığını unutmamak gerekir. Bu durumun sebepleri arasında kelime hazinesi artışı da doğrudan etklidir.

2.7.3.Okuma ve Önemi

Devamlılığı şart olan okumanın insan hayatında inkâr edilemeyecek bir önemi ve etkisi olduğu bilinmektedir. Çünkü insan okumayı okulla birlikte kazanmakta ve yaşamının geri kalan kısmında bu beceriyi kullanmakta ve bu beceriden vazgeçmemektedir. Okuma insanın yaşamının şekillenmesini sağlamaktadır. Okuma becerisi düzenli ve sürekli olarak yapıldığında insanın anlamasını hızlandırmakta ve güçlendirmektedir. Böylece okuma tam olarak yapılmış olmaktadır. Yani okuma ile kazanılması hedeflenen amaca ulaşılmaktadır. Okuma insanın daha yaratıcı olmasını ve farklı bakış açıları geliştirmesini sağlamaktadır. Çünkü okuma insanın farklı konularda bilgi sahibi olmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca okuma insanın söz dağarcığının gelişmesini ve zenginleşmesini, etkili bir şekilde konuşabilmesini, yazma alışkanlığının kazanmasını, zihinsel çalışmaların gelişmesini ve meslekî alanda yetkin olmasını sağlamaktadır (Aktaş ve Gündüz, 2018:41-42). Bu sebeple okumanın insan hayatındaki en önemli eğitim vasıtası olduğu söylenmektedir (Baymur, 1959:5). Bunlardan yola çıkarak okumanın insanın sürekli olarak gelişmesine ve ilerlemesine katkıda bulunduğu söylenebilir. Yani okuyan ve okumaya değer veren bir insanın diğer insanlara oranla bir adım önde olacağı söylenebilmektedir. Çünkü okuma aydınlığa açılan kapı gibidir. Bir insanın aydınlığa çıkabilmesi için düşüncesinin gelişmesi gerekmektedir. Bunun en iyi ve doğru yolu okumaktan geçmektedir. Okudukça farklı

düşünceler, bakış açıları, insanlar, hayatlar ve yerler tanınmaktadır. Yani okuma insanın dünyasının genişlemesine ve farklı dünyalara açılan pencere gibidir. Okudukça bu pencereler açılmakta ve insanın yaşamı renklenmektedir. Okuma insanın yaşamını etkilediği gibi toplumu da etkilemektedir.

Bir toplumun gelişmişliği okumaya ayrılan zaman, verdiği önem ve değerle doğru orantılıdır: *"Çağdaş olmanın ölçütlerinden birisidir okumak. Çağdaş ve yaratıcı düşünceye sahip, üretken, eleştirici, yapıcı, özgür düşünceye sahip bireylerden oluşan bir toplum olmak istiyorsak, bireylere öncelikle okuma bilincini aşılamak zorundayız" (Bircan ve Tekin, 1989:393). "Uygar toplumlarda okumak ilerlemenin bir gereği olarak ele alınırken, gelişmemiş toplumlarda okumayan bir kuşak tehlikesi söz konusudur" (Demirel ve Şahinel, 2006:82). "Okuma, özgür ve aydın bir insan ve gelişmiş bir ülke olabilmenin en önemli şartlarından biridir" (Coşkun, Karakoç ve Zorbaz, 2015:323).* Ayrıca bir toplumun gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurabilmesi için okumaya gereken önemin ve değerin verilmesi gerekmektedir. Buna ek olarak gelişen ve değişen dünyayı değiştiren ve bu dünyaya yön veren okuyan toplumlardır. Bir insan ve toplum ne kadar okursa o kadar aydın ve özgürdür.

Okuma bir toplumun gelişmişlik derecesini etkilediği gibi toplumda okunacak olan yazıları da etkilemektedir. *"Okuma biçimi içinde yer alan her şey –okunacak metin türünden; eğitimde okumanın işlevinin arttırılmasına ya da azaltılmasına, yaşam için gerekli bilgilerin en kısa yoldan kazanılmasına değin birçok yönüyle- içinde yaşanılan toplumla ilintilidir" (Günay, 2017:29).* Yani araya kültür girmektedir. Kültür o toplumun okuyacağı yazıları belirlemekte ve şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca bir toplumun kültürünü, sosyolojik yapısını, geleneklerini ve göreneklerini öğrenebilmek için en iyi araç okumadır. Çünkü okuma doğrudan birinci elden kaynağa ulaşılmasını sağlamaktadır.

2.8. Okuma İlgi ve Alışkanlığı

2.8.1. Okuma İlgisi

Bireyin bir şeye önem vermesi ve sürekli yapması/yapmaya çalışması o şeye ilgi duymasıyla açıklanır. İlgi bireyde yaptığı veya yapmak istediği şeyi istekle yapmasını sağlamaktadır. Yani ilgi bireyin yaşamını etkileyen ve yaşamının şekillenmesini sağlayan temel taşlardan biridir. Bireyin bu yaşamda yer edinmesini sağlayan ilgi, *"dikkati öncelikle belirli bir şey üzerinde toplama eğilimi" (TDK, 2024)*

olarak açıklanmaktadır. *"İlgi, bir konuya veya bir şeye karşı daha dikkatli olma durumudur"(Güneş, 2006:1)* olarak karşımıza çıkar. *"Objelere karşı beslenen olumlu tutuma, 'ilgi' adı verilmektedir"(Dökmen, 1994:31).* Yani ilgi, nesne, obje, durum, kişi vb.ne karşı olumlu bir şekilde öncelik verme, düzenli bir şekilde sürdürmeye çalışmaktır. Ayrıca ilgi odaklanmayı da sağlamaktadır. Çünkü birey sevdiği veya hoşlandığı bir şeyi yaparken daha dikkatli davranmakta ve daha fazla zaman ayırmaktadır. Böylece bireyin daha aktif olması sağlanmaktadır. Bu durum bireyin ilgi duyduğu şeyde gelişmesini veya geliştirmesini sağlamaktadır. İlginin doğuştan getirilmemekte, zamana ve çevreye göre şekillenmektedir: *"İlgiler doğuştan değildir oluşmasını etkileyen birçok etken söz konusudur" (Battalbaş, 2013:18).*

İlgi kavram olarak düşünüldüğünde oldukça geniş bir içeriğe sahiptir. Çünkü birey yaşamı boyunca sınırsız şeye ilgi duyar ve bu ilgi duyduğu şeyleri geliştirmeye de çalışır. Hatta zaman geçtikçe ilgi duydukları da değişir. İlgi bilgi öğrenmenin en etkili yolu olan ve bireyin farklı bakış açılarına sahip olmasını sağlayan okuma becerisine karşı gösterilmesi açısından değerlendirildiğinde çok fazla katkı sağladığı görülmektedir. Çünkü okuma becerisine karşı gösterilen ilgi yani okuma ilgisi bu becerinin gelişmesini, düzenli olarak zaman ayrılmasını ve odaklanılmasını sağlamaktadır. Ayrıca okuma ilgisi bireyin hedef belirlemesini ve belirlemiş olduğu hedeflere ulaşmasını, hayatta ve akademik açıdan başarılı olmalarını, boş zamanlarını doğru bir şekilde değerlendirmelerini ve problemlere farklı bir açıdan bakıp çözüm odaklı yaklaşmalarını sağlamaktadır: *"Okuma ilgisinin çocuğun amaçlarını belirlemesinde, başarılı olmasında ve boş zamanlarını değerlendirmesinde önemli bir yeri bulunmaktadır" (Güneş, 2006:1).* Bundan dolayı okuma ilgisi erken yaşlarda kazandırılmaya çalışılmalıdır. Böylece bireyler okuma becerilerini erken yaşlarda geliştirmiş olacaklardır. Okuma becerisi gelişmiş olan bir bireyin bakış açısı da gelişmiştir. Çünkü okuma bireyin bir olaya veya konuya farklı şekillerde bakmasını sağlamaktadır. Bu duruma en büyük katkıyı sağlayan ise okumaya karşı duyulan ilgi, yani okuma ilgisidir. Ayrıca okumaya veya kitaba karşı duyulan ilgi bireyin okuma oranını doğrudan etkilemektedir: *"Kişiler, kitaba ve okumaya olan ilgileri oranında okurlar ve ilgi duydukları alanda okurlar" (Dökmen, 1994:31). "Okuma ilgisi çocuğun bir kitabı okumasında doğrudan belirleyici olmaktadır" (Güneş, 2006:3).* Böylece okumaya karşı gösterilen ilgi okuma oranını etkilemektedir. Yani okumaya karşı olan ilgi ne kadar artarsa okuma oranı o kadar artmaktadır. Ayrıca okumaya

gösterilen ilgi sadece okuma oranını etkilememekte bireyin okuduğunu anlamasını da etkilemektedir. Yani okumaya karşı ilgisi olan ya da okuduğuna ilgisi olan bir birey okuduğunu daha iyi anlayacaktır. Çünkü insan okuduğu şeye ilgi duyarsa ona odaklanır. Böylelikle bireyin okuduğunu anlama oranı çok yüksektir.

Okuma ilgisi zaman geçtikçe farklılaşabilmektedir. Daha doğrusu okunan ya da okunacak olan konular değişmektedir. Bu durumun en büyük sebebi ise bireyin gelişim dönemleridir: *"Çocukların okuma ilgilerinin tespitinde gelişim süreçlerine bağlı olarak değişmeler görüldüğünden söz etmek mümkündür"(Balcı, 2016:38).* Yani çocukluk döneminde sevdiği konuları okumaktan hoşlanan biri ergenlik döneminde aynı konulara ilgi göstermeyebilir. Bu durumun tersi de olabilir. Diğer dönemlerde sevdiği konuyu çocukluk döneminde sevmeyebilir. Bu durum okuma materyalleri için de geçerlidir. Yani bireylerin ilgi duydukları okuma materyalleri dönemlere göre farklılık göstermektedir. Bireyin belli dönemlerde ilgi duydukları okuma materyallerine başka dönemlerde ilgi duymamaktadırlar. Ayrıca bireyin bir konuya ve okuma materyaline ilgi duyması için sadece belli dönemler yani yaş seviyesi değil cinsiyette etkili olmaktadır: *"Çocukların okuma ilgilerinde yaş seviyesi ve cinsiyet farklılaşmasının da okuma materyali seçimini etkilediği bilinmektedir. Çocukların okuma ilgilerinin belirlenmesinde gelişim süreçlerine bağlı olarak değişmeler görüldüğü tespiti yapılmaktadır" (Özbay, 2009:72).* Yani bireyin ilgi duydukları konuları ve okuma materyallerinin tercih edilmesinde cinsiyet ve yaş faktörünün etkisi inkâr edilemez. Okuma ilgisinin sürekli değişkenlik göstermesi dolayısıyla kazandırılması oldukça zordur. Yani okumaya karşı ilgisi olmayan birinin okumaya karşı bir ilgi kazandırmak oldukça uzun sürmekte ve zorlaşmaktadır. Bu durumun sebebi ise ilginin soyut bir kavram olmasıdır. Soyut bir kavram olan ilgi somutlaştırılırsa kazandırılması da kolaylaşır. Bundan dolayı okuma ilgisinin kazandırılabilmesi için çeşitli etkinliklere başvurulmalıdır. Etkinlikler aracılığıyla okuma ilgisi daha kolay kazandırılacaktır. Bireye okuma ilgisinin kazandırılabilmesi için aileye ve öğretmenlere büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Hem aile hem de öğretmenler bireye okuma ilgisini kazandırabilmek için çeşitli etkinlikler tasarlayıp uygulamalılardır. Ancak bu şekilde okuma ilgisi bireye kazandırılmış olur. Ayrıca bireye sadece okuma ilgisi kazandırılmakla kalınmamalı bireyin okumaya karşı ilgisini yaşamlarının bir parçası hatta yaşam biçimleri hâline getirmelerini sağlamak gerekmektedir. Bu durumda en çok bireyin okuyacağı konu ve okuyacağı materyal

etkilidir. Bireyin okuyacağı konu ve materyal bireyin ilgisini çekmeli ve okuyacağı tarzda olmalıdır. Ayrıca bireyin okumaya karşı bir ilgisi oluşabilmesi için okuyacakları konu ve materyalin yanı sıra okumaya ihtiyaç duymaları gerekmektedir. Yani birey okumaya ihtiyaç duyarsa okumaya da ilgi duyar. Dökmen (1994:32), bireyin kitaba ve okumaya ilgi duymalarını sağlayan temel ihtiyaçların olduğuna değinmiştir. Bu ihtiyaçlar şu şekildedir:

- Eğlenmek
- Ruhsal yönden gelişmek, kendini gerçekleştirmek
- Tutumları güçlendirmek
- Yeni bilgiler edinmek
- Eski bilgilerini örgütlemek
- Psikolojik savunma mekanizması kullanmak

Yukarıda verilen temel ihtiyaçları karşılayabilmek okumaya karşı olan ilgiyi arttırmakta ve bireyin hayatında önemli bir yer tutmasını sağlamaktadır.

2.8.2. Okuma Alışkanlığı

Günümüzde dünyanın hızlı bir şekilde değişmesi ve gelişmesine paralel olarak bilgi artmış ve önemli bir hâle gelmiştir. Bu bilgileri öğrenmenin en etkili ve güvenilir yolu okumadır. Bundan dolayı okuma becerisinin geliştirilmesi gerekmektedir. Okuma becerisinin geliştirilebilmesi için ancak belli bir sistem dâhilinde sürekli ve düzenli bir şekilde yapılmasıyla mümkün olabilir. Yani okuma bir alışkanlık hâline getirilmelidir. Ancak bu şekilde okuma becerisinin gelişimi bir adım daha öne atılmış olacaktır. Okuma becerisiyle istenilen etkiye ve hedefe ulaşılabilmesi için okumanın alışkanlık hâline getirilmesi gerekmektedir. Okuma alışkanlığı, *"düzenli olarak belirli aralıklarla belirli yoğunlukta okuma işlevini sürdürmek" (Sağlamtunç, 1990:5)* olarak tanımlanabilir. Buradaki ana kavramın süreklilik olduğunu unutmamak gerekir: *"Okuma eylemi, süreklilik kazandığı zaman alışkanlık haline dönüşmektedir" (Alaca ve Kızılöz, 2015:516). "Okuma alışkanlığı, okuma eyleminin sürekli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirilmesidir" (Karatay, Külah ve Kaya, 2020: 92).* Bunlardan yola çıkarak okuma becerisinin alışkanlık hâline getirilebilmesi için yaşam boyu belli bir düzen içinde ve sürekli olarak gerçekleştirilmesi gerektiği söylenebilmektedir. Okumanın yaşam boyu düzenli olarak devam edebilmesi için bireyin okumaya karşı istekli olması gerekmektedir. Birey okumaya karşı istek duyarsa okumayı düzenli bir

şekilde devam ettirecektir: *"Okuma etkinliğini istekli biçimde sürdürme becerisine okuma alışkanlığı denir" (Gündüz ve Şimşek, 2011:15).* Bireyin okumayı alışkanlık hâline getirebilmesi için zevk alması ve okumaya karşı istekli olması gerekmektedir. *"Okuma alışkanlığı kazandırmak okumaktan zevk almayı gerektirir" (Demirel ve Şahinel, 2006:89).* "*Okuma alışkanlığı; kişilerin okumayı öğrendikten sonra bu eylemi zevkle yapmalarını sağlamak için kazanmaları gereken önemli bir beceridir" (Tanju, 2010:31).* Bundan dolayı birine okuma alışkanlığı kazandırılmak isteniyorsa o kişinin sevebileceği, hoşlanacağı ve okurken zevk alacağı materyallerin seçilmesi gerekmektedir. Çünkü insanların bir şeyi alışkanlık hâline getirebilmesi için o şeyden hoşlanması lazımdır.

Okuma becerisinin etkili ve tam bir şekilde alışkanlık hâline getirilebilmesi için bireyin okuma becerisini düzenli bir şekilde gerçekleştirmesinin ve zevk almasının yanı sıra okumanın eleştirel ve detaylı bir şekilde yapılması gerekmektedir: *"Bireyin, bir zevk ve gereksinim kaynağı olarak algılaması sonucu okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde ve eleştirel bir nitelikte gerçekleştirmesidir" (Yılmaz, 1995: 328).* Ancak bu şekilde okuma alışkanlığıyla ulaşılmak istenen amaca ulaşılacaktır. Tekrar eden eylemin anlamlı bir sürece dönüşmesi bu eleştirel bakış açısının kazanılmasıyla anlamlı hâle gelecektir. Okuma becerisi tıpkı yemek yemek, su içmek ve uyumak gibi yaşamın bir parçası hâline getirilmelidir. Çünkü bireyin var olabilmesi, yaşadığı toplumda bir yer edinebilmesi için kendini sürekli geliştirmesi ve öğrenmesi gerekmektedir. Bunun da anahtarlarından biri okumaktır.

Bireyin okuma becerisini yaşam biçimi hâline getirebilmesi için ihtiyaç duyması ve bir amacının olması gerekmektedir. Ancak bu şekilde birey okumaya ilgi duyup merak edecektir. Bu durum da bireyin okuma becerisini alışkanlık hâline getirmesini sağlayacaktır. Okuma alışkanlığı, *"okumayı ihtiyaç haline getirme, yaşamın bir parçası olarak görmek anlamındadır" (Bircan ve Tekin, 1989:395).* Okuma alışkanlığı, insanın okumayı bir ihtiyaç olarak görmesi sonucunda okuma becerisini, yaşamı boyunca sürekli ve düzenli bir şekilde gerçekleştirmesidir (Yılmaz, 1990:10; Devrimci Künyeli, 1993:8). *"Okuma alışkanlığı bireyin ilgisi, merakı, ihtiyaçları doğrultusunda öğrenmek, eğlenmek ya da dinlenmek amacıyla sürekli ve düzenli olarak zamanının bir bölümünü okumaya ayırmasıdır" (Yıldız, 2010:44).* Düzenli olarak belirli amaçlar, hedefler ve ihtiyaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen okuma becerisi bireyin zihinsel açıdan gelişmesini sağlamaktadır. Böylece birey

yaratıcı düşünebilmekte, farklı bakış açılarına sahip olmakta ve yorum yapma gücü artmaktadır: *"Okuma eylemini bilinçli, istekli ve düzenli olarak sürdürme, okuduklarından bilgi edinebilme, özgür ve yaratıcı düşünebilme, okuduklarından hareketle kavradıklarını özümseyebilme, ön okumaları ile ilişkilendirme, analiz, sentez yapabilme sürecini içeren faaliyetler toplamıdır" (Erdem ve Altunkaya, 2013:454).* Yani okuma alışkanlığı okuma becerisinin kazanılmasından itibaren zevk alarak düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesidir.

Ayrıca okuma becerisinin alışkanlığa dönüştürülebilmesi için bu becerinin gönüllü bir şekilde yaptırılması gerekmektedir. Çünkü okumanın bir alışkanlık hâline getirilebilmesinde istek çok önemli bir unsurdur. Bu beceri gönüllü ve istekli bir şekilde yapılmazsa yani zoraki yapılırsa istenilen amaca ulaşılamaz. Bundan dolayı bireylere okuma alışkanlığı kazandırılmaya çalışılırken bu unsur göz önünde bulundurularak bu unsura uygun faaliyetler geliştirilmelidir. Ayrıca okuma becerisine karşı kazandırılmaya çalışılan alışkanlığın etkili olabilmesi için okunan materyalin eleştirel bir açıdan ve detaylı bir şekilde irdelenmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde tam olarak okuma alışkanlığı kazanılmış veya kazandırılmış olacaktır. Okuma alışkanlığının etkili bir şekilde kazandırılması bireyin farklı bakış açılarına sahip olmasına, zihinsel açıdan gelişmesine, kendilerini doğru ve eksiksiz bir şekilde ifade edebilmesine, kelime dağarcığının genişlemesine, derslerinde başarılı olmasına ve problemlere doğru çözümler üretebilmesine katkı sağlamaktadır. Okuma alışkanlığı bireyin becerilerini, tecrübelerini ve bilgilerini arttırmasını ve bunları bireysel ve toplumsal yaşamına uyarlamasına katkı sağlamaktadır: *"Okuma alışkanlığı, bireylerin yaşamları boyunca elde ettikleri bilgileri, becerileri, anlayışları güçlendirip artıran ve aynı zamanda bu değerlerin bireysel ve toplumsal yaşama uyarlanmasına olanak sağlayan beceridir" (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008:435).* Yani birey yaşamı boyunca her şeyi öğrenerek tecrübe edemeyecek ve her bilgiye ulaşamayacaktır. Aslında buna da imkân yoktur. Bazı tecrübeleri, bilgileri ve becerileri okuyarak öğrenirler. Böylece birey bazı bilgileri, tecrübeleri ve becerileri okuyarak öğrenirler. Bundan dolayı bireye okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007:6) okuma alışkanlığının bireye sağladığı katkılar şu şekilde sıralamışlardır:

- *"Zihinsel gelişimine doğrudan katkıda bulunur;*
- *Ana dilini doğru ve yeterli bir biçimde kullanmasını sağlar;*
- *Kelime dağarcığının zenginleşmesine doğrudan yardım eder;*

- *Sağlıklı ve güçlü bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunur;*
- *İletişim becerisinin güçlenmesine yardımcı olur;*
- *Eğitim ve öğretim başarısını artırır."*

Benzer şekilde Odabaş (2005:3) ise okuma alışkanlığının bireye sağladığı katkıları şu şekilde sıralamıştır:

- *"Sözcük dağarcığının gelişmesi,*
- *Etkili konuşma yeteneğinin oluşması,*
- *Pratik zekanın zenginleşmesi ve daha etkin olarak kullanılması için gereklidir.*

Ayrıca,

- *Olayları çok daha fazla ve farklı boyutlarla değerlendirme gücünün artması,*
- *Bilgi ve deneyimlerinden faydalanılmak istenen yetkin bir kişi olunması için de gerekli olan birikimin ana kaynağı okumaktır."*

Yukarıda görüldüğü gibi okuma alışkanlığının bireye farklı açılardan katkı sağladığı görülmektedir. Bundan dolayı okuma alışkanlığına sahip olmayan bireye okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Hatta sadece okuma alışkanlığı kazandırılmakla kalınmamalı okuma alışkanlığının devam edip etmediği de kontrol edilmelidir. Ancak bu şekilde okuma alışkanlığıyla hedeflenen amaca ulaşılmış olur.

Bireyin hayatını ve gelişimini her yönden etkileyen okuma alışkanlığı toplumun da gelişmesini etkilemektedir: *"Okuma alışkanlığının önemi sadece bireysel düzeyde değil aynı zamanda toplumsal düzeydedir" (Alaca ve Kızılöz, 2015:519). "Okuma alışkanlığı bireyin ve toplumun gelişmesinde temel unsurlardan biri rolünü oynamaktadır" (Yılmaz, 1989:50)*. Bundan dolayı okuma alışkanlığının küçük yaşlarda kazandırılması gerekmektedir. Okuma alışkanlığı okuma becerisi edinildikten hemen sonra kazandırılırsa birey daha fazla yol almış olacaktır. Bu durum da toplumun gelişmesini etkileyecektir: "*Kişinin çocukluktan itibaren bu alışkanlığı kazanıp ilerleyen süreçte geliştirmesi bireyin yaşam standartlarını yükseltmesi için oldukça önemlidir" (Alaca ve Kızılöz, 2015:518).* Yani diğer alışkanlıklar gibi okuma alışkanlığı da erken bir dönemde kazandırılması gerekmektedir. Okuma alışkanlığı ne kadar erken kazandırılmaya çalışılırsa o kadar kolay kazandırılır. Montaigne tarafından yazılmış olan "Alışkanlık" denemesinde alışkanlığın çocuklukta filizlendiğini belirtmiştir. Bu durum okuma alışkanlığı içinde geçerlidir (Yıldız, 2017:143-144). Bireyin ve toplumun gelişmesinde önemli bir yere sahip olan okuma alışkanlığı kolay bir şekilde kazandırılmayabilir. *"Okuma alışkanlığı okumayı*

öğrenmek kadar kolay elde edilemez" (Bayram, 1990:8)."Öğrencilere okuma becerisinin kazandırılması kolay olsa da bu becerinin alışkanlığa dönüştürülmesi zordur" (Deniz, 2015:47). Bu sebeple okuma alışkanlığının kazandırılabilmesi için etkili ve doğru faaliyetlerin yapılması gerekmektedir. Yani okumanın bir alışkanlık hâline getirilebilmesi için çeşitli okuma etkinliklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Güneş (2007:371-381) okumanın alışkanlık hâline getirilmesini sağlayabilmek için bazı okuma etkinliklerine değinmiştir. Bu okuma etkinlikleri şu şekildedir: Çocukla konuşmak, hikâye okuma, eğlenceli etkinlikler, birlikte okuma, çocukların okumasını dinleme, örnek olma, okuma saatleri oluşturma, anlama ağırlık verme, kitaplar hakkında konuşma, kitapları birlikte inceleme, okuma sonrası etkinlikler ve çabaları övme. Bu etkinliklerle bireyin okumayı zorunlu bir görev olarak görmeleri engellenmiş olacaktır. Yani birey eğlenerek okuyacaktır. Bu durum da okumayı bir alışkanlık hâline getirmelerine neden olacaktır. Bunlara ek olarak bireye okuma alışkanlığının kazandırılabilmesi için bireyin istediği ve hoşlandığı okuma materyallerine kolay bir şekilde ulaşması sağlanmalıdır. Yani bireyin evinde ve sınıfında bir kitaplığın, okulda ve yaşadığı çevrede kütüphanenin olması gerekmektedir. Birey istediği okuma materyallerine ne kadar kolay ulaşırsa o kadar sık okuma yapar bu da okuma alışkanlığının oluşmasına zemin hazırlar.

Okumanın alışkanlık hâline gelmesi sonucunda çeşitli okur tipleri de ortaya çıkmıştır. Farklı okur tiplerinin ortaya çıkmasını okuyucunun ne kadar sıklıkla kitap bitirdiği yani okuyucunun ne kadar sürede ne kadar kitap bitirdiği etkilemektedir. Bundan dolayı da okur tipleri birçok şekilde gruplandırılmıştır. Amerika Kütüphaneler Birliğinin yapmış olduğu okur tipleri sınıflandırması aşağıda verilmiştir:

"Az okuyan okur tipi (light reader): Bir önceki yıl 1- 5 kitap okuyan,

Okuyan okur tipi (mediuum reader): Bir önceki yıl 6- 20 kitap okuyan,

Çok okuyan okur tipi (heavy reader): Bir önceki yıl 21- kitap okuyan" (A.L.A., 1978:3'den akt., Sağlamtunç, 1990:5).

"Zayıf okuyucu: 2 ayda 1 kitap ve daha az okuyan

Orta düzeyde/sıklıkta okuyan okuyucu: Ayda 1 kitap okuyan

Üst düzeyde (çok okuyan) okuyucu: Ayda 2 kitap ve daha fazla okuyan" (A.L.A., 1978'den akt., Yılmaz, 2000:283).

Yukarıda verilmiş olan okuma alışkanlığı sıklığı gruplandırmalarını etkileyen en önemli unsurun ilgi olduğu unutulmamalıdır. İlgi, her ne kadar okuma becerisinin gelişmesini tek başına açıklayan unsur olmasa da alışkanlık kazandırmada bir hareket noktası olduğu gerçeği bilinmektedir. Çünkü birey okumaya karşı bir alışkanlık geliştirebilmesi için okumayı sevmeli ve ilgi duymalıdır (Bayram, 1990:9; Devrimci Künyeli, 1993:10; Keleş, 2006:27; Coşkun, Karakoç ve Zorbaz, 2015:323). Yani bireyin okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmesi için okumanın bireyin ihtiyacını karşılaması gerekmektedir. Eğer okumaya karşı bireyin bir ilgisi yoksa alışkanlığa dönüştürmesi de çok güç olacaktır. Ancak okumanın alışkanlık hâline getirilebilmesi için sadece ilgi yeterli değildir. Okumanın alışkanlık hâline getirilebilmesi için çeşitli faktörler etkili olmaktadır.

2.8.3. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Faktörler

Okuma alışkanlığının kazandırılmasını ve bu alışkanlığın düzenli olarak devamlılığının sağlanmasını etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bu bölümde okuma alışkanlığını etkileyen faktörler iki başlık altında ele alınacaktır. Bu başlıklar şu şekildedir: Kişisel faktörler ve çevre faktörleridir.

2.8.3.1. Kişisel Etkenler

Okumaya karşı bir alışkanlığın kazanılması ve düzenli olarak devam etmesinin temelinde bireyin okumaya ilgi duyması ve sevmesi yer alır. Bireyin okumaya karşı ilgi duyması ve okuma amacını belirlemesi okumaya karşı alışkanlığın geliştirilmesini etkileyecek en önemli unsurdur: *"Bireyin kitaba ve okumaya karşı gösterdiği ilgi okuma alışkanlıklarını da doğrudan etkilemektedir" (Balcı, 2016:54). "Öğrencileri okumaya yönlendiren kişisel faktörlerden en önemlisinin ilgi olduğu düşünülmektedir" (Yıldız, 2010:45). "Bireylerin kişisel ilgi ve amaçlarını doğru bir şekilde belirlemeleri, okuma alışkanlığı oluşturma adına atacakları ilk ve önemli bir adımdır" (Mut, 2021:23).* İnsanların okumaya ilgi duyması ve okuma için kişisel hedefler belirlemesi alışkanlığın ortaya çıkmasını sağlayan önemli bir unsurdur. Bu da okuma alışkanlığının kolay bir şekilde kazandırılmasında etkilidir. Eğer birey ilgi duymadığı bir materyali okumaya çalışırsa anlama problemleriyle karşılaşabileceği gibi okuduğundan zevk almaz. Bu durum okuma alışkanlığının kazandırılmasında olumsuz bir etki yaratmaktadır. Ayrıca okuma alışkanlığının kazanılması için ilgi unsuru tek başına yeterli değildir. İlginin yanında tutum ve motivasyon unsurlarının da olması gerekmektedir. Okumaya karşı geliştirilecek olan tutumun olumlu olması

okuma alışkanlığının kazanılmasını ve bu alışkanlığın devam ettirilmesini sağlamaktadır: *"Okumaya yönelik pozitif tutumların, okumanın bir alışkanlık hâline gelmesinde etkili olabileceği düşünülebilir"(Gür Erdoğan ve Demir, 2016:88). "Okumaya karşı olumlu tutuma sahip olan birey ise okumayı sevecek ve belki de bu sayede okumayı alışkanlık haline getirebilecektir" (Gül, 2021:14). "Bireyin okuma etkinliğine ilişkin olumlu bir tutum göstermesi, okumayı gerçekleştirme konusunda önemli bir adımdır" (Kara, 2019:34).* Aynı durum motivasyon için de geçerlidir. Birey okurken okuduğu şeye motive olursa okuduğunu daha kolay anlar ve odaklanır. Okuduğunu anlayan birey okurken zevk alabilir ve bu da bireyin okumaya karşı bir alışkanlık kazanmasını sağlayabilir: *"Bireylerin bir etkinliğe yönelmesini sağlayan temel faktörlerden birisi olan motivasyon, öğrencilerin okumaya yönelmelerinde ve iyi bir okuyucu olmalarında da etkili olan dinamiklerin başında gelmektedir" (Yıldız ve Akyol, 2011:794). "Okuma motivasyonu bireylerin okumaya ayıracakları zamanı, okuma eğilimlerini, okuma sürecinde gösterecekleri çabayı etkileyen; okumaya yönelik ilgi ve merakı oluşturan temel bir yapıdır" (Yıldız ve Aktaş, 2015:1350).* Yani okumaya karşı bireyin olumlu bir ilgisinin, tutumunun ve motivasyonunun olması gerekmektedir. Okuma ilgisi, tutumu ve motivasyonu cinsiyete, sınıf seviyesine veya yaşanılan yere göre farklılık göstermektedir: *"Okuma ilgisi, okuma motivasyonu ve okuma tutumu bireylerin okuma alışkanlığı kazanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Okuma ilgisi, okuma motivasyonu ve okuma tutumu cinsiyet, sınıf seviyesi gibi değişkenlerden etkilenmektedir" (Gül, 2021:17).* Bundan dolayı okuma alışkanlığı kazandırılmaya çalışılırken bu unsurlar göz ardı edilmemelidir. Bunların yanı sıra bireyin fiziksel özellikleri de okuma alışkanlığının kazanılmasını etkilemektedir. Yani bireyin görme, işitme ve nörolojik özelliklerinin yeterli olması da okuma alışkanlığının kazanılması üzerinde etkileri olduğu söylenebilmektedir. Bu unsurlardan herhangi birinde görülen eksiklik okumanın tam olarak kazandırılamamasına neden olmaktadır. Bu durum da okuma alışkanlığının kazanılmasını olumsuz yönde etkilemektedir:

> *"Okumanın gerçekleşmesi bazı fiziksel unsurlarla ilgilidir. Okuyucu bu fiziksel özelliklere sahip değilse veya okuyucunun bu özellikleri yeterli düzeyde değilse okuma da o oranda verimli ya da verimsiz olacaktır. Okumada fiziksel unsurlar deyince görme, işitme ve beyin yapısı akla gelmektedir. Bu fonksiyonlar okumanın kalitesini oldukça etkilemektedir" (Gürsoy, 2018:27).*

Bunlara ek olarak okuma alışkanlığının kazandırılıp düzenli olarak devam ettirilebilmesi için kişisel etkenlere gereken değer verilmelidir. Yoksa okuma alışkanlığı diye bir tabirden bahsetmek imkânsızlaşabilir.

2.8.3.2. Çevre Etkenleri

Her bireyin bir çevresi var ve her birey bir çevreye aittir. Bireyin var olduğu ve yaşamının şekillenmesinde etkili olan çevredir. Çevre, bireyin yaşamının her anında etkili olduğu gibi okuma alışkanlığının kazandırılma sürecindeki etkisi inkâr edilemeyecek kadar fazladır. Bireyin okuma alışkanlığını kazanabilmesinde veya kazandırılabilmesinde kişisel faktörler kadar çevre faktörleri de etkilidir. Yani bireyin okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmesi için sadece ilgi duyması yeterli olmamaktadır. Bireyin okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmesi için uygun koşulların ve materyallerin de sağlanması gerekmektedir: *"Okuma alışkanlığının kazandırılması sürecinde aileler, öğretmenler, idareciler ve arkadaşlar gibi birçok etken öğrencilerin okuma alışkanlığını etkilemektedir" (Serin, 2011:12).* Böylece çevre faktörleri aile, okul ve öğretmen, programlar ve yönetmelikler, arkadaş çevresi, kütüphaneler ve teknoloji alt başlıklarıyla açıklanabilir.

2.8.3.2.1.Aile

Bireyin doğumundan itibaren ilk edindiği çevre ailedir. Aile, bireyin sadece fiziksel açıdan değil ruhsal açıdan da gelişmesini sağlamaktadır. Ayrıca bireyin kişiliğinin gelişmesindeki etkisi inkâr edilemez. Aile, bireyin iletişim kurmaya başladığı ve bu sayede yaşadığı toplumun kültürünü, geleneklerini ve göreneklerini öğrenmesini sağlayan ilk kurumdur. Aile birey için ne kadar önemli bir kurumsa bir o kadar da toplum için önemlidir: *"Çocuk doğduğu andan başlayarak kendisini bir sosyalleşme ortamında bulur. Toplumun kültürel kalıplarını, değer yargılarını, alışkanlıklarını öncelikle ailede edinir" (Bircan ve Tekin, 1989:400). "Çocuğun kişilik kazanmasında ve toplumsallaşmasında en önemli kurum olan aile her açıdan belirleyici ilk toplumsal çevredir" (Kurulgan ve Çekerol, 2008:240).* Yani bireyin ilk öğretmeni ailesidir. Doğru ve yanlışı ayırt etmeyi ilk ailelerinde öğrenmektedirler. Aileler bireye doğru ve yanlışı ayırt etmeyi en iyi onlara rol model olarak öğretebilirler. Aileler bireylerin ilk öğretmenleri olduğu gibi rol model aldıkları ilk kişilerdir. Ayrıca aileler çocuğun okuma materyaline ulaşmasını sağlayan ilk ve en önemli kurumdur: *"Çocukların iyi birer okuyucu olmasını isteyen anababalar, her şeyden önce kendileri okumayı alışkanlık haline getirmelidirler" (Dökmen, 1994:95).*

"Eğitimli ebeveynler, çocukları için olumlu rol modeller oluşturur. Çünkü çocuklar aile bireylerini izleyerek öğrenmektedir" (Atteyeh, 2022:23). "Söylenen sözlerden daha çok davranışlardan etkilenen çocuklar, boş zamanlarını okuyarak geçiren, kendilerini okumaya yönelten, kitaplara ve okumaya değer veren büyüklerle karşılaşırlarsa okuma eylemini daha çok davranışa dökeceklerdir" (Sancı, 2002:24). "Çocuğun zihinsel ve biyolojik gelişiminin en yakın takipçisi olan anne-baba, onun kitaba ulaşmasındaki ilk kanaldır" (Yağcı, 2007:65). Yani birey ailesi ne yaparsa onu yapmaktadırlar. Bundan dolayı ebeveynlerin okuma becerisini kazandırabilmek için örnek olmaları gerekmektedir. Ayrıca aile rol model olmanın yanında bireyin kitaba ulaşmasını ve kitapla iç içe olmasını sağlamaktadır. Ancak okuma alışkanlığını kazandırabilmek için sadece örnek olmak, çocukların kitaba ulaşmalarını ve kitapla iç içe olmalarını sağlamak yeterli değildir. Ebeveynlerin çocuklara okuma alışkanlığını kazandırabilmek için okumaya karşı olan tutumları, yaklaşımları ve duyarlılıkları da önem arz etmektedir. Ayrıca ebeveynlerin okumanın önemini bilmeleri ve buna göre davranmaları gerekmektedir: *"Çocuğun kişilik kazanmasında ve toplumsallaşmasında en önemli kurum olan aile her açıdan belirleyici ilk toplumsal çevredir. Bütün alışkanlıklarda olduğu gibi okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının kazanılmasında da ailenin yaklaşım ve tutumu, diğer bir deyişle duyarlılığı başlıca etkendir" (Yılmaz, 2004:117). "Okumanın önemini fark etmemiş bir anne-babadan çocuğunu okumaya yönlendirmesi beklenemez" (Sancı, 2002:27).* Aile bireyin gelişiminin sağlandığı ve çeşitli alışkanlıkların kazandırıldığı ilk kurumdur. Kazandırılmaya çalışılan en önemli alışkanlardan biri de okumaya karşı kazandırılan alışkanlıktır. Alışkanlıkların düzenli olarak devam edebilmesi için erken yaşlarda kazandırılması gerekmektedir. Aynı durum okuma alışkanlığı için de geçerlidir. Yani okuma alışkanlığı erken yaşta kazandırılmalıdır. Bu alışkanlığın kazandırılmasında ailenin okumaya karşı olan tutumu büyük önem arz etmektedir. Ebeveynler çocuğun okumaya karşı bir alışkanlık geliştirebilmelerini sağlamak için çocuğu okuma yapmaya yönlendirmelilerdir. Ancak bu yönlendirme erken yaşta yapılmalıdır. Bu şekilde yapılan yönlendirme çocuğun okumaya karşı olumlu bir tutuma sahip olmasını sağlayacaktır. Ayrıca ebeveynlerin okumaya karşı yönlendirmeleri dışında okumaya karşı göstermiş oldukları tutum da önemlidir. Ebeveynlerin okumaya karşı göstermiş oldukları olumlu tutum çocuğun okuma zevki ve alışkanlığını doğrudan etkilemektedir: "*Küçük yaşlarda yapılacak yönlendirmeler okumanın bir alışkanlık olarak kazanılmasını da sağlayacaktır" (Mete, 2012:47). "Bireyin okumaya istekli*

olup olmaması ailenin kitaba ve okumaya yönelik tutumuyla yakından ilgilidir" (Aksoy, 2018:25). "Anne-babanın okumaya karşı tutumu çocuğun okuma zevkini ve alışkanlığını kazanması açısından belirleyici olacaktır"(Battalbaş, 2013:31). Ebeveynlerin okumaya karşı göstermiş oldukları olumlu tutum ve çocuğu okumaya karşı yönlendirmelerinin yanı sıra iyi bir rol model olmaları gerekmektedir. Yani çocuğun okuması için ebeveynlerin de kitap okuması gerekmektedir. *"Ailenin, çocukta okuma alışkanlığı oluşturmada en önemli rolü, ona okuma konusunda iyi bir model olmaktır. Yani çocukların okumayı rol model alarak öğrenebilecekleri ilk ve en önemli kurum ailedir*" *(Mut, 2021:25).* Bireye okuma alışkanlığının kazandırılabilmesi için ailenin diğer davranışlar ve alışkanlıklar için nasıl rol model oluyorlarsa okuma alışkanlığı içinde aynı şekilde rol model olmaları gerekmektedir. Yani ailenin okumaya karşı olan ilgi ve tutumu bireyin okumaya olan ilgi ve tutumunu etkilemektedir. Günümüzde en büyük sorunlardan biri çocukların çok küçük yaşta teknoloji bağımlısı olmalarıdır. Dahası telefonu ellerinden bırakmamalarıdır. Çevremizde ailelerin en büyük şikâyetinin bu olduğunu görmek mümkündür. Peki bunun sebebi nedir? Bu durumdan şikâyetçi olan ailenin teknoloji bağımlısı olması. Böylece çocuklar ailelerini rol model almakta ve özendikleri için teknolojiye bağımlı hâle gelmektedirler. Aile çocukların yanında teknolojiyi kullanmanın yanında kitap, dergi ve gazete okumayı da tercih ederse çocukların ailelerini örnek alıp okuma alışkanlığını kazanmalarına da zemin hazırlayacaklardır: "*Ebeveynin, kitap, gazete veya dergi okuması, çocukta bir özenti yaratabilir. Yaratılan bu özenti ise, ebeveynin desteği ile alışkanlığa dönüşebilir" (Bınarbaşı, 2006:20).* Bu konuyla ilgili aile üyeleriyle görüşmeler yapılması gerekmektedir. Çünkü birey her şeyi ilk olarak ailede öğrenmektedir. Aileyle yapılacak olan görüşmeler bireyin dünya görüşünün oluşmasını sağlamaktadır. Aile üyeleriyle yapılan konuşmalar bireyin dünya görüşünü oluşturmada önemli bir role sahiptir (Gudakovska, 1996:18). Okuma alışkanlığının etkili bir şekilde kazandırılabilmesi için sadece rol model olmaları yeterli olmamaktadır. Ailelerin çocuklarıyla birlikte okuma saatleri düzenlemeleri, okudukları kitaplar üzerine konuşmaları, düzenli olarak kütüphaneye götürmeleri ve evde çocuğun okumayı sevdiği türleri içeren kitaplığın bulunması okuma alışkanlığının kazandırılmasında büyük önem arz etmektedir: *"Aile içindeki bireylerin eğitim düzeyleri, onların özel olarak okuma faaliyetlerini çocuğun yanında yapmaları, evde bir kitaplığın bulunması, kitaplarla ilgili seviyeli tartışmaların olması, problem çözümünde kitaplardan yararlanılması, çocuğun okumasını etkileyen unsurlar*

arasındadır" (Özbay, 2009:44-45). "Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmada anne-babanın çeşitli etkinliklerle yani birlikte kitap okuma saatleri, evde kitaplık oluşturulması, kütüphane kayıtları, hatta özel günlerde kitap hediye etmek gibi bir dizi davranış çocuğun ilgi ve yönelimlerini belirleyecektir" (Bilgiç, 2023:24-25). Yani ailenin çocuklarıyla birlikte etkili zaman geçirmeleri ve bu zaman diliminde okumaya gerekli önemi vermeleri gerekmektedir.

Ailenin ekonomik düzeyi de okuma alışkanlığının kazandırılmasında etkili olan faktördür. Çünkü ailenin çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırabilmesi için okuma materyallerine ulaşmalarını sağlamaları gerekmektedir. Okuma materyallerinin aile tarafından temin edilmesi çocuğun okuma materyalleriyle iç içe olmasını sağlamaktadır. Bu durum çocuğun okuma alışkanlığının kazandırılmasını kolaylaştırmaktadır.

Ailenin okumayla ilgili yapmış olduğu her aktivite çocukların okuma alışkanlığı kazanmasını olumlu yönde etkilemektedir. Yani aile çocuklara düzenli olarak kitap alırlarsa, kütüphaneye götürürlerse ve okudukları kitaplarla ilgili konuşmaları okuma alışkanlığının kazanmasını sağlamaktadır: *"Çocukları düzenli olarak çocuk kütüphanelerine, kitap fuarlarına götürmek, hediye olarak kitap almak, okuduğu kitaplarla ilgili konuşmak gibi etkinliklerde ailelerin çocuklarını okuma alışkanlığı kazandırma sürecindeki önemli sorumluluklarıdır" (Tatar, 2022:34).* Çocuk ailesinin önem verdiği şeyi önemsemektedir. Bundan dolayı ailenin bu konuda çok dikkatli olması ve okumaya gereken önemi vermesi gerekmektedir. Çünkü okuma çocuğun her açıdan gelişmesini sağlamaktadır. Bundan dolayı ne olursa olsun çocuğa okuma alışkanlığının kazandırılması gerekmektedir.

2.8.3.2.2.Okul ve Öğretmen

Ailede verilmiş olan eğitim sistemli ve düzenli bir şekilde okulda öğretmenler tarafından geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu durum çocuğun gelişimi için büyük önem arz eden okuma alışkanlığı için de geçerlidir. Yani öğretmenler okuma alışkanlığının kazandırılmasında etkin bir role sahiptirler (Bınarbaşı, 2006:22). Ailenin kazandırmış olduğu okuma alışkanlığının devam etmesini ve gelişmesini sağlamaktadırlar: "*Çocuğun kitapla olan tanışıklığı veya kitap okuma alışkanlığı her ne kadar ailede anne-baba ile başlasa da böyle bir alışkanlığın devamı, gelişmesi ve güçlenmesinde öğretmenler/ eğitimciler son derece önemli bir konumdadır" (Yağcı, 2007:66).*

"Öğrencilerin çoğu öğrenmelerinde etkili olan öğretmenler de çocukta okuma alışkanlığının kazandırılması sürecinde etkin rol oynamaktadırlar" (Mut, 2021:26). Öğretmenlerin okuma alışkanlığının düzenli bir şekilde devam etmesini, gelişmesini ve güçlenmesini sağlayabilmek için örnek olmaları yani rol model olmaları gerekmektedir. Çünkü çocuklar okul çağına geldiklerinde okulda öğretmenleriyle daha fazla zaman geçirmektedirler. Özellikle küçük yaşlarda görülen öğretmen olumlu öğretmen etkisi öğrencilerin doğru bir şekilde yönlendirilmesine zemin hazırlayabilir. Ancak öğretmenler öğrencileri yönlendirirken tutarlı olmalıdır. Aynı durum okuma alışkanlığı içinde geçerlidir. Yani öğretmenler okuma alışkanlığını kazandırırken kendilerinin de okumaya karşı olumlu bir tutum sergilemeleri ve okuma alışkanlığını kazanmış olmaları gerekmektedir: *"Öğrencinin, öğretmeninin okuduğunu bilmesi ve bunu zaman zaman görmesi öğrenciyi olumlu yönde etkileyecektir" (Battalbaş, 2013:31).* Bunun tam tersi durumda okumaya karşı olumlu bir tutuma sahip olmayan ve okumayı bir alışkanlık geliştirmemiş olan öğretmen öğrenciye kötü bir rol model olacaktır. Bu sebepten dolayı öğrenciler okumadan uzaklaşacaktır. *"Öğretmenlerin, okuma alışkanlığının olmayışı dolaysıyla da öğrencilerine olumlu bir model oluşturamamaları ve onları okumaya, araştırmaya yönlendirmemeleri çocuğu kitaptan uzaklaştırmaktadır" (İnan, 2005:83).* Yani öğretmenlerin sürekli okumaları gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlerin sadece öğrencilere örnek olmaları okuma alışkanlığı kazandırmada yeterli olmamaktadır. Öğretmenlerin mesleki anlamda da daha verimli olabilmeleri için okuma yapmaları gerekmektedir. Öğretmenler bilgilerini sürekli güncel tutabilmeleri için okuma yapmalıdırlar. 1925-1929 yıllarında Millî Eğitim Bakanlığı görevini yapmış olan Mustafa Necati bu konu hakkında şunu demiştir: "*'Okuttuğundan çok okumayan öğretmen çabuk yıpranır. İhtiyarlar ve bezginlik getirir. Okumaya, araştırmaya, incelemeye düşkün ak saçlı bir öğretmen daima genç ve dinçtir'" (Tekışık, 2011:2).* Ancak bu şekilde öğretmenler öğrencilerine rehber olup hem kendilerini hem de öğrencilerini her açıdan geliştirirler. En az öğretmen kadar okuma alışkanlığının kazandırılmasında okul da etkilidir. Okulda bir kütüphanenin bulunması ve çeşitli aktivitelerin yapılması özellikle de öğrencilerin bu aktivitelere dâhil edilmesi okuma alışkanlığının kazandırılmasında oldukça etkilidir. Bundan dolayı okulda yer alan kütüphanede bulunan kitaplar öğrencilerin ilgisini çekmelidir. Çünkü öğrenciler ilgilerini çeken ve zevk aldıkları kitapları daha çok okumak isterler. Bu da öğrencilerin okuma alışkanlığını kazanmalarını sağlamaktadır. Ayrıca okulda yapılan aktivitelerin de öğrencilerin ilgisini çekmeli ve amaca uygun

olması gerekmektedir. Böylece okuma alışkanlığının kazandırılmasında hem okula hem de öğretmenlere oldukça fazla rol düşmektedir. Bundan dolayı ona göre yol çizilmesi gerekmektedir.

2.8.3.2.3. Arkadaş Çevresi

Bireyin gelişiminde etkili olan önemli faktörlerden biri de arkadaş çevresidir: *"Bireyin tutum, zihniyet ve davranışını, içinde bulunduğu kültür, toplum ve aile çevresinden sonra en fazla etkileyen, hatta daha etkin olarak belirleyen unsur arkadaş çevresidir" (Özbay, 2009:46)*. Aynı yaş grubundaki diğer kişilerle temas, çocukların yaşam deneyimlerini zenginleştirir, fikirlerini şekillendirir ve onlara kendilerini değerlendirme şansı verir (Gudakovska, 1996:20-21). Bundan dolayı bireyin arkadaş çevresini seçerken dikkatli olması gerekmektedir. Çünkü birey istese de istemese de arkadaşlar hayatını olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bireyin çocukluğundan itibaren bir sürü arkadaşı olup bu arkadaşların her biri bireyin gelişimine inşaatın yapımına bir tuğla ekler gibi katkı sağlamaktadırlar. Ayrıca bireyin arkadaşlarıyla zaman geçirmesi birçok bakış açısı kazanmasını sağlamaktadır. Bireyin bakış açısının zenginleşmesini sağlayan arkadaşlar okumaya karşı olumlu bir bakış açısı kazandırıp bireye okuma alışkanlığını kazandırabilirler: *"İnsanın çevreyle olan ilişkisinde arkadaş grubunun etkisi büyüktür. Arkadaş grubunun etkisi çocuk üzerinde daha etkilidir ve çocuğun kişilik geliştirme sürecinde büyük etkileri bulunmaktadır. Okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde de çocuk, arkadaşlarından etkilenmektedir" (Gürcan, 1996:61).* İnsanoğlu doğası gereği kendini bir yere ait hissetmek ister. Ait hissettiği yerden de dışlanmak istemez. Bireyin arkadaş çevresinde okumaya karşı bir alışkanlık oluşmuşsa onda da okumaya karşı bir alışkanlık oluşacaktır. Bunun tam tersi bir durumda da birey okuma alışkanlığını kazanamayacaktır. Hatta okuma alışkanlığı varsa bile zaman içerisinde kaybedecektir: *"Bireyin içinde bulunduğu arkadaş ortamı kitapla ne kadar alakalıysa, birey de o denli kitaba yakın veya uzak olabilmektedir" (Aksoy, 2018:27). "Arkadaşların okumaya yönelik tutum ve davranışları çocuğun okumaya yönelik tutum ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Çocukların akran ilişkileri sayesinde geliştirdikleri okuma kültürü eğer olumlu yönde olursa çocuğun okuma alışkanlığını kazanması daha da kolay olacaktır" (Yıldız, 2010:48).* Bireyin arkadaşlarıyla birlikte okuduklarıyla ilgili konuşmaları, okudukları materyalleri birbirleriyle takas etmeleri ve birbirlerine okuyabilecekleri materyallerle ilgili tavsiyelerde bulunmaları okuma alışkanlığının kazanılma sürecini olumlu bir şekilde

etkilemektedir (İnan, 2005:53; Mut, 2021:26). Ayrıca arkadaşlar sadece okuma alışkanlığının kazandırılmasında etkili değildir. Bireyin ne okuyacağını da etkilemektedir. Bundan dolayı arkadaş çevresi önem arz etmektedir. Çünkü arkadaşlar bireyin hayatına yön vermektedir.

2.8.3.2.4. Kütüphaneler

Dünyayı tek bir odaya sığdırmaya çalışan mekânlardır kütüphaneler: *"Kütüphaneler, toplumların dünyaya açılan pencereleri, dünyayı konuk eden evleridir" (Şahbaz, 2012:260).* Kütüphaneler her türde, her bilim dalıyla ilgili materyalleri içinde barındırmalıdır. Bu da bireyin dünyasını zenginleştirmesini ve farklı bakış açılarına sahip olmasını sağlamaktadır. Bundan ötürü bireyin düzenli olarak kütüphaneye gitmesi gerekmektedir. Düzenli olarak kütüphaneye giden biri ister istemez okumaya karşı bir alışkanlık geliştirebilir. Çünkü birey kütüphanede sevdiği, okumaktan zevk aldığı ve ilgi duyduğu materyallere kolay bir şekilde ulaşıp okuyabilme olanağına ulaşabilirler. Tüm bu gerçekler kütüphanelerde okuma materyali çeşitliliğinin fazla olmasını gerektirmektedir. Bu da bireyi kütüphanede tutma süresini uzatacaktır.

Kütüphaneler toplumun kültürünü barındırmakta ve doğru bir şekilde yayılmasını sağlamaktadır. Ayrıca kütüphaneler toplumun gelişmesini sağlamakta, milletin kimliğini ve kültürünü yansıtmaktadır. Kütüphaneler bir milletin kültürünün başka milletlere ve kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadır: *"Toplumun kültür birikimini yeni kuşaklara aktaran kütüphanelerin toplumların gelişmesindeki katkıları yadsınamaz" (Bircan ve Tekin, 1989:406). "Kütüphaneler bireylerin değişik kaynaklara ulaşmalarını kolaylaştıran vasıtalardır. Nasıl tarih milletlerin hafızasıysa, kültür ve medeniyetin hafızası da kütüphanelerdir. Bir kültürün, bir medeniyetin unsurlarını merak eden cevabını o milletin kütüphanelerinde arayabilir" (Topçu, 2005:44).* Toplumun gelişmesine çok fazla katkısı olan kütüphaneler bireyin gelişimine de katkıda bulunmaktadır. Kütüphaneler bireyin araştırma yapmasını, sorgulamasını, doğru kaynaklara ulaşmasını ve kaliteli vakit geçirmesini sağlamaktadır. Bunlara ek olarak bireyin okuma alışkanlığını kazanmasına katkıda bulunmaktadır: *"Okuyan, araştıran, sorgulayan ve okumayı bir alışkanlık hâline getiren öğrencilerin yetiştirilmesinde kütüphaneler önemli işlevlere sahiptir" (Balcı, 2009-b:64).* Kütüphanelerin en önemli görevlerinden biri olan okuma alışkanlığının kazandırılabilmesi ve düzenli bir şekilde devam ettirilebilmesi için kütüphanelerin

yaygınlaştırılması ve kütüphane hizmetlerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir (Devrimci Künyeli, 1993:19). Yani bireyin çevresinde ne kadar fazla kütüphane bulunursa okumaya karşı bir alışkanlığın geliştirilmesi de o kadar kolaylaşacaktır: *"Okuma eğitiminin alışkanlık haline gelmesinde çocuğun çevresinde, öncelikli olarak evinde, sınıfında, okulunda ve kolayca ulaşabileceği yakın bir semtte kütüphane bulunması, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında olumlu bir etki yapacaktır" (Mete, 2012:48).* Ancak sadece kütüphanelerin fazla olması okuma alışkanlığının kazandırılması için yeterli bir faktör değildir. Kütüphanelerin niceliği kadar niteliği de önem arz etmektedir. Bundan dolayı kütüphanelerin içinde yer alan okuma materyallerine, okuma materyallerinin sınıflandırılma şekillerine ve düzenine dikkat edilmelidir. Bunlara ek olarak kütüphanecilerin hâl ve davranışları da etkilidir. Kütüphanecilerin bireye yardım etmemeleri, güler yüzlü olmamaları ve kütüphane sistemi hakkında yeterince bilgiye sahip olmamaları okuma alışkanlığının kazandırılmasını olumsuz bir şekilde etkilemektedir: *"Kütüphane görevlilerinin asabi olması, çocukları azarlamaları, çocuklara yardımcı olamamaları, onların okumaya yönlenmelerinde olumsuz etkiler yapabilecektir" (İnan, 2005:83). "Yarınların emanetçileri olan, bilimin ilerlemesine, bilginin artmasına ve toplumların çağdaşlaşmasına katkıda bulunacak çocuk ve gençlerin, kitap okuma gereksinimini karşılamak, onları nitelikli kitaplarla buluşturmak, onlarda kitaba olan ilgiyi artırarak, okuma kültürünün yerleşmesini sağlamak bu alandaki kütüphanecilerin sorumluluğudur" (Yağcı, 2007:69).* Yani kütüphanecilerin yapacakları en küçük hata geri dönülemeyecek sorunlara neden olacaktır. Bundan dolayı okuma alışkanlığının kazandırılabilmesi için kütüphanecilerin hâl ve davranışlarına dikkat etmeleri gerekmektedir.

Bireyin okuma alışkanlığını etkileyen faktörlerden biri olan kütüphane çerçevesinde ele alındığında kitaplarında okuma alışkanlığının kazandırılmasındaki etkisi göz ardı edilemez. Çünkü kitaplar okuma alışkanlığının kazandırılmasını sağlayan yapı taşlarından biridir. Kitap, okumayı da sevdirdiği gibi okumadan soğutabilir de. Birey sevdiği, okumaktan zevk aldığı kitapları isteyerek okur. Bu durum da okuma alışkanlığının oluşmasını sağlar. Tam tersi düşünüldüğünde birey sevmediği, zevk almadığı kitabı okuma istemez, okumak istese de motivasyon eksikliğiyle okuduğunu anlamakta sorun yaşayabilir. Bu durum okuma alışkanlığının oluşmasını engellemektedir: *"Kuşkusuz çocuğa okuma şevkini verecek, okuma zevkini*

aşılayacak temel unsur, kitapların güzelliği ve cazibesidir" (Özdemirci, 2000:227). "Özellikle çocuğun ilk karşılaşacağı kitapların çok özenle hazırlanmış yayınlar olması gerekir. Bu dönemde sıkıcı, tekdüze ve gereksiz bulunan kitap daha sonra tüm yaşamı etkileyecek ve kitapları böyle görmesine neden olacaktır"(Güneş, 1997:19). "Gerek iç yapısı, gerekse dış yapısı ile bir bütün olarak çekici ve özenle hazırlanmış olan bir kitap, okuma alışkanlığının kazanılmasını sağlayan en önemli faktördür" (İnan, 2005:30). Yani kitaplar bir bütün olarak kişiyi etkiler. Ayrıca kitapları sevebilmek için ilk izlenim önemlidir. Bireyin kitabı sevip sevmemesinde ilk karşılaştığı kitapların önemi inkâr edilemez. Çünkü birey ilk gördüğü kitabı severse kitaplarla ilgili olumlu bir bakış açısına sahip olmaktadır. Bundan dolayı kitapların hem dış yapı özellikleri hem de içerik özellikleri hazırlanırken dikkatle hazırlanması gerekmektedir. Kitapların dil ve anlatımı, konusu, okunabilirliği, punto büyüklüğü, kapağında ve içerisinde bulunan resimler, kâğıdın kalitesi ve ciltlemesi bireyin okumaya karşı ilgisi arttırmakta veya azaltmaktadır: *"Kitaplardaki punto büyüklüğü ve satır uzunluğu, kitabın içindeki resimler, metnin güçlüğü, kitabın baskı ve cilt kalitesi, dil ve anlatım özellikleri gibi unsurlar okuma ilgilerini etkiler" (Özbay, 2009:49). "Kitaplar şekil ve muhteva özellikleri ile bireylerde okuma ilgisinin arttırılmasında önemli katkılar sağlayabilir" (Topçu, 2005:66).* Yani kitabın her bir parçası bireyin okumaya karşı olan ilgisini etkilemektedir. Bu da bireyin okuma alışkanlığını şekillendirmektedir. Kitapta önemsemediğimiz en küçük bir özellik bile bireyin okumadan uzaklaşmasına neden olmaktadır. Bundan dolayı kitap önerilirken veya seçilirken bütün özellikler göz önünde bulundurulmalıdır. Aynı durum ders kitapları için de geçerlidir. Belli bir sistem dâhilinde hazırlanan ders kitapları öğrencinin ilgisini çekebilecek şekilde hazırlanmalıdır. Yoksa öğrenci ders kitaplarını okulda açıp okulda kapatabilir. Bu da öğrenciye okuma alışkanlığının kazandırılmasını zorlaştırmaktadır. Ders kitapları okuma alışkanlığının kazandırılmasında etkili olsa da tek başlarına yeterli değillerdir. Bundan dolayı ders kitaplarının yanında serbest okuma kitaplarına da yer verilmelidir (Gökşen, 1980:25).

Kütüphanede kitapların dışında farklı okuma materyallerine de yer verilmelidir. Çünkü bireyin okuma alışkanlığını kazanabilmesi için önünde birden çok seçeneğin olması gerekmektedir. Böylece bireyin okuyacağı materyallerin yelpazesi genişlemiş olacak ve bireye farklı bakış açılarının kazandırılması sağlanacaktır.

2.8.3.2.5.Teknoloji

Geçmişten günümüze değişen dünyaya yetişebilmek için teknolojiyi takip edip zaman ayırmak gerekmektedir. Ancak bu değişimin hızına yetişmek her zaman kolay değildir (Kara, 2019:50). Eğer birey teknolojiye yetişip gereken zamanı ayıramazsa hem yaşadığı çevreyle hem de yaşadığı zamanla arasında bir köprü kuramayacaktır. Bundan dolayı birey teknolojiyi kullanmak zorundadır. Ancak teknolojiyi bilinçli kullanmaları gerekmektedir. Çünkü teknoloji günümüzde âdeta insanların yaşam merkezine yerleşmiş gibi görünmektedir. Bu da insanların teknolojiyle daha fazla zaman geçirmelerine neden olmaktadır: *"Günümüz teknolojisi sahip olduğu eğlence imkanlarıyla çocuk ve gençleri büyük ölçüde etkisi altına almıştır. Birçok duyuya hitap eden etkileşimli yazılımlar, çocukları çepeçevre sarmalayan gösterişli elektronik cihazlar gençlerin tüm vaktini almaya çalışmaktadır" (Ezber, 2022:40).* Ancak bireylerin teknolojiyle çok fazla zaman geçirmeleri bireyin yaşamını birçok açıdan olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu durum okuma alışkanlığı için de geçerlidir. Çünkü teknolojiyi kullanarak geçirilen zaman okumaya ayrılacak olan zamandan kesilmektedir. Hatta o gün okumaya hiç zaman ayırmayıp bütün zamanı teknolojiye ayıranlar da mevcuttur. Bu da okuma alışkanlığının kazandırılmasını olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Ayrıca okuma alışkanlığının kazandırılmasında sadece teknolojinin ne kadar süre kullanıldığı değil nasıl kullanıldığı da etkilemektedir. Eğer teknoloji okuma amaçlı kullanılırsa okuma alışkanlığının kazandırılmasını olumlu yönde etkilemektedir. Çünkü teknolojinin gelişmesi basılı olan eserlere olan ilginin azalmasına sebep olmuştur. Günümüzde bazı uygulamalardan ve platformlardan okuma yapılabilmektedir. Hatta bu durum o kadar yaygın bir hâle gelmiştir ki okullar bile bu altyapıyı kullanmaya başlamıştır. Yani artık insanlar basılı eserlerden okumak yerine ekrandan okumaya daha çok zaman ayırmaya başlamıştır:

> *"Günümüzde hızla gelişen bilim ve teknoloji eğitim alanını doğrudan etkilemekte, yıllardır uygulanan yaklaşım, yöntem, araç ve gereçlerin değişmesine neden olmaktadır. Eskiden kitap, dergi, ansiklopedi gibi basılı ürünlerin kullanıldığı okullarda artık bilgisayar, televizyon, video gibi araçlar ön plana çıkmaktadır. Bu araçlarla bilgiye ulaşma, araştırma; bilgiyi paylaşma ve öğrenme daha kolay olmaktadır. Bu durum çoğu kişiyi basılı ürünler yerine elektronik araçlara yöneltmekte, yeni bilgileri ekrandan okuyarak öğrenmelerini sağlamaktadır" (Güneş, 2016:2).*

Bu durum bireyin istediği bilgiye daha kolay ulaşmasını ve istenilen yerde istenilen zamanda okuma yapılmasını sağlamaktadır. Ayrıca daha ekonomiktir. Ancak ekrandan okuma yapılması bireyde fiziksel rahatsızlıklara sebep olabileceği gibi

bireyin tembelleşmesine ve odaklanma sorunu yaşamasına neden olabilmektedir. Bu durum bireyin okumaya karşı bir alışkanlık kazanmasını olumsuz etkileyecektir. Teknolojinin gelişmiş olması okumaya karşı kazandırılmaya çalışılan alışkanlığı hem olumlu hem de olumsuz açıdan etkilemektedir. Bundan dolayı teknolojinin nerede, nasıl ve ne kadar kullanılması gerektiğine dikkat edilmelidir. Yani teknoloji yaşamın her alanında bilinçli bir şekilde kullanılmalıdır. Bu durum okuma için de geçerlidir.

2.8.3.2.6. Programlar ve Yönetmelikler

Programlar öğrencilere öğretim süresince kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerilerin hedef ve kazanımlar çerçevesinde, belli bir sistem dâhilinde öğretilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla okuma alışkanlığına öğretim programları içinde yer verilmesi bu alışkanlığın kazandırılmasını olumlu yönde etkilemektedir. Programlar okuma alışkanlığının kazandırılmasını etkileyen faktörlerden biridir. Bunun sebebi ise okuma alışkanlığının daha sistemli bir şekilde kazandırılmasını sağlamasıdır: *"Eğitim programları kapsamında, eğitim- öğretim yılı içerisinde öğrencilere öğretilecek bilgiler, faaliyetler ve çalışmaların bütünü yer almaktadır. Bu bağlamda, okuma alışkanlığı kazandırılması konusunda gerçekleştirilmesi düşünülen etkinliklerin ve uygulamaların, sürekliliği ve uygulanabilirliği açısından eğitim programı kapsamına alınmasının gerekli olduğu düşünülmektedir" (Akbulut Güneş, 2013:56).* Bu sebeple programlar hazırlanırken okuma alışkanlığı göz önünde bulundurulmalıdır. Programlar yol gösterici bir pusula gibidir. Yani programlarda okuma alışkanlığına yer verilmesi öğretmenlere bu konuyla ilgili rehberlik yapmaktadır.

Cumhuriyet dönemi Türkçe Öğretim Programları incelendiğinde okuma alışkanlığına yer verildiği görülmektedir. Programlarda okuma alışkanlığının nasıl kazandırılması gerektiğine dair amaçlar, kazanımlar, hedefler ve uygulamalar yer almaktadır. Geçmişten günümüze genel anlamda sistem değişiklikleri yaşansa de okuma alışkanlığına yer verilmeye devam edilmiştir. Bu da okuma alışkanlığının eğitim hayatında ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Programların yanında yönetmelikler de okuma alışkanlığının kazandırılmasında etkili olan faktörlerden biridir. Bu yönetmeliklerden biri olan "Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği" 2529 sayılı 2001 yılının Ekim sayısında Tebliğler Dergisi'nde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. (TD, 2001) Bu yönetmeliğe 2009 yılında son şekli verilmiştir. Yönetmelikte okuma alışkanlığını

kazanmış, öğrenmeye, araştırmaya, yeni teknolojileri kullanmaya istekli olması ve bireylerin yararlanabilmeleri için okul kütüphanelerde gerekli düzenlemeler yapılması gerektiği amaçlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde kütüphanelerde bulunması gereken kaynaklara yer verilmiştir. Bu kaynaklar şu şekildedir:

> a) *"Basılı kaynaklar: Her tür eğitici ve öğretici kitap, dergi, broşür, poster, kupür ve resimlerden,*
>
> b) *Teknolojik kaynaklar: Teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurularak, her tür eğitici ve öğretici bilişim teknolojisine yönelik CD-ROM, DVD ile film, video kaset, plak, ses kasedi ve elektronik ortam içerisindeki araç ve gereçten oluşur" (TD, 2006:909).*

Kütüphanelerde her türden kaynağın yer alması bireyin kütüphanede kalma süresini arttırmaktadır. Bu durumda okuma alışkanlığının kazandırılmasını olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca yönetmeliğin 15. maddesinde kütüphanelerde yapılabilecek etkinliklere de yer verilmiştir. Bu maddede yer alan etkinlikler şu şekildedir:

> Madde 15- (Değişik birinci fıkrasının birinci paragrafı: 27. 07.2006/ 26241 RG) *"Kütüphaneci veya kütüphane öğretmeni, kütüphanecilik kulübü, yayın ve iletişim kulübü, kültür ve edebiyat kulübü rehber öğretmenleriyle de iş birliği yaparak:*
>
> *a) Her öğretim yılı başında öğrencilere, gruplar hâlinde kütüphanenin danışma kaynakları ile varsa elektronik kaynakların kullanımını öğretir.*
>
> *b) Kütüphanede bulunmayan ancak, öğretmen ve öğrencilerce gereksinim duyulan kaynakları başka kütüphanelerden kütüphaneler arası ödünç verme yoluyla sağlar.*
>
> *c) Her yıl mart ayının son haftasında yapılan "kütüphane haftası" ve çocuk kitapları ile ilgili çalışma yapar ve programlar düzenler.*
>
> *Bu çerçevede;*
>
> *1. Kitap tanıtma ve tartışma etkinliklerinin düzenlenmesi,*
>
> *2. Sınıf ve duvar gazeteleri ile okul gazete ve dergilerinde yeni yayın ve kitapların tanıtımlarına yer verilmesi,*
>
> *3. Öğrencilerin her ay en az bir kitap okumaları için özendirilmesi,*
>
> *4. Sınıf ve okullar arası yarışmaların düzenlenmesi, dereceye girenlerin kitapla ödüllendirilmesi, programlarda belirlenen yazar ve şairlerin eserlerinin okutulması,*
>
> *5.Okul ve sınıf kitaplıklarının zenginleştirme çalışmalarının yapılması,*
>
> *6. Rehberlik ve denetimlerde kitap okuma çalışmalarına ağırlık verilmesi,*

7.Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmış, bilimsel düşünebilen bireyler olarak yetiştirilebilmeleri için gerekli etkinliklerin yapılması, sağlanır."

Kütüphanelerde yapılacak olan bu çalışmalar öğrencilerin kütüphaneye gitme ve kullanmayı alışkanlık hâline getirmelerini sağlamaktadır. Böylece okuma alışkanlığının kazandırılması da kolaylaşacaktır.

Kütüphanelerin okuma alışkanlığına karşı olumlu bir tutum geliştirebilmeleri için 1992 yılının Mart ayında Tebliğler Dergisinde "Kütüphane Haftası Kutlama Yönergesi" yayımlanmıştır (TD, 1992). Bu yönergede kütüphane haftasında yapılacak olan etkinliklere yer verilmiştir. Bu etkinlikler şu şekildedir:

a) "Kitap okuma zevki alışkanlığının, boş zamanları kitap okuyarak değerlendirmenin önemi, faydaları ve insana neler kazandırdığının anlatılması,

b) Kitabın öneminin ve değerinin kavratılması,

c) Kitap ve kütüphane ile ilgili konuşmalar yapılarak açık oturum ve sergiler düzenlenmesi,

ç) Kitap ve kütüphane ile ilgili öğrencilere ödevler verilmesi,

d) Geziler düzenlenerek çevredeki özel ve genel kütüphanelerin tanıtılması,

e) Bir kütüphaneye gidildiğinde oradan nasıl yararlanıldığı, özellikle ansiklopedi, sözlük gibi başvuru eserlerinin nasıl kullanılacağı aranılan bir eserin kataloglardan nasıl bulunacağının gösterilmesi,

f) Derslerin zaman zaman kütüphanelerde yapılarak kütüphane ve kitaplarla öğrencilerin kaynaşmasının sağlanması,

g) Her dereceli eğitim kurumunda kütüphane ve kitapları tanıtacak afişlere yer verilmesi,

h) Kütüphane ve kitapları tanıtan ve sevdiren sözlerin, öğrencilerin yoğun olduğu yerlere ve sınıflara asılması,

ı) Ders kitaplarının dışında roman, hikâye, masal, şiir, inceleme, araştırma vs. gibi kitaplarında öğrenciler tarafından okunmasının yararlı olacağı ve öğrencilerin zihnî gelişmesini sağlayacağı belirtilerek bu duygunun kavratılması,

k) Kütüphane ve kitap konusunda ilk ve ortaöğretim kurumları öğrencileri arasında kompozisyon, şiir, resim ve afiş yarışması düzenlenmesi,

l) Okul kütüphanesinde bulunan eserlerin öğrencilere tanıtılması,

m) Öğrencilere inceleme araştırma yapmanın metot ve tekniği ile not alma (tutma) usullerinin öğretilmesi,

n) Öğrencilerin kitap, dergi vb. yayınları temin etmelerini teşvik için, kitap tanıtma saatleri, kitap piyangoları, okul kooperatifinden yararlanarak indirimli kitap satışlarının düzenlenmesi,

o) Her dereceli eğitim kurumunda öğretici filmler, televizyon, video, bilgisayar gibi araçlar varsa öğrencilerin bunlardan yararlanmalarının sağlanması,

p) Öğrencilere, devlet malının en iyi bir şekilde kullanılması ve korunması duygusunun kazandırılması,

için çalışmalar yapılır."

Yapılacak olan bu etkinlikler kütüphanelerin önemini ve okuma alışkanlığının etkili bir şekilde kazandırılmasını ve kalıcı olmasını sağlamaktadır. Ayrıca bu etkinlikler bireye farklı bakış açıları kazandırmakta ve bireyin kaliteli zaman geçirmelerini sağlamaktadır.

Programlar ve yönetmelikler okuma alışkanlığının belli bir sistem ve düzen çerçevesinde kazandırılmasını sağlamaktadırlar. Ayrıca program ve yönetmelikler içerdikleri uygulamalar okuma alışkanlığının kazandırılabilmesi için yol gösterici bir özellik göstermektedirler. Bundan dolayı program ve yönetmelikler hazırlanırken özen gösterilmelidir.

2.9. Cumhuriyet Dönemi'nde Uygulanan Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Okuma İlgi ve Alışkanlığı

Bir dilin tam olarak öğretilebilmesi için dinleme, konuşma, okuma ve yazma olan dilin dört temel dil becerisinin belli bir sistem ve düzen dâhilinde öğretilmelidir. Dört temel dil becerisinin sistemli ve düzenli bir şekilde öğretilmesinde programların etkisi inkâr edilemeyecek kadar fazladır. Çünkü programlar bu dört temel dil becerisinin etkili bir şekilde kazandırılabilmesi için rehber özelliği göstermektedir. Bu durum programların önemini ve değerini ortaya koymaktadır. Bundan dolayı programlar hazırlanırken dikkatli ve titiz davranılması gerekmektedir. Diğer dillerde olduğu gibi ana dilimizin tam olarak öğretilebilmesi için dört temel dil becerisine tam olarak hâkim olunmasına bağlıdır. Ana dilimizin ve ana dilimize bağlı olarak dört temel dil becerisinin etkili bir şekilde öğretilebilmesi için Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze kadar pek çok program hazırlanmış olup kullanılmıştır. Değişen sistem, gelişen dünya ve ihtiyaçların değişmesi birçok programın hazırlanmasına veya programlarda değişiklik yapılmasına neden olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze kadar kullanılmış olan programlar ilkokul, ortaokul ve ilköğretim olmak üzere üç ayrı grupta sınıflandırılabilmektedir. İlkokulu kapsayan programlar şu şekildedir: 1340 (1924) İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı, 1926 İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı, 1930 İlk Mektep Müfredat Programı, 1936 İlkokul Türkçe Programı, 1948 İlkokul Türkçe Programı, 1948 İlkokul Yazı Programı, 1968 İlkokul

Türkçe Programı ve 2004 İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programıdır. Ortaokulu ise kapsayan programlar şu şekildedir: 1340 (1924) Lise Birinci Devre Müfredat Programı, 1929 Ortamektep Türkçe Programı, 1931-1932 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı, 1938 Ortaokul Türkçe Programı, 1949 Ortaokul Türkçe Programı, 1962 Ortaokul Türkçe Programı ve 2005 İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Programıdır. Hem ilkokul hem de ortaokulu içeren ilköğretim programları da şu şekildedir: 1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı, 2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı, 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1-8. Sınıflar), 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1-8. Sınıflar) ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programıdır (İlkokul ve Ortaokul 1-8. Sınıflar) (Temizyürek ve Balcı, 2021:21-1117).

Bu bölümde ortaokul Türkçe dersi öğretim programları okuma ilgi ve alışkanlığı açısından değerlendirilmeye çalışılacaktır.

1340 (1924) Lise Birinci Devre Müfredat Programı henüz Latin esaslı Türk harflerinin kullanılmadığı bir dönemde yayınlanmıştır. Programın "Kıraat" başlığı altında okutulacak olan eserlerin anlaşılmasına vurgu yapıldığı görülmektedir (Duman, 1992:16). 1340 (1924) Lise Birinci Devre Müfredat Programı'nın birinci senesinde okumaya kıraat başlığında yer verilmiştir. Bu başlıkta değerli olan eserlerin sade olanlarından başlanması gerektiğine, şiirlerin, küçük hikâyelerin, fıkraların ve çeşitli konulardaki iki üç sayfadan oluşan makalelerin anlaşılmasını sağlamanın amaç edindiğine değinilmiştir. Bu programın ikinci senesinde okuma becerisinde Kıraat ve İnşad başlığı altında yer verilmiştir. Bu başlıklarda birinci sene programının gelişmiş şekilde devam ettirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Programın üçüncü senesinde ise okumaya Edebî Kıraat başlığı altında yer verilmiştir. Bu başlık altında hikâye ve hikâyeye benzer eserlerin seçilip sınıfta ara sıra okutulmasına değinilmiştir (Temizyürek ve Balcı, 2021:476-477). Bunlardan yola çıkarak okuma ilgi ve alışkanlığıyla ilgili doğrudan bir başlığa ve maddeye yer verilmemiştir. Ancak okumaya karşı ilgi ve alışkanlığı sağlayacak ve geliştirecek amaçlara yer verildiği görülmektedir.

1340 (1924) Lise Birinci Devre Müfredat Programı'ndan sonra Latin alfabesinin ilk defa kullanıldığı 1929 Ortamektep Türkçe Programı hazırlanmıştır. 1929 Ortamektep Türkçe Programı'nda okuma ilgisi ve alışkanlığıyla ilgili okuma

zevki uyandırma ve okuma alışkanlığı kazandırma ifadelerine "Genel Gayeler" başlığı altında yer verilmiştir (Balcı, Coşkun ve Tamer, 2012:6). 1929 Ortamektep Türkçe Programı'nın öğrencilere iyi eserleri okuma zevkini vermek ve okumaya değer kitaplarla daima temaslarının sağlanması gerektiğine değinilmiştir. Ayrıca bu başlıkta öğrencilerin değerli kitaplarla temas etmeleri bu kitapları okurken düşünmeleri ve okuma zevkini tatmaları gerektiği maddesine yer verilmiştir. Buna ek olarak öğrencilerin önemli yazarların eserlerini okumaktan zevk almaları, değerli eserlerin eserler hakkındaki bilgilerini gittikçe arttırmaları ve iyi eserle zayıf olan eseri birbirinden ayırmaları gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin iyi kitapları okurken zevk almaları ve okul dışındaki kitaplarda bunun esas alınması gerektiğine değinilmiştir. Bundan dolayı da programda öğretmenin öğrencilerin okuyacağı iyi kitapları liste hâlinde tespit etmeleri ve öğrencilere rehberlik etmeleri şeklinde öneride bulunulmuştur (Maarif Vekâleti, 1930:3-6): *"Bu programda okumaya önem verilmiş, öğrencinin okumaya özendirilmesi ve okuma alışkanlığının kazandırılması için açıklamalar yapılmış; okunan eserlerle ilgili yazıların yazılması, özetler çıkartılması teklif edilmiştir" (Girgin, 2011:16).* Yani bu programın hedeflerinden biri de öğrencilere okuma ilgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır.

1929 Ortamektep Türkçe Programı'nda bazı değişiklikler yapılması sonrasında 1931-1932 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı kullanılmıştır. Bu programın "Başlıca Gayeler" başlığında 1929 Ortamektep Türkçe Programı'nda olduğu gibi okuma ilgisi ve alışkanlığıyla ilgili okuma alışkanlığı kazandırma ve okuma zevki uyandırma ifadelerine yer verilmiştir (Balcı, Coşkun ve Tamer, 2012:6). Bu programın başlıca gayeler başlığında öğrencilere iyi eserleri okuma zevkini vermeye ve öğrencilerin okumaya değer kitaplarla temasını sağlamaya değinilmiştir. Ayrıca bu başlıkta öğrencilere değerli yazarların eserlerini zevk almalarını, değerli eserler hakkında bilgilerini arttırmalarını ve gerçek eserlerle zayıf eserlerin birbirinden ayırmayı sağlamak amaç edinilmiştir.1931-1932 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı'nın Kıraat derslerinin gayeler başlığında öğrencileri iyi kitap okumaya istekli ve iyi eserlerden hoşlanacak hâle getirip öğrencilerin boş zamanlarında iyi eserleri okumayı alışkanlık hâline getirmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Programda öğrencilere okuma zevkinin ve alışkanlığının kazandırılabilmesi için okunulacak edebî eserleri seçerken takip edilmesi lâzımgelen esaslar başlığında seçilecek eserlerde dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilmiştir (Temizyürek ve Balcı, 2021: 488-

497). 1931-1932 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı da 1929 Ortamektep Türkçe Programı gibi öğrencilere okuma zevkinin ve alışkanlığı kazandırılması hedeflemiştir. 1931-1932 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı'ndan sonra 1938 Ortaokul Türkçe Programı hazırlanıp kullanılmıştır.

1938 Ortaokul Türkçe Programı'nda tahrir dersleri, tahrir mevzuları, okuma dersleri ve öğrenciye önerilecek olan eserlerin seçilmesinde göz önünde bulundurulması gereken esaslarla ilgili bölümler yer almakta ve bu bölümlerin amaçlarına, kazandırılacak olan hedeflere ve nasıl işleneceklerine dair bilgilere yer verilmektedir (Duman, 1992:31-40). 1938 Ortaokul Türkçe Programı'nın başlıca gayeler bölümünde ve okuma derslerinin gaye alt başlığında okuma ilgi ve alışkanlığına ait maddelere yer verildiğine değinmişlerdir. Bu maddeler şunlardır:

- *"Talebeye iyi eserleri okuma zevkini vermek ve okumağa değer kitaplarla kendilerinin daimî temasını temin etmek."*
- *"Değerli yazıcıların eserlerini okumaktan zevk almak, değerli eserleri tanımak ve eserlerden değerli ve değersiz olanlarını birbirinden ayırmak iktidarını kazanmak."*
- *"Gençleri iyi eserleri okumağa istekli ve bu eserlerden hoşlanır bir hale getirmek"*

Bu maddelerden yola çıkarak bu programın öğrencilerin okumaya karşı olumlu bir şekilde yaklaşmalarını sağladığı söylenebilmektedir. Çünkü okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlığın arttırılması öğrencilerin yaklaşımlarını olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca bu programda öğrencilere tavsiye edilecek eserleri seçerken dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilmiştir (Temizyürek ve Balcı, 2021:497-504). Bu programdan sonra ortaokullar için 1949 Ortaokul Türkçe Programı hazırlanmıştır.

1949 Ortaokul Türkçe Programı'nda diğer programlarda olduğu gibi okuma ilgi ve alışkanlığına yer verilmiştir. Okuma ilgi ve alışkanlığıyla ilgili maddeler açıklamalar bölümünde, okuma bölümünün hem amaçlar hem de açıklamalar başlığı altındadır. Bu bölümlerde okuma ilgi ve alışkanlığının öğrencilere kazandırılabilmesi için öğrencilerin kelime hazinesini zenginleştirip okuma zevkini yükseltmek, farklı konularla ilgili okuma ilgisini arttırabilmek için öğrencileri iyi bir karaktere ve ülküye sahip olmalarını sağlamak gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin boş zamanlarında kitap okumayı alışkanlık hâline getirmelerini ve kitap sevgisini aşılayıp kitap sahibi olma isteklerinin geliştirilmesinin sağlanılması gerektiğine değinilmiştir. Bunlara ek olarak

okuma ilgi ve alışkanlığının ilkokulun 2. ve 3. sınıflarda hızlı geliştiği belirtilmiştir. Bütün bunlardan yola çıkarak okuma ilgi ve alışkanlığının erken bir yaşta kazandırılması gerekmektedir. Okuma ilgi ve alışkanlığının erken kazanılması öğrencilerin hem akademik hem de yaşamlarının tüm alanlarını olumlu bir şekilde etkileyecektir. Bu programda öğrencilere ders kitapları dışında okutulacak eserlerin önemli olması, öğrencinin ilgisini çekmesi, öğrencinin anlayabilmesi ve üslubunun sağlam olması gerektiği belirtilmiştir (Temizyürek ve Balcı, 2021:504-510). Ayrıca sınıfta kurulacak olan kitaplığın iyi olması öğrencilerin okuma zevkini etkileceğine değinilmiştir. Bu durumda öğretmenlere büyük görevler düşmektedir.

1949 Ortaokul Türkçe Programı'ndan sonra ortaokullarda 1962 Ortaokul Türkçe Programı hazırlanıp uygulanmıştır. 1962 Ortaokul Türkçe Programı'nın açıklamalar bölümünde ve okuma bölümünün hem amaçlar hem de açıklamalar bölümünde okuma ilgi ve alışkanlığına değinilmiştir. 1949 Ortaokul Türkçe Programı'nda olduğu gibi 1962 Ortaokul Türkçe Programı'nda da olduğu gibi okuma ilgi ve alışkanlığının kazandırılabilmesi için öğrencilerin kelime hazinesinin zenginleştirilip okuma zevkinin yükseltilmesinin, farklı konularda okuma yapmasını sağlayarak okuma ilgisini genişletip iyi bir karakter ve ülküye sahip olmalarının, boş zamanlarında kitap okumayı alışkanlık hâline getirmelerinin sağlanılması gerekmektedir. Ayrıca öğrencilere kitap sevgisinin aşılanması ve kitap sahibi olmaları için teşvik edilmeleri gerektiğine değinilmiştir. Ek olarak okuma ilgi ve alışkanlığının ilkokulun 2. ve 3. sınıflarında çok hızlı geliştiğine ve öğrencilere okuma zevkini kazandırabilmek için neler yapılması gerektiğine de yer verilmiştir. Bu programda okuma zevkini aşılamak için öğrencilere değerli, öğrencinin dikkatini çekecek, üslubu sağlam, öğrencinin anlayacağı ve öğrenciyi düşündürüp duygulandıran eserlerin okutulması gerektiğine değinilmiştir. Buna ek olarak sınıfta nitelikli bir kitaplığın olması öğrencinin okuma zevkini arttıracaktır. Bu durumda öğretmenlere büyük görevler düşmektedir (Temizyürek ve Balcı, 2021:542-547).

1962 Programı'nda sonra sadece ortaokulu ele alan bir diğer program 2005 İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programıdır. Bu programın diğer programlardan farkı yapılandırmacılık esasına bağlı olarak hazırlanmış olmasıdır. Eğitimde yeni bir sisteme geçildiği için bu yeni sistemin öğretilebilmesi için bu program çok detaylı bir şekilde hazırlanmıştır. Bu programda okuma becerisiyle ilgili 5 amaç ve 51 kazanım bulunmaktadır. Bu programın okuma becerisiyle ilgili olan 5.

amacında okuma alışkanlığının kazanılmasına değinilmiştir. Ayrıca bu amacın kazandırılması için 9 tane kazanım ve etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Etkinlik örneklerine yer verilmesi okuma alışkanlığının nasıl kazandırılacağına dair yön görevi görmektedir. Yani etkinlik örnekleri öğretmenin pusulası gibidir. Soyut olan bir amacın somut hâle getirilmesini sağlamaktadır. Böylece okuma alışkanlığının kazandırılmasında bu programda verilmiş etkinlik örneklerinin etkisi inkâr edilemez. Bu programda ders kitaplarında bulunabilmesi için on dört tane tema ve bu temaların alt temalarına yer verilmiştir. Bu temalardan biri okuma kültürü ve bu temanın okuma sevgisi, okuma alışkanlığı, kitaplar, süreli yayınlar ve kütüphaneler olmak üzere toplamda beş tane alt teması bulunmaktadır. Okuma kültürü teması ve bu temanın alt temaları öğrencilerin okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlığının kazandırılmasını desteklemektedir. Ayrıca bu programda okuma gelişim dosyası başlığında okuma alışkanlığının kazandırılması şeklinde bir alt başlık bulunmaktadır. Bu başlıkta okuma alışkanlığının nasıl kazandırılacağına dair önerilere yer verilmiştir (Temizyürek ve Balcı, 2021:579- 859).

2005 İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı sadece ortaokulu kapsayan son programdır. Hem ilkokulu hem de ortaokulu kapsayan programlar mevcuttur. Bu programlara genel olarak İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programları denilmektedir. Bu bölümde bu programların ortaokulu kapsayan kısımları okuma ilgi ve alışkanlığı açısından değerlendirilecektir.

1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Öğretim Programı hem ilkokulun hem de ortaokulun birlikte bulunduğu ilk programdır. Yani ilk ilköğretim programıdır. Bu program okuma ilgi ve alışkanlığı yer verilmesi bakımından değerlendirildiğinde genel amaçlar bölümünde okuma alışkanlığını ve zevkini kazandırılması gerektiğine, açıklamalar bölümünde okuma alışkanlığının okul çağında edinilip bu alışkanlığının her çocuğa kazandırılması gerektiğine değinilmiştir. Ayrıca bu programın anlama bölümünde yer alan "Öğrencilerin Kazanacakları Davranışlar" başlığı altında bulunan okuma tekniği bakımından alt başlığında yer alan 5. sınıf öğrencilerinin düzeyine uygun süreli yayınların ve düzeyine uygun yararlı kitapların seçilmesiyle okuma alışkanlığının kazandırılması gerektiği belirtilmiştir. 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerinin özel amaçlar bölümünde öğrencilerde kitap sevgisini geliştirmek ve boş zamanlarını kitap okuyarak değerlendirme alışkanlığını kazandırmak amaçlanmıştır. Böylece öğrenciler az bir süre olsa da o zamanını okuyarak geçirmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Ek olarak

anlama bölümünde yer alan öğrencilerin kazanacakları davranışlar başlığı altında bulunan okuma tekniği bakımından alt başlığında yer alan okuma becerisinde süreli yayınları takip edip onları okuma alışkanlığı edinmelerini sağlayıp düzeylerine uygun yararlı kitapları seçip kitaplardan ve kitaplıklardan yararlanılması gerektiği belirtilmiştir.

Bu programın okuma ile ilgili açıklamalar bölümünde öğrencilere boş zamanlarında kitaplardan yararlanma alışkanlığı kazandırıp ihtiyaç duydukları kitapları ve konuları nasıl bulacaklarını öğreteceklerine değinilmiştir. Ek olarak bu bölümde öğrencilerin okuma eğilimlerinin saptanması gerektiği, öğrencilerin okumaktan hoşlandıkları ve seviyelerine uygun okuma materyallerine yönlendirilmeli gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu programın okuma parçaları üzerinde çalışmalar başlığında yer alan öğrencilere kitap okutma çalışmalarında öğrencilere ders kitapları dışında okumaları için verilecek olan kitapların çok iyi bir şekilde tercih edilmesi gerektiğine bundan dolayı da öğretmenlere çok fazla sorumluluk düştüğüne değinilmiştir. Bundan dolayı da öğrencilere önerilecek olan kitaplar öğrencilerin okuma eğilimine uygun ve anlayacakları şekilde olmalıdır. Buna ek olarak bu kitaplar öğrencilerin ilgisini çekecek, değerli olacak ve okulda okutulacak nitelikte olması gerektiği belirtilmiştir. Bu programın araç ve gereçler bölümünde öğrencilerin ders kitaplarına ek olarak masal, roman, biyografi ve piyes gibi kitapların öğrencinin ruhunu beslediği söylenmiştir. Ayrıca bu kitapların kelime hazinelerini geliştirdiğine, bakış açılarını zenginleştirdiğine, anlatım gücünü geliştirdiğine ve en önemlisi de öğrencilerin yeniliklere ayak uydurabilmesini sağlayacak bir okuma alışkanlığını kazandırdığına değinilmiştir. Bu programa genel olarak bakıldığında okuma ilgi ve alışkanlığına her seviyede yer verildiği görülmektedir (MEB, 1981:333-352).

Hem ilkokulu hem de ortaokulu birlikte kapsayan ikinci program 2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programıdır. Bu program öğrenme alanlarından biri olan okumaya karşı ilgi ve alışkanlığı açısından değerlendirildiğinde programın genel amacı başlığında okuma sevgisi ve alışkanlığını kazanmak şeklinde yer verildiği görülmektedir. Ayrıca öğrenme alanları başlığında bulunan okuma becerisi bölümünde okumanın bir alışkanlık hâline dönüştürülmesine yönelik kazanımlara yer verildiğine değinilmiştir (MEB, 2015). Ancak bu program okuma ilgi ve alışkanlığa yer verilmesi açısından değerlendirildiğinde daha önceki programların gölgesinde kaldığı söylenebilmektedir.

2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'ndan sonra 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1-8.Sınıflar) hazırlanmıştır. Ancak bu programda belli zamanlarda değişiklikler yapılmıştır. Bu programın son hâli 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programıdır (İlkokul ve Ortaokul 1-8. Sınıflar).

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1-8.Sınıflar) 2024 yılına kadar kullanılmaya devam edilmiştir. 2024 yılından itibaren 5. sınıflarda başlayarak yeni bir öğretim programı kullanılmaya başlanmıştır. Diğer sınıflar 2019 yılında yayınlanan programı kullanmaya devam etmektedir. Bu program dört temel dil becerisinden biri olan okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlığı açısından değerlendirildiğinde Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasının alt başlıklarından biri olan Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın özel amaçlarında okuma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması şeklinde bir ifadesine yer verildiği görülmektedir. Buna ek olarak seçilecek olan temalardan birinin okuma kültürü olduğu belirlenmiştir (MEB, 2019). Bu programda 2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı gibi okuma ilgi ve alışkanlığına çok az yer verilmiştir.

Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze Türkçe öğretim programları okuma ilgi ve alışkanlığına yer verilmesi açısından değerlendirildiğinde okuma alışkanlığı kavramına hemen her programda yer verildiğini söylemek mümkündür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemini açıklayabilmek için "Araştırmanın Modeli", " Evren ve Örneklem", "Veri Toplama Teknikleri" ve "Verilerin Analizi" başlıklarına değinilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Okumaya karşı ilgi ve alışkanlığın dönemden döneme ve bireyden bireye farklılık gösterdiği için bu araştırmada 2023/ 2024 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda araştırma nicel araştırma deseniyle yürütülmüştür: *"Nicel araştırmalar, önceden hazırlanmış bir veri toplama aracına bağlı olarak sayısal yorum ve çıkarımların yapıldığı araştırma türüdür" (Bilimsel Araştırma Süreci Kılavuzu, 2020:6)*. Yani nicel araştırmalar nitel araştırma yönteminin aksine araştırma sonuçlarını sayısallaştırma ve genelleştirmeye çalışma yönüyle ayrılmaktadır.

Bu araştırmada verilerin toplanabilmesi için nicel araştırma yönteminin modellerinden biri olan tarama (survey) modelinden yararlanılmıştır. *"Tarama modeli; nesneye, olguya, olaya, bireye vb. ilişkin günümüzdeki ya da geçmişteki verilerin tamamının gözden geçirilmesi mantığına dayanmaktadır" (Şimşek, 2018: 92)*. Yani tarama modeli geçmişte veya günümüzü esas almaktadır. Tarama modeli geçmişteki veya günümüzdeki durumların gözden geçirilerek betimlenmesine dayanmaktadır. Ayrıca tarama modeli sadece geçmişteki veya günümüzdeki durumları değil bir grubun özelliklerini de belirleyen bir modeldir. Burada *"bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanması"* amaçlanır (Büyüköztürk, vd., 2017:15). Tarama modelinde *"sosyal bilimlerde, yaygın olarak, büyük kitlelerin, (cinsiyet, yaş, görme kusuru, medeni hal, gelir düzeyi, öğrenim durumu gibi)* ***araştırmaya konu özelliklerini belirlemek"*** amacı öne çıkar *(Can, 2017:8)*.

"Tarama araştırma desenleri; araştırmacıların bir evrenin tutumlarını, görüşlerini, davranışlarını veya özelliklerini açıklamak için bir örneklem grubuna veya evrenin bütünü üzerine tarama uygulaması yaparak bilgi topladığı nicel araştırma desenleridir" (Creswell, 2020:481). Bundan dolayı tarama (survey) modeli

esas alınarak oluşturulacak olan veri toplama araçları hazırlanırken bu durum göz ardı edilmemelidir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Hatay ilinin Samandağ ilçesinde 2023-2024 yılında öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Evren *"araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür" (Karasar, 1999:109).*"*Evren, bir başka şekilde, araştırmada toplanacak verilerin analizi ile elde edilecek sonuçların geçerli olacağı, yorumlanacağı grup olarak tanımlanabilir" (Büyüköztürk vd., 2017:82).* Yani evren bir araştırmanın uygulanacağı ve toplanan verilerin analiz edileceği gruptur. Ancak evren çok geniş olunca ve evrene ulaşmak zorlaşınca örneklem alma yoluna gidilmektedir. Araştırmanın veri toplama aracı olan ankete katılacak olan öğrenciler rastgele seçilmiştir. Araştırmanın örneklemi için Hatay ilinin Samandağ ilçesinde bulunan 5 merkez okul belirlenmiştir. Araştırma için belirlenen bu 5 merkez okuldan araştırmaya 847 öğrenci katılmıştır. Nicel araştırmalarda örneklemin evreni temsil yeterliliği önem arz eder. Uygulama öncesinde Samandağ İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü'nden toplam öğrenci sayısı bilgi alınmıştır. İlgili öğretim yılında ilçede ortaokullarda öğrenim gören öğrenci sayısı 8295'tir. Evreni temsil edecek örneklem sayısı .05 sapma miktarına göre belirlenmiştir (Büyüköztürk vd., 2017:98). Bu öğrencilerin okulları ve okullardan katılan öğrenci sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Ortaokul Öğrencilerinin Okulu ve Bu Okullardan Katılan Öğrenci Sayısı

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okulu ve Sayısı		
Okulun Adı	**Frekans (f)**	**Yüzde (%)**
Cumhuriyet Ortaokulu	214	25,2
Samandağ Atatürk Ortaokulu	186	21,9
Şaban Kahil Sürmeli Ortaokulu	180	21,2
Ulubatlı Hasan Ortaokulu	170	20,0
Zübeyde Hanım Ortaokulu	97	11,4
TOPLAM	**847**	**100**

3.2.1.Araştırmaya Katılan Ortaokul Öğrencileri Hakkında Kişisel Bilgiler

Araştırmanın bu bölümünde anket çalışmasına katılan 847 ortaokul öğrencisinin kişisel bilgiler sonucuna yer verilmiştir. Öğrencilerin kişisel bilgilerine "Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anketi"nde bulunan "Kişisel Bilgiler" bölümüne verilen yanıtlardan elde edilmiştir. Bu yanıtlar analiz edilerek tablolaştırılıp yorumlanmıştır.

Tablo 2

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kız	530	62,6
Erkek	317	37,4
TOPLAM	**847**	**100.0**

Tablo 2'de görüldüğü gibi anket çalışmasına katılan 847 ortaokul öğrencisinin %62,6'sını kız öğrenciler, % 37,4'ünü erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 3

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
5.sınıf	213	25,1
6.sınıf	268	31,6
7.sınıf	202	23,8
8.sınıf	164	19,4
TOPLAM	**847**	**100.0**

Tablo 3 incelendiğinde anket çalışmasına katılan 847 ortaokul öğrencisinin %25,1'i beşinci sınıf düzeyinde, %31,6'sı altıncı sınıf düzeyinde, %23,8'i yedinci sınıf düzeyinde ve %19,4'ü sekizinci sınıf düzeyindedir. Bu oranlardan yola çıkarak çalışmaya en çok altıncı sınıflar en az da sekizinci sınıflar katılmışlardır. Beşinci ve yedinci sınıfların katılım oranı birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Asgari ücretten daha az (17.002 TL)	139	16,4
Asgari ücret (17.002 TL)	173	20,4
17.003 - 20.000 TL	97	11,5
20.001 – 25.000 TL	128	15,1
25.001 – 30.000 TL	130	15,3
30.001 – 35.000 TL	56	6,6
35.001 TL ve daha fazla	124	14,6
TOPLAM	**847**	**100.0**

Tablo 4 incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin ailelerinin en çok (%20,4) asgari ücret (17.002) miktarında bir gelire sahip olduklarını beyan ettikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin ailelerinin %16,4'ünün asgari ücretten daha az bir miktar aldıkları belirlenmiştir. Bu ücretleri %15,3'le 25.001-30.000 TL, %15,1'le 20.001-25.000 TL, %14,6'yla 35.001 TL ve daha fazla ve %11,5'le 17.003-20.00 TL takip etmektedir. Öğrencilerin ailelerinin ez az %6,6'yla 30.001-35.000 TL bir gelire sahip olduğu belirlenmiştir. Ailenin aylık gelir ücreti oranlarına bakıldığı zaman ortalama gelir düzeyine sahip olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 5

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinden Aldıkları Harçlık Miktarı

	Frekans (f)	**Yüzde (%)**
Hiç almıyorum	54	6,4
10 TL ve daha az	48	5,7
11 – 20 TL	143	16,9
21 - 30 TL	172	20,3
31 TL ve daha fazla	430	50,8
TOPLAM	**847**	**100.0**

Tablo 5'e göre çalışmaya katılan öğrencilerin yarıdan fazlası (%50,8) 31 TL ve daha fazlası harçlık aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu harçlık miktarını % 20,3'le 21-30 TL ve %16,9'la 11-20 TL takip etmektedir. Ailesinden hiç harçlık almayan öğrencilerin oranı %6,4 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin en az %5,7'yle 10 TL ve daha az olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Teknolojik Cihaza Sahip Olma Durumu

	Frekans (f)	**Yüzde (%)**
Evet	624	73,7
Hayır	223	26,3
TOPLAM	**847**	**100.0**

Tablo 6'ya göre çalışmaya katılan öğrencilerin %73,7 gibi büyük bir oranla bir teknolojik cihaza sahip olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %26,3'ünün teknolojik cihazının olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlar

Ortaokul Öğrencilerinin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlar		
Teknolojik Cihaz	**Frekans (f)**	**Yüzde (%)**
Telefon	310	52,1
Tablet	112	18,8
Telefon, Tablet	58	9,7
Telefon, Bilgisayar	41	6,9
Telefon, Tablet, Bilgisayar	23	3,8
Akıllı Saat	13	2,1
Bilgisayar	12	2,0
Telefon, Akıllı Saat	10	1,6
Tablet, Bilgisayar	6	1,0
Playstation	1	0,1
Tablet, Akıllı Saat	1	0,1
Telefon, Bilgisayar, Akıllı Saat	1	0,1
Telefon, Bilgisayar, Playstation	1	0,1
Telefon, Laptop, Tablet	1	0,1
Telefon, Tablet, Akıllı Saat	1	0,1
Telefon, Playstation, Tablet, Bilgisayar	1	0,1
Telefon, Tablet, Laptop, Bilgisayar, Akıllı Bileklik	1	0,1
Xbox, Tablet, Bilgisayar	1	0,1
TOPLAM	**594**	**100**

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin tablo 7'de sahip oldukları teknolojik cihazların oranı verilmiştir. Bu tablodaki oranla evet yanıtını veren öğrencilerin oranının örtüşmediği tespit edilmiştir. Bu durumun sebebi öğrencilerin herhangi bir açıklama yapmamış olmaları, yapmış oldukları açıklamaların net olmamasından dolayı teknolojik cihazın belirlenememesi ve yazmış oldukları cihazların soruyla uyumlu olmamasından (kulaklık, kablosuz kulaklık, saat, televizyon, elektrikli piyano, elektrik ve pervane devresi) kaynaklanmaktadır.

Tablo 8

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Evlerinde İnternet Bağlantısı Olma Durumu

	Frekans (f)	**Yüzde (%)**
Evet	675	79,7
Hayır	172	20,3
TOPLAM	**847**	**100.0**

Tablo 8 incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin %79,7'sinin evlerinde internet bağlantısının bulunduğu % 20,3'ünün evlerinde internet bağlantısının olmadığı sonucuna varılmıştır.

3.3. Verileri Toplama Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Okuma İlgi ve Alışkanlığı Anketi" kullanılmıştır. Bu anket 2023- 2024 eğitim öğretim yılında 1 ders saatinde (40 dakikada) ortaokul (5., 6., 7. ve 8. sınıf) öğrencilerine uygulanmıştır.

3.3.1.Okuma İlgi ve Alışkanlığı Anketi

Anket, belirlenmiş olan konuda hazırlanmış olan soruları kısa sürede birçok kişiye ulaşılmasını sağlayan veri toplama aracıdır. Anketler,*"belirli bir konuyla ilgili fikirleri, görüşleri, tercihleri, davranışları, beklentileri ve eğilimleri belirlemek amacıyla seçeneklere dayalı bilgi toplayan araçlardır" (Balaban Salı, 2018:136).* Anketlerde özellikle standart ifadelerle grupların görüşlerinin belirlenmeye çalışılması amacı öne çıkmaktadır *(Ural ve Kılıç, 2013: 53). "Anket, tarama deseninde kullanılan ve araştırmadaki katılımcılar tarafından doldurularak araştırmacıya teslim edilen formlardır. Katılımcı sorulara cevap seçer ve temel kişisel veya demografik bilgilerini verir" (Creswell, 2020:490).* Bu sebeple anketler nicel araştırmalarda sıklıkla kullanılan veri toplama araçlarından biridir. Ayrıca verilerin kolay bir şekilde analiz edilmesi anketlerin kullanım sıklığını arttırmaktadır. Anket yüz yüze, telefonla ve internet üzerinden gerçekleştirilebilir (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2016: 137-140). Bu araştırmada kullanılan anket yüz yüze uygulanmıştır.

Anketlerde yer alan sorular farklı türlerde olabilir. Anketlerde yer alacak soru türleri şu şekildedir: Açık uçlu sorular, liste sıralama, iki seçenekli sorular, çok seçenekli sorular ve ölçeklendirme sorularıdır (Bilimsel Araştırma Süreci Kılavuzu, 2020: 12). Ankete eklenecek soru türü ve sayısı süre, ölçem amacı, örneklemin özellikleri gibi faktörler göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. Ayrıca ankete eklenecek olan soru türlerinin araştırmanın amacına hizmet etmesi gerekmektedir. Buna ek olarak soru sayısıyla da verilen sürenin birbirine paralel olması gerekmektedir. Bunun sebebi ise katılımcıların soruları rahat bir şekilde cevaplandırmalarıdır. Katılımcılar soruları ne kadar rahat cevaplandırırlarsa elde edilecek olan veriler o kadar nitelikli olacaktır.

Bu araştırmanın veri toplama aracı olarak kullanılan "Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anketi"nde bulunan sorular literatür taraması yapılarak (Yılmaz, 1990; Devrimci Künyeli, 1993; Dökmen, 1994; Çiçek Çetinkaya, 2004; Bekar, 2005; Clark ve Foster, 2005; Şahiner, 2005; Keleş, 2006; Suna, 2006; Kaynar, 2007; Akca, 2008;

Aslantürk, 2008; Balcı, 2009-a; Balcı, 2009-b; Geçgel ve Burgul, 2009; Güngör, 2009; Sevmez, 2009; Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010; Sünbül vd., 2010-a; Sünbül vd., 2010-b; Hanedar, 2011; Şahin, 2012; Akbulut Güneş, 2013; Battalbaş, 2013; Davarcı, 2013; Durualp, Çiçekoğlu ve Durualp, 2013; Konan ve Oğuz, 2013; Tekgül, 2013; Aksoy, 2014; Şanlıbaba, ve Gümüş, 2014; Cevher, 2015; Deniz, 2015; Elkatmış, 2015; Yıldız, Ceran ve Sevmez, 2015; Bayat ve Çetinkaya, 2018; Gürsoy, 2018; Bostancı, 2019; Kara, 2019; Akça, 2020; Gül, 2021; Bilgiç, 2023) tespit edilmiştir. Ankette yer alacak olan sorular kişisel bilgiler, okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlığı, süreli yayınların takip edilmesi, kütüphaneye gitme, kütüphaneyi kullanma alışkanlıkları ve teknolojiyi kullanma alışkanlığı alt başlıkları çerçevesinde hazırlanmıştır. Okuma ilgi ve alışkanlıkları ile ilgili toplamda 57 soru hazırlanmış olup bu sorulardan 54 tanesi kapalı, 3 tanesi açık uçlu soru olarak hazırlanmıştır.

Anketin geliştirilmesi sürecinde belirlenmiş olan alt başlıklar kapsamında sorular yazıldıktan sonra uzman görüşüne başvurulmuştur. Yazılmış olan sorular Türkçe eğitimi alan uzmanı ve konuyla ilgili çalışma yapmış olan 3 öğretim üyesine gönderilmiş ve sorular bu öğretim üyeleri tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda sunulan öneriler doğrultusunda düzeltmeler yapılıp ankete son şekli verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlıklarını belirleyebilmek için hazırlanan "Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anket Formu"ndan elde edilen veriler analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin analiz edilebilmesi için SPSS 25.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Veriler betimsel istatiksel tekniklerden frekans ve yüzde kullanılarak tablolaştırılmış, yorumlanarak bulgular bölümü oluşturulmuştur. *" İstatistik, geçmişi ve içinde bulunulan durumu tanımlayarak bir kümesine ilişkin özet değerler ve grafikler ortaya koyduğunda* ***betimsel istatistik*** *(descriptive statistics) adını alır" (Gürsakal, 2007:19). "Betimsel istatistikler, verinizdeki tüm eğilimleri özetlemenize yardımcı olacak (merkezî eğilim), puanlarınızın nasıl çeşitleneceği anlayışını sağlayacak (değişkenlik) ve bir puanın diğerlerine kıyasla ne durumda olduğu hakkında bir kavrayış sağlayacaktır (ilişkili durum)" (Creswell, 2020:239).* Yani betimsel istatistik verilerin özetlenip tablo hâline getirilmesini ve verilerin birbirleriyle

kıyaslanmasını sağlamaktadır. Ayrıca elde edilen veriler cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri analize dâhil edilerek çapraz tablolardan faydalanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarına dair elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

4.1. Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıklarıyla İlgili Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarıyla ilgili bulgulara yer verilmiştir. Bu bölümün verilerinin oluşturulabilmesi için öğrencilerin "Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anket Formu"na vermiş oldukları cevaplar değerlendirilmiştir. Verilen cevaplar tablo hâline getirilip yorumlanmıştır.

Okuma ilgi ve alışkanlıkları ile ilgili oluşturulan ankette açık uçlu ve kapalı uçlu sorulara yer verilmiştir. Kapalı uçlu sorularda öğrencilerden bir seçenek seçmeleri istenmiş ve değerlendirmeler bu ölçüte göre yapılmıştır. Açık uçlu sorularda ise öğrencilerin sorulan sorulara kendileri için uygun gördükleri bir cevabı vermeleri istenmiştir.

Elde edilen verilerin tabloları ankette yer alan soruların sırası esas alınarak düzenlenmiştir. Ortaokul öğrencilerine yöneltilen sorulardan ilki boş zaman aktivitelerine ilişkindir. Öğrencilerin boş zamanlarında okumaya ne kadar zaman ayırdıklarını tespit etmeye yönelik olarak hazırlanan bu soruya verilen cevaplar Tablo 9'da sunulmuştur:

Tablo 9

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Boş Zamanlarında Yaptıkları Aktivitelere İlişkin Tercihleri

			Boş Zamanda Yapılan Aktiviteler												
			Sinemaya gitmek	Oyun oynamak	Televizyon izlemek	Gezmek	Bilgisayarda oyun oynamak	Sosyal medyayı kullanmak	Resim çizmek	Sohbet etmek	Kitap okumak	Müzik dinlemek	Spor yapmak	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	13	67	17	101	8	37	37	23	65	99	41	19	527
		%	2,5	12,7	3,2	19,2	1,5	7,0	7,0	4,4	12,3	18,8	7,8	3,6	100.0
	Erkek	N	3	89	15	37	16	17	6	5	22	11	77	19	317
		%	0,9	28,1	4,7	11,7	5,0	5,4	1,9	1,6	6,9	3,5	24,3	6,0	100.0
Toplam		N	16	156	32	138	24	54	43	28	87	110	118	38	844
		%	1,9	18,5	3,8	16,4	2,8	6,4	5,1	3,3	10,3	13,0	14,0	4,5	100.0

Tablo incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin boş vakitlerinde en çok %18,5 ile oyun oynamayı ve %16,4 ile gezmeyi tercih ettiği tespit edilmiştir. Bu aktiviteleri %14'le spor yapma, %13'le müzik dinleme, %10,3'le kitap okuma, %6,4'le sosyal medyayı kullanma ve %5,1'le resim çizme aktiviteleri takip etmektedir. Boş vakitlerinde öğrencilerin en az %3,8'le televizyon izlemeyi, %3,3'le sohbet etmeyi, %2,8'le bilgisayarda oyun oynamayı ve %1,9'la sinemaya gitmeyi tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin %4,5'i diğer kategorisini seçmiştir. Bu kategoride ödevlerimi yapmak ve küçük kardeşimle ilgilenmek, bisiklet sürmek, bitkiler ve hayvanlarla ilgilenmek, bir şeyler yemek/içmek, dans etmek, arkadaşlarla pikniğe gitmek, ders çalışmak, balık tutmak, uyumak, futbol oynamak ve bisiklet sürmek, müzik aleti çalmak, gitar çalmak, hayvanları beslemek, kuşumla oyun oynamak, piyano çalmak ve kitap okumak, yemek yemek, motor sürmek, spor yapmak ve ödev yapmak, dans etmek ve edit yapmak, dans etmek ve yemek yapmak, evimize

yardım ediyorum ve fen çalışmak aktiviteleri yer almaktadır. Ancak bu kategoride "Değişiyor, Canım ne istiyorsa o, Hiçbirini yapamıyorum" gibi ifadeler de bulunmaktadır. Öğrencilerin "Diğer" kategorisini seçerek yazdıkları ancak seçenek olarak verilen maddelerle ilgili oldukları için bu maddelere aktarılan aktiviteler bulunmaktadır. Bu aktiviteler ilgili maddelere aktarılmıştır. Bu aktiviteler şunlardır: Futbol oynamak, basketbol oynamak ve voleybol oynamak aktiviteleri spor yapmak aktivitesine; tabletle oynamak ve telefonla oyun oynamak aktiviteleri bilgisayarda oyun oynamak aktivitesine; telefondan dizi izlemek aktivitesi televizyon izlemek aktivitesine; kardeşimle oyun oynamak ve satranç oynamak aktiviteleri oyun oynamak aktivitesine aktarılmıştır. Araştırmaya katılan üç öğrenci tek seçenek seçmesi gerekirken birden çok seçeneği işaretledikleri için boş olarak sayılmış ve analize dâhil edilmemiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak öğrencilerin boş zamanlarında kitap okumak dışında başka aktivitelere de zaman ayırdıkları söylenebilmektedir.

Elde edilen bulgular cinsiyet faktörü esas alınarak değerlendirildiğinde kız öğrencilerin boş zamanlarında en çok yaptıkları aktivitenin gezmek (%19,2) erkek öğrencilerin ise oyun oynamak (%28,1) olduğu görülmektedir. Boş vakitlerinde kız öğrencilerin en az yapmayı sevdikleri aktivitenin bilgisayarda oynamak (%1,5) erkek öğrencilerin ise sinemaya gitmek (%0,9) olduğu sonucuna varılmıştır. Bu oranlardan yola çıkarak kız ve erkek öğrencilerin boş vakitlerinde en çok yapmayı sevdikleri ve en az yapmayı sevdikleri aktivitenin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin boş zamanlarını kitap okuma aktivitesiyle değerlendirme oranları incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilerin hemen hemen iki katı kadar boş vakitlerinde kitap okumayı sevdikleri belirlenmiştir. Kız öğrencilerin %12,3'ü erkek öğrencilerin %6,9'u boş vakitlerinde kitap okuyarak değerlendirmeyi sevdiklerini belirtmişlerdir. Yapılan analizler sonucunda "boş zamanlarınızı hangi aktiviteyle değerlendirmeyi seviyorsunuz?" sorusuna kız öğrencilerin %2,5'i sinemaya gitmek, %12,7'si oyun oynamak, %3,2'si televizyon izlemek, %4,4'ü sohbet etmek, %18,8'i müzik dinlemek %7,8'i spor yapmak ve %3,6'sı diğer yanıtını verdikleri tespit edilmiştir. Kız öğrenciler sosyal medyayı kullanmak ve resim çizmek aktivitelerine aynı oranda cevap vermişlerdir. Bu oran %7'dir. Aynı soruya erkek öğrencilerin ise %4,7'si televizyon izlemek, %11,7'si gezmek, %5'i bilgisayarda oyun oynamak, %5,4'ü sosyal medyayı kullanmak, %1,9'u resim çizmek, %1,6'sı sohbet etmek,

%3,5'i müzik dinlemek, %24,3'ü spor yapmak ve %6'sı diğer yanıtını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 10

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Boş Zamanlarında Yaptıkları Aktivitelere İlişkin Tercihleri

			Boş Zamanda Yapılan Aktiviteler												
			Sinemaya gitmek	Oyun oynamak	Televizyon izlemek	Gezmek	Bilgisayarda oyun oynamak	Sosyal medyayı kullanmak	Resim çizmek	Sohbet etmek	Kitap okumak	Müzik dinlemek	Spor yapmak	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	4	56	8	28	7	2	15	8	28	18	28	10	212
		%	1,9	26,4	3,8	13,2	3,3	0,9	7,1	3,8	13,2	8,5	13,2	4,7	100.0
	6	N	4	55	10	49	7	12	14	10	23	33	37	12	266
		%	1,5	20,7	3,8	18,4	2,6	4,5	5,3	3,8	8,6	12,4	13,9	4,5	100.0
	7	N	2	29	7	39	8	20	9	7	16	32	24	9	202
		%	1,0	14,4	3,5	19,3	4,0	9,9	4,5	3,5	7,9	15,8	11,9	4,5	100.0
	8	N	6	16	7	22	2	20	5	3	20	27	29	7	164
		%	3,7	9,8	4,3	13,4	1,2	12,2	3,0	1,8	12,2	16,5	17,7	4,3	100.0
Toplam		N	16	156	32	138	24	54	43	28	87	110	118	38	844
		%	1,9	18,5	3,8	16,4	2,8	6,4	5,1	3,3	10,3	13,0	14,0	4,5	100.0

Çalışmaya katılan öğrencilerin "Boş zamanlarınızı hangi aktiviteyle değerlendirmeyi seviyorsunuz?" sorusuna öğrencilerin %18,5'i oyun oynamak, %16,4'ü gezmek, %14'ü spor yapmak, %13'ü müzik dinlemek, %10,3'ü kitap okumak, %6,4'ü sosyal medyayı kullanmak, %5,1'i resim çizmek, %4,5'i diğer, %3,8'i televizyon izlemek, %3,3'ü sohbet etmek, %2,8'i bilgisayarda oyun oynamak ve %1,9'u sinemaya gitmek yanıtını vermiş olduğu tespit edilmiştir. Bu sorunun analizine üç öğrencinin verisi dâhil edilmemiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan ortaokul öğrencilerinin "Boş zamanlarınızı hangi aktiviteyle değerlendirmeyi seviyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar sınıf seviyesi göz önünde bulundurulduğunda beşinci (%26,4) ve altıncı (%20,7) sınıfların en fazla verdikleri yanıtın oyun oynamak, yedinci sınıfların gezmek (%19,3) ve sekizinci sınıfların ise spor yapmak (%17,7) olduğu tespit edilmiştir. Aynı

soruya en az verdikleri yanıt sınıf seviyesine göre ele alındığında beşinci sınıfların sosyal medyayı kullanmak (%0,9), altıncı sınıfların (%1,5) ve yedinci sınıfların (%1) sinemaya gitmek ve sekizinci sınıfların bilgisayarda oyun oynamak (%1,2) yanıtının olduğu görülmektedir. Oransal olarak bu soruya en yüksek ve en düşük yanıtı veren sınıf düzeyinin beşinci sınıf olduğu belirlenmiştir. Tablo incelendiğinde bu soruya beşinci sınıf öğrencilerinin verdiği bazı yanıtların oranlarının aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu oranlar şu şekildedir: Gezmenin, kitap okumanın ve spor yapmanın oranı %13,2 televizyon izlemekle sohbet etmenin oranı %3,8'dir. Beşinci sınıf öğrencilerinin diğer aktiviteleri seçme oranları incelendiğinde %1,9'u sinemaya gitmek, %3,3'ü bilgisayarda oyun oynamak, %7,1'i resim çizmek, %8,5'i müzik dinlemek ve %4,7'si diğer yanıtını vermiştir. Aynı soruya altıncı sınıf öğrencilerinin verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde beşinci sınıflarda olduğu gibi aynı orana sahip seçeneklerin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu seçenekler şunlardır: Televizyon izlemeyle sohbet etmenin oranı %3,8, sosyal medyayı kullanmayla diğer seçeneğinin oranı %4,5 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca beşinci ve altıncı sınıfların televizyon izlemekle sohbet etme aktivitelerinin oranının aynı olduğunu söylemek mümkündür. Geriye kalan aktiviteleri altıncı sınıf öğrencilerinin sırasıyla tercih etme oranları incelendiğinde %18,4'ü gezmek, %13,9'u spor yapmak, %12,4'ü müzik dinlemek, %8,6'sı kitap okumak, %5,3'ü resim çizmek, %2,6'sı bilgisayarda oyun oynamak aktivitesini tercih etmiştir. Tabloya göre "Boş zamanlarınızı hangi aktiviteyle değerlendirmeyi seviyorsunuz?" sorusuna yedinci sınıfların %15,8'inin müzik dinlemek, %14,4'ünün oyun oynamak, %11,9'unun spor yapmak, %9,9'unun sosyal medyayı kullanmak, %7,9'unun kitap okumak, %4'ünün bilgisayarda oyun oynamak yanıtını verdiği görülmektedir. Daha önceki sınıf düzeylerinde olduğu gibi bu sınıf düzeyinde de aynı orana sahip seçenekler bulunmaktadır. Yedinci sınıf öğrencilerinin aynı oranda tercih ettikleri seçenekler incelendiğinde resim çizmekle diğer seçeneğinin (%4,5) oranının aynı olduğu, televizyon izlemekle sohbet etme oranının aynı olduğu (%3,5) tespit edilmiştir. Bu soruya sekizinci sınıf öğrencilerinin %3,7'si sinemaya gitmek, %9,8'i oyun oynamak, %4,3'ü televizyon izlemek, %13,4'ü gezmek, %12,2'si sosyal medyayı kullanmak, %3'ü resim çizmek, %1,8'i sohbet etmek, %12,2'si kitap okumak, %16,5'i müzik dinlemek ve %4,3'ü diğer yanıtını vermiştir. Oranlara bakıldığında sekizinci sınıf öğrencilerinin televizyon izlemek ve diğer seçeneklerinin oranının aynı olduğu görülmektedir.

Öğrencilere yöneltilen bir diğer soru kitap okumayı sevme durumlarına ilişkindir. Bu soruya verilen cevaplara ilişkin bulgular aşağıdaki şekildedir:

Tablo 11

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumayı Sevme Durumu

			Kitap Okumayı Sevme Durumu			
			Çok severim	Biraz severim	Sevmem	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	255	256	19	530
		%	48,1	48,3	3,6	100.0
	Erkek	N	81	207	29	317
		%	25,6	65,3	9,1	100.0
Toplam		N	336	463	48	847
		%	39,7	54,7	5,7	100.0

Tablodan analaşılacağı üzere çalışmaya katılan öğrencilerden yarısından fazlası (%54,7) "kitap okumayı sever misiniz?" sorusuna biraz severim cevabını verirken, %39,7'si çok severim, %5,7'si ise sevmem cevabını vermiştir. Genel olarak baktığımızda öğrencilerin az veya çok fark etmeden %94,4'ünün kitap okumayı sevdikleri tespit edilmiştir.

"Kitap okumayı sever misiniz?" sorusuna kız öğrencilerin %48,3'ü biraz severim yanıtını verirken bu orana yakın olarak %48,1'i çok severim yanıtını vermiştir. Yani kız öğrencilerin %96,4'ünün kitap okumayı sevdiği sonucuna ulaşılabilir. Geriye kalan %3,6'lık bir oranla kız öğrencilerin kitap okumayı sevmedikleri sonucuna varılmıştır.

Aynı soruya erkek öğrencilerin %65,3'ü biraz severim ve %25,6'sı çok severim yanıtını vermişlerdir. Yani erkek öğrencilerin %90,9'u kitap okumayı sevdiklerini belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin %9,1'i aynı soruya kitap okumayı sevmem yanıtını vermişlerdir. Bu oranlardan yola çıkarak kız öğrencilerin erkek

öğrencilere oranla kitap okumayı daha çok sevdikleri tespit edilmiştir. Bulgulardan hareketle kitap okumayı sevmede cinsiyet faktörünün etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 12

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumayı Sevme Durumu

			Kitap Okumayı Sevme Durumu			
			Çok severim	Biraz severim	Sevmem	**Toplam**
Sınıf	5	N	107	100	6	213
		%	50,2	46,9	2,8	100.0
	6	N	106	150	12	268
		%	39,6	56,0	4,5	100.0
	7	N	63	124	15	202
		%	31,2	61,4	7,4	100.0
	8	N	60	89	15	164
		%	36,6	54,3	9,1	100.0
Toplam		N	336	463	48	847
		%	39,7	54,7	5,7	100.0

Tablo 12 incelendiğinde yedinci sınıfların %61,4'ünün, altıncı sınıfların %56'sının, sekizinci sınıfların %54,3'ünün, beşinci sınıfların %46,9'unun kitap okumayı biraz sevdikleri tespit edilmiştir. Biraz severim yanıtını veren öğrencilerin oranlarının birbirlerine yakın olduğu söylenebilir. Beşinci sınıf öğrencilerin %50,2'sinin kitap okumayı çok sevdikleri yanıtını vermişlerdir. Bu oranı %39,6'yla altıncı sınıflar, %36,6'yla sekizinci sınıflar, %31,2'yle yedinci sınıflar takip etmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak beşinci sınıf öğrencilerinin diğer sınıf düzeyindeki öğrencilere oranla kitap okumayı çok sevdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo incelendiğinde sekizinci sınıf öğrencilerinin %9,1'i kitap okumayı sevmediğini belirtmişlerdir. Bunun sebebi sekizinci sınıf öğrencilerinin merkezi

sınava (LGS) hazırlanması olabilir. Sekizinci sınıf öğrencilerinin %9,1'ini yedinci sınıf öğrencilerinin 7,4'ü, altıncı sınıf öğrencilerinin 4,5'i, beşinci sınıf öğrencilerinin %2,8'i takip etmektedir. Bunlardan yola çıkarak sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okumayı sevmeme oranları artmaktadır. Kitap okumayı en çok %9,1 oranla sekizinci sınıflar, en az ise %2,8 oranla beşinci sınıflar sevmemektedir.

Ortaokul öğrencilerine okuma alışkanlığına sahip olma durumlarına ilişkin yöneltilen soruda kişisel olarak alışkanlık düzeyleri hakkındaki düşünceleri merak edilmiştir. Bu soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 13

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Alışkanlığına Sahip Olma Durumu

			Okuma Alışkanlığına Sahip Olma Durumu			
			Evet	Hayır	Kısmen	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	272	48	210	530
		%	51,3	9,1	39,6	100.0
	Erkek	N	107	54	156	317
		%	33,8	17,0	49,2	100.0
Toplam		N	379	102	366	847
		%	44,7	12,0	43,2	100.0

Öğrencilerin okuma alışkanlığına sahip olma durumu incelendiğinde; çalışmaya katılan öğrencilerin %44,7'si evet seçeneğini işaretlemiştir. Öğrencilerin evet seçeneği oranına en yakın oran %43,2'yle kısmen seçeneğinin olduğu görülmektedir. Bu oranlardan yola çıkarak öğrencilerin %87,9'unun okuma alışkanlığının olduğu söylenebilmektedir. Öğrencilerin %12'si okuma alışkanlıklarının olmadığını belirtmişlerdir.

Okuma alışkanlıklarına sahip olma durumları öğrencilerin cinsiyetleri açısından değerlendirildiğinde kız öğrencilerin yarıdan fazlasının (%51,3), erkek öğrencilerin ise %33,8'inin okuma alışkanlığına sahip olduklarını belirttikleri tespit

edilmiştir. Çalışmaya katılan erkek öğrencilerin yarıya yakını (%49,2), kız öğrencilerinde %39,6'sının kitap okuma alışkanlığına kısmen sahip olduklarını belirtmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin genel olarak kitap okuma alışkanlıklarına sahip olma durumlarına bakıldığı zaman kız öğrencilerin %90,9'unun erkek öğrencilerin ise %83'ünün az ya da çok fark etmeden kitap okuma alışkanlığına sahip olduğunu belirttiği görülmektedir. Geriye kalan kız öğrencilerin %9,1'lik ve erkek öğrencilerin %17'lik bir oranla kitap okuma alışkanlığına sahip olmadıkları belirlenmiştir. Bu oranlara bakıldığı zaman cinsiyet faktörünün kitap okuma alışkanlığını etkilediği söylenebilmektedir.

Tablo 14

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Alışkanlığına Sahip Olma Durumu

			Okuma Alışkanlığına Sahip Olma Durumu			
			Evet	Hayır	Kısmen	**Toplam**
Sınıf	5	N	128	15	70	213
		%	60,1	7,0	32,9	100.0
	6	N	119	34	115	268
		%	44,4	12,7	42,9	100.0
	7	N	72	22	108	202
		%	35,6	10,9	53,5	100.0
	8	N	60	31	73	164
		%	36,6	18,9	44,5	100.0
Toplam		N	379	102	366	847
		%	44,7	12,0	43,2	100.0

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre okuma alışkanlığına sahip olma durumlarına bakıldığında; beşinci sınıf öğrencilerinin yarıdan fazlasının (%60,1) okuma alışkanlığına sahip olduğu belirlenmiştir. Beşinci sınıfların %60,1 oranını altıncı sınıfların %44,4'lük, sekizinci sınıfların %36,6'lık, yedinci sınıfların %35,6'lık

oranları takip etmektedir. Bu oranlar değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencilerin diğer sınıf seviyelerindeki öğrencilere göre daha çok okuma alışkanlığına sahip olduğu, yedinci ve sekizinci sınıfların oranlarının birbirine yakın olduğu söylenebilmektedir. Çalışmaya katılan yedinci sınıf öğrencilerin yarıdan fazlasının (%53,5) kısmen okuma alışkanlığına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu orana en yakın oranlar sekizinci sınıfların %44,5 ve altıncı sınıfların %42,9 oranlarıdır. Yani sekizinci sınıf öğrencilerinin %44,5'inin ve altıncı sınıfların %42,9'unun okuma alışkanlığına kısmen sahip olduğu tespit edilmiştir. Beşinci sınıf öğrencilerinin ise %32,9'u kısmen okuma alışkanlığına sahiptir. Tabloya baktığımız zaman okuma alışkanlığına en çok sahip olmayan %18,9 oranla sekizinci sınıf öğrencileridir. Bu orana % 12,7'yle altıncı sınıf öğrencileri ve %10,9'la yedinci sınıf öğrencileri yakındır. Yani sekizinci sınıf öğrencilerinden sonra en çok okuma alışkanlığına sahip olmayan altıncı sınıf öğrencileriyle yedinci sınıf öğrencileridir. En az okuma alışkanlığına sahip olan %7'yle beşinci sınıf öğrencileri olduğu sonucuna varılmıştır.

Okuma ilgisini belirlemenin önemli unsurlarından biri de ilgi duyulan okuma materyalinin sorgulanmasıdır. Bu bilgi okuma alışkanlığı çalışmalarını yönlendirme açısından da önemlidir. Öğrencilerin ilgi duydukları okuma materyalini belirlemek için yöneltilen soruya verilen cevaplar Tablo 15'te gösterilmiştir:

Tablo 15

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Hoşlandıkları Okuma Materyalleri Durumu

			Okuma Materyalleri			
			Kitap	Dergi	Gazete	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	480	49	1	530
		%	90,6	9,2	0,2	100.0
	Erkek	N	242	55	20	317
		%	76,3	17,4	6,3	100.0
Toplam		N	722	104	21	847
		%	85,2	12,3	2,5	100.0

Elde edilen verilere göre “Okuma materyallerinden en çok hangisinden hoşlanıyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin %85,2 gibi çok fazla bir oranla kitap yanıtını verdiği görülmüştür. Öğrencilerin dergi ve gazete seçeneklerine toplamda %14,8 oranla yanıt verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu oranın %12,3’ünü dergi ,%2,5’ini gazete seçenekleri oluşturmaktadır. Yani öğrencilerin en çok hoşlandıkları okuma materyali kitap olmakla birlikte en az hoşlandıkları okuma materyalinin gazete olduğu tespit edilmiştir.

Bu soruya verilen yanıtlar cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kız öğrencilerin %90,6’sının, erkek öğrencilerin %76,3’ünün en çok hoşlandıkları okuma materyalinin kitap olduğu belirlenmiştir. Okuma materyallerinden biri olan dergiden %17,4 oranıyla erkek öğrencilerin daha çok hoşlandıkları söylenebilmektedir. Kız öğrencilerde bu oran ise %9,2’dir. Gazeteden ise dergide olduğu gibi %6,3 oranıyla en çok erkek öğrenciler hoşlanmaktadır. Bu oran kız öğrencilerde % 0,2 olduğu görülmektedir. Yani kız öğrencilerden sadece 1 öğrenci gazete okumaktan hoşlanmaktadır. Sonuçlar süreli yayın okuma oranının ciddi oranda düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 16

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Hoşlandıkları Okuma Materyalleri Durumu

			Okuma Materyalleri			
			Kitap	Dergi	Gazete	**Toplam**
Sınıf	5	N	186	25	2	213
		%	87,3	11,7	0,9	100.0
	6	N	224	40	4	268
		%	83,6	14,9	1,5	100.0
	7	N	174	20	8	202
		%	86,1	9,9	4,0	100.0
	8	N	138	19	7	164
		%	84,1	11,6	4,3	100.0
Toplam		N	722	104	21	847
		%	85,2	12,3	2,5	100.0

Yapılan analizler sonucunda öğrenciler tarafından hoşlanılan okuma materyalleri sınıf düzeyleri açısından değerlendirildiğinde kitap seçeneğini en çok %87,3'le beşinci sınıf öğrencileri ve %86,1'le yedinci sınıf öğrencileri tercih etmişlerdir. Bu oranları %84,1'le sekizinci sınıflarla %83,6'yla altıncı sınıflar takip etmektedir. Genel olarak sınıf düzeylerine bakıldığında kitap yanıtını verenlerin oranlarının birbirine yakın olduğu ve en çok seçilen seçeneğin kitap olduğu söylenebilmektedir. Tablo incelendiğinde dergi en çok %14,9'la altıncı sınıf öğrencileri tarafından tercih edilmiştir. Bu oranı %11,7 oranıyla beşinci sınıf ve %11,6 oranıyla sekizinci sınıfın takip ettiği görülmektedir. Dergiden en az %9,9 oranıyla yedinci sınıf öğrencilerinin hoşlandıkları belirlenmiştir. Sınıf düzeyleri açısından bakıldığında en az hoşlanılan okuma materyalinin gazete olduğu söylenebilmektedir. Gazeteden en çok %4,3'le sekizinci sınıf ve %4'le yedinci sınıf öğrencilerinin hoşlandığı tespit edilmiştir. Gazeteden en çok üst sınıfların hoşlandığı analizler

sonucunda belirlenmiştir. En az % 1,5'le altıncı sınıflar ve %0,9'la beşinci sınıflar gazeteden hoşlanmaktadırlar.

Okuma alşkanlığının oluşmasında okuma materyaline ulaşabilme imkânı da önemli etkenlerden biridir. Öğrencilerin okuma materyaline ulaşma durumlarını belirleyebilmek için yöneltilen soruya verilen cevaplar aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 17

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Materyallerine Ulaşma Durumu

			Okuma Materyallerine Ulaşma Yolları							
			Satın alıyorum	Ailem satın alıyor	Halk kütüphanesinden alıyorum	Arkadaşlarımdan ödünç alıyorum	Okul kütüphanesinden ve sınıf kitaplığından alıyorum	İnternet üzerinden aratıyorum/indiriyorum	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	119	234	2	36	93	34	10	528
		%	22,5	44,3	0,4	6,8	17,6	6,4	1,9	100.0
	Erkek	N	76	162	4	13	45	10	5	315
		%	24,1	51,4	1,3	4,1	14,3	3,2	1,6	100.0
Toplam		N	195	396	6	49	138	44	15	843
		%	23,1	47,0	0,7	5,8	16,4	5,2	1,8	100.0

Tablo 17'de öğrencilerin okuma materyallerine nasıl ulaştıklarına dair veriler yer almaktadır. Bu tablodan elde edilen verilere göre öğrenciler okuma materyallerine en çok ailelerinin satın almasıyla (%47) ulaşmaktadır. Bu yanıtın oranını %23,1'le satın alarak, %16,4'le okul kütüphanesinden ve sınıf kitaplığından alarak, %5,8'le

arkadaşlardan ödünç alarak, %5,2'yle internet üzerinden aratıyorum/indiriyorum yanıtlarının takip ettiği tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin okuma materyallerine en az ulaşma şekillerinin %1,8'le diğer ve %0,7'yle halk kütüphanesinden alarak okudukları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer kategorisinde yer alan cevaplarda öğrenciler akrabalarından/ kuzenlerinden ödünç aldıklarını, tanıdıkları insanlardan hediye olarak geldiğini veya yardım kuruluşundan temin ettiklerini, babasının dükkânından temin ettiklerini, kuzenlerinin kitaplarını ödünç aldıklarını, bir kitapçıdan ödünç aldıklarını belirtmişlerdir. Diğer seçeneğini tercih eden öğrencilerin %33,3'ü okuma materyallerine nasıl ulaştıklarına dair birden çok yanıt vermişlerdir. Bu yanıtlar şu şekildedir: "Satın almışlığım da var okuldan almışlığım da var. / Bazen arkadaşlarımdan ödünç alıyorum bazen ailem alıyor, bazen satın alıyorum bazen okul kütüphanesinden, evimde olan veya okul kütüphanesinden, evdeki eski kitapları okuyorum veya bazen ilkokul öğretmenimden hediye ediyor" şeklinde ifade etmişlerdir. İki öğrenci herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Diğer yanıtına verilen iki yanıtın soruyla ilgili olmadığı tespit edilmiştir. Diğer seçeneğini işaretlemiş olan bazı öğrencilerin yaptıkları açıklamalar verilen seçeneklerle paralellik gösterdiği için altı veri ailem satın alıyor seçeneğine aktarılmıştır. Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin yarıya yakınının okuma materyallerinin aileleri tarafından satın alınıyor olması ailelerin bu konuda bilinçli olduğunun göstergesidir. Bu soruya verilen yanıtlar analiz edilirken dört verinin işlenmediği görülmüştür. Bu dört öğrenci soruyu boş bıraktıkları ve bir seçenekten daha fazla bir seçenek işaretledikleri için analize dâhil edilmemiştir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde "Okuma materyallerine nasıl ulaşıyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar cinsiyet faktörü açısından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin okuma materyallerine en çok ailelerinin satın almaları sonucu ulaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu yanıtı erkek öğrencilerin yarıdan fazlasının (%51,4), kız öğrencilerin ise %44,3'ü verdikleri görülmektedir. Aynı şekilde hem kız hem de erkek öğrencilerin okuma materyallerine en az halk kütüphanesinden alarak ulaştıkları sonucuna varılmıştır. Erkek öğrencilerin %1,3'ü, kız öğrencilerin %0,4'ü halk kütüphanesinden alarak okuma materyallerine ulaştıklarını belirtmişlerdir. Tabloya göre belirtilen soruya kız öğrencilerin %22,5'i satın alarak, %6,8'i arkadaşlarından ödünç alarak, %17,6'sı okul kütüphanesinden ve sınıf kitaplığından alarak, %6,4'ü internet üzerinden

aratıp/indirerek ulaştıklarını ifade etmişlerdir. Geriye kalan kız öğrencilerin %1,9'u diğer yanıtını vermişlerdir. Erkek öğrencilerin %24,1'i satın alarak, %4,1'i arkadaşlarından ödünç alarak, %14,3'ü okul kütüphanesinden ve sınıf kitaplığından alarak, %3,2'si internet üzerinden aratıp/indirerek okuma materyallerine ulaştıklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin %1,6'sının diğer yanıtını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 18

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Materyallerine Ulaşma Durumu

			Okuma Materyallerine Ulaşma Yolları							
			Satın alıyorum	Ailem satın alıyor	Halk kütüphanesinden alıyorum	Arkadaşlarımdan ödünç alıyorum	Okul Kütüphanesinden ve Sınıf Kitaplığından Alıyorum	İnternet Üzerinden aratıyorum/indiriyorum	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	37	111	2	6	48	4	5	213
		%	17,4	52,1	0,9	2,8	22,5	1,9	2,3	100.0
	6	N	59	131	2	12	49	7	6	266
		%	22,2	49,2	0,8	4,5	18,4	2,6	2,3	100.0
	7	N	58	79	0	16	25	19	4	201
		%	28,9	39,3	0,0	8,0	12,4	9,5	2,0	100.0
	8	N	41	75	2	15	16	14	0	163
		%	25,2	46,0	1,2	9,2	9,8	8,6	0,0	100.0
Toplam		N	195	396	6	49	138	44	15	843
		%	23,1	47,0	0,7	5,8	16,4	5,2	1,8	100.0

"Okuma materyallerine nasıl ulaşıyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar sınıf seviyesi bakımından değerlendirildiğinde tüm sınıf seviyelerinin en fazla verdiği yanıtın "ailem satın alıyor" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Bu yanıtı en fazla beşinci sınıfların (%52,1) en az ise yedinci sınıfların (%39,3) verdiği görülmektedir. Geriye kalan sınıf düzeylerinden biri olan altıncı sınıfların yarıya yakını (%49,2), sekizinci sınıfların ise %46'sı okuma materyallerini ailelerinin satın aldıklarını belirtmişlerdir. "Okuma materyallerine nasıl ulaşıyorsunuz?" sorusuna beşinci, altıncı ve yedinci

sınıfların en az verdiklerin yanıtın "Halk kütüphanesinden alıyorum" yanıtı sekizinci sınıfların ise en az verdiği yanıtın "Diğer" yanıtı olduğu görülmektedir. Beşinci sınıfların %0,9'u, altıncı sınıfların %0,8'i halk kütüphanesinden okuma materyallerinden temin ettiklerini belirtmektedirler. Ancak yedinci sınıfların hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir. "Satın alıyorum" seçeneğinin tercih edilme oranı sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde bu seçeneği en fazla yedinci sınıfların (%28,9), en az ise beşinci sınıfların (%17,4) tercih ettiği söylenebilmektedir. Diğer sınıf düzeylerinden altıncı sınıfların %22,2'si, sekizinci sınıfların %25,2'si "Satın alıyorum" cevabını vermişlerdir. Tablo incelendiğinde bu soruya "Arkadaşlarımdan ödünç alıyorum" yanıtını beşinci sınıfların %2,8'i, altıncı sınıfların %4,5'si, yedinci sınıfların %8'i, sekizinci sınıfların %9,2'si vermiştir. Bu yanıtın verilme oranı sınıf düzeyinin ilerlemesiyle arttığı görülmektedir. Okuma materyallerini okul kütüphanesinden ve sınıf kitaplığından temin eden öğrencilerin sınıf düzeylerine göre incelendiğinde beşinci sınıfların %22,5'inin, altıncı sınıfların %18,4'ünün, yedinci sınıfların %12,4'ünün ve sekizinci sınıfların %9,8'inin okuma materyallerini okul kütüphanesinden ve sınıf kitaplığından aldığı tespit edilmiştir. Bu seçeneğin tercih edilme oranı sınıf düzeyi ilerledikçe azalmaktadır. Tablo değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %1,9'u, altıncı sınıf öğrencilerinin %2,6'sı, yedinci sınıf öğrencilerinin %9,5'i, sekizinci sınıf öğrencilerinin %8,6'sı okuma materyallerini internet üzerinden aratıp/indirdiklerini ifade etmişlerdir. Geriye kalan oranların "Diğer" ve "Halk kütüphanesinden alıyorum" yanıtlarına ait olduğu görülmektedir. Diğer yanıtını beşinci sınıfların %2,3'ünün altıncı sınıfların %2,3'ünün yedinci sınıfların %2'sinin verdiği halk kütüphanesinden alıyorum yanıtını sekizinci sınıfların %1,2'sinin verdiği görülmektedir.

Araştırma örnekleminde yer alan öğrencilerin yaş grupları düşünüldüğünde kitap edinme yollarından önemli bir başlığı çevresinde bulunan kişilerin desteği olduğu gerçeği anlaşılacaktır. Bu bilgiden hareketle öğrencilerin çevrelerinde onlar için kimlerin kitap satın aldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Yöneltilen soruya ilişkin elde edilen bulgular aşağıdaki şekildedir:

Tablo 19

Öğrencilere Cinsiyete Göre Okuma Materyallerini Satın Alan Kişi

Okuma Materyallerini Satan Alan Kişiler							
			Annem	Babam	Öğretmenim	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	322	102	6	95	525
		%	61,3	19,4	1,1	18,1	100.0
	Erkek	N	184	76	5	48	313
		%	58,8	24,3	1,6	15,3	100.0
Toplam		N	506	178	11	143	838
		%	60,4	21,2	1,3	17,1	100.0

Tablo incelendiğinde "Okuma materyallerinizi en çok size kim satın almaktadır?" sorusuna öğrencilerin %60,4'ü annelerinin, %21,2'si ise babalarının okuma materyallerini aldıkları şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin %17,1'i ise diğer seçeneğini işaretlemiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen öğrencilerin %32,6'sı kendim/ben açıklamasını yapmışlardır. Bu oranın içinde yer alan bir öğrencinin arkadaşlarına para verdiğini, arkadaşlarının internet üzerinden sipariş verdiğini ya da kendisinin aldığını açıklamıştır. Dört öğrencinin kendim ve ablam/ kendim ya da ablam/ kendim, ablamın eski kitapları/ kendim ve teyzem şeklinde açıklama yaptıkları için kendim/ben oranına dâhil edilmemiştir. Diğer yanıtını veren öğrencilerin %38,7'si abla, abi, dayı, hala, kuzen gibi diğer aile üyelerini ifade etmiştir. Bu kategoride üç öğrenci kimsenin kendisi için kitap almadığını belirtirken, altı öğrenci herhangi bir açıklama yazmamıştır. Diğer yanıtını tercih eden yirmi bir öğrencinin soruya uygun bir açıklama yapmadığı tespit edilmiş olup bu öğrenciler arkadaşlarından ve aile üyelerinden ödünç aldıklarını, okuldaki kütüphaneden/dolaptan/kütüphaneden temin ettiklerini, öğretmenlerinin/kuzenlerinin değiştirmelik kitap verdiklerini, hediye geldiğini, yardım kuruluşundan aldıklarını ve wattpadten okuduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilere okuma materyallerini en az %1,3 oranla öğretmenlerin satın aldığı görülmektedir. Bu soruya dokuz öğrencinin verilerinin dâhil edilmediği belirlenmiştir. Dokuz öğrenci verilen yönergeye uymayıp birden fazla seçenek işaretledikleri için analize eklenmemiştir.

Elde edilen veriler çerçevesinde hem kız hem de erkek öğrencilerin okuma materyallerini en çok annelerinin satın aldığı sonucuna varılmıştır. Kız öğrencilerin %61,3'ünün erkek öğrencilerin %58,8'inin okuma materyallerini annelerinin aldıkları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin %24,3'ü kız öğrencilerin %19,4'ü kitaplarını babalarının satın aldıklarını ifade etmişlerdir. Diğer yanıtını kız öğrencilerin %18,1'i erkek öğrencilerin %15,3'ü vermişlerdir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin öğretmen seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin %1,6'sı kız öğrencilerin %1,1'i okuma materyallerini öğretmenlerinin satın aldıklarını söylemişlerdir. Sonuçlar ortaokul öğrencileri için kitaba ulaşmada anne ve baba faktörünün büyük oranda etkili olmaya devam ettiğini göstermektedir.

Tablo 20

Öğrencilere Sınıf Düzeyine Göre Okuma Materyallerini Satın Alan Kişi

			Okuma Materyallerini Satan Alan Kişiler				
			Annem	Babam	Öğretmenim	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	140	47	5	19	211
		%	66,4	22,3	2,4	9,0	100.0
	6	N	159	66	3	38	266
		%	59,8	24,8	1,1	14,3	100.0
	7	N	114	31	2	54	201
		%	56,7	15,4	1,0	26,9	100.0
	8	N	93	34	1	32	160
		%	58,1	21,3	0,6	20,0	100.0
Toplam		N	506	178	11	143	838
		%	60,4	21,2	1,3	17,1	100.0

Elde edilen veriler çerçevesinde öğrencilerin "okuma materyallerinizi en çok size kim satın almaktadır?" sorusuna verilen yanıtlar sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeyindeki öğrencilere en çok okuma materyallerini annelerinin aldığı belirlenmiştir. Bu yanıtın en çok beşinci sınıflar (%66,4), en az ise yedinci sınıflar (%56,7) tarafından verildiği görülmektedir. Okuma materyallerini en

çok annelerinin aldığını altıncı sınıfların %59,8'i, sekizinci sınıfların ise %58,1'i belirtmiştir. Tüm sınıf düzeyleri incelendiğinde öğrencilere okuma materyallerini en az öğretmenlerin aldığı tespit edilmiştir. Bu yanıtı beşinci sınıfların %2,4'ünün, altıncı sınıfların %1,1'inin, yedinci sınıfların %1'inin ve sekizinci sınıfların %0,6'sının verdiği görülmektedir. Bu yanıtın oranının sınıf düzeyinin artmasıyla azaldığı belirlenmiştir. Tabloya göre "okuma materyallerinizi en çok size kim satın almaktadır?" sorusuna beşinci sınıfların %22,3'ü, altıncı sınıfların %24,8'i, yedinci sınıfların %15,4'ü, sekizinci sınıfların ise %21,3'ü okuma materyallerini babalarının aldığını belirtmişlerdir. Geriye kalan oranlara bakıldığında diğer yanıtını verdikleri sonucuna varılmıştır. Bu yanıtı beşinci sınıfların %9'u, altıncı sınıfların %14,3'ü, yedinci sınıfların %26,9'u, sekizinci sınıfların ise %20'si vermiştir.

Ortaokul öğrencilerinin okumayı sevdikleri mekânlara ilişkin yöneltilen soru okumanın sadece gerçekleştirilen bir eylem olmasının ötesinde mekân tercihini etkileyip etkilemediğine ilişkin bulgu elde etmek amacıyla yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 21'de sunulmuştur:

Tablo 21

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okumak İçin Tercih Ettikleri Mekân Durumu

			Okuma Yapılan Yerler				
			Kendi odamda	Kütüphanede	Sınıfta	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	447	32	18	30	527
		%	84,8	6,1	3,4	5,7	100.0
	Erkek	N	252	15	27	20	314
		%	80,3	4,8	8,6	6,4	100.0
Toplam		N	699	47	45	49	841
		%	83,1	5,6	5,4	5,9	100.0

Öğrencilerin en çok okuma yapmayı sevdiği yerlerle ilgili verdikleri cevapların verileri incelendiğinde %83,1'i kendi odalarında, %5,6'sı kütüphanede, %5,4'ü sınıfta okuma yapmayı sevdiklerini ifade etmişlerdir. Geriye kalan %5,9'luk oranın diğer

seçeneğini tercih ettiği görülmektedir. “En çok nerede okumayı seviyorsunuz?” sorusuna diğer yanıtını veren öğrenciler kumsalda, hamakta, mutfakta, boş ve sakin bir alanda, evin en gürültülü odasında, balkonda, açık alanda/ortamlarda, ağaç evde, dışarıda, salıncakta, dışarıda doğa ile iç içe, sessiz, sakin, rahat ve huzurlu yerlerde, bahçede, sahilde, denizde, evin önünde, terasta, yolculukta, her yerde, temiz hava olan her yerde, doğal ağaçlı alanlarda, köşe ve sessiz olan yerlerde ve uygun olan yerde şeklinde açıklama yapmışlardır. Diğer yanıtını veren sekiz öğrencinin verisi yaptığı açıklamadan dolayı kendi odamda kategorisine aktarılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin en çok kendi odalarında okuma yapmayı tercih etmelerinin sebebi okuduklarına daha kolay odanaklanabildikleri ve odalarının daha sessiz olduğu düşünülmektedir. Bu soruya altı öğrencinin verisinin dâhil edilmediği görülmektedir. Bu altı verinin dâhil edilmeme sebebi hem boş bırakılması hem de birden çok seçeneğin işaretlenmesidir.

Öğrencilerin “en çok nerede okumayı seviyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyet faktörü açısından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin okumayı en çok sevdikleri yerin kendi odaları olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin %84,8’i, erkek öğrencilerin %80,3’ü kendi odalarında okuma yapmayı sevdiklerini söylemişlerdir. Bu seçeneğin tercih edilme oranıyla diğer seçeneklerin tercih edilme oranları arasındaki farkın oldukça fazla olduğu görülmektedir. Diğer seçeneklerin oranının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin %6,1 kütüphanede, %3,4’ü sınıfta; erkek öğrencilerin ise %8,6’sı sınıfta, %4,8’i kütüphanede okumayı sevdiklerini ifade etmişlerdir. Diğer seçeneğini erkek öğrencilerin %6,4’ünün kız öğrencilerin %5,7’sinin seçtikleri görülmektedir.

Tablo 22

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okumak İçin Tercih Ettikleri Mekân Durumu

			Okuma Yapılan Yerler				
			Kendi odamda	Kütüphanede	Sınıfta	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	174	18	7	13	212
		%	82,1	8,5	3,3	6,1	100.0
	6	N	208	18	19	19	264
		%	78,8	6,8	7,2	7,2	100.0
	7	N	165	8	16	13	202
		%	81,7	4,0	7,9	6,4	100.0
	8	N	152	3	3	5	163
		%	93,3	1,8	1,8	3,1	100.0
Toplam		N	699	47	45	50	841
		%	83,1	5,6	5,4	5,9	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin “En çok nerede okumayı seviyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar sınıf düzeyi değişkeni açısından incelendiğinde bütün sınıf düzeylerinin en çok verdiği yanıtın "Kendi odamda” yanıtı olduğu tespit edilmiştir. Bu yanıtın oranının en çok olduğu sınıf düzeyinin %93,3 oranla sekizinci sınıf en az olduğu sınıf düzeyinin ise %78,8 oranla altıncı sınıf olduğu görülmektedir. Beşinci sınıfların %82,1’i ve yedinci sınıfların %81,7’si en çok kendi odalarında okuma yapmayı sevdiklerini ifade etmişlerdir. Tablo değerlendirildiğinde bu soruya en az verilen yanıtın %1,8 oranla sekizinci sınıfların “Kütüphanede” ve “Sınıfta” yanıtlarının olduğu sonucuna varılmıştır. Bu soruya en az verilen yanıtların oranı gibi altıncı sınıfların “Sınıfta” ve “Diğer” yanıtlarının oranı da aynıdır. Bu oran %7,2’dir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin okuma yapmayı sevdiği yerler sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde beşinci sınıfların %8,5’i kütüphanede, %3,3’ü sınıfta, %6,1’i diğer; altıncı sınıfların %6,8’i kütüphanede, yedinci sınıfların %4’ü kütüphanede, %7,9’u sınıfta, %6’4’ü diğer; sekizinci sınıfların ise %3,1’i diğer yanıtını verdikleri tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular öğrencilerin kendilerine ait hissettikleri ve yalnız

kalabildiklerini düşündüğümüz odalarını okuma mekânı olarak tercihleri öne çıkmaktadır.

Gelişen teknoloji okuma tercihlerinin bir bölümünde farklılıklara sebep olabilmektedir. Günümüzde özellikle internet ağırlıklı okumalar okuma malzemelerinin özelliklerini de değiştirmiştir. Bu sebeple öğrencilerin tercih ettikleri okuma araçları sorulmuş ve sonuçlar tablolaştırılıştır:

Tablo 23

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Faaliyetlerinde Tercih Ettikleri Araçların Durumu

Okuma Faaliyetleri Araçları					
			Basılı Yayınlar	Ekrandan Okuma	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	468	62	530
		%	88,3	11,7	100.0
	Erkek	N	269	48	317
		%	84,9	15,1	100.0
Toplam		N	737	110	847
		%	87,0	13,0	100.0

Tablodaki verilere bakıldığı zaman çalışmaya katılan öğrencilerin okuma faaliyetlerinde %87'yle basılı yayınları, %13'le ekrandan okumayı tercih ettikleri söylenebilmektedir. Teknolojinin gelişmiş olmasına rağmen araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun basılı yayınları tercih ettiği belirlenmiş olup basılı yayınları okurken daha kolay ve daha fazla odaklanabildikleri söylenebilmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri açısından okuma faaliyetlerinde daha çok hangisini tercih ettikleri incelendiğinde kız öğrenciler %88,3'le, erkek öğrenciler ise %84,9'la "Basılı yayınlar" yanıtını verdikleri sonucuna varılmıştır. Bu oranlardan yola çıkarak kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha çok basılı yayınları tercih ettiği tespit edilmiştir. Ekrandan okumada ise bu durumun tam tersidir. Yani ekrandan okumayı %15,1'le erkek öğrenciler daha çok tercih etmektedirler. Kız öğrencileri ise ekrandan okumayı %11,7 oranında tercih ettikleri belirlenmiştir.

Tablo 24

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Faaliyetlerinde Tercih Ettikleri Araçların Durumu

			Okuma Faaliyetleri Araçları		
			Basılı Yayınlar	Ekrandan Okuma	**Toplam**
Sınıf	5	N	174	39	213
		%	81,7	18,3	100.0
	6	N	235	33	268
		%	87,7	12,3	100.0
	7	N	187	15	202
		%	92,6	7,4	100.0
	8	N	141	23	164
		%	86,0	14,0	100.0
Toplam		N	737	110	847
		%	87,0	13,0	100.0

Analiz sonuçları sınıf seviyelerine göre değerlendirildiğinde öğrencilerin en çok %92,6'yla yedinci sınıf öğrencileri arasında basılı yayınların tercih edildiğini, en az tercihin ise % 7,4'le yedinci sınıf öğrencileri arasında ekrandan okuma olduğunu göstermiştir. Bu oranlardan yola çıkarak en çok ve en az oranların yedinci sınıf öğrencilerde olduğu tespit edilmiştir. Tabloya bakıldığı zaman %87,7'yle altıncı sınıfların, %86'yla sekizinci sınıfların ve %81,7'yle beşinci sınıfların okuma faaliyetlerinde basılı yayınları tercih ettikleri söylenebilmektedir. Yani sınıf seviyeleri genel olarak değerlendirildiğinde okuma faaliyetlerinde basılı yayınları tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen verilere göre %18,3 oranıyla beşinci sınıfların, %14 oranıyla sekizinci sınıfların ve %12,3 oranıyla altıncı sınıfların ekrandan okumayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Sonuçlar okuma tercihinde geleneksel olarak basılı yayınların hâlâ önemini koruduğunu göstermektedir.

Ekrandan yapılan okumaların niteliğini kullanılan araçlar da etkileyebilmektedir. Bu bilgiden hareketle ekrandan okuma tercihini belirten öğrencilere bu okumaları hangi araçlarla yaptıkları sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki şekildedir:

Tablo 25

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ekrandan Okuma Yaparken Tercih Ettikleri Araçların Oranı

			Ekrandan Okuma Yapma Araçları					
			Bilgisayar	Tablet	Telefon	Kindle/Kobo vb. e-kitap okuyucu	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	9	14	34	5	0	62
		%	14,5	22,6	54,8	8,1	0,0	100.0
	Erkek	N	10	9	26	3	0	48
		%	20,8	18,8	54,2	6,3	0,0	100.0
Toplam		N	19	23	60	8	0	110
		%	17,3	20,9	54,5	7,3	0,0	100.0

Bu tablodaki veriler "Okuma faaliyetinizde hangisini daha çok tercih edersiniz?" sorusuna ekrandan okuma yanıtını veren öğrencilerin cevapları esas alınarak elde edilmiştir. Ekrandan okuma seçeneğini 110 öğrenci tercih etmiştir. Bu öğrencilerin yarısından fazlası (%54,5) ekran okumalarını telefon aracılığıyla yaptıklarını belirtmektedir. Bunu %20,9'la tablet ve %17,3'le bilgisayar seçenekleri izlemektedir. En az tercih edilen aracın ise %7,3'le kindle/kobo vb. e-kitap okuyucusu olduğu görülmektedir. Tabloya bakıldığında diğer seçeneğini çalışmaya katılan öğrencilerin hiçbirinin tercih etmediği belirlenmiştir. Ekrandan okuma yapmayı tercih eden öğrencilerin en çok telefonu tercih etmelerinin sebebi telefonun daha çok kullanılması ve bulunmasıdır.

Ortaokul öğrencilerinin ekranda okumalarında araç tercihleri kız ve erkek öğrencilere göre dağılımı incelendiğinde her iki cinsiyetin de en çok telefonu tercih ettiği görülmektedir. Telefonu kız öğrencilerin %54,8'i, erkek öğrencilerin %54,2'si seçmiştir. Kız öğrencilerin telefondan sonra en çok tercih edilen aracın %22,6'yla tablet, erkek öğrencilerin ise telefondan sonra en çok tercih edilen aracın %20,8'le bilgisayar olduğu belirlenmiştir. Bunları %18,8 oranında erkek öğrencilerde tablet, %14,5 kız öğrencilerde bilgisayar seçenekleri izlemektedir. Her iki cinsiyetin de en az tercih ettiği araç kindle/kobo vb. e-kitap okuyucusu olduğu söylenebilmektedir. Kindle/kobo vb. e-kitap okuyucusunu kız öğrenciler %8,1 erkek öğrenciler ise %6,3 oranında tercih etmişlerdir. Her iki cinsiyette diğer seçeneğini seçmemişlerdir.

Tablo 26

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Ekrandan Okuma Yaparken Tercih Ettikleri Araçların Oranı

		Ekrandan Okuma Yapma Araçları						
			Bilgisayar	Tablet	Telefon	Kindle/Kobo vb. e-kitap okuyucu	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	7	9	21	2	0	39
		%	17,9	23,1	53,8	5,1	0,0	100.0
	6	N	7	10	15	1	0	33
		%	21,2	30,3	45,5	3,0	0,0	100.0
	7	N	3	2	7	3	0	15
		%	20,0	13,3	46,7	20,0	0,0	100.0
	8	N	2	2	17	2	0	23
		%	8,7	8,7	73,9	8,7	0,0	100.0
Toplam		N	19	23	60	8	0	110
		%	17,3	20,9	54,5	7,3	0,0	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin "Ekran okumalarınızda en çok hangi aracı tercih ediyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlar sınıf düzeyi değişkeni açısından değerlendirildiğinde en çok tercih edilen aracın genel toplamdaki gibi telefonun olduğu görülmektedir. Telefonun sınıf düzeyleri açısından tercih edilme oranları incelendiğinde %73,9 oranla en yüksek sekizinci sınıf öğrencilerince tercih edildiği tespit edilmiştir. Bu oranı %53,8'le beşinci sınıflar ve %46,7'yle yedinci sınıfların izlediği belirlenmiştir. Telefonun diğer sınıf düzeylerine göre en az tercih edildiği sınıf düzeyi %45,5 oranla altıncı sınıflardır. Tablo incelendiğinde yedinci ve sekizinci sınıflar hariç en az tercih edilen ekrandan okuma aracının kindle /kobo vb. e-kitap okuyucusu olduğu görülmektedir. Sekizinci sınıf öğrencilerinde ise bilgisayar, tablet ve kindle/kobo vb. e-kitap okuyucusunun tercih edilme oranlarının eşit (%8,7) olduğu görülmektedir. Kindle/kobo vb. e-kitap okuyucusunu en az %3'le altıncı sınıfların ve %5,1'le beşinci sınıfların seçtiği belirlenmiştir. Tabloya bakıldığında ekran okumalarında tableti % 30,3'le altıncı sınıfların, %23,1'le beşinci sınıfların ve bilgisayarı %21,2'yle altıncı sınıfların %17,9'la beşinci sınıfların tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar günlük hayatta gittikçe daha çok yaygınlaşan cep telefonlarının ekran büyüklükleriyle okuma için de alternatif oluşturmaya başladığını göstermektedir.

Okuma ilgisinin bir diğer yönünü okuma materyaline değer verme ve buna bağlı olarak maddi kaynak ayırma oluşturur. Ortaokul öğrencilerinin kişisel gelirleri

olmasa da harçlıklarından okuma materyallerine bütçe ayırıp ayırmadıkları sorulmuş ve sonuçlar Tablo 27'de sunulmuştur:

Tablo 27

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Materyallerine Aylık Harçlıklarından Ayırdıkları Bütçe Durumu

Okuma Materyallerine Ayrılan Aylık Bütçe								
			Hiç ayıramıyorum	100 TL ve daha az	101-200 TL	201-299 TL	300 TL ve daha fazla	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	166	108	143	52	48	517
		%	32,1	20,9	27,7	10,1	9,3	100.0
	Erkek	N	110	84	74	14	33	315
		%	34,9	26,7	23,5	4,4	10,5	100.0
Toplam		N	276	192	217	66	81	832
		%	33,2	23,1	26,1	7,9	9,7	100.0

Elde edilen veriler değerlendirildiğinde "Okuma materyallerine (kitap, dergi, gazete vb.) ulaşmak için öğrenci harçlığınızdan aylık ne kadar bütçe ayırabiliyorsunuz?" sorusuna öğrencilerin çoğunlukla "Hiç ayıramıyorum" (%33,2) cevabını verdiği görülmüştür. Bu oranı %26,1'le 101-200 TL aralığı ve %23,1'le 100 TL ve daha az aralığı izlemektedir. Öğrenciler tarafından en az tercih edilen seçeneklerin %9,7 ile "300 TL ve daha fazla", %7,9 ile "201-299 TL" olduğu sonucuna varılmıştır. Bu soruya on beş öğrencinin cevap vermediği ya da birden fazla seçeneği işaretlediği görülmüştür.

Elde edilen bulgular ışığında öğrencilerin okuma materyallerine öğrenci harçlıklarından aylık bütçe ayırma miktarları hem kız hem de erkek öğrenciler bakımından incelendiğinde çoğunlukla okuma materyallerine hiç bütçe ayıramadıklarını ifade etmişlerdir. Bu yanıtı erkek öğrencilerin %34,9'u, kız öğrencilerin %32,1'i vermiştir. Fakat kız öğrencilerin ve erkek öğrencilerin en az verdikleri yanıtın farklılık gösterdiği görülmektedir. Kız öğrencilerin en az verdiği yanıt %9,3'le "300 TL ve daha fazla", erkek öğrencilerin ise en az verdiği yanıtın %4,4'le "201-299 TL" olduğu sonucuna varılmıştır. Tablo değerlendirildiğinde "Okuma materyallerine (kitap, dergi, gazete vb.) ulaşmak için öğrenci harçlığınızdan aylık ne kadar bütçe ayırabiliyorsunuz?" sorusuna kız öğrencilerin %20,9'u "100 TL

ve daha fazla", %27,7'si "101-200 TL", %10,1'i "201-299 TL" yanıtını vermişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %26,7'si "100 TL ve daha fazla", %23,5'i "101-200 TL", %10,5'i "300 TL ve daha fazla" yanıtını verdikleri sonucuna varılmıştır.

Tablo 28

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Materyallerine Aylık Harçlıklarından Ayırdıkları Bütçe Durumu

Okuma Materyallerine Ayrılan Aylık Bütçe								
			Hiç ayıramıyorum	100 TL ve daha az	101- 200 TL	201-299 TL	300 TL ve daha fazla	**Toplam**
Sınıf	5	N	65	64	46	15	20	210
		%	31,0	30,5	21,9	7,1	9,5	100.0
	6	N	81	63	76	18	27	265
		%	30,6	23,8	28,7	6,8	10,2	100.0
	7	N	63	43	57	16	17	196
		%	32,1	21,9	29,1	8,2	8,7	100.0
	8	N	67	22	38	17	17	161
		%	41,6	13,7	23,6	10,6	10,6	100.0
Toplam		N	276	192	217	66	81	832
		%	33,2	23,1	26,1	7,9	9,7	100.0

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerinin "Okuma materyallerine (kitap, dergi, gazete vb.) ulaşmak için öğrenci harçlığınızdan aylık ne kadar bütçe ayırabiliyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlar sınıf düzeyi bakımından incelendiğinde bütün sınıf düzeylerinde en yüksek orana sahip olan seçeneğin "Hiç ayıramıyorum" seçeneği olduğu görülmüştür. Bu seçeneği en çok sekizinci sınıfların (%41,6), en az altıncı sınıfların (%30,6) tercih ettiğini söylemek mümkündür. Beşinci sınıfların %31'i, yedinci sınıfların %32,1'i okuma materyallerine öğrenci harçlıklarından aylık hiç bütçe ayıramadıklarını ifade etmişlerdir. Tablo incelendiğinde öğrencilerin okuma materyallerine ulaşabilmek için öğrenci harçlıklarından aylık "100 TL ve daha az" bütçe ayırdıklarını en fazla beşinci sınıfların (%30,5), en az ise sekizinci sınıfların (%13,7) dile getirdikleri tespit edilmiştir. Diğer sınıf düzeylerinden olan altıncı sınıfların %23,8'i, yedinci sınıfların%21,9'u "100 TL ve daha az" bütçe ayıramadıklarını belirtmişlerdir. 100 TL ve daha az seçeneğinin

tercih edilme oranının sınıf düzeyinin artmasıyla azaldığı sonucuna varılmıştır. "101-200 TL" aralığında beşinci sınıfların %21,9'u, altıncı sınıfların %28,7'si, yedinci sınıfların %29,1'i, sekizinci sınıfların %23,6'sı tercih belirtmiştir. Tabloya göre "201-299 TL" yanıtını en fazla sekizinci sınıfların (%10,6), en az ise altıncı sınıfların (%6,8) verdiği görülmektedir. Geriye kalan sınıf düzeylerinden biri olan beşinci sınıfların %7,1'inin, yedinci sınıfların %8,2'sinin "201-299 TL" bütçe ayırdıkları belirlenmiştir. "201-299 TL" aralığı yanıtının sınıf düzeyleri bakımından incelendiğinde beşinci, altıncı ve yedinci sınıfların en az verdikleri yanıtın olduğu görülmektedir. Sekizinci sınıfların ise en az verdikleri yanıtın "201-299" ile "300 ve daha fazla" yanıtın olduğu söylenebilmektedir. "300 TL ve daha fazla" seçeneğini beşinci sınıfların %9,5'inin, altıncı sınıfların %10,2'sinin, yedinci sınıfların %8,7'sinin işaretlediği tespit edilmiştir.

Okuma alışkanlığının oluşmasında çevre faktörlerinin etkili olduğu bilinmektedir. Bu noktadan hareketle ortaokul öğrencilerinin okuma materyali seçimlerinde etkili olan kişilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yöneltilen soruya verilen cevapların sonuçları aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 29

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Materyallerini Seçerken Tavsiyesine Önem Verdiği Kişi

			Tavsiye Veren Kişiler						
			Annemin	Babamın	Arkadaşlarının	Öğretmenimin	Sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyeler	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	160	27	87	123	33	93	523
		%	30,6	5,2	16,6	23,5	6,3	17,8	100.0
	Erkek	N	122	22	23	73	14	61	315
		%	38,7	7,0	7,3	23,2	4,4	19,4	100.0
Toplam		N	282	49	110	196	47	154	838
		%	33,7	5,8	13,1	23,4	5,6	18,4	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde "Okuma materyallerinizi seçerken kimin tavsiyesi sizin için daha önemlidir?" sorusuna öğrencilerin en fazla verdikleri yanıtın %33,7 oranla "Anne" seçeneği olduğu

görülmektedir. Bu oranı %23,4'le öğretmen, %18,4'le diğer, %13,1'le arkadaş seçeneği takip etmektedir. Öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneklerin %5,8'le baba ve %5,6'yla sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyeler olduğu sonucuna varılmıştır. Bu soruda birden fazla seçenek işaretlendiği için dokuz öğrencinin yanıtı analize dâhil edilmemiştir.

"Okuma materyallerinizi seçerken kimin tavsiyesi sizin için daha önemlidir?" sorusuna diğer yanıtını veren öğrenciler abi, abla, teyze, apartmanda yaşayan bütün insanlar, kuzenler, aile/akraba, amca, LGS'de derece yapan öğrenciler gibi cevaplar vermiştir. Bu soruya diğer yanıtını veren bazı öğrenciler birden fazla kişiden tavsiye aldıklarını açıklamışlardır. Bu kişiler şu şekilde belirtilmiştir: "Yukarıdaki kişilerin hepsi/çoğu, abla ve öğretmen, abi ve abla, abla veya kuzen, anne- baba, abla- amca, kuzen ve teyze, abi ve kuzenler". İki öğrenci tavsiye aldıkları kişiyi değil de kitabın içeriğini/ içindekiler bölümünü göz önünde bulundurduklarını söylemişlerdir. Diğer yanıtını veren öğrencilerin %29,8'i "kişisel zevkinin/tavsiyesinin" önemli olduğunu belirtmişler ancak bu açıklama soruya uygun değildir. Diğer yanıtında öğrencilerin %5,1'i kimseden tavsiye almadıklarını, kimsenin tavsiye vermediğini ifade etmişlerdir. Bu soruda diğer yanıtını işaretleyen öğrencilerden iki tanesi dolaylı bir şekilde açıklama yapmışlardır. Bu açıklamalar şu şekildedir: Aile üyelerinin de tavsiyesinin önemli olduğuna ancak kendi okumayı sevdiği türe öncelik verdiğine, kimseden tavsiye almadığına ablasının önerdiğine değinmişlerdir. Üç öğrenci diğer seçeneğine herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Diğer yanıtını veren iki öğrencinin yaptığı açıklamalardan dolayı biri anne seçeneğine diğeri ise sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyeler seçeneğine alınmıştır.

Tablo incelendiğinde "Okuma materyallerinizi seçerken kimin tavsiyesi sizin için daha önemlidir?" sorusundan elde edilen bulgular hem kız hem de erkek öğrenciler açısından incelendiğinde her iki cinsiyetin de en fazla "Anne" yanıtını verdiği görülmektedir. Bu yanıtı erkek öğrencilerin %38,7'si, kız öğrencilerin ise %30,6'sı vermiştir. Ancak en az yanıt verilen seçenekler cinsiyetler arasında farklılık göstermektedir. Kız öğrencilerin %5,2'yle en az baba, erkek öğrenciler ise en az %4,4 ile "Sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyeler" yanıtını vermiştir. Okuma materyallerini seçerken kız öğrencilerin %23,5'i öğretmenlerinin, %16,6'sı arkadaşlarının ve %6,3'ü sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyelerin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Erkek öğrenciler ise okuma materyallerini seçerken %23,2'si

öğretmenlerinin, %7,3'ü arkadaşlarının, %7'si ise babalarının tavsiyesine önem vermektedir. Geriye kalan öğrencilerin "Diğer" yanıtını verdikleri görülmektedir. "Diğer" yanıtını erkek öğrencilerin %19,4'ü kız öğrencilerin ise %17,8'i vermiştir.

Tablo 30

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Materyallerini Seçerken Tavsiyesine Önem Verdiği Kişi

			Tavsiye Veren Kişiler						
			Annemin	Babamın	Arkadaşlarımın	Öğretmenimin	Sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyeler	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	105	14	13	43	3	32	210
		%	50,0	6,7	6,2	20,5	1,4	15,2	100.0
	6	N	94	15	22	73	14	49	267
		%	35,2	5,6	8,2	27,3	5,2	18,4	100.0
	7	N	53	13	40	42	10	43	201
		%	26,4	6,5	19,9	20,9	5,0	21,4	100.0
	8	N	30	7	35	38	20	30	160
		%	18,8	4,4	21,9	23,8	12,5	18,8	100.0
Toplam		N	282	49	110	196	47	154	838
		%	33,7	5,8	13,1	23,4	5,6	18,4	100.0

Ortaokul öğrencilerinin "Okuma materyallerinizi seçerken kimin tavsiyesi sizin için önemlidir?" sorusuna verilen yanıtlar sınıf seviyesi bakımından değerlendirildiğinde beşinci, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin okuma materyallerini seçerken en çok annelerini tavsiyesini önemsediklerini, sekizinci sınıf öğrencileri ise okuma materyallerini tercih ederken en çok öğretmenlerinin (%23,8) tavsiyesini önemsediklerini belirtmişlerdir. Beşinci sınıfların yarısı (%50), altıncı sınıfların %35,2'si ve yedinci sınıfların %26,4'ü okuma materyallerini seçerken annelerinin tavsiyesini belirtmişlerdir. Bütün sınıf düzeyleri incelendiğinde beşinci, altıncı ve yedinci sınıf öğrencileri okuma materyallerini seçerken sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyelere en az önem vermektedirler. Bu seçeneği beşinci sınıfların %1,4'ünün, altıncı sınıfların %5,2'sinin ve yedinci sınıfların %5'inin işaretlediği tespit

edilmiştir. Sekizinci sınıf öğrencilerinin ise okuma materyallerini seçerken en az babalarından (%4,4) tavsiye aldıkları görülmektedir. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde "Okuma materyallerinizi seçerken kimin tavsiyesi sizin için daha önemlidir?" sorusuna öğrencilerin "Baba" yanıtını verme oranları sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde okuma materyali seçerken beşinci sınıf öğrencilerinin %6,7'si, altıncı sınıf öğrencilerinin %5,6'sı ve yedinci sınıf öğrencilerinin %6,5'i okuma materyallerini seçerken babalarının tavsiyelerini önemsediklerini ifade etmişlerdir. Tablodaki veriler sınıf düzeyi açısından değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %6,2'si arkadaşlarının, %20,5'i öğretmenlerinin, altıncı sınıf öğrencilerinin %8,2'si arkadaşlarının, %27,3'ü öğretmenlerinin yedinci sınıf öğrencilerinin %19,9'u arkadaşlarının, %20,9'u öğretmenlerinin; sekizinci sınıf öğrencilerinin %18,8'i annelerinin, %21,9'u arkadaşlarının tavsiyesine önem verdiklerini görmek mümkündür. Ayrıca sekizinci sınıf öğrencilerinin %12,5'i okuma materyallerini tercih ederken sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyeleri dikkate aldıkları görülmektedir. Geriye kalan öğrencilerin diğer seçeneğini işaretlediklerini görmek mümkündür. Bu seçeneği sırasıyla yedinci sınıfların %21,4'ünün, sekizinci sınıfların %18,8'inin, altıncı sınıfların %18,4'ünün ve beşinci sınıfların %15,2'sinin işaretlediği tespit edilmiştir. Sonuçlar literatürdeki bilgilere uygun şekilde aile ve öğretmen faktörünün kitap seçiminde öğrenciler üzerindeki etkisini koruduğunu göstermektedir.

Bu bilgileri destekleyecek bir başka veri ise okuma alışkanlığının yerleşmesinde kimlerin daha etkili olduğunun tespit edilmesidir. Bu amaçla öğrencilere çevrelerindeki kim/kimlerin onları okumaya yönlendiridiğine ilişkin soru yöneltilmiş ve elde edilen bulgular aşağıdaki şekilde sunulmuştur:

Tablo 31

Öğrencileri Cinsiyete Göre Okumaya Yönlendiren Kişi

		Okumaya Yönlendiren Kişiler						
		Annem	Öğretmenim	Babam	Kardeşim	Arkadaşım	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız N	261	89	36	39	39	62	526
	%	49,6	16,9	6,8	7,4	7,4	12,8	100.0
	Erkek N	189	43	38	18	5	20	313
	%	60,4	13,7	12,1	5,8	1,6	6,4	100.0
Toplam	N	450	132	74	57	44	82	839
	%	53,6	15,7	8,8	6,8	5,2	9,8	100.0

Okuma için en çok onları kimin yönlendirdiğine öğrencilerin yarıdan fazlasının (%53,6) "Anne" yanıtını verdikleri görülmektedir. Benzer sonucu kitap tavsiyesi alınan kişi sorusunda görmek mümkündür. Öğrenciler onları okumaya en az yönlendirenin %5,2 oranıyla "Arkadaş" seçeneği olduğunu söylemektedir. Geriye kalan oranlara baktığımızda öğrencilerin %15,7'si öğretmeninin, %8,8'i babasının ve %6,8'i kardeşinin okumaya yönlendirdiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin %9,8'i ise diğer yanıtını vermiştir. "Sizi okuma yapmaya en çok kim yönlendirmektedir?" sorusuna diğer yanıtını vermiş olan öğrenciler "halam, kuzenim, dayım, teyzem, amcam, yengem, ailem, annem/babam/ablam/ kuzenlerim/halam/ arkadaşım/kendim, internette gördüğüm ve beğeni alan kitaplar/internet üzerinden önerilen kitaplar/sosyal medya/ öğretmenimin önerdiği kitaplar, annem/babam/öğretmenim" şeklinde açıklama yapmışlardır. Bir öğrenci kendisini okuma yapmaya en çok Mustafa Kemal Atatürk'ün yönlendirdiğini ifade etmiştir. "Diğer" yanıtını veren kırk dokuz öğrencinin yapmış olduğu açıklamanın soruya uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu açıklamalar şu şekildedir: "Ben, kendim, kendi içgüdüm, iç sesim, Türkçemi geliştirmek için". "Sizi okuma yapmaya en çok kim yönlendirmektedir?" sorusuna "Diğer" yanıtını veren on öğrenci onları okuma yapmaya kimsenin yönlendirmediği

açıklamasını yapmışlardır. Diğer yanıtına bir öğrencinin açıklama yapmadığı belirlenmiştir. Yirmi üç öğrencinin diğer yanıtına yapmış olduğu açıklama dolayısıyla yirmi bir öğrencinin verisi kardeşim, iki öğrencinin verisi de annem kategorisine dâhil edilmiştir. Bu sorudan elde edilen verilere sekiz öğrencinin verisinin işlenmediği tespit edilmiştir. Bu durumun sebebi boş bırakılması ve birden çok seçeneğin işaretlenmiş olmasıdır.

Analizler sonucunda elde edilen bulgular cinsiyet faktörü esas alınarak incelendiğinde hem erkek hem de kız öğrencilerin en fazla tercih ettikleri seçeneğin anne seçeneği olduğunu göstermektedir. "Anne" yanıtını erkek öğrencilerin %60,4'ü, kız öğrencilerin ise yarıya yakını (%49,6) vermiştir. Ancak en az seçilen seçenek cinsiyet açısından farklılık göstermektedir. Kız öğrencilerin en az seçtiği seçeneğin %6,8'le "baba", erkek öğrencilerin ise en az seçtiği seçeneğin %1,6'yla "arkadaş" olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %16,9'u, erkek öğrencilerin ise %13,7'si "öğretmenlerinin" onları okuma yapmaya yönlendirdiğini ifade etmişlerdir. Bu oranları kız öğrencilerin %12,8'le "diğer", erkek öğrencilerin %12,1'le "baba" seçeneklerinin oranları izlemektedir. Geriye kalan oranları değerlendirdiğimizde kız öğrencilerin "arkadaş" ve "kardeş" oranlarının aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu oran %7,4'tür. Erkek öğrencilerin %6,4'ü "diğer", %5,8'i "kardeş" yanıtını verdikleri sonucuna varılmıştır.

Tablo 32

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okumaya Yönlendiren Kişi

		Okumaya Yönlendiren Kişiler						
		Annem	Öğretmenim	Babam	Kardeşim	Arkadaşım	Diğer	**Toplam**
5	N	122	39	20	10	4	16	211
	%	57,8	18,5	9,5	4,7	1,9	7,6	100.0
6	N	151	49	28	17	2	17	264
Sınıf								
	%	57,2	18,6	10,6	6,4	0,8	6,4	100.0
7	N	101	20	14	18	19	29	201
	%	50,2	10,0	7,0	9,0	9,5	14,4	100.0
8	N	76	24	12	12	19	20	163
	%	46,6	14,7	7,4	7,4	11,7	12,3	100.0
Toplam	N	450	132	74	57	44	82	839
	%	53,3	15,7	8,8	6,8	5,2	9,8	100.0

Ortaokul öğrencilerini okumaya yönlendiren kişilerin sınıf seviyesine göre dağılımında da genel dağılımda olduğu gibi "Anne"nin belirgin bir etkisi olduğu görülmektedir. Anne etkisinin beşinci sınıf öğrencilerinde daha çok olduğu belirlenmiştir (%57,8). Diğer sınıf düzeylerinde de annenin etkisi yadsınamaz. Altıncı sınıf öğrencilerinin %57,2'si, yedinci sınıf öğrencilerinin %50,2'si, sekizinci sınıf öğrencilerinin yarıya yakını (%46,6) okuma yapmaya annelerinin yönlendirdiğini ifade etmişlerdir. Sınıf seviyesi arttıkça annenin etkisinin azaldığını söylemek mümkündür. Tablo incelendiğinde okuma yapmaya en az yönlendiren kişinin sınıf seviyesine göre değiştiği görülmektedir. Beşinci ve altıncı sınıfları en az okuma yapmaya yönlendiren kişinin "arkadaşları" olduğu tespit edilmiştir. Arkadaş yanıtını beşinci sınıfların %1,9'u, altıncı sınıfların %0,8'i vermiştir. Yedinci sınıf öğrencilerini en az okumaya yapmaya yönlendiren kişinin %7 oranıyla "baba"ları olduğu sonucuna varılmıştır. Sekizinci sınıf öğrencilerini en az okuma yapmaya yönlendiren kişinin hem "baba"ları hem de "kardeş"lerinin olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bu iki seçeneğin oranı aynıdır (%7,4). Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde "Sizi okuma

yapmaya en çok kim yönlendirmektedir?" sorusuna beşinci sınıf öğrencilerinin %18,5'i öğretmen, %9,5'i baba, %4,7'si kardeş, %7,6'sı diğer; altıncı sınıf öğrencilerinin %18,6'sı öğretmen, %10,6'sı baba, %6,4'ü kardeş, %6,4'ü diğer; yedinci sınıf öğrencilerinin %10'u öğretmen, %9'u kardeş, %9,5'i arkadaş ve %14,4'ü diğer; sekizinci sınıf öğrencilerinin %14,7'si öğretmen, %11,7'si arkadaş ve %12,3'ü diğer yanıtını verdiği görülmektedir. Sonuçlar okuma alışkanlığının yerleştirilmesinde ailenin özellikle annenin rolünü belirgin bir şekilde göstermiştir.

Okuma alışkanlığı pek çok davranış özelliklerini şekillendiren bir özelliktir. Okuma alışkanlığı kazanmış bireylerin davranışı tekrar sıklığı kadar okudukları materyali tamamlama sabrını göstermeleri de önemlidir. Bu noktadan hareketle ortaokul öğrencilerine okudukları materyali tamamlama durumları sorulmuş ve sonuçlar Tablo 33'te gösterilmiştir:

Tablo 33

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuma Materyalini Tamamlama Durumu

			Okuma Materyalini Tamamlama Durumu			
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	62	244	222	528
		%	11,7	46,2	42,0	100.0
	Erkek	N	53	118	141	312
		%	17,0	37,8	45,2	100.0
Toplam		N	115	362	363	840
		%	13,7	43,1	43,2	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde "Herhangi bir okuma materyalini tamamlamadan bırakıyor musunuz?" sorusuna öğrencilerin %43,2'sinin hayır, %43,1'inin bazen ve %13,7'sinin evet yanıtını verdikleri görülmektedir. Oranlara bakıldığında bazen ve hayır seçeneklerinin oranının birbirine yakın olduğu söylenebilmektedir. Yedi öğrencinin verisi analize dâhil edilmemiştir. Hem boş bırakıldığı hem de birden fazla seçenek işaretlendiği için bu yedi veri eklenmemiştir.

Elde edilen veriler cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde kız öğrencilerin %46,2'si bazen yanıtını vermişlerdir. Bu oranın en yüksek oran olduğu görülmektedir. Bu oranı erkek öğrencilerin %45,2'yle hayır, %42'yle kız öğrencilerin hayır ve %37,8'le erkek öğrencilerin bazen yanıtı izlemektedir. Herhangi bir okuma materyalini tamamlamadan bıraktıklarının erkek öğrencilerin %17'si, kız öğrencilerin %11,7'si ifade etmişlerdir.

Tablo 34

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuma Materyalini Tamamlama Durumu

			Okuma Materyalini Tamamlama Durumu			
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Sınıf	5	N	22	87	99	208
		%	10,6	41,8	47,6	100.0
	6	N	34	106	128	268
		%	12,7	39,6	47,8	100.0
	7	N	33	105	64	202
		%	16,3	52,0	31,7	100.0
	8	N	26	64	72	162
		%	16,0	39,5	44,4	100.0
Toplam		N	115	362	363	840
		%	13,7	43,1	43,2	100.0

Elde edilen veriler ışığında "Herhangi bir okuma materyalini tamamlamadan bırakıyor musunuz?" sorusuna verilen yanıtlar sınıf düzeyi değişkeni açısından değerlendirildiğinde en fazla oranın %52'yle yedinci sınıfların "Bazen" yanıtına ait olduğu görülmektedir. Bu oranı %47,8'le altıncı sınıfların "Hayır", %47,6'yla beşinci sınıfların "Hayır", %44,4'le sekizinci sınıfların "Hayır", %41,8'le beşinci sınıfların "Bazen", %39,6'yla altıncı sınıfların "Bazen" ve %39,5'le sekizinci sınıfların "Bazen" yanıtları izlemektedir. Sınıf düzeylerinin hepsinin yanıtları değerlendirildiğinde

öğrencilerin en az verdikleri yanıtın "Evet" olduğu tespit edilmiştir. Evet yanıtını yedinci sınıfların %16,3'ü, sekizinci sınıfların %16'sı, altıncı sınıfların %12,7'si ve beşinci sınıfların ise %10, 6'sı vermiştir. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde "Evet" ve "Bazen" seçeneklerinin toplamda belirgin bir ağırlığı oluşturduğu görülmektedir.

"Herhangi bir okuma materyalini tamamlamadan bırakıyor musunuz?" sorusuna "Evet" ve "Bazen" yanıtını veren öğrencilerin okuma materyalini neden tamamlamadan bıraktıklarına dair bir açıklama yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin kendi ifadeleriyle yaptıkları açıklamalar şu şekildedir: "Sıkılıyorum başka bir tane okuyorum. / Bazıları bana göre değil. / Sıkılıyorum dışarı çıkmak istiyorum. / Sıkıcı geliyor. / İşim çıkıyor ya da anneme yardım ediyorum. / Sıkılıyorum. (f=44) / Kitap çok okumuyorum ya da tam olarak istediğimi bilemiyorum. / Bazen sıkılıyorum ondan okumadan bırakıyorum. / Zaman yetmiyor. / Uykum geliyor yatıyorum. / Kitap okumayı biraz severim sıkıcı oluyor. / Unutuyorum. / Sıkıcı geliyor biraz mola veriyorum. / Fazla sayfası var. / Annem çağırıyor. / Yazılı olduğu derslerden çalışıyorum. / Çok fazla zamanım olmuyor. / Bazı kitaplar sürükleyici oluyor ve merak ediyorum. / Zamanımın hepsini kitap okuyarak geçirmek istemem. / Günde yarım saat okuyorum. / Yoruluyorum. / İşim çıkıyor. / Bazen sıkılıyorum başka kitaba geçiyorum. / Bazen okurken sıkıldığım için ama okuyorum. / Uzun süre sonra sıkıcı geliyor. / Zevkime uymuyor. / Sıkılıyorum ve anlamıyorum. / Okurken sıkılıyorum ya da aklım başka şeyler yapmak geliyor. / Bazen bitiremiyorum. / Odaklanamıyorum. / Belirli bir sayıda sayfa okuyorum. / Kardeşim rahatsız ediyor. / Zamanım olmuyor zamanım olunca okuyabiliyorum. / Kitap okumayı unutuyorum bazen de kitap değiştiriyorum. / Bazen sarmıyor hoşuma gitmiyor. / Bir tık yavaş okurum. / Kitap okumayı sevmiyorum. / Farklı dillerde oluyor. / Vaktim olmuyor, ders çalışıyorum. / Ben kitap okumak için kendime süre ayarlıyorum 1 saat. / Benim ben akşam yatmadan on beş dakika önce başlarım o yüzden kitabı bitiremem. / Zamanım yetmiyor sonra okumaya devam ediyorum. / Bazen sıkıcı olabiliyor. Macera gibi şeyler olmayınca sıkılıyorum ve bırakıyorum. / Yarıda sıkılıp oyun oynayasım geliyor. / Bazen bırakıyorum. / Yetişemiyorum çünkü kitap kalın. / Bazen sıkılınca bırakıyorum. / Bazı kitapları okumaya başladığımda ilerdeki sayfalardaki olaylar sıkıcı geliyor. / Bazen konusu bana sıkıcı geliyor. / Bazen zaman bulup bitiremiyorum. / Bazen önemli şeyler olabilir. / Yoruluyorum, sıkılıyorum. / Başka şeyler yapıyorum. / Yoruluyorum, bazen de

sıkılıyorum. / Genelde çok yoğunum. / Her gün 10 sayfa okuduğum için. / Her gün 20 sayfa okuduğum için. / Sevmezsem, sıkıcı olursa. / Bazen işim çıkıyor. / Hoşuma gitmezse okumuyorum. / Kitabı yavaş ve keyif alarak okumayı seviyorum. / Bazı okuduğum kitapları sevmiyorum. / Zaman yok.

"Herhangi bir okuma materyalini tamamlamadan bırakıyor musunuz?" sorusuna evet yanıtını veren beş öğrencinin herhangi bir açıklama yapmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca üç öğrencinin bir açıklama yapmış olmalarına rağmen yapmış oldukları açıklamaların soruyla bir bağlantısı olmadığı belirlenmiştir.

Okuma materyallerini tamamlamadan "Bazen" bıraktığını söyleyen öğrenciler bırakma gerekçelerini kendi cümleleriyle şu şekilde ifade etmektedirler: "Karşıma saçma kitaplar çıktığında. / Beğenmemiş oluyorum ve sıkılıyorum. / Kitabın yarısını beğenmiyorum. / Bir süre sonra sıkılabiliyoruz. / Zamanım olmuyor. / Bazı kitaplar zevkimle uyuşmuyor ve ben bunu kitabın ortasında anlıyorum. / Kitabın gidişatı beni etkilemiyor. / Sıkılıyorum. (f=122) / Yarıda bırakmayı sevmiyorum ama bazen çok sıkıcılaşmaya başlıyor o nedenle okuma hevesim gelmiyor. / Bazı kitaplar bana duyguyu hissettiremiyor. Bazıları bayıyor. / Beğenmediğim zaman oluyor. / Bazı kitapları okumaktan zevk almıyorum. Bu da kitabı yarıda bırakmama neden oluyor. / Bir kitabı bir oturuşta okuyamam. Kitabın sayfa sayısı fazla oluyor. / Bazı kitapları beğenmiyorum. / Kitaptan sıkıldığımda başka kitabı merak ediyorum. / Bir işim çıkıp bırakabiliyorum. / Annem çağırdığında yanına gidiyorum ve sonra devam ediyorum. / Hemen yani 1-2 saat sonra uyuyakalıyorum. / Bazenleri saçma geliyor kitap ve sarmıyor bende bırakıyorum. / Fırsat bulamıyorum. Bitirecek zamanım olmuyor. / Başka kitap ilgimi çekiyor. / Arkadaşlarım çıktığında ben de dışarı çıkarım. / Eğer beni ilgilendirmiyor ve eğlendirmiyorsa neden dikkat ve zamanımı harcayayım. / Unutuyorum başka kitaba başlarım. /Genellikle beni bir yere çağırıyorlar ya da uykum geliyor. / Gözlerim çok yoruluyor. / İşim olabiliyor. / Kitabın akışı hoşuma gitmiyor. / Yaşıma uygun olmuyor. / Kitap türleri bana sıkıcı geliyor. / Sıkıldığım ve okumakta zorlandığım kitaplar oluyor. / Çok yorgun olduğumda uyuya kalıyorum bu sebeple planlamam bozuluyor. /Dershaneye gidiyorum eve gelince zamanım olursa tekrar okuyorum. / Okuduğum kitaplar hoşuma gitmediği için başka kitaplar okuyorum. / Yemeğe gidiyorum. / Sarmıyor. / Unutabiliyorum veya o gün çok yorgun olabiliyorum. / Okuduğum kitapta kaçıncı sayfada olduğumu unutuyorum. / Sıkıcı olabiliyor ve kendi ilgi alanımla uygun olamayabiliyor. / Genellikle bitirmem çok uzun

sürer. / Beklediğim kadar beğenmiyorum ve bırakıyorum. / Zamanım yetmiyor. / Diğer kitaplar daha dikkatimi çekiyor. / İşim çıkıyor. / Bazı kitaplar benim uykumu getiriyor veya sıkılıyorum ve ona harcayacağım zamanı başka kitaplara harcarım. / Annem, babam veya herhangi birisi çağırıyor. / Kitabın yarısına geldiğimde çok sıkıcı oluyor ve uykumu getiriyor. / Geç saatte okuduğum için uykum geliyor ve uyuyorum. / Zamanım olmuyor. / Uykum geliyor. / Kitaptan sıkılıyorum ya da önemli bir işim oluyor. / Yeni kitaplar alıyorum. / Ya uykum geliyor uyuyorum çünkü akşam okuyorum ve sabah ya da kitap çok kalınsa yarım bırakıyorum. / Okuduğum kitabı sevmeyebiliyorum. / Ders çalışmam gerekiyor. / Anlamadıklarım oluyor. / Ben gece uyumadan önce okuyorum uykum geliyor. / İşim çıkıyor. / Ben kitap okumayı sevmiyorum. / Bazen ağır geliyor ve hiçbir şey anlayamıyorum hâliyle bırakmak zorunda kalıyorum. / İşim çıkıyor yarıda kalıyor o yüzden. / Bazen okuyacak zaman bulamıyorum bazen de kitabın gidişatı hoşuma gitmiyor. / Kitabı sevmediğim için devam ettirmiyorum. / Yazılı veya sınavlar başladığında kitabı okuyamıyorum ve kitabı okuduğum yerleri hatırlamıyorum. / Uzun süre okumadığımda sarmıyor ve okuma isteği uyandırmıyor. / İlgimi çekmedikçe ve sürükleyici olmadıkça okuyasım gelmiyor. / Annem veya babamla gidiyorum. / Diğer kitaplar daha çok ilgimi çekiyor. / Kitaptan okuduğumu anlamıyorum. / İşim çıkabiliyor. / Bazı kitaplar hoşuma gitmiyor. / Arkadaşlarımdan aldığım kitaplar bazen sarmıyor. / Acil işim çıkıyor. / Ders çalışıyorum. / Yeni bir kitaba başlıyorum. / Kitap yaşıma uygun olmayabiliyor ya da bilgi vermiyor. / Yapmam gereken ödevlerim var. Test çözüyorum. / Yapmam gereken şeyler oluyor. / Sürem yetmiyor bazen çok geç oluyor. / Arada boş zaman bulamıyorum. / Kitapların ortası bana göre değilse ve sıkıcı geliyorsa bırakıyorum. / Ders çalışmak üzerinde çalıştığım için zaman kalmıyor. / Ödevlerim ve yazılılarım olduğu için. / Ödevlerim olduğu için bırakıyorum. / Acil durum olduğu zaman umursamadan kapatıyorum kitabı. / Zaman olduğunda bırakmıyorum ama işim çıktığında bırakıyorum. / Bazı kitaplar hem yaşıma uygun olmuyor hem de sıkıcı oluyor. / Çok okuduğumda yoruluyorum. / Bazen kitapları kaybedebiliyorum. / Zamanım olmuyor. / Annem ya da babam beni çağırıyor. / Zaman yetmediği için bazen okuyorum. / Çok ses oluyor ve odağım kaçıyor. / Bazen işim oluyor bazen de işim olmuyor. / Bazı kitapları beğenmiyorum. / Bazı kitaplar bana ağır geliyor. / Ödevlerim vb. işlerim çıkıyor. / Bazen ailemle bir yerlere giderken kitabımı almıyorum o yüzden yarıda kalıyor. / O kitabı okuyasım gelmiyor. Başka kitaplar okuyorum. / Zamanım yok. / Bazı kitapları beğenmiyorum. / Fazla sarmıyor. / Yaşıma uygun olmuyor veya

sıkılıyorum. / Bazı yerleri anlamıyorum. / Uyuya kalıyorum. / İşim oluyor. / Bazı kitaplar uygunsuz olabiliyor ve yarıda bırakmak zorunda kalıyorum. / Özetlemediğim için. / Beğenmediğim kitaplar oluyor. / Ödev vb. yaptığım için bırakmak zorunda kalıyorum. / İşlerim çıkıyor. / Komedi sahneleri olmadığında içim sıkılıyor, geriliyorum. / Bazı kitapları beğenirsem okumaya devam ediyorum ama sevmezsem ilgi alanımda yoksa devam etmiyorum. / Boş zamanım olmuyor ya da sıkıcı geliyor. / Başka bir kitap ilgimi çekti. / Okumaya çok zamanım yok. / Bazen seviyorum bazen sevmiyorum. / Bazı kitapların içeriğini sevmiyorum sarmıyor. / İşlerim oluyor. / Derslerime zaman ayıramıyorum veya arkadaşlarım kitaplarını geri alıyor. / Kitapları yırtıyorlar ben bundan hoşlanmıyorum. / Bazen zamanım olmuyor. / Bazen yanlışlıkla sevmediğim kitaplar alıyorum. / İçeriğini beğenmediğimde. / Çok ödevim oluyor ya da ders çalışmam gerekiyor. / Okuduğum kitapların sayfa sayısı fazla oluyor. Ve akşam okumayı çok sevdiğimden biraz geç oluyor ve yatıyorum. / Beni aşan kitaplar olabiliyorlar. / Bazen unutup başka işlerle uğraşıyorum. Çoğunlukla sıkıcı oluyor ve canım istemiyor. / İçeriği hoşuma gitmiyordur. / Başım ağırabiliyor. / Bazı kitapları sevmiyorum. / Boş zaman bulamayabiliyorum. / Sıkılıp oyun oynamak istiyorum. / Okumayı unutuyorum. / Kitap hoşuma gitmeyebiliyor. / Kitaplar ağır gelebiliyor. / Fazla okudukça sıkılıyorum. / İşlerim oluyor. / Ders çalışmam gerekiyor. / Zamanım yetmiyor. / O kitabı kütüphaneden alıyorum ve süre 10 gün oluyor ve ben sayfasını bitiremiyorum. / Bir kitabı tek seferde bitirmeye zamanım olmuyor. / Sınavlar, ödevler ve derslerime de vakit ayırmam gerekiyor. / Sınavların olduğu günlere denk gelebiliyor. / Konusunu sevmeyebilirim. / Kendi düzeyime uygun olmadığını düşünüyorum. / Yani her zaman eğlenceli olmuyor kitaplar. / Bazı kitaplar bana saçma geliyor. / Kitap hoşuma gitmeyebiliyor. / Kitabın bana göre olmadığını fark ediyorum. / Eskiden hep kitap bitmeden başka kitaba başlardım. / Bazen okuyasım gelmiyor. / Sevdiklerimi eğlendiklerimi bitiririm. Kitap beni sıkarsa yarıda bırakırım. / Sevmediğim kitabı okumam. / Diğer sorumluluklarımı yapmak için. / Sınava çalışmak için ve ailem çağırıyor. / Konusunu, kitabın ilerleyiş tarzını ve yazım tarzını beğenmediğim kitaplarım oluyor. / Bazı sayfalar uzun ya da büyük olduğu için. / Müsait olmuyorum. / Farklı işlerim olduğu için bırakmak zorunda kalıyorum. / Zamanım yetmiyor. (f=2) Çok sevdiğim bir kitap gelince önce onu okuyorum. / Sınavlara çalışıyorum. / Ya işim çıkıyor ya da gece yatarken okuduğum için uykuya dalıyorum. / Konusu ilgi çekici olmuyor, sürükleyici olmuyor, konuyu beğenmiyorum. / Fazla ilgimi çekmeyince bırakıyorum. / Bazıları ilgimin dışında olabiliyor. / Bazıları

sıkıcı geliyor o kitabı bırakıp başkasını okuyorum. / Yaşıma uygun olmayabiliyor. / Yazılılar ve sınavlarımdan dolayı bazen tamamlamadan bırakıyorum. / Bazen kuzenimin oluyor ve 1 saat okuyorum. / Bazen kitap beklediğim gibi olmuyor ve içimden okumak gelmiyor. / Beklediğim kadar güzel ve heyecanlı çıkmıyor. / Sıkıcı olmaya başlıyor ve belirli bir sayfadan sonra hikâye başladığı için zevki kalmıyor. / Ya yeterli zaman olmuyor ya da sıkılıyorum bazen de başka kitapları okumak istiyorum. / Acil işler çıkabiliyor ya da oyun oynama isteğim oluyor. / Sevdiğim bir kitap sonlara doğru kötü olabiliyor. / Yeni kitaplar beğeniyorum. / Bazılarını merak ediyorum ama sonra sıkıcı geldiği için bırakıyorum. / Bazı kitapların içerikleri hoşuma gitmediğinde kitabı istemsizce okumak yerine başka kitaplar okuyorum. / Okuduğum şeyin konusu (içeriği) hoşuma gitmeyebiliyor. / Aklım başka yerlere gidiyor. / Daha önemli işler çıkıyor. / Diğer zamanda okuyorum. / Akıcı olmuyor, sarmıyor. / Unutuyorum. / Dikkatimizin dağılması. / Yapmamız gereken işler var. Özel ihtiyaçlar. / Bazen annem çağırıp gitmek zorunda kalıyorum. / Bazıları sıkıcı macerasız diye. / Okuduğumu sevmiyorum. / Aradığım kitap bana uygun olmuyor. / Eğer uzun bir yazı ise bırakırım. / Kötü şeyler var. / Çok fazla ödevim oluyor, müsait olmuyorum ya da geç uyuyorum. / Bir kitabı okurken diğer kitap gözüme çarpıyor. / Kitapta ileri gittiğimde kötü ilerliyorsa bırakırım kötü değilse devam ederim. / Benim yaşıma uygun olmadığımı fark ediyorum ve tamamlamıyorum. / Ödevlerim çok olunca mecburiyetten. / Zamanım olmuyor. / Ya bilmiyorum ya da anlamadım. / Bazen arkadaşım ödünç alıyor bende de zaman kalmıyor. / Vaktim olmuyor ya da bir yere gidip duruyorum. / Klasik kitap okumayı tercih ettiğimde ağır geliyorsa yarıda bırakıyorum. / Zamanım olmuyor veya işim çıkıyor. / Kitabın seti çıkmamış oluyor ya da yenisini almak için harçlıklarımı biriktiremiyorum. /İlk başta eğlenceli ve zevkli oluyor sonra sıkıcı olmaya başladığı için. / Kitabın seti çıkmamış oluyor ya da harçlıklarımı biriktiremediğim için ikincisini almıyorum. / Kitap uzun olduğu için. / Artık anlamıyorum. / Hoşuma gitmeyen kitaplar oluyor ne kadar bitirmeye çalışırsam olmuyor ama çok az kitapta. / Zaman yetmiyor. / Bazen okuduğum kitaplar beni okumaktan bunaltıyor. / Okuma sürem bitmiş oluyor. / Kitabın konusunu sevmiyorum. / Kitabın içeriği hoşuma gitmiyor. / Başlarda heyecanlı sonlara doğru sıkıcı oluyor. / Zamanım olmayabiliyor. / Bazı kitaplar sarmıyor ve çok sıkıcı oluyor o yüzden bazen yarıda bırakabiliyorum.”

Okuma materyallerini tamamlayıp tamamlamadıklarına dair bazen yanıtını veren öğrencilerin yirmi tanesi herhangi bir sebep yazmamışlardır. Buna ek olarak sebep yazan bir öğrencinin yazmış olduğu sebebin soruyla bir bağlantısı olmadığı tespit edilmiştir.

Okuma alışkanlığı bireysel anlamda birçok davranışın kazanılmasını da beraberinde getirir. Alışkanlık göstergelerinden biri de kitap satın alma davranışıdır. Ortaokul öğrencilerinin kitap satın alma sıkılıklarını belirlemek amacıyla yöneltilen soruya verilen cevaplardan elde edilen tabloda sunulmuştur:

Tablo 35

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Satın Alma Sıklıkları

			Kitap Alma Sıklıkları					
			Kitap satın almıyorum	Haftada bir defa	Ayda bir defa	Ayda üç ve daha fazla	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	107	82	184	84	68	525
		%	20,4	15,6	35,0	16,0	13,0	100.0
	Erkek	N	81	46	117	35	38	317
		%	25,6	14,5	36,9	11,0	12,0	100.0
Toplam		N	188	128	301	119	106	842
		%	22,3	15,2	35,7	14,1	12,6	100.0

Öğrenciler tarafından "Hangi sıklıkta kitap satın alıyorsunuz?" sorusuna en fazla %35,7 oranıyla ayda bir defa yanıtının verildiği görülmektedir. Bu oranı %22,3'le "Kitap satın almıyorum", %15,2'yle "Haftada bir defa" ve %14,1'le "Ayda üç ve daha fazla" seçeneklerinin oranları izlemektedir. En az yanıtın verildiği seçenek ise %12,6 oranıyla "Diğer" seçeneğidir. "Diğer" seçeneğini tercih eden öğrencilerin %40,5'i süre belirtmeksizin kitapları bitince yeni bir kitap aldıklarını belirtmişlerdir. Diğer yanıtını veren öğrenciler "yılda on defa, yılda beş kez, yılda bir, beş ayda bir, dört ayda bir iki tane, üç-dört ayda bir, üç ayda bir, iki ayda bir, ayda iki defa, ayda bir iki defa, iki haftada bir, on günde bir ve her gün" gibi açıklamalar yapmışlardır. "Hangi sıklıkta kitap satın alıyorsunuz?" sorusuna "Diğer" yanıtını veren öğrenciler "Bazen ayda 3-4, bazen almıyorum." "Kitap sayfa sayısına göre değişiyor 2 ayda 1", "Şu anlık alamıyorum çünkü bulunduğum şehirde düzenli kitap satan bir yer yok ama normalde

ayda birkaç defa alıyordum." şeklinde açıklamada bulunmuşlardır. Bu soruya "Diğer" yanıtını veren yirmi dört öğrencinin net bir cevap vermediği tespit edilmiştir. Verilen cevaplar soruya göre yüzeysel kalmıştır. Verilen cevaplardan bazıları şunlardır: "Canım ne zaman isterse, beğendiğim bir kitap olunca, değişiyor, kitaplarım azalınca, lazım olduğunda, anne/baba aldığında, hocalar isteyince vb.". Soruya diğer yanıtını veren öğrencilerin yapmış olduğu açıklamaların bazıları soruda istenilen bilgiyle örtüşmemektedir. Çünkü yapılan bazı açıklamalar satın almayla değil ödünç almayla ilgilidir. Bu şekilde bir açıklamayı iki öğrenci yapmıştır. Ancak üç öğrenci hem ödünç kitap aldıklarını, hem internetten okuduklarını hem de satın aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu yanıtı veren bir öğrenci tamamen soruyla ilgisiz bir açıklama yapmıştır. Yapılan açıklama öğrencinin kitabı temin etmesiyle ilgili değil kitabı okumasıyla ilgili olduğu belirlenmiştir. Altı öğrenci vermiş oldukları diğer yanıtıyla ilgili herhangi bir açıklama yapmamışlardır. Bu soruyu beş öğrenci boş bıraktığı ve/veya yönergeye uymayıp bir seçenekten fazla seçenek işaretlediği için cevapları değerlendirmeye alınmamıştır.

Elde edilen bulgular çerçevesinde öğrencilerin kitap satın alma sıklık durumları cinsiyet bakımından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en fazla kitap satın alma sıklığının ayda bir defa olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin %36,9'u, kız öğrencilerin ise %35'i ayda bir defa kitap satın aldıkları yanıtını vermişlerdir. Fakat kız ve erkek öğrencilerin en az kitap satın alma sıklıklarının farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Kız öğrencilerin en az yanıt verdiği seçenek %13'le "Diğer" seçeneğidir. Erkek öğrencilerin ise en az kitap satın alma sıklığının %11'le "Ayda üç ve daha fazla" sıklığı olduğu tespit edilmiştir. Tablo incelendiğinde erkek öğrencilerin %25,6'sı, kız öğrencilerin %20,4'ü kitap satın almadıklarını; kız öğrencilerin %15,6'sı erkek öğrencilerin %14,5'i "Haftada bir defa" kitap satın aldıklarını belirtmişlerdir. Kız öğrenciler için geriye kalan %16'lık oran "Ayda üç ve daha fazla" seçeneğini; erkek öğrenciler için %12'lik oran "Diğer" seçeneğindedir.

Tablo 36

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Satın Alma Sıklıkları

			Kitap Alma Sıklıkları					
			Kitap satın almıyorum	Haftada bir defa	Ayda bir defa	Ayda üç ve daha fazla	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	43	47	64	38	20	212
		%	20,3	22,2	30,2	17,9	9,4	100.0
	6	N	57	37	93	45	35	267
		%	21,3	13,9	34,8	16,9	13,1	100.0
	7	N	45	24	81	20	29	199
		%	22,6	12,1	40,7	10,1	14,6	100.0
	8	N	43	20	63	16	22	164
		%	26,2	12,2	38,4	9,8	13,4	100.0
Toplam		N	188	128	301	119	106	842
		%	22,3	15,2	35,7	14,1	12,6	100.0

Elde edilen bulgular çerçevesinde "Hangi sıklıkta kitap satın alıyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar sınıf düzeyi bakımından incelendiğinde bütün sınıf düzeylerinde en çok verilen yanıtın "Ayda bir defa" olduğunu söylemek mümkündür. Bu yanıtı en çok %40,7 oranla yedinci sınıf öğrencilerinin, en az ise %30,2 oranla beşinci sınıf öğrencilerinin verdiği görülmektedir. Ayda bir defa kitap aldığını altıncı sınıf öğrencileri %34,8 sekizinci sınıf öğrencileri %38,4 oranında belirtmiştir. Bu soruya en az verilen yanıtın beşinci sınıf öğrencileri tarafından %9,4 oranla "Diğer" yanıtıdır. Altıncı sınıf öğrencilerinin %13,1'inin diğer, yedinci sınıf öğrencilerinin %10,1'inin ayda üç ve daha fazla, sekizinci sınıf öğrencilerinin %9,8'inin ayda üç ve daha fazla yanıtları sınıf düzeyleri bakımından değerlendirildiğinde en az verilen yanıtlardır. En az verilen yanıtların sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Tablo değerlendirildiğinde "Hangi sıklıkta kitap satın alıyorsunuz?" sorusuna "Kitap satın almadıklarını" beşinci sınıfların %20,3'ü, altıncı sınıfların %21,3'ü, yedinci sınıfların %22,6'sı ve sekizinci sınıfların %26,2'si belirtmiştir. Bu oranlar değerlendirildiğinde sınıf düzeyi arttıkça oranın da arttığı tespit edilmiştir. Bu soruya "Haftada bir defa" yanıtını en fazla beşinci sınıflar (%22,2) en az ise yedinci

sınıflar (%12,1) vermiştir. Geriye kalan sınıf düzeylerinin "Haftada bir defa" yanıtını verme oranları değerlendirildiğinde altıncı sınıfların %13,9'u, sekizinci sınıfların %12,2'si verdiği görülmektedir.

Okuma alışkanlığında kitap satın alma davranışını sergileyebilmek elbette önemlidir. Ancak bu davranışın sergilenmesi uygun şartları da gerektirir. Bu duruma ilişkin olarak yöneltilen soruya verilen cevaplar aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 37

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Satın Aldıkları Kitaplara Ulaşma Durumu

			Satın Alınan Kitaplara Ulaşma Şekilleri			
			Kitapçılardan yüz yüze almayı tercih ediyorum	İnternet üzerinden sipariş vermeyi tercih ediyorum	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	363	120	44	527
		%	68,9	22,8	8,3	100.0
	Erkek	N	228	57	29	314
		%	72,6	18,2	9,2	100.0
Toplam		N	591	177	73	841
		%	70,3	21,0	8,7	100.0

Öğrencilerin satın aldıkları kitaplara ulaşma durumları incelendiğinde %70,3'ü kitapçılardan yüz yüze almayı, %21'i internet üzerinden sipariş vermeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ortaokul öğrencilerinin en az seçtikleri seçeneğin %8,7'yle "Diğer" seçeneğin olduğu görülmektedir. Bu sorunun analizine altı öğrencinin verilerinin dâhil edilmemiştir. Verisi dâhil edilmeyen öğrenciler soruya cevap vermemiş / birden fazla seçenek tercih etmiş olan öğrencilerdir. Bu soruya "Diğer" yanıtını veren öğrencilerin beşi satın aldıkları kitaplara hem kitapçılardan yüz yüze alarak hem de internetten sipariş vererek ulaştıklarına değinmişlerdir. Bir öğrenci kitaba ulaşma şekillerini türün etkilediğini belirtmiştir. Diğer yanıtını veren kırk dört öğrenci soruya uygun bir açıklama yapmamıştır. Bu açıklamalar şu şekildedir: "Ödünç alma, aile üyelerin/akrabaların kitapları alması, arada sırada alma, hediye gelmesi

lazım olduğunda alma, evdeki kitapları okuma, internetten okuma"dır. Ayrıca on üç öğrenci de kitap satın almadığını belirtmiştir. Diğer yanıtını tercih eden iki öğrencinin yapmış oldukları açıklamalardan dolayı bir öğrencinin verisi "Kitapçılardan yüz yüze almayı tercih ederim.", diğer öğrencinin verisi "İnternet üzerinden sipariş vermeyi tercih ediyorum." seçeneğine eklenmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun kitapları kitapçılardan yüz yüze almayı tercih etmelerinin sebebi istedikleri kitaba hemen ulaşabilmeleri ve kitabı inceleme fırsatı bulmalarıdır.

Satın alınan kitaplara ulaşma durumlarının verileri cinsiyet faktörü açısından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin kitapçılardan yüz yüze almak olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %72,6'sı, kız öğrencilerin %68,9'u kitapçılardan yüz yüze satın almayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu oranları %22,8'le kız öğrencilerin %18,2'yle erkek öğrencilerin "İnternet üzerinden sipariş vermeyi tercih ediyorum." yanıtı izlemektedir. En az tercih edilen seçeneğin "Diğer" seçeneği olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %9,2'si kız öğrencilerin %8,3'ü diğer seçeneğini tercih etmiştir. Oranlara bakıldığında seçenekler arasında çok fazla farkın olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 38

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Satın Aldıkları Kitaplara Ulaşma Durumu

			Satın Alınan Kitaplara Ulaşma Şekilleri			
			Kitapçılardan yüz yüze almayı tercih ediyorum	İnternet üzerinden sipariş vermeyi tercih ediyorum	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	164	29	19	212
		%	77,4	13,7	9,0	100.0
	6	N	189	55	23	267
		%	70,8	20,6	8,6	100.0
	7	N	132	50	18	200
		%	66,0	25,0	9,0	100.0
	8	N	106	43	13	162
		%	65,4	26,5	8,0	100.0
Toplam		N	591	177	73	841
		%	70,3	21,0	8,7	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler sınıf düzeyi açısından değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeyindeki öğrenciler satın aldıkları kitapları en çok kitapçılardan yüz yüze almayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bütün sınıf düzeyindeki oranlar incelendiğinde "Kitapçılardan yüz yüze almayı tercih ediyorum." seçeneğinde sınıf seviyesi arttıkça oranın düştüğü görülmektedir. Bu yanıtı beşinci sınıfların %77,4'ü, altıncı sınıfların %70,8'i, yedinci sınıfların %66'sı, sekizinci sınıfların %65,4'ü işaretlemiştir. Sınıf düzeylerinin hepsi değerlendirildiğinde en az yanıt verilen seçenek "Diğer" seçeneğidir. Bu seçeneği beşinci sınıfların %9'u, altıncı sınıfların ise %8,6'sı, yedinci sınıfların %9'u ve sekizinci sınıfların %8'i tercih etmiştir. Diğer yanıtını beşinci ve yedinci sınıfların seçme oranının aynı olduğu görülmektedir. Tabloya göre "Satın aldığınız kitaplara nasıl ulaşıyorsunuz?" sorusuna

internet üzerinden sipariş vermeyi tercih ediyorum yanıtını beşinci sınıfların %13,7'sinin, altıncı sınıfların %20,6'sının, yedinci sınıfların %25'inin, sekizinci sınıfların %26,5'inin verdiği görülmektedir. Bu yanıtın verilme oranı incelendiğinde sınıf düzeyi arttıkça oranın arttığı tespit edilmiştir.

Okuma alışkanlığı davranışlarından biri de okumaya ayrılan sürenin artmasıyla ilgilidir. Ortaokul öğrencilerinin okumaya ayırdıkları sürenin belirlenmesine yönelik hazırlanan soruya verdikleri cevapların sonuçları aşağıdaki şekildedir:

Tablo 39

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumaya Zaman Ayırma Durumu

		Kitap Okumaya Zaman Ayırma Durumu			
			Evet	Hayır	Kısmen	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	193	61	276	530
		%	36,4	11,5	52,1	100.0
	Erkek	N	71	66	180	317
		%	22,4	20,8	56,8	100.0
Toplam		N	264	127	456	847
		%	31,2	15,0	53,8	100.0

Ortaokul öğrencilerinin kitap okumaya yeterince zaman ayırıp ayırmadıklarını tespit etmek amacıyla sorulan soruya öğrencilerin %53,8'i "Kısmen", %31,2'si "Evet", %15'inin ise "Hayır" yanıtı verilmiştir. Tablodaki veriler cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde her iki cinsiyette de en fazla oranın "Kısmen" seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %56,8'i ve kız öğrencilerin %52,1'i bu yanıtı vermiştir. Elde edilen bulgular sonucunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla "Evet" kitap okumaya yeterince zaman ayırıyorum yanıtını daha fazla verdiği tespit edilmiştir. Kız öğrenciler %36,4, erkek öğrenciler %22,4 oranıyla evet yanıtını vermiş olduğu söylenebilmektedir. Analiz sonuçlarına göre erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha fazla "Hayır" yanıtını vermişlerdir. Erkek öğrencilerin %20,8'i kız öğrencilerin %11,5'i "Kitap okumaya yeterince zaman ayırıyor musunuz?" sorusuna "Hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir. Verilerden yola çıkarak kız öğrencilerin

erkek öğrencilerden daha fazla kitap okumaya yeterince zaman ayırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 40

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumaya Zaman Ayırma Durumu

		Kitap Okumaya Zaman Ayırma Durumu			
			Evet	Hayır	Kısmen	**Toplam**
Sınıf	5	N	99	13	101	213
		%	46,5	6,1	47,4	100.0
	6	N	86	37	145	268
		%	32,1	13,8	54,1	100.0
	7	N	44	40	118	202
		%	21,8	19,8	58,4	100.0
	8	N	35	37	92	164
		%	21,3	22,6	56,1	100.0
Toplam		N	264	127	456	847
		%	31,2	15,0	53,8	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular sınıf düzeyi değişkeni açısından değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinde genel toplamda olduğu gibi en çok "Kısmen" seçeneği tercih edilmiştir. Kısmen seçeneğini en çok tercih eden sınıf düzeyinin %58,4 oranıyla yedinci sınıfların olduğu görülmektedir. Yedinci sınıf düzeyini %56,1'le sekizinci sınıfların, %54,1'le altıncı sınıfların ve %47,4'le beşinci sınıfların izlediği söylenebilmektedir. Tabloda görüldüğü gibi sekizinci sınıflar hariç en çok tercih edilen diğer seçenek ise "Evet" seçeneğidir. En fazla evet seçeneğini seçen sınıf düzeyinin yarıya yakın (%46,5) oranla beşinci sınıfların olduğu görülmektedir. Bu oranı %32,1'le altıncı, %21,8'le yedinci ve %21,3'le sekizinci sınıflar izlemektedir. Sınıf düzeyi arttıkça "Evet" seçeneğinin oranının azaldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin beşinci sınıfların %6,1 oranıyla

seçtikleri "Hayır" seçeneği olduğu söylenebilmektedir. "Hayır" seçeneğini altıncı sınıflar %13,8, yedinci sınıflar %19,8 oranıyla seçmişlerdir. Sekizinci sınıflar ise diğer sınıf düzeylerine oranla hayır seçeneğini %22,6 oranıyla en fazla tercih eden sınıf düzeyi olduğu sonucuna varılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin büyük çoğunluğunun okumaya ayırdıkları süreyi yeterli bulmaması durumlarının farkında oldukları ve okumanın önemi hakkında belirli bir bilincin oluştuğu şeklinde de yorumlanabilir.

Okuma eylemininin gerçekleştirildiği zaman dilimlerine ilişkin yöneltilen soruya ilişkin elde edilen bulgular Tablo 41'de gösterilmiştir:

Tablo 41

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Zaman Dilimleri

		Kitap Okuma Zaman Dilimleri						
		Sabah erken saatlerde	Okul dönüşü	Yatmadan önce	Hafta sonları	Belirli bir düzende kitap okumuyorum	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız N	18	55	233	91	101	29	527
	%	3,4	10,4	44,2	17,3	19,2	5,5	100.0
	Erkek N	17	34	139	59	55	13	317
	%	5,4	10,7	43,8	18,6	17,4	4,1	100.0
Toplam	N	35	89	372	150	156	42	844
	%	4,1	10,5	44,1	17,8	18,5	5,0	100.0

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin kitap okumayı en çok tercih ettikleri zaman dilimine ilişkin elde edilen bulgular değerlendirildiğinde %44,1 oranla "Yatmadan önce" okudukları yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Diğer seçeneklerin oranıyla bu seçeneğinin oranı arasında çok fazla bir fark olduğu görülmektedir. Yatmadan önce yanıtının oranını %18,5'le "Belirli bir düzende kitap okumuyorum.", %17,8'le "Hafta sonları kitap okuyorum." ve %10,5'le "Okul dönüşü kitap

okuyorum.” oranlarının takip ettiği görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin kitap okumayı en az tercih ettikleri zaman diliminin %4,1 oranıyla “Sabah erken saatlerde kitap okuyorum.” olduğu tespit edilmiştir. Geriye kalan %5’lik bir oranın ise “Diğer” seçeneğini tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. “Kitap okumayı hangi zaman dilimlerinde daha çok tercih edersiniz?” sorusuna diğer yanıtını veren öğrenciler açıklama olarak “her vaktimde, okul saatlerinde, öğlen, okulda seçmeli derslerde, sabah ve akşam saatlerinde, yatmadan hafta sonları, akşamları, güneş batmadan bir veya yarım saat önce, öğle arasında, okulda teneffüslerde ve boş saatlerde gece yarısından sabah yediye kadar, gece üçte, gece bir buçukta, akşam yemeğinden sonra (hafta içi), dönem arası ve yaz tatillerinde, gece” şeklinde açıklama yapmışlardır. “Diğer” yanıtını veren öğrencilerin %31,7’si “canım istediğinde, boş olduğumda, müsait olduğumda, sıkıldıkça, uygun olduğumda” şeklinde yüzeysel yanıt vermişlerdir. Yani net bir zaman dilimi belirtmemişlerdir. Diğer yanıtını veren öğrenciler “belirli bir düzende kitap okuyorum”, “ne zaman ödevlerim biterse”, “bana göre kitap okumanın yeri ve zamanı yoktur” şeklinde yanıtlamışlardır. İki öğrenci zaman dilimi yerine kitap okuma sıklıklarını belirtmiştir. Beş öğrenci tercih etmiş oldukları “Diğer” yanıtını açıklamamışlardır. Bu sorunun analizine üç öğrencinin verisinin eklenmediği görülmektedir. Bu üç öğrenci yönergeye uymayıp birden fazla seçenek tercih ettiği ve/veya soruyu boş bıraktıkları için analize dâhil edilmemiştir.

Elde edilen bulgular hem kız hem de erkek öğrenciler bakımından değerlendirildiğinde her iki cinsiyetin de kitap okumayı en çok tercih ettikleri zaman diliminin “Yatmadan önce.” olduğu belirlenmiştir. Bu zaman dilimini kız öğrencilerin %44,2’si, erkek öğrencilerin ise %43,8’i tercih etmiştir. Ancak her iki cinsiyetin kitap okumayı en az tercih ettikleri zaman diliminin aynı olmadığı tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin kitap okumayı en az %3,4 oranıyla “Sabah erken saatlerde” tercih ettiklerini belirtmiş olup erkek öğrencilerin ise en az %4,1 oranıyla “Diğer” seçeneğini tercih ettikleri görülmektedir. Bu oranlar dışında kız öğrencilerin %19,2’si “Belirli bir düzende kitap okumuyorum.”, %17,3’ü “Hafta sonları kitap okuyorum.”, %10,4’ü “Okul dönüşü kitap okuyorum.” ve %5,5’i “Diğer” yanıtını vermişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %18,6’sı “Hafta sonları kitap okuyorum.”, %17,4’ü “Belirli bir düzende kitap okumuyorum.”, %10,7’si “Okul dönüşü kitap okuyorum.” ve % 5,4’ü “Sabah erken saatlerde kitap okuyorum.” yanıtını verdikleri sonucuna varılmıştır.

Tablo 42

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Zaman Dilimleri

			Kitap Okuma Zaman Dilimleri						
			Sabah erken saatlerde	Okul dönüşü	Yatmadan önce	Hafta sonları	Belirli bir düzende kitap okumuyorum	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	9	18	111	44	22	8	212
		%	4,2	8,5	52,4	20,8	10,4	3,8	100.0
	6	N	16	38	104	52	47	11	268
		%	6,0	14,2	38,8	19,4	17,5	4,1	100.0
	7	N	5	20	98	26	34	18	201
		%	2,5	10,0	48,8	12,9	16,9	9,0	100.0
	8	N	5	13	59	28	53	5	163
		%	3,1	8,0	36,2	17,2	32,5	3,1	100.0
Toplam		N	35	89	372	150	156	41	844
		%	4,1	10,5	44,1	17,8	18,5	5,0	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde öğrencilerin "Kitap okumayı hangi zaman dilimlerinde daha çok tercih edersiniz?" sorusuna bütün sınıf düzeylerinde en çok verilen yanıtın aynı olduğu sonucuna varılmıştır. Bütün sınıf düzeylerinde en çok verilen yanıtın "Yatmadan önce" olduğu görülmektedir. Bu yanıtı en çok %52,4'le beşinci sınıfların en az ise %36,2'yle sekizinci sınıfların verdiği söylenebilmektedir. Geriye kalan sınıf düzeylerinin yanıt verme oranları incelendiğinde altıncı sınıf öğrencilerinin %38,8'i, yedinci sınıf öğrencilerinin yarıya yakını (%48,8) yatmadan önce kitap okumayı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bu soruya en az verilen yanıt sınıf düzeyine göre değişkenlik göstermektedir. Beşinci sınıf öğrencilerinin %3,8'i ve altıncı sınıf öğrencilerinin %4,1'i "Diğer"; yedinci sınıf öğrencilerinin %2,5'i "Sabah erken saatlerde" yanıtları verdikleri en az yanıttır. Sekizinci sınıf öğrencilerinin hem sabah erken saatlerde hem de diğer yanıtlarının oranları en az olup aynı orana sahip olduğunu söylemek

mümkündür. Bu oran %3,1'dir. Ayrıca diğer yanıtını yedinci sınıfların %9'u vermiştir. "Kitap okumayı hangi zaman dilimlerinde daha çok tercih edersiniz?" sorusuna "Sabah erken saatlerde" yanıtını beşinci sınıf öğrencilerinin %4,2'sinin, altıncı sınıf öğrencilerinin %6'sının verdiği görülmektedir. Kitap okumayı en çok okul dönüşü tercih eden sınıf düzeyinin %14,2'yle altıncı sınıflar, en az tercih eden ise %8'le sekizinci sınıflardır.

Tercih edilen okuma zamanlarına ilişkin yöneltilen bir başka soru ise tercih günleri ile ilgilidir. Örneklem grubunda yer alan öğrencilere yöneltilen bu soruya verilen cevaplara ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur:

Tablo 43

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Günler

			Kitap Okuma Günleri				
			Hafta içi	Hafta sonu	Dönem arası ve yaz tatilleri	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	87	226	168	40	521
		%	16,7	43,4	32,2	7,7	100.0
	Erkek	N	58	158	82	16	314
		%	18,5	50,3	26,1	5,1	100.0
Toplam		N	145	384	250	56	835
		%	17,4	46,0	29,9	6,7	100.0

Elde edilen bulgular çerçevesinde "Hangi günlerde kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorsunuz?" sorusuna öğrencilerin %46'sı "Hafta sonu", %29,9'u "Dönem arası ve yaz tatilleri", %17,4'ü "Hafta içi" yanıtını vermişlerdir. En az tercih edilen seçeneğin %6,7 oranıyla "Diğer" seçeneği olduğu görülmektedir. Bu soruya on iki öğrencinin verisinin eklenmediği görülmektedir. Bu on iki öğrenci verilmiş olan yönergeye uymayıp birden çok seçenek tercih ettikleri için verileri analize dâhil edilmemiştir. Diğer yanıtını tercih eden on altı öğrenci "Her zaman/her gün/ hem hafta içi hem de hafta sonu" okuduklarını, on öğrenci de "boş zamanlarında/ her fırsat

buldukça" okuduklarını açıklamışlardır. Araştırmaya katılan ve diğer yanıtını veren öğrencilerden bir tanesi "Her zaman okuyabiliyorum yeter ki ertesi gün sınavım olmasın test ve ödevlerimi bitirip kalan zamanımı kitaplara ayırıyorum." şeklinde bir açıklama yaptığı tespit edilmiştir. Diğer yanıtını veren başka bir öğrenci hafta sonu, dönem arası ve yaz tatillerinde okuduğunu belirtmiştir. Bir öğrenci cuma günü hariç her gün okuduklarını ve bir diğer öğrenci de yolculukta okuduklarını ifade etmişlerdir. On üç öğrencinin yapmış olduğu açıklamanın net olmadığı yani belirli bir gün belirtmediği tespit edilmiştir. Diğer yanıtını veren öğrencilerden iki tanesi "Okulda bazı derslerimizde ve evde okuyorum." ve "Okul dönüşü, kurs dönüşü ya da gece vakti." şeklinde açıklama yapmışlardır. Bir öğrenci de zaman yerine mekân belirtmiştir. Bu yanıtı veren yedi öğrenci kitap okumayı sevmediklerini, zaman ayırmadıklarını, okumadıklarını, pek fazla okuma yapamadıklarını, çok zaman ayırmadıklarını belirtmişlerdir. Üç öğrenci bu seçeneğe herhangi bir açıklama yapmamıştır. Ayrıca iki öğrencinin verisi diğer seçeneğinden hafta içi seçeneğine alınmıştır.

Analizler sonucunda elde edilen veriler cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin oranlarına baktığımız zaman kitap okumak için hafta sonlarını tercih ettikleri görülmektedir. Erkek öğrencilerin yarıdan fazlası (%50,3), kız öğrencilerin ise %43,4'ü "Hafta sonu" kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Kız öğrencilerin %32,2'si, erkek öğrencilerin %26,1'i dönem arası ve yaz tatillerinde kitap okuduklarını ifade etmişlerdir. Hafta içi kitap okuduklarını ise erkek öğrencilerin %18,5'i kız öğrencilerin %16,7'si dile getirmişlerdir. Her iki cinsiyetinde en az tercih ettiği seçeneğin diğer seçeneği olduğu görülmektedir. Bu seçeneği kız öğrencilerin %7,7'si erkek öğrencilerin ise %5,1'i bu seçeneği seçmişlerdir. Elde edilen sonuçlar ağırlıkla tatil zamanlarında daha çok okuma yapıldığını göstermektedir. Bu durum örneklem grubunun öğrenci olmasıyla açıklanabilir. Öğrencilerin hafta içi zamanlarının büyük oranda okul ve dersler ile dolu olması anlaşılabilir bir durumdur.

Tablo 44

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Günler

		Kitap Okuma Günleri					
			Hafta içi	Hafta sonu	Dönem arası ve yaz tatilleri	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	35	122	44	10	211
		%	16,6	57,8	20,9	4,7	100.0
	6	N	53	117	81	13	264
		%	20,1	44,3	30,7	4,9	100.0
	7	N	36	89	55	20	200
		%	18,0	44,5	27,5	10,0	100.0
	8	N	21	56	70	13	160
		%	13,1	35,0	43,8	8,1	100.0
Toplam		N	145	384	250	56	835
		%	17,4	46,0	29,9	6,7	100.0

Bulgular değerlendirildiğinde araştırma örneklemine dâhil edilen öğrencilerin "Hangi günlerde kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar sınıf düzeyi bakımından incelendiğinde beşinci, altıncı, yedinci sınıf öğrencilerinin en çok verdikleri cevabın "Hafta sonu"; sekizinci sınıf öğrencilerinin en fazla verdikleri cevabın ise "Dönem arası ve yaz tatilleri" olduğu görülmektedir. Beşinci sınıf öğrencilerinin %57,8'i, altıncı sınıf öğrencilerinin %44,3'ü, yedinci sınıf öğrencilerinin %44,5'i "Hafta sonu" yanıtını; sekizinci sınıf öğrencilerinin ise %43,8'i "Dönem arası ve yaz tatilleri" yanıtını vermişlerdir. Tüm sınıf düzeyleri değerlendirildiğinde en az verilen cevabın "Diğer" olduğu görülmektedir. Diğer yanıtını yedinci sınıfların %10'unun, sekizinci sınıfların %8,1'inin, altıncı sınıfların %4,9'unun ve beşinci sınıfların %4,7'sinin verdiği görülmektedir. "Hangi günlerde kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorsunuz?" sorusuna beşinci sınıf öğrencilerinin %20,9'u "Dönem arası ve yaz tatillerinde", %16,6'sı "Hafta içi", altıncı sınıf öğrencilerinin %30,7'si "Dönem arası ve yaz tatillerinde", %20,1'i "Hafta içi"; yedinci sınıf öğrencilerinin %27,5'i "Dönem arası

ve yaz tatillerinde", %18'i "Hafta içi"; sekizinci sınıf öğrencilerinin %35'i "Hafta sonu", %13,1'i "Hafta içi" kitap okuduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan ortaokul öğrencilerinden "Hangi günlerde kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtın sebebini açıklanması istenmiştir. Bu soruya "Hafta içi" yanıtını veren öğrencilerin bu yanıtı verme sebepleri kendi ifadeleriyle şu şekildedir: "Hafta içi boş olduğum zaman daha çok oluyor. / Daha çok kitaba ulaşıyorum. / Daha verimli oluyor. / Hafta içi birkaç saatimi ayırabiliyorum. / Hafta içi erken yatıyorum ve hafta içi uyumadan okumak hoşuma gidiyor. / Okuldan sonra okumayı sevdiğim için. / Hafta içi dersimiz oluyor ders işlerken okumamın daha iyi olmasını isterim. / Zamanım oluyor. / Kitap okuma derslerimizde okuyorum. / Okuldan evime geldiğimde okumayı seviyorum. / Ödev yaptıktan sonra kitap okuyorum. / Okuldan gelince kitap okumak hoşuma gidiyor. / Okul dönüşü kitap okumak daha zevkli. / Okuldan gelince okuyorum. / Herkes uyurken kalkıp okuyabiliyorum ama hafta sonları geç yattığımız için fazla okuyamıyorum. / Hafta sonları daha az oluyor ve genellikle soru çözüyorum. Ama hafta içi yatmadan önce ve öğleden sonra kitap okuyorum. / Evde tek olduğum için ve ortam sessiz olduğu için. / Diğer gün yazılı oluyor soru soruluyor yani işime yarıyor. / Yatağa erken geçiyorum. / Okuldan sonra ya da okulda okumak güzel oluyor. / Kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorum. / Daha çok ayırıyorum. / Hafta içi kitap okuyunca beynimi dinlendirmiş oluyorum. / Çünkü ders çalışmadan önce okuyorum ki sorularda okuduğumu anlıyım. / Boş zamanımı o zaman buluyorum. / Boş zamanım oluyor. / Okuldan gelince uzanıp kitap okumak beni rahatlatıyor ve yorgunluğum da azalıyor. / Derslerde okuma saati var. Ve hafta içi akşamları okuyorum. / Evden getirip okulda hafta içi okuyorum. / Okula geldiğimde arkadaşımla okuyorum. / Okuma saatlerinde okuyorum. / Hafta içi odaklanabiliyorum. / Okulda kitap okuma saatleri bol olduğu için. / Hafta içi çok sıkılıyorum. / Hafta sonu işlerim oluyor hafta içi seçtim çünkü akşam yorgunluğumu atarak dinleniyorum kitap okuyunca. / Hafta içi çünkü sıkıldığım için bir de seviyorum. / Hafta içi yatmadan önce okumayı daha çok seviyorum. / Okuldan döndükten sonra ödevlerimi yapıp daha sonra kitap okumak istiyorum. / Hafta sonları genellikle geç yatıyorum ve bu yüzden hafta içleri daha çok okuyorum. / Okulda geldiğim zaman okumak istiyorum. / Okuldan geldiğimde derslere çalışıp biraz kitap okuyup uyuyorum. Akşam olduğunda yatmadan önce de okuyup uyuyorum. Hafta sonları tatil diye kuzenlerimle vakit geçiriyorum. / Hafta içi

daha çok zamanım oluyor. / Hafta içi okulda sınıfımda okurum ve bu daha eğlencelidir. / Okulda yorulmuş oluyorum. Bu yüzdende hafta içi kitap okumak huzur verici. / Ben çoğunlukla okulda kitap okuyorum. / Hafta içi kitap okumayı daha çok tercih ediyorum ve genellikle hafta içi okumak aklıma geliyor. / Hafta içi kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorum. / Çünkü hafta içi okuldan ödev veriyorlar bitirdiğimde kitap okuyorum. / Ödevlerden sonra kitap okumayı seviyorum. / Daha verimli oluyor. / Derslerde çoğunlukla kitap okuyorum. / Okulda daha zaman ayırıyorum. / Boş derslerimde okumak daha güzel geliyor. / Okuldan sonra okumak eğlenceli oluyor. / Yatmadan önce hafta içi her zaman okuyorum hafta sonu çok okumuyorum. /Hafta sonları verilen birden çok ödevi yetiştirme ve test çözme çabasıyla pek zaman bulamıyorum. Ayrıca hafta içi daha programımda kitap okuma daha çok var. / Hafta sonları gezmeye çıkıyorum. Hafta içi kurs dönüşü bütün yoğunluğumu aldığını düşünüyorum. / Okuldan geldikten sonra boş oluyorum. / Okuldan geldikten sonra kitap okumanın daha yararlı olduğunu düşünüyorum. / Hafta sonu okumayı sevmem hafta içi uyumadan önce okurum. / Ödevleri yaptıktan sonra zamanım kalıyor diye. / Çünkü ödevleri yaptıktan sonra çok zamanım kalıyor. / Okul dönüşleri sıkıldığım için. / Ödevlerim bittikten sonra güzel geliyor. / Yoğun değilim. / Sık sık kitap okumayı seviyorum." Verilen bu cevaplarda öğrencilerin özellikle okumayı okul saatleri sonrasında bir dinlenme ânı olarak görmeleri, okulda akademik başarılarıyla ilişkilendirme ve okul saatlerinde bazı dersleri okuma amacıyla kullanma öne çıkmaktadır.

Bu soruya "Hafta içi" yanıtını veren bazı öğrencilerin hafta içi seçeneğini neden seçtiklerini değil de diğer günleri neden seçmediklerini açıkladıkları belirlenmiştir. Bu açıklamalar şu şekildedir: "Hafta sonu derslerime daha çok yöneliyorum. / Hafta sonu bir yerlere gidip geziyoruz ama çoğunlukla kursum oluyor akşam erken yatıyorum. / Hafta sonu evde olmuyoruz zaman ayıramıyorum bu nedenle hafta sonu okuyamıyorum. / Hafta sonu geziyorum. / Hafta sonları geziyorum. / Hafta sonu bütün gün tatil yapıyorum. / Hafta sonları tatil yapmak istiyorum. / Hafta sonları çalışıp başka aktiviteler yapıyorum. / Hafta sonları kardeşlerim benim kitap okumama izin vermiyorlar çok ses çıkarıyorlar diye. / Diğer günler müsait olmuyorum veya zamanımı başka şeylere harcıyorum. / Hafta sonu geziyorum ve tatilde bir de kursum var. / Hafta sonları doluyum. / Hafta sonu zaman bulamıyorum." Yapılan bu

açıklamalarda ise öğrencilerin hafta sonunu daha çok dinlenme zaman aralığı olarak görme duygularının ağır bastığı söylenebilir.

Ayrıca bu seçeneği işaretleyen öğrencilerin bir bölümünün gerekçesini ise okumanın onlara sağladığı fayda oluşturmaktadır: "Bazen yazılı oluyor o yüzden. / Yazılılarda işime yarıyor. / Çünkü okumam gelişiyor. / Ödevlerimi yaptıktan sonra rahatlama ve bilgi edinme konularında daha iyi. / Okula gittiğim için hızlı okumama yardımcı oluyor. / Ödevleri daha iyi yapabilmek için."

"Hangi günlerde kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorsunuz?" sorusunda "Hafta içi" seçeneğini tercih eden kırk yedi öğrencinin bu seçeneğini neden seçtiklerini belirtmedikleri tespit edilmiştir. Bazı öğrenciler (f=11) ise seçtikleri seçeneğe uygun ve net olmayan açıklamalarda bulundukları görülmektedir.

"Hangi günlerde kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorsunuz?" sorusuna "Hafta sonu" cevabını veren öğrencilerin bu cevabı verme nedenleri öğrencilerin kendi açıklamaları aşağıda yer almaktadır. Bu açıklamalar şu şekildedir: "Zamanım oluyor. / Boş-Daha çok zamanım oluyor. (f=46) / Bütün haftanın yorgunluğu o günlerde üzerimden gidiyormuş gibi hissettiğimden dolayı. / Daha verimli. / Eğer zaman varsa bazen hafta sonu yoksa hiç okumuyorum. / Kursa gittiğim için ancak hafta sonu zaman ayırabiliyorum. / Zamanım o gün var. / Hem ödevlerimi sakin kafayla yapıyorum hem kitap okuyorum. / Hafta sonları boş oluyorum. / Hafta içi pek zamanım olmuyor. Ama hafta sonu zamanım olabiliyor. / İstediğim saate kadar okuyabilirim. / Yapacak bir şey bulamıyorum ve kitap okuyorum. / O zamanlarda ders çalışmıyorum. / Tatil olduğunda ödevlerimi bitirip bir iki saat test çözüp oyun oynadıktan sonra kitap okuyorum. / Tatil olduğu için bir de yatmadan önce ayırıyorum. / Hafta sonu benim için daha iyi oluyor. / Daha rahat oluyorum. (f=2) / Kendime ayırabilecek daha fazla zamanım oluyor. / Hafta sonu çok daha iyi. / Hafta içi akşamları uykum geliyor okuyamıyorum o yüzden hafta sonu. / Bol bol vaktim oluyor. / Daha iyi. / Hafta içi derslerim ve kurslar olduğu için okuyamıyorum. Hafta sonları benim için daha uygun. / Vaktim oluyor. / Hafta sonları okul olmadığından kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorum. / Hafta sonu daha az işim oluyor. / Hafta sonu evde tek kalıyorum. / Ödevlerimi bitirdikten sonra okuyabiliyorum. / Hafta sonları evde sıkılıyorum ve yapabilecek sadece kitap okumak geliyor aklıma ama ilk ders çalışıyorum ama uyumadan önce kitabımı okuyup öyle uykum geldiği için uyuyorum. / Evime daha erken geliyorum. / Hafta sonu ödevlerimi

bitirmiş oluyorum ve boş zamanlarım daha fazla oluyor. / Hafta içi okul ve dershanem olduğu için zamanım olmuyor. Yaz tatilinde de gezdiğim için okumama fırsat kalmıyor. En iyisi hafta sonu benim için uygundur. / Okul yok. / Tatil. / Hafta sonu işim olmuyor. / Hafta sonu okul olmadığı için rahat okuyorum. / Çünkü okul yok ve daha sakin bir gün. / Çünkü hafta sonu daha zamanım oluyor. / Ödevlerimi bitirdikten sonra okul olmadığı için daha çok zaman ayırabiliyorum. / Kitap okumaya zamanım daha çok oluyor. / Daha sakin oluyor. / Daha çok boş zamanım oluyor ve hafta sonları etraf sessiz oluyor. / Hafta içi derslerden ve sınavım olduğu için zaman ayıramıyordum. Bu yüzden genelde hafta sonu okuyordum. / Daha boş oluyorum ve kuzenlerimle kitap okuyunca daha eğlenceli oluyor. / Okul olmuyor ve boş zamanlarım. / Hafta sonu tatil olduğu için. / Hafta sonu boş olduğum için daha rahat oluyor. / Kafam rahat olduğunda okuyabiliyorum. / Hafta sonlarını severim. / O gün ders olmuyor ve ödevlerimi bitirdiğimde kitap okumayı tercih ediyorum. / Hafta içi kurslarım oluyor hafta sonu ise zamanım çok daha fazla oluyor. / Hafta sonu hem ödevlerimi bitirmeme ve kitap okumama zamanım oluyor. / Hafta sonu işim olmuyor. / Hafta sonu daha fazla zamanım kalıyor hafta içi yapamıyorum. / Rahat okuyorum. / Hafta sonları okullar tatil olduğu için. / Daha rahat ve boş vaktim oluyor. (f=2) / Ödevlerimi bitirip istediğim saat okuyabiliyorum. / Hafta sonu işim yok. / Okul ve kursum olmadığı için. / Ödevler ve yazılılar olmadığı için. / Hafta içi okul olduğu için hafta sonunu tercih ediyorum. / En rahat olduğum ve en boş olduğum günler olduğu için. / Daha sakin kafayla okuyabiliyorum. Hafta içi ödevlerimi yapıyorum. / Daha verimli geçiyor. / Zamanım olmuyor. / Sabah kitap okumak daha verimli geliyor ve hafta içi olduğu için hafta sonu okuyorum genelde. / Hafta içi okumaya çok zamanım kalmıyor. Ama hafta sonu okurken çok zamanım oluyor. / Hafta içi okuldan gelince zamanım olmuyor ama hafta sonu oluyor. / Erken yatmam gerekmiyor. / Okuldan geldiğim gibi yorgun oluyorum. Hafta sonu da evde geçirdiğim için. / Hafta sonu okumamın nedeni hafta sonu daha çok zaman ayırabiliyorum. / Hafta sonu daha fazla zaman ayırabiliyorum. / Hafta içleri çok yoğun oluyorum okuldan çıktıktan sonra kursa gidiyorum kurstan çıktıktan sonra kursa gidiyorum kurstan çıktıktan sonra ödevlerimi yapıyorum yemeğimi yiyorum ve yatıyorum o yüzden hafta sonları okuyorum. / O zaman hafta sonları müsait oluyorum. / Tatilde daha rahat kitap okunur. / Üstümde görev yok. (f=2) / Daha güzel ödevlerimi yaptıktan sonra. / Okul olmuyor ve ödevlerim olmadığı için boş oluyorum. / Kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorum. (f=3) / Okul olmadığı için daha çok zamanım oluyor. / Hafta sonu

çünkü tatil olduğu için. / Hafta içi ödevlerden zamanım olmadığı için hafta sonları daha rahat okuyorum. / O zamanlar ödev olduğu için yapamıyorum. Ondan dolayı hafta sonlarını tercih ederim ve zamanım yetmediği için. / Kursum yok. /Okuldan geldikten sonra ödevlerimi yapıyorum. Hafta sonu ödevlerim bitmiş olduğu için kitap okuyorum. / Okula gittiğimde eve yorgun geliyorum ama hafta sonu hem sabah hem öğlen hem de akşam okuyabiliyorum. / Tatil olduğu için. (f=5) / O zaman zamanım oluyor daha iyi okuyabiliyorum. / Ödevlerim vb. şeylerim işlerim olmadığı için hafta sonu tercih ediyorum. / Ödevlerimi bitirmiş oluyorum. / Hafta sonu daha müsait oluyorum. / Çünkü kitap okurken en rahat olduğum zamanlar onlar. / Zamanım kalıyor. / Boş zamanlarımda okumayı çok seviyorum. / Herhangi bir görev üstlenmiyorum. / Sakin kafayla okul stresi olmadan daha iyi anlıyorum. / Zamanım kalıyor genellikle dersler ve ödevler ilgilendiğim için zaman kalmıyor. / Bir tek hafta sonu vakit bulabiliyorum. / Çünkü diğer günlerde hiç zaman ayıramıyorum hafta sonları daha düzenli okuyabiliyorum. / Daha müsait oluyorum. / Daha az ders çalışıyorum. / Hafta sonu dershanem erken bitiyor. / Hafta sonu ödevlerim olmuyor. Yani hafta içi ödevlerimi yaparak zamanım oluyor ve hafta sonu hiçbir işim olmuyor. / Hafta sonunda dinlenmeyi seviyorum dinlenirken kitap okumak hoşuma gidiyor. / Yorgun olmuyorum ve fazlasıyla zamanım var. / Bol bol vaktim oluyor. / Çünkü sabahları okumayı sevdiğim için hafta sonu sabah okuyabiliyorum. / Tatil olduğu için zaman ayırabiliyorum. / Hafta içi hep ders çalışıyorum. Zamanım hafta sonuna kalıyor. / Hafta sonu daha çok vaktim oluyor ve hafta sonu istediğim kadar kitap okuyabiliyorum. / Boş zamanlarımda boş boş oturmak yerine kitap okumak daha iyi. / O zaman daha müsait oluyorum. / Onlarda iyi oluyorum. / Hafta içi ders çalışıyorum. O yüzden hafta sonu. / Okul olmadığı için yapacak bir şey olmuyor ve kitap okumayı tercih ediyorum. / Hafta sonları dinlenme zamanımdır. Daha çok zaman ayırıyorum. / Hem boş oluyorum hem de rahat oluyorum. / Hafta sonu çünkü okul yok daha çok zaman ayırıyorum. / Hafta sonu okul olmadığı için rahat rahat sakin sakin okuyorum. / Zamanım kalıyor. / Zamanım fazla olduğu için. / Hafta sonu çok sıkılıyorum. / Ödevler yok okul yok daha fazla zaman var. / Hafta sonu çünkü hafta içi yazılılar vb. için. / Daha rahat zamanım kalıyor. / Hafta sonları okul ve sınav olmadığı için. / O zamanlar daha çok vaktim olduğu için. / Hafta içleri okuldan gelince yorulmuş oluyorum ve okuyunca sıkılıyorum ama hafta sonu istediğim zaman okuyabiliyorum. / LGS olduğu için bazı öğretmenlerim anneme LGS'ye kadar fazla kitap okumasın demişler o yüzden en çok hafta sonları okuyabiliyorum. / Daha fazla zaman

ayırabiliyorum ve daha fazla vaktim oluyor. / O günlerde okula gitmediğim için daha çok zamanım oluyor. / Yapacak bir şey olmuyor ve kendimi kitaba bırakıyorum. / Okulum yok ve ödevlerimi yapıyorum sonra okuyorum. / Hiç işim olmuyor ve yorgun olmuyorum. Bazen de oyun oynamayı seçiyorum. / Okul olmadığında daha fazla zaman ayırabilirim. / Okul günleri ödevlerim olduğu için hafta sonu okurum. / Hafta sonu sabah erken kalkıp kitap okuyabiliyorum. / Hafta sonu daha çok vaktim kalıyor ve bir işim olmadığı için. / Hafta içleri okul ve dershanem oluyor eve gelince de ödevlerimi yapıyorum bu nedenle kitap okumaya vaktim olmuyor. / Hafta içleri sıkı çalışmam gerekiyor bu nedenle okuma yapmayı hafta sonuna erteliyorum. / Hafta sonu çünkü hafta içi kurslarım oluyor zamanım olmuyor. / Zaman ayırabiliyorum. / Hafta sonu daha fazla zamanım oluyor daha rahat okuyorum. / Hafta içleri okula gidip geldiğim için zamanım olmuyor ve ödevlerimi yaptığım için hafta sonunu tercih ediyorum. / Daha verimli olduğunu düşünüyorum. / Evde olduğumda her istediğimde okuduğum için. / Hafta sonu daha boş olduğum için hafta sonu kitap okumaya daha çok zaman ayırıyorum. / Hafta sonu okul olmadığı için. / Hafta sonu zamanım olduğu için bu zamanı değerlendirmek için. / En çok zamanım hafta sonu oluyor. / Hafta sonlarımız boş oluyor ve sıkılıyorum. / Hafta sonları boş olduğum için kitap okuyorum. / Hafta sonu zamanım oluyor tabii işim çıktığında az okuyorum. / Hafta sonları genellikle boş zamanlarım oluyor bu yüzden hafta sonu okuyorum. / Hafta sonu okul yok ve zaman ayırabiliyorum. / Daha boş zamanlarım o günler olur. / Hafta sonu hiçbir işim olmadığı için. / Okul olmadığı ve yorgun olmadığım günler olduğu için. / Okul yok ve vaktim var. Ayrıca boş olduğum zamanlar. / Hafta sonu canım istiyor diye. / Ödevlerim bitmiş yapacak bir şeyim olmadığı. / Daha rahat ve okuma alışkanlığımı geliştirmiş oluyorum. / Ancak boş olabiliyorum. / Daha sessiz bir ortamda okumak daha keyifli." Verilen cevaplarda yğunluğun öğrencilerin hafta sonunu okul baskısının olmadığı daha serbest zamanlar olarak değerlendirdikleri ve okuma için daha uygun anlar olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Bu soruya "Hafta sonu" yanıtını veren öğrencilerin bazıları neden hafta sonu okumayı tercih ettiklerini açıklamak yerine diğer günleri neden tercih etmediklerini açıklamayı yeğlemişlerdir: "Hafta içi derslere çalışıyorum. / Hafta içi okumayı tercih etmiyorum çünkü kafam boş olmuyor. / Hafta içi zamanım olmuyor. / Hafta içleri eve çok geç geliyorum derslerden dolayı. / Çünkü hafta içi erken uyuyorum. / Hafta içi ödevlerim ve dershanem oluyor. / Hafta içi okul olduğu için zaman ayıramıyorum. /

Okul ve sınav kaynaklı hafta içi zaman ayıramıyorum. / Hafta içi hem kardeşime ödevlerini öğretiyorum hem de ders çalışıyorum. / Hafta içi kurslarım oluyor. / Hafta içi okul var. (f=3) / Hafta içi zamanımı genellikle ders çalışmaya ayırıyorum. (f=2) / Hafta içi genelde yorgun oluyorum ve çok kitap okuyasım gelmiyor. / Hafta içi ödevler ve derslerden dolayı yorgun oluyorum. / Hafta içi 5 gün çok yoğun geçiyor. 5 gün boyunca spor yapıyorum dışarı çıkıyorum, bisiklet sürüyorum, yürüyorum ve dinleniyorum. / Hafta içlerinde kendimi daha çok derse verdiğim için kitap okumaya zamanım çok kalmıyor. / Hafta içi sınavlar ve dersler olduğu için zaman ayıramıyorum. / Hafta içi vaktim olmuyor. / Hafta içi genelde müsait olmuyorum. / Hafta içi ödevlerden dolayı kitaba zaman ayıramıyorum. / Hafta içi okuldan sonra etüte gidiyorum sonra ödevlerimi yapıyorum ve zamanım kalmıyor. / Hafta içleri dershanem ve okulum olduğu için zamanım kalmıyor."

"Hafta sonu" seçeneğini tercih eden öğrencilerin bazıları hem seçtikleri seçenekle hem de soruyla bağlantılı olmayan sebepler yazmışlardır. Bu sebepler şu şekildedir: "Kitap okumaya fazla zaman ayıramıyorum. / Okul zamanı eve gelince yoruluyorum. / Okul olduğu için çok okuyamıyorum. / Kurslarım oluyor. / Okuldan geldiğimde ödevlerimi yapıyorum sonra biraz uyuyorum biraz takıldıktan sonra akşam oluyor. / Akşam okuduğumda ve yarın okul olduğunda uyumak zorunda kalıyorum. / Zaman kalmıyor ve fazla okumayı sevmiyorum. / Okuldan gelip derslerime çalışıyorum sonra yazılılarıma çalışıyorum bu. / Okuldan dolayı zaman ayıramıyorum. / Dilimi geliştiriyorum, seviyorum ve dinleniyorum. / Yazılılar başladığı için yazılılara çalışıyorum. / Okul var. / Okuldan dolayı. / Zaman bulamıyorum. / Bütün hafta okula ve kursa gittiğim için yorgun oluyorum. / Okuldan sonra yaparım. / Vakitlerim ödev yapmakla geçiyor çünkü. / Vakitlerimi hep ödev ve okuyarak oluyor. / Okuldan sonra dershaneye gidiyorum. / Çünkü odamda kitap okuyorum. / Hafta sonlarında elimde her imkân olmasına rağmen canım sıkılıyor. / Okuldan çıkınca kursa gidiyorum eve döndüğümde de ödevlerimi yaptığım için zaman ayıramıyorum. / Okuldan döndüğümde ders çalışmam lazım." Ayrıca bu soruya "Hafta sonu" yanıtını veren 113 öğrencinin bu yanıtı neden seçtiklerini belirtmedikleri belirlenmiştir.

Çalışmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin "Hangi günlerde kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorsunuz?" sorusuna "Dönem arası ve yaz tatilleri" yanıtını veren öğrencilerin bu yanıtı verme sebepleri öğrencilerin kendi ifadeleriyle aşağıya yansıtılmıştır. Bu sebepler şu şekildedir: "Daha çok/fazla zamanım oluyor.

(f=44) / O zaman vakit ayırabiliyorum. / O zaman okul veya kurs gibi beni kısıtlayacak bir kıstas olmadığı için o zamanlarda okuyorum. / Tatillerde zamanımın çoğu evde geçiyor ve o zamanlarda kitap okumak için daha fazla vakit ayırabiliyorum. / Dönem arası boş oturuyorum. / O zaman çok boş zamanım oluyor her şeyi yapıyorum hiçbir şey kalmayınca okuyorum. / Zamanım bol oluyor. Ders çalışma stresim olmuyor, kitap okuma zamanım artıyor. / Çok zamanım olmuş oluyor. / Hiç işim olmuyor. / Okula gitmediğim için günün yarısı boş kalıyor ve o boş zamanda kitap okuyorum. / Fazla ödev olmayıp okumaya daha fazla zaman ayırıyorum. / Ödev diye bir sorumluluğum yok ve okulda olmadığı için günde bir kitap bitirebiliyorum. / O zaman işim olmuyor. / Okul zamanımda bazen ödevlerimi yetiştirebilmek için veya ders çalışabilmek için aksatabiliyorum fakat yaz tatillerinde daha çok boş zamanım olduğu için daha fazla kitap okuyabilirim. / Tatillerde daha çok odaklanabiliyor ve o kadarda yorgun olmuyorum. / Okul olmuyor ve arkadaşlarımla buluşmadığımız zaman kitap okumayı seviyorum. / Okul olmadığından dolayı. (f=2) / Dönem araları ve yaz tatillerinde tatil sayısı fazla olduğu için daha çok vakit kalıyor. / Daha iyi anlıyorum. (f=2) / Ödevler olabiliyor. Ders programıma ders çalışıyorum yazılılar falan derken kitap okumaya zaman kalmıyor bu yüzden yaz tatillerinde okumayı tercih ederim. / Öğretmenlerim ve babam bana bu tarihlerde kitap veriyor. / Boş zamanlarım dönem arası ve yaz tatillerinde oluyor. / Sorumluluğum yaz tatillerinde azaldığı için. / Boş zamanlarda okuyabiliyorum. / Boş zamanım oluyor ve sıkılıyorum ben de zamanımı kitap okumaya ayırıyorum. / O zaman boş zamanım çok oluyor. / Boş oluyorum. / Okumaya daha çok zamanım kalıyor. / Bazen sınavlar oluyor ve okuyamıyorum ama dönem arası istediğim zaman açıp okuyorum. / Dönem sonu fazla sorumluluk olmadığı için. / O zamanlarım daha boş geçiyor. / Tatil fazla oluyor. / Okul olmuyor bu sayede zaman ayırabiliyorum. / Daha rahat kafayla okuyorum. / Pek zaman ayıramıyorum. / Daha rahat oluyorum. / Çok boş vaktim oluyor. / O zamanlar boşum. / Zamanım yok. / Yaz tatilinde okumak hoşuma gidiyor. / Tatillerden daha fazla zaman bulabildiğimden dolayı tatillerde okuyorum. / Dönem sonu daha çok vaktim oluyor. / Boş oluyorum. / Tatillerde tüm gün boş olduğum için kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorum. / Bu çeşit zamanlarda boş zamanım daha çok artıyor ve kendime daha çok zaman ayırabiliyorum. / Tatil uzun olduğu için. / Dönem sonu okul olmadığı için kitap okumaya zaman ayırabiliyorum. / Daha iyi oluyor ve böylece daha fazla kitap okuyorum. / Kitap okumaya daha fazla zamanım oluyor ve zamanımı kitap okumakla geçiriyorum. / Fazla zamanım olmadığı için daha çok dönem arası ve yaz tatillerinde

daha fazla ayırabiliyorum. / Dönem arasında ve yaz tatillerinde daha çok vaktim oluyor. / Sınavlar olmuyor ve acelece okumaktan kurtulup rahatça okuyabiliyorum. / Dönem arası ve yaz tatilleri arasında çünkü o günlerde beynimiz daha rahat. / Çünkü okula gidiyoruz. Sonra eve geldiğimizde ders işleyip ödev yapıyoruz zamanım olmuyor o yüzden yaz tatillerinde kitap okumayı tercih ederim. / Ders çalışmam gerekiyor ama yaz tatillerinde boş olduğum için daha fazla tercih ediyorum. / Yaz tatillerinde daha çok kitap okuyabiliyorum. / O zamanlar çok fazla boş zamanım oluyor ayrıca teknolojik aletlerden çok sıkıldığım oluyor bu nedenle dönem arası/ yaz tatillerinde daha çok zaman ayırabiliyorum. / Ödevlerim daha az oluyor ve kitap okumaya daha fazla zaman ayırabiliyorum. / Çünkü yazın tadını çıkarmak istiyorum. / Dönem arası ve yaz tatillerinde kendime daha çok zaman ayırıyorum. / Gün boyu okuyorum. / Okul tatil olunca daha fazla kitap okumaya vakit ayırabiliyorum. / Dönem arasında okumamın sebebi okul zamanında kitap okumaya fırsat bulamıyorum. / Okul günlerinde derslerden dolayı rahatlıkla kitap okuyamıyorum. Bu nedenle dönem arası ve yaz tatilleri. / Çünkü en çok bu zamanda müsait oluyorum. / Dönem arası ve yaz tatillerinde daha fazla zamanım oluyor. / Aslında okul zamanı da okuyabiliyorum ancak en çok zaman her zaman tatillerde oluyor. / Dönem aralarında tüm gün boş olunca kitap okumak çok eğlenceli oluyor. Yaz tatilinden tatilde okuyorum. / Tatillerde genellikle çok boş vaktim oluyor ve ben de bu zamanları doldurmak için kitap okuyorum. / Yeterince boş zamanım oluyor. / Boş oluyorum. / Dönem arası ve yaz tatillerinde daha fazla boş vaktim oluyor. / Çünkü zamanım daha çok oluyor. / Yaz tatillerinde daha çok boş zamanım olduğu için dönem arası ve yaz tatillerini seçtim. / Kafam rahat olduğu için. / Kendime zaman ayırabiliyorum ve çok vaktim oluyor. / Daha rahat ve okuma alışkanlığımı geliştiriyorum. / Ödev, proje ve sınavlara çalışırken pek zaman ayıramıyorum. Tatillerde zamanımı iyi kullanıp kitaplara daha fazla zaman ayırabiliyorum. / Daha çok zamanım oluyor ve daha rahat okuyorum. / Dönem arası ve yaz tatilleri en uygun olduğum zamanlar. / Zamanım bir tek o aylar var. / Bu dönemlerde daha fazla boş zamanım oluyor. / Boş zaman olunca yani sıkılınca okuyorum."

Bu soruda "Dönem arası ve yaz tatilleri" seçeneğini tercih eden öğrencilerin bir bölümü (f=98) herhangi bir gerekçe belirtmezken belli bir kısmı (f=24) soruyla ve seçenekle ilgisi olmayan sebepler/açıklamalar yazmıştır.

"Hangi günlerde kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorsunuz?" sorusuna "Diğer" cevabını veren öğrenciler bu yanıta yapmış oldukları açıklamaya uygun bir sebep belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu yanıta kendi ifadeleriyle yazmış oldukları açıklamalar şu şekildedir: "Canım öyle istiyor. / Seviyorum ve hayatı unutturuyor. / Bazen okuyorum bazen okumuyorum. / Bu benim sorumluluğum. / Hepsinde aynı zaman dilimini ayırıyorum. / Boş oluyorum. / Kendime okuma alışkanlığı kazandırdım ve bırakmak istemiyorum. / Çünkü evde ve okulda okumayı seviyorum. / Hafta sonları ve yaz tatillerde boş olduğum günlerde kitap okumayı severim. / O zaman zaman buluyorum ve o ara kitap okumayı istiyorum. / Kitaba konsantre olabiliyorum. / Annem bize her gün yemekten sonra kitap okuma kuralı koymuş. Ailece kitap okuyoruz. / Daha sakin bir ortam buluyorum. / Sevmiyorum. / Okul dönüşü rahat olduğum için ya da gece vakti sıkılınca ya da telefonla oynamak istemediğim zaman. / Boş zamanım var. / Çünkü dershanede gece kampı var boş vaktim olmuyor. / Kitap okumayı seviyorum. / Öyle daha keyifli oluyor ve sıkılmıyorum. / Sınıfta arkadaşlarım var ve onlarla beraber okumak harika. / Daha fazla odaklanabiliyorum ve istediğim tepkiyi veriyorum. / Okumayı seviyorum. / Yolda sessiz sakin bir şekilde kitap okumak çok iyi geliyor. / Okumayı sevmiyorum. / Kitap okumayı severim ve her gün kitap okurum. / Kitap okumam lazım ilerde daha iyi bir yere gelmek için hem hafta içi hem de hafta sonu okuyorum." Diğer yanıtını tercih eden 30 öğrencinin bu seçeneği seçme gerekçelerine dair herhangi bir ifade yazmamıştır.

Okuma alışkanlığı edinmiş bireylerin kitap okuma sürelerinin de çok uzun olmaması beklenir. Ortaokul öğrencilerinin kitap bitirme süresine ilişkin yöneltilen soruya verilen cevaplar aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 45

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitabı Ortalama Bitirme Süre Durumu

Bir Kitabı Bitirme Süreleri								
			1-3 günde	1 haftada	2-3 haftada	1 ayda	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	179	216	63	38	30	526
		%	34,0	41,1	12,0	7,2	5,7	100.0
	Erkek	N	110	117	44	33	13	317
		%	34,7	36,9	13,9	10,4	4,1	100.0
Toplam		N	289	333	107	71	43	843
		%	34,3	39,5	12,7	8,4	5,1	100.0

Tabloya göre öğrencilerin okudukları kitapları ortalama bitirme süreleri incelendiğinde en çok %39,5'le 1 haftada bitirdiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Bu oranı %34,3'le "1-3 günde bitiririm." yanıtı izlemektedir. Öğrencilerin en az tercih ettikleri seçenek %5,1 ile "Diğer"dir. Diğer seçeneklerin tercih edilme oranları değerlendirildiğinde öğrencilerin %12,7'si "2-3 haftada", %8,4'ü "1 ayda" seçeneklerini tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin kitapları bitirme süreleri değerlendirildiğinde kısa sürede kitapları bitirdikleri görülmüş olup yaşanan depremden dolayı öğrencilerin kitap okumayı bir liman olarak gördükleri düşünülmektedir. Bu soruyu boş bıraktıkları ve birden fazla seçenek tercih ettikleri için dört öğrencinin verisi dâhil edilmemiştir.

"Kendi seçtiğiniz bir kitabı ortalama ne kadar sürede okuyup bitirebiliyorsunuz?" sorusuna "Diğer" yanıtını veren öğrencilerin %30,2'si "kitabın sayfa sayısına göre değiştiğini" belirtmişlerdir. Geriye kalan öğrenciler kendi seçtikleri kitabı "bir saatte, bir buçuk saatte, iki buçuk saatte, on iki saatte, 1-5 günde, beş günde, 4-6 günde, 2 günde- 1 hafta, on günde, 1-2 haftada, 5-6 haftada, dört ayda, bir yılda" bitirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu yanıtı veren bazı öğrenciler; "LGS öğrencisi oldukları için kitap bitirmelerinin uzun sürdüğünü, sevdikleri kitap olursa bir saatte bitirdiklerini ilgilerini çekmeyen kitabı okumadıklarına, her günde bir okuduklarına, kitabın akıcılığına bağlı olduklarına, çok istekli olduğunda 2-3 saatte bitirebildiklerine" değinmişlerdir. Geriye kalan öğrenciler "değişiyor, canım ne zaman isterse, süre değişiyor, bilmiyorum-saymıyorum" şeklinde açıklama yapmışlar ancak net bir süre vermemişlerdir. Bu kategorideki bir öğrencinin herhangi bir açıklama yapmadığı tespit edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin verdikleri yanıtlar cinsiyete göre değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok ve en az verdikleri yanıtların aynı olduğu görülmektedir. Her iki cinsiyetin en çok "1 haftada" yanıtını verdikleri anlaşılmaktadır. Bu yanıtı kız öğrencilerin %41,1'inin erkek öğrenciler ise %36,9'unun verdikleri tespit edilmiştir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en az "Diğer" seçeneğini tercih etmişlerdir. "Diğer" seçeneğini kız öğrencilerin %5,7'si, erkek öğrencilerin ise %4,1'i seçmiştir. Tablo incelendiğinde ortalama "1-3 günde" seçtiği kitabı kitabı bitirdiğini belirten erkek öğrenciler %34,7 kız öğrenciler ise %34'tür. Geriye kalan seçeneklerin oranları değerlendirildiğinde ortalama olarak

erkek öğrencilerin %13,9'u kız öğrencilerin %12'si "2-3 haftada"; erkek öğrencilerin %10,4'ü kız öğrencilerin ise %7,2'si "1 ayda" kendi seçtikleri kitapları bitirebileceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 46

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitabı Ortalama Bitirme Süre Durumu

Bir Kitabı Bitirme Süreleri								
			1-3 günde	1 haftada	2-3 haftada	1 ayda	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	107	70	16	8	11	212
		%	50,5	33,0	7,5	3,8	5,2	100.0
	6	N	88	110	39	20	10	267
		%	33,0	41,2	14,6	7,5	3,7	100.0
	7	N	46	90	28	26	12	202
		%	22,8	44,6	13,9	12,9	5,9	100.0
	8	N	48	63	24	17	10	162
		%	29,6	38,9	14,8	10,5	6,2	100.0
Toplam		N	289	333	107	71	43	843
		%	34,3	39,5	12,7	8,4	5,1	100.0

Elde edilen bulgular incelendiğinde öğrencilerin kendi seçtikleri kitapları ortalama olarak bitirme süreleri sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde en fazla oranın beşinci sınıfların yarıdan fazlasının (%50,5) verdiği "1-3 günde" yanıtı olduğu belirlenmiştir. Geriye kalan sınıf düzeylerinin oranları incelendiğinde en fazla verdikleri yanıtın "1 haftada" yanıtı olduğu tespit edilmiştir. Bu yanıtı altıncı sınıfların %41,2'si, yedinci sınıfların %44,6'sı ve sekizinci sınıfların %38,9'u vermiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin en az verdikleri yanıtın %3,7 oranla altıncı sınıflarda "Diğer" yanıtı olduğu görülmektedir. Diğer sınıf düzeylerinin en az verdikleri yanıtın %3,8'le beşinci sınıfların "1 ayda"; %6,2'yle sekizinci sınıfların ve %5,9'la yedinci sınıfların "Diğer" yanıtı olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca beşinci sınıfların %5,2'si de "Diğer" yanıtını vermiştir. Tablo incelendiğinde "Kendi seçtiğiniz bir kitabı ortalama ne kadar sürede okuyup bitirebiliyorsunuz?" sorusuna beşinci sınıf öğrencilerinin %33'ü "1 haftada"; %7,5'i "2-3 haftada"; altıncı sınıfların %33'ü "1-3 günde", %14,6'sı "2-3 haftada", %7,5'i "1 ayda" bitirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu

oranlar incelendiğinde beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin "2-3 haftada" yanıtıyla "1 ayda" yanıtının oranının birbirine paralel olduğu görülmektedir. Geriye kalan sınıf düzeylerinin bu soruya verdikleri yanıtların oranları değerlendirildiğinde yedinci sınıfların %22,8'i "1-3 günde", %13,9'u "2-3 haftada", %12,9'u "1 ayda"; sekizinci sınıfların %29,6'sı "1-3 günde", %14,8'i "2-3 haftada", %10,5'i "1 ayda" seçtikleri kitapları bitirdiklerini belirtmişlerdir.

Bir önceki bulguyla bağlantılı olarak ortaokul öğrencilerinin okudukları kitapları bitirme sürelerini etkileyen faktörlere ilişkin hazırlanan soruya verilen cevaplar aşağıdaki şekildedir:

Tablo 47

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitabı Bitirme Sürelerini Etkileyen Faktörler

			Bir Kitabı Bitirme Süresini Etkileyen Faktörler							
			Okuduğum yer/ mekân	Konu	Akıcılık	Üslup	Tür	Sayfa sayısı	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	70	129	146	9	74	95	6	529
		%	13,2	24,4	27,6	1,7	14,0	18,0	1,1	100.0
	Erkek	N	50	68	68	7	47	69	6	315
		%	15,9	21,6	21,6	2,2	14,9	21,9	1,9	100.0
Toplam		N	120	197	214	16	121	164	12	844
		%	14,2	23,3	25,4	1,9	14,3	19,4	1,4	100.0

Tablo 47'de ortaokul öğrencilerinin bir kitabı bitirme sürelerini en çok hangi faktörün etkilediğine dair veriler bulunmaktadır. Bu veriler ışığında ortaokul öğrencilerinin %25,4'ü akıcılığın, %23,3'ü konunun, %19,4'ü sayfa sayısının, %14,3'ü türün, %14,2'si okuduğu yerin/mekânın ve %1,9'u üslubun kitabı bitirme sürelerini etkilediğini ifade etmiştir. Geriye kalan öğrencilerin %1,4'ü diğer yanıtını vermişlerdir. Diğer seçeneğini işaretleyen öğrencilerin üç tanesi herhangi bir açıklama yapmamıştır. Geriye kalan dokuz öğrenci diğer seçeneğinin açıklamasına "ders ve

ödevlerin, zamanın, boş olma durumunun, sayfa ve türün, konu ve anlatımın, merakın" kitabı bitirme sürelerini bitirmelerinde etkili olduklarını ifade etmişlerdir. Bu soruyu boş bıraktıkları ve bir seçenekten fazla seçenek işaretledikleri için üç öğrencinin verisi analize işlenmemiştir.

Öğrencilerin bir kitabı bitirme sürelerini etkileyen faktörlerin verileri cinsiyete göre değerlendirildiğinde kız ve erkek öğrencilerin bir kitabı bitirme sürelerini en fazla etkileyen faktörlerin farklı olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin bir kitabı bitirme süresini en çok etkileyen faktörün %27,6 oranıyla "akıcılığın" olduğu, erkek öğrencilerin ise bir kitabı bitirme süresini en çok etkileyen faktörün %21,9 oranıyla "sayfa sayısı" olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin bir kitabı bitirme süresini en çok etkileyen ikinci faktörün %24,4 oranıyla "konu" olduğu sonucuna varılmıştır. Erkek öğrencilerin bir kitabı bitirme süresini sayfa sayısından sonra en çok etkileyen faktörler "konu" ve "akıcılık"tır. Erkek öğrenciler "konu" ve "akıcılık" seçeneklerini aynı oranda (%21,6) tercih ettikleri görülmektedir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en az yanıt verdikleri seçeneğin "Diğer" seçeneği olduğu belirlenmiştir. "Diğer" seçeneğini erkek öğrencilerin %1,9'u, kız öğrencilerin %1,1'i tercih etmişlerdir. "Diğer" seçeneğinden sonra en az tercih edilen faktörün üslup olduğu tespit edilmiştir. Üslup faktörünü erkek öğrencilerin %2,2'sinin kız öğrencilerin ise %1,7'sinin tercih ettiği görülmektedir. Diğer faktörlerin cinsiyete göre tercih edilme oranlarına bakıldığında kız öğrencilerin %18'i "sayfa sayısını"; erkek öğrencilerin %15,9'u, kız öğrencilerin %13,2'si "okudukları yerin/mekânı"; erkek öğrencilerin %14,9'u ve kız öğrencilerin %14'ü "tür"ü kitabı bitirme sürelerinde etkili olan unsurlar olarak göstermektedir.

Tablo 48

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitabı Bitirme Sürelerini Etkileyen Faktörler

			Bir Kitabı Bitirme Süresini Etkileyen Faktörler							
			Okuduğum yer/ mekân	Konu	Akıcılık	Üslup	Tür	Sayfa sayısı	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	35	45	33	3	44	50	2	212
		%	16,5	21,2	15,6	1,4	20,8	23,6	0,9	100.0
	6	N	45	60	61	2	40	55	3	266
		%	16,9	22,6	22,9	0,8	15,0	20,7	1,1	100.0
	7	N	27	57	54	4	21	36	3	202
		%	13,4	28,2	26,7	2,0	10,4	17,8	1,5	100.0
	8	N	13	35	66	7	16	23	4	164
		%	7,9	21,3	40,2	4,3	9,8	14,0	2,4	100.0
Toplam		N	120	197	214	16	121	164	12	844
		%	14,2	23,3	25,4	1,9	14,3	19,4	1,4	100.0

Ulaşılan bulgular çerçevesinde "Bir kitabı bitirme sürenizi en çok hangi faktör etkilemektedir?" sorusuna verilen yanıtların sınıf seviyesi bakımından ele alındığında en yüksek oranın %40,2 oranla sekizinci sınıfların verdiği "akıcılık" yanıtına ait olduğu görülmektedir. En düşük oranın %0,8'le altıncı sınıfların verdiği "üslup" yanıtıdır. Tabloya göre "okudukları yerin/mekânın" sınıf düzeylerine göre tercih edilme oranı incelendiğinde beşinci sınıfların %16,5'i, altıncı sınıfların %16,9'u, yedinci sınıfların %13,4'ü ve sekizinci sınıfların %7,9'u okudukları yerin/mekânın kitabı bitirme sürelerini etkilediklerini ifade etmişlerdir. Kitabın "konu"sunun öğrencilerin kitabı bitirme sürelerini etkilemesinin sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde beşinci sınıfların %21,2'si, altıncı sınıfların %22,6'sı, yedinci sınıfların %28,2'si ve sekizinci sınıfların %21,3'ü kitabın konusunun bitirme sürelerini etkilediğini belirtmişlerdir. Bu soruya en az verilen yanıtların "üslup" ve "diğer" seçenekleri olduğu belirlenmiştir. Bu yanıtların sınıf düzeylerine göre verilme oranları incelendiğinde beşinci sınıfların %1,4'ü "üslup", %0,9'u "diğer"; altıncı sınıfların

%0,8'i "üslup", %1,1'i "diğer"; yedinci sınıfların %2'si "üslup", %1,5'i "diğer" ve sekizinci sınıfların %4,3'ü "üslup", %2,4'ü "diğer" yanıtını vermiştir. Tablo incelendiğinde geriye kalan "sayfa sayısı" ve "tür" yanıtlarının verilme oranı sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde beşinci sınıfların %20,8'inin "tür", %23,6'sının "sayfa sayısı"; altıncı sınıfların %15'inin "tür", %20,7'sinin "sayfa sayısı"; yedinci sınıfların %10,4'ünün "tür", %17,8'inin "sayfa sayısı"; sekizinci sınıfların ise %9,8'inin "tür" %14'ünün "sayfa sayısı" yanıtını verdiği tespit edilmiştir.

Okuma alışkanlığı belirleme araştırmalarının en sık cevap aradıkları sorulardan biri de belirlenen sürede okuma sıklığını tespit etmektir. Bu amaçla araştırma örneklemindeki öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı belirlenmeye çalışılmıştır. Elde dilen sonuçlar Tablo 49'da gösterilmiştir:

Tablo 49

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Yılda Ortalama Olarak Okudukları Kitap Sayısı

			Okunan Kitap Sayısı						
			1-5	6-10	11-20	21-50	51 ve daha fazla	Kitap okumam	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	52	85	116	188	80	6	527
		%	9,9	16,1	22,0	35,7	15,2	1,1	100.0
	Erkek	N	55	52	97	60	49	3	316
		%	17,4	16,5	30,7	19,0	15,5	0,9	100.0
Toplam		N	107	137	213	248	129	9	843
		%	12,7	16,3	25,3	29,4	15,3	1,1	100.0

Elde edilen veriler çerçevesinde "Bir yılda ortalama kaç kitap okuyorsunuz?" sorusuna öğrenciler en çok "21-50 aralığında" (%29,4) yanıtını vermişlerdir. En az ise "Kitap okumam" (%1,1) yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin en az yanıt verdikleri seçeneğin "Kitap okumam." seçeneği olmasını olumlu bir veri olarak değerlendirmek gerekir. Ancak %1,1'lik bir oranın kitap okumaması okuma ilgi ve

alışkanlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Bundan dolayı az bir oran olsa da göz ardı edilmemelidir. Tablodaki veriler değerlendirildiğinde öğrencilerin %25,3'ü "11-20 aralığında", %16,3'ü "6-10 aralığında", %15,3'ü "51 ve daha fazla", %12,7'si "1-5 aralığında" yanıtını vermişlerdir. Bu sorunun verilerine dört öğrencinin verisi işlenmemiştir. Bu durumun sebebi sorunun boş bırakılması ve yönerge dışına çıkıp bir seçenekten fazla seçeneğin tercih edilmesidir.

Yapılan analizler sonucunda "Bir yılda ortalama kaç kitap okuyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar hem kız hem de erkek öğrenciler açısından değerlendirildiğinde kız öğrencilerin en çok verdikleri yanıtın "21-50 aralığı" (%35,7), erkek öğrencilerin ise en çok verdikleri yanıtın "11-20 aralığı" (%30,7) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en az verdikleri yanıtın hem kız hem de erkek öğrenciler açısından değişmediği tespit edilmiştir. Her iki cinsiyetin de en az "Kitap okumam." seçeneğini seçtikleri görülmüştür. Kız öğrencilerin %1,1'i, erkek öğrencilerin ise %0,9'u bu yanıtı vermiştir. Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin bir yıl içinde %22'si "11-20 aralığında", %16,1'i "6-10 aralığında", %15,2'si "51 ve daha fazla", %9,9'u "1-5 aralığında" kitap okuduklarını dile getirmişlerdir. Erkek öğrencilerin %19'u "21-50 aralığında", %17,4'ü "1-5 aralığında", %16,5'i "6-10 aralığında", %15,5'i "51 ve daha fazla" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablo 50

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Yılda Ortalama Olarak Okudukları Kitap Sayısı

		Okunan Kitap Sayısı						
		1-5	6-10	11-20	21-50	51 ve daha fazla	Kitap okumam	**Toplam**
5	N	22	27	33	69	61	0	212
	%	10,4	12,7	15,6	32,5	28,8	0,0	100.0
6	N	23	43	72	84	42	3	267
Sınıf								
	%	8,6	16,1	27,0	31,5	15,7	1,1	100.0
7	N	35	27	69	52	17	1	201
	%	17,4	13,4	34,3	25,9	8,5	0,5	100.0
8	N	27	40	39	43	9	5	163
	%	16,6	24,5	23,9	26,4	5,5	3,1	100.0
Toplam	N	107	137	213	248	129	9	843
	%	12,7	16,3	25,3	29,4	15,3	1,1	100.0

Öğrencilerin "Bir yılda ortalama kaç kitap okuyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar sınıf düzeyi faktörü bakımında ele alındığında oranı en fazla olan yanıtın yedinci sınıf öğrencilerinin "11-20 aralığında" (%34,3) yanıtı olduğu belirlenmiştir. Geriye kalan sınıf düzeylerinin en fazla verdikleri yanıt "21-50 aralığında" yanıtıdır. Bu yanıtı beşinci sınıf öğrencilerinin %32,5'i, altıncı sınıf öğrencilerinin %31,5'i ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %26,4'ü vermiştir. Bütün sınıf düzeylerinin en az işaretledikleri seçeneğin "Kitap okumam." seçeneği olduğunu söylemek mümkündür. Kitap okumam seçeneğini sekizinci sınıf öğrencilerinin %3,1'inin, altıncı sınıf öğrencilerinin %1,1'inin, yedinci sınıf öğrencilerinin %0,5'inin ve beşinci sınıf öğrencilerinin hiç tercih etmedikleri sonucuna varılmıştır. "Kitap okumam." seçeneğinin ortaokul öğrenciler tarafından az tercih edilmesi bile büyük bir sorundur. Tablodaki veriler değerlendirildiğinde bir yılda ortalama olarak "1-5 aralığında" kitap okuduğunu beşinci sınıf öğrencilerinin %10,4'ü, altıncı sınıf öğrencilerinin %8,6'sı, yedinci sınıf öğrencilerinin %17,4'ü ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %16,6'sı belirtmiştir. "Bir yılda ortalama kaç kitap okuyorsunuz?" sorusuna "6-10 aralığında"

yanıtını beşinci sınıf öğrencilerinin %12,7'si" altıncı sınıf öğrencilerinin %16,1'i" yedinci sınıfların %13,4'ü ve sekizinci sınıfların %24,5'i vermiştir. Örneklem grubunda beşinci sınıf öğrencilerinin %15,6'sının "11-20 aralığında", %28,8'inin "51 ve daha fazla", altıncı sınıf öğrencilerinin %27'sinin "11-20 aralığında" ve %15,7'sinin "51 ve daha fazla"; yedinci sınıf öğrencilerinin %8,5'inin "51 ve daha fazla"; sekizinci sınıf öğrencilerinin %23,9'unun "11-20 aralığında", %5,5'inin "51 ve daha fazla" seçeneklerini işaretledikleri sonucuna varılmıştır.

Okuma ilgisinin bireyde farklı davranış kalıpları geliştirdiği bilinmektedir. Kitap ve kitap kültürüne duyulan ilgi de bunlardan biridir. Kitaba ilgi duymak ve imkânlar ölçüsünde şahsi bir kütüphane oluşturma fikri okuma alışkanlığı oluşan birçok bireyde görülen bir davranış şeklidir. Okuma kültürüne duyulan ilginin bir göstergesi olarak ders kitapları dışında sahip olunan kitap sayısına ilişkin yöneltilen soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur:

Tablo 51

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ders Kitapları Dışında Kitaplıklarında Bulunan Kitap Sayısı

			Kitaplıklarda Bulunan Kitap Sayısı				
			10 ve daha az	11-50	51-100	101 ve daha fazla	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	108	252	126	38	524
		%	20,6	48,1	24,0	7,3	100.0
	Erkek	N	83	149	48	35	315
		%	26,3	47,3	15,2	11,1	100.0
Toplam		N	191	401	174	73	839
		%	22,8	47,8	20,7	8,7	100.0

Yukarıda verilen tabloda öğrencilerin ders kitapları dışında kitaplığında kaç kitabın bulunduğuyla ilgili verilere yer verilmiştir. Bu verilere göre öğrencilerin %47,8'inin kitaplığında ders kitapları hariç "11-50" aralığında kitabın bulunduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin %22,8'inin kitaplığında ders kitapları dışında "10

ve daha az", %20,7'sinin kitaplığında "51-100" aralığında kitabın bulunduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin %8,7 oranla "101 ve daha fazla" kitabın olduğu seçeneğidir. Bu tabloya bakıldığında sekiz öğrencinin verisinin eklenmediği görülmektedir. Boş bırakıldığı ve birden fazla seçeneğin tercih edilmesinden dolayı sekiz öğrencinin verisi dâhil edilmemiştir.

Tabloya göre öğrencilerin ders kitapları dışında kitaplıklarında bulunan kitapların oranlarının cinsiyet faktörü açısından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok tercih ettiği seçeneğin "11-50" aralığındaki oranın seçildiği söylenebilmektedir. Kız öğrencilerin %48,1'i, erkek öğrencilerin ise %47,3'ü kitaplıklarında ders kitapları hariç "11-50" aralığında kitap bulunduğunu ifade etmişlerdir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin ise "101 ve daha fazla" aralığındaki seçeneğin olduğu tespit edilmiştir. Bu seçeneği erkek öğrencilerin %11,1'i, kız öğrencilerin ise %7,3'ü tercih etmiştir. 10 ve daha az seçeneğini erkek öğrencilerin %26,3'ü kız öğrencilerin %20,6'sı seçmiştir. Ders kitapları dışında kitaplığında 51-100 aralığında kitap bulunduğunu kız öğrencilerin %24'ü erkek öğrencilerin ise %15,2'si belirtmiştir. Sonuçlar öğrenci kitlesinin yaş aralığı düşünüldüğünde ortalama değerler olarak kabul edilebilir niteliktedir.

Tablo 52

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Ders Kitapları Dışında Kitaplıklarında Bulunan Kitap Sayısı

			Kitaplıklarda Bulunan Kitap Sayısı				
			10 ve daha az	11-50	51-100	101 ve daha fazla	**Toplam**
Sınıf	5	N	42	99	47	21	209
		%	20,1	47,4	22,5	10,0	100.0
	6	N	60	129	49	28	266
		%	22,6	48,5	18,4	10,5	100.0
	7	N	45	96	43	16	200
		%	22,5	48,0	21,5	8,0	100.0
	8	N	44	77	35	8	164
		%	26,8	47,0	21,3	4,9	100.0
Toplam		N	191	401	174	73	839
		%	22,8	47,8	20,7	8,7	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin kitaplıklarında ders kitapları haricinde bulunan kitapların oranları sınıf düzeyi değişkeni bakımından değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinde en çok verilen yanıtla genel toplamda verilen yanıtın aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu yanıt "11-50" aralığıdır. Bu yanıtın sınıf düzeyleri bakımından verilme oranı incelendiğinde en çok altıncı sınıf öğrencileri tarafından bu yanıtın verildiği görülmektedir. Bu oran %48,5'tir. Bu oranı %48'le yedinci sınıf öğrencilerinin, %47,4'le beşinci sınıf öğrencilerinin verdiği yanıt izlemektedir. "11-50" aralığındaki yanıtı en az %47 oranla sekizinci sınıfların verdiği görülmektedir. Bu soru için en az işaretlenen seçeneğin bütün sınıf düzeylerinde aynı olduğu belirlenmiştir. Bu seçenek "101 ve daha fazla" seçeneğidir. Bu seçenek en fazla %10,5 oranıyla altıncı sınıflar tarafından işaretlendiği tespit edilmiştir. En az ise %4,9 oranıyla sekizinci sınıflar tarafından tercih edilmiştir. Geriye kalan sınıf düzeylerinde bu seçeneğin tercih edilme oranına bakıldığı zaman beşinci sınıfların %10'unun, yedinci sınıfların %8'inin tercih ettiği görülmektedir. Tablo incelendiğinde "Ders

kitaplarınız dışında kitaplığınızda kaç kitap bulunmaktadır?" sorusuna beşinci sınıfların %20,1'i "10 ve daha az", %22,5'i "51-100"; altıncı sınıfların %22,6'sı "10 ve daha az", %18,4'ü "51-100"; yedinci sınıfların %22,5'i "10 ve daha az", %21,5'i "51-100"; sekizinci sınıfların %26,8'i "10 ve daha az", %21,3'ü "51-100" yanıtını verdikleri sonucuna varılmıştır. Soruda özellikle "ders kitabı" dışı vurgusunun yapılması zorunlu yapılan okuma ve materyal seçimine ilişkin bulgu toplama amacını taşımaktadır. Elde edilen sonuçların öğrencilerin çoğunlukla "11-50" aralığında olması bu yaş grubunun kişisel kütüphane oluşturma fikrine önemli oranda sahip olmaya başladığının göstergesi olarak kabul edilmelidir.

Öğrencilerin okuma alışkanlığının bir göstergesi olarak kişisel kütüphane oluşturmaya çalışması kadar sahip oldukları kitap sayısını yeterli bulup bulmama duygusu da belirlenmeye çalışılmıştır. Bu veriye ait olan bulgular aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 53

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitaplıklarındaki Kitap Sayısını Yeterli Bulma Durumu

			Kitaplıklardaki Kitap Sayısını Yeterli Bulma Durumu			
			Evet	Hayır	Kısmen	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	276	120	134	530
		%	52,1	22,6	25,3	100.0
	Erkek	N	213	44	60	317
		%	67,2	13,9	18,9	100.0
Toplam		N	489	164	194	847
		%	57,7	19,4	22,9	100.0

Yukarıda verilen tabloda "Kitaplığınızdaki kitap sayısını yeterli buluyor musunuz?" sorusunun verileri verilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan öğrencilerin %57,7'sinin kitaplığındaki kitapları yeterli buldukları, %22,9'unun kitaplığındaki verileri kısmen yeterli buldukları, %19,4'ünün ise kitaplığındaki kitapları yeterli bulmadıkları söylenebilmektedir.

Kitaplığındaki kitapları yeterli bulma durumları öğrencilerin cinsiyetlerine göre incelendiğinde erkek öğrencilerin %67,2'sinin, kız öğrencilerin ise %52,1'inin kitaplığındaki kitapları yeterli bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu soruya kız öğrencilerin %25,3'ü, erkek öğrencilerin %18,9'unun kitaplığındaki kitapları kısmen yeterli bulduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin %22,6'sı erkek öğrencilerin %13,9'u mevcut kitap sayısını yeterli bulmadığı cevabını vermiştir.

Tablo 54

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitaplıklarındaki Kitap Sayısını Yeterli Bulma Durumu

			Kitaplıklardaki Kitap Sayısını Yeterli Bulma Durumu			
			Evet	Hayır	Kısmen	**Toplam**
Sınıf	5	N	140	29	44	213
		%	65,7	13,6	20,7	100.0
	6	N	158	47	63	268
		%	59,0	17,5	23,5	100.0
	7	N	113	43	46	202
		%	55,9	21,3	22,8	100.0
	8	N	78	45	41	164
		%	47,6	27,4	25,0	100.0
Toplam		N	489	164	194	847
		%	57,7	19,4	22,9	100.0

Ortaokul öğrencilerinin kitaplığındaki kitap sayılarını yeterli bulma durumları sınıf düzeyleri açısından değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinde en fazla verilen yanıtın "Evet" olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde en fazla "Evet" yanıtını veren sınıf düzeyinin %65,7'yle beşinci sınıflar, en az "Evet" yanıtını veren sınıf düzeyinin ise yarıya yakın (%47,6) bir oranla sekizinci sınıflara ait olduğu sonucuna varılmıştır. "Evet" yanıtında bu sınıfları %59 oranıyla altıncı sınıfların ve %55,9 oranıyla yedinci sınıfların takip ettiği tespit edilmiştir. Sınıf düzeyleri incelendiğinde

en az verilen cevabın bir sınıf düzeyi hariç "Hayır" olduğu görülmektedir. Bu sınıf düzeyinin sekizinci sınıf olduğu görülmektedir. Bu soruya sekizinci sınıf öğrencilerinin %27,4'ü "Hayır" derken %25'i "Kısmen" yanıtını vermiştir. En az verilen "Hayır" cevabı diğer sınıf düzeylerinde incelendiğinde en az %13,6 oranıyla beşinci sınıflarda, en fazla ise %27,4 oranıyla sekizinci sınıflarda görülmektedir. Altıncı sınıflar %17,5 yedinci sınıflar ise %21,3 oranıyla "Hayır" seçeneğini seçmişlerdir. Sınıf düzeyi arttıkça "Hayır" cevabını verenlerin oranının arttığı sonucuna varılmıştır. Tabloya göre öğrencilerin kitaplıklarındaki kitap sayısını "Kısmen yeterli" bulma durumları incelendiğinde en yüksek oranın %25'le sekizinci sınıflarda, en az ise %20,7 oranıyla beşinci sınıflarda verildiği görülmektedir. Kısmen cevabını altıncı sınıflar %23,5 oranıyla yedinci sınıflar ise %22,8 oranıyla seçtikleri belirlenmiştir.

Okuma alışkanlığı kazanmış bireylerde görülen bir davranış şekli de geleceğe dair okuma planları yapmaktır. Örneklem grubundaki öğrencilerin bu özellliğe ait yöneltilen soruya dair verdikleri cevaplar aşağıdaki şekildedir:

Tablo 55

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okumayı Planladıkları Kitaplarla İlgili Okuma Listeleri Oluşturma Durumu

Okuma Listeleri Oluşturma						
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	125	178	227	530
		%	23,6	33,6	42,8	100.0
	Erkek	N	48	98	171	317
		%	15,1	30,9	53,9	100.0
Toplam		N	173	276	398	847
		%	20,4	32,6	47,0	100.0

Tabloya göre örneklemi oluşturan ortaokul öğrencilerinin "Okumayı planladığınız kitaplarla ilgili okuma listeleri oluşturuyor musunuz?" sorusuna %47'si "Hayır", %32,6'sı "Bazen" ve %20,4'ü "Evet" cevabını vermiştir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevaplardan elde edilen veriler cinsiyete göre incelendiğinde en fazla %53,9 oranında erkek öğrencilerin "Hayır" yanıtını verdiği söylenebilmektedir. Bu oranı %42,8 oranla kız öğrencilerin "Hayır" yanıtı takip etmektedir. "Hayır" yanıtına en yakın cevap her iki cinsiyette de "Bazen" yanıtının olduğu tespit edilmiştir. Bu seçeneği kız öğrencilerin %33,6'sı, erkek öğrencilerin ise %30,9'u tercih etmiştir. Tabloya bakıldığında her iki cinsiyetin de en az "Evet" seçeneğini tercih ettiği görülmektedir. Kız öğrencilerin %23,6'sı, erkek öğrencilerin %15,1'i "Evet" yanıtını vermiştir. Bulgular öğrencilerin istenen düzeyde bir okuma planı yapma niteliğine sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 56

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okumayı Planladıkları Kitaplarla İlgili Okuma Listeleri Oluşturma Durumu

			Okuma Listeleri Oluşturma			
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Sınıf	5	N	53	81	79	213
		%	24,9	38,0	37,1	100.0
	6	N	55	93	120	268
		%	20,5	34,7	44,8	100.0
	7	N	34	56	112	202
		%	16,8	27,7	55,4	100.0
	8	N	31	46	87	164
		%	18,9	28,0	53,0	100.0
Toplam		N	173	276	398	847
		%	20,4	32,6	47,0	100.0

Elde edilen bulgular sınıf düzeyi açısından değerlendirildiğinde yedinci sınıfların %55,4'ünün ve sekizinci sınıfların %53'ünün okumayı planladıkları kitaplarla ilgili okuma listeleri oluşturmadıkları yanıtını verdikleri anlaşılmaktadır. Bu oranları %44,8 oranla altıncı sınıfların "Hayır", %38'le beşinci sınıfların "Bazen" ve %37,1'le yine beşinci sınıfların "Hayır" oranları izlemektedir. Tabloda görüldüğü gibi bütün sınıf düzeylerinde en az tercih edilen seçeneğin "Evet" olduğu tespit edilmiştir. En çok evet okumayı planladığım kitaplarla ilgili kitap listeleri oluşturuyorum ifadesini %24,9 oranıyla beşinci sınıfların dile getirdiği görülmektedir. Bu oranı %20,5 oranıyla altıncı sınıflar ve %18,9 oranıyla sekizinci sınıflar izlemektedir. Bu yanıtı en az ise %16,8 oranıyla yedinci sınıflar vermiştir. Tabloya bakıldığında araştırmaya katılan beşinci sınıfların %38'i ve altıncı sınıfların %34,7'si okumayı planladıkları kitaplarla ilgili bazen okuma listeleri oluşturduklarını ifade etmişlerdir. Bu oranları %28 oranıyla sekizinci sınıflar ve %27,7 oranıyla yedinci sınıflar izlemektedir.

Okuma ilgi ve alışkanlığının ortaya çıkmasını birçok faktör etkilemektedir. İlginin harekete geçmesini sağlayan unsurları belirlemek için öğrencilere kitap seçimlerini etkileyen faktörler sorusu yöneltilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 57'de sunulmuştur:

Tablo 57

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitabı Seçmelerini Etkileyen Faktörler

			Kitap Seçmeyi Etkileyen Faktörler							
			Kitabın adı	Kitabın yazarı	Kitabın türü	Kitabın görsel unsurları	Kitabın sayfa sayısı	Kitabın satış oranının yüksek olması	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	41	30	327	52	14	27	38	529
		%	7,8	5,7	61,8	9,8	2,6	5,1	7,2	100.0
	Erkek	N	30	14	200	34	21	5	12	316
		%	9,5	4,4	63,3	10,8	6,6	1,6	3,8	100.0
Toplam		N	71	44	527	86	35	32	50	845
		%	8,4	5,2	62,4	10,2	4,1	3,8	5,9	100.0

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin bir kitabı okumaları için seçmelerinde en çok etkili olan faktörün %62,4 oranıyla "Kitabın türü" olduğu görülmektedir. "Kitap türü"nün oranı diğer faktörlerin oranıyla kıyaslandığında aralarında çok fazla bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu orana en yakın oranın %10,2'yle "Kitabın görsel unsurları" olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin bir kitabı seçmelerinde en az etkili olan faktörün "Kitabın satış oranının yüksek olması" (%3,8) olduğu belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin bir kitabı seçmelerinde %8,4'ü "Kitabın adının", %5,2'si "Kitabın yazarının" ve %4,1'inin "Kitabın sayfa sayısının" etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Geriye kalan %5,9'luk oranındaki kişi "Diğer" yanıtını vermiştir. "Diğer" yanıtını veren öğrencilerin %52'si bir kitabı okumaları için etkili olan faktörün "Kitabın konusu" olduğunu belirtmişlerdir. Bu seçenekte üç öğrenci "konunun yanında akıcılığın", dört öğrencin "sadece akıcılığın" etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bu soruya "Diğer yanıtını veren öğrencilerin %26'sı "kitabın içeriğinin, kitabın eğlenceli olmasının, kitabın içindeki maceranın, kitabın arka tarafında yazan tanıtımın veya yazının, hem kitabın yazarının hem de kitabın adının, kitabın arkasında yazan olayın, kitabın bilgilendirici olmasının, diğer

okuyucuların yorumlarının, kitabın fiyatının ve içindeki olayı ilgi çekici olmasının" etkili olduğunu açıklamışlardır. Bu soruya bir öğrenci herhangi bir faktör belirtmeden yüzeysel olarak kitabın güzel olması şeklinde bir açıklama yapmıştır. Bu cevaplar genel anlamda tek bir seçeneği işaretlemek istemeyen öğrencilerin durumunu yansıtır görünmektedir. Diğer yanıtını veren üç öğrencinin herhangi bir açıklama yapmadığı tespit edilmiştir. Bu sorunun verilerine iki öğrencinin verisi işlenmemiştir. Bu durumun sebebi yönerge dışına çıkıp bir seçenekten fazla seçenek seçildiği için verileri bu sorunun analizine dâhil edilmemiştir.

Elde edilen bulgular çerçevesinde öğrencilerin kitap seçmelerini etkilen faktörlerin cinsiyet değişkeni bakımından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin bir kitabı seçmelerinde en çok etkili olan faktörün "Kitabın türü" olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %63,3'ü, kız öğrencilerin %61,8'i bir kitabı okumak için seçimlerinde kitabın türünün etkili olduğunu belirtmişlerdir. Fakat kız ve erkek öğrencilerin bir kitabı seçmelerinde en az etkili olan faktörün değiştiği görülmektedir. Kız öğrencilerin bir kitabı seçmelerinde en az etkili olan faktör "Kitabın sayfa sayısı" (%2,6), erkek öğrencilerde ise "Kitabın satış oranının yüksek olması"dır (%1,6). Tablo incelendiğinde bir kitabı seçmelerinde erkek öğrencilerin %9,5'i, kız öğrencilerin %7,8'i "Kitabın adı"nın; kız öğrencilerin %5,7'si, erkek öğrencilerin %4,4'ü "Kitabın yazarı"nın; erkek öğrencilerin %10,8'i, kız öğrencilerinin %9,8'i "Kitabın görsel unsurları"nın; erkek öğrencilerin %6,6'sı, "Sayfa sayısı"nın; kız öğrencilerin %5,1'i "Kitabın satış oranı"nın yüksek olmasının seçimlerini etkilediklerini söylemektedir. Geriye kalan kız ve erkek öğrencilerin "Diğer" yanıtını verdikleri tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin %7,2'si erkek öğrencilerin %3,8'i "Diğer" yanıtını vermişlerdir.

Tablo 58

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitabı Seçmelerini Etkileyen Faktörler

			Kitap Seçmeyi Etkileyen Faktörler							
			Kitabın adı	Kitabın yazarı	Kitabın türü	Kitabın görsel unsurları	Kitabın sayfa sayısı	Kitabın satış oranının yüksek olması	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	27	8	130	22	8	6	12	213
		%	12,7	3,8	61,0	10,3	3,8	2,8	5,6	100.0
	6	N	20	14	172	24	15	9	12	266
		%	7,5	5,3	64,7	9,0	5,6	3,4	4,5	100.0
	7	N	13	8	137	18	6	7	13	202
		%	6,4	4,0	67,8	8,9	3,0	3,5	6,4	100.0
	8	N	11	14	88	22	6	10	13	164
		%	6,7	8,5	53,7	13,4	3,7	6,1	7,9	100.0
Toplam		N	71	44	527	86	35	32	50	845
		%	8,4	5,2	62,4	10,2	4,1	3,8	5,9	100.0

Bir kitabı okumak için etkili olan faktörler sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde bütün sınıf seviyelerinde en fazla tercih edilen yanıtın "Kitabın türü" olduğunu söylemek mümkündür. Bu seçeneği en fazla %67,8'le yedinci sınıfların en az ise %53,7'yle sekizinci sınıfların tercih ettiği görülmektedir. Geriye kalan sınıf düzeylerinden beşinci sınıfların %61'i, altıncı sınıfların %64,7'si bu seçeneği seçmiştir. Öğrencilerin bir kitabı okumak için seçmelerinde etkili olan faktörlerden biri olan "Kitabın adı"nı en fazla %12,7'yle beşinci sınıflar, en az ise %6,4'le yedinci sınıflar tercih etmiştir. Ayrıca bu seçeneği altıncı sınıfların %7,5'inin, sekizinci sınıfların %6,7'sinin işaretlediği görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi bir kitabı okumak için en az etkili olan faktörler sınıf seviyesine göre farklılık göstermektedir. Öğrencilerin bir kitabı seçmelerinde en az etkili olan faktörler sınıf seviyesine göre incelendiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %2,8'le, altıncı sınıf öğrencilerinin %3,4'le "Kitabın satış oranının yüksek olması"; yedinci sınıf öğrencilerinin %3'le, sekizinci sınıf öğrencilerinin %3,7'yle "Kitabın sayfa sayısı"dır. Bir kitabın seçilmesinde etkili olan faktörlerden biri de kitabın yazarıdır. Bu faktörü diğer sınıf düzeylerine oranla en fazla tercih eden sınıf düzeyinin sekizinci sınıflar

(%8,5) olduğu sonucuna varılmıştır. Beşinci sınıf öğrencilerinin %3,8'i, altıncı sınıf öğrencilerinin %5,3'ü ve yedinci sınıf öğrencilerinin %4'ü bir kitabı seçmelerinde kitabın yazarının etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Tablo incelendiğinde kitabın "Görsel unsurları" faktörünü beşinci sınıfların %10,3'ü, altıncı sınıfların %9'u, yedinci sınıfların %8,9'u ve sekizinci sınıfların %13,4'ü işaretlemiştir. Geriye kalan faktörler sınıf düzeyleri bakımından incelendiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %3,8'i, altıncı sınıf öğrencilerinin %5,6'sı "Kitabın sayfa sayısı"nı; yedinci sınıf öğrencilerinin %3,5'i, sekizinci sınıf öğrencilerinin %6,1'i "Kitabın satış oranının yüksek olması"nı tercih gerekçeleri olarak göstermişlerdir. Geriye kalan oranların "Diğer" yanıtına ait olduğu tespit edilmiştir. Bu seçeneği beşinci sınıfların %5,6'sı, altıncı sınıfların %4,5'i, yedinci sınıfların %6,4'ü ve sekizinci sınıfların %7,9'u tercih etmiştir.

Bireylerin okuma eylemini gerçekleştirmesi pek çok nedene dayanabilmektedir. Okuma alışkanlığının oluşmasında bireysel ilginin yanında farklı motivasyon kaynaklarının da olabileceği düşünülerek ortaokul öğrencilerinin kitap okuma sebeplerine ilişkin bir soru yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur:

Tablo 59

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okuma Sebepleri

		Kitap Okuma Sebepleri						
		Annem, babam ve öğretmenlerim İstediği için okurum	Keyif aldığım için okurum	Sınavlarda sorumlu olduğum/ ödev olarak verildiği için okurum	Bilgi edinmek için okurum	Kendimi geliştirmek için okurum	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız N	39	248	13	52	161	15	528
	%	7,4	47,0	2,5	9,8	30,5	2,8	100.0
	Erkek N	60	112	9	46	85	5	317
	%	18,9	35,3	2,8	14,5	26,8	1,6	100.0
Toplam	N	99	360	22	98	246	20	845
	%	11,7	42,6	2,6	11,6	29,1	2,4	100.0

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde "Neden kitap okuyorsunuz?" sorusuna öğrencilerin en çok "Keyif aldığım için okurum." (%42,6) yanıtını verdikleri görülmüştür. Bu oranı %29,1'le "Kendimi geliştirmek için okurum." yanıtının takip ettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin "Annem, babam ve öğretmenlerim istediği için okurum." (%11,7) yanıtıyla "Bilgi edinmek için okurum." (%11,6) yanıtının oranı birbirine yakındır. Öğrencilerin en az tercih ettiği seçeneğin %2,4'le "Diğer" seçeneği olduğu belirlenmiştir. "Neden kitap okuyorsunuz?" sorusuna "Diğer" yanıtını veren öğrenciler yaptıkları açıklamalarda "ailelerinden uzaklaşabilmek için, sıkıldıkları ve eğlenebilmeleri için, boş zamanlarını değerlendirebilmek için, paragraf sorularını daha iyi anlamak için, okumalarını geliştirmek ve kitaptaki kelimeleri öğrenmek için ve boş zamanlarını değerlendirmek için okuduklarını" ifade etmişlerdir. "Diğer" yanıtını veren üç öğrencinin birden çok açıklama yaptığı tespit edilmiştir. Bu öğrenciler "hem anne/babaları istedikleri için hem bilgi edinmek için hem kendini geliştirmek için hem okumalarının gelişmesi için hem de keyif almak için okuduklarını" açıklamışlardır. Bu soruda "Diğer" yanıtını işaretleyen bir öğrenci kitap okuma sebebinin "kitabın türüne göre değiştiğini"; başka bir öğrenci "sebebini bilmediğini, bir anda okuyası geldiğini" belirtmiştir. Geriye kalan üç öğrenci "genelde sevdiğim türdense kendi isteğim ama

ailem ve hocalarda öneriyor", "istediğimde", "ablam sayesinde" açıklamalarını yapmışlardır. **"**Diğer" yanıtından sonra en az verilen yanıtın "Sınavlarda sorumlu olduğum/ödev olarak verildiği için okurum" (%2,6) yanıtı olmuştur. Öğrencilere yöneltilen bu sorunun analizine iki öğrencinin verisi bir seçenekten fazla seçeneği işaretledikleri için eklenmemiştir. Verilen cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde okuma gerekçisinin keyif alma ve görev odaklı/fayda bekleme başlıklarında yoğunlaştığını söylemek mümkündür.

Tabloya göre öğrencilerin kitap okuma sebepleri cinsiyet değişkeni bakımından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok "keyif aldıkları için" okuma yaptıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Kız öğrencilerin yarıya yakını (%47), erkek öğrencilerin ise %35,3'ü bu yanıtı vermiştir. Ancak kız ve erkek öğrencilerin en az okuma yapma sebepleri farklılık göstermektedir. Kız öğrenciler en az okuma yapma sebeplerini "Sınavlarda sorumlu olduğum/ ödev olarak verildiği için" (%2,5), erkek öğrenciler ise "Diğer" (%1,6) yanıtını vermişlerdir. Erkek öğrencilerin "sınavlarda sorumlu olduğum/ödev olarak verildiği için" (%2,8) yanıtının oranıyla kız öğrencilerin "Diğer" (%2,8) yanıtının oranın birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. Tablo incelendiğinde "Annem, babam ve öğretmenlerim istediği için okurum." yanıtını erkek öğrencilerin %18,9'unun, kız öğrencilerin %7,4'ünün verdiği görülmektedir. Bu oranlardan yola çıkarak erkek öğrencilerin okuma yapmasını anne, baba ve öğretmenlerin; kız öğrencilere oranla daha çok etkiledikleri yorumunu yapmak mümkündür. Kitap okuma sebebi olarak "Kendini geliştirmek için" okuduklarını kız öğrenciler %30,5 erkek öğrenciler %26,8; "Bilgi edinmek için" ise erkek öğrencilerin %14,5'i kız öğrencilerin %9,8'i öne çıkarmıştır.

Tablo 60

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okuma Sebepleri

			Kitap Okuma Sebepleri						
			Annem, babam ve öğretmenlerim istediği için okurum	Keyif aldığım için okurum	Sınavlarda sorumlu olduğum/ ödev olarak verildiği için okurum	Bilgi edinmek için okurum	Kendimi geliştirmek için okurum	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	22	87	4	41	58	1	213
		%	10,3	40,8	1,9	19,2	27,2	0,5	100.0
	6	N	31	110	4	28	88	7	268
		%	11,6	41,0	1,5	10,4	32,8	2,6	100.0
	7	N	31	80	9	11	64	6	201
		%	15,4	39,8	4,5	5,5	31,8	3,0	100.0
	8	N	15	83	5	18	36	6	163
		%	9,2	50,9	3,1	11,0	22,1	3,7	100.0
Toplam		N	99	360	22	98	246	20	845
		%	11,7	42,6	2,6	11,6	29,1	2,4	100.0

Öğrencilerin sınıf düzeyleri açısından kitap okuma sebepleri incelendiğinde sınıf düzeylerinin hepsinde en fazla tercih edilen seçeneğin "Keyif aldığım için okurum." olduğu görülmektedir. Bu seçeneğin en fazla yarıdan fazla oranla (%50,9) sekizinci sınıflar tarafından seçildiği, en az ise %39,8 oranla yedinci sınıflar tarafından seçildiği sonucuna varılmıştır. Geriye kalan sınıf düzeylerinin bu seçeneği tercih etme oranları incelendiğinde beşinci sınıfların %40,8'i, altıncı sınıfların %41'inin tercih ettiği görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin "Neden kitap okuyorsunuz?" sorusuna en az verilen yanıtlar sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde yanıtların sınıf düzeyine göre değiştiği söylenebilmektedir. Beşinci sınıf öğrencilerinin %0,5'i "Diğer", altıncı sınıf öğrencilerinin %1,5'i "Sınavlarda sorumlu olduğum/ödev olarak verildiği için okurum."; yedinci sınıf öğrencilerinin %3'ü "Diğer"; sekizinci sınıflar %3,1'i "Sınavlarda sorumlu olduğum/ödev olarak verildiği için okurum." demektedirler. Öğrencilerin "Anne, baba ve öğretmenleri istedikleri için okuma sebepleri" sınıf

düzeyleri bakımından incelendiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %10,3'ü, altıncı sınıf öğrencilerinin %11,6'sı, yedinci sınıf öğrencilerinin %15,4'ü ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %9,2'si anne, baba ve öğretmenleri istedikleri için okuduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin en az okuma sebeplerinden biri olan "Sınavlarda sorumlu olduğum/ödev olarak verildiği için okurum." sebebini beşinci sınıf öğrencilerinin %1,9'u ve yedinci sınıf öğrencilerinin %4,5'i tercih etmiştir. "Neden kitap okuyorsunuz?" sorusuna "Bilgi edinmek için okurum." yanıtını en fazla beşinci sınıfların (%19,2) en az ise yedinci sınıfların (%5,5) verdikleri görülmüştür. Geriye kalan sınıf düzeylerinden altıncı sınıfların %10,4'ü, sekizinci sınıfların %11'i bilgi edinmek için kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin keyif aldığım için okurum sebebinden sonra en çok kitap okuma sebepleri "Kendimi geliştirmek için okurum." olduğu tespit edilmiştir. Bu yanıtı en çok altıncı sınıfların (%32,8) en az ise sekizinci sınıfların (%22,1) verdiğini söylemek mümkündür. Ayrıca geriye kalan sınıf düzeylerinden beşinci sınıfların %27,2'si, yedinci sınıfların %31,8'i bilgi edinmek için okuduklarını ifade etmişlerdir.

Okuma eğlence amacıyla yapılabildiği gibi doğrudan bilgi edinmek amacıyla da yapılmaktadır. Bu sebeple okuma eylemi aynı zamanda temel bilgi edinme yollarından biridir ve insanlar bazen "fayda" duygusuyla da okumaktadırlar. Öğrencilerin kitap okumanın sağladığı faydalara ilişkin görüşleri aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 61

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumanın Sağladığı Faydalar

			Kitap Okumanın Sağladığı Faydalar							
			Anlama hızımı arttırıyor	Farklı bakış açıları kazanmamı sağlıyor	Yaratıcı olmamı sağlıyor	Kelime hazinemi geliştiriyor	Diksiyonumun ve telaffuzumun gelişmesini sağlıyor	Sınavlardaki başarımı arttırıyor	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	160	102	70	99	54	35	10	530
		%	30,2	19,2	13,2	18,7	10,2	6,6	1,9	100.0
	Erkek	N	128	44	37	57	24	25	1	316
		%	40,5	13,9	11,7	18,0	7,6	7,9	0,3	100.0
Toplam		N	288	146	107	156	78	60	11	846
		%	34,0	17,3	12,6	18,4	9,2	7,1	1,3	100.0

Tabloya göre öğrenciler kitap okumanın onlara en fazla "Anlama hızlarını arttırmak" noktasında (%34) fayda sağladığını düşünmektedir. Öğrencilerin "Kitap okumanın size nasıl bir fayda sağladığını düşünüyorsunuz?" sorusuna %18,4'ü "Kelime hazinelerini geliştirdiğini", %17,3'ü "Farklı bakış açıları kazandırdığını", %12,6'sı "Yaratıcı olmalarını sağladığını", %9,2'si "Diksiyonun ve telaffuzunu geliştirmelerini sağladığını" ve %7,1'i "Sınavlardaki başarılarını arttırdığını" ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan öğrencilerin bu soruya en az "Diğer" (%1,3) yanıtını vermiş oldukları görülmektedir. "Kitap okumanın size nasıl bir fayda sağladığını düşünüyorsunuz?" sorusuna "Diğer" yanıtını veren öğrencilerin %36,3'ü açıklama olarak "Tabloda verilenlerin hepsi" şeklinde bir açıklama yapmışlardır. "Diğer" yanıtını veren öğrenciler "kitap okumanın iyi hissetmelerini sağladığını, vakit geçirmelerini kolaylaştırdığını ve okuma hızlarını arttırdığını" söylemektedir. Bu soruya "Diğer" yanıtını veren bir öğrenci "Emin olmadığını" belirtmiştir. "Diğer" yanıtını veren öğrencilerin %27,2'si "Kitap okumanın fayda sağladığını düşünmediklerini" ifade etmişlerdir. Yönergeye uymayıp bir seçenek tercih

edebilecekken birden fazla seçenek tercih ettiği için bir öğrencinin verisi işlenmemiştir.

Elde edilen bulgular çerçevesinde "Kitap okumanın size nasıl bir fayda sağladığını düşünüyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar hem kız hem de erkek öğrenciler açısından değerlendirildiğinde kitap okumanın en çok "anlama hızlarını" arttırdıklarını belirtmişlerdir. Bu yanıtı erkek öğrencilerin %40,5'inin kız öğrencilerin %30,2'sinin verdiği görülmektedir. Aynı şekilde her iki cinsiyetin de en az seçtikleri seçeneğin "Diğer" olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin %1,9'u, erkek öğrencilerin ise %0,3'ü "Diğer" yanıtını vermiştir. Tablo incelendiğinde bu soruya "Farklı bakış açıları kazanmamı sağlıyor." yanıtını kız öğrencilerin %19,2'sinin, erkek öğrencilerin ise %13,9'unun; "Yaratıcı olmamı sağlıyor." yanıtını kız öğrencilerin %13,2'sinin, erkek öğrencilerin ise %11,7'sinin; "Kelime hazinemi geliştiriyor." yanıtını kız öğrencilerin %18,7'sinin, erkek öğrencilerin %18'inin; "Diksiyon ve telaffuzumun gelişmesini sağlıyor." yanıtını kız öğrencilerin %10,2'sinin erkek öğrencilerin %7,6'sının; "Sınavlardaki başarımı arttırıyor." yanıtını erkek öğrencilerin %7,9'unun, kız öğrencilerin %6,6'sının verdiği görülmektedir.

Tablo 62

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumanın Sağladığı Faydalar

			Kitap Okumanın Sağladığı Faydalar							
			Anlama hızımı arttırıyor	Farklı bakış açıları kazanmamı sağlıyor	Yaratıcı olmamı sağlıyor	Kelime hazinemi geliştiriyor	Diksiyonumun ve telaffuzumun gelişmesini sağlıyor	Sınavlardaki başarımı arttırıyor	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	82	26	28	51	11	14	1	213
		%	38,5	12,2	13,1	23,9	5,2	6,6	0,5	100.0
	6	N	93	36	45	53	23	17	1	268
		%	34,7	13,4	16,8	19,8	8,6	6,3	0,4	100.0
	7	N	66	40	16	32	25	14	8	201
		%	32,8	19,9	8,0	15,9	12,4	7,0	4,0	100.0
	8	N	47	44	18	20	19	15	1	164
		%	28,7	26,8	11,0	12,2	11,6	9,1	0,6	100.0
Toplam		N	288	146	107	156	78	60	11	846
		%	34,0	17,3	12,6	18,4	9,2	7,1	1,3	100.0

Elde edilen veriler ışığında "Kitap okumanın size nasıl bir fayda sağladığını düşünüyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların sınıf düzeyine göre ele alındığında en çok verdikleri cevabın "Anlama hızımı arttırıyor." cevabı olduğu belirlenmiştir. Bu yanıtı en çok beşinci sınıf öğrencileri (%38,5), en az ise sekizinci sınıf öğrencileri (%28,7) tercih etmiştir. Altıncı sınıf öğrencilerinin %34,7'si, yedinci sınıf öğrencilerinin %32,8'i kitap okumanın anlama hızlarını arttırdıklarını ifade etmişlerdir. Bu oranlara bakıldığında sınıf düzeyi arttıkça oranların azaldığı görülmektedir. Bu soruya en az verilen yanıtın bütün sınıf düzeylerinde aynı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu yanıt "Diğer"dir. "Diğer" yanıtını beşinci sınıf öğrencilerinin %0,5'i, altıncı sınıf öğrencilerinin %0,4'ü, yedinci sınıf öğrencilerinin %4'ü ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %0,6'sı vermiştir. Soruya "Farklı bakış açıları kazanmamı sağlıyor." yanıtını en çok tercih eden sekizinci sınıf öğrencilerinin (%26,8)

en az tercih eden ise beşinci sınıf öğrencilerinin (%12,2) olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca altıncı sınıf öğrencilerinin %13,4'ü, yedinci sınıf öğrencilerinin %19,9'u kitap okumanın farklı bakış açıları kazandırdığını belirtmişlerdir. "Farklı bakış açıları kazanmamı sağlıyor." seçeneğinin tercih edilme oranı sınıf düzeyinin artmasıyla artmaktadır. Bu soruya beşinci sınıf öğrencilerinin %13,1'i "Yaratıcı olmamı sağlıyor.", %23,9'u "Kelime hazinemi geliştiriyor.", %5,2'si "Diksiyonumun ve telaffuzumun gelişmesini sağlıyor." ve %6,6'sı "Sınavlardaki başarımı arttırıyor."; altıncı sınıf öğrencilerinin %16,8'i "Yaratıcı olmamı sağlıyor.", %19,8'i "Kelime hazinemi geliştiriyor.", %8,6'sı "Diksiyonumun ve telaffuzumun gelişmesini sağlıyor." ve %6,3'ü "Sınavlardaki başarımın arttırıyor."; yedinci sınıf öğrencilerinin %8'i "Yaratıcı olmamı sağlıyor.", %15,9'u "Kelime hazinemi geliştiriyor.", %12,4'ü "Diksiyonumun ve telaffuzumun gelişmesini sağlıyor." ve %7'si "Sınavlardaki başarımı arttırıyor."; sekizinci sınıf öğrencilerinin %11'i "Yaratıcı olmamı sağlıyor.", %12,2'si "Kelime hazinemi geliştiriyor.", %11,6'sı "Diksiyonumun ve telaffuzumun gelişmesini sağlıyor." ve %9,1'i "Sınavlardaki başarımı arttırıyor." cevabını vermişlerdir. Oranlara bakıldığında "Kelime hazinemi geliştiriyor." seçeneğine ait oranın sınıf düzeyi arttıkça azaldığı tespit edilmiştir.

Bireyler kitap okuma konusunda istekli olsalar da bazı durumlarda çeşitli engellerle karşılaşabilmektedir. Öğrencilerin kitap okumalarına engel olduğunu düşündükleri gerekçelerine ilişkin bulgular aşağıdaki şekildedir:

Tablo 63

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumasına Engel Olan Sebep

		Kitap Okumayı Engelleyen Sebepler								
		Televizyon seyretmeyi tercih etmek	Bilgisayarda ve internette vakit geçirmeyi tercih etmek	Okul ve ödevlerin çok zaman alması	Merkezi sınavlara çalışma	Arkadaşlarla vakit geçirmeyi tercih etmek	Kitaba ulaşmakta sıkıntı yaşamak	Oyun ve spora çok zaman ayırmak	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet Kız	N	28	74	172	117	42	32	36	27	528
	%	5,3	14,0	32,6	22,2	8,0	6,1	6,8	5,1	100.0
Erkek	N	27	49	81	37	24	13	66	19	316
	%	8,5	15,5	25,6	11,7	7,6	4,1	20,9	6,0	100.0
Toplam	N	55	123	253	154	66	45	102	46	844
	%	6,5	14,6	30,0	18,2	7,8	5,3	12,1	5,5	100.0

Elde edilen veriler değerlendirildiğinde öğrencilerin kitap okumasına en çok "Okulun ve ödevlerin çok zaman almasının" (%30) engel olduğu tespit edilmiştir. Kitap okumaya en az "Kitaba ulaşmakta sıkıntı yaşamanın" (%5,3) engel olduğu görülmektedir. Geriye kalan engel oranları incelendiğinde öğrencilerin %18,2'sinin "Merkezi sınavlara çalışma.", %14,6'sının "Bilgisayarda ve internette vakit geçirmeyi tercih etmek.", %12,1'inin "Oyun ve spora çok zaman ayırmak", %7,8'inin "Arkadaşlarla vakit geçirmeyi tercih etmek", %6,5'inin "Televizyon seyretmeyi tercih etmek" yanıtını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Geriye kalan öğrencilerin %5,5'i diğer yanıtını vermiştir. Bu cevaplardan okul derslerine ve merkezi sınavlara çalışmak için ayrılan süre ile kitaba ulaşmada sıkıntı yaşamak seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde yarıdan fazla bir orana ulaşılmaktadır. Bu durum öğrencilerin yarıdan fazlasının zorunluluklar olmazsa kitap okumayı tercih edebileceklerini göstermesi açısından önemlidir. Bu soruya "Diğer" yanıtını veren öğrencilerin %32,6'sı kitap okumalarına engel olan hiçbir şeyin olmadığına değinmişlerdir. Geriye kalan öğrenciler "kardeşlerinin, balık tutmaya çok fazla zaman ayırmalarının, kitap okumayı sevmemelerinin, uyumanın, kitabın içinde bilinmeyen kelimelerin ve sayfa

sayısının fazla olması, resim yapmanın ve resim yapmayı düşünmenin, sınavların ve kardeşlerin, sıkılmalarının, gürültünün, okunacak ortamın bulunmaması, ailenin/akrabaların çok iş vermesinin ve aileye/akrabalara yardım etmenin, kardeşlerin rahatsız etmesi, kardeşlerle ilgilenmenin ve okumayı istememenin" kitap okumalarına engel olduğunu belirtmişlerdir. Bu soruya "Diğer" yanıtını veren öğrencilerden biri "canı istediğinde ve sıkıldığında kırk beş dakika boyunca okuduğunu" ifade etmiştir. Sıkılmak diğer öğrencilerde bir engel teşkil ederken bu öğrencinin kitap okumasını sağlamaktadır. Ayrıca bir öğrenci "kitap türünü kendisinin beğenmesi gerektiğini" ifade etmiştir. Öğrencilerin "Diğer" seçeneğine yazdıkları "kursların olması, test çözme ve güzel sanatlar sınavlarına hazırlanma" açıklamalarından dolayı bu veriler "Merkezi sınavlara çalışma" kategorisine; "yazılılar ve ders çalışma" açıklamalarından dolayı ise bu veriler "Okul ve ödevlerin çok zaman alması" kategorisine aktarılmıştır. Örneklem grubunda yer alan 3 öğrencinin bu veri setine dâhil edilmemesinin sebebi yönergeyi dikkate almayarak bir seçenekten daha fazla seçenek seçmiş olmalarıdır.

Yapılan analizler sonucunda "Kitap okumanıza engel olan sebep nedir?" sorusuna verilen yanıtlar cinsiyete göre incelendiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin kitap okumasına en çok "okul ve ödevlerin çok zaman almasının" engel olduğu görülmektedir. Bu yanıtı kız öğrencilerin %32,6'sı erkek öğrencilerin ise %25,6'sı vermiştir. Ancak kız ve erkek öğrencilerin kitap okumasını engelleyen sebeplerin farklılık gösterdiği görülmektedir. Kız öğrencilerin en az okumalarını engelleyen sebebin %5,1'lik bir oranla "Diğer" seçeneği, erkek öğrencilerin ise en az okumalarını engelleyen sebebin %4,1'lik bir oranla "Kitaba ulaşmakta sıkıntı yaşamak" seçeneği olduğu sonucuna varılmıştır. Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %5,3'ü "Televizyon seyretmeyi tercih etmek", %14'ü "Bilgisayarda ve internette vakit geçirmeyi tercih etmek", %22,2'si "Merkezi sınavlara çalışma", %8'i "Arkadaşlarla vakit geçirmeyi tercih etmek", %6,1'i "Kitaba ulaşmakta sıkıntı yaşamak", %6,8'i "Oyun ve spora çok zaman ayırmak" yanıtını vermişlerdir. Aynı soruya erkek öğrencilerin %8,5'inin "Televizyon seyretmeyi tercih etmek", %15,5'inin "Bilgisayarda ve internette vakit geçirmeyi tercih etmek", %11,7'sinin "Merkezi sınavlara çalışma", %7,6'sının "Arkadaşlarla vakit geçirmeyi tercih etmek", %20,9'unun "Oyun ve spora çok zaman ayırmak" ve %6'sının "Diğer" yanıtını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 64

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumasına Engel Olan Sebep

			Kitap Okumayı Engelleyen Sebepler								
			Televizyon seyretmeyi tercih etmek	Bilgisayarda ve internette vakit geçirmeyi tercih etmek	Okul ve ödevlerin çok zaman alması	Merkezi sınavlara çalışma	Arkadaşlarla vakit geçirmeyi tercih etmek	Kitaba ulaşmakta sıkıntı yaşamak	Oyun ve spora çok zaman ayırmak	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	23	26	79	28	11	7	26	13	213
		%	10,8	12,2	37,1	13,1	5,2	3,3	12,2	6,1	100.0
	6	N	17	43	91	31	26	18	28	14	268
		%	6,3	16,0	34,0	11,6	9,7	6,7	10,4	5,2	100.0
	7	N	13	35	58	19	19	12	29	15	200
		%	6,5	17,5	29,0	9,5	9,5	6,0	14,5	7,5	100.0
	8	N	2	19	25	76	10	8	19	4	163
		%	1,2	11,7	15,3	46,6	6,1	4,9	11,7	2,5	100.0
Toplam		N	55	123	253	154	66	45	102	46	844
		%	6,5	14,6	30,0	18,2	7,8	5,3	12,1	5,5	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin kitap okumalarına engel olan sebeplerin sınıf düzeyi bakımından incelendiğinde en fazla yanıtın %46,6'yla sekizinci sınıf öğrencileri tarafından verilen "Merkezi sınavlara çalışma." olduğu anlaşılmaktadır. Sekizinci sınıflar tarafından verilen en az yanıt ise %1,2'yle "Televizyon seyretmeyi tercih etmek"tir. "Televizyon seyretmeyi tercih etmek." yanıtını diğer sınıf düzeylerinin tercih etme oranları incelendiğinde beşinci sınıfların %10,8'i, altıncı sınıfların %6,3'ü, yedinci sınıfların %6,5'i tercih etmiştir. "Kitap okumanıza engel olan sebep nedir?" sorusuna "Bilgisayarda ve internette vakit geçirmeyi tercih etmek." yanıtını en fazla yedinci sınıfların (%17,5), en az ise sekizincin sınıfların (%11,7) tercih ettiği görülmektedir. Geriye kalan sınıf düzeylerinin bu seçeneği seçme oranı incelendiğinde beşinci sınıfların %12,2'sinin, altıncı sınıfların %16'sının seçtiği tespit edilmiştir. "Okul ve ödevlerin çok zaman alması." seçeneğinin sınıf düzeylerine göre işaretlenme oranları değerlendirildiğinde en fazla %37,1'le beşinci sınıfların işaretlediği, bu oranı sırasıyla %34'le altıncı sınıfların, %29'la yedinci sınıfların, %15,3'le sekizinci sınıfların izlediği sonucuna varılmıştır. Bu soruya "Merkezi sınavlara çalışma." yanıtının verilme oranı sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde beşinci sınıfların %13,1'inin, altıncı sınıfların 11,6'sının, yedinci sınıfların %9,5'inin verdiği görülmektedir. Tablo incelendiğinde beşinci sınıfların %5,2'si, altıncı sınıfların %9,7'si, yedinci sınıfların %9,5'i, sekizinci sınıfların %6,1'i "Arkadaşlarla

birlikte vakit geçirme"nin kitap okumalarına engel olduğunu ifade etmişlerdir. Kitap okumaya engel olan sebeplerden biri de "Kitaba ulaşmakta sıkıntı yaşanması"dır. Bu sebebi beşinci sınıf öğrencilerinin %3,3'ünün, altıncı sınıf öğrencilerinin %6,7'sinin, yedinci sınıf öğrencilerinin %6'sının, sekizinci sınıfların %4,9'unun işaretlemiş olduğu görülmektedir. Oyun ve spora zaman ayırmak sebebini en çok gösteren sınıf düzeyinin yedinci sınıfların (%14,5), en az gösteren sınıf düzeyinin ise altıncı sınıfların (%10,4) olduğu sonucuna varılmıştır. Geriye kalan sınıf düzeylerinin bu seçeneği beşinci sınıfların %12,2'si sekizinci sınıfların %11,7'si seçmiştir.

Kitap okuma alışkanlığının kazandırılması sürecinde öğrencilerin dikkatlerinin çabuk dağılması kitaptan ve okumaktan uzaklaşmalarına sebep olabilmektedir. Bu sebeple öğrencilere kitap okurken dikkatlerini dağıtan unsurların neler olduğu sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki şekildedir:

Tablo 65

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitabı Okurken Dikkatlerinin Dağılmasını Etkileyen Sebep

			Kitap Okurken Dikkatin Dağılmasını Etkileyen Sebepler				
			Gürültü	Kitap okunulan yerin rahat olmaması	Odaklanamama	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	304	41	162	19	526
		%	57,8	7,8	30,8	3,6	100.0
	Erkek	N	171	27	107	8	313
		%	54,6	8,6	34,2	2,6	100.0
Toplam		N	475	68	268	27	839
		%	56,6	8,1	32,1	3,2	100.0

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin %56,6'sı "Kitabı okurken dikkatinizin dağılmasına en çok ne sebep olmaktadır?" sorusuna "Gürültü" yanıtını verirken; %32,1'i "Odaklanamama", %8,1'i "Kitap okunulan yerin rahat olmaması", %3,2'si "Diğer" yanıtını vermişlerdir. "Diğer" yanıtını veren öğrencilerin %25,9'u hiçbir şeyin

dikkatlerini dağıtmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu soruya "Diğer" seçeneğini işaretleyen öğrencilerin %18,5'i "rahatsız edilmek/aile üyeleri tarafından rahatsız edilmek "açıklamasını yapmışlardır. Üç öğrenci "Diğer" seçeneğine hiçbiri açıklama yapmamıştır. Geriye kalan öğrenciler "ödevlerin olması, kitabın sıkıcı olması, sessizlik, bir işlerinin çıkması/ işte çalışıyor olmak, sıkılmak, hem gürültü hem okunan yerin rahatsızlığı, akıllarına oyun oynamanın gelmesi ve bunun da dikkatlerinin dağılmasına sebep olduğu" şeklinde açıklama yapmışlardır. Öğrencilerden biri sebep belirtmek yerine "ortamın huzurlu, sakin ve sessiz olması gerektiğini" ifade etmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen bir öğrencinin cevabı içeriği sebebiyle "Gürültü" seçeneğine aktarılmıştır. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin kitap okurken dikkatlerinin dağılmasına en çok gürültünün etkili olmasının nedeninin yaşadıkları ortamdan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu soruda sekiz öğrencinin verisinin işlenmediği görülmektedir. Hem soru boş bırakıldığı için hem de birden çok seçenek seçtikleri için bu sekiz öğrencinin verisi analize dâhil edilmemiştir.

Öğrencilerin "Kitabı okurken dikkatinizin dağılmasına en çok ne sebep olmaktadır?" sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlar cinsiyet faktörü bakımından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin kitap okurken en çok dikkatlerinin dağılmasına "Gürültü"nün sebep olduğu görülmektedir. Bu seçeneği kız öğrencilerin (%57,8), erkek öğrencilere (%54,6) oranla daha çok tercih ettiği görülmektedir. "Kitabı okurken dikkatinizin dağılmasına en çok ne sebep olmaktadır?" sorusuna "Kitap okunulan yerin rahat olmaması" yanıtını erkek öğrencilerin %8,6'sının, kız öğrencilerin %7,8'inin verdiğini söylemek mümkündür. Tablo incelendiğinde kitap okurken öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına "Odaklanamama"nın sebep olduğunu erkek öğrencilerin %34,2'si, kız öğrencilerin %30,8'i belirtmiştir. Oranlara bakıldığında "Kitap okunulan yerin rahat olmaması" ve "Odaklanamama" yanıtlarını erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla verdikleri görülmektedir. Bu soruya her iki cinsiyetin de en az işaretledikleri yanıtın diğer olduğu tespit edilmiştir. "Diğer" yanıtını kız öğrencilerin %3,6'sı erkek öğrencilerin %2,6'sı tercih etmiştir.

Tablo 66

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitabı Okurken Dikkatlerinin Dağılmasını Etkileyen Sebep

			Kitap Okurken Dikkatin Dağılmasını Etkileyen Sebepler				
			Gürültü	Kitap okunulan yerin rahat olmaması	Odaklanamama	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	138	10	57	4	209
		%	66,0	4,8	27,3	1,9	100.0
	6	N	149	19	91	8	267
		%	55,8	7,1	34,1	3,0	100.0
	7	N	111	12	67	10	200
		%	55,5	6,0	33,5	5,0	100.0
	8	N	77	27	54	5	163
		%	47,2	16,6	33,1	3,1	100.0
Toplam		N	475	68	269	27	839
		%	56,6	8,1	32,1	3,2	100.0

Öğrencilerin "Kitabı okurken dikkatinizin dağılmasına en çok ne sebep olmaktadır?" sorusuna ilişkin yanıtlar sınıf düzeyi bakımından incelendiğinde tüm sınıf düzeylerinde yer alan öğrencilerin kitap okurken dikkatlerinin dağılmasına "Gürültü"nün sebep olduğu görülmektedir. Kitap okurken dikkatlerinin dağılmasına gürültünün sebep olduğunu en çok beşinci sınıf öğrencilerinin (%66), en az ise sekizinci sınıf öğrencilerinin (%47,2) belirttiğini görmek mümkündür. Altıncı sınıf öğrencilerinin %55,8'i, yedinci sınıf öğrencilerinin ise %55,5'i kitap okurken dikkatlerinin dağılmasına gürültünün sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Kitap okurken dikkatin dağılmasına sebep olan gürültünün tercih edilme oranının sınıf seviyesi arttıkça oranın azaldığı belirlenmiştir. Bu soruya en az verilen yanıt bütün sınıf düzeylerinde aynıdır. Bu yanıt "Diğer"dir. Diğer yanıtını beşinci sınıfların %1,9'u, altıncı sınıfların %3'ü, yedinci sınıfların %5'i, sekizinci sınıfların %3,1'i vermiştir. Tablo değerlendirildiğinde "Kitabı okurken dikkatinizin dağılmasına en çok ne sebep olmaktadır?" sorusuna "Odaklanamama" yanıtını en fazla altıncı sınıfların (%34,1),

en az ise beşinci sınıfların (%27,3) verdiği görülmektedir. Bu yanıtı geriye kalan sınıf düzeylerinden biri olan yedinci sınıf öğrencilerinin %33,5'inin, sekizinci sınıf öğrencilerinin ise %33,1'inin verdiğini söylemek mümkündür. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %4,8'i, altıncı sınıf öğrencilerinin %7,1'i, yedinci sınıf öğrencilerinin %6'sı ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %16,6'sı kitap okunulan yerin rahat olmaması yanıtını verdikleri sonucuna varılmıştır. Verilen cevaplar okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde öğrencilere uygun ortamın sağlanması gerektiği gerçeğini ve odaklanma sorunu yaşayan öğrencilere destek olunması gerektiğini de göstermesi açısından önemlidir.

Ortaokul öğrencileri arasında yaygın olarak okunan Türk yazarları belirlemek amacıyla da öğrencilere bir soru yöneltmiştir. Öncelikle öğrencilerin bu soruya cevap verme oranları belirlenmiş ve Tablo 67'de gösterilmiştir:

Tablo 67

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Türk Yazarlara Cevap Verme Durumu

			Soruya Cevap Verme Durumu		
			Cevap veren	Cevap vermeyen	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	479	51	530
		%	90,4	9,6	100.0
	Erkek	N	258	59	317
		%	81,4	18,6	100.0
Toplam		N	737	110	847
		%	87,0	13,0	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin "Türk yazarlardan en çok hangi yazarın kitaplarını okumayı tercih ediyorsunuz?" sorusuna %87'sinin cevap verdiği %13'ünün cevap vermediği belirlenmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetleri açısından cevap verme oranları değerlendirildiğinde kız öğrencilerin %90,4'ünün cevap verdiği %9,6'sının cevap vermediği sonucuna varılmıştır. Erkek öğrencilerin ise %81,4'ünün cevap verdiği %18,6'sının cevap vermediği görülmektedir. Bu oranlara bakıldığı zaman kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha çok cevap verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 68

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Türk Yazarlara Cevap Verme Durumu

Soruya Cevap Verme Durumu					
			Cevap vermiş	Cevap vermemiş	**Toplam**
Sınıf	5	N	178	35	213
		%	83,6	16,4	100.0
	6	N	242	26	268
		%	90,3	9,7	100.0
	7	N	176	26	202
		%	87,1	12,9	100.0
	8	N	141	23	164
		%	86,0	14,0	100.0
Toplam		N	737	110	847
		%	87,0	13,0	100.0

Öğrencilerin cevap verme durumu sınıf düzeyi değişkeni açısından değerlendirildiğinde en çok %90,3'le altıncı sınıf öğrencilerinin soruya cevap verdiği sonucuna varılmıştır. Bu oranı %87,1'le yedinci sınıfların ve %86'yla sekizinci sınıfların takip ettiği belirlenmiştir. Yani altıncı sınıflardan sonra yedinci sınıf ve sekizinci sınıf öğrencileri cevap verdiği tespit edilmiştir. En az ise %83,6'yla beşinci sınıflar soruya cevap vermiştir. Tabloya bakıldığında soruya en çok cevap vermeyenler %16,4'le beşinci sınıfların olduğu görülmektedir. Bu durum beşinci sınıf öğrencilerinin henüz yazar ismi hatırlama konusunda hazırbulunuşluk düzeyinin düşüklüğü ile açıklanabilir. Soruya en az cevap vermeyenler %9,7'yle altıncı sınıflar olduğu belirlenmiştir. Soruya cevap vermeyenlerde geriye %26,9'luk bir oran kalmıştır. Bu oran yedinci ve sekizinci sınıfları içermektedir. Bu oranın %14'ünün sekizinci sınıflara %12,9'unun ise yedinci sınıflara ait olduğu söylenebilmektedir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplar gruplandırıldığında en sık tercih edilen yazarların isimleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Tablo 69

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kitaplarını Okumayı Tercih Ettikleri Türk Yazarlar

Kitaplarını Okumayı Tercih Ettikleri Türk Yazarlar		
Yazar Adı- Soyadı	**Frekans**	**Yüzde**
Beyza Alkoç	127	8,13
Ömer Seyfettin	124	7,93
Sabahattin Ali	84	5,37
Sevim Ak	78	4,99
Zülfü Livaneli	78	4,99
Şermin Yaşar	60	3,84
Yaşar Kemal	59	3,77
Aziz Nesin	49	3,13
İpek Ongun	41	2,62
Behiç Ak	40	2,56
Maral Atmaca	40	2,56
Gülten Dayıoğlu	38	2,43
Mustafa Kemal Atatürk	34	2,17
Aslı Arslan	33	2,11
Elif Şafak	26	1,66
Nazım Hikmet Ran	24	1,53
Rıfat Ilgaz	19	1,21
Varol Yaşaroğlu	19	1,21
Emine Tavuz	18	1,15
Işıl Işık	18	1,15
Fulya Yılmaz	17	1,08
Orhan Veli Kanık	17	1,08
Dilara Keskin	15	0,96
Mehmet Akif Ersoy	15	0,96
Adora Yağmur	14	0,89
Mustafa Orakçı	13	0,83
Nihat Gökmen	13	0,83
Anonim	12	0,76
Ahmet Ümit	11	0,70
Erkan İşeri	11	0,70
Namık Kemal	11	0,70
Tarık Uslu	11	0,70
Sait Faik Abasıyanık	10	0,64
Haluk Can Dizdaroğlu	9	0,57
Ceren Melek	8	0,51
Semih Altan	8	0,51
Hasan Yiğit	7	0,44
Nagihan Gökçe Kabal	7	0,44
Can Dündar	6	0,38
Halide Edip Adıvar	6	0,38
Muzaffer İzgü	6	0,38
Zeynep Sahra	6	0,38
Bahri Loş	5	0,32
Büşra Yılmaz	5	0,32
Loresima	5	0,32
Miraç Çağrı Aktaş	5	0,32
Özdemir Asaf	5	0,32
Serhan Asker	5	0,32
Sinan Akyüz	5	0,32
Ahmet Mithat Efendi	4	0,25
Aşık Veysel Şatıroğlu	4	0,25
Ayşe Kulin	4	0,25
Beyza Aksoy	4	0,25

Tablo 69 *(Devamı)*		
Bilge Karasu	4	0,25
Cahit Sıtkı Tarancı	4	0,25
Fatma Şamata	4	0,25
Habib Bektaş	4	0,25
Koray Avcı Çakman	4	0,25
Yusuf Asal	4	0,25
Ahmet Yılmaz Boyunağa	3	0,19
Ayşe Şengül	3	0,19
Aytül Akal	3	0,19
Bilgin Adalı	3	0,19
Birsen Ekim Özen	3	0,19
Cemal Süreya	3	0,19
Demet Türkmen	3	0,19
Eylül Karataş	3	0,19
Gülnar Kandeyer	3	0,19
Hale Eştürk Altay	3	0,19
Mavisel Yener	3	0,19
Peyami Safa	3	0,19
Reşat Nuri Güntekin	3	0,19
Seda Şener	3	0,19
Süleyman Bulut	3	0,19
Adnan Binyazar	2	0,12
Afet Ilgaz	2	0,12
Ahmet Batman	2	0,12
Ahmet Bilal Yaprakdal	2	0,12
Ahmet Koyuncu	2	0,12
Anıl Basılı	2	0,12
Asude	2	0,12
Aydoğan Yavaşlı	2	0,12
Aziz Sancar	2	0,12
Aziz Sivaslıoğlu	2	0,12
Binnur Şafak Nigiz	2	0,12
Canan Tan	2	0,12
Cengiz Aytmatov	2	0,12
Dilara Pamuk	2	0,12
Elif Özsoyman	2	0,12
Emine Aydın	2	0,12
Erkan Karasoy	2	0,12
Gazanfer Balaban	2	0,12
Hakan Aydın	2	0,12
İclal Aydın	2	0,12
İlyas Kara	2	0,12
Kahraman Tazeoğlu	2	0,12
M. Barış Muslu	2	0,12
Mehtap Fırat	2	0,12
Mert Dikmen, Tolunay Karavar, Haluk Can Dizdaroğlu ve Özgür Öcalan	2	0,12
Miyase Sertbarut	2	0,12
M. Murat Sezer	2	0,12
M. Tolga Uluaydın	2	0,12
Muazzez İlmiye Çığ	2	0,12
Muharrem Buhara	2	0,12
Oğuz Atay	2	0,12
Onur Sancak	2	0,12
Orhan Kemal	2	0,12

Tablo 69 *(Devamı)*		
Orhan Pamuk	2	0,12
Öznur Yıldırım	2	0,12
Rüya Gündüzhev	2	0,12
Selin Solaris	2	0,12
Süleyman Ezber	2	0,12
Tanşıl Kılıç	2	0,12
Yalvaç Ural	2	0,12
Yusuf Çelebi	2	0,12
Zeynep Cemali	2	0,12
Zeynep Sey	2	0,12
Adalet Ağaoğlu	1	0,06
Ahmet Akar	1	0,06
Ahmet Hamdi Tanpınar	1	0,06
Ahmet Rasim	1	0,06
Ahmet Şerif İzgören	1	0,06
Ali Irmak	1	0,06
Ali İbrahim Öz	1	0,06
Ali Osman Atak	1	0,06
Almila Aydın	1	0,06
Asena Meriç	1	0,06
Atilla İlhan	1	0,06
Aysel Ürün	1	0,06
Ayşen İnci	1	0,06
Ayşenur Yıldız	1	0,06
Ayşe Sarısayın	1	0,06
Banu Kopuz Algül	1	0,06
Barış Çelimli	1	0,06
Büşra Küçük	1	0,06
Can Yücel	1	0,06
Celal Üster	1	0,06
Cengiz Erşahin	1	0,06
Ceren Kerimoğlu	1	0,06
Ceyda Vardar	1	0,06
Çetin Öner	1	0,06
Defne Ongun Müminoğlu	1	0,06
Demirhan Kadıoğlu	1	0,06
Dilek Cesur	1	0,06
Doğan Cüceloğlu	1	0,06
Doğukan Adal	1	0,06
Ebru Kantaş	1	0,06
Emine Yavuz	1	0,06
Ender Haluk Derince	1	0,06
Erdal Çakıcıoğlu	1	0,06
Erdal Kara	1	0,06
Erol Büyükmeriç	1	0,06
Ethem Alpaydın	1	0,06
Fakir Baykurt	1	0,06
Fatih Erdoğan	1	0,06
Fatih Tuncay	1	0,06
Fazıl Say	1	0,06
Feride Çiçekoğlu	1	0,06
Ferit Edgü	1	0,06
Fikret Eroğlu	1	0,06
Füruzan	1	0,06
Göksal Aslan	1	0,06
Gülben Sakar	1	0,06

Tablo 69 *(Devamı)*		
Gülseren Budayıcıoğlu	1	0,06
Gülten Akın	1	0,06
Hasan Ali Yücel	1	0,06
Hasan Topdemir	1	0,06
Hatice Feyza Didin	1	0,06
Hirai Zerdüş	1	0,06
İlber Ortaylı	1	0,06
İlkay Midilliç	1	0,06
İlknur Altıntaş	1	0,06
İlknur Yatır Günsan	1	0,06
İsmail Hardal	1	0,06
Kaan Murat Yanık	1	0,06
Kadriye Bakşi	1	0,06
Kayahan Demir	1	0,06
Kazım Karabekir	1	0,06
Kerem Işık	1	0,06
Kolektif	1	0,06
Mehmet Ali Çiçekçi	1	0,06
Mehmet Deniz	1	0,06
Mehmet Emin Yurdakul	1	0,06
Mehmet Güler	1	0,06
Mehmet Kemal Erdoğan	1	0,06
Mert Arık	1	0,06
Mert Aslan	1	0,06
Meryem Fehime Oruç	1	0,06
Mesut Güler	1	0,06
Mikdat Yıldız	1	0,06
Mustafa Hakkı Kurt	1	0,06
Mustafa Koçyiğit	1	0,06
Müjde Aklanoğlu	1	0,06
Mümin Sekman	1	0,06
Nacide Berber	1	0,06
Nazlı Seyyah	1	0,06
Nebih Nafile	1	0,06
Necdet Neydim	1	0,06
Neslihan Acu	1	0,06
Nevra Nergiz	1	0,06
Nilay Yılmaz	1	0,06
Nilgün Ilgaz	1	0,06
Niran Elçi	1	0,06
Özkan Öze	1	0,06
Polat Onat	1	0,06
Rami Fatih	1	0,06
R. Melih Kuran	1	0,06
Salih Uyan	1	0,06
Selcen Yüksel Arvas	1	0,06
Selim Gündüzalp	1	0,06
Sena Nur Işık	1	0,06
Seran Demiral	1	0,06
Sevgi Atlıhan	1	0,06
Sevgi Saygı	1	0,06
Seyit Kemal Karaalioğlu	1	0,06
Sinan Yaşar	1	0,06
Şebnem Pişkin	1	0,06
Tezgül Şahin	1	0,06
Toprak Işık	1	0,06

Tablo 69 *(Devamı)*		
Tuğba Özdemir	1	0,06
Tuna Duran	1	0,06
Ümit İhsan	1	0,06
Yasemin Teres	1	0,06
Yekta Kopan	1	0,06
Yılmaz Erdoğan	1	0,06
Yılmaz Özdil	1	0,06
Yiğit Recep Efe	1	0,06
Yunus Emre	1	0,06
Yusuf Çelebi ve İkbal Yıldırım	1	0,06
Yusuf Demir	1	0,06
Ziya Gökalp	1	0,06
TOPLAM	**1562**	**100**

Araştırmaya katılan öğrencilerin "Türk yazarlardan en çok hangi yazarın kitaplarını okumayı tercih ediyorsunuz?" sorusuna %86,9 oranında yanıt verdikleri belirlenmiş ancak öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar değerlendirildiğinde öğrencilerin vermiş oldukları bazı yanıtlar tablo 69'a eklenmemiştir. Bu durumun sebebi öğrencilerin yazılarının okunamaması sebebiyle yazar isminin netleştirilememesi, bazı yazarların sadece Watpatt uygulamasında yazması sebebiyle basılı bir eserinin olmaması, yazmış oldukları yazarın çevirmen, çizer ve editör olması ancak basılı bir eserlerinin olmaması, yazmış oldukları yazarın basılı herhangi bir kitabı olmaması, yazmış oldukları yazarın ders kitabı yazarı olması ve bu yazarın basılı herhangi bir eseri olmaması gibi gerekçelere dayanmaktadır. Ayrıca yazar yerine yayınevi ismi veren öğrencilerin de cevapları değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bunlara ek olarak bazı popüler sporcularlın hayatı ile ilgili yazılan eserlerde yazar ismi yerine sporcu isminin yazılması da yazar isminin belirlenmesini engellemiştir. Her ne kadar Tablo 69'a eklenmeyen veri olsa da öğrencilerin liste verilmeden kitaplarını okumayı tercih ettikleri Türk yazarları yazmış olmaları okuma kültürüne sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca yaşanan depremden sonra öğrencilerin okumayı bir liman olarak gördükleri söylenebilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin "Türk yazarlardan en çok hangi yazarın kitaplarını okumayı tercih ediyorsunuz?" sorusuna vermiş oldukları yanıtların oranları yukarıdaki tabloda verilmiştir. Tablo 69 incelendiğinde öğrencilerin en çok okumayı tercih ettikleri Türk yazarların ilk beşinin Beyza Alkoç, Ömer Seyfettin, Sabahattin Ali, Sevim Ak ve Zülfü Livaneli olduğu görülmektedir. Sevim Ak ile Zülfü Livaneli'nin tercih edilme oranının aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu yazarların hem

Türk edebiyatının klasikleşmiş isimlerinden hem de popüler yazarlardan oluştuğunu görmek mümkündür. Beyza Alkoç'un öğrenciler tarafından tercih edilme sebebinin özellikle çocuklar/ ergenler için yazan bir yazar olmasından da kaynaklandığı düşünülebilir.

Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettikleri Türk yazarların dışında yabancı yazarlara ilişkin tercihleri de sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar için öncelikle soruya cevap verilme oranı belirlenmiş ve aşağıda sunulmuştur:

Tablo 70

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Yabancı Yazarlara Cevap Verme Durumu

Soruya Cevap Verme Durumu					
			Cevap veren	Cevap vermeyen	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	391	139	530
		%	73,8	26,2	100.0
	Erkek	N	229	88	317
		%	72,2	27,8	100.0
Toplam		N	620	227	847
		%	73,2	26,8	100.0

Öğrencilerin "Yabancı yazarlardan en çok hangi yazarın kitaplarını okumayı tercih ediyorsunuz?" sorusuna cevap verme durumlarına yönelik olan bulgular incelendiğinde, %73,2 gibi büyük bir çoğunlukla cevap verildiği, %26,8 oranında ise cevap verilmediği görülmektedir. Türk yazarlarla ilgili soruya oranla cevap vermeme oranının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışmanın verileri cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde kız öğrencilerin %73,8'inin soruya cevap verdiği geriye kalan %26,2'nin ise cevap vermediği belirlenmiştir. Bu soruya erkek öğrencilerin %72,2'sinin cevap verdiği, %27,8'inin ise cevap vermediği sonucuna varılmıştır. Bu oranlara bakıldığında az bir oranla olsa da kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha çok bu soruya cevap verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 71

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Yabancı Yazarlara Cevap Verme Durumu

			Soruya Cevap Verme Durumu		
			Cevap vermiş	Cevap vermemiş	**Toplam**
Sınıf	5	N	160	53	213
		%	75,1	24,9	100.0
	6	N	217	51	268
		%	81,0	19,0	100.0
	7	N	128	74	202
		%	63,4	36,6	100.0
	8	N	115	49	164
		%	70,1	29,9	100.0
Toplam		N	620	227	847
		%	73,2	26,8	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler sınıf düzeyi açısından değerlendirildiğinde %81 gibi bir oranla altıncı sınıf öğrencilerinin bu soruya en çok cevap veren grubu oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu soruya altıncı sınıflardan sonra en çok cevap veren sınıf düzeyleri %75,1'le beşinci sınıflar ve %70,1'le sekizinci sınıflardır. En az cevap veren sınıf düzeyi ise %63,4'le yedinci sınıfların olduğu belirlenmiştir. Tabloya bakıldığında soruya cevap vermeme oranlarında en çok cevap vermeyen sınıf seviyesi %36,6'yla yedinci sınıflardır. Bu oranı % 29,9'la sekizinci sınıflar ve %24,9'la beşinci sınıflar takip etmiştir. Bu soruya en az cevap vermeme oranının %19'la altıncı sınıflara ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tabloya bakıldığında alt sınıfların üst sınıflara oranla soruya daha çok cevap verdiği söylenebilmektedir.

Öğrencilerin açık uçlu bu soruya verdikleri cevaplar gruplandırılarak aşağıdaki şekilde listelenmiştir:

Tablo 72

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kitap Okumayı Tercih Ettikleri Yabancı Yazarlar

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kitaplarını Okumayı Tercih Ettikleri Yabancı Yazarlar		
Yazar Adı ve Soyadı	**Frekans**	**Yüzde**
Jules Verne	118	9,65
Roald Dahl	111	9,08
J.K. Rowling	98	8,01
Antoine de Saint-Exupéry	64	5,23
Victor Hugo	57	4,66
Tim Harris	56	4,58
Jack London	52	4,25
Jeff Kinney	39	3,19
Lev Tolstoy	36	2,94
Fyodor Dostoyevski	35	2,86
Charles Dickens	22	1,80
Eleanor H. Porter	22	1,80
Sharon M. Draper	21	1,71
Miguel de Cervantes	19	1,55
Mark Twain	18	1,47
José Mauro de Vasconcelos	17	1,39
Stefan Zweig	17	1,39
Sir Arthur Conan Doyle	16	1,30
Johanna Spyri	15	1,22
Franz Kafka	13	1,06
George Orwell	13	1,06
John Boyne	13	1,06
Luis Sepulveda	11	0,90
Samed Behrengi	11	0,90
Vladimir Tumanov	11	0,90
Lewis Carroll	10	0,81
Anton Çehov	8	0,65
Christy Brown	8	0,65
Jean de La Fontaine	7	0,57
Paola Peretti	7	0,57
Edmondo De Amicis	6	0,49
Michael Ende	6	0,49
William Shakespeare	6	0,49
Alexandre Dumas	5	0,40
Aurora Marsotto	5	0,40
Carlo Collodi	5	0,40
Erich Kästner	5	0,40
Richard Bach	5	0,40
Adam Blade	4	0,32
Angela Sommer-Bodenburg	4	0,32
Anonim	4	0,32
Ben Garrod	4	0,32
Ben Mikaelsen	4	0,32
Dagmar Hobfeld	4	0,32
Dan Brown	4	0,32
Edith Nesbit	4	0,32
Ferenc Molnár	4	0,32
James Hart	4	0,32
James Joyce	4	0,32
James Matthew Barrie	4	0,32
Johann Wolfgang von Goethe	4	0,32
Jonathan Swift	4	0,32
Sarah Jio	4	0,32

Tablo 72 *(Devamı)*		
Anna Sewell	3	0,24
David Almond	3	0,24
Diego Roberto	3	0,24
Eleanor Coerr	3	0,24
Elizabeth Singer Hunt	3	0,24
Gabriel Garcia Marquez	3	0,24
Herman Melville	3	0,24
Kate Mcmullan	3	0,24
Stephenie Meyer	3	0,24
Stephen Hawking	3	0,24
Tim Collins	3	0,24
Aleksander Mccall Smith	2	0,16
Andrew Clements	2	0,16
Christine Nöstlinger	2	0,16
Elizabeth Carney	2	0,16
Frances Hodgson Burnett	2	0,16
Gayle Forman	2	0,16
Hannah Gold	2	0,16
Hans Christian Andersen	2	0,16
Harper Lee	2	0,16
Harry Coninx	2	0,16
Jerry Spinelli	2	0,16
John Steinbeck	2	0,16
Leonardo Da Vinci	2	0,16
Liz Pichon	2	0,16
Madeline Miller	2	0,16
Maksim Gorki	2	0,16
Michael Part	2	0,16
Nick Falk ve Tony Flowers	2	0,16
Pierre Assouline	2	0,16
Rick Riordan	2	0,16
Siobhan Vivian	2	0,16
Thomas Brezina	2	0,16
Veronica Roth	2	0,16
William Golding	2	0,16
Adam Blake	1	0,08
Adam Fawer	1	0,08
Ailsa Wild	1	0,08
Aisha Saeed	1	0,08
A.J. Cronin	1	0,08
Albert Camus	1	0,08
Aleesah Darlison	1	0,08
Aleksandr Ivanoviç Herzen	1	0,08
Aleksandr Puşkin	1	0,08
Andy Weir	1	0,08
Anna Cammany	1	0,08
Ann Donegan Johnson	1	0,08
Anooshirvan Miandji	1	0,08
Antoine Galland	1	0,08
Axie Oh	1	0,08
Beydeba	1	0,08
Charlotte Brontë	1	0,08
Christine Pakkala	1	0,08
Clive Barker	1	0,08
Comtesse de Segur	1	0,08
Damon Zahariades	1	0,08

Tablo 72 *(Devamı)*		
Derek Landy	1	0,08
Elisa Puricelli Guerra	1	0,08
Ellie Boswell	1	0,08
Erich Fromm	1	0,08
Fabian Lenk	1	0,08
Gillian Cross	1	0,08
Gitty Daneshvari	1	0,08
Hannah Grace	1	0,08
H. Badger	1	0,08
Harriet Muncaster	1	0,08
Haruki Murakami	1	0,08
Hayley Daze	1	0,08
Howard Pyle	1	0,08
Ian Irvine	1	0,08
Ivan Aleksandroviç Gonçarov	1	0,08
Jaap ter Haar	1	0,08
Jane Austen	1	0,08
Jens Schumacher	1	0,08
Joachim Masannek	1	0,08
John le Carré	1	0,08
John Verdon	1	0,08
José Saramago	1	0,08
Joshua Davidson	1	0,08
J. R. R. Tolkien	1	0,08
Julie Fison	1	0,08
J. Webster	1	0,08
Kelly McKain	1	0,08
Konstantin Simonov	1	0,08
Lauro Owen ve Korky Paul	1	0,08
Licia Troisi	1	0,08
Livya Lgnajanin	1	0,08
Lois Sepahban	1	0,08
Louisa May Alcott	1	0,08
Luca Caioli	1	0,08
Lucy Maud Montgomery	1	0,08
Marianne Musgrove	1	0,08
Mario Levi	1	0,08
Maris Wicks	1	0,08
Mark Wolynn	1	0,08
Matt Haig	1	0,08
Maurice Droun	1	0,08
Maurice Leblanc	1	0,08
Meg Rosoff	1	0,08
Miguel Silva Perez	1	0,08
Mitch Albom	1	0,08
Natalie Babbitt	1	0,08
Nick Falk	1	0,08
Oscar Wilde	1	0,08
Pablo Neruda	1	0,08
Paola Zannoner	1	0,08
Patricia Forde	1	0,08
Paulo Coelho	1	0,08
Philippa Gregory	1	0,08
Prunella Bat	1	0,08
René Goscinny ve Jean-Jacques Sempé	1	0,08

Tablo 72 *(Devamı)*		
Robert Greene	1	0,08
Robert Louis Stevenson	1	0,08
Rudyard Kipling	1	0,08
Samantha M. Clark	1	0,08
Sarah Cano	1	0,08
Sarah J. Maas	1	0,08
Sophie Cleverly	1	0,08
Stephanie Burgis	1	0,08
Steve Backshall	1	0,08
Tom ve Matt Oldfield	1	0,08
Tsugumi Ooba	1	0,08
Vassilis Papatheodorou	1	0,08
Victoria Williamson	1	0,08
Walt Morey	1	0,08
Wendelin Van Draanen	1	0,08
Wendy Mass	1	0,08
William Kamkwamba ve Bryan Mealer	1	0,08
TOPLAM	**1222**	**100**

Çalışmaya katılan öğrencilerin "Yabancı yazarlardan en çok hangi yazarın kitaplarını okumayı tercih ediyorsunuz?" sorusuna cevap verme oranı yüksek olsa da öğrencilerin cevapları değerlendirilirken bazı veri kayıplarıyla da karşılaşılmıştır. Bu durumun sebepleri arasında öğrencilerin yazılarının okunamaması, yazılan bazı yazar isimlerinin tespit edilememesi; yazar yerine düşünür, çizer, ressam, fotoğrafçı veya sinema filmi ismi yazmış olmaları, yazar-eser eşleşmesinin sağlanamaması gibi sebepler bulunmaktadır. Ayrıca popüler sporcuların hayatlarıyla ilgi yazılmış kitaplarda da bir önceki soruda olduğu gibi yazar bilgisine ulaşmak mümkün olmamıştır. Tablo 72'ye eklenmeyen veriler olmasına rağmen öğrencilerin kitap okumayı tercih ettikleri yabancı yazarları kendi yazmış olmaları okuma kültürlerinin gelişmiş olduğunun bir göstergesidir.

Çalışmaya katılmış olan öğrencilerin en çok okumayı tercih ettikleri yabancı yazarların listesi yukarıda verilmiştir. Bu listeye göre öğrencilerin en çok tercih ettikleri ilk beş yazarın Jules Verne, Roald Dahl, J.K. Rowling, Antoine de Saint-Exupéry ve Victor Hugo olduğu belirlenmiştir. Bu yazarların macera konusunu içeren ve daha çok çocuklara hitap eden eserler yazmış olmaları tercih edilme oranlarının artmasına sebep olmuştur. Ayrıca 10 ve üzeri frekans değerine sahip yazar isimlerinin çoğunlukla klasikleşmiş isimler arasından seçildiğini görmek mümkündür. Popüler bir

isim olarak J. K. Rowling'in son yıllarda Harry Potter serisiyle dünya çapında yakaladığı başarının etkisi olduğunu düşünmek mümkündür.

Okuma ilgisini açığa çıkaran faktörlerden biri de okunan kitabın türü ile ilgilidir. Öğrencilerin okuma alışkanlıklarında türe ait olan veriler değerlendirilerek tablolaştırılmıştır:

Tablo 73

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okumaktan Hoşlandıkları Kitap Türleri Durumu

			Kitap Türleri									
			Roman-Hikâye	Biyografi-Otobiyografi	Kişisel gelişim kitapları	Sosyal bilimlerle ilgili araştırma kitapları	Şiir	Fen- Teknik kitapları	Çizgi Roman	Tiyatro	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	312	13	21	10	16	13	66	15	62	528
		%	59,1	2,5	4,0	1,9	3,0	2,5	12,5	2,8	11,7	100.0
	Erkek	N	147	18	17	8	13	24	54	6	29	316
		%	46,5	5,7	5,4	2,5	4,1	7,6	17,1	1,9	9,2	100.0
Toplam		N	459	31	38	18	29	37	120	21	91	844
		%	54,4	3,7	4,5	2,1	3,4	4,4	14,2	2,5	10,8	100.0

Yapılan analizler sonucunda çalışmaya katılan öğrencilerin yarıdan fazlasının (%54,4) okumaktan hoşlandığı kitap türünün roman-hikâye olduğu belirlenmiştir. Geriye kalan kitap türlerinin oranlarına bakıldığında çok az tercih edildikleri görülmektedir. Ancak en az tercih edilen türün %2,1'le sosyal bilimlerle ilgili araştırma kitapları olduğu tespit edilmiştir. "Hangi türde kitap okumaktan hoşlanırsınız?" sorusuna öğrencilerin %14,2'si "Çizgi roman"ı, %4,5'i "Kişisel gelişim kitaplarını", %4,4'ü "Fen-teknik kitaplarını", %3,7'si "Biyografi-otobiyografi" kitaplarını, %3,4'ü "Şiir" kitaplarını ve %2,5'i "Tiyatro" kitaplarını okumaktan hoşlandıkları yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %10,8'i

“Diğer” cevabını vererek bu kitap türleri dışında hoşlandıkları kitap türünü belirtmişlerdir. “Hangi türde kitap okumaktan hoşlanırsınız?” sorusuna “Diğer” cevabını veren öğrencilerden biri “Fabl türü ve eğlenceli hikâyeler” şeklinde açıklama yapmıştır. Diğer yanıtını veren bir diğer öğrenci ise “kişinin kendi hayatını anlattığı günlük veya anı defteri” gibi kitapları okumayı sevdiğini belirtmiştir. Buna ek olarak diğer yanıtını veren bir öğrenci de “anıların veya hayatların anlatıldığı” şeklinde açıklama yaptığı tespit edilmiştir. Diğer yanıtını veren öğrencilerden biri birden çok çeşit açıklamasını yapmış ancak herhangi bir tür belirtmemiştir. Üç öğrenci de herhangi bir açıklama yapmamıştır. Diğer yanıtını veren öğrencilerin %92,3’ü açıklamaya soruya uygun bir açıklama yazmamışlardır. Bu öğrenciler tür yerine konu, kitap okunan bir platformun adı ve bir kitap setinin adını yazmışlardır. Bu soruya üç öğrencinin verisi dâhil edilmemiştir. Bunun sebebi boş bırakılan ve birden çok seçenek tercih edilen verilere rastlanılmasıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Hangi türde kitap okumaktan hoşlanırsınız?” sorusuna verilen cevaplar cinsiyet açısından değerlendirildiğinde en çok okunan kitap türlerin her iki cinsiyette de aynı olduğu tespit edilmiştir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok okudukları kitap türünün roman-hikâye olduğu görülmektedir. Roman-hikâye türünü kız öğrencilerin %59,1’i, erkek öğrencilerin ise yarıya yakını (%46,5) okuduklarını belirtmişlerdir. Ancak her iki cinsiyetin en az okudukları kitap türlerinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Kız öğrencilerin en az okudukları kitap türünün “Sosyal bilimlerle ilgili araştırma kitapları” (%1,9), erkek öğrencilerin ise en az okudukları kitap türünün “Tiyatro” (%1,9) olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin okumaktan hoşlandıkları kitap türleri ile ilgili verilen tabloya göre kız öğrencilerin % 12,5’i çizgi roman, % 4’ü kişisel gelişim kitapları, %3’ü şiir, %2,8’i tiyatro, %2,5’i biyografi-otobiyografi ve fen-teknik kitapları okumaktan hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Geriye kalan kız öğrencilerin %11,7’si “Diğer” yanıtını vermiştir. Erkek öğrencilerin ise %17,1’i çizgi roman, %7,6’sı fen-teknik kitapları, %5,7’si biyografi-otobiyografi, %5,4’ü kişisel gelişim kitapları, %4,1’i şiir, %2,5’i sosyal bilimlerle ilgili araştırma kitapları okumaktan hoşlandıklarını ifade etmişlerdir. Erkek öğrencilerin %9,2’si “Diğer” yanıtını vererek bu türler dışında hoşlandıkları kitap türünü açıklamışlardır. Verilen cevaplarda edebî türlerin, özelde hikâye-roman türünün belirgin bir ağırlığının olduğunu göstermektedir. Bilgi veren metinlerin oranı

ise daha düşüktür. Bu veriler özellikle ortaokul çağı çocukların okuma alışkanlığını geliştirmede uygulanacak planlara rehberlik etmesi açısından önemlidir.

Tablo 74

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okumaktan Hoşlandıkları Kitap Türleri Durumu

			Kitap Türleri									
			Roman-Hikâye	Biyografi-Otobiyografi	Kişisel gelişim kitapları	Sosyal Bilimlerle ilgili araştırma kitapları	Şiir	Fen-Teknik kitapları	Çizgi Roman	Tiyatro	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	106	3	11	5	3	11	36	5	32	212
		%	50,0	1,4	5,2	2,4	1,4	5,2	17,0	2,4	15,1	100.0
	6	N	138	5	16	5	10	10	49	11	23	267
		%	51,7	1,9	6,0	1,9	3,7	3,7	18,4	4,1	8,6	100.0
	7	N	109	12	5	5	9	9	19	2	31	201
		%	54,2	6,0	2,5	2,5	4,5	4,5	9,5	1,0	15,4	100.0
	8	N	106	11	6	3	7	7	16	3	5	164
		%	64,6	6,7	3,7	1,8	4,3	4,3	9,8	1,8	3,0	100.0
Toplam		N	459	31	38	18	29	37	120	21	91	844
		%	54,4	3,7	4,5	2,1	3,4	4,4	14,2	2,5	10,8	100.0

Elde edilen bulgular ışığında ortaokul öğrencilerinin "Hangi türde kitap okumaktan hoşlanırsınız?" sorusuna tüm sınıf düzeylerin en yüksek orana sahip olan kitap türünün "Roman-hikâye" olduğu görülmektedir. "Roman-hikâye" türünü en çok sekizinci sınıfların (%64,6), en az ise beşinci sınıfların (%50) okumaktan hoşlandığı tespit edilmiştir. Altıncı sınıfların %51,7'si, yedinci sınıfların %54,2'si "Roman-hikâye" türünü okumaktan hoşlandıklarını ifade etmişlerdir. Tablo incelendiğinde aynı sınıf düzeylerinde bazı türlerin seçilme oranının aynı olduğu tespit edilmiştir. Beşinci sınıf öğrencilerinde "Biyografi-otobiyografi" (%1,4) ve "Şiir"; (%1,4) "Kişisel gelişim kitapları" (%5,2) ile "Fen-teknik kitapları"nın (%5,2); "Sosyal bilimlerle ilgili araştırma kitapları" (%2,4) ile "Tiyatro" (%2,4); altıncı sınıf öğrencilerinde biyografi-otobiyografi (%1,9) ve sosyal bilimlerle ilgili araştırma kitapları (%1,9); şiir (%3,7) ile fen-teknik kitapları (%3,7); yedinci sınıf öğrencilerinin kişisel gelişim kitapları (%2,5) ile sosyal bilimlerle ilgili araştırma kitapları (%2,5); şiir (%4,5) ile fen-teknik kitapları (%4,5); sekizinci sınıf öğrencilerinde sosyal bilimlerle ilgili araştırma kitapları (%1,8) ve tiyatro (%1,8); şiir (%4,3) ve fen-teknik kitapları (%4,3) aynı tercih edilme oranına sahiptir.

Bireylerin okuma alışkanlıklarını yönlendiren büyük oranda okuma ilgileridir. Okuma ilgisinin bir yönünü de okunan metnin içeriğine yönelik oluşturulan ilgidir. Bu bilgiden hareketle ortaokul öğrencilerinin içerik başlıklarına yönelik ilgileri belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuçlar aşağıdaki şekildedir:

Tablo 75

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Duygusal Konuları Okuma Sıklıkları

			Duygusal Konular				
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	66	185	143	130	524
		%	12,6	35,3	27,3	24,8	100.0
	Erkek	N	17	58	75	159	309
		%	5,5	18,8	24,3	51,5	100.0
Toplam		N	83	243	218	289	833
		%	10,0	29,2	26,2	34,7	100.0

Ortaokul öğrencilerinin okudukları kitaplarda duygusal konuları tercih etme durumları incelendiğinde öğrencilerin %34,7'sinin hemen hemen hiç tercih etmedikleri görülmektedir. Bu orana en yakın oranların %29,2'yle bazen ve %26,2'yle nadiren olduğu belirlenmiştir. Duygusal konulu eserlerin sık sık tercih edilme oranının %10 olduğu sonucuna varılmıştır. Bu soruya birden çok seçenek tercih eden veya soruya cevap vermeyen on dört öğrencinin verileri analize dâhil edilmemiştir.

Tablo incelendiğinde duygusal konuları içeren eserlerin cinsiyet değişkeni açısından tercih edilme durumlarında belirgin bir farklılığın olduğu görülmektedir. Duygusal konulu eserlerin kız öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin duygusal konulu eserleri en fazla tercih etme sıklığı %35,3'le "Bazen"; en az tercih edilme sıklığı ise %12,6'yla "Sık sık"tır. Duygusal konulu eserlerin kız öğrenciler tarafından "Nadiren tercih edilme oranının %27,3; "Hemen hemen hiç" tercih edilme oranı ise %24,8'tir. Elde edilen veriler sonucunda erkek öğrencilerde ise en fazla tercih edilme sıklığının yarıdan fazla (%51,5) bir oranla

"Hemen hemen hiç" olduğu belirlenmiştir. "Hemen hemen hiç" seçeneğinden "Sık sık" seçeneğine doğru oranlar azalmaktadır. Duygusal konuları içeren eserleri "Sık sık" okuduğunu belirten erkek öğrencilerin oranın %5,5 olduğu saptanmıştır. Bu oranın en düşük oran olduğu söylenebilir. Duygusal konulu eserlerin erkek öğrenciler tarafından "Nadiren" okunma oranın %24,3; "Bazen" okunma oranı ise %18,8'tir.

Tablo 76

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Duygusal Konuları Okuma Sıklıkları

Duygusal Konular							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	17	63	58	71	209
		%	8,1	30,1	27,8	34,0	100.0
	6	N	27	68	69	98	262
		%	10,3	26,0	26,3	37,4	100.0
	7	N	20	62	49	69	200
		%	10,0	31,0	24,5	34,5	100.0
	8	N	19	50	42	51	162
		%	11,7	30,9	25,9	31,5	100.0
Toplam		N	83	243	218	289	833
		%	10,0	29,2	26,2	34,7	100.0

Elde edilen bulgular ışığında öğrencilerin duygusal konuları tercih etme oranları sınıf düzeyi değişkeni bakımından değerlendirildiğinde tüm sınıf düzeylerinde genel toplamda olduğu gibi en çok tercih edilen seçeneğin "Hemen hemen hiç", en az tercih edilen seçeneğin ise "Sık sık" olduğu görülmektedir. Hemen hemen hiç yanıtını en çok %37,4 oranıyla altıncı sınıf öğrencilerinin; sonrasında sırasıyla %34,5 oranıyla yedinci sınıf, %34 oranıyla beşinci sınıf ve %31,5 oranıyla sekizinci sınıf öğrencilerinin verdiği belirlenmiştir. "Sık sık" yanıtını beşinci sınıfların %8,1'inin, altıncı sınıfların %10,3'ünün, yedinci sınıfların %10'unun ve sekizinci sınıfların %11,7'sinin verdiği tespit edilmiştir. Tablo değerlendirildiğinde "Bazen" ve "Nadiren" yanıtların oranlarının yakın olduğu sonucuna varılmıştır Beşinci sınıf öğrencilerinin %30,1'i "Bazen", %27,8'i "Nadiren"; altıncı sınıf öğrencilerinin %26'sı

"Bazen", %26,3'ü "Nadiren"; yedinci sınıf öğrencilerinin %31'i "Bazen", %24,5'i "Nadiren"; sekizinci sınıf öğrencilerinin %30,9'u "Bazen", %25,9'u "Nadiren" duygusal konulu kitapları okuduklarını belirtmişlerdir. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde ortaokul öğrencilerinin genel anlamda duygusal konulu eserleri okumaktan hoşlanmadıkları söylenebilir.

Tablo 77

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kahramanlık ve Tarih Konularını Okuma Sıklıkları

Kahramanlık ve Tarih Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	90	168	138	129	525
		%	17,1	32,0	26,3	24,6	100.0
	Erkek	N	107	115	64	25	311
		%	34,4	37,0	20,6	8,0	100.0
Toplam		N	197	283	202	154	836
		%	23,6	33,9	24,2	18,4	100.0

Elde edilen verilerden yola çıkarak kahramanlık ve tarih konularını içeren eserlerin öğrenciler tarafından tercih edilme durumları incelendiğinde en yüksek tercih edilme oranının %33,9'la "Bazen" seçeneği olduğu görülmektedir. Bu oranı %24,2'yle "Nadiren" ve %23,6'yla "Sık sık" seçenekleri izlemektedir. Kahramanlık ve tarih konularını içeren eserleri "Hemen hemen hiç" okumadıklarını ifade eden öğrencilerin oranı %18,4'le en az tercih edilen seçenek olduğu belirlenmiştir. Kahramanlık ve tarih konulu eserlerin tercih edilme oranları duygusal konulu eserlerin tercih edilme oranıyla kıyaslandığında daha fazla tercih edildiği söylenebilmektedir. Herhangi bir yanıt verilmediği veya birden çok yanıt verildiği için on bir öğrencinin verisi değerlendirmeye dâhil edilmemiştir.

Kahramanlık ve tarih konulu eserlerin tercih edilme sıklıkları cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla tercih ettikleri saptanmıştır. Her iki cinsiyetin de kahramanlık ve tarih konularını en

fazla tercih ettikleri seçeneğin "Bazen" olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak oranlara baktığımız zaman erkek öğrencilerin (%37) kız öğrencilere (%32) oranla "Bazen" seçeneğini daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Erkek öğrencilerin "Bazen" seçeneğinden sonra en fazla tercih ettikleri seçeneğin %34,4 oranla "Sık sık" seçeneği olduğu söylenebilmektedir. Ancak kız öğrencilerin "Bazen" seçeneğinden sonra en fazla tercih ettiği seçenek %26,3 oranla "Nadiren" seçeneğidir. Erkek öğrencilerin "Nadiren" seçeneğini seçme oranının %20,6 olduğu tespit edilmiştir. Kahramanlık ve tarih konularını "Hemen hemen hiç" okumadıklarını %8 oranında belirtmişlerdir. Bu da erkek öğrencilerin tercih ettiği en düşük orandır. Kız öğrenciler "Hemen hemen hiç" okumuyorum seçeneğini %24,6 oranında tercih etmişlerdir. Kız öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin %17,1 oranla "Sık sık" seçeneği olduğu belirlenmiştir.

Tablo 78

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kahramanlık ve Tarih Konularını Okuma Sıklıkları

Kahramanlık ve Tarih Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	56	76	44	34	210
		%	26,7	36,2	21,0	16,2	100.0
	6	N	64	97	64	38	263
		%	24,3	36,9	24,3	14,4	100.0
	7	N	44	53	61	44	202
		%	21,8	26,2	30,2	21,8	100.0
	8	N	33	57	33	38	161
		%	20,5	35,4	20,5	23,6	100.0
Toplam		N	197	283	202	154	836
		%	23,6	33,9	24,2	18,4	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde kahramanlık ve tarih konulu yapıtların okunma sıklığı beşinci, altıncı ve sekizinci sınıflar için en çok "Bazen"; yedinci sınıflar içinse "Nadiren"dir. Beşinci sınıf öğrencilerinin %36,2'si, altıncı sınıf öğrencilerinin %36,9'u, sekizinci

sınıf öğrencilerinin %35,4'ü kahramanlık ve tarih konulu yapıtları "Bazen"; yedinci sınıf öğrencilerinin ise %30,2'si kahramanlık ve tarih konulu yapıtları "Nadiren" okuduklarını belirtmişlerdir. Tablo incelendiğinde öğrencilerin kahramanlık ve tarih konulu eserleri en az okuma sıklığı sınıf seviyesi bakımından değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %16,2'sinin, altıncı sınıf öğrencilerinin %14,4'ünün kahramanlık konulu eserleri "Hemen hemen hiç" okumadıkları; yedinci sınıf öğrencilerinin %21,8'inin kahramanlık konulu eserleri "Hemen hemen hiç" okumadıkları, %21,8'inin "Sık sık" okudukları; sekizinci sınıf öğrencilerinin %20,5'inin "Sık sık", %20,5'inin "Nadiren" okudukları görülmektedir. Geriye kalan oranlara bakıldığında beşinci sınıfların %26,7'si sık sık, %21'i nadiren; altıncı sınıfların %24,3'ü hem sık sık hem de nadiren; yedinci sınıfların %26,2'si bazen kahramanlık ve tarih konulu yapıtları okuduklarını; sekizinci sınıf öğrencilerinin %23,6'sı kahramanlık ve tarih konulu eserleri hemen hemen hiç okumadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 79

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Mizahi Komik Kitapları Okuma Sıklıkları

			Mizahi Komik Kitaplar				
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	258	149	76	42	525
		%	49,1	28,4	14,5	8,0	100.0
	Erkek	N	164	92	34	18	308
		%	53,2	29,9	11,0	5,8	100.0
Toplam		N	422	241	110	60	833
		%	50,7	28,9	13,2	7,2	100.0

Mizah içerikli eserlerin tercih edilme oranları "Sık sık" seçeneğinde "Hemen hemen hiç" seçeneğine doğru azalmaktadır. Öğrencilerin yarıdan fazlası (%50,7) mizah konulu eserleri "Sık sık" okuduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca mizah konulu eserleri "Bazen" okuyanların oranı %28,9 "Nadiren" okuyanların oranı ise %13,2'dir. Bu konuyu "Hemen hemen hiç" okumayan öğrencilerin oranı %7,2'dir. Mizah içerikli

eserlerin tercih edilme oranı hem duygusal konulu eserlerden hem de kahramanlık ve tarih konulu eserlerden daha fazladır. On dört öğrenci soruya cevap vermediği için analize dâhil edilmemiştir.

Elde edilen veriler hem kız hem de erkek öğrenciler açısından değerlendirildiğinde mizah içerikli eserlerin tercih edilme oranlarının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Her iki cinsiyette de mizah konulu eserlerin okunmasında en fazla tercih edilen seçeneğin "Sık sık" olduğu tespit edilmiştir. Bu seçeneği erkek öğrencilerin yarıdan fazlası (%53,2), kız öğrencilerin ise neredeyse yarıya yakını (%49,1) tercih etmişlerdir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en düşük değerlerin bulunduğu seçeneğin "Hemen hemen hiç" seçeneği olduğu görülmektedir. Mizah içerikli eserleri hemen hemen hiç okumadığını belirten erkek öğrencilerin oranı %5,8; kız öğrencilerin oranının ise %8 olduğu belirlenmiştir. Mizah konulu eserleri kız öğrencilerin %28,4'ü "Bazen", %14,5'i "Nadiren"; erkek öğrencilerin ise %29,9'u "Bazen", %11'i "Nadiren" okuduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 80

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Mizahi Komik Kitapları Okuma Sıklıkları

Mizahi Komik Kitaplar							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	118	58	21	14	211
		%	55,9	27,5	10,0	6,6	100.0
	6	N	131	76	41	14	262
		%	50,0	29,0	15,6	5,3	100.0
	7	N	110	58	20	11	199
		%	55,3	29,1	10,1	5,5	100.0
	8	N	63	49	28	21	161
		%	39,1	30,4	17,4	13,0	100.0
Toplam		N	422	241	110	60	833
		%	50,7	28,9	13,2	7,2	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin mizahi konulu yapıtları okuma oranları sınıf düzeyi değişkeni bakımından değerlendirildiğinde tüm sınıf düzeylerinde mizahi konulu yapıtların en çok okunma sıklığının "Sık sık", en az okunma sıklığının ise "Hemen hemen hiç" olduğu belirlenmiştir. Mizahi konulu eserleri en çok sık sık okuyan sınıf düzeyinin %55,9'la beşinci sınıflar, en az sık sık okuyan sınıf düzeyi ise %39,1'le sekizinci sınıflardır. Mizahi konulu eserleri yedinci sınıfların %55,3'ü ve altıncı sınıfların yarısı (%50) "Sık sık" okuduklarını ifade etmişlerdir. Mizahi konulu yapıtları "Hemen hemen hiç" okumadıklarını sekizinci sınıf öğrencilerinin %13'ü, beşinci sınıf öğrencilerinin %6,6'sı, yedinci sınıf öğrencilerinin %5,5'i ve altıncı sınıf öğrencilerinin %5,3'ü belirtmiştir. Geriye kalan sıklık dereceleri sınıf seviyesi bakımından incelendiğinde "Bazen" yanıtını beşinci sınıfların %27,5'i, altıncı sınıfların %29'u, yedinci sınıfların %29,1 ve sekizinci sınıfların %30,4'ü vermiştir. Sınıf seviyesi yükseldikçe "Bazen" yanıtının verilme oranının arttığı tespit edilmiştir. Mizahi konulu eserleri beşinci sınıfların %10'u, altıncı sınıfların %15,6'sı, yedinci sınıfların %10,1'i ve sekizinci sınıfların %17,4'ü "Nadiren" okuduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 81

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Hayvanlar Âlemi Konularını Okuma Sıklıkları

			Hayvanlar Âlemi Konuları				
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	108	137	147	129	521
		%	20,7	26,3	28,2	24,8	100.0
	Erkek	N	92	100	64	49	305
		%	30,2	32,8	21,0	16,1	100.0
Toplam		N	200	237	211	178	826
		%	24,2	28,7	25,5	21,5	100.0

Tablo incelendiğinde öğrencilerin hayvanlar âlemi konusunu içeren eserleri okuma oranlarının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Hayvanlar âlemi konusunu içeren eserleri "Bazen" okuduklarını ifade eden öğrencilerin oranı

%28,7'yle tercih edilen en yüksek orandır. En az tercih edilen seçeneğin %21,5 oranıyla "Hemen hemen hiç" olduğu görülmektedir. Hayvanlar âlemi içerikli eserleri "Sık sık" okuyan öğrencilerin oranı %24,2 "Nadiren" okuyan öğrencilerin ise %25,5 olduğu sonucuna varılmıştır. Hem hiçbir seçeneği işaretlemedikleri için hem de bir seçenekten fazla seçenek işaretledikleri için yirmi bir öğrencinin verisi analize işlenmemiştir.

Hayvanlar âlemi konusunu içeren eserlerin tercih edilme oranları incelendiğinde erkek öğrencilerin bu konuyu "Bazen" okuduklarını %32,8'le; kız öğrencilerin "Nadiren" okuduklarını %28,2'yle tercih edilen en yüksek oranlarla işaretledikleri görülmektedir. Hayvanlar âlemi konusunu kız öğrencilerin %24,8'i, erkek öğrencilerin ise %16,1'i "Hemen hemen hiç" okumadıklarını belirtmişlerdir. Bu oran erkek öğrencilerin tercih ettiği en düşük orandır. Kız öğrencilerde ise en düşük orana sahip seçeneğin %20,7'yle "Sık sık" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Hayvanlar âlemi konusunu içeren eserleri sık sık okuduğunu belirten öğrencilerin oranı %30,2'dir. Konusunu ve kahramanlarını hayvanlar âleminden seçen eserleri kız öğrencilerin %26,3'ü "Bazen", erkek öğrencilerin %21'i "Nadiren" okuduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 82

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Hayvanlar Âlemi Konularını Okuma Sıklıkları

Hayvanlar Âlemi Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	66	76	46	21	209
		%	31,6	36,4	22,0	10,0	100.0
	6	N	61	77	73	52	263
		%	23,2	29,3	27,8	19,8	100.0
	7	N	46	48	51	52	197
		%	23,4	24,4	25,9	26,4	100.0
	8	N	27	36	41	53	157
		%	17,2	22,9	26,1	33,8	100.0
Toplam		N	200	237	211	178	826
		%	24,2	28,7	25,5	21,5	100.0

Elde edilen bulgular ışığında öğrencilerin hayvanlar âlemi konulu eserlerin okunma sıklığı sınıf düzeyi faktörü bakımından değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencileri arasında hayvanlar âlemi konulu yapıtların en çok okunma sıklığın %36,4'le "Bazen", en az okunma sıklığı ise %10'la "Hemen hemen hiç"tir. Beşinci sınıf öğrencilerinin %31,6'sı "Sık sık", %22'si "Nadiren" hayvanlar âlemi konulu eserleri okuduklarını ifade etmişlerdir. Altıncı sınıf öğrencilerinin hayvanlar âlemi konulu yapıtların en çok okunma sıklığının beşinci sınıflar gibi "Bazen" (%29,3) olduğu tespit edilmiştir. Bu oranı %27,8'le "Nadiren", %23,2'yle "Sık sık" oranları izlemektedir. Altıncı sınıfların hayvanlar âlemi konusunu en az okuma sıklığı %19,8'le "Hemen hemen hiç"tir. Yedinci sınıf öğrencilerinin hayvanlar âlemi konusunu en fazla okuma sıklığı %26,4'le "Hemen hemen hiç"tir. Beşinci ve altıncı sınıfların en az tercih ettiği seçeneğin yedinci sınıf öğrencilerinin en çok tercih ettiği seçenek olduğu belirlenmiştir. Yedinci sınıf öğrencilerinin en az tercih ettiği seçeneğin %23,4 oranıyla "Sık sık" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Yedinci sınıfların geriye kalanları bazen ve nadiren seçeneklerini tercih etmişlerdir. "Bazen" yanıtını %24,4'ü "Nadiren" yanıtını ise %25,9'u seçmiştir. Sekizinci sınıf öğrencilerinin yedinci sınıf

öğrencileri gibi en çok "Hemen hemen hiç" yanıtını, en az ise "Sık sık" yanıtını tercih ettikleri görülmektedir. Sekizinci sınıf öğrencileri %33,8'i hayvanlar âlemi konusunu hemen hemen hiç okumadıklarını, %17,2'si ise hayvanlar âlemi konulu eserleri sık sık okuduklarını belirtmişlerdir. Sekizinci sınıf öğrencilerinin geriye kalanı yedinci sınıf öğrencileri gibi bazen ve nadiren yanıtlarını verdikleri görülmektedir. "Bazen" yanıtını öğrencilerin %22,9'u, "Nadiren" yanıtını ise öğrencilerin %26,1'i vermiştir. Bu oranlara genel olarak bakıldığında bazen yanıtını veren öğrencilerin sınıf seviyesi arttıkça azaldığı, hemen hemen hiç yanıtını veren öğrencilerin sınıf seviyesi arttıkça arttığı gözlenmektedir. Ortaokul öğrencilerinin "Bazen" ve "Sık sık" seçeneğine verdikleri cevaplar incelendiğinde yarıya yakın bir oranla öğrencilerin bu içeriği okumayı tercih ettikleri söylenebilir.

Tablo 83

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Bilim Kurgu Konularını Okuma Sıklıkları

Bilim Kurgu Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	154	153	120	92	519
		%	29,7	29,5	23,1	17,7	100.0
	Erkek	N	135	77	49	46	307
		%	44,0	25,1	16,0	15,0	100.0
Toplam		N	289	230	169	138	826
		%	35,0	27,8	20,5	16,7	100.0

Elde edilen veriler sonucunda öğrencilerin bilim kurgu eserlerini okuma oranlarının "Hemen hemen hiç" seçeneğine doğru azaldığı görülmektedir. Öğrencilerin %35'i bilim kurgu eserlerini "Sık sık" okuduklarını belirtmişlerdir. Bu oranı %27,8'le "Bazen", %20,5'le "Nadiren" seçenekleri izlemektedir. Konuyu "Hemen hemen hiç" okumadığını ifade edenlerin oranı %16,7'dir. Yirmi bir öğrencinin verisi bir seçenek tercih etmemiş olmamaları veya bir seçenekten fazla seçenek tercih etmiş olmaları sebebiyle değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuçlar genel

olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin yarıdan fazla bir oranla az veya çok bu içeriğe sahip metinleri okumayı tercih ettiğini göstermektedir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler hem kız hem de erkek öğrenciler açısından değerlendirildiğinde erkek öğrencilerde de kız öğrencilerde de "Hemen hemen hiç" okumuyorum seçeneğine doğru oranın azaldığı söylenebilmektedir. Bilim kurgu konusunu içeren eserleri sık sık okuduğunu belirten erkek öğrencilerin oranı %44, kız öğrencilerin oranı ise %29,7'dir. Bilim kurgu konulu eserleri kız öğrencilerin %29,5'i "Bazen", %23,1'i "Nadiren"; erkek öğrencilerin ise %25,1'i "Bazen", %16'sı "Nadiren" okuduklarını ifade etmişlerdir. Bilim kurgu içerikli eserleri "Hemen hemen hiç" okumadıklarını kız öğrencilerin %17,7'si, erkek öğrencilerin ise %15'i belirtmişlerdir. Genel olarak oranlara bakıldığında bilim kurgu eserlerini erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla okudukları sonucuna varılmıştır.

Tablo 84

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Bilim Kurgu Konularını Okuma Sıklıkları

Bilim Kurgu Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	57	64	48	38	207
		%	27,5	30,9	23,2	18,4	100.0
	6	N	105	69	51	34	259
		%	40,5	26,6	19,7	13,1	100.0
	7	N	65	68	36	31	200
		%	32,5	34,0	18,0	15,5	100.0
	8	N	62	29	34	35	160
		%	38,8	18,1	21,3	21,9	100.0
Toplam		N	289	230	169	138	826
		%	35,0	27,8	20,5	16,7	100.0

Bilim kurgu yapıtlarının okunma sıklığı sınıf seviyesine göre değerlendirildiğinde en yüksek oranın %40,5'le altıncı sınıflar tarafından verilen "Sık

sık" yanıtına ait olduğu görülmektedir. Sık sık yanıtını beşinci sınıfların %27,5'inin, yedinci sınıfların %32,5'inin ve sekizinci sınıfların %38,8'inin verdiği tespit edilmiştir. Sekizinci sınıfların verdiği yanıt, sekizinci sınıfların verdiği cevapların en yüksek oranına sahiptir. Beşinci ve yedinci sınıfların ise en fazla verdikleri yanıtların "Bazen" olduğu söylenebilmektedir. Bazen yanıtını beşinci sınıfların %30,9'u, yedinci sınıfların ise %34'ü vermiştir. Bu yanıtı altıncı sınıfların %26,6'sının ve sekizinci sınıfların %18,1'inin verdiği tespit edilmiştir. Bazen yanıtı sekizinci sınıf öğrencileri tarafından verilen en az yanıttır. Tablo incelendiğinde "Nadiren" seçeneğini en çok işaretleyen sınıf düzeyinin beşinci sınıflar (%23,2), en az işaretleyen sınıf düzeyinin yedinci sınıflar (%18) olduğu görülmüştür. Ayrıca bu soruda altıncı sınıfların %19,7'si ve sekizinci sınıfların %21,3'ü nadiren seçeneğini işaretlemiştir. Bilim kurgu konusunu içeren eserleri "Hemen hemen hiç" okunmadıklarını beşinci sınıfların %18,4'ü, altıncı sınıfların %13,1'i, yedinci sınıfların %15,5'i ve sekizinci sınıfların %21,9'u ifade etmişlerdir. Bu yanıt beşinci, altıncı ve yedinci sınıfların en az verdikleri yanıttır.

Tablo 85

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Aile ve Ev Hayatı Konularını Okuma Sıklıkları

Aile ve Ev Hayatı Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	130	164	127	98	519
		%	25,0	31,6	24,5	18,9	100.0
	Erkek	N	57	74	80	101	312
		%	18,3	23,7	25,6	32,4	100.0
Toplam		N	187	238	207	199	831
		%	22,5	28,6	24,9	23,9	100.0

Tablo incelendiğinde oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Aile ve ev hayatı konulu eserleri "Bazen" okuduklarını belirten öğrencilerin oranı %28,6 ile tercih edilen en yüksek orandır. Aile ve ev hayatı konulu eserleri "Sık sık" okuyan öğrencilerin oranı %22,5'tir. Bu seçeneğin tercih edilme oranının en düşük oran

olduğu görülmektedir. Aile ve ev hayatı konusunu içeren eserlerin "Nadiren" (%24,9) ve "Hemen hemen hiç" okumam (%23,9) oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bir seçenekten daha fazla seçenek tercih ettikleri için on altı öğrencinin verisi bu soruda değerlendirmeye alınmamıştır. Oranların birbirine yakın olması aile ve ev hayatı konusunu tercih etmenin ortaokul öğrencileri arasında dengeli bir dağılım gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler hem kız hem erkek öğrenciler açısından değerlendirildiğinde aile ve ev hayatı konusunu içeren eserleri kız öğrencilerin daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Aile ve ev hayatı konulu eserlerin tercih edilme oranlarına bakıldığı zaman kız öğrencilerin %31,6'sı "Bazen" okuduklarını, erkek öğrencilerin ise %32,4'ü "Hemen hemen hiç" okumadıklarını dile getirmişlerdir. Bu oranların her iki cinsiyette de en yüksek oranlar olduğu görülmektedir. Bu da kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla bu konuyu okumayı daha çok tercih ettiğini göstermektedir. Aile ve ev hayatı konusunu içeren eserlerin en düşük tercih edilme oranlarına bakıldığında kız öğrencilerin %18,9'la "Hemen hemen hiç" seçeneğini, erkek öğrencilerin ise %18,3'le "Sık sık" seçeneğini işaretlemiş oldukları görülmektedir. Konu başlığının erkek öğrenciler arasında çok tercih edilmediği anlaşılmaktadır. Bu konuyu kız öğrencilerin %25'i "Sık sık", %24,5'i "Nadiren"; erkek öğrencilerin ise %23,7'si "Bazen", %25,6'sı "Nadiren" okuduklarını belirtmişlerdir. Bu oranlara bakıldığında birbirlerine yakın değerler olduğu görülmektedir.

Tablo 86

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Aile ve Ev Hayatı Konularını Okuma Sıklıkları

			Aile ve Ev Hayatı Konuları				
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	59	63	50	36	208
		%	28,4	30,3	24,0	17,3	100.0
	6	N	63	81	62	55	261
		%	24,1	31,0	23,8	21,1	100.0
	7	N	41	53	53	54	201
		%	20,4	26,4	26,4	26,9	100.0
	8	N	24	41	42	54	161
		%	14,9	25,5	26,1	33,5	100.0
Toplam		N	187	238	207	199	831
		%	22,5	28,6	24,9	23,9	100.0

Ortaokul öğrencileri arasında aile ve ev hayatı konulu eserlerin okunma sıklığı sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde bu eserlerin en fazla okunma sıklığının farklılık gösterdiği görülmektedir. Beşinci sınıfların %30,3'ünün, altıncı sınıfların %31'inin "Bazen"; yedinci sınıfların %26,9'unun, sekizinci sınıfların %33,5'inin "Hemen hemen hiç" yanıtları daha çok tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Aile ve ev hayatı konulu eserlerin sınıf düzeylerine göre "Sık sık" okunma oranlarına bakıldığında beşinci sınıfların %28,4'ü, altıncı sınıfların %24,1'i, yedinci sınıfların %20,4'ü ve sekizinci sınıfların %14,9'u sık sık yanıtını vermiştir. Tablo incelendiğinde "Bazen" ve "Nadiren" seçeneklerinin sınıf seviyelerine göre tercih edilme oranı incelendiğinde yedinci sınıfların bazen ve nadiren seçeneklerini seçme oranlarının aynı olduğu (%26,4); sekizinci sınıf öğrencilerinin %25,5'inin bazen, %26,1'inin nadiren; altıncı sınıfların %23,8'inin, beşinci sınıfların %24'ünün nadiren yanıtlarını verdikleri görülmüştür. Aile ve ev hayatı konulu eserlerin "Hemen hemen hiç" okunmaması sınıf seviyelerine göre değerlendirildiğinde beşinci sınıfların %17,3'ü, altıncı sınıfların %21,1'i aile ve ev hayatı konulu eserleri hemen hemen hiç okumadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 87

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Gezi Konusunu Okuma Sıklıkları

Gezi Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	173	137	113	89	512
		%	33,8	26,8	22,1	17,4	100.0
	Erkek	N	93	83	63	68	307
		%	30,3	27,0	20,5	22,1	100.0
Toplam		N	266	220	176	157	819
		%	32,5	26,9	21,5	19,2	100.0

Tabloya göre öğrencilerin gezi konulu eserleri okuma oranları incelendiğinde "Hemen hemen hiç" seçeneğinden "Sık sık" seçeneğine doğru oranın arttığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin gezi içeriğine karşı olumlu yönde bir ilgi gösterdikleri şeklinde yorumlanabilir. Gezi konulu eserleri öğrencilerin %32,5'i sık sık, %26,9'u bazen, %21,5'i nadiren okuduklarını belirtmişlerdir. Gezi konulu eserleri hemen hemen hiç okumadıklarını belirten öğrencilerin oranı %19,2 ile tercih edilen en düşük orandır. Gezi kategorisine hiç cevap vermedikleri veya birden çok cevap verdikleri için yirmi sekiz öğrencinin verisi analiz edilememiştir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler gezi konulu eserlerin okunma oranının cinsiyet değişkeni açısından kız öğrencilerce %33,8; erkek öğrencilerce %30,3 "Sık sık" okunduğunu göstermiştir. Gezi konulu eserleri erkek öğrencilerin %27'si, kız öğrencilerin %26,8'i "Bazen" okuduklarını belirtmişlerdir. Bu oranlara bakıldığında erkek öğrencilerle kız öğrencilerin gezi konulu eserleri "bazen" okuma oranlarının birbirine yakın olduğunu söylemek mümkündür. Gezi konulu eserleri kız öğrencilerin %22,1'i "Nadiren" okuduklarını, erkek öğrencilerin ise aynı oranla (%22,1) "Hemen hemen" hiç okumadıklarını dile getirmişlerdir. Bu konuyu "Nadiren" okuduğunu belirten erkek öğrencilerin oranı %20,5'le "Hemen hemen hiç" okumadığını belirten kız öğrencilerin oranı %17,4'le tercih edilen en düşük oranlar

olduğu sonucuna varılmıştır. Bu oranlardan yola çıkarak kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla bu konuyu okudukları söylenebilmektedir.

Tablo 88

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Gezi Konusunu Okuma Sıklıkları

Gezi Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	82	69	36	18	205
		%	40,0	33,7	17,6	8,8	100.0
	6	N	100	73	56	34	263
		%	38,0	27,8	21,3	12,9	100.0
	7	N	53	39	49	56	197
		%	26,9	19,8	24,9	28,4	100.0
	8	N	31	39	35	49	154
		%	20,1	25,3	22,7	31,8	100.0
Toplam		N	266	220	176	157	819
		%	32,5	26,9	21,5	19,2	100.0

Elde edilen bulgular çerçevesinde gezi konulu eserlerin "sık sık" okunma sıklığı sınıf düzeylerine göre değerlendirildiğinde bu seçeneğin en fazla tercih edildiği sınıf düzeyinin beşinci sınıflar (%40), en az ise sekizinci sınıflar (%20,1) olduğu tespit edilmiştir. Geriye kalan sınıf düzeylerinde "sık sık" seçeneğini tercih etme oranı altıncı sınıflarda %38, yedinci sınıflarda %26,9'dur. Bu seçeneğin tercih oranı sınıf düzeyini arttıkça azalmaktadır. Gezi konulu yapıtların "bazen" okunma oranları sınıf seviyesine göre değerlendirildiğinde beşinci sınıfların %33,7'si, altıncı sınıfların %27,8'i, yedinci sınıfların %19,8'i ve sekizinci sınıfların %25,3'ü bu seçeneği işaretlemiştir. Bu konunun "nadiren" okunma oranı beşinci sınıflarda %17,6 altıncı sınıflarda %21,3 yedinci sınıflarda %24,9 ve sekizinci sınıflarda %22,7'dir. Tablo incelendiğinde "hemen hemen hiç" seçeneğini en fazla sekizinci sınıflar (%31,8) en az ise beşinci sınıflar (%8,8) tercih etmiştir. Geriye kalan sınıf düzeylerinden biri olan altıncı sınıfların %12,9'u, yedinci sınıfların %28,4'ü "hemen hemen hiç" seçeneğini

seçmişlerdir. Bu seçeneğin sınıf seviyelerine göre tercih edilme oranına bakıldığında sınıf seviyesinin artmasıyla oranın arttığı görülmektedir.

Tablo 89

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Macera Konularını Okuma Sıklıkları

			Macera Konuları				
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	421	61	21	11	514
		%	81,9	11,9	4,1	2,1	100.0
	Erkek	N	232	42	13	22	309
		%	75,1	13,6	4,2	7,1	100.0
Toplam		N	653	103	34	33	823
		%	79,3	12,5	4,1	4,0	100.0

Ortaokul öğrencilerinin macera konulu eserleri okumaktan hoşlandıkları görülmektedir. Bu konu öğrenciler tarafından en çok tercih edilen konulardan biridir. Bu konuyu "sık sık okuyan" öğrencilerin oranı %79,3 "hemen hemen hiç" okumayan öğrencilerin oranı %4'tür. "Hemen hemen hiç" okumuyorum seçeneğine %4,1 oranla en yakın seçeneğin "nadiren" olduğu belirlenmiştir. Macera konulu eserleri "bazen" okuduğunu belirten öğrencilerin oranının %12,5 olduğu tespit edilmiştir. Hem hiçbir seçeneğin tercih edilmemesi hem de birden çok seçeneğin tercih edilmesinden dolayı yirmi dört öğrencinin verisi dâhil edilmemiştir.

Macera konulu eserlerin tercih edilme oranları hem kız hem de erkek öğrenciler açısından değerlendirildiğinde her iki cinsiyette de bu konunun en yüksek tercih edilme oranının "Sık sık" olduğu belirlenmiştir. Macera konulu eserleri "Sık sık" okuduğunu belirten kız öğrencilerin oranının %81,9; erkek öğrencilerin oranının ise %75,1 olduğu görülmektedir. Bu konunun "Sık sık" tercih edilme oranının diğer seçeneklerin tercih edilme oranıyla kıyaslandığında aralarında çok fazla bir farkın olduğu söylenebilir. Macera konulu eserleri "Hemen hemen hiç" okumadıklarını ifade eden öğrencilerin oranlarına bakıldığında erkek öğrencilerin (%7,1) kız öğrencilerden

(%2,1) daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Tabloya bakıldığında macera konulu eserlerin "Bazen" okuduklarını söyleyen öğrencilerin oranları incelendiğinde erkek öğrencilerin (%13,6) kız öğrencilerden (%11,9) belirgin bir fark olmasa da daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Bu konuyu "Nadiren" okuyan öğrencilerin oranları değerlendirildiğinde erkek öğrencilerin (%4,2) ve kız öğrencilerin (%4,1) oranlarının birbirine yakın olduğu saptanmıştır. Bu oranlara bakıldığı zaman macera konulu eserleri kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla okumaktan hoşlandıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 90

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Macera Konularını Okuma Sıklıkları

Macera Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	170	23	8	7	208
		%	81,7	11,1	3,8	3,4	100.0
	6	N	212	26	12	9	259
		%	81,9	10,0	4,6	3,5	100.0
	7	N	148	33	9	7	197
		%	75,1	16,8	4,6	3,6	100.0
	8	N	123	21	5	10	159
		%	77,4	13,2	3,1	6,3	100.0
Toplam		N	653	103	34	33	823
		%	79,3	12,5	4,1	4,0	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular sınıf düzeyi değişkeni bakımından incelendiğinde bütün sınıf düzeylerinde macera konulu eserlerin en çok okuma sıklığının "Sık sık" olduğu belirlenmiştir. Macera konulu eserlerinin sık sık okunduğunu en fazla belirten sınıf düzeyinin %81,9'la altıncı sınıflar olduğu görülmektedir. Bu oranı %81,7'yle beşinci sınıflar, %77,4'le sekizinci sınıflar ve %75,1'le yedinci sınıflar izlemektedir. Macera konulu eserlerin en az okunma sıklığı sınıf düzeyine göre değişkenlik gösterse de iki seçenek arasında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu iki seçeneğin "Nadiren" ve "Hemen hemen hiç" olduğu belirlenmiştir.

Nadiren seçeneğini en çok altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin (%4,6) en az ise sekizinci sınıf öğrencilerinin (%3,1) işaretlediği görülmektedir. Geriye kalan beşinci sınıfların %3,8'i macera konulu yapıtları nadiren okuduklarını belirtmişlerdir. Macera konulu eserleri "Hemen hemen hiç" okumadıklarını en çok sekizinci sınıfların (%6,3) en az ise beşinci sınıfların (%3,4) seçtiği görülmektedir. Geriye kalan sınıf düzeylerinden olan altıncı sınıf öğrencilerinin %3,5'i, yedinci sınıf öğrencilerinin %3,6'sı macera konulu yapıtları hemen hemen hiç okumadıklarını ifade etmişlerdir. "Hemen hemen hiç" seçeneğinin oranının artması sınıf düzeyinin artmasıyla paralel olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin macera konulu eserleri "Bazen" okuyan öğrencileri sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %11,1'inin, altıncı sınıf öğrencilerinin %10'unun, yedinci sınıf öğrencilerinin %16,8'inin, sekizinci sınıf öğrencilerinin %13,2'sinin macera konulu eserleri bazen okuduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 91

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Sağlık Konularını Okuma Sıklıkları

Sağlık Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	50	112	147	193	502
		%	10,0	22,3	29,3	38,4	100.0
	Erkek	N	39	75	84	107	305
		%	12,8	24,6	27,5	35,1	100.0
Toplam		N	89	187	231	300	807
		%	11,0	23,2	28,6	37,2	100.0

Elde edilen veriler incelendiğinde sağlık konulu eserlerin öğrenciler arasında pek rağbet görmediği görülmektedir. Bu durumun en büyük kanıtının öğrencilerin sağlık içerikli konuları "Sık sık" okuma oranlarının %11 ve "Hemen hemen hiç" okunmama oranlarının %37,2 olmasıdır. Sağlık konulu eserlerin tercih edilme oranlarının hemen hemen hiç okumuyorum seçeneğinden sık sık okuyorum seçeneğine doğru bir azalma olduğu söylenebilmektedir. Sağlık konulu eserleri öğrencilerin

%28,6'sı "Nadiren", %23,2'si "Bazen" okuduklarını ifade etmişlerdir. Bu kategoride birden çok seçeneği işaretledikleri için ve hiçbir seçeneği tercih etmedikleri için kırk öğrencinin verisi analize dâhil edilememiştir.

Analizler sonucunda elde edilen veriler cinsiyet faktörü açısından değerlendirildiğinde sağlık konulu eserleri "Hemen hemen hiç" okumadığını belirten kız öğrencilerin oranı %38,4 erkek öğrencilerin oranı ise %35,1'dir. Sağlık konulu eserleri erkek öğrencilerin %24,6'sı, kız öğrencilerin %22,3'ü "Bazen" ve kız öğrencilerin %29,3'ü, erkek öğrencilerin ise %27,5'i "Nadiren" okuduklarını ifade etmişlerdir. Sağlık konularını "Sık sık" okuduğunu belirten erkek öğrencilerin oranı %12,8'le kız öğrencilerinin oranı %10'la tercih edilen en düşük oranlardır.

Tablo 92

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Sağlık Konularını Okuma Sıklıkları

Sağlık Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	29	56	58	58	201
		%	14,4	27,9	28,9	28,9	100.0
	6	N	27	61	80	87	255
		%	10,6	23,9	31,4	34,1	100.0
	7	N	22	43	47	85	197
		%	11,2	21,8	23,9	43,1	100.0
	8	N	11	27	46	70	154
		%	7,1	17,5	29,9	45,5	100.0
Toplam		N	89	187	231	300	807
		%	11,0	23,2	28,9	37,2	100.0

Ulaşılan bulgular sınıf düzeyine göre incelendiğinde sağlık konulu eserlerin en fazla okunma sıklığının "Nadiren" ve "Hemen hemen hiç" oranlarında yoğunlaştığı görülmektedir. En fazla tercih edilen seçeneğin %45,5'le sekizinci sınıflar tarafından "Hemen hemen hiç" seçeneği olduğu belirlenmiştir. "Hemen hemen hiç" seçeneğinin diğer sınıf düzeylerinde tercih edilme oranı incelendiğinde yedinci sınıfların %43,1'i,

altıncı sınıfların %34,1'i ve beşinci sınıfların %28,9'u tercih etmiştir. "Hemen hemen hiç" seçeneğinin tercih edilme oranının sınıf düzeyinin artmasıyla arttığı görülmektedir. Sağlık konulu eserlerin "Nadiren" okunma sıklığı sınıf düzeyleri bakımından incelendiğinde beşinci sınıfların %28,9'u, altıncı sınıfların %31,4'ü, yedinci sınıfların %23,9'u, sekizinci sınıfların %29,9'u sağlık konularını nadiren okuduklarını ifade etmişlerdir. Beşinci sınıf öğrencilerinin "Nadiren" ve "Hemen hemen hiç" seçeneklerini tercih etme oranının aynı olduğu belirlenmiştir. Genel olarak oranlar değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinin en az tercih ettikleri seçeneğin "Sık sık" olduğu görülmektedir. "Sık sık" seçeneğini en çok tercih eden sınıf düzeyinin %14,4'le beşinci sınıfların, en az ise %7,1'le sekizinci sınıfların olduğu tespit edilmiştir. Geriye kalan sınıf düzeylerinin "Sık sık" seçeneğini tercih etme oranları değerlendirildiğinde altıncı sınıfların %10,6'sının, yedinci sınıfların %11,2'sinin tercih ettiği belirlenmiştir. Tablo incelendiğinde "Bazen" yanıtını en fazla beşinci sınıfların (%27,9) en az ise sekizinci sınıfların (%17,5) verdiği sonucuna varılmıştır. Altıncı sınıfların %23,9'u, yedinci sınıfların %21,8'i sağlık konulu eserleri bazen okuduklarını belirtmişlerdir. "Bazen" seçeneğinin işaretlenme oranı sınıf düzeyinin artmasıyla azaldığı belirlenmiştir.

Tablo 93

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dinî Konuları Okuma Sıklıkları

Dinî Konular							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	20	48	97	340	505
		%	4,0	9,5	19,2	67,3	100.0
	Erkek	N	32	40	50	179	301
		%	10,6	13,3	16,6	59,5	100.0
Toplam		N	52	88	147	519	806
		%	6,5	10,9	18,2	64,4	100.0

Dinî konulu eserlerin öğrenciler tarafından pek tercih edilmediği görülmektedir. Bu konudaki eserlerin tercih edilmediğinin en büyük kanıtının

öğrencilerin %64,4'ünün "Hemen hemen hiç" okumadıklarını belirtmiş olmalarıdır. Bu oranın en yüksek oran olduğu görülmektedir. Bu konudaki eserlerin "Sık sık" okunma oranının %6,5 olduğu görülmektedir. Dinî konulu eserlerin %18,2'yle "Nadiren", %10,9'la "Bazen" okunduğu anlaşılmaktadır. Bu oranlardan yola çıkarak "Hemen hemen hiç" okumuyorum seçeneğinin oranı geriye kalan diğer üç seçeneğin toplam oranının bir buçuk katından daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu kategoriye kırk bir öğrencinin verisinin eklenmediği görülmektedir. Bu öğrenciler soruyu yanıtlamadıkları ve birden çok yanıt verdikleri için analize dâhil edilmemiştir.

Tablo incelendiğinde dinî konulu eserlerin hem kız hem de erkek öğrencilerin tercih etme oranları "Hemen hemen hiç" okumuyorum seçeneğinden "Sık sık" okuyorum seçeneğine doğru azalmaktadır. Öğrencilerin dinî konulu eserleri genellikle "Hemen hemen hiç" okumadıkları ya da nadiren okuduklarını ifade etmişlerdir. Dinî konulu eserleri kız öğrencilerin %67,3'ü hemen hemen hiç okumadıklarını erkek öğrencilerin ise %59,5'i hemen hemen hiç okumadıklarını ifade etmişlerdir. Kız öğrencilerin %19,2'si, erkek öğrencilerin %16,6'sı dinî konulu eserleri nadiren okuduklarını belirtmişlerdir. Dinî konuları "Bazen" okuduğunu belirten erkek öğrencilerin oranı %13,3 kız öğrencilerin oranı ise %9,5'tir. Dinî konulu eserleri "Sık sık" okuduklarını ifade eden öğrencilerin oranları göz önünde bulundurulduğunda erkek öğrencilerin (%10,6) kız öğrencilerden (%4) daha fazla oldukları belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin oranı kız öğrencilerin oranından iki katından daha fazladır.

Tablo 94

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dinî Konuları Okuma Sıklıkları

Dinî Konular							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	20	29	49	104	202
		%	9,9	14,4	24,3	51,5	100.0
	6	N	9	31	51	165	256
		%	3,5	12,1	19,9	64,5	100.0
	7	N	14	17	27	136	194
		%	7,2	8,8	13,9	70,1	100.0
	8	N	9	11	20	114	154
		%	5,8	7,1	13,0	74,0	100.0
Toplam		N	52	88	147	519	806
		%	6,5	10,9	18,2	64,4	100.0

Ulaşılan bulgular çerçevesinde öğrencilerin dinî konuları tercih etme oranları sınıf düzeyine göre incelendiğinde bütün sınıf düzeylerinin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Hemen hemen hiç" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Bu seçeneği en çok sekizinci sınıfların (%74) en az ise beşinci sınıfların (%51,5) tercih ettiğini söylemek mümkündür. Diğer sınıf düzeyleri olan altıncı sınıfların %64,5'i, yedinci sınıfların %70,1'i dinî konuları "Hemen hemen hiç" okumadıklarını ifade etmişlerdir. Bu oranlardan yola çıkarak sınıf düzeyi azaldıkça hemen hemen hiç seçeneğinin tercih edilme oranının azaldığı söylenebilmektedir. Dinî konuların en az okunma sıklığının tüm sınıf düzeylerinde "Sık sık" olduğu görülmüştür. "Sık sık" seçeneğini beşinci sınıf öğrencilerinin %9,9'u, altıncı sınıf öğrencilerinin %3,5'i, yedinci sınıf öğrencilerinin %7,2'si ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %5,8'i işaretlemiştir. Geriye kalan "Bazen" ve "Nadiren" seçeneklerinin tercih edilme oranları sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde beşinci sınıfların %14,4'ü bazen, %24,3'ü nadiren; altıncı sınıf öğrencilerinin %12,1'i "Bazen" %19,9'u "Nadiren"; yedinci sınıf öğrencilerinin %8,8'i "Bazen", %13,9'u "Nadiren"; sekizinci sınıf öğrencilerinin %7,1'i "Bazen",

%13'ü "Nadiren" seçeneğini tercih etmişlerdir. Bazen ve nadiren seçeneklerinin oranları sınıf düzeyi arttıkça azaldığı tespit edilmiştir.

Tablo 95

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Eğlence Konularını Okuma Sıklıkları

Eğlence Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	380	86	29	12	507
		%	75,0	17,0	5,7	2,4	100.0
	Erkek	N	216	61	16	13	306
		%	70,6	19,9	5,2	4,2	100.0
Toplam		N	596	147	45	25	813
		%	73,3	18,1	5,5	3,1	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin sıklıkla tercih ettikleri konulardan bir diğerinin de "Eğlence" konusu olduğu görülmektedir. "Eğlence" konusunu içeren eserleri öğrencilerin okuma oranının "Sık sık" okuyorum seçeneğinden "Hemen hemen hiç" okumuyorum seçeneğine doğru azaldığı görülmektedir. Eğlence konusunu içeren eserleri "Sık sık" okuduklarını ifade eden öğrencilerin oranı %73,3 ile tercih edilen en yüksektir. Bu oranı %18,1'le "Bazen" ve %5,5'le "Nadiren" seçenekleri izlemektedir. Öğrenciler %3,1 oranla "Hemen hemen hiç" eğlence konusunu içeren eserleri okumadıklarını belirtmişlerdir. Bu kategoride boş bırakıldığı veya birden çok seçenek işaretlendiği için otuz dört öğrencinin verisi değerlendirilmemiştir.

Tabloya göre öğrenciler, eğlence konulu eserler ortaokul öğrencileri arasında yaygın bir şekilde ilgi görmektedir. Eğlence konulu eserlerin okunma oranları cinsiyet faktörü açısından değerlendirildiğinde kız öğrencilerin %75 oranında, erkek öğrencilerin ise %70,6 oranında "Sık sık" okudukları söylenebilmektedir. Eğlence içerikli eserleri "Hemen hemen hiç" okumadıklarını kız öğrencilerin %2,4'ü, erkek öğrencilerin %4,2'si ifade etmişlerdir. Bu konuyu erkek öğrencilerin %19,9'u, kız

öğrencilerin %17'si "Bazen" ve kız öğrencilerin %5,7'si, erkek öğrencilerin %5,2'si "Nadiren" okuduklarını söylemişlerdir.

Tablo 96

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Eğlence Konularını Okuma Sıklıkları

Eğlence Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	155	36	7	5	203
		%	76,4	17,7	3,4	2,5	100.0
	6	N	189	46	16	4	255
		%	74,1	18,0	6,3	1,6	100.0
	7	N	148	33	10	6	197
		%	75,1	16,8	5,1	3,0	100.0
	8	N	104	32	12	10	158
		%	65,8	20,3	7,6	6,3	100.0
Toplam		N	596	147	45	25	813
		%	73,3	18,1	5,5	3,1	100.0

Elde edilen bulgular eğlence konulu eserlerin sınıf seviyesi değişkenine göre okunma sıklığının tüm sınıf düzeylerinde en çok "Sık sık" olduğunu göstermektedir. "Sık sık" yanıtını en çok beşinci sınıf öğrencileri (%76,4) vermiştir. Bu sınıf seviyesini oransal olarak %75,1'le yedinci sınıflar, %74,1'le altıncı sınıflar, %65,8'le sekizinci sınıflar izlemektedir. Eğlence konulu eserlerin en az okunma sıklığının bütün sınıflarda "Hemen hemen hiç" olduğu görülmektedir. Eğlence konulu eserleri beşinci sınıfların %2,5'i, altıncı sınıfların %1,6'sı, yedinci sınıfların %3'ü ve sekizinci sınıfların %6,3'ü "Hemen hemen hiç" okumadıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular çerçevesinde eğlence konulu yapıtları öğrencilerin "Bazen" okuma oranları sınıf seviyesine göre değerlendirildiğinde eğlence konulu eserleri en çok bazen okuyan sınıf seviyesinin sekizinci sınıflar (%20,3), en az ise yedinci sınıflar (%16,8) olduğu tespit edilmiştir. Diğer sınıf seviyelerinin eğlence konulu eserleri bazen okuma oranları incelendiğinde beşinci sınıfların %17,7'si, altıncı sınıfların %18'i eğlence konulu yapıtları bazen okudukları belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin

"Nadiren" yanıtını verme oranlarının sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %3,4'ü, altıncı sınıf öğrencilerinin %6,3'ü, yedinci sınıf öğrencilerinin %5,1'i ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %7,6'sı nadiren yanıtını vermiştir.

Tablo 97

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Spor Konularını Okuma Sıklıkları

Spor Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	162	138	120	91	511
		%	31,7	27,0	23,5	17,8	100.0
	Erkek	N	186	52	46	21	305
		%	61,0	17,0	15,1	6,9	100.0
Toplam		N	348	190	166	112	816
		%	42,6	23,3	20,3	13,7	100.0

Tabloya bakıldığında spor konusunu içeren eserlerin öğrenciler tarafından okunma oranları "Sık sık" okurum seçeneğinden "Hemen hemen hiç" okumam seçeneğine doğru bir azalma olduğu saptanmıştır. Spor konulu eserlerin öğrenciler tarafından "Sık sık" tercih edilme oranlarının %42,6; "Bazen" tercih edilme oranlarının %23,3 ve "Nadiren" tercih edilme oranlarının ise %20,3 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %13,7'si spor konulu eserleri "Hemen hemen hiç" okumadıklarını ifade etmişlerdir. Otuz bir öğrencinin verisi bu seçeneğin işaretlenmemesi veya birden fazla şıkkın işaretlenmesi sebebiyle analize dâhil edilmemiştir.

Spor konulu eserlerin cinsiyet değişkenine göre tercih edilme oranları incelendiğinde her iki cinsiyetin en yüksek oranlarının "Sık sık" seçeneğinde olduğu görülmektedir. Ancak erkek öğrencilerin (%61) spor konulu eserleri sık sık okuma oranları kız öğrencilerin (%31,7) hemen hemen iki katı kadardır. Yani erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla spor konulu eserleri daha çok tercih ettikleri

söylenebilmektedir. Spor konulu eserleri kız öğrencilerin %27'si, erkek öğrencilerin ise %17'si "Bazen" okuduklarını belirtmişlerdir. Spor konularını "Nadiren" okuduğunu belirten kız öğrencilerin oranının %23,5; erkek öğrencilerin oranının ise %15,1 olduğu görülmektedir. Her iki cinsiyette de en az tercih edilen seçeneğin "Hemen hemen hiç" okumuyorum seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin %17,8'i, erkek öğrencilerin ise %6,9'u spor konulu eserleri hemen hemen hiç okumadıklarını ifade etmişlerdir. Sonuçlar literatürdeki erkek öğrencilerin spor konularına daha ilgili oldukları bilgisini destekler niteliktedir.

Tablo 98

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Spor Konularını Okuma Sıklıkları

Spor Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	89	59	35	21	204
		%	43,6	28,9	17,2	10,3	100.0
	6	N	117	64	45	30	256
		%	45,7	25,0	17,6	11,7	100.0
	7	N	82	41	44	31	198
		%	41,4	20,7	22,2	15,7	100.0
	8	N	60	26	42	30	158
		%	38,0	16,5	26,6	19,0	100.0
Toplam		N	348	190	166	112	816
		%	42,6	23,3	20,3	13,7	100.0

Elde edilen bulgular çerçevesinde spor konulu eserlerin sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinde spor konulu eserlerin en fazla okunma sıklığının "Sık sık" olduğu görülmektedir. Spor konulu eserlerin en çok sık sık okunduğu sınıf düzeyinin %45,7'yle altıncı sınıflar, en az ise %38'le sekizinci sınıflar olduğu tespit edilmiştir. Diğer sınıf düzeylerinin spor konulu eserleri sık sık okuma oranları incelendiğinde beşinci sınıfların %43,6'sı, yedinci sınıfların %41,4'ü spor konulu eserleri sık sık okuduklarını belirtmişlerdir. Spor içerikli eserleri beşinci sınıfların %10,3'ü, altıncı sınıfların %11,7'si, yedinci sınıfların %15,7'si ve sekizinci

sınıfların %19'u "Hemen hemen hiç" okumadıklarını belirtmişlerdir. Bu yanıtın verilme oranı sınıf düzeyinin ilerlemesiyle arttığı görülmüştür. Geriye kalan "Bazen" ve "Nadiren" seçenekleri sınıf düzeylerine göre incelendiğinde "Bazen" yanıtının verilme oranının sınıf düzeyinin artmasıyla azaldığı, "Nadiren" yanıtının verilme oranı ise sınıf düzeyinin artmasıyla arttığı görülmektedir.

Tablo 99

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Arkadaşlık Konularını Okuma Sıklıkları

Arkadaşlık Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	288	131	67	38	524
		%	55,0	25,0	12,8	7,3	100.0
	Erkek	N	124	84	56	47	311
		%	39,9	27,0	18,0	15,1	100.0
Toplam		N	412	215	123	85	835
		%	49,3	25,7	14,7	10,2	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğrencilerin hemen hemen yarıya yakını (%49,3) arkadaşlık konulu eserleri "Sık sık" okuduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %25,7'si "Bazen", %14,7'si ise "Nadiren" arkadaşlık konulu eserleri okuduklarını ifade etmişlerdir. Arkadaşlık konulu eserleri öğrencilerin %10,2'si "Hemen hemen hiç" okumadıklarını söylemişlerdir. Bu oranlardan yola çıkarak öğrencilerin arkadaşlık konularını içeren eserlerin okunma oranının "Hemen hemen hiç" seçeneğine doğru azaldığı sonucuna varılmıştır. Arkadaşlık konusunu içeren eserlerin veri analizine on iki öğrencinin verisi boş bırakılması veya birden çok seçeneğin işaretlenmesi sebebiyle analize dâhil edilmemiştir.

Öğrencilerin arkadaşlık konusunu içeren eserleri tercih etme sıklıkları cinsiyet faktörü açısından değerlendirildiğinde, arkadaşlık konulu eserleri "Sık sık" okuduğunu kız öğrencilerin %55'i, erkek öğrencilerin ise %39,9'u işaretlemiştir. Erkek öğrencilerin %27'si, kız öğrencilerin %25'i arkadaşlık konulu eserleri "Bazen" okuduklarını ifade etmişlerdir. Arkadaşlık konulu eserleri erkek öğrencilerin %18'i kız

öğrencilerin %12,8'i "Nadiren" okumaktadır. Her iki cinsiyetinde en az tercih ettiği seçeneğin "Hemen hemen hiç" olduğu görülmektedir. Yani arkadaşlık konulu eserleri erkeklerin %15,1'i, kız öğrencilerin %7,3'ü hemen hemen hiç okumadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 100

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Arkadaşlık Konularını Okuma Sıklıkları

Arkadaşlık Konuları							
			Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hemen Hemen Hiç	**Toplam**
Sınıf	5	N	119	54	24	14	211
		%	56,4	25,6	11,4	6,6	100.0
	6	N	133	66	41	23	263
		%	50,6	25,1	15,6	8,7	100.0
	7	N	96	49	31	24	200
		%	48,0	24,5	15,5	12,0	100.0
	8	N	64	46	27	24	161
		%	39,8	28,6	16,8	14,9	100.0
Toplam		N	412	215	123	85	835
		%	49,3	25,7	14,7	10,2	100.0

Yukarıda verilen tabloya göre arkadaşlık konusunu içeren eserlerin okunma sıklığı sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde tüm sınıf düzeylerinde en fazla verilen yanıtın "Sık sık" olduğu görülmektedir. Bu yanıtın en çok beşinci sınıflar (%56,4), en az ise sekizinci sınıflar (%39,8) tarafından verildiği belirlenmiştir. "Sık sık" seçeneğini geriye kalan sınıf düzeylerinden olan altıncı sınıfların %50,6'sı, yedinci sınıfların %48'i işaretlemiştir. Arkadaşlık konusunu içeren yapıtların "Bazen" okunma oranları sınıf düzeyine göre incelendiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %25,6'sı, altıncı sınıf öğrencilerinin %25,1'i, yedinci sınıf öğrencilerinin %24,5'i ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %28,6'dır. Tablo değerlendirildiğinde "Nadiren" yanıtının verilme oranı en fazla sekizinci sınıflarda (%16,8), en az ise beşinci sınıflardadır (%11,4). "Nadiren" yanıtını diğer sınıf düzeylerinin verme oranı incelendiğinde altıncı sınıfların %15,6'sı, yedinci sınıfların ise %15,5'i vermiştir. Arkadaşlık konulu eserlerin en az

okunma sıklığının bütün sınıf düzeylerinde aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu konunun en az okunma sıklığının "Hemen hemen hiç" olduğunu görmek mümkündür. Bu yanıtı beşinci sınıfların %6,6'sı, altıncı sınıfların %8,7'si, yedinci sınıfların %12'si ve sekizinci sınıfların %14,9'u vermiştir. Genel olarak oranlara bakıldığında "Sık sık" seçeneğinin seçilme oranının sınıf düzeyinin artmasıyla azaldığı, "Hemen hemen hiç" seçeneğinin seçilme oranının sınıf düzeyinin artmasıyla arttığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin kendilerine yöneltilen kapalı uçlu sorulara verdikleri cevaplar kadar güncel alışkanlık durumlarını belirleyecek açık uçlu sorular da önemlidir. Bu doğrultuda öğrencilere en son okudukları / okumakta oldukları yazar ve kitap ismini yazmaları istenmiştir. Öncelikle bu soruya cevap verme oranları belirlenmiş ve Tablo 101'de gösterilmiştir:

Tablo 101

Öğrencilerin Cinsiyete Göre En Son Okudukları/Okumakta Oldukları Kitabı ve Yazarını Yazma Durumu

Soruya Cevap Verme Durumu					
			Cevap veren	Cevap vermeyen	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	508	22	530
		%	95,8	4,2	100.0
	Erkek	N	289	28	317
		%	91,2	8,8	100.0
Toplam		N	797	50	847
		%	94,1	5,9	100.0

Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin soruya cevap verip vermeme oranları incelendiğinde, öğrencilerin çok büyük bir kısmının (%94,1) cevap verdiği, geriye kalan çok az bir kısmının (%5,9) ise cevap vermediği söylenebilmektedir.

Bu soruya cevap verip vermeme oranı cinsiyet faktörü açısından incelendiğinde kız öğrencilerin %95,8'inin, erkek öğrencilerin ise %91,2'sinin cevap verdiği elde edilen veriler sonucunda görülmektedir. Tablo incelendiğinde erkek öğrencilerin %8,8'inin, kız öğrencilerin %4,2'sinin soruya cevap vermediği tespit edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha çok cevap verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 102
Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre En Son Okudukları/Okumakta Oldukları Kitabı ve Yazarını Yazma Durumu

Soruya Cevap Verme Durumu					
			Cevap vermiş	Cevap vermemiş	**Toplam**
Sınıf	5	N	208	5	213
		%	97,7	2,3	100.0
	6	N	248	20	268
		%	92,5	7,5	100.0
	7	N	190	12	202
		%	94,1	5,9	100.0
	8	N	151	13	164
		%	92,1	7,9	100.0
Toplam		N	797	50	847
		%	94,1	5,9	100.0

Tabloya bakıldığında "En son okuduğunuz/okumakta olduğunuz kitabın adını ve yazarını yazınız." sorusuna cevap verme durumları sınıf değişkeni açısından değerlendirildiğinde beşinci sınıfların tamamına yakınının (%97,7) soruya cevap verdiği görülmektedir. Soruya cevap verme oranları diğer sınıf düzeyleri açısından incelendiğinde %94,1'le yedinci sınıfların, %92,5'le altıncı sınıfların, %92,1'le sekizinci sınıfların cevap verdiği belirlenmiştir. Oranlara bakıldığında altıncı ve sekizinci sınıfların cevap verme oranlarının birbirlerine çok yakın olduğu söylenebilmektedir. Elde edilen veriler sonucunda soruya en fazla %7,9'la sekizinci sınıf ve %7,5'le altıncı sınıf öğrencilerinin cevap vermediği sonucuna ulaşılmıştır. En az cevap vermeyen sınıf düzeyi ise %2,3'le beşinci sınıfların olduğu görülmektedir. Yedinci sınıf öğrencileri ise %5,9 oranla bu soruya cevap vermemişlerdir.

Bu bilgiler ışığında öğrencilerin araştırma verisi toplanırken son günlerde okudukları/okumakta oldukları eser ve yazar isimlerine verdikleri cevaplar gruplandırılarak değerlendirilmiş ve frekans-yüzde bilgileriyle aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 103

Araştırmaya Katılan Ortaokul Öğrencilerinin En Son Okudukları/ Okumakta Oldukları Kitapların Adı ve Yazarı

Ortaokul Öğrencilerinin En Son Okudukları/ Okumakta Oldukları Kitapların Adı ve Yazarı			
Yazar	**Eserin Adı**	**Frekans**	**%**
Roald Dahl	Charlie'nin Çikolata Fabrikası	18	2,33
Jeff Kinney	Saftirik Serisi	17	2,20
Beyza Alkoç	Karantina Serisi	16	2,07
José Mauro de Vasconcelos	Şeker Portakalı	16	2,07
Antoine de Saint-Exupéry	Küçük Prens	15	1,94
J.K. Rowling	Harry Potter Serisi	13	1,68
Jack London	Beyaz Diş	11	1,42
Edmondo De Amicis	Çocuk Kalbi	8	1,03
Jules Verne	Aya Yolculuk	8	1,03
Sharon M. Draper	İçimdeki Müzik	8	1,03
Tim Harris	Olağanüstü Sınıf (Atağa Geçiyor, Şamata Başlıyor)	8	1,03
Varol Yaşaroğlu	Kral Şakir Serisi	8	1,03
Beyza Alkoç	3391 Kilometre Serisi	7	0,90
Emine Tavuz	Yere Yakın Yıldızlara Uzak Serisi	7	0,90
Maral Atmaca	Yaralasar Serisi	6	0,77
Sir Arthur Conan Doyle	Sherlock Holmes Serisi	6	0,77
Şermin Yaşar	Dedemin Bakkalı	6	0,77
Şermin Yaşar	Para Ağacı	6	0,77
Aslı Arslan	Sokak Nöbetçileri Serisi	5	0,64
Beyza Alkoç	No. 26	5	0,64
Christy Brown	Sol Ayağım	5	0,64
Maral Atmaca	Ötanazi Okulu Serisi	5	0,64
Paola Peretti	Kiraz Ağacı ile Aramızdaki Mesafe	5	0,64
Zülfü Livaneli	Arkadaşıma Veda	5	0,64
Zülfü Livaneli	Son Ada'nın Çocukları	5	0,64
Elif Şafak	Sakız Sardunya	4	0,51
Erkan İşeri	Beyaz Kanatlı Vampir Serisi	4	0,51
George Orwell	Hayvan Çiftliği	4	0,51
J.K. Rowling	Harry Potter ve Felsefe Taşı	4	0,51
John Boyne	Çizgili Pijamalı Çocuk	4	0,51
Sharon M. Draper	Karışık	4	0,51
Şermin Yaşar	Abartma Tozu	4	0,51
Victor Hugo	Sefiller	4	0,51
Zeynep Sahra	Elmalı Turta	4	0,51
Adora Yağmur	Varislerin Oyunu	3	0,38
Anonim	Dede Korkut	3	0,38
Aslı Arslan	Beyaz Leke Serisi	3	0,38
Aziz Nesin	Şimdiki Çocuklar Harika	3	0,38
Charles Dickens	Oliver Twist	3	0,38
Dilara Keskin	Ölüler Konuşamaz	3	0,38
Eleanor H. Porter	Polyanna	3	0,38
Fulya Yılmaz	Uzun Şapkalı Adam	3	0,38
Jack London	Vahşetin Çağrısı	3	0,38
J.K. Rowling	Harry Potter ve Sırlar Odası	3	0,38
Jules Verne	Balonla 5 Hafta	3	0,38
Jules Verne	Denizler Altında Yirmi Bin Fersah	3	0,38
Lewis Carroll	Alice Harikalar Diyarında	3	0,38
Michael Part	Benim Adım Messi	3	0,38
Miguel de Cervantes	Don Kişot	3	0,38
Mustafa Orakçı	Levent Serisi	3	0,38

Tablo 103 *(Devamı)*			
Sabahattin Ali	Kürk Mantolu Madonna	3	0,38
Sevim Ak	Vanilya Kokulu Mektuplar	3	0,38
Vladimir Tumanov	Kraliçeyi Kurtarmak	3	0,38
Adora Yağmur	Acıların Hükümdarı	2	0,25
Alexandre Dumas	Siyah Lale	2	0,25
Alexandre Dumas	Üç Silahşörler	2	0,25
Andrew Clements	Bunun Adı Findel	2	0,25
Aziz Nesin	Ben de Çocuktum	2	0,25
Ben Mikaelsen	Petey	2	0,25
Beyza Alkoç	Enkaz Altındakiler 1	2	0,25
Beyza Alkoç	Kalp Muhafızı Serisi	2	0,25
Beyza Alkoç	Karantina 2	2	0,25
Beyza Alkoç	Kar Tanesi	2	0,25
Carlo Collodi	Pinokyo	2	0,25
Ceren Melek	Ateşpare Serisi	2	0,25
Dagmar Hobfeld	Kızlar Çetesi Serisi	2	0,25
Derek Landy	Dedektif Kurukafa	2	0,25
Dilara Keskin	Düşman Okullar Serisi	2	0,25
Elizabeth Singer Hunt	Süper Ajan Jack Stalwart Serisi	2	0,25
Enid Blyton	Gizli Yediler Serisi	2	0,25
Erkan İşeri	Hayalim Messi Serisi	2	0,25
Ferenc Molnár	Pal Sokağı Çocukları	2	0,25
Fyodor Dostoyevski	Suç ve Ceza	2	0,25
Hakan Aydın	Mühürlü Kuyu	2	0,25
Harry Coninx	Sahanın Yıldızları- Ronaldo	2	0,25
Işıl Işık	Ona Kadar Say Serisi	2	0,25
İpek Ongun	Afacanlar Çetesi	2	0,25
James Matthew Barrie	Peter Pan	2	0,25
Jules Verne	15 Yaşında Bir Kaptan	2	0,25
Jules Verne	80 Günde Devri Alem	2	0,25
Jules Verne	İki Yıl Okul Tatili	2	0,25
Lev Tolstoy	İnsan Ne ile Yaşar	2	0,25
Mert Aslan	Cennette İki Yıl	2	0,25
Miraç Çağrı Aktaş	Kendine Hoş Geldin	2	0,25
Mustafa Koçyiğit	Denizin Çocukları 1 Macera Başlıyor	2	0,25
Nihat Gökmen	Issız Baykuş Adası	2	0,25
Sabahattin Ali	İçimizdeki Şeytan	2	0,25
Sevim Ak	Uçurtmam Bulut Şimdi	2	0,25
Stefan Zweig	Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu	2	0,25
Stefan Zweig	Satranç	2	0,25
Şermin Yaşar	Babaannem Geri Döndü	2	0,25
Şermin Yaşar	Cingo: Ben İnsan Değil Miyim?	2	0,25
Tarık Uslu	Şu Acayip Işık ve Renk	2	0,25
Tuğçe Doğan	Erkek Lisesi	2	0,25
Yusuf Çelebi ve İkbal Yıldırım	Fen Köyü Serisi	2	0,25
Zeynep Sahra	Ayçöreği	2	0,25
Zülfü Livaneli	Balıkçı ve Oğlu	2	0,25
Zülfü Livaneli	Huzursuzluk	2	0,25
Zülfü Livaneli	Kardeşimin Hikâyesi	2	0,25
Zülfü Livaneli	Şapka	2	0,25
Adam Blade	Canavar Peşinde 61- Krallığın Kaderi Derinlerden Gelen Yaratık Elko	1	0,12
Adam Blade	Canavar Peşinde 11 Örümcek Kral Araknid	1	0,12

Tablo 103 *(Devamı)*			
Adnan Binyazar	Atatürk Anlatıyor	1	0,12
Ahmet Batman	Yaz Bulutları	1	0,12
Ahmet Koyuncu	Sahanın Yıldızları-İcardi	1	0,12
Ahmet Mithat Efendi	Felatun Bey ve Rakım Efendi	1	0,12
Ahmet Önel	Düş Hırsızının Çırağı	1	0,12
Ahmet Rasim	Falaka	1	0,12
Ahmet Yılmaz Boyunağa	Satıcı Çocuk	1	0,12
Ahmet Yılmaz Boyunağa	Yankılı Kayalar	1	0,12
Ailsa Wild	Yaramaz Peri Serisi	1	0,12
Aisha Saeed	Yıldızlarda Yazılı	1	0,12
A. J. Cronin	Kale (The Citadel)	1	0,12
Aleesah Darlison	Tıpatıp İkizler Müzikal Kargaşa	1	0,12
Alexandra Stoddard	İki Kişilik Mutluluk	1	0,12
Alexandr Sergeyeviç Puşkin	İstasyondaki Görevli	1	0,12
Alex Hirsch	Esrarengiz Kasaba Serisi	1	0,12
Ali Irmak	Dev Laboratuvar	1	0,12
Almila Aydın	Eski Evin Kiracıları	1	0,12
Alp Gökalp	Virgül Nerdesin?	1	0,12
Amine Ateş Kabaktepe	Çılgın Sınıf	1	0,12
Angela Nanetti	Dedem Bir Kiraz Ağacı	1	0,12
Anıl Basılı	Başarısızlar Kulübü	1	0,12
Anna Cammany	Üşütük Kızın Günlüğü Serisi	1	0,12
Anonim	Hansel ve Gretel	1	0,12
Anonim	Nasreddin Hoca	1	0,12
Anton Çehov	6. Koğuş	1	0,12
Asena Meriç	Süper Gökyüzü	1	0,12
Aslı Arslan	Emare Serisi	1	0,12
Aurora Marsotto	Bale Okulu Serisi	1	0,12
Aurora Marsotto	Bale Okulu 4: Karne Sürprizi	1	0,12
Ayfer Tunç	Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura	1	0,12
Aysel Ürün	Çocuklara Kulak Verin	1	0,12
Ayşegül Çetiner	Büyükada'nın Küçük Dedektifleri	1	0,12
Ayşe Kulin	Dönüş	1	0,12
Ayşen İnci	Gizem İzcileri İstanbul'da	1	0,12
Ayşenur Yıldız	Mavi Köşk	1	0,12
Aytül Akal	Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar	1	0,12
Aziz Nesin	Damda Deli Var	1	0,12
Bahri Loş	Çarem Şiir Kitabı	1	0,12
Baki Apaydın	Sevmek Her Şeydir	1	0,12
Barış Şimşek	Tuhaf Çocuklar Akademisi Serisi	1	0,12
Behiç Ak	Bizim Tombiş Hiç Taştan Anlamıyor	1	0,12
Behiç Ak	Kedilerin Kaybolma Mevsimi	1	0,12
Ben Garrod	Triceratops	1	0,12
Beyza Aksoy	Matem Çiçekleri	1	0,12
Beyza Alkoç	Enkaz Altındakiler Serisi	1	0,12
Beyza Alkoç	Enkaz Altındakiler 2	1	0,12
Beyza Alkoç	Karantina 3: Mahşerin Dört Atlısının Hikâyesi	1	0,12
Beyza Alkoç	Kar Küresi	1	0,12
Beyza Alkoç	Sıfır Kilometre	1	0,12
Binnur Şafak Nigiz	İhtilal Serisi	1	0,12
Brian James	Korsanlar Okulu 1 Adanın Laneti	1	0,12
Büşra Küçük	Kötü Çocuk Serisi	1	0,12

Tablo 103 *(Devamı)*			
Büşra Yılmaz	4N1K	1	0,12
Büşra Yılmaz	Ölüme Fısıldayan Adam	1	0,12
Cahit Sıtkı Tarancı	Otuz Beş Yaş Şiir Kitabı	1	0,12
Canan Tan	Beyaz Evin Gizemi	1	0,12
Canan Tan	Piraye	1	0,12
Can Dündar	Mustafa	1	0,12
Carolin Luciani	Sihirli Günlük- Büyülü Kalem!	1	0,12
Cemal Latifoğlu	Kibrit	1	0,12
Cezmi Ersöz	Nikola Tesla: Dünyanın En Büyük Mucidi	1	0,12
Chaela	Vampirya Serisi	1	0,12
Christine Nöstlinger	Susi'nin Gizli Günlüğü	1	0,12
Clive Barker	Zaman Hırsızı	1	0,12
Comtesse de Ségur	Sophie'nin Başına Gelenler	1	0,12
Çetin Öner	Gülibik	1	0,12
Dan Brown	Melekler ve Şeytanlar	1	0,12
Dan Gutman	Bizim Okul Bi' Acayip! Şeker İster Misin?	1	0,12
David Almond	Piranalarla Yüzen Çocuk	1	0,12
Demet Türkmen	Hey Ben Betüş- Mahalle'nin Gizemi	1	0,12
Demet Türkmen	Hey Ben Betüş- Zor Yarış	1	0,12
Diego Roberto	Sihirbaz Neymar	1	0,12
Dilara Pamuk	Maça Kızı 8 Serisi	1	0,12
Dilek Yardımcı	Hayal Sözleşmesi	1	0,12
Doğukan Adal	Teknolojileri Dehaları- Görev Algoritma	1	0,12
Edith Nesbit	Demiryolu Çocukları	1	0,12
Eleanor Coerr	Sadako ve Kağıttan Bin Turna Kuşu	1	0,12
Eleanor H. Porter	Küçük Kemancı	1	0,12
Ellie Boswell	Cadı Sophie'nin Maceraları	1	0,12
Enid Blyton	Afacan Beşler Serisi	1	0,12
Enid Blyton	Gizli Yediler İz Peşinde	1	0,12
Erich Kästner	Hayvanlar Toplantısı	1	0,12
Eric Knight	Lassie Yuvaya Dönüş	1	0,12
Erkan İşeri	Hayalim Ronaldo Serisi	1	0,12
Erkan Karasoy	Kurukafa Adası Serisi	1	0,12
Ethem Alpaydın	Makine Öğrenmesi	1	0,12
Evgene Trivizas	Beş Kilitli Sandık	1	0,12
Evgene Trivizas	Son Kara Kedi	1	0,12
Ezop	Ezop Masalları	1	0,12
Fabian Lenk	Zaman Dedektifleri Serisi	1	0,12
Fatma Şamata	17 Numara Serisi	1	0,12
Ferhan Sezer ve Ferit Delen	Yerdeki Yıldızlar	1	0,12
Frances Hardinge	Guguk Kuşunun Şarkısı	1	0,12
Frances Hodgson Burnett	Küçük Prenses	1	0,12
Franz Kafka	Dava	1	0,12
Fyodor Dostoyevski	Mutluluğun Kıyısında	1	0,12
Gamze Çelik	Ay Düğümü	1	0,12
Gazanfer Balaban	NLP Tekniği ve Zihin	1	0,12
Gitty Daneshvari	Korku Okulu	1	0,12
Grigory Petrov	Beyaz Zambaklar Ülkesinde	1	0,12
Gülben Sakar	Doksan Artı Dört	1	0,12
Gülnar Kandeyer	Neşeli Otobüs	1	0,12

Tablo 103 *(Devamı)*			
Gülten Dayıoğlu	Dört Kardeştiler	1	0,12
Gülten Dayıoğlu	Mo'nun Gizemi	1	0,12
Gülten Dayıoğlu	Mo'nun Gizemi 2 Otran	1	0,12
Gürkan Genç ve Mine Pöge	Demir Atlı Adam Serisi	1	0,12
Hale Eştürk Altay	Gezgin Tayfa Serisi	1	0,12
Haluk Can Dizdaroğlu	Kral Şakir Anlatsam Film Olur	1	0,12
Haluk Can Dizdaroğlu	Kral Şakir- Dostum Bu Çok Havalı	1	0,12
Haluk Can Dizdaroğlu	Kral Şakir Tek Kişilik Dev Orkestra	1	0,12
Haluk Can Dizdaroğlu ve Özgür Öcalan	Kral Şakir Macera Adası	1	0,12
Hannah Grace	Buzkıran (Icebreaker)	1	0,12
Hasan Topdemir	Şifrelerin Peşinde Göbekli Tepe Matematik Romanı 2	1	0,12
Hikmet Altınkaynak	Ünlüler de Çocuktu Serisi	1	0,12
Hirai Zerdüş	Çok Güzel Tükendik	1	0,12
Howard Pyle	Kral Arthur ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri	1	0,12
Işıl Işık	Tünelden Önceki Beyaz Ev	1	0,12
İbrahim Çoban	Gülümseyebilmek	1	0,12
İlknur Altıntaş	Kabe'nin Oğlu Ali- 1	1	0,12
İlknur Yatır Günsan	Doğanın Şarkısı	1	0,12
İpek Ongun	Arkadaşlar Arasında	1	0,12
İpek Ongun	Bir Genç Kızın Gizli Defteri	1	0,12
İpek Ongun	Kendi Ayakları Üstünde	1	0,12
İsmail Bilgin	Casus Mehmet (Tarsus)	1	0,12
İsmail Hardal	Işık İnsanları	1	0,12
Jack London	Demir Yolu Çocukları	1	0,12
Jack London	Martin Eden	1	0,12
Jeff Kinney	Saftirik Greg'in Günlüğü 9: Bende Bu Şans Varken!	1	0,12
Jeff Kinney	Saftirik Greg'in Günlüğü 12: Tam Bir Felaket	1	0,12
Jens Schumacher	Sihir Okulunun Laneti	1	0,12
Jerry Spinelli	Yıldız Kız	1	0,12
J.K. Rowling	Harry Potter ve Azkapan Tutsağı	1	0,12
J.K. Rowling	Harry Potter ve Melez Prens	1	0,12
J.K. Rowling	Harry Potter ve Zümrüdüanka Yoldaşlığı	1	0,12
John Verdon	Gözlerini Sımsıkı Kapat	1	0,12
José Saramago	Körlük	1	0,12
Judi Curtin	Eva ve Gizli Günlük	1	0,12
Jules Verne	Denizde Bulunan Çocuk	1	0,12
Jules Verne	Deniz Yılanı	1	0,12
Jules Verne	Göklerin Hakimi	1	0,12
Jules Verne	Karpatlar Şatosu	1	0,12
Jules Verne	Yeşil Işın	1	0,12
Kahraman Tazeoğlu	Yaralı: Bazı Yaralar Sardıkça Kanar	1	0,12
Khaled Hosseini	Uçurtma Avcısı	1	0,12
Kolektif	Arkadaş Masallar	1	0,12
Kolektif	Esrarengiz Kasaba Çifte Dipper	1	0,12
Kolektif	Mahallenin Afacanları	1	0,12
Kolektif	Merak Ettikleriniz 2	1	0,12
Koray Avcı Çakman	Gizemli Olimpos: Kafadar Kuzenler Antalya'da	1	0,12

Tablo 103 *(Devamı)*			
Lev Tolstoy	Çocukluk	1	0,12
Livya Lgnajanin	Çılgın Ekip Çikolata Dünyası	1	0,12
Livya Lgnajanin	Çılgın Ekip Serisi	1	0,12
Liz Flanagan	Gölge Ejderhaların Yükselişi: Gökyüzü Efsaneleri	1	0,12
Lois Sepahban	Rüzgâra Bırakılan Dilekler	1	0,12
Loresima	Bülbül Kapanı Serisi	1	0,12
Luca Caioli	Mükemmelliğe Giden Yol Ronaldo	1	0,12
Lucy Maud Montgomery	Yeşilin Kızı Anne	1	0,12
Luis Sepulveda	Martıya Uçmayı Öğreten Kedi	1	0,12
Lyman Frank Baum	Oz Büyücüsü	1	0,12
Madeline Miller	Akhilleus'un Şarkısı	1	0,12
Maksim Gorki	Ana	1	0,12
Maral Atmaca	Medusa'nın Ölü Kumları Serisi	1	0,12
Marco Polo	Seyahatname	1	0,12
Marissa Meyer	Levana: Bir Ay Günlüğü Kitabı	1	0,12
Mark Twain	Tom Sawyer	1	0,12
Mary Elizabeth Mapes Dodge	Gümüş Patenler	1	0,12
Maurice Druon	Yeşil Parmaklı Tistu	1	0,12
Mavisel Yener	Mavi Zamanlar	1	0,12
Mehmet Kemal Erdoğan	Perili Bağ	1	0,12
Mehtap Fırat	Kutup Yıldızı Serisi	1	0,12
Melek Çe	Badem Operasyonu	1	0,12
Melih Tuğtağ ve Çağrı Cebeci	Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları Serisi Aaa Bu da Kim	1	0,12
Melih Tuğtağ ve Çağrı Cebeci	Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları 9 Ben Bu Oyunu Bozarım	1	0,12
Melik Duyar ve Russell Herman Conwell	Elmas Tarlaları	1	0,12
Mert Dikmen, Tolunay Karavar, Haluk Can Dizdaroğlu ve Özgür Öcalan	Kral Şakir Mor Bir Fil Gördüm Sanki	1	0,12
Meryem Nart	Külkedisi 2: Gökkuşağı Tutulması	1	0,12
Michael Ende	Momo	1	0,12
Michael Morpurgo	Savaş Atı	1	0,12
Michael Part	Benim Adım Neymar	1	0,12
Michael Part	Benim Adım Ronaldo	1	0,12
Michael Scott ve Colette Freedman	13 Kutsal Yadigar	1	0,12
Miraç Çağrı Aktaş	Hayat Kaybettiğin Yerden Başlar	1	0,12
Miraç Çağrı Aktaş	Sen On Yedi Yaşımsın	1	0,12
Mirjam Pressler	Selam, Ben Kitty	1	0,12
Mitch Albom	Öğretmenim Mori'yle Salı Buluşmaları	1	0,12
Miyase Sertbarut	Kapiland'ın Kobayları	1	0,12
M. Murat Sezer	Leanardo Da Vinci- Bilime Yön Verenler	1	0,12
Moka	Japonya'ya Yolculuk Eğlen Öğren Kinra Kızları 5	1	0,12
M. Tolga Uluaydın	Büyülü Evin Sırları	1	0,12
Muallim Naci	Ömer'in Çocukluğu	1	0,12
Muharrem Buhara	Uçamayan Kuş Baykuş	1	0,12
Mustafa Hakkı Kurt	Bu Dünyalılar Bir Âlem	1	0,12
Mustafa Kemal Atatürk/ Hazırlayan: Oya Adıyaman	7'den 70'e Nutuk	1	0,12

Tablo 103 *(Devamı)*			
Mustafa Kemal Atatürk	Nutuk	1	0,12
Mustafa Orakçı	Levent Hatay'da	1	0,12
Mustafa Orakçı	Levent İzmir'de	1	0,12
Mustafa Orakçı	Levent Trabzon'da	1	0,12
Muzaffer İzgü	Bülbül Düdük	1	0,12
Muzaffer İzgü	Ökkeş Balık Avında	1	0,12
Nacide Berber	Füreya Koral Eteklerinde Kuşlar Taşıyan Kadın	1	0,12
Namık Kemal	İntibah	1	0,12
Napoleon Hill	Düşün ve Zengin Ol	1	0,12
Naşide Gökbudak	Feraye	1	0,12
Natalie Savage Carlson	Köprü Altındaki Aile	1	0,12
Nevra Nergiz	Bodrum'daki Acayip Günlerim	1	0,12
N. H. Kleinbaum	Ölü Ozanlar Derneği	1	0,12
Nick Falk ve Tony Flowers	Cengizhan'la Bilek Güreşi- Yok Artık	1	0,12
Nihat Gökmen	Çöldeki Büyücü	1	0,12
Nihat Gökmen	Karlı Vadi	1	0,12
Nihat Gökmen	Maymun Çocuk Sisi	1	0,12
Nihat Gökmen	Rüzgarın Ruhu	1	0,12
Nikolay Gogol	Ölü Canlar	1	0,12
Onur Sancak	Bir Gezegen Yolculuğu (Barış)	1	0,12
Orhan Karaveli	Atatürk, Babam ve Ben	1	0,12
Orhan Kemal	Baba Evi Küçük Adamın Romanı	1	0,12
Oscar Wilde	Mutlu Prens	1	0,12
Ömür Kurt	Yaban Ördeği Ailesinin Göç Yolculuğu	1	0,12
Özdemir Asaf	Lavinia	1	0,12
Özgür Balpınar	Canım Arkadaşım	1	0,12
Özkan Öze	Çaylak ile Filozof Serisi	1	0,12
Paola Peretti	Filippo- Ben ve Kiraz Ağacı	1	0,12
Paola Peretti	Kiraz Ağacı (Filippo- Ben ve Kiraz Ağacı, Kiraz Ağacı ile Aramızdaki Mesafe, Kiraz Ağacının Ardından)	1	0,12
Paulo Coelho	Simyacı	1	0,12
Pierdomenico Baccalario	Ulysses Moore 14- Karanlık Limanlara Seyahat	1	0,12
Polat Onat	Işıktaki Zehir	1	0,12
Râmî Fatih	Arslan	1	0,12
Reşat Nuri Güntekin	Çalıkuşu	1	0,12
Rex Stone	Dinozor Koyu Serisi	1	0,12
Rıfat Batur	Kitap Doktoru	1	0,12
Rıfat Ilgaz	Hababam Sınıfı	1	0,12
Rıfat Ilgaz	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	1	0,12
Richard Bach	Martı Jonathan Livingston	1	0,12
Rick Riordan	Percy Jackson ve Yunan Kahramanları	1	0,12
R. Melih Kuran	Sensizlik Sanki Sonsuzluk	1	0,12
Roald Dahl	Bay ve Bayan Kıl	1	0,12
Roald Dahl	Cadılar	1	0,12
Roald Dahl	Matilda	1	0,12
Robert Greene	İktidar- Güç Sahibi Olmanın 48 Yasası	1	0,12
Rob Green	Hagi- Benim Futbol Kahramanım	1	0,12
Rob Green	Ramos- Benim Futbol Kahramanım	1	0,12

Tablo 103 *(Devamı)*			
Rodman Philbrick	Genç Adam ve Deniz	1	0,12
Rudyard Kipling	Korkusuz Kaptanlar	1	0,12
Sabahattin Ali	Kuyucaklı Yusuf	1	0,12
Sabahattin Ali	Sırça Köşk	1	0,12
Salah Naoura	İmdat! Çıkarın Beni Buradan	1	0,12
Samantha M. Clark	Çocuk Kayık ve Canavar	1	0,12
Sarah Jio	Elveda Haziran	1	0,12
Sarah Jio	Yağmur Sonrası	1	0,12
Sena Nur Işık	Yıldızların Laneti	1	0,12
Seran Demiral	Parmak Uçları	1	0,12
Serhan Asker	Acı Yoruldu	1	0,12
Serkan Altuniğne	Bobo	1	0,12
Sevim Ak	Ada ve Adam	1	0,12
Sevim Ak	Çilekli Dondurma	1	0,12
Sevim Ak	Dalgalar Dedikoduyu Sever	1	0,12
Sevim Ak	Domates Saçlı Kız	1	0,12
Sevim Ak	Sirk Kızı	1	0,12
Simon Kernick	Son 48 Saat	1	0,12
Sina Akşin	Kısa Türkiye Tarihi	1	0,12
Sinan Akyüz	İncir Kuşları	1	0,12
Sir Arthur Conan Doyle	Sherlock Holmes'in Maceraları	1	0,12
Sharon M. Draper	İçimdeki Melodi	1	0,12
Songül Ünsal	Kaktüsler de Çiçek Açar	1	0,12
Sophie Cleverly	Scarlet ve Ivy 1/ Kayıp İkiz	1	0,12
Sophie Cleverly	Scarlet ve Ivy Serisi	1	0,12
Stefan Zweig	Bir Çöküşün Öyküsü	1	0,12
Stefan Zweig	Mecburiyet	1	0,12
Stephanie Burgis	Ejderha Kalpli Kız	1	0,12
Sümeyye Demirkan	Veda Caddesi- Fecr	1	0,12
Şafak Uysal	Oscar ve Çilek Kokulu Kız	1	0,12
Şermin Yaşar	Dedemin Bakkalı- Çırak	1	0,12
Şermin Yaşar	Söyleme Bilmesinler	1	0,12
Şule Avlamaz	Karanlığın Şehri Serisi	1	0,12
Tahir Alangu	Kediler Padişahı	1	0,12
Tarık Behram Akın	Kasım Çiçekleri	1	0,12
Tarık Uslu	Şu Acayip Beyin	1	0,12
Tarık Uslu	Şu Acayip Hücre	1	0,12
Tarık Uslu	Şu Acayip Uzay	1	0,12
Tezgül Şahin	Buğulu Cam	1	0,12
Thomas Brezina	Korku Kulübü 1- Hayaletli Yolda 13 Saat	1	0,12
Tim Harris	Olağanüstü Sınıf Atağa Geçiyor	1	0,12
Tom ve Matt Oldfield	Benim Adım Lukaku	1	0,12
Toprak Işık	Fen Bilimleri: Babam Okulun En Çalışkanı	1	0,12
Tuba Uludağ	Karagöz ile Hacivat	1	0,12
Uğur Gökbulut	Yağmur'un Gözyaşları	1	0,12
Ümran Tan	Bir Gönül Davası	1	0,12
Veronica Roth	Dört- Bir Uyumsuz Koleksiyon Kitabı	1	0,12
Victoria Williamson	Kelebek Zihinli Çocuk	1	0,12
Victor Hugo	Bir İdam Mahkûmunun Son Günü	1	0,12
Victor Hugo	Notre Dame'ın Kamburu	1	0,12
Wendelin Van Draanen	Koşmak İstiyorum	1	0,12
William Kamkwamba ve Bryan Mealer	Rüzgârı Dizginleyen Çocuk	1	0,12

Tablo 103 *(Devamı)*			
Yaşar Kemal	Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca	1	0,12
Yaşar Kemal	İnce Memed Serisi	1	0,12
Yaşar Kemal	Yağmurla Gelen	1	0,12
Yılmaz Vural	İnadım İnat	1	0,12
Yiğit Recep Efe	Tozkoparan İskender- Simurg Ateşi	1	0,12
Yusuf Asal	Çılgın Mucitler	1	0,12
Zehra Tapunç	Büyük Sır	1	0,12
Zeynep Cemali	Ballı Çörek Kafeteryası	1	0,12
Zeynep Sahra	Dün, Bugün, Yarın ve Sonsuza Kadar	1	0,12
Zülfü Livaneli	Serenad	1	0,12
Zülfü Livaneli	Son Ada	1	0,12
-	Ronaldo	8	1,03
-	Messi	5	0,64
-	Atatürk	2	0,25
-	Ahududu Kokulu Masallar	1	0,12
-	Albert Einstein	1	0,12
-	Ada	1	0,12
-	Blackpink	1	0,12
-	Büyük Tuzak	1	0,12
-	Çöplük	1	0,12
-	Döngü	1	0,12
-	Empati	1	0,12
-	Galaksi	1	0,12
-	Göçmen Kuşlar	1	0,12
-	Hachiko	1	0,12
-	Harley Quinn	1	0,12
-	İbni Heysem	1	0,12
-	İcardi	1	0,12
-	İksir	1	0,12
-	Kazım Karabekir	1	0,12
-	Kış Güneşi	1	0,12
-	Kiraz Ağacı	1	0,12
-	Korku Adası	1	0,12
-	Kuyruksuz Tilki	1	0,12
-	Liste	1	0,12
-	Macera Başlıyor	1	0,12
-	Makine Öğrenmesi	1	0,12
-	Masal Günü	1	0,12
-	Kayıp Yıllar	1	0,12
-	Mucize	1	0,12
-	Neil Armstrong	1	0,12
-	Neymar	1	0,12
-	Nikola Tesla: İcatlarım	1	0,12
-	Peri Masalı	1	0,12
-	Saklı Kalan	1	0,12
-	Uyur Gezer	1	0,12
-	Vampir	1	0,12
-	Zorbalık	1	0,12
-	Zülkarneyn	1	0,12
-	Balerin Kız	1	0,12
-	Denizci Hayatı	1	0,12

Tablo 103 *(Devamı)*			
-	Faraba	1	0,12
-	Geçmeyen Zaman	1	0,12
-	Hayvanlar Oteli Herkes Davetli	1	0,12
-	Kral Şakir Komedi Makinesi	1	0,12
-	Küçük Kızın Günlüğü	1	0,12
-	Mavi Kuşlar Nerede?	1	0,12
-	Miyamura Mangası	1	0,12
-	Sınıf Başkanlığı Seçimi	1	0,12
-	Son Bir Anlatıcı	1	0,12
TOPLAM		**772**	**100**

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin "En son okuduğunuz/okumakta olduğunuz kitabın adını ve yazarını yazınız." sorusuna cevap verme oranının yüksek olduğu görülmektedir. Ancak öğrencilerin verdikleri cevapların bir kısmı okunamama sebebiyle anlaşılmayan kelimeler, eser ya da yazar bilgisini vermememiş olma gibi gerekçelerle tam anlamıyla değerlendirilememiştir.

Tablo 103 incelendiğinde öğrencilerin güncel okudukları yazar ve kitap isimlerinin oldukça farklılık gösterdiği, listenin başında yer alan isimlerinse hem popüler hem de klasikleşmiş eserleri barındırdığını söylemek mümkündür. Araştırmaya katılan öğrencilerin en son okudukları/okumakta oldukları kitapların ilk beşinin Charlie'nin Çikolata Fabrikası, Saftirik, Karantina, Şeker Portakalı ve Küçük Prens olduğu görülmektedir. Yukarıda verilen tablo incelendiğinde bir yazarın birden çok eserinin tercih edilip okunduğu ya da okunmakta olduğu görülmektedir. Buna ek olarak tabloda seri olan eserlerin kitaplarının öğrenciler tarafından ayrı ayrı tercih edildiği de görülmektedir.

Okuma alışkanlığı kazanmış bireyler kitap okumanın dışında kitap ve okumayla ilgili farklı davranışları da sergilerler. Bu davranışlardan biri de okuduğu kitaplarla ilgili başkalarıyla sohbet etmekten hoşlanmaktır. Ortaokul öğrencilerinin okudukları kitaplarla ilgili başkalarıyla konuşma durumlarına ilişkin yöneltilen soruya verdikleri cevaplara ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

Tablo 104

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okudukları Kitaplarla İlgili Başkalarıyla Konuşma Durumu

			Okunan Kitapların Başkalarıyla Konuşma Durumu			
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	303	176	51	530
		%	57,2	33,2	9,6	100.0
	Erkek	N	114	129	74	317
		%	36,0	40,7	23,3	100.0
Toplam		N	417	305	125	847
		%	49,2	36,0	14,8	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin "Okuduğunuz kitaplar hakkında başkalarıyla konuşmaktan hoşlanır mısınız?" sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde %49,2'sinin "Evet", %36'sının "Bazen", %14,8'inin "Hayır" yanıtını verdiği görülmektedir. Yani öğrencilerin az ya da çok fark etmeden %85,2'sinin okudukları kitaplar hakkında başkalarıyla konuşmaktan hoşlandığı söylenebilmektedir. Bu soruya verilen yanıtlar cinsiyet açısından değerlendirildiğinde en fazla kız öğrencilerin yarıdan fazlasının (%57,2) "Evet" yanıtı verdiği görülmektedir. Bu orana en yakın oranlar erkek öğrencilerin %40,7'yle "Bazen", %36'yla "Evet" ve kız öğrencilerin %33,2'yle "Bazen" yanıtlarıdır. Yapılan analizler sonucunda en az seçilen seçeneğin her iki cinsiyette de "Hayır" seçeneği olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin %23,3'ü, kız öğrencilerin %9,6'sı "Hayır" yanıtını vermişlerdir. Bu oranlara bakıldığında kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla okuduğu kitaplar hakkında başkalarıyla konuşmaktan hoşlandığı tespit edilmiştir.

Tablo 105

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okudukları Kitaplarla İlgili Başkalarıyla Konuşma Durumu

			Okunan Kitapların Başkalarıyla Konuşma Durumu			
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Sınıf	5	N	99	77	37	213
		%	46,5	36,2	17,4	100.0
	6	N	128	103	37	268
		%	47,8	38,4	13,8	100.0
	7	N	107	69	26	202
		%	53,0	34,2	12,9	100.0
	8	N	83	56	25	164
		%	50,6	34,1	15,2	100.0
Toplam		N	417	305	125	847
		%	49,2	36,0	14,8	100.0

Öğrencilerin okudukları kitaplarla ilgili başkalarıyla konuşma durumları sınıf düzeyleri açısından değerlendirildiğinde elde edilen veriler genel toplamdaki verilerle benzerlik göstermektedir. Yani bütün sınıf düzeylerinde seçilen seçeneklerin oranıyla genel toplamda verilen oranlar birbirine yakındır. Bütün sınıf düzeylerinde en çok tercih edilen seçeneğin "Evet" seçeneği olduğu görülmektedir. Bu seçeneğin en çok tercih edildiği sınıf düzeyinin %53 oranıyla yedinci sınıflara ait olduğu görülmektedir. Bu oranı %50,6'yla sekizinci sınıflar ve %47,8'le altıncı sınıflar izlemektedir. "Evet" seçeneğini en az tercih eden sınıf düzeyinin %46,5'le beşinci sınıfların olduğu belirlenmiştir. Tabloya bakıldığında "Okuduğunuz kitaplar hakkında başkalarıyla konuşmaktan hoşlanır mısınız?" sorusuna sınıf seviyelerinin hepsinde en az tercih edilen seçeneğin "Hayır" olduğu belirlenmiştir. "Hayır" seçeneğini en çok tercih eden sınıf düzeyinin %17,4'le beşinci sınıflar, en az tercih eden sınıf düzeyinin ise %12,9'la yedinci sınıflar olduğu tespit edilmiştir. Sekizinci sınıfların %15,2'si ve altıncı

sınıfların %13,8'i hayır yanıtını vermiştir. Sınıf düzeylerinde geriye kalan oranların "Bazen" seçeneğine ait olduğu görülmektedir. Bazen yanıtını en çok veren %38,4 oranıyla altıncı sınıflardır. Bu oranı %36,2'yle beşinci sınıflar, %34,2'yle yedinci sınıflar ve %34,1 oranıyla sekizinci sınıflar izlemektedir.

Kitap ve okuma ile ilgili sergilenen davranışlardan bir diğeri olan kitap hediye etmekten hoşlanma, hediye edilecek bir nesne olarak kitabı seçme isteği de yöneltilen soruyla kontrol edilmeye çalışılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin bu durumla ilgili yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 106

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Kitap Hediye Etme Durumu

			Kitap Hediye Etme Durumu					
			Her fırsatta	Çoğunlukla	Bazen	Nadiren	Kitap hediye etmem	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	32	35	228	157	76	528
		%	6,1	6,6	43,2	29,7	14,4	100.0
	Erkek	N	21	30	114	67	83	315
		%	6,7	9,5	36,2	21,3	26,3	100.0
Toplam		N	53	65	342	224	159	843
		%	6,3	7,7	40,6	26,6	18,9	100.0

Öğrencilerin "Kitap hediye eder misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar analiz edildiğinde %40,6'sı "Bazen" kitap hediye ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu oranın diğer seçeneklerin oranından oldukça fazla olması dikkat çekmektedir. Bu seçeneğe oran olarak en yakın seçeneklerin %26,6'yla "Nadiren" ve %18,9'la "Kitap hediye etmem" seçeneklerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin kitap hediye etme durumları değerlendirildiğinde %7,7'sinin "Çoğunlukla" ve %6,3'ünün "Her fırsatta" kitap hediye ettiklerini ifade etmişlerdir. Tabloya genel olarak baktığımızda en çok tercih edilen seçeneğin "Bazen" en az tercih edilen seçeneğin ise "Her fırsatta" olduğu söylenebilmektedir. Bu soruda dört öğrenci soruya cevap vermedikleri ya da birden çok seçeneği işaretledikleri için analiz dışında bırakılmıştır.

Analizler sonucunda elde edilen veriler cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Bazen" seçeneği olduğu belirlenmiştir. Bu seçeneği kız öğrenciler (%43,2) erkek öğrencilere (%36,2) oranla daha fazla seçmişlerdir. Kız öğrencilerin "Bazen" seçeneğinden sonra en çok tercih ettikleri seçeneğin %29,7'yle "Nadiren" ve %14,4'le "Kitap hediye etmem"; erkek öğrencilerin ise "Bazen" seçeneğinden sonra en çok tercih ettikleri seçeneğin %26,3'le "Kitap hediye etmem" ve %21,3'le "Nadiren" seçeneklerinin olduğu görülmektedir. Oranlara bakıldığında cinsiyetler açısından tam tersi bir durum olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde her iki cinsiyetinde en az tercih ettikleri seçeneklerin "Çoğunlukla" ve "Her fırsatta" olduğu söylenebilmektedir. "Çoğunlukla" seçeneğini erkek öğrenciler %9,5'le tercih etmişken kız öğrencilerde bu oran %6,6'dır. "Her fırsatta" seçeneği cinsiyet açısından değerlendirildiğinde erkek öğrenciler %6,7 oranıyla kız öğrenciler ise %6,1 oranıyla seçmişlerdir. "Çoğunlukla" ve "Her fırsatta" seçeneklerini erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla tercih etmişlerdir.

Tablo 107

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kitap Hediye Etme Durumu

			Kitap Hediye Etme Durumu					
			Her fırsatta	Çoğunlukla	Bazen	Nadiren	Kitap hediye etmem	**Toplam**
Sınıf	5	N	15	21	90	46	40	212
		%	7,1	9,9	42,5	21,7	18,9	100.0
	6	N	19	17	128	65	38	267
		%	7,1	6,4	47,9	24,3	14,2	100.0
	7	N	7	16	71	60	47	201
		%	3,5	8,0	35,3	29,9	23,4	100.0
	8	N	12	11	53	53	34	163
		%	7,4	6,7	32,5	32,5	20,9	100.0
Toplam		N	53	65	342	224	159	843
		%	6,3	7,7	40,6	26,6	18,9	100.0

Elde edilen bulgulara göre "Kitap hediye eder misiniz?" sorusuna öğrenciler tarafından verilen yanıtlar sınıf düzeyi değişkeni açısından değerlendirildiğinde beşinci, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin en çok verdikleri yanıtın "Bazen", sekizinci sınıf öğrencilerinin ise "Bazen" ve "Nadiren" yanıtlarıları olduğu görülmektedir. Bu oran %32,5'tir. Beşinci sınıfların %42,5'i, altıncı sınıfların %47,9'u ve yedinci sınıfların %35,3'ü "Bazen" yanıtını vermişlerdir. Tablo incelendiğinde "Kitap hediye eder misiniz?" sorusuna "Nadiren" yanıtını beşinci sınıf öğrencilerinin %21,7'sinin, altıncı sınıf öğrencilerinin %24,3'ünün ve yedinci sınıf öğrencilerinin %29,9'unun verdiğini söylemek mümkündür. Ortaokul öğrencilerinin kitap hediye etmeme durumu sınıf düzeyi değişkeni açısından değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %18,9'u, altıncı sınıf öğrencilerinin %14,2'si, yedinci sınıf öğrencilerinin %23,4'ü ve %20,9'u kitap hediye etmediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin en az verdikleri yanıtların sınıf seviyesine göre değiştiği görülmektedir. Beşinci sınıf öğrencilerinin %7,1'i "Her fırsatta", altıncı sınıf öğrencilerinin %6,4'ü "Çoğunlukla", yedinci sınıf öğrencilerinin %3,5'i "Her fırsatta", sekizinci sınıf öğrencilerinin %6,7'si "Çoğunlukla" kitap hediye ettiklerini belirtmişlerdir. Bu oranlar sınıf düzeylerinin en az oranları olduğu görülmektedir. Tabloya göre "Kitap hediye eder misiniz?" sorusuna beşinci sınıf öğrencilerinin %9,9'u ve yedinci sınıf öğrencilerinin %8'i "Çoğunlukla"; altıncı sınıf öğrencilerinin %7,1'i ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %7,4'ü "Her fırsatta" yanıtını vermiştir. Oranlara bakıldığında beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin "Her fırsatta" yanıtının oranlarının aynı olduğunu görmek mümkündür.

Okuma alışkanlığının bir diğer yönünü süreli yayın takip etme alışkanlığı oluşturmaktadır. Ortaokul öğrencilerinin süreli yayın takip etme alışkanlığını belirleyebilmek için çeşitli sorular yöneltilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin sürekli takip ettikleri bir derginin olup olmadığını belirlemek amacıyla yöneltilen soruya verilen cevaba ilişkin tablo aşağıdaki şekildedir:

Tablo 108

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Sürekli Okudukları/Takip Ettikleri Derginin Olma Durumu

Sürekli Okudukları/Takip Ettikleri Derginin Olma Durumu					
			Evet	Hayır	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	54	476	530
		%	10,2	89,8	100.0
	Erkek	N	41	276	317
		%	12,9	87,1	100.0
Toplam		N	95	752	847
		%	11,2	88,8	100.0

Yapılan analizler sonucunda "Sürekli okuduğunuz takip ettiğiniz bir dergi var mı?" sorusuna öğrencilerin %88,8'i "Hayır" cevabını verirken %11,2'si ise "Evet" cevabını vermiştir. Veriler cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kız öğrencilerin %89,8 gibi büyük bir oranla "Hayır" yanıtını verdiği görülmektedir. Erkek öğrenciler kız öğrenciler kadar olmasa da %87,1 oranıyla "Hayır" cevabını vermiştir. Bu soruya erkek öğrencilerin %12,9'u, kız öğrencilerin ise %10,2'si "Evet" cevabı vermiştir. Sonuçlar öğrencilerin büyük bir bölümünün dergi okuma alışkanlığına sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 109

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Sürekli Okudukları/Takip Ettikleri Derginin Olma Durumu

			Sürekli Okudukları/Takip Ettikleri Derginin Olma Durumu		
			Evet	Hayır	**Toplam**
Sınıf	5	N	31	182	213
		%	14,6	85,4	100.0
	6	N	32	236	268
		%	11,9	88,1	100.0
	7	N	21	181	202
		%	10,4	89,6	100.0
	8	N	11	153	164
		%	6,7	93,3	100.0
Toplam		N	95	752	847
		%	11,2	88,8	100.0

Elde edilen veriler sınıf düzeyi açısından incelendiğinde sekizinci sınıf öğrencilerinin %93,3'ünün "Sürekli okuduğunuz takip ettiğiniz bir dergi var mı?" sorusuna "Hayır" yanıtını verdiği görülmektedir. Bu oranı %89,6 oranla yedinci sınıfların ve %88,1 oranla altıncı sınıfların takip ettiği belirlenmiştir. En az "Hayır" yanıtını veren sınıf düzeyinin %85,4'le beşinci sınıflar olmuştur. Bu soruya en fazla "Evet" yanıtını veren sınıf düzeyleri %14,6'yla beşinci sınıflar ve %11,9'la altıncı sınıflar olduğu belirlenmiştir. Yedinci sınıfların ise %10,4 oranında evet cevabını verdiği tespit edilmiştir. "Sürekli okuduğunuz takip ettiğiniz bir dergi var mı?" sorusuna en az evet cevabını %6,7 oranında sekizinci sınıfların verildiği görülmektedir. Bu oranlara bakıldığında sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin "Sürekli okuduğunuz takip ettiğiniz bir dergi var mı?" sorusuna verdiği evet cevabının azaldığı söylenebilmektedir.

Az sayıda öğrencinin dergi okuma alışkanlığına bağlı olarak yöneltilen soruya "Evet" cevabını veren öğrencilerden takip ettikleri derginin ismini yazmaları istenmiştir. Verilen cevaplara ilişkin sayısal veriler aşağıdaki şekildedir:

Tablo 110

Ortaokul Öğrencilerinin Düzenli Olarak Okudukları Dergilerin Adı ve Öğrenci Sayısı

Dergi Adı	Öğrenci Sayısı	Yüzde
Bilim Çocuk Dergisi	28	75,6
Kral Şakir Dergisi	3	8,1
Bilim Çocuk ve Bilim Teknik	2	5,4
Bilge Çocuk Dergisi	1	2,7
BTS Dergisi	1	2,7
Fenerbahçe Dergisi	1	2,7
K-POP Dergisi	1	2,7
TOPLAM	**37**	**100**

Yukarıda verilen tablo "Sürekli okuduğunuz takip ettiğiniz bir dergi var mı?" sorusuna "Evet" cevabını veren öğrencilerden sürekli okudukları takip ettikleri derginin ismini yazmaları sonucu oluşturulmuştur. Bu soruya doksan beş öğrenci "Evet" yanıtını vermiştir. Ancak tabloya otuz yedi öğrencinin verdiği dergi ismi eklenmiştir. Bu soruya evet cevabını veren on dört öğrenci dergi ismi yerine kitap ismi yazmıştır. Bu on dört öğrencinin içinde bir öğrenci hem kitap hem de dergi ismi yazmıştır. Üç öğrenci de yazar ismi yazmıştır. On bir öğrenci dergi adı yerine kategori belirtmiştir. Bu kategoriler şu şekildedir: Çocuk, bilim kurgu, bilim, spor, magazin ve modadır. Ayrıca bu kategorilerden birini yazan öğrenci hem Bilim Teknik hem de Bilim Çocuk dergilerini yazmıştır. Bir öğrenci takip ettiği dizinin bir dergide sadece bir sayısı çıkmıştır. Derginin adını değil dizinin adını yazmıştır (La Casa De Papel yeni bölüm dergisi). Bunun yanında sporcu ismi, gazete ismi, neleri okumaktan hoşlandığı gibi cevaplar veren öğrencilerin de verileri değerlendirmeye alınmamıştır.

Dergi okuduğunu belirten öğrencilerin okudukları dergiye nasıl ulaştıkları sorusu yöneltilmiş ve sonuçlar Tablo 111'de gösterilmiştir:

Tablo 111

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okudukları/Takip Ettikleri Dergiye Ulaşma Durumu

			Okudukları/ Takip Ettikleri Dergiye Ulaşma Yolları					
			Satın alıyorum	Ailem satın alıyor	Kitaplık/ Kütüphanelerden elde ediyorum	İnternetten takip ediyorum	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	14	26	7	5	2	54
		%	25,9	48,1	13,0	9,3	3,7	100.0
	Erkek	N	12	18	5	5	1	41
		%	29,3	43,9	12,2	12,2	2,4	100.0
Toplam		N	26	44	12	10	3	95
		%	27,4	46,3	12,6	10,5	3,2	100.0

Bu tablodaki veriler için "Sürekli okuduğunuz takip ettiğiniz bir dergi var mı?" sorusuna "Evet" cevabını veren öğrencilerin cevapları esas alınmıştır. Bu veriler değerlendirildiğinde öğrencilerin %46,3'ü "Ailem satın alıyor." yanıtını vermiştir. Bu oranı %27,4'le "Satın alıyorum.", %12,6'yla "Kitaplık/kütüphanelerden elde ediyorum." ve %10,5'le "İnternetten takip ediyorum." seçenekleri takip etmektedir. Öğrenciler tarafından en az tercih edilen seçeneğin %3,2 oranla "Diğer" seçeneğinin olduğu görülmektedir. Diğer yanıtını veren öğrencilerin; "Bazen ailem satın alıyor bazen arkadaşlarımdan ödünç alıyorum, arkadaşlarımdan ödünç alıyorum" yanıtını vermişlerdir. Diğer yanıtını tercih eden öğrencilerden biri televizyondan ulaştığını ifade etmiştir. Sonuçlar öğrencilerin önemli oranda aile desteği ile bu yayınlara ulaştığını göstermektedir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler hem kız hem erkek öğrenci açısından değerlendirildiğinde her iki cinsiyetinde en çok tercih ettiği seçeneğin "Ailem satın alıyor." seçeneği olduğu söylenebilmektedir. Kız öğrencilerin %48,1'i, erkek öğrencilerin %43,9'u bu yanıtı vermişlerdir. Okudukları/takip ettikleri dergiye erkek öğrencilerin %29,3'ü, kız öğrencilerin %25,9'u "Satın alarak ulaştıklarını" ifade etmişlerdir. Erkek öğrencilerin %12,2'si "Kitaplık/kütüphanelerden elde ettiklerini", %12,2'si "İnternetten takip ettiklerini"; kız öğrencilerin %13'ü "Kitaplık/kütüphanelerden elde ettiklerini", %9,3'ü "İnternetten takip ettiklerini" belirtmişlerdir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin

"Diğer" seçeneği olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin %3,7'si, erkek öğrencilerin %2,4'ü diğer yanıtını vermişlerdir.

Tablo 112

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okudukları/ Takip Ettikleri Dergiye Ulaşma Durumu

			Okudukları/ Takip Ettikleri Dergiye Ulaşma Yolları					
			Satın alıyorum	Ailem satın alıyor	Kitaplık/ Kütüphanelerden elde ediyorum	İnternetten takip ediyorum	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	9	15	5	2	0	31
		%	29,0	48,4	16,1	6,5	0,0	100.0
	6	N	7	18	4	2	1	32
		%	21,9	56,3	12,5	6,3	3,1	100.0
	7	N	6	6	2	5	2	21
		%	28,6	28,6	9,5	23,8	9,5	100.0
	8	N	4	5	1	1	0	11
		%	36,4	45,5	9,1	9,1	0,0	100.0
Toplam		N	26	44	12	10	3	95
		%	27,4	46,3	12,6	10,5	3,2	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler sınıf düzeyi değişkeni bakımından değerlendirildiğinde "Okuduğunuz/takip ettiğiniz dergiye nasıl ulaşıyorsunuz?" sorusuna beşinci, altıncı ve sekizinci sınıf öğrencilerinin en çok verdikleri yanıtın "Ailem satın alıyor." yanıtının olduğu görülmektedir. Bu yanıtı beşinci sınıf öğrencilerinin %48,4'ü, altıncı sınıf öğrencilerinin %56,3'ü ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %45,5'i vermiştir. Yedinci sınıf öğrencilerinin en çok verdikleri yanıtın "Hem ailem satın alıyor." hem de "Satın alıyorum." yanıtlarının olduğu görülmüştür. Bu yanıtların oranlarının %28,6 olduğu belirlenmiştir. Bütün sınıf düzeyleri incelendiğinde en az verilen yanıtın "Diğer" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu seçeneği beşinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin hiçbiri tercih etmemiş olup altıncı sınıflardan bir kişi (%3,1), yedinci sınıflardan ise iki kişi (%9,5) tercih etmiştir. Tabloya göre öğrencilerin okudukları/takip ettikleri dergiye ulaşma durumları incelendiğinde beşinci sınıfların %29'u "Satın aldıklarını", %16,1'i

"Kitaplık/kütüphanelerden aldıklarını", %6,5'i "İnternetten takip ettiklerini; altıncı sınıfların %21,9'u "Satın aldıklarını", %12,5'i "Kitaplık/kütüphanelerden aldıklarını", %6,3'ü "İnternetten takip ettiklerini" ifade etmişlerdir. Bu oranlardan yola çıkarak beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin okudukları/takip ettikleri dergiyi internetten takip etme oranlarının birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. "Okuduğunuz/takip ettiğiniz dergiye nasıl ulaşıyorsunuz?" sorusuna yedinci sınıf öğrencilerinin %9,5'i "Kitaplık/kütüphanelerden elde ettiklerini", %23,8'i "İnternetten takip ettiklerini"; sekizinci sınıfların %36,4'ü "Satın alarak" ulaştıklarını ifade etmişlerdir.

Ortaokul öğrencilerinin takip ettikleri/okudukları dergiyi seçme süreçlerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi amacıyla yöneltilen soruya verilen cevaplardan elde edilen veriler aşağıda sunulmuştur:

Tablo 113

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Takip Ettikleri Dergiyi Seçmelerinde Etkili Olan Faktörler

			Takip Edilen Derginin Seçilmesini Etkileyen Faktörler				
			Görsel unsurları	İçeriği	Güncelliği	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	8	39	7	0	54
		%	14,8	72,2	13,0	0,0	100.0
	Erkek	N	10	22	8	1	41
		%	24,4	53,7	19,5	2,4	100.0
Toplam		N	18	61	15	1	95
		%	18,9	64,2	15,8	1,1	100.0

Bu tablodaki veriler "Sürekli okuduğunuz takip ettiğiniz bir dergi var mı?" sorusuna evet yanıtını veren öğrencilerden elde edilmiştir. Elde edilen veriler incelendiğinde öğrencilerin takip ettikleri dergiyi seçmelerinde etkili olan faktörlerin oranları incelendiğinde %64,2'si "İçeriğin" etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %18,9'u "Görsel unsurlar"ın, %15,8'i ise "Güncelliğin" etkili olduğunu belirtmişlerdir. "Diğer" seçeneğini sadece bir öğrenci tercih etmiştir. Bu seçeneği tercih eden öğrenci "Bilimsel yazıların uzunluğunun ve görseli"nin önemli olduğu

açıklamasını yapmıştır. Sonuçların "içerik" seçeneğinde yoğunlaşması dergi okuma alışkanlığına sahip olan öğrencilerin seçimlerinde ilgilerinin öne çıktığını göstermesi açısından önemlidir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler hem kız hem de erkek öğrenciler açısından değerlendirildiğinde "İçeriği" tercih ettiklerini belirten kız öğrencilerin oranı %72,2 iken erkek öğrencilerin oranı %53,7'dir. Bu oranlar en yüksek oranlara denk gelmektedir. Erkek öğrencilerin %24,4'ü "Görsel unsurların", %19,5'i "Güncelliğin"; kız öğrencilerin %14,8'i "Görsel unsurların", %13'ü "Güncelliğin" etkili olduğunu söylemişlerdir. "Diğer" seçeneğini de sadece erkek öğrencilerden bir kişi (%2,4) tercih etmiştir. Genel olarak oranlara baktığımız zaman "İçerik" seçeneği hariç diğer seçenekleri kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha az tercih ettikleri sonucuna varılmıştır.

Tablo 114

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Takip Ettikleri Dergiyi Seçmelerinde Etkili Olan Faktörler

			Takip Edilen Derginin Seçilmesini Etkileyen Faktörler				
			Görsel unsurları	İçeriği	Güncelliği	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	5	24	1	1	31
		%	16,1	77,4	3,2	3,2	100.0
	6	N	8	19	5	0	32
		%	25,0	59,4	15,6	0,0	100.0
	7	N	5	11	5	0	21
		%	23,8	52,4	23,8	0,0	100.0
	8	N	0	7	4	0	11
		%	0,0	63,6	36,4	0,0	100.0
Toplam		N	18	61	15	1	95
		%	18,9	64,2	15,8	1,1	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin takip ettikleri dergiyi seçmelerinde etkili olan faktörler sınıf seviyesi değişkenine göre değerlendirildiğinde, tüm sınıf seviyelerinde en çok tercih edilen seçeneğin "İçerik" olduğu tespit edilmiştir. Bu seçeneği en çok %77,4'le beşinci sınıflar, en az %52,4'le yedinci sınıflar tercih etmiştir. "Diğer" seçeneği altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda hiç tercih edilmemiştir. Ayrıca sekizinci sınıf öğrencilerinin takip ettikleri dergiyi seçmelerinde "Görsel unsurlar"ın etkili olmadığı görülmektedir. Beşinci sınıf öğrencilerin takip ettikleri dergiyi seçmelerinde en az etkili olan faktörün "Güncellik" olduğu ayrıca güncellikle aynı oranda tercih edilen seçeneğin diğer seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Bu oran %3,2'dir. Tabloya göre beşinci sınıf öğrencilerinin "Görsel unsurları" tercih etme oranının %16,1 olduğu tespit edilmiştir. Tablo incelendiğinde altıncı sınıfların "Güncelliği" tercih etme oranlarının %15,6 olduğu görülmektedir. Yedinci sınıfların "Görsel unsurları" ve "Güncelliği" seçme oranlarının aynı olduğu görülmektedir. Görsel unsurların ve güncelliğin yedinci sınıflar tarafından seçilme oranının %23,8'dir. Altıncı sınıf öğrencilerinin "Görsel unsurları" seçme oranının %25, sekizinci sınıf öğrencilerinin "Güncelliği" seçme oranının %36,4 olduğu belirlenmiştir.

Süreli yayın takip etme alışkanlığının bir diğer yönünü de gazete okuma alışkanlığı oluşturur. Öğrencilerin evlerine gazete alınıp alınmadığı şeklindeki soruya verdikleri cevaplardan elde edilen sonuçlar aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 115

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Evlerine Gazete Alınma Sıklığı

			Gazete Alınma Sıklığı					
			Her gün	Haftada birkaç kez	Hafta sonları	Evimize gazete alınmamaktadır	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	11	42	38	428	10	529
		%	2,1	7,9	7,2	80,9	1,9	100.0
	Erkek	N	15	30	23	240	8	316
		%	4,7	9,5	7,3	75,9	2,5	100.0
Toplam		N	26	72	61	668	18	845
		%	3,1	8,5	7,2	79,1	2,1	100.0

Öğrencilerin %79,1'i "Evinize hangi sıklıkta gazete alınmaktadır?" sorusuna "Evimize gazete alınmamaktadır." yanıtını verirken; %8,5'i "Haftada birkaç kez", %7,2'si "Hafta sonları", %3,1'i "Her gün" ve %2,1'i "Diğer" yanıtını vermiştir. Bu soruya "Diğer" yanıtını veren öğrenciler; "Babam geldiğinde, ayda bir tane, ayda bir, çok az, kışları nadiren, bazen, paramız ve yeterli bütçemiz olduğunda, pek almayız" şeklinde açıklamalar yapmışlardır. İki öğrenci seçeneği işaretleme gerekçesine dair herhangi bir açıklama yapmazken iki öğrenci neden gazete aldıklarına dair açıklama yapmışlardır. İki öğrenciye ait veriler birden fazla seçenek işaretledikleri için değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuçlar çok büyük bir oranda öğrencilerin düzenli gazete okumalarını sağlayacak bir ev ortamına sahip olmadıklarını göstermektedir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler cinsiyet faktörü açısından değerlendirildiğinde her iki cinsiyette de "Evimize gazete alınmamaktadır." seçeneğinin en çok tercih edilen seçenek olduğu görülmektedir. Bu seçeneği kız öğrencilerin %80,9'u, erkek öğrencilerin %75,9'u tercih etmiştir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin "Diğer" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Bu seçeneği erkeklerin %2,5'i, kızların ise %1,9'u seçmiştir. Tabloya bakıldığında erkek öğrencilerin %9,5'i "Haftada birkaç kez", %7,3'ü "Hafta sonları", %4,7'si "Her gün" evlerine gazete alındığını belirtmiştir. Kız öğrencilerin evlerine gazete alınma sıklıkları incelendiğinde %7,9'unun "Haftada birkaç kez", %7,2'sinin

"Hafta sonları", %2,1'inin "Her gün" yanıtını verdiği görülmektedir. Genel olarak bu oranlar incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin evlerine yüksek bir oranla gazete alınmadığı sonucuna varılmıştır. Bu durumun sebebi gelişen teknolojiyle birlikte süreli yayınları ekrandan okuyarak takip ettikleri tahmin edilmektedir.

Tablo 116

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Evlerine Gazete Alınma Sıklığı

		Gazete Alınma Sıklığı						
			Her gün	Haftada birkaç kez	Hafta sonları	Evimize gazete alınmamaktadır	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	8	20	17	166	2	213
		%	3,8	9,4	8,0	77,9	0,9	100.0
	6	N	9	22	19	214	4	268
		%	3,4	8,2	7,1	79,9	1,5	100.0
	7	N	5	16	13	161	6	201
		%	2,5	8,0	6,5	80,1	3,0	100.0
	8	N	4	14	12	127	6	163
		%	2,5	8,6	7,4	77,9	3,7	100.0
Toplam		N	26	72	61	668	18	845
		%	3,1	8,5	7,2	79,1	2,1	100.0

Araştırma verileri sınıf düzeyi faktörü bakımından değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinin en çok verdikleri yanıtın "Evlerine gazete alınmadığı" yanıtı, en az verdikleri yanıtın ise "Diğer" yanıtı olduğu tespit edilmiştir. Evlerine gazete alınmadığını en çok belirten sınıf düzeyinin %80,1'le yedinci sınıf öğrencileri, en az belirten sınıf düzeyinin %77,9'la beşinci sınıf ve sekizinci sınıf öğrencileri olduğu görülmektedir. Altıncı sınıf öğrencilerinin %79,9'u evlerine gazete alınmadığını ifade etmişlerdir. Bu oranlara bakıldığında oranların birbirlerine yakın olduğu belirlenmiştir. Yani öğrencilerin büyük çoğunluğunun evlerine gazete alınmamaktadır. Bu durumda süreli yayın olan gazeteye ulaşmalarını ve okumalarını engellemektedir. Bütün sınıf düzeylerin en az olarak verilen "Diğer" yanıtını beşinci sınıfların

%0,9'unun, altıncı sınıfların %1,5'inin, yedinci sınıfların %3'ünün, sekizinci sınıfların %3,7'sinin verdiği görülmektedir. Bu oranlara bakıldığında sınıf düzeyi arttıkça "Diğer" yanıtını verme oranlarının da arttığı tespit edilmiştir. Tablo incelendiğinde "Evinize hangi sıklıkta gazete alınmaktadır?" sorusuna beşinci sınıf öğrencilerinin %3,8'i "Her gün", %9,4'ü "Haftada birkaç kez", %8'i "Hafta sonları"; altıncı sınıf öğrencilerinin %3,4'ü "Her gün", %8,2'si "Haftada birkaç kez", %7,1'i "Hafta sonları"; yedinci sınıf öğrencilerinin %2,5'i "Her gün", %8'i "Haftada birkaç kez", %6,5'i "Hafta sonları"; sekizinci sınıf öğrencilerinin %2,5'i "Her gün", %8,6'sı "Haftada birkaç kez", %7,4'ü "Hafta sonları" evlerine gazete alındığını ifade etmişlerdir. Bu oranlardan yola çıkarak sınıf düzeyi arttıkça "Her gün" yanıtının verilme oranının azaldığı ve yedinci sınıfla sekizinci sınıf öğrencilerinin her gün yanıtının verilme oranının aynı olduğu gözlenmiştir.

Süreli yayın takip etme alışkanlığının göstergelerinden biri de gazete okumak için ayrılan süre ile ilgilidir. Okuma eyleminin hangi zaman dilimlerinde gerçekleştirildiğini belirlemek için yöneltilen soruya verilen cevap aşağıdaki şekildedir:

Tablo 117

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Gazete Okumaya Ayırdıkları Zaman

			Gazete Okumaya Ayrılan Zaman					
			Her gün	Haftada birkaç gün	Hafta sonları	Hiç gazete okumuyorum	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	2	24	22	463	16	527
		%	0,4	4,6	4,2	87,9	3,0	100.0
	Erkek	N	6	19	30	254	7	316
		%	1,9	6,0	9,5	80,4	2,2	100.0
Toplam		N	8	43	52	717	23	843
		%	0,9	5,1	6,2	85,1	2,7	100.0

Analizler sonucunda "Gazete okumaya ne kadar zaman ayırıyorsunuz?" sorusuna öğrencilerin %85,1'i "Hiç gazete okumuyorum.", %6,2'si "Hafta sonları", %5,1'i "Haftada birkaç gün.", %2,7'si "Diğer" ve %0,9'u "Her gün" yanıtlarını vermiştir. "Diğer" seçeneğini tercih eden öğrenciler "Bazen, arada bir, yazın bulmaca çözerken günde iki saat, dedemle bulmaca çözerken, sıkıldığımda, çok nadiren, yılda beş defa, arada sırada, iki haftada bir (düzensiz) ve ayda birkaç kere şeklinde" açıklamalar yapmışlardır. Bir öğrenci "kitap okumaya gazete okumaktan daha çok vakit ayırıyorum" şeklinde soruya uygun olmayan bir açıklama yapmıştır. Ayrıca başka bir öğrenci gazete okumaya ne kadar zaman ayırdığına değil gazeteyi nereden okuduğundan bahsetmiştir. Dört öğrenci soruya herhangi bir yanıt vermemiş olması veya birden çok yanıt vermiş olması sebebiyle değerlendirme dışında bırakılmışlardır. Yayın niteliği sebebiyle günlük olarak takip edilmesi beklenen gazeteleri günlük olarak takip ettiğini söyleyen öğrencilerin oranının sadece %0.9'da kalması düşündürücüdür. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun gazete okumaya hiç zaman ayırmamaları süreli yayınları pek tercih etmediklerinin ve hoşlanmadıklarının bir göstergesidir. Öğrencilerin süreli yayınlardan biri olan gazetenin okunmamasını teknolojinin etkilediği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin gazete okumaya ayırdıkları zamana verdikleri yanıtlar hem kız hem de erkek öğrenciler açısından değerlendirildiğinde en çok verilen yanıtın "Hiç gazete okumuyorum." olduğu tespit

edilmiştir. Bu yanıtı kız öğrencilerin %87,9'u, erkek öğrencilerin ise %80,4'ü vermiştir. En çok verilen yanıt gibi en az verilen yanıt da her iki cinsiyette aynıdır. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en az verdikleri yanıtın "Her gün okuyorum." yanıtı olduğu görülmektedir. "Her gün okuyorum" yanıtını erkek öğrencilerin %1,9'unun kız öğrencilerin %0,4'ünün verdiği belirlenmiştir. Tablo incelendiğinde "Haftada birkaç gün okuyorum." seçeneğini erkek öğrencilerin %6'sı, kız öğrencilerin ise %4,6'sı seçmiştir. Erkek öğrencilerin %9,5'i, kız öğrencilerin %4,2'si "Hafta sonları" gazete okuduklarını ifade etmişlerdir. Geriye kalan öğrencilerin ise diğer seçeneğini seçtikleri belirlenmiştir. Diğer seçeneğini kız öğrencilerin %3'ü, erkek öğrencilerin ise %2,2'si tercih etmiştir.

Tablo 118

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Gazete Okumaya Ayırdıkları Zaman

Gazete Okumaya Ayrılan Zaman								
			Her gün	Haftada birkaç gün	Hafta sonları	Hiç gazete okumuyorum	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	5	13	17	177	1	213
		%	2,3	6,1	8,0	83,1	0,5	100.0
	6	N	0	13	16	231	7	267
		%	0,0	4,9	6,0	86,5	2,6	100.0
	7	N	2	10	9	171	7	199
		%	1,0	5,0	4,5	85,9	3,5	100.0
	8	N	1	7	10	138	8	164
		%	0,6	4,3	6,1	84,1	4,9	100.0
Toplam		N	8	43	52	717	23	843
		%	0,9	5,1	6,2	85,1	2,7	100.0

Analizler sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde "Gazete okumaya ne kadar zaman ayırıyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinin en fazla oranın hiç gazete okumadıkları yanıtına ait olduğu görülmektedir. Bu yanıtı beşinci sınıf öğrencilerinin %83,1'i, altıncı sınıf öğrencilerinin %86,5'i, yedinci sınıf öğrencilerinin %85,9'u, sekizinci

sınıf öğrencilerinin %84,1'i vermiştir. Ancak bu soruya verilen en düşük yanıtın sınıf seviyeleri açısından farklılık gösterdiği görülmektedir. Beşinci sınıf öğrencilerinin bu soruya verdikleri en düşük yanıtın %0,5'le "Diğer" yanıtı olduğu tespit edilmiştir. Altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin bu soruya verdikleri en düşük yanıtın "Her gün" olduğu belirlenmiştir. Bu yanıtı altıncı sınıf öğrencilerden hiçbiri tercih etmemiş olup yedinci sınıfların %1'i, sekizinci sınıfların %0,6'sı tercih etmiştir. Beşinci sınıf öğrencilerinin diğer yanıtından sonra en az verdikleri yanıtın %2,3'le "Her gün" olduğu tespit edilmiştir. Altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin her gün yanıtından sonra en az verdikleri yanıtın "Diğer" olduğu görülmektedir. Diğer yanıtını altıncı sınıf öğrencilerinin %2,6'sı, yedinci sınıf öğrencilerinin %3,5'i, sekizinci sınıf öğrencilerinin %4,9'u vermiştir. "Gazete okumaya ne kadar zaman ayırıyorsunuz?" sorusuna "Haftada birkaç gün" yanıtını beşinci sınıf öğrencilerinin %6,1'i, altıncı sınıf öğrencilerinin %4,9'u, yedinci sınıf öğrencilerinin %5'i, sekizinci sınıf öğrencilerinin %4,3'ü vermiştir. Aynı soruya "Hafta sonları" yanıtını beşinci sınıfların %8'inin, altıncı sınıfların %6'sının, yedinci sınıfların %4,5'inin, sekizinci sınıfların %6,1'inin verdiği tespit edilmiştir.

Okuma alışkanlığında eylemin hangi sıklıkta yapıldığının belirlenmesi elbette önemlidir. Ancak alışkanlığı ortaya çıkaranın ilgi olduğu düşünüldüğünde gazetelerin okunması kadar gazetelerin hangi içeriklerinin daha çok okunduğunun tespiti de önem kazanmaktadır. Bu soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 119'da sunulmuştur:

Tablo 119

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Gazetedeki Konuların İlgilerini Çekme Durumu

			Gazete Konularının İlgi Çekme Durumu			
			Evet, ilgimi çekiyor.	Kısmen, ilgimi çekiyor	Hayır, ilgimi çekmiyor	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	34	222	274	530
		%	6,4	41,9	51,7	100.0
	Erkek	N	49	109	159	317
		%	15,5	34,4	50,2	100.0
Toplam		N	83	331	433	847
		%	9,8	39,1	51,1	100.0

Araştırmanın örneklemine dâhil edilen ortaokul öğrencilerinin "Gazetedeki konular ilginizi çekiyor mu?" sorusuna verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde yarısından fazlasının (%51,1) "Hayır, ilgimi çekmiyor." seçeneğini seçtiği görülmektedir. Bu seçeneği %39,1 oranıyla "Kısmen ilgimi çekiyor." seçeneği izlemektedir. Geriye kalan %9,8'lik oranın "Evet, ilgimi çekiyor." seçeneğini tercih ettiği söylenebilmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin gazetedeki konulara ilgi duyma durumları kız ve erkek öğrencilere göre değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin yarıdan fazlasının gazetedeki konulara ilgi duymadıkları görülmektedir. Yani kız öğrencilerin %51,7'sinin, erkek öğrencilerin ise %50,2'sinin gazetedeki konulara ilgi duymadığı anlaşılmaktadır. Tabloya bakıldığında kız öğrencilerin %41,9'u, erkek öğrencilerin ise %34,4'ü gazetedeki konuların kısmen ilgilerini çektiğini belirtmişlerdir. Her iki cinsiyetinde en az tercih ettikleri seçeneğin "Evet, ilgimi çekiyor." seçeneğinin olduğu belirlenmiştir. Ancak erkek öğrencilerin (%15,5) kız öğrencilere (%6,4) oranla daha fazla seçtikleri görülmektedir. Genel olarak gazete okumaya gösterilmeyen ilgi bu sonuçlarda da kendini göstermektedir.

Tablo 120

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Gazetedeki Konuların İlgilerini Çekme Durumu

Gazete Konularının İlgi Çekme Durumu						
			Evet, ilgimi çekiyor	Kısmen, ilgimi çekiyor	Hayır, ilgimi çekmiyor	**Toplam**
Sınıf	5	N	25	82	106	213
		%	11,7	38,5	49,8	100.0
	6	N	22	111	135	268
		%	8,2	41,4	50,4	100.0
	7	N	18	77	107	202
		%	8,9	38,1	53,0	100.0
	8	N	18	61	85	164
		%	11,0	37,2	51,8	100.0
Toplam		N	83	331	433	847
		%	9,8	39,1	51,1	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler sınıf düzeyi faktörü çerçevesinde değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinde en çok verilen yanıtın "Hayır gazetedeki konular ilgimi çekmiyor." olduğu belirlenmiştir. Bütün sınıf düzeyleri değerlendirildiğinde bir sınıf düzeyi hariç diğer sınıf seviyelerinin hepsinde bu yanıtın verilme oranında yarıyı geçildiği görülmektedir. Bu yanıtın en fazla verildiği sınıf düzeyi %53 oranla yedinci sınıflar en az ise yarıya yakın (%49,8) bir oranla beşinci sınıfların olduğu belirlenmiştir. "Hayır, ilgimi çekmiyor." seçeneğini sekizinci sınıfların %51,8'inin, altıncı sınıfların ise %50,4'ünün tercih ettiği tespit edilmiştir. Genel olarak bu oranlara bakıldığında birbirlerine yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. "Gazetedeki konular ilgimi çekmiyor." yanıtını oransal olarak bakıldığında "Gazetedeki konular kısmen ilgimi çekiyor." seçeneğinin izlediği

görülmektedir. “Kısmen ilgimi çekiyor.” yanıtını en çok %41,4 oranıyla altıncı sınıflar, en az ise %37,2 oranıyla sekizinci sınıflar vermiştir. Bu yanıtı beşinci sınıfların %38,5’inin, yedinci sınıfların ise %38,1’inin verildiği belirlenmiştir. Tablo incelendiğinde sınıf düzeylerinin hepsinde öğrencilerin en az yanıt verdiği seçeneğin “Evet, ilgimi çekiyor.” yanıtı olduğu saptanmıştır. Bu yanıtı en fazla %11,7 oranıyla beşinci sınıflar vermiştir. Bu oranı %11 oranıyla sekizinci sınıflar ve %8,9 oranıyla yedinci sınıflar izlemektedir. “Evet, ilgimi çekiyor.” yanıtını en az %8,2 oranıyla altıncı sınıflar vermiştir.

Günümüzde teknoloji ve internet olanaklarının artmasının öğrencilerin ilgilerinde belirgin farklılıklar oluşturduğu ve okuma alışkanlığının da bundan olumsuz etkilendiği yönünde yorumlar yapılmaktadır. Bu sebeple öğrencilerin internete ayırdıkları zaman belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin internet kullanımına ilişkin soruya verdikleri cevapların sonuçları aşağıdaki şekildedir:

Tablo 121

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Bir Gün İçinde İnternete Ayırdıkları Zaman

			İnternete Ayrılan Zamanlar						
			1 saat ve daha az	2-3 saat	3-4 saat	4-5 saat	Hiç kullanmıyorum	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	207	192	53	50	8	17	527
		%	39,3	36,4	10,1	9,5	1,5	3,2	100.0
	Erkek	N	95	123	32	38	16	12	316
		%	30,1	38,9	10,1	12,0	5,1	3,8	100.0
Toplam		N	302	315	85	88	24	29	843
		%	35,8	37,4	10,1	10,4	2,8	3,4	100.0

Bulgular incelendiğinde araştırmaya dâhil edilen ortaokul öğrencilerinin %37,4'ü bir gün içinde internete ayırdıkları zamanın "2-3 saat arası" olduğu tespit edilmiştir. Bu orana en yakın oranın %35,8'le "1 saat ve daha az" seçeneğine ait olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %10,4'ü "4-5 saat arası" ve %10,1'i ise "3-4 saat arası" yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin %2,8 oranıyla "Hiç kullanmıyorum." seçeneği olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %3,4'ü "Diğer" yanıtını vermişlerdir. Diğer kategorisinde yer alan öğrenciler "1-2 saat arası, 1-1,5 saat arası, 1,5-2 saat arası, 3 saatten az, 2 saati geçmeyecek şekilde, 7-8 saat, 5 saatten fazla ve tüm gün" şeklinde bir açıklama yapmışlardır. "Bir gün içinde internet için ne kadar zaman ayırıyorsunuz?" sorusuna diğer yanıtını veren öğrenciler "hafta sonları daha fazla zaman ayırdıklarını ama LGS için 1 saatten az zaman harcadıklarını ve hafta sonu 1-3 saat aralığında kullandıklarını" ifade etmişlerdir. Beş öğrencinin net bir açıklama yapmadığı tespit edilmiştir. Bu duruma örnek olarak "kurstan geldiği gibi, bilmediklerini genelde uyudukları, gerektiğinde kullandıkları, canları ne kadar isterse, sürekli değiştiği" şeklindeki açıklamalar verilebilir. İki öğrencinin diğer yanıtına yaptığı açıklamanın soruya uygun olmadığı tespit edilmiştir. "Diğer" yanıtını beş öğrenci açıklamamıştır. Dört öğrenci soruya yanıt vermedikleri için değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Öğrencilerin "Bir gün içinde internet için ne kadar zaman ayırıyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıt cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde en fazla yanıtın her iki cinsiyette farklı olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin en fazla verdiği yanıtın %39,3'ünün "1 saat ve daha az", erkek öğrencilerin ise en fazla verdiği yanıtın %38,9'la "2-3 saat" olduğu tespit edilmiştir. Bu oranları kız öğrencilerin %36,4'ünün "2-3 saat" yanıtıyla erkek öğrencilerin "1 saat ve daha az "(%30,1) yanıtı izlemektedir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin "3-4 saat" seçeneğini aynı oranda (%10,1) tercih ettikleri belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda "4-5 saat" yanıtını erkek öğrencilerin %12'si, kız öğrencilerin %9,5'i vermiştir. Her iki cinsiyetin en az tercih ettikleri seçenekler farklılık göstermektedir. Erkek öğrencilerin %3,8'i diğer, kız öğrencilerin ise %1,5'i "Hiç kullanmıyorum" yanıtını vermiştir. Geriye kalan oranlara bakıldığında erkek öğrencilerin %5,1'inin "Hiç kullanmıyorum.", kız öğrencilerin ise %3,2'sinin "Diğer" yanıtına ait olduğu sonucuna varılmıştır. Sonuçlar internet kullanım süresinin ciddi oranda artmış olduğunu göstermektedir.

Tablo 122

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Bir Gün İçinde İnternete Ayırdıkları Zaman

		İnternete Ayrılan Zamanlar						
		1 saat ve daha az	2-3 saat	3-4 saat	4-5 saat	Hiç kullanmıyorum	Diğer	**Toplam**
5	N	100	76	10	7	12	8	213
	%	46,9	35,7	4,7	3,3	5,6	3,8	100.0
6	N	107	98	28	20	6	8	267
Sınıf	%	40,1	36,7	10,5	7,5	2,2	3,0	100.0
7	N	40	83	28	38	2	9	200
	%	20,0	41,5	14,0	19,0	1,0	4,5	100.0
8	N	55	58	19	23	4	4	163
	%	33,7	35,6	11,7	14,1	2,5	2,5	100.0
Toplam	N	302	315	85	88	24	29	843
	%	35,8	37,4	10,1	10,4	2,8	3,4	100.0

Öğrencilerin "Bir gün içinde internet için ne kadar zaman ayırıyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar sınıf seviyesi değişkeni açısından incelendiğinde bu soruya oran olarak en çok beşinci sınıf öğrencileri tarafından verilen "1 saat ve daha az" yanıtının olduğu görülmektedir. Diğer sınıf düzeylerinin en fazla verdikleri yanıtların oranları incelendiğinde altıncı sınıf öğrencilerinin %40,1'inin "1 saat ve daha az", yedinci sınıf öğrencilerinin %41,5'inin ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %35,6'sının "2-3 saat" yanıtları dikkat çekmektedir. Bu oranlar dışında sınıf düzeylerinin en fazla verdikleri yanıtlar incelendiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %35,7'sinin ve altıncı sınıf öğrencilerinin %36,7'sinin "2-3 saat"; yedinci sınıf öğrencilerinin %20'sinin ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %33,7'sinin "1 saat ve daha az" yanıtlarının olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeylerinin en az işaretledikleri yanıtların sınıf düzeylerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Altıncı sınıf öğrencilerinin %2,2'sinin ve yedinci sınıf öğrencilerinin %1'inin "Hiç kullanmıyorum." yanıtlarının en az verilen yanıtların olduğu tespit edilmiştir. Ancak oranlara bakıldığında beşinci

sınıf öğrencilerinin en az verdikleri yanıtların "Diğer" (%3,8) ve "4-5 saat" (%3,3) olduğu belirlenmiştir. Sekizinci sınıf öğrencilerinin en az verdikleri yanıtın hem "Hiç kullanmıyorum." hem de "Diğer" yanıtları olduğu sonucuna varılmıştır. Sekizinci sınıflarda bu oran %2,5'tir. "Bir gün içinde internet için ne kadar zaman ayırıyorsunuz?" sorusuna "3-4 saat" seçeneğinin sınıf düzeylerine göre tercih edilme oranları en fazla yedinci sınıf öğrencilerinde (%14) en az ise beşinci sınıf öğrencilerindedir (%4,7). Bu yanıtı altıncı sınıf öğrencilerinin %10,5'i, sekizinci sınıf öğrencilerinin %11,7'si vermiştir. Bir gün içinde internete "4-5 saat" zaman ayırdıklarını altıncı sınıf öğrencilerinin %7,5'i, yedinci sınıf öğrencilerinin %19'u ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %14,1'i ifade etmiştir. Geriye kalan oranlar değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %5,6'sı interneti "Hiç kullanmadıklarını"; altıncı sınıf öğrencilerinin %3'ü ve yedinci sınıf öğrencilerinin %4,5'i "Diğer" yanıtını verdiklerini görmek mümkündür.

İnternetin ne kadar süreyle kullanıldığı kadar hangi amaçla kullanıldığı da önemlidir. Bu soruya verilen cevaplara ilişkin sonuçlar aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 123

Öğrencilerin Cinsiyete Göre İnterneti Kullanma Amaçları

		İnterneti Kullanılma Amaçları						
		Oyun oynamak	Ödev yapmak	Kitap okumak	Araştırma yapmak	Sosyal medyayı takip etmek	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız N	129	91	23	124	122	26	515
	%	25,0	17,7	4,5	24,1	23,7	5,0	100.0
	Erkek N	181	52	5	37	25	8	308
	%	58,8	16,9	1,6	12,0	8,1	2,6	100.0
Toplam	N	310	143	28	161	147	34	823
	%	37,7	17,4	3,4	19,6	17,9	4,1	100.0

Analizler sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde "İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?" sorusuna öğrencilerin %37,7'si interneti en çok "Oyun oynamak" amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu oranı %19,6'yla "Araştırma yapmak", %17,9'la "Sosyal medyayı takip etmek" ve %17,4'le "Ödev yapmak" seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Öğrencilerin %4,1'i bu seçeneklerin dışında başka bir seçenek belirtebilmek için "Diğer" seçeneğini işaretlemişlerdir. Öğrencilerin en az interneti kullanma amaçlarının %3,4'le "Kitap okumak" olduğu söylenebilmektedir. Yani öğrencilerin çok az bir bölümü interneti kitap okumak amacıyla kullanmaktadır. Bu soruya yirmi dört öğrencinin verisi eklenmemiştir. Bütün bu öğrencilerin verilerinin işlenmeme gerekçesi soruyu boş bırakmış olmaları veya birden çok yanıt vermiş olmalarıdır. "İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?" sorusuna "Diğer" yanıtını veren öğrenciler "iletişim, dizi/film/video izlemek, arkadaşlar, her şey/ her konu, sınıf gruplarına bakmak, resim çizmek için" interneti kullandıklarını belirtmişlerdir. Aynı soruya diğer yanıtını veren öğrencilerin %32,5'i

birden fazla açıklama yaptığı tespit edilmiştir. Bu açıklamalar şu şekildedir: "Oyun, ödev ve araştırma için, sanal arkadaşlıklar ve dizi-film için, araştırma ödevlerim olduğunda bazen de oyun oynamak için, arkadaşlarla konuşmak/ ödev yapmak/araştırma yapmak için, oyun oynamak ve video izlemek için, arkadaşlarıyla konuşmak/ kitap okumak için, oyun ve sosyal medya için, araştırma yapmak ve sosyal medyada takip etmek için, oyun ve ödevler için, ödev yapmak ve sosyal medyayı takip etmek için, maç izlemek veya film seyretmek için lazım olduğunda, bir şeyi araştıracağında ve sıkıldığında" kullandıklarını belirten bir şekilde açıklamışlardır. Bir öğrenci neden kullandığını belirtmemiş ancak yazılı olduğunda kullandığını belirtmiştir. Diğer yanıtını veren beş öğrenci interneti kullanma sebeplerini net bir şekilde belirtmemişlerdir.

Elde edilen bulgular cinsiyet faktörü değişkenine göre değerlendirildiğinde en fazla tercih edilen seçeneğin %58,8'le erkek öğrencilerin seçtikleri "Oyun oynamak" seçeneği olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin ise %25'i "Oyun oynamak" seçeneğini tercih ettikleri söylenebilmektedir. Erkek öğrencilerin internette oyun oynamak seçeneğini kız öğrencilere oranla iki katından daha fazla tercih ettikleri tespit edilmiştir. Hem kız hem erkek öğrencilerin interneti en az kullanma amaçlarının "Kitap okumak" olduğu sonucuna varılmıştır. Kız öğrencilerin %4,5'i, erkek öğrencilerin %1,6'sı interneti kitap okumak amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir. İnterneti kız öğrencilerin %17,7'si erkek öğrencilerin ise %16,9'u "Ödev yapmak" amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Kız öğrencilerin % 24,1'i erkek öğrencilerin %12'si interneti araştırma yapmak amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir. İnterneti "Araştırma yapmak" amacıyla kullanan kız öğrencilerin oranı erkek öğrencilerin iki katından biraz daha fazladır. İnterneti "Sosyal medyayı kullanmak" amacıyla kullandıklarını belirten kız öğrencilerin oranının erkek öğrencilerin oranından hemen hemen üç katı daha fazla olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin %23,7'si erkek öğrencilerin %8,1'i interneti sosyal medyayı kullanmak amacıyla kullandıkları belirlenmiştir. Diğer seçeneğini kız öğrencilerin %5'i, erkek öğrencilerin %2,6'sı seçmiştir. Sonuçlar internetin okuma amacıyla çok sınırlı kullanıldığını göstermektedir.

Tablo 124

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre İnterneti Kullanma Amaçları

		İnterneti Kullanılma Amaçları						
		Oyun oynamak	Ödev yapmak	Kitap okumak	Araştırma yapmak	Sosyal medyayı takip etmek	Diğer	**Toplam**
Sınıf 5	N	83	51	4	48	18	7	211
	%	39,3	24,2	1,9	22,7	8,5	3,3	100.0
6	N	98	47	8	60	38	12	263
	%	37,3	17,9	3,0	22,8	14,4	4,6	100.0
7	N	82	20	7	27	52	8	196
	%	41,8	10,2	3,6	13,8	26,5	4,1	100.0
8	N	47	25	9	26	39	7	153
	%	30,7	16,3	5,9	17,0	25,5	4,6	100.0
Toplam	N	310	143	28	161	147	34	823
	%	37,7	17,4	3,4	19,6	17,9	4,1	100.0

Öğrencilerin sınıf seviyesi bakımından interneti kullanma amaçları değerlendirildiğinde tüm sınıf seviyelerinde internetin en çok kullanılma amacının "Oyun oynamak." olduğu tespit edilmiştir. İnterneti en çok oyun oynama amacıyla kullanan sınıf seviyesinin %41,8'le yedinci sınıflar, en az ise %30,7'yle sekizinci sınıflardır. Beşinci sınıfların %39,3'ü, altıncı sınıfların %37,3'ü interneti en çok oyun oynamak amacıyla kullanmaktadır. Öğrencilerin verdikleri yanıtlar sınıf seviyeleri bakımından değerlendirildiğinde interneti en az kullanma amaçlarının beşinci, altıncı ve yedinci sınıflarda "Kitap okumak"; sekizinci sınıflarda ise "Diğer" olduğu görülmektedir. Tablodaki veriler değerlendirildiğinde en az tercih edilen seçeneklerin "Kitap okumak" ve "Diğer" olduğu tespit edilmiştir. Beşinci sınıf öğrencilerinin %1,9'u, altıncı sınıf öğrencilerinin %3'ü, yedinci sınıf öğrencilerinin %3,6'sı interneti en az kitap okumak amacıyla kullandıklarını belirtirken sekizinci sınıf öğrencilerinin

%4,6'sı diğer seçeneğini tercih ederek interneti en az kullanma amaçlarını belirtmişlerdir. Diğer seçeneğini beşinci sınıfların %3,3'ü, altıncı sınıfların %4,6'sı, yedinci sınıfların %4,1'i tercih ederken sekizinci sınıfların %5,9'u kitap okumak seçeneğini tercih ettikleri belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde "İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?" sorusuna beşinci sınıf öğrencilerin %24,2'si "Ödev yapmak", %22,7'si "Araştırma yapmak", %8,5'i "Sosyal medyayı takip etmek"; altıncı sınıf öğrencilerinin %17,9'u "Ödev yapmak", %22,8'i "Araştırma yapmak", %14,4'ü "Sosyal medyayı takip etmek"; yedinci sınıf öğrencilerinin %10,2'si "Ödev yapmak", %13,8'i "Araştırma yapmak", %26,5'i "Sosyal medyayı takip etmek"; sekizinci sınıf öğrencilerinin %16,3'ü "Ödev yapmak", %17'si "Araştırma yapmak", %25,5'i "Sosyal medyayı takip etmek" amacıyla interneti kullandıklarını belirtmişlerdir.

Ortaokul öğrencilerinin interneti genel anlamda okuma alışkanlıklarını geliştirmek amacıyla kullanım düzeyini belirlemek amacıyla yöneltilen soruya verilen cevap sonuçları aşağıdaki şekildedir:

Tablo 125

Öğrencilerin Cinsiyete Göre İnternet Üzerinde Kitap, Dergi ve Gazete Okuma Durumu

İnternet Üzerinden Okuma Materyali Okuma						
			Evet okuyorum	Bazen okuyorum	Hayır okumuyorum	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	97	192	240	529
		%	18,3	36,3	45,4	100.0
	Erkek	N	33	96	185	314
		%	10,5	30,6	58,9	100.0
Toplam		N	130	288	425	843
		%	15,4	34,2	50,4	100.0

Elde edilen bulgular ışığında araştırmaya katılan öğrencilerin internetten kitap, dergi ve gazete okuma durumları incelendiğinde yarıdan fazlasının (%50,4) "Hayır okumuyorum." yanıtını verdiği görülmektedir. Bu oranı %34,2 oranıyla "Bazen okuyorum." seçeneğinin izlediği belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrenciler %15,4 oranıyla en az "Evet okuyorum." seçeneğini tercih etmişlerdir. Bu soruya dört öğrencinin verileri soruyu cevaplamaması ve birden fazla seçeneği işaretlemiş olması sebebiyle dâhil edilmemiştir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler hem kız hem de erkek öğrenciler açısından değerlendirildiğinde seçeneklerin tercih edilme sırasının genel toplamla birebir örtüştüğü görülmektedir. Yani hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Hayır okumuyorum." seçeneğinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek öğrencilerin yarıdan fazlası (%58,9) ve kız öğrencilerin yarıya yakını (%45,4) internetten kitap, dergi ve gazete okumadıklarını ifade etmişlerdir. Tablo incelendiğinde "Hayır okumuyorum." seçeneğinden sonra tercih edilen seçeneğin "Bazen okuyorum." seçeneği olduğu sonucuna varılmıştır. Bu seçeneği kız öğrencilerin (%36,3) erkek öğrencilere (%30,6) oranla daha fazla tercih etmişlerdir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin "Evet okuyorum." seçeneğinin olduğu görülmektedir. "Bazen okuyorum." seçeneğinde olduğu gibi "Evet okuyorum." seçeneğini de kız öğrencilerin (%18,3) erkek öğrencilerden (%10,5) daha fazla seçildiği tespit edilmiştir. Oranlara bakıldığında kız öğrencilerin daha fazla internetten kitap, dergi ve gazete okuduğu söylenebilmektedir. Ancak sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin önemli bir bölümü için internet destekli okumaların sınırlı olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 126

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre İnternet Üzerinde Kitap, Dergi ve Gazete Okuma Durumu

		İnternet Üzerinden Okuma Materyali Okuma			
			Evet okuyorum	Bazen okuyorum	Hayır okumuyorum	**Toplam**
Sınıf	5	N	29	63	121	213
		%	13,6	29,6	56,8	100.0
	6	N	33	93	141	267
		%	12,4	34,8	52,8	100.0
	7	N	33	74	93	200
		%	16,5	37,0	46,5	100.0
	8	N	35	58	70	163
		%	21,5	35,6	42,9	100.0
Toplam		N	130	288	425	843
		%	15,4	34,2	50,4	100.0

Elde edilen veriler sınıf düzeyleri açısından incelendiğinde bütün sınıf düzeyleri en çok internetten kitap, dergi ve gazete okumadıkları yanıtını vermişlerdir. Tablo incelendiğinde sınıf düzeyi arttıkça internetten kitap, dergi ve gazete okumuyorum yanıtının oranının azaldığı görülmektedir. En çok hayır yanıtını veren sınıf düzeyinin %56,8'inin beşinci sınıf en az hayır yanıtını veren sınıf düzeyinin ise %42,9'la sekizinci sınıf olduğu söylenebilmektedir. Altıncı sınıflarda bu oran %52,8 ve yedinci sınıflarda ise bu oran %46,5'tir. Öğrencilerin internetten kitap, dergi ve gazete okuma durumları sınıf düzeyi açısından incelendiğinde en az verilen yanıtın "Evet okuyorum." olduğu tespit edilmiştir. Tablo incelendiğinde evet okuyorum yanıtının en fazla verildiği sınıf düzeyinin %21,5 oranıyla sekizinci sınıflara ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu oranı %16,5'le yedinci sınıflar ve %13,6'yla beşinci sınıflar izlemektedir. Evet yanıtını en az veren sınıf düzeyi %12,4 oranla altıncı sınıfların

olduğu görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi yedinci sınıfların %37'si, sekizinci sınıfların %35,6'sı, altıncı sınıfların %34,8'i ve beşinci sınıfların %29,6'sı internet üzerinden bazen kitap, dergi ve gazete okumaktadırlar.

E-kitapların giderek yaygınlaşması okuma alışkanlığı ölçümlerinde bu alışkanlığın da ölçülmesini zorunlu kılmaktadır. Ortaokul öğrencilerinin e-kitap okuma sıklığına ilişkin yöneltilen soruya verilen cevaplara ilişkin sonuçlar Tablo 127'de gösterilmiştir:

Tablo 127

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Yılda E-Kitap Okuma Sıklığı

			E-Kitap Okunma Sıklığı						
			1-5	6-10	11-20	21-50	51 ve daha fazla	Kitap okumam	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	174	76	49	48	24	147	518
		%	33,6	14,7	9,5	9,3	4,6	28,4	100.0
	Erkek	N	111	21	24	26	6	126	314
		%	35,4	6,7	7,6	8,3	1,9	40,1	100.0
Toplam		N	285	97	73	74	30	273	832
		%	34,3	11,7	8,8	8,9	3,6	32,8	100.0

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular değerlendirildiğinde "Yılda ekrandan e-kitap okuma sıklığınız nedir?" sorusuna öğrencilerin en fazla verdiği yanıtın %34,3 oranıyla "1-5 arasında" olduğu görülmektedir. Bu oranı %32,8 oranıyla kitap okumam yanıtı izlemektedir. Ortaokul öğrencilerinin en az verdikleri yanıtın %3,6 oranıyla "51 ve daha fazla" olduğu sonucuna varılmıştır. Geriye kalan diğer yanıtların oranları incelendiğinde öğrencilerin %11,7'si 6-10 arasında, %8,9'u 21-50 arasında ve %8,8'i 11-20 arasında e-kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Bu sorunun verilerine on beş öğrencinin verisi soruya cevap vermemeleri veya birden fazla

seçenek işaretlemeleri sebebiyle değerlendirmeye alınmamıştır. Bu oranlardan yola çıkarak ortaokul öğrencilerinin e-kitap okuma sıklıklarının çok az ya da hiç olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinden elde edilen bulgular cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde kız öğrencilerin bir yılda en çok e-kitap okuma sıklığının "1-5 arasında" (%33,6), sonrasında sırasıyla "Kitap okumam" (%28,4), "6-10 arasında" (%14,7), "11-20 arasında" (%9,5), "21-50 arasında" (%9,3), "51 ve daha fazla" (%4,6) olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerde ise en çok okuma sıklığının %40,1 oranıyla "Kitap okumam." sonrasında sırasıyla "1-5 arasında" (%35,4), "21-50 arasında" (%8,3), "11-20 arasında" (%7,6), "6-10 arasında" (%6,7), "51 ve daha fazla" (%1,9) olduğu sonucuna varılmıştır. Hem kız hem de erkek öğrencilerin yılda e-kitap okuma sıklıklarının az olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 128

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Yılda E-Kitap Okuma Sıklığı

			E-Kitap Okunma Sıklığı						
			1-5	6-10	11-20	21-50	51 ve daha fazla	Kitap okumam	**Toplam**
Sınıf	5	N	75	16	28	24	6	61	210
		%	35,7	7,6	13,3	11,4	2,9	29,0	100.0
	6	N	94	39	21	19	9	78	260
		%	36,2	15,0	8,1	7,3	3,5	30,0	100.0
	7	N	58	25	18	13	7	78	199
		%	29,1	12,6	9,0	6,5	3,5	39,2	100.0
	8	N	58	17	6	18	8	56	163
		%	35,6	10,4	3,7	11,0	4,9	34,4	100.0
Toplam		N	285	97	73	74	30	273	832
		%	34,3	11,7	8,8	8,9	3,6	32,8	100.0

"Yılda ekrandan e-kitap okuma sıklığınız nedir?" sorusuna verilen yanıtlar sınıf seviyesi açısından incelendiğinde beşinci, altıncı ve sekizinci sınıfların en fazla verdikleri yanıtın "1-5 aralığında" olduğu yedinci sınıfların ise en çok verdikleri yanıtın "Kitap okumam." olduğu görülmektedir. Beşinci sınıf öğrencilerinin %35,7'si, altıncı sınıf öğrencilerinin %36,2'si ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %35,6'sı "1-5 aralığı"; yedinci sınıf öğrencilerinin %39,2'si "Kitap okumam." yanıtını vermiştir. Bu soruya en az verilen yanıtın sınıf düzeylerine göre değerlendirildiğinde beşinci, altıncı ve yedinci sınıfların en az verdikleri yanıtın "51 ve daha fazla"; sekizinci sınıfların ise en az verdikleri yanıtın ise "11-20 aralığı" yanıtının olduğu tespit edilmiştir. Tablo incelendiğinde "Yılda ekrandan e-kitap okuma sıklığınız nedir?" sorusuna beşinci sınıfların %7,6'sı "6-10 aralığı", %13,3'ü "11-20 aralığı", %11,4'ü "21-50 aralığı", %29'u "Kitap okumam."; altıncı sınıfların %15'i "6-10 aralığı", %8,1'i "11-20 aralığı", %7,3'ü "21-50 aralığı", %30'u "Kitap okumam."; yedinci sınıfların %29,1'i "1-5 aralığı", %12,6'sı "6-10 aralığı", %9'u "11-20 aralığı", %6,5'i "21-50 aralığı"; sekizinci sınıfların %10,4'ü "6-10 aralığı", %11'i "21-50 aralığı", %4,9'u "51 ve daha fazla", %34,4'ü "Kitap okumam." yanıtını vermiştir.

Öğrencilerin kitaba ulaşmalarını kolaylaştıran unsurlardan biri de yakın çevrelerinde bulunan kütüphanelerdir. Öğrencilerin en yakınında ödünç kitap alabileceği yerler olarak sınıf ve okul kütüphaneleri öne çıkmaktadır. Öğrencilerin sınıf kitaplıklarına ait bilgileri belirlemek amacıyla yöneltilen soruya ait cevaplar aşağıda sunulmuştur:

Tablo 129
Öğrencilerin Sınıflarında Kitaplık Olma Durumu

Sınıflarda Kitaplık Bulunma Durumu		
Evet	N	239
	%	28,2
Hayır	N	608
	%	71,8
Toplam	N	847
	%	100.0

Yukarıda verilen tabloda "Sınıfınızda kitaplık var mı?" sorusuna verilen cevapların verileri bulunmaktadır. Bu veriler çerçevesinde soruya çalışmaya katılan bütün öğrencilerin cevap verdiği görülmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda %71,8'inin "Hayır", %28,2'sinin "Evet" yanıtını verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir oranının sınıfında kitaplık bulunmaması öğrencilerin kitaba ulaşmasını ve okuma alışkanlığını zorlaştırdığı söylenebilmektedir.

Tablo 130

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okullarında Kütüphane Olma Durumu

Okullarda Kütüphane Bulunma Durumu		
Evet	N	847
	%	100.0
Hayır	N	0
	%	0,0
Toplam	N	847
	%	100.0

Tabloya bakıldığında "Okulunuzda kütüphane var mı?" sorusuna bütün öğrencilerin cevap verdiği görülmektedir. Yapılan analizler sonucunda bu soruya bütün öğrencilerin "Evet" yanıtını verdiği tespit edilmiştir. Bu durumda öğrencilerin kitaplara ulaşmasını ve okuma alışkanlığı kazanmasını kolaylaştırdığı sonucuna varılmıştır.

Bu bilgiden hareketle öğrencilere okul kütüphanesinden ödünç kitap alma durumları sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 131

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Okuldaki/Sınıftaki Kitaplıktan Kitap Alma Sıklığı

			Okuldaki/Sınıftaki Kitaplıktan Kitap Alma Sıklığı				
			Haftada bir gün	Ayda birkaç gün	Hiç ödünç kitap almıyorum	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	177	127	193	28	525
		%	33,7	24,2	36,8	5,3	100.0
	Erkek	N	99	83	123	12	317
		%	31,2	26,2	38,8	3,8	100.0
Toplam		N	276	210	316	40	842
		%	32,8	24,9	37,5	4,8	100.0

Öğrencilerin, okuldaki/sınıftaki kitaplıktan ödünç kitap alma sıklıkları incelendiğinde %37,5'inin "Hiç ödünç kitap almadığı", %32,8'sinin "Haftada bir gün" ödünç aldığı ve %24,9'unun "Ayda birkaç gün" ödünç kitap aldığı görülmektedir. Öğrenciler tarafından en az tercih edilen seçeneğin %4,8'le "Diğer" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. "Diğer" yanıtını veren öğrenciler "nadiren, yılda birkaç kere, yılda bir kere, yalnızca birkaç kere aldım, bazen alıyorum, çok nadir, sadece bir tane aldım, 12 haftada bir, sıklıkla, bazen, 10 gün, tatil zamanlarında, boş günüm olunca, ayda yılda bir ve çok az" şeklinde açıklamışlardır. Bu soruya "Diğer" yanıtını veren öğrencilerin %32,5'i "kitaplarını bitirdikten sonra başka kitap aldıklarını" ve %5'i "canım ne zaman isterse" şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu kategoride yer alan üç öğrencinin soruya uygun yanıt vermedikleri tespit edilmiştir. Beş öğrencinin cevapları ise sorunun boş bırakılması ve birden fazla seçenek işaretlenmesi sebebiyle değerlendirilmemiştir.

Öğrencilerin "Okuldaki/sınıftaki kitaplıktan hangi sıklıkta ödünç kitap alıyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar hem kız hem de erkek öğrenciler açısından değerlendirildiğinde her iki cinsiyette de en fazla tercih edilen seçeneğin "Hiç ödünç

kitap almıyorum.” seçeneği olduğu görülmektedir. Bu seçeneği erkek öğrencilerin %38,8’i, kız öğrencilerin %36,8’i seçmiştir. En az tercih edilen seçeneğin “Diğer” seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Diğer seçeneğini kız öğrencilerin %5,3’ünün, erkek öğrencilerin %3,8’inin tercih ettiği söylenebilmektedir. Tablo incelendiğinde okuldaki/sınıftaki kitaplıktan “Haftada bir gün” ödünç kitap alma oranlarına bakıldığında kız öğrencilerin %33,7’sinin erkek öğrencilerin %31,2’sinin haftada bir gün ödünç kitap aldıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin “Ayda birkaç gün” okuldaki/sınıftaki kitaplıktan kitap ödünç alma oranları cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde erkek öğrencilerin %26,2’sinin kız öğrencilerin ise %24,2’sinin ayda birkaç gün ödünç kitap aldıkları görülmektedir. Sonuçlara genel olarak bakıldığında her ne kadar en yüksek oranı hiç kitap alınmadığı seçeneğinde olsa geriye kalan öğrencilerin oranlar değişse de okul kitaplığını kullandıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu durum okul kitaplıklarının zenginleştirilmesinin önemini göstermektedir.

Tablo 132

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Okuldaki/Sınıftaki Kitaplıktan Kitap Alma Sıklığı

		Okuldaki/Sınıftaki Kitaplıktan Kitap Alma Sıklığı					
			Haftada bir gün	Ayda birkaç gün	Hiç ödünç kitap almıyorum	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	96	43	58	15	212
		%	45,3	20,3	27,4	7,1	100.0
	6	N	98	57	96	14	265
		%	37,0	21,5	36,2	5,3	100.0
	7	N	55	65	76	5	201
		%	27,4	32,3	37,8	2,5	100.0
	8	N	27	45	86	6	164
		%	16,5	27,4	52,4	3,7	100.0
Toplam		N	276	210	316	40	842
		%	32,8	24,9	37,5	4,8	100.0

Öğrencilerin sınıf seviyesi açısından okuldaki/sınıftaki kitaplıktan ödünç kitap alma durumları incelendiğinde en yüksek oranın %52,4 oranıyla sekizinci sınıfların "Hiç ödünç kitap almadıklarını" belirten seçeneğe ait olduğu belirlenmiştir. Bu durum son sınıf öğrencilerinin sınav hazırlıkları ile ilgili olabilir. Bu oranı beşinci sınıf öğrencilerinin %45,3 oranla "Haftada bir gün", yedinci sınıfların %37,8 oranla "Hiç ödünç kitap almadıkları", altıncı sınıfların %37 oranla "Haftada bir gün", aynı şekilde altıncı sınıfların %36,2 oranla "Hiç ödünç kitap almadıkları", yedinci sınıfların %32,3 oranla "Ayda birkaç gün" yanıtlarının oranlarının izlediği görülmektedir. Tablo değerlendirildiğinde aynı oranın üç farklı sınıf seviyesinde ve üç farklı seçenekte görmek mümkündür. Bu oran %27,4'tür. %27,4 oranı yedinci sınıfların "Haftada bir gün", sekizinci sınıfların "Ayda birkaç gün", beşinci sınıfların "Hiç ödünç kitap almıyorum." seçeneklerinde görülmektedir. "Okuldaki/sınıftaki kitaplıktan hangi

sıklıkta ödünç kitap alıyorsunuz?" sorusuna beşinci sınıfların %20,3'ü "Ayda birkaç gün", altıncı sınıfların %21,5'i "Ayda birkaç gün" ve sekizinci sınıfların %16,5'i "Haftada bir gün" yanıtlarını vermişlerdir. Oranlar değerlendirildiğinde "Haftada bir gün" seçeneğinin tercih edilme oranının sınıf seviyesi arttıkça azaldığı görülmektedir. Ancak "Hiç ödünç kitap almıyorum." seçeneğinin tercih edilme oranının sınıf seviyesi ilerledikçe arttığı tespit edilmiştir. Sınıf seviyelerinin hepsinde en az verilen yanıtın diğer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yanıtı beşinci sınıfların %7,1'i, altıncı sınıfların %5,3'ü, yedinci sınıfların %2,5'i ve sekizinci sınıfların %3,7'si vermiştir.

Sınıf ve okul kitaplıklarına oranla daha geniş bir okuma materyaline sahip olan halk kütüphanelerinin durumuna ilişkin yöneltilen soruya verilen cevapların oranları aşağıdaki şekildedir:

Tablo 133

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Yere Yakın Halk Kütüphanesinin Olma Durumu

Yaşanılan Yere Yakın Halk Kütüphanesinin Bulunma Durumu		
Evet	N	204
	%	24,1
Hayır	N	642
	%	75,9
Toplam	N	846
	%	100.0

Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin yaşadıkları yere yakın bir halk kütüphanesi olma durumları incelendiğinde bir öğrencinin soruya cevap vermediği tespit edilmiştir. Bu veriler çerçevesinde öğrencilerin %75,9'unun yaşadıkları yere yakın bir halk kütüphanesinin bulunmadığı %24,1'inin yaşadıkları yere yakın bir halk kütüphanesinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerinin büyük bir kısmının yaşadıkları yere yakın bir halk kütüphanesinin bulunmaması öğrencilerin kitaba ulaşmasını ve kitaplarla fazla zaman geçirmesini engellediği söylenebilmektedir.

Halk kütüphanelerinin öğrencilere yakın olması elbette önemlidir. Ancak mesafe uzak da olsa kütüphane kullanma alışkanlığı okuma alışkanlığının göstergelerinden biridir. Bu sebeple ortaokul öğrencilerinin kütüphane üyeliklerine ilişkin yöneltilen soruya verilen cevaplar Tablo 134'te gösterilmiştir:

Tablo 134

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Halk Kütüphanesine Üyeliklerinin Olma Durumu

			Halk Kütüphanesine Üyeliğin Bulunma Durumu		
			Evet	Hayır	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	18	512	530
		%	3,4	96,6	100.0
	Erkek	N	17	300	317
		%	5,4	94,6	100.0
Toplam		N	35	812	847
		%	4,1	95,9	100.0

Yukarıda verilmiş olan tabloda öğrencilerin halk kütüphanesine üyelikleri olup olmadığına dair veriler verilmiştir. Bu veriler ışığında öğrencilerin %95,9'unun üyeliğinin olmadığı %4,1'inin ise üyeliğinin olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin halk kütüphanesine üye olma durumları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kız öğrencilerin hemen hemen tamamının (%96,6) halk kütüphanesine üyeliğinin olmadığı, geriye kalan %3,4'lük oranının ise halk kütüphanesine üyeliği olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin %94,6'sının üyeliği olmadığı, %5,4'ünün üyeliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu oranlar değerlendirildiğinde az bir oranla olsa da erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla halk kütüphanesine üyeliği olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 135

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Halk Kütüphanesine Üyeliklerinin Olma Durumu

			Halk Kütüphanesine Üyeliğin Bulunma Durumu		
			Evet	Hayır	**Toplam**
Sınıf	5	N	14	199	213
		%	6,6	93,4	100.0
	6	N	11	257	268
		%	4,1	95,9	100.0
	7	N	5	197	202
		%	2,5	97,5	100.0
	8	N	5	159	164
		%	3,0	97,0	100.0
Toplam		N	35	812	847
		%	4,1	95,9	100.0

Elde edilen analizler sınıf düzeyi değişkeni açısından incelendiğinde "Halk kütüphanesine üyeliğiniz var mı?" sorusuna yedinci sınıfların tamamına yakını (%97,5) "Hayır" cevabını vermiştir. Bu oranı %97'yle sekizinci sınıfların ve %95,9'la altıncı sınıfların vermiş olduğu "Hayır" yanıtı takip etmektedir. Bu soruya en az "Hayır" cevabını %93,4'le beşinci sınıfların verdiği görülmektedir. Tabloya bakıldığında "Halk kütüphanesine üyeliğiniz var mı?" sorusuna en fazla "Evet" cevabını %6,6'yla beşinci sınıflar vermiştir. Aynı soruya %4,1'le altıncı sınıfların ve %3'le sekizinci sınıfların "Evet" dediği görülmektedir. En az "Evet" cevabını veren sınıf düzeyi %2,5'le yedinci sınıfların olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

"Halk kütüphanesine üyeliğiniz var mı?" sorusuna evet yanıtını veren öğrencilerden üye oldukları kütüphanenin ismini yazmaları istenmiştir. Bu soruya otuz beş öğrenci evet yanıtını vermiştir. Bu soruya evet yanıtını veren on sekiz öğrenci bir açıklama yapmıştır. Bu on sekiz öğrenciden üç tanesi yüzeysel olarak "Halk kütüphanesi", altı öğrenci "Kültür merkezi", iki öğrenci "Kültür Merkezi Halk Kütüphanesi", bir öğrenci "Hatay Kültür Merkezinin üstü", iki öğrenci "Samandağ Halk Kütüphanesi", bir öğrenci "Atatürk Köy Kütüphanesi", bir öğrenci "Cemal Gürsel Halk Kütüphanesi" şeklinde açıklama yapmışlardır. İki öğrenci de okuldaki

kütüphanelerinin ismini yazmıştır. Geriye kalan on yedi öğrenci evet yanıtını vermiş olmalarına rağmen herhangi bir kütüphane ismi yazmamışlar. Bu durum çok az sayıda olan halk kütüphanesi üyeliğinin bulunduğunu söyleyen öğrencilerin bile farkındalık düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin halk kütüphanesinden ödünç kitap alma durumlarını belirlemek amacıyla yöneltilen sorunun cevaplarına ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

Tablo 136

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Halk Kütüphanesinden Kitap Alma Sıklığı

			Halk Kütüphanesinden Kitap Alma Sıklıkları				
			Haftada bir gün	Ayda birkaç gün	Hiç ödünç kitap almıyorum	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	42	55	420	7	524
		%	8,0	10,5	80,2	1,3	100.0
	Erkek	N	33	27	252	2	314
		%	10,5	8,6	80,3	0,6	100.0
Toplam		N	75	82	672	9	838
		%	8,9	9,8	80,2	1,1	100.0

Analizler sonucunda elde edilen veriler çerçevesinde "Halk kütüphanesinden hangi sıklıkla ödünç kitap alıyorsunuz?" sorusuna öğrencilerin %80,2'si "Hiç ödünç kitap almadıklarını" ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %9,8'i "Ayda birkaç gün", %8,9'u "Haftada bir gün" ödünç kitap aldıklarını söylemişlerdir. "Diğer" seçeneğini ise öğrencilerin %1,1'i tercih etmiştir. "Diğer" seçeneğini işaretleyen öğrenciler "bazen, arada, nadiren ve sıklıkla" açıklamalarını yapmışlardır. Diğer yanıtını veren öğrencilerden biri "sadece bir tane kitap aldığını" ifade etmiş olup üç öğrenci de herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bu soruya "Diğer" yanıtını veren on altı öğrencinin verisi "Hiç ödünç kitap almıyorum." kategorisine dâhil edilmiştir. Çünkü öğrenciler "Diğer" yanıtını işaretleyip "gitmiyorum, hayır, yok, almıyorum" gibi

açıklamalar yapmışlardır. Bu soruya dokuz öğrencinin verisi soruya cevap vermemeleri veya birden fazla seçeneği işaretlemeleri sebebiyle eklenmemiştir.

Tabloya bakıldığında öğrencilerin halk kütüphanesinde ödünç kitap alma sıklıkları cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında hem kız hem de erkek öğrencilerin büyük bir çoğunluğu kütüphaneden hiç ödünç kitap almadıklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin %80,3'ü, kız öğrencilerin ise %80,2'si hiç ödünç kitap almadıklarını ifade etmişlerdir. Her iki cinsiyetinde en az tercih ettiği seçeneği "Diğer" seçeneği olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin %1,3'ü, erkek öğrencilerin ise %0,6'sı diğer yanıtını vermiştir. Kız öğrencilerin "Ayda birkaç gün" seçeneğini seçme oranlarıyla erkek öğrencilerin "Haftada bir gün" seçeneğini seçme oranlarının birbirine denk olduğu görülmektedir. İkisinin de oranının %10,5'tir. Erkek öğrencilerin %8,6'sı "Ayda birkaç gün", kız öğrencilerin ise %8'i "Haftada bir gün" ödünç kitap alarak okuduklarını belirtmişlerdir. Sonuçlar ortaokul öğrencileri arasında halk kütüphanesi kullanma oranının düşüklüğünü göstermektedir. Bu durumun sebebi olarak öğrencilerin yaşadıkları yere yakın bir halk kütüphanesinin olmaması ya da kütüphanede istedikleri okuma materyallerine ulaşamamaları söylenebilir.

Tablo 137

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Halk Kütüphanesinden Kitap Alma Sıklığı

			Halk Kütüphanesinden Kitap Alma Sıklıkları				
			Haftada bir gün	Ayda birkaç gün	Hiç ödünç kitap almıyorum	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	31	17	161	3	212
		%	14,6	8,0	75,9	1,4	100.0
	6	N	30	23	209	2	264
		%	11,4	8,7	79,2	0,8	100.0
	7	N	9	28	162	2	201
		%	4,5	13,9	80,6	1,0	100.0
	8	N	5	14	140	2	161
		%	3,1	8,7	87,0	1,2	100.0
Toplam		N	75	82	671	9	838
		%	8,9	9,8	80,2	1,1	100.0

Elde edilen bulgular ışığında öğrencilerin halk kütüphanesinden ödünç kitap alma sıklıkları sınıf seviyesi bakımından değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerindeki öğrencilerin en çok tercih ettikleri yanıtın "Hiç ödünç kitap almıyorum." seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Bu seçeneği sekizinci sınıf öğrencilerinin %87'si, yedinci sınıf öğrencilerinin %80,6'sı, altıncı sınıf öğrencilerinin %79,2'si, beşinci sınıf öğrencilerinin %75,9'u tercih etmiştir. Sınıf düzeyi arttıkça oranın da arttığı görülmektedir. Bu durum okuma ilgi ve alışkanlığını olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bütün sınıf düzeylerindeki öğrencilerin en az tercih ettikleri seçenek "Diğer"dir. Bu seçeneği en çok beşinci sınıf öğrencilerinin %1,4'ünün; sonrasında sırasıyla sekizinci sınıf öğrencilerinin %1,2'sinin, yedinci sınıf öğrencilerinin %1'inin, altıncı sınıf öğrencilerinin %0,8'inin tercih ettiği görülmektedir. Geriye kalan seçeneklerin sınıf düzeyleri açısından tercih edilme

oranları değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin %14,6'sı "Haftada bir gün", %8'i "Ayda birkaç gün"; altıncı sınıf öğrencilerinin %11,4'ü "Haftada bir gün", %8,7'si "Ayda birkaç gün"; yedinci sınıf öğrencilerinin %4,5'i "Haftada bir gün", %13,9'u "Ayda birkaç gün"; sekizinci sınıf öğrencilerinin %3,1'i "Haftada bir gün", %8,7'si "Ayda birkaç gün" seçeneklerini tercih etmişlerdir. Sınıf düzeyi arttıkça halk kütüphanesinden kitap alma sıklığının azaldığı sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının oluşmasında anne-babanın önemli etkileri olduğu bilinmektedir. Anne ve babaların bireysel olarak okuma alışkanlığına sahip olmaları çocuklarına rol model olmaları açısından önemlidir. Bu sebeple öğrencilere ebeveynlerinin okuma alışkanlığına sahip olup olmadıkları sorusu yöneltilmiş ve verilen cevaplar tablolaştırılarak sunulmuştur:

Tablo 138

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ebeveynlerinin Kitap Okuma Durumu

			Ebeveynlerin Kitap Okuma Durumu			
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	210	236	84	530
		%	39,6	44,5	15,8	100.0
	Erkek	N	128	130	59	317
		%	40,4	41,0	18,6	100.0
Toplam		N	338	366	143	847
		%	39,9	43,2	16,9	100.0

Analiz sonuçları verilen "Ebeveynleriniz kitap okuyor mu?" sorusunun verileri değerlendirildiğinde öğrencilerin %43,2'si "Bazen" yanıtını vermiştir. Bu orana en yakın oranın %39,9'la "Evet" seçeneğine ait olduğu belirlenmiştir. Bu soruya en az %16,9 oranında "Hayır" yanıtının olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ebeveynlerinin az ya da çok kitap okudukları görülmüş olup ebeveynlerin de öğrenciler gibi yaşanılan depremden sonra kitap okumaya sığındıkları söylenebilir. Öğrencilerin "Ebeveynleriniz kitap okuyor mu?" sorusuna verdikleri cevaplar cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde kız öğrencilerin %44,5'inin, erkek öğrencilerin ise

%41'inin "Bazen" yanıtını verdiği tespit edilmiştir. Bu oranlara en yakın oranlar erkek öğrencilerin %40,4'ünün, kız öğrencilerin %39,6'sının verdiği "Evet" cevabıdır. Aynı soruda en az oranlar her iki cinsiyette de "Hayır" seçeneğidir. Bu oranların erkek öğrencilerde %18,6; kız öğrencilerde %15,8 olduğu tespit edilmiştir. Bu soruda "Hayır" seçeneği dışarda bırakıldığında ebeveynlerin az veya çok bir okuma alışkanlıklarının olduğu ve kitap okudukları sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 139

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Ebeveynlerinin Kitap Okuma Durumu

			Ebeveynlerin Kitap Okuma Durumu			
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Sınıf	5	N	100	87	26	213
		%	46,9	40,8	12,2	100.0
	6	N	110	121	37	268
		%	41,0	45,1	13,8	100.0
	7	N	78	88	36	202
		%	38,6	43,6	17,8	100.0
	8	N	50	70	44	164
		%	30,5	42,7	26,8	100.0
Toplam		N	338	366	143	847
		%	39,9	43,2	16,9	100.0

Öğrencilerin ebeveynlerinin kitap okuma durumları sınıf düzeyine göre incelendiğinde %46,9'la beşinci sınıf öğrencilerinin ebeveynlerinin en fazla; %30,5'le sekizinci sınıf öğrencilerinin ebeveynlerinin en az kitap okuduğu belirlenmiştir. Geriye kalan sınıf seviyeleri incelendiğinde altıncı sınıf öğrencileri %41, yedinci sınıf öğrencileri ise %38,6 oranında "Evet" seçeneğini işaretlemişlerdir. Tablo incelendiğinde altıncı sınıf öğrencilerinin ebeveynlerinin %45,1 oranında bazen kitap okudukları söylenebilmektedir. Bu oranı yedinci sınıfların %43,6 ve sekizinci

sınıfların %42,7 oranları takip etmektedir. En az "Bazen" seçeneğini işaretleyen sınıf düzeyinin %40,8'le beşinci sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin "Ebeveynleriniz kitap okuyor mu?" sorusuna en fazla "Hayır" yanıtını veren sınıf düzeyi %26,8'le sekizinci sınıf öğrencileri, en az "Hayır" yanıtını veren ise %12,2'yle beşinci sınıf öğrencileridir. Diğer sınıf düzeylerinde "Hayır" seçeneğini %17,8 oranıyla yedinci sınıf öğrencilerinin; %13,8'le altıncı sınıf öğrencilerinin işaretlediği görülmektedir. Genel olarak verilen tabloya bakıldığında "Evet" veya "Bazen" fark etmeden ebeveynlerinin en fazla kitap okuduğu sınıf düzeyi %87,7 oranıyla beşinci sınıf öğrencilerinin olduğu söylenebilmektedir. Bu oranı %86,1 oranıyla altıncı sınıflar ve %82,2 oranıyla yedinci sınıflar takip etmektedir. Ebeveynlerinin en az kitap okuduğu %73,2'yle sekizinci sınıflar olduğu sonucuna varılmıştır.

Ailenin okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi bilindiğinden örneklem grubundaki öğrencilere aileleriyle birlikte gerçekleştirdikleri okuma saatleri olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Sonuçlar aşağıdaki şekildedir:

Tablo 140

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Aileleriyle Birlikte Kararlaştırdıkları Okuma Saatlerinin Olma Durumu

			Ailelerle Birlikte Kararlaştırılan Okuma Saatlerinin Bulunma Durumu		
			Evet	Hayır	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	176	354	530
		%	33,2	66,8	100.0
	Erkek	N	96	221	317
		%	30,3	69,7	100.0
Toplam		N	272	575	847
		%	32,1	67,9	100.0

Çalışmaya katılan öğrencilerin "Ailenle birlikte kararlaştırdığınız bir okuma saatiniz var mı?" sorusuna verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde %67,9'u "Hayır", %32,1'i "Evet" cevabını vermişlerdir. Bu sorunun verileri cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında erkek öğrencilerin %69,7'si, kız öğrencilerin %66,8'i "Hayır" yanıtını vermiştir. Bu oranlar değerlendirildiğinde erkek öğrencilerle kız öğrencilerin verdiği "Hayır" cevaplarının oranının birbirine yakın olduğu söylenebilmektedir. Tabloya bakıldığında "Ailenle birlikte kararlaştırdığınız bir okuma saatiniz var mı?" sorusuna

kız öğrencilerin %33,2'sinin, erkek öğrencilerin %30,3'ünün "Evet" cevabını verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar genel olarak bu davranışın henüz çok yaygınlaşmadığını göstermektedir.

Tablo 141

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Aileleriyle Birlikte Kararlaştırdıkları Okuma Saatlerinin Olma Durumu

Ailelerle Birlikte Kararlaştırılan Okuma Saatlerinin Bulunma Durumu					
			Evet	Hayır	**Toplam**
Sınıf	5	N	107	106	213
		%	50,2	49,8	100.0
	6	N	88	180	268
		%	32,8	67,2	100.0
	7	N	52	150	202
		%	25,7	74,3	100.0
	8	N	25	139	164
		%	15,2	84,8	100.0
Toplam		N	272	575	847
		%	32,1	67,9	100.0

Öğrencilerin "Ailenle birlikte kararlaştırdığınız bir okuma saatiniz var mı?" sorusuna verdikleri yanıtlar sınıf seviyeleri açısından değerlendirildiğinde en fazla "Hayır" cevabını veren sınıf düzeyi %84,8'le sekizinci sınıflar; en fazla "Evet" cevabını veren ise %50,2'yle beşinci sınıflardır. Bu soruya en az "Hayır" cevabını ve en az "Evet" cevabını verenler için tam tersi bir durum söz konusudur. Yani en az "Hayır" cevabını veren %49,8'le beşinci sınıf öğrencileri, en az evet cevabını verenler ise %15,2'yle sekizinci sınıf öğrencileridir. Diğer sınıf seviyelerinde yedinci sınıflarda %74,3'ü "Hayır" seçeneği, %25,7'si evet seçeneği; altıncı sınıflarda ise %67,2'sinin "Hayır" ve %32,8'inin "Evet" seçeneğini işaretlediği tespit edilmiştir.

Okuma alışkanlığında aile etkisini belirlemeyi amaçlayan sorulardan bir diğeri de öğrencilerin okuan kitaplar hakkında aileleriyle konuşma durumlarını içermektedir. Bu amaçla yöneltilen soruya verilen cevaplara ilişkin bulgular aşağıdaki şekildedir:

Tablo 142

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Ebeveynleriyle Birlikte Okudukları Kitaplar Üzerine Konuşma Durumu

Ebeveynleriyle Birlikte Okudukları Kitaplar Hakkında Konuşma						
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	162	235	133	530
		%	30,6	44,3	25,1	100.0
	Erkek	N	62	136	119	317
		%	19,6	42,9	37,5	100.0
Toplam		N	224	371	252	847
		%	26,4	43,8	29,8	100.0

Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin ebeveynleriyle birlikte okudukları kitaplar hakkında konuşma durumları incelendiğinde %43,8'inin "Bazen", %29,8'inin "Hayır", %26,4'ünün "Evet" yanıtını verdiği görülmektedir. Öğrencilerin ebeveynleriyle birlikte okudukları kitaplarla ilgili konuşma durumları cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde kız öğrencilerin en fazla %44,3 oranıyla "Bazen" seçeneğini, en az ise %25,1'le "Hayır" seçeneğini tercih ettikleri belirlenmiştir. Kız öğrencilerden geriye kalan %30,6'lık bir oranın "Evet" seçeneğini tercih ettikleri söylenebilmektedir. Yapılan analizler sonucunda erkek öğrencilerin de kız öğrenciler gibi en fazla tercih ettikleri seçenek %42,9 oranıyla "Bazen" seçeneğidir. Ancak diğer seçenekler için tam tersi bir durum söz konusudur. Çünkü erkek öğrencilerin en az tercih ettikleri seçenek %19,6 oranıyla "Evet" seçeneğinin olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin %37,5'inin "Hayır" cevabını verdiği görülmektedir. Bunlardan yola çıkarak her iki cinsiyetinde en çok tercih ettiği seçeneğin "Bazen" olduğu sonucuna varılmıştır. Sonuçlar genel anlamda değerlendirildiğinde öğrencilerin aileleriyle okunan kitaplar hakkında konuşmayı düşük oranda gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Tablo 143

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Ebeveynleriyle Birlikte Okudukları Kitaplar Üzerine Konuşma Durumu

			Ebeveynleriyle Birlikte Okudukları Kitaplar Hakkında Konuşma			
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Sınıf	5	N	80	90	43	213
		%	37,6	42,3	20,2	100.0
	6	N	70	128	70	268
		%	26,1	47,8	26,1	100.0
	7	N	48	84	70	202
		%	23,8	41,6	34,7	100.0
	8	N	26	69	69	164
		%	15,9	42,1	42,1	100.0
Toplam		N	224	371	252	847
		%	26,4	43,8	29,8	100.0

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin verdiği yanıtlar sınıf düzeyi değişkeni açısından değerlendirildiğinde sınıf düzeylerinin hepsinde en fazla verilen yanıtın "Bazen" olduğu görülmektedir. "Bazen" yanıtını en fazla veren sınıf seviyesinin yarıya yakın (%47,8) bir oranla altıncı sınıf öğrencileri, en az ise %41,6'yla yedinci sınıf öğrencileridir. Bu yanıtı beşinci sınıfların %42,3'ü, sekizinci sınıfların %42,1'i vermiştir. Bu oranlardan da görüldüğü gibi beşinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin verdiği "Bazen" yanıtının oranlarının birbirlerine yakın olduğu tespit edilmiştir. Tablo incelendiğinde sekizinci sınıf öğrencilerinin "Bazen" yanıtı oranına benzer olarak sekizinci sınıf öğrencilerinin "Hayır" yanıtının olduğu görülmektedir. Sekizinci sınıf öğrencilerinin %42,1'i "Hayır" yanıtını vermiştir. Bu durum altıncı sınıflarda da görülmektedir. Altıncı sınıf öğrencilerinin "Evet" ve "Hayır" seçeneklerini tercih etme oranlarının aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu oran %26,1'dir. Yapılan analizler sonucunda "Ebeveynlerinizle birlikte okuduğunuz kitaplarla ilgili

konuşuyor musunuz?" sorusuna beşinci sınıf öğrencilerinin %37,6'sı "Evet", %20,2'si "Hayır"; yedinci sınıf öğrencilerinin %23,8'i "Evet", %34,7'si "Hayır"; sekizinci sınıf öğrencilerinin ise %15,9'u "Evet" yanıtını vermiştir. Oranlar sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde "Evet" yanıtının oranı sınıf seviyesi arttıkça azalmakta, "Hayır" yanıtında artmaktadır.

Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığının geliştirilmesinde rol modelleri önemli bir etkiye sahiptir. Bu sebeple öğrencilere çevrelerinde en çok kimin kitap okuduğu sorusu yöneltilmiş ve bulgular Tablo 144'te gösterilmiştir:

Tablo 144

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Çevrelerinde En Çok Kimin Kitap Okuduğu

			Çevrede Kitap Okuyan Kişiler						
			Annem	Babam	Öğretmenim	Arkadaşlarım	Kardeşlerim	Diğer	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	106	24	59	127	132	79	527
		%	20,1	4,6	11,2	24,1	25,0	15,0	100.0
	Erkek	N	86	13	39	60	80	38	316
		%	27,2	4,1	12,3	19,0	25,3	12,0	100.0
Toplam		N	192	37	98	187	212	117	843
		%	22,8	4,4	11,6	22,2	25,1	13,9	100.0

Elde edilen bulgular çerçevesinde "Çevrenizde en çok kim kitap okumaktadır?" sorusuna öğrencilerin en fazla %25,1 oranıyla "Kardeşlerim" yanıtını verdikleri görülmektedir. En az ise %4,4 oranıyla "Babam" yanıtını vermişlerdir. Bu soruya öğrencilerin %22,8'i "Annem", %22,2'si "Arkadaşlarım", %13,9'u "Diğer" ve %11,6'sı "Öğretmenim" yanıtını vermiş oldukları belirlenmiştir. Bu soruya "Diğer" yanıtını veren öğrenciler "ben, ailecek okuyoruz, arkadaşlarımın birkaçı/ablam ve annem, ablam –arkadaşlarım, ablam/kuzenim ve kendim, ben/kendim-ablam/abim/kardeşim/ikizim/kuzenim/arkadaşlarım, annem-babam, kuzenlerim,

nenem, halam, dedem, amcam, dayım, teyzem, yengem, ailem, hepimiz, arkadaşlarımla" şeklinde açıklamışlardır. "Çevrenizde en çok kim kitap okumaktadır?" sorusunda "Diğer" yanıtını işaretleyen öğrenciler "hiç kimse/kimse okumuyor, değişiyor, bilmiyorum" olarak da ifade etmişlerdir. "Diğer" yanıtını veren otuz üç öğrencinin verisi "Kardeşlerim" seçeneğine aktarılmıştır. Diğer seçeneğini tercih eden dört öğrenci herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bu soruda dört öğrencinin verisi soruya cevap vermediği ya da birden fazla seçenek işaretlediği için değerlendirilmemiştir. Öğrencilerin çevrelerinde en çok kimin kitap okuduğuna dair verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında erkek öğrencilerin en çok %27,2'yle "Annem" yanıtını, kız öğrencilerin ise en çok %25'le "Kardeşlerim" yanıtını verdikleri görülmektedir. Ancak her iki cinsiyette de en az seçeneği benzerlik göstermektedir. Yani hem kız (%4,6) hem de erkek (%4,1) öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin "Babam" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Diğer seçeneklerin seçilme oranı cinsiyet faktörüne göre değerlendirildiğinde kız öğrencilerin %24,1'i "Arkadaşlarım", %20,1'i "Annem", %15'i "Diğer" ve %11,2'si "Öğretmenim" seçeneğini seçmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %25,3'ü "Kardeşlerim", %19'u "Arkadaşlarım", %12,3'ü "Öğretmenim" ve %12'si "Diğer" seçeneğini tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Sonuçlar özellikle baba ve öğretmenler açısından düşündürücüdür. Ailede ve okulda en önemli figürlerden olan bu iki seçenekteki oran düşüklüğü rol modellerin etkisini azaltacak niteliktedir.

Tablo 145

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Çevrelerinde En Çok Kimin Kitap Okuduğu

			Çevrede Kitap Okuyan Kişiler						
			Annem	Babam	Öğretmenim	Arkadaşlarım	Kardeşlerim	Diğer	**Toplam**
Sınıf	5	N	64	14	25	26	54	30	213
		%	30,0	6,6	11,7	12,2	25,4	14,1	100.0
	6	N	68	9	36	48	71	36	268
		%	25,4	3,4	13,4	17,9	26,5	13,4	100.0
	7	N	38	8	17	53	56	29	201
		%	18,9	4,0	8,5	26,4	27,9	14,4	100.0
	8	N	22	6	20	60	31	22	161
		%	13,7	3,7	12,4	37,3	19,3	13,7	100.0
Toplam		N	192	37	98	187	212	117	843
		%	22,8	4,4	11,6	22,2	25,1	13,9	100.0

Araştırmanın verileri sınıf düzeyi değişkeni açısından incelendiğinde beşinci sınıf öğrencileri çevrelerinde en çok "Annelerinin" (%30), sonrasında sırasıyla "Kardeşlerinin" (%25,4), "Diğer" (%14,1), "Arkadaşlarının" (%12,2), "Öğretmenlerinin" (%11,7) ve "Babalarının" (%6,6) kitap okudukları görülmektedir. Altıncı sınıf öğrencileri çevrelerinde en çok kitap okuyan kişinin %26,5'le "Kardeşlerinin" okuduklarını belirtmişlerdir. Bu oranı %25,4'le "Anne", %17,9'la "Arkadaşlar", %13,4'le "Öğretmenler", %13,4'le "Diğer" seçeneklerinin izlediği tespit edilmiştir. Altıncı sınıf öğrencileri de beşinci sınıf öğrencileri gibi çevrelerinde en az kitap okuyan kişinin "Babaları" (%3,4) olduğu ifade etmişlerdir. Yedinci sınıf öğrencileri "Çevrenizde en çok kim kitap okumaktadır?" sorusuna %27,9'u "Kardeşler", %26,4'ü "Arkadaşlar", %18,9'u "Anne", %14,4'ü "Diğer", %8,5'i "Öğretmen" yanıtını vermiştir. Bu sınıf düzeyinde en az verilen yanıtın %4'le "Baba" yanıtı olduğu görülmektedir. Sekizinci sınıf öğrencilerinin %37,3'ü çevrelerinde en çok "Arkadaşlarının", en az ise %3,7'si "Baba"larının kitap okuduğunu belirtmişlerdir. Tabloya bakıldığında sekizinci sınıf öğrencilerinin "Anne" ve "Diğer"

seçeneklerini seçme oranlarının aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu oran %13,7'dir. Geriye kalan seçeneklerin sekizinci sınıflar tarafında işaretlenme oranına bakıldığında sekizinci sınıf öğrencilerinin %19,3'ünün "Kardeşler", %12,4'ünün "Öğretmen" seçeneğini işaretlediği sonucuna varılmıştır. Bütün sınıf düzeyleri değerlendirildiğinde en az tercih edilen seçeneğin "Baba" seçeneği olduğu görülmektedir.

Kitaba verilen değerin bir göstergesi olarak kitap hediye etme/alma durumunu belirlemek amacıyla yöneltilen soruya ilişkin elde edilen veriler aşağıda sunulmuştur:

Tablo 146

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Çevrelerinden Kitap Hediye Alma Durumu

			Çevreden Kitap Hediye Alma			
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Cinsiyet	Kız	N	204	223	103	530
		%	38,5	42,1	19,4	100.0
	Erkek	N	111	134	72	317
		%	35,0	42,3	22,7	100.0
Toplam		N	315	357	175	847
		%	37,2	42,1	20,7	100.0

Ortaokul öğrencilerinin annesinin, babasının ya da çevresindeki kişilerin hediye olarak kitap alma durumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde soruya yanıt veren öğrencilerin %42,1'i "Bazen", %37,2'si "Evet" ve % 20,7'si "Hayır" cevabını vermişlerdir. Bu durum cinsiyete göre değerlendirildiğinde kız öğrencilerinde erkek öğrencilerinde en fazla "Bazen", en az ise "Hayır" yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin %42,3'ünün "Bazen", %22,7'sinin "Hayır"; kız öğrencilerin ise %42,1'inin "Bazen", %19,4'ünün "Hayır" yanıtını verdiği söylenebilmektedir. Tabloya bakıldığında "Annen, baban ya da çevrendeki kişiler (kardeşlerin, akrabaların vb.) sana hediye olarak kitap alır mı?" sorusuna kız öğrencilerin %38,5'inin erkek öğrencilerin %35'inin "Evet" dediği tespit edilmiştir. Bu oranlara bakıldığında kız öğrencilerin ve erkek öğrencilerin oranlarının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir.

Sonuçlar genel olarak kitabın değer verilen bir unsur olarak görülmeye devam edildiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 147

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Çevrelerinden Kitap Hediye Alma Durumu

			Çevreden Kitap Hediye Alma			
			Evet	Bazen	Hayır	**Toplam**
Sınıf	5	N	102	81	30	213
		%	47,9	38,0	14,1	100.0
	6	N	104	111	53	268
		%	38,8	41,4	19,8	100.0
	7	N	58	99	45	202
		%	28,7	49,0	22,3	100.0
	8	N	51	66	47	164
		%	31,1	40,2	28,7	100.0
Toplam		N	315	357	175	847
		%	37,2	42,1	20,7	100.0

Öğrencilerin annesi, babası ya da çevresindeki kişiler tarafından hediye olarak kitap alma durumları sınıf düzeyi ele alınarak incelendiğinde yarıya yakın (%49) bir oranla yedinci sınıfların verdiği "Bazen" yanıtı öne çıkmaktadır. Bu yanıtı beşinci sınıfların %47,9 oranıyla "Evet", altıncı sınıfların %41,4 oranıyla "Bazen" ve sekizinci sınıfların %40,2 oranıyla "Bazen" yanıtları izlemektedir. Bu oranlara bakıldığında beşinci sınıflar hariç diğer sınıf düzeylerinde en yüksek oranların "Bazen" yanıtına ait olduğu söylenebilmektedir. Tabloya bakıldığında bütün sınıf düzeylerinde en az orana sahip ifadenin "Hayır" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. "Hayır" yanıtını %28,7 oranıyla sekizinci sınıflar, %22,3 oranıyla yedinci sınıflar, %19,8 oranıyla altıncı sınıflar ve %14,1 oranıyla beşinci sınıflar vermiştir. Ayrıca sekizinci sınıfların "Hayır" yanıtıyla yedinci sınıfların "Evet" yanıtının eşit olduğu görülmektedir. Her iki sınıftaki oran

%28,7'dir. Sınıf düzeyi arttıkça "Hayır" yanıtının oranı artmaktadır. Geriye kalan oranlar incelendiğinde yedinci sınıfların %38,8'inin "Evet", beşinci sınıfların %38'inin "Bazen" ve sekizinci sınıfların %31,1'inin "Evet" yanıtını verdikleri tespit edilmiştir. Genel olarak tabloya bakıldığında "Evet" ve "Bazen" seçenekleri fark etmeden ebeveynlerinden ve çevresindeki kişilerden en çok kitap hediye alan sınıf düzeyinin %85,9'la beşinci sınıfların olduğu görülmektedir. Bu oranı %80,2'yle altıncı sınıfların ve %77,7'yle yedinci sınıfların takip ettiği belirlenmiştir. En az kitap hediye edilen sınıf düzeyinin %71,2 oranıyla sekizinci sınıflar olduğu sonucuna varılmıştır. Bunlardan yola çıkarak sınıf düzeyi arttıkça ebeveynler ya da çevredeki kişiler tarafında kitap hediye etme oranının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde; araştırma ile elde edilen sonuçlara ve daha önce bu konuyla ilgili yapılmış olan araştırmaların karşılaştırmalarına yer verilecektir. Sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulacaktır.

5.1.Sonuç ve Tartışma

5.1.1.Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlığıyla İlgili Sonuç ve Tartışmalar:

Ortaokul öğrencilerinin boş zamanlarını hangi aktiviteyle değerlendirdikleri sorusuna en çok verilen cevabın %18,5 oranla oyun oynamak ve en az yaptıkları aktivitenin sinemaya gitme (%1,9) olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin %10,3'ü boş vakitlerinde kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Yılmaz (1990), tarafından kütüphaneye gelen okuyucularla yapılmış olan çalışmada çalışmaya katılan okuyucuların boş zamanlarında en çok TV izledikleri, radyo dinledikleri tespit edilmiştir. TV izleme ve radyo dinlemeden sonra en fazla yapılan aktivitenin kitap, dergi, gazete vb. okudukları sonucuna varılmıştır. Bekar'ın (2005), 5. sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%82,7) boş zamanlarında verilen seçeneklerdeki aktivitelerin hepsini yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin boş zamanlarında en az yaptıkları etkinliğin oyun oynamak olduğu sonucuna varılmıştır. Keleş'in (2006), 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin boş zamanlarında en çok yaptıkları aktivitenin kitap okumak, en az yaptıkları aktivitenin televizyon izlemek olduğu tespit edilmiştir. Acıyan'ın (2008), ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıklarıyla akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin boş zamanlarını en çok televizyon izleyerek en az ise kütüphaneye giderek değerlendirdikleri görülmektedir. Güngör (2009), tarafından 5. sınıf öğrencileriyle yapılmış olan araştırmada öğrencilerin büyük bir kısmının (%65) boş zamanlarında kitap okudukları belirlenmiştir. Öğrencilerin boş zamanlarında en az yaptıkları aktivitenin oyun oynamak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sevmez'in (2009), Türkçe öğretmeni adaylarıyla yapmış olduğu araştırmada öğretmen adaylarının boş zamanlarında en çok bilgisayar/internet kullandıkları tespit edilmiştir. Bu aktiviteye oransal olarak en yakın aktivitenin kitap okumak olduğu belirlenmiştir. Türkçe

öğretmen adaylarının boş vakitlerinde en az yaptıkları aktivitenin sinemaya gitmek olduğu sonucuna varılmıştır. Şahin'in (2012), 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin yarıdan fazlası (%58,3) boş zamanlarını kitap okuyarak geçirdikleri görülmektedir. Acheaw ve Larson (2014), tarafından yapılmış olan çalışmada çalışmaya katılan katılımcıların boş zamanlarında en çok sosyal medya sitelerini ziyaret ettikleri en az ise müzikle uğraşmak olduğu belirlenmiştir. Cevher'in (2015), halk kütüphanesinde yer alan çocuk bölümüne gelen çocuklarla yapmış olduğu araştırmada çocukların boş vakitlerini en çok kitap, dergi ve gazete okuyarak geçirmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Kara'nın (2019), sınıf öğretmeni adaylarıyla yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin en çok bilgisayar/internet kullanarak en az ise kitap okuyarak boş vakitlerini değerlendirdikleri sonucuna varılmıştır. Ali vd. (2023), tarafından yapılmış olan araştırmada katılımcıların boş zamanlarında en çok yaptıkları aktivitenin sosyal medya sitelerini ziyaret etmek, en az yaptıkları aktivitenin müzikle uğraşmak olduğu görülmektedir. Çalışmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin boş vakitlerini hangi aktiviteyle değerlendirdikleri cinsiyet değişkeni bakımından değerlendirildiğinde kız öğrenciler boş vakitlerinde en çok yaptıkları aktivitenin gezmek (%19,2) erkek öğrenciler ise oyun oynamak (%28,1) olduğunu ifade etmişlerdir. Kız öğrencilerin boş zamanlarında en az yaptıkları aktivitenin %1,5 oranla bilgisayarda oyun oynamak erkek öğrencilerin ise boş zamanlarında en az yaptıkları aktivitenin %0,9'la sinemaya gitmek olduğunu söylemek mümkündür. Boş zamanlarında kitap okuma aktivitesini kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha çok yaptıkları belirlenmiştir. Gönen, Çelebi Öncü ve Işıtan (2004), tarafından 5., 6. ve 7. sınıf öğrencileriyle yapmış oldukları araştırma cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin boş vakitlerini en çok kitap okuyarak en az ise sinemaya giderek geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Davarcı'nın (2013) 8. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu araştırma cinsiyet faktörüne göre değerlendirildiğinde kız öğrencilerin boş zamanlarını en çok kitap okuyarak değerlendirdikleri erkek öğrencilerin ise boş zamanlarını bilgisayar (internet) kullanarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Özkaya ve Çetin'in (2014), Türkçe öğretmeni adaylarıyla yapmış olduğu çalışma cinsiyet faktörüne göre değerlendirildiğinde her iki cinsiyetin en çok tercih ettiği seçeneğin bilgisayar/internet kullanmak en az tercih ettikleri seçeneğin sinemaya gitmek olduğu tespit edilmiştir. Deniz'in (2015), ortaokul öğrencileriyle yapmış olduğu araştırma cinsiyet değişkeni bakımından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin boş zamanlarını

en çok bilgisayar oynayarak ya da internette web sayfalarını ziyaret ederek en az ise gezerek geçirdikleri sonucuna varılmıştır. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçların yapılan bu araştırmadan farklı sonuçların elde edilmesi bulundukları yerin, katılımcıların ilgilerinin ve imkânlarının farklı olmasından kaynaklandığı söylenebilmektedir. Öğrencilerin boş vakitlerinde yaptıkları aktiviteler sınıf düzeyi faktörü açısından incelendiğinde beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin en fazla yaptıkları aktivitenin oyun oynamak, yedinci sınıf öğrencilerinin en fazla yaptıkları aktivitenin gezmek, sekizinci sınıf öğrencilerinin ise spor yapmak olduğu tespit edilmiştir Ortaokul öğrencilerinin boş zamanlarında en az yaptıkları aktiviteler sınıf seviyesi bakımından değerlendirildiğinde beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal medyayı kullanmak, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin sinemaya gitmek sekizinci sınıf öğrencilerinin ise bilgisayarda oyun oynamak boş vakitlerinde en az yaptıkları aktivitelerdir. Boş zamanlarında kitap okumak aktivitesini en fazla beşinci sınıf öğrencilerinin (%13,2) en az yedinci sınıf öğrencilerinin (%7,9) tercih ettiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin kitap okumayı sevme sorusuna verdikleri yanıtların sonuçları değerlendirildiğinde öğrencilerin en çok verdikleri yanıtın "Biraz severim." yanıtı olduğu, bu yanıta oransal olarak en yakın yanıtın "Çok severim." olduğu sonucuna varılmıştır. Yani çok ve biraz severim seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin tamamına yakını kitap okumayı sevdiklerini belirtmişlerdir Acıyan'ın (2008), ortaöğretim öğrencileriyle yaptığı araştırma değerlendirildiğinde bu araştırmadan farklı olarak seviyor ve sevmiyor olmak üzere iki seçeneğin verilmiş olmasıdır. Ancak bu araştırmadan da elde edilen sonuçların yapılmış olan araştırmayla paralellik gösterdiği belirlenmiştir. Yani bu araştırmada öğrencilerin %79'u kitap okumayı sevdiğini, %21'i ise kitap okumayı sevmediklerini belirttikleri sonucuna varılmıştır. Can, Türkyılmaz ve Karadeniz'in (2010), ergenlik döneminde olan öğrencilerin okuma alışkanlıkları araştırmasında bu çalışmanın sonucuna kısmen benzer bir sonuca ulaşıldığı görülmektedir. Yani çalışmaya katılan öğrencilerin en çok verdikleri yanıtın "Evet" olduğu bu yanıta oransal olarak en yakın yanıtın "Biraz" olduğu belirlenmiştir. Evet ve biraz yanıtları birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun kitap okumayı sevdikleri söylenebilmektedir. Yalman, Özkan ve Kutluca (2013), tarafından eğitim fakültesi öğrencileriyle yapılan çalışmada bu çalışmadan farklı olarak "evet, hayır, kısmen ve

ilgimi çekerse" olmak üzere toplamda dört seçeneğin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada da yapılan çalışmayla benzer olarak öğrencilerin çoğunluğunun kitap okumayı sevdikleri belirlenmiştir. Maribbay'ın (2022), ortaöğretim üçüncü sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmada bu çalışmada olduğu gibi toplamda üç seçenek verildiği tespit edilmiştir. Bu seçenekler şunlardır: "Okumayı sevmiyorum, bazen okumayı seviyorum ve okumayı çok severim"dir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde benzer sonuçlar elde edildiği belirlenmiştir. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin %50,6'sının biraz sevdiği, %48,1'inin çok sevdiği ve %1,3'ünün okumayı sevmediği sonucuna varılmıştır. Çok ve biraz severim seçenekleri bir arada değerlendirildiğinde öğrencilerin tamamına yakınının okumayı sevdiği söylenebilmektedir. Ortaokul öğrencilerinin kitap okumayı sevme durumları cinsiyet değişkeni bakımından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin "Çok" ve "Biraz severim." seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde her iki cinsiyetinde büyük bir çoğunluğunun kitap okumayı sevdiği tespit edilmiştir. Her iki cinsiyetin de en az tercih ettiği seçeneğin "Sevmem" seçeneği olduğu sonucuna varılmıştır. Bu seçeneği erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha çok tercih ettiği belirlenmiştir. Devrimci Künyeli'nin (1993), 5. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirmiş olduğu araştırma incelendiğinde araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin tamamına yakınının "Evet" yanıtını vererek okumayı sevdiklerini belirttikleri görülmektedir. Yani Devrimci Künyeli'nin (1993) ulaştığı sonuçla yapılan bu çalışmada çok ve biraz severim yanıtı birlikte değerlendirildiğinde ulaşılan sonucun örtüştüğü söylenebilmektedir. Bu çalışmada yapılan çalışmada olduğu gibi her iki cinsiyetin de en az verdikleri yanıtın "Hayır" olduğu tespit edilmiştir. Hatta yürütülen bu araştırmada olduğu gibi bu çalışmada da hayır yanıtını erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha çok tercih ettiği belirlenmiştir. Gönen, Çelebi Öncü ve Işıtan'ın (2004), 5, 6 ve 7. sınıf öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada da kız ve erkek öğrenciler büyük oranda okumayı sevdiklerini belirtmişlerdir. Gönen, Çelebi Öncü ve Işıtan (2004) tarafından yapılmış olan bu çalışmadan elde edilen sonuçlarla yapılmış olan bu çalışmada "Çok ve biraz severim" cevapları bir arada değerlendirildiğinde ulaşılan sonucun birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Çalışmanın örneklemini oluşturan ortaokul öğrencilerinin kitap okumayı sevip sevmemeleri sınıf seviyesi açısından ele alındığında beşinci sınıflar dışında diğer sınıf düzeylerinin en çok tercih ettiği seçeneğin "Biraz severim" seçeneği olduğu sonucuna varılmıştır. Beşinci sınıf öğrencilerinin en fazla tercih ettiği seçeneğin çok severim seçeneği

olduğu tespit edilmiştir. Ancak bütün sınıf düzeylerinin en az tercih ettiği seçeneğin "Sevmem" seçeneği olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin okuma alışkanlığına sahip olma durumunu ölçen soruya en çok verilen yanıtın "Evet" (%44,7) olduğu, bu yanıta oransal olarak en yakın yanıtın "Kısmen" olduğu (%43,2) sonucuna varılmıştır. Öğrenciler tarafından en az verilen yanıtın ise "Hayır" (%12) olduğunu söylemek mümkündür. Bekar'ın (2005), 5. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%95,1) okuma alışkanlığına sahip olduğu belirlenmiştir. Benzer bulgu Aksoy'un (2014) araştırmasında da görülmektedir. Bu iki araştırmanın sonuçları yapılan araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Bu çalışma cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde "Evet" yanıtını kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla verdiği tespit edilmiştir. Ancak "Kısmen" yanıtını erkek öğrencilerin daha fazla verdiği görülmektedir. Yani okuma alışkanlığına sahip olunması cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en az seçtikleri seçeneğin "Hayır" olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının olup olmama durumu sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin en fazla işaretledikleri seçeneğin "Kısmen" seçeneği olduğu belirlenmiştir. Beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin en çok işaretledikleri seçeneğin "Evet" seçeneği olduğu görülmüştür. Bütün sınıf düzeylerinin en az tercih ettikleri kategorinin "Hayır" kategorisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin hoşlandıkları okuma materyalleriyle ilgili sonuçlarda öğrencilerin hemen hemen tamamı kitaptan hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Bu oran %85,2'dir. Ancak çalışmaya katılan öğrencilerin süreli yayınlardan pek hoşlanmadıklarını söylemek mümkündür. Süreli yayınlardan dergiyi okumak için öğrencilerin %12,3'ü, gazeteyi %2,5'i tercih etmektedir. Şahiner'in (2005), araştırmasında da en çok tercih edilen seçenek kitaptır. Majid ve Tan (2007), Singapur'daki çocuklarla yapmış oldukları araştırma sonucunda öğrencilerin en çok tercih ettikleri okuma materyalinin hikâye kitapları en az tercih ettikleri okuma materyalinin gazete olduğu belirlenmiştir. Rasiah, Kaur ve Nagaratnam (2011), tarafından Y kuşağı öğrencileriyle yapmış oldukları araştırma sonucunda öğrencilerin en çok okumayı tercih ettikleri materyal türünün çevrimiçi web siteleri, en az okumayı tercih ettikleri materyal türünün çizgi veya grafik romanlar olduğu belirlenmiştir. Lee ve Yeo (2014), tarafından yapılmış olan çalışmada katılımcıların en çok tercih ettikleri

okuma materyalinin çizgi roman, en az tercih ettikleri okuma materyalinin gazete olduğu sonucuna varılmıştır. Nagaraja ve Manalan'ın (2016) ortaokul öğrencileriyle yapmış oldukları araştırma değerlendirilmiş ve yapılmış olan bu çalışmayla hem benzer hem de farklı yönlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin okumak için en çok tercih ettikleri yayın türünün kitap olduğu belirlenmiştir. Ancak öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin "Başka/herhangi biri" olduğu bu seçeneği oransal olarak "Dergi"nin takip ettiği söylenebilir. Literatür taraması sonucunda elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde bu çalışmayla farklı sonuçlara ulaşıldığı söylenebilmektedir. Bu durumun sebebi çalışmaya katılan katılımcıların ilgilerinin, zevklerinin, yaşadıkları yerin sosyo-demografik yapısının ve imkânlarının farklı olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin hoşlandıkları okuma materyalleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok hoşlandıkları okuma materyalinin kitap olduğu sonucuna varılmıştır. Oranlar incelendiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en az tercih ettikleri okuma materyalinin gazete olduğunu söylemek mümkündür. Ortaokul öğrencilerinin hoşlandıkları okuma materyalleri sonuçları sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinin en çok hoşlandıkları okuma materyalinin kitap ve tüm sınıf düzeylerinin en az hoşlandıkları okuma materyalinin gazete olduğu görülmektedir. Bu durumun genel toplamla paralel olduğu görülmektedir.

Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin okuma materyallerine ulaşma durumları değerlendirildiğinde öğrencilerin en çok okuma materyallerine "Ailelerinin satın alması" (%47) yoluyla, en az ise "Halk kütüphanesinden" (%0,7) alarak ulaştıklarına değinmişlerdir. Can, Türkyılmaz ve Karadeniz'in (2010), ergenlik dönemindeki öğrencilerle yapmış olduğu araştırmasında bu araştırmadan farklı olarak öğrencilerin okuma materyallerini en çok kitapçıdan, en az ise okul ve sınıf kitaplığından temin ettikleri belirlenmiştir. Maribbay'ın (2022), lise üçüncü sınıf öğrencilerinin katılımıyla yapmış olduğu araştırmada öğrenciler en çok "Arkadaşlarından ödünç alarak" kitaba ulaştıklarını belirtmektedir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlarla yapılan çalışmadan elde edilen sonuçların farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu durumun sebebi öğrencilerin bulundukları çevrenin yapısı ve imkânların farklılığından kaynaklanabilmektedir. Okuma materyallerine ulaşma yolları cinsiyet faktörü ele alınarak incelendiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin okuma materyallerine en çok ulaşma yollarının "Ailelerinin satın alması" ve en az

ulaşma yollarının ise "Halk kütüphanesinden alma" olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin okuma materyallerine ulaşma durumları sınıf düzeyi bakımından incelendiğinde bütün sınıf düzeylerinin okuma materyallerine en fazla ulaşma durumlarının genel toplam ve cinsiyet değişkeniyle aynı olduğu tespit edilmiştir. Beşinci, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin okuma materyallerine en az ulaşma durumlarının genel toplam ve cinsiyet değişkeniyle aynı olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak bu durumun sekizinci sınıf öğrencilerinde farklı olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin onlara okuma materyallerini en çok kimin satın aldığını belirlemek amacıyla yöneltilen soruya en fazla verilen yanıtın "Anne" (%60,4), en az verilen yanıtın ise "Öğretmen" (%1,3) olduğu görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin okuma materyallerini onlara en çok kimin aldığı kız ve erkek öğrencilere göre dağılımının genel dağılımla paralel olduğu tespit edilmiştir. Hem kız hem de erkek öğrencilere okuma materyallerini en çok annelerinin en az ise öğretmenlerinin aldığı söylenebilmektedir. Öğrencilerin onlara en çok okuma materyallerini kimin aldığı sorusuna verilen yanıtların sınıf değişkeni bakımından değerlendirildiğinde tüm sınıf düzeylerinde en çok satın alan kişiyle en az satın alan kişinin genel toplamla paralel olduğu tespit edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin okumayı sevdikleri yeri belirleyebilmek amacıyla öğrencilere "En çok nerede okumayı seviyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Yöneltilen bu soruya en çok verilen yanıtın "Kendi odamda." yanıtı olduğu, en az verilen yanıtın "Sınıfta" yanıtı olduğu görülmektedir. Yılmaz'ın (1990), kütüphanedeki okuyucularla yapmış olduğu araştırmada okuyucuların büyük bir çoğunluğunun evde (%83,4) okumayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu çalışmayla yapılan çalışma arasında kısmen benzerlik görülmektedir. En az tercih edilen seçeneklerin birbirinden farklı olduğu tespit edilmiştir. Okiy (1996), tarafından ortaokul öğrencileriyle yaptığı araştırmada öğrencilerin en çok okuma yaptıkları yerin ev, en az okuma yaptıkları yerin okul kütüphanesi olduğu belirlenmiştir. Okuma tercihinde ev-kişisel oda tercihi burada da benzerlik göstermiştir. Ancak en az tercih edilen seçeneklerin farklı olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni demografik yapı, zaman ve imkânların farklılıklarından kaynaklandığı söylenebilmektedir. Öğrencilerin en çok okuma yapmayı sevdikleri yer cinsiyet değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analizler sonucunda hem kız hem de erkek öğrencilerin genel sonuçlarda olduğu gibi "Kendi odamda" yanıtı en fazla verdikleri yanıttır. Kız

öğrenciler en az okudukları yerin "Sınıf" (%3,4), erkek öğrenciler ise en az okudukları yerin "Kütüphane" (%4,8) olduğunu belirtmişlerdir. En çok okuma yapmayı sevdikleri yer sınıf seviyesi faktörüne göre değerlendirildiğinde hem genel sonuçlarda hem de cinsiyet faktöründe olduğu gibi tüm sınıf seviyelerinin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Kendi odamda" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Tüm sınıf düzeyleri değerlendirildiğinde beşinci ve sekizinci sınıflar hariç diğer sınıf düzeylerinin en az verdikleri yanıtın "Kütüphane", beşinci sınıfların en az verdikleri yanıtın "Sınıf" olduğu belirlenmiştir. Sekizinci sınıf öğrencilerin en az verdikleri yanıtın "Kütüphane" ve "Sınıf" olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin en çok nereden okuma yapmayı sevdiklerine dair sorulan soruya öğrencilerin hemen hemen tamamı "Basılı yayın" (%87) yanıtını vermiştir. Ekrandan okuma yapmayı öğrencilerin %13'ünün tercih ettiği tespit edilmiştir. Bekaroğlu vd. (2022), ortaokul öğrencilerinin katılımıyla yapmış olduğu araştırmada da çalışmaya katılanların tamamına yakını kitap üzerinden okuma yapmayı tercih ettikleri belirlemiştir. Kavitha ve Bhuvaneswari (2024), lise öğrencileri tarafından en çok tercih edilen okuma biçiminin basılmış kitaplar, en az tercih edilen okuma biçiminin e- kitap olduğu tespitini yapmıştır. Sonuçlar cinsiyet ve öğrenim görülen sınıf değişkenleri açısından da benzer sonuçlara sahiptir.

Çalışmaya katılan öğrencilerden "Okuma faaliyetinizde hangisini daha çok tercih edersiniz?" sorusuna "Ekrandan okuma" yanıtını veren öğrenciler, "Ekran okumalarınızda en çok hangi aracı tercih ediyorsunuz?" sorusuna en fazla "Telefon" yanıtını vermiştir. Nagaraja ve Manalan'ın (2016), ortaokul öğrencileriyle yapmış oldukları çalışma sonucunda öğrenciler ekran okumalarını en çok "dizüstü bilgisayar", en az ise "kindle, nook" gibi e- kitap okuyucularında gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Bu araştırmayla yapılmış olan araştırmanın sonuçlarının birbiriyle örtüşmediği görülmektedir. Bunun sebebi katılımcıların demografik yapılarının ve olanaklarının değişkenlik göstermesinden kaynaklandığı söylenebilmektedir. Okuma faaliyetlerini ekrandan gerçekleştiren öğrencilerin ekrandan okumalarını en çok hangi araçla gerçekleştirdiklerini belirleyebilmek için sorulan soruya verilen yanıtların cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde genel dağılımda olduğu gibi her iki cinsiyetinde en fazla tercih ettikleri seçeneğin telefon olduğu tespit edilmiştir. Benzer durum sınıf düzeyi değişkeni açısından de geçerlidir.

Çalışmanın örneklemi olan öğrencilerin kendi harçlıklarından okuma materyallerine ne kadar bütçe ayırdıklarını belirleyebilmek için sorulan soruya en fazla verilen yanıtın "Hiç ayırmıyorum.", en az verilen yanıtın ise "201-299 TL" aralığı olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeni açısından bu soruya verien cevaplarda benzer şekilde en çok "Hiç ayırmıyorum." seçeneği öne çıkarken en az seçilen seçenekler kız öğrencilerde "300 TL ve daha fazla"; erkek öğrencilerde "201-299 TL" aralığıdır. Sınıf seviyeleri değişkeni dikkate alındığında da yine en çok "Hiç ayırmıyorum." seçeneği; en az beşinci, altıncı ve yedinci sınıflarda "201-299 TL" aralığı, sekizinci sınıflarda "201-299 TL" ve "300 TL ve daha fazla" aralıklarıdır.

Öğrenciler okuma materyallerini seçerken en çok annelerinin tavsiyesini, en az ise sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyeleri önemsediklerini belirtmişlerdir. Çalışmanın örneklemi olan ortaokul öğrencilerinin okuma materyallerini seçerken tavsiyesini önemsedikleri kişinin cinsiyet değişkenine göre değişip değişmediği incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok verdikleri yanıtı "Anne"dir. Ancak kız ve erkek öğrencilerin en az verdikleri yanıtın farklılaştığını söylemek mümkündür. Kız öğrencilerin en az verdikleri yanıtın "Baba", erkek öğrencilerin ise en az verdikleri yanıtın "Sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyeler" yanıtı olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin okuma materyallerini seçerken kimin tavsiyesini önemsedikleri sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde beşinci, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin en fazla verdikleri yanıtın genel dağılımda olduğu gibi "Anne" yanıtının olduğu, sekizinci sınıf öğrencilerinin ise en fazla verdikleri yanıtın "Öğretmen" yanıtı olduğu sonucuna varılmıştır. Beşinci, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin en az verdikleri yanıtın "Sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyeler" yanıtı sekizinci sınıflarda "Baba" olmuştur.

Bu araştırmanın bulguları öğrencileri en çok okuma yapmaya yönlendiren kişinin "Anne", en az yönlendiren kişinin ise "Arkadaş" olduğunu göstermektedir. Yılmaz'ın (1990), kütüphaneye gelen okuyucularla yapmış olduğu çalışma en az yönlendiren etkisi olan kişi "Arkadaş" olduğu tespit edilmiştir. Bu iki araştırmanın ayrıştığı nokta en çok okuma yapmaya yönlendiren kişidir. En çok yönlendirici etki olarak da "kendileri"ni göstermişlerdir. Nagaraja ve Manalan'ın (2016) ortaokul öğrencileriyle yaptığı araştırmada da benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır. Bu çalışmada en çok tercih edilen seçenek "Anne", en az tercih edilen seçenek ise

"Diğer"dir. Okuma alışkanlığında yakın çevrenin etkisi düşünüldüğünde ailede "anne" rolünün Türkiye için hâlen belirleyici olduğunu söylemek mümkündür.

Ortaokul öğrencilerinin okuma materyallerini tamamlayıp tamamlamama durumları incelendiğinde en çok tercih edilen seçeneğin "Hayır", en az tercih edilen seçeneğin ise "Evet" olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin okuma materyallerini tamamlamadan bırakıp bırakmama durumu cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kız öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Bazen", erkek öğrencilerin ise en fazla tercih ettikleri seçeneğin "Hayır" olduğu tespit edilmiştir. Ancak hem kız hem de erkek öğrencilerin en az verildiği yanıtın "Evet" olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin okuma materyallerini tamamlama durumları sınıf seviyesi bakımından değerlendirildiğinde beşinci, altıncı ve sekizinci sınıf öğrencilerinin en fazla işaretledikleri seçeneğin "Hayır", yedinci sınıf öğrencilerinin ise en çok işaretledikleri seçeneğin "Bazen" olduğu belirlenmiştir. Bütün sınıf düzeylerinin en az seçtikleri seçeneğin "Evet" olduğu görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin kitap alıp almadıklarını belirleyebilmek amacıyla hangi sıklıkta kitap aldıkları sorulmuştur. Bu soruya en çok verilen yanıtın "Ayda bir defa", en az verilen yanıtın ise "Diğer" yanıtı olduğu görülmektedir. Diğer yanıtından sonra en az verilen yanıtın "Ayda üç ve daha fazla" yanıtı olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkeni açısından da hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Ayda bir defa" seçeneği olduğu belirlenmiştir. Can, Türkyılmaz ve Karadeniz (2010), tarafından ergenlik dönemi öğrencileriyle yürütülen çalışmada "Hangi sıklıkta kitap satın alırsınız?" sorusuna en çok verilen yanıtın "Ara sıra", en az verilen yanıtın ise "Her zaman" olduğu görülmüştür. Bu araştırmaya katılan öğrencilerin kitap alma sıklıkları sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinde en yüksek orana sahip olan seçeneğin "Ayda bir defa" seçeneği olduğu belirlenmiştir. En az tercih seçilen seçenek sınıf düzeyine göre farklılık göstermektedir. Beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin en az tercih ettikleri seçeneğin "Diğer", yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin en az tercih ettikleri seçeneğin ise "Ayda üç ve daha fazla" seçeneği olduğu sonucuna varılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin büyük bir oranının satın aldıkları kitapları kitapçılardan yüz yüze almayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin satın aldıkları kitaplara ulaşma şekilleri cinsiyet değişkeni

bakımından değerlendirildiğinde her iki cinsiyetinde en fazla verdikleri yanıtın "Kitapçılardan yüz yüze alma" yanıtı olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin satın aldıkları kitaplara ulaşma durumları incelendiğinde bütün sınıf düzeylerinde verilen yanıtların genel sonuçlarla aynı olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin kitap okumaya zaman ayırıp ayırmadıkları tespit edebilmek için "Kitap okumaya yeterince zaman ayırıyor musunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya öğrencilerin en çok işaretledikleri seçeneğin "Kısmen", en az işaretledikleri seçeneğin ise "Hayır" olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kitap okumaya yeterince zaman ayırıp ayırmama durumları cinsiyete göre değerlendirildiğinde her iki cinsiyetin de en çok işaretledikleri seçeneğin "Kısmen", en az işaretledikleri seçeneğin ise "Hayır" olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın örneklemini oluşturan ortaokul öğrencilerinin kitap okumaya yeterince zaman ayırma durumları sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde en çok verilen yanıtın bütün sınıf düzeylerinde "Kısmen" olduğu görülmektedir. En az verilen yanıtın beşinci, altıncı ve yedinci sınıfların hayır sekizinci sınıfların ise en az verilen yanıtın evet olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin en çok kitap okudukları zaman diliminin "Yatmadan önce", en az kitap okudukları zaman diliminin "Sabah erken saatlerde" olduğunu görmek mümkündür. Yılmaz'ın (2000), ilkokul öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Boş zaman bulduğunda" olduğu tespit edilmiştir. Can, Türkyılmaz ve Karadeniz'in (2010), çalışması bu çalışmanın sonucuyla kısmen paralellik göstermektedir. Araştırmaya katılan ergenlik dönemindeki öğrencilerinin en çok (%41,6) "Geceleri" okuduklarını, en az ise "Hastayken" okuduklarını belirttikleri tespit edilmiştir. Nagaraja ve Manalan'ın (2016), ortaokul öğrencilerinin katıldığı çalışmasında öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Sabahın erken saatlerinde", en az tercih ettikleri seçeneğin ise "Okula giderken" seçeneği olduğu söylenebilmektedir. Literatür taraması önceki araştırma sonuçlarıyla benzerlikler kadar farklılıkları da göstermektedir. Özellikle farklılıkların öğrencilerin bireysel tercihleri ve hayat düzenlerinin farklılık göstermesinden kaynaklanabileceği düşünülmüştür. Çalışmaya katılan öğrencilerin kitap okumayı tercih ettikleri zaman dilimleri cinsiyet faktörüne göre değerlendirildiğinde en fazla verilen yanıtın hem kız hem de erkek öğrencilerde "Yatmadan önce" yanıtı olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin en az verdikleri yanıtın

"Sabah erken saatlerde", erkek öğrencilerin ise en az verdikleri yanıtın "Diğer" yanıtı olduğu sonucuna varılmıştır. Şanlıbaba ve Gümüş'ün (2014), yapmış oldukları araştırma cinsiyet değişkeni bakımından değerlendirildiğinde yapılan bu çalışmayla hem benzer hem de farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir. Meslek yüksekokulu öğrencileriyle yapılan araştırmada hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok tercih ettikleri zaman diliminin "Yatmadan önce", en az tercih ettikleri zaman diliminin "Sabahleyin" olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmayla yapılan çalışmanın tek ayrıştığı noktanın erkek öğrencilerin oransal olarak en az verdikleri yanıtın farklı olmasıdır. Bu durumun sebebi öğrencilerin ilgilerinin ve ayırdıkları zamanın farklı olmasından kaynaklanabilmektedir. Öğrencilerin kitap okudukları zaman dilimleri sınıf değişkeni bakımından incelendiğinde genel dağılımda olduğu gibi bütün sınıf düzeylerinin en çok verdikleri yanıtın "Yatmadan önce" yanıtı olduğu tespit edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin kitap okumayı en çok tercih ettikleri günlerin "Hafta sonu" olduğu tespit edilmiştir. Kitap okumak için tercih edilen günlerin cinsiyete göre bir farklılık gösterip göstermediği bakımından incelendiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin kitap okuma için hafta sonunu en çok tercih ettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin kitap okumak için tercih ettikleri günler sınıf düzeyi faktörü bakımından incelendiğinde beşinci, altıncı ve yedinci sınıfların en çok tercih ettikleri günler hafta sonu günlerinin, sekizinci sınıfların ise en çok tercih ettikleri seçeneğin "Dönem arası" ve "Yaz tatilleri" günlerinin olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin özellikle akademik kaygının azaldığı günleri serbest okuma zamanı olarak görmesi şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın örneklemi olan ortaokul öğrencilerinin bir kitabı ortalama olarak en çok bitirme sürelerinin "Bir hafta" olduğu belirlenmiştir. Hanedar'ın (2011), araştırması elde edilen bulgular bu sonucu destekler niteliktedir. Ortaokul öğrencilerinin kendi seçtikleri bir kitabı ortalama olarak bitirme süreleri cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Bir hafta" olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin bir kitabı bitirme süreleri sınıf değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde beşinci sınıfların en çok tercih ettikleri seçeneğin "1-3 gün", geriye kalan sınıf düzeylerinin ise en çok tercih ettikleri seçeneğin "Bir hafta" seçeneği olduğu sonucuna varılmıştır. Sınıf düzeylerinin "Kendi seçtiğiniz bir kitabı ortalama ne kadar sürede okuyup bitirebiliyorsunuz?" sorusuna en az verdikleri yanıtlar incelendiğinde beşinci

sınıfların en az verdikleri yanıtın "Bir ayda", geriye kalan sınıf düzeylerinin en az verdikleri yanıtın "Diğer" yanıtı olduğu görülmektedir.

Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin bir kitabı bitirme sürelerini en çok "Akıcılığın" etkilediği tespit edilmiştir. Genel dağılıma bakıldığında en az tercih edilen yanıtların "Üslup" ve "Diğer" olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kitabı bitirme sürelerini etkileyen faktörler cinsiyete göre değerlendirildiğinde kız öğrencilerin en çok tercih ettikleri faktörün "akıcılık", erkek öğrencilerin ise en çok tercih ettikleri faktörün "Sayfa sayısı" olduğu görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin bir kitabı bitirme sürelerini etkileyen faktörlerin sınıf düzeyi bakımından incelendiğinde beşinci sınıfların "Sayfa sayısı", altıncı ve sekizinci sınıfların "Akıcılık", yedinci sınıfların konu faktörü bir kitabı bitirmelerinde en etkili olan faktörlerdir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin yılda ortalama olarak okudukları kitap sayıları incelendiğinde öğrencilerin en çok okudukları kitap sayısının "21-50 aralığında", en az okudukları kitap sayısının "Kitap okumam." yanıtı olduğu belirlenmiştir. Arıcı (2005), tarafından ilköğretim ikinci kademe öğrencileriyle yapılan çalışmada öğrencilerin bir yılda en fazla 7-10 aralığında, en az ise 1-3 aralığında okudukları söylenebilmektedir. Acıyan'ın (2008), ortaöğretim öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarında ise en çok tercih edilen seçeneğin "6-20" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Ancak Bekar (2005), Akca (2008), Akbulut Güneş (2013) ve Atteyeh'in (2022) yapmış oldukları araştırmalardan elde ettikleri sonuçlar yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlardan farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Yani Bekar'ın (2005), 5. sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmada öğrencilerin ders kitapları dışında bir yılda ortalama olarak en fazla okudukları kitap sayısının "6-20 aralığı", en az okudukları kitap sayısının "1-5 aralığı" olduğu tespit edilmiştir. Akca'nın (2008), öğretmenlerle yapmış olduğu araştırmada katılımcıların bir yılda en fazla okudukları kitap sayısının "11-20 aralığı", en az okudukları kitap sayısının "31-40 aralığı" olduğu belirlenmiştir. Akbulut Güneş'in (2013), Kastamonu ili merkeze bağlı köy ilköğretim okullarında kullanıcılarla yapmış olduğu araştırmada katılımcıların bir yılda en fazla okudukları kitap sayısının "12 ve daha fazla" olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı soruya en az verilen yanıtın "Okumuyorum." yanıtı olduğu tespit edilmiştir. Atteyeh (2022), tarafından üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada öğrencilerin yarıdan fazlası (%52,6) bir yılda "1-5 aralığında" kitap okuduklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin bir yılda en az okudukları kitap sayısının "20'den fazla"

olduğu görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin bir yılda ortalama olarak okudukları kitap sayısı cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği açısından değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin "Kitap okumam." seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Ancak en çok verilen yanıtta cinsiyet faktörünün etkili olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "21-50 aralığı", erkek öğrencilerin ise en çok tercih ettikleri seçeneğin "11-20 aralığı" olduğu belirlenmiştir. Gönen, Çelebi Öncü ve Işıtan'ın (2004), ilköğretim 5., 6. ve 7. sınıflarla yaptıkları araştırmadan elde edilen sonuçlar cinsiyete göre değerlendirildiğinde her iki cinsiyetin en çok tercih ettikleri seçeneğin "1-10 aralığı" olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerinin en az tercih ettikleri seçeneğin "20-29 aralığı", erkek öğrencilerinin ise en az tercih ettikleri seçeneğin "30 ve üstü" olduğu belirlenmiştir. Yalınkılıç ve Ülper'in (2011), ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını belirlemek amacıyla yapmış oldukları araştırma cinsiyet faktörü bakımından değerlendirildiğinde her iki cinsiyetin en çok verdikleri yanıtın "6-20 aralığı", en az verdikleri yanıtın ise "Hiç kitap okumam." yanıtı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Balcı, Uyar ve ve Büyükikiz'in (2012), 6. sınıf öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmadan ulaştıkları sonuçların bu çalışmadan elde edilen genel sonuçlarla örtüştüğü tespit edilmiştir. Taşkesenlioğlu (2013), tarafından ortaöğretim öğrencileriyle yapılan araştırma, cinsiyet faktörü bakımından incelendiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin bir yılda oransal olarak en fazla okudukları kitap sayısının "6-11 aralığı", en az okudukları kitap sayısının ise "12 veya daha çok" olduğu sonucuna varılmıştır. Görüldüğü gibi her çalışmada farklı aralıkların verildiği görülmektedir. Bu durum, yapılan çalışmadan farklı sonuçlar elde edilmesine neden olmuştur. Ayrıca bu araştırmalardan elde edilen sonuçlarla yapılan araştırmadan elde edilen sonuçların farklı olmasının sebeplerinden biri de katılımcıların okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlıkların farklı olmasından kaynaklanabilmektedir. Araştırmanın örneklemini oluşturan ortaokul öğrencilerinin bir yılda ortalama kitap okuma sayıları sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde beşinci, altıncı ve sekizinci sınıf öğrencilerinin en fazla tercih ettikleri seçeneğin "21-50 aralığı"; yedinci sınıf öğrencilerinin en çok tercih ettikleri seçeneğin "11-20 aralığı" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Bütün sınıf düzeylerinin en az tercih ettikleri seçeneğin "Kitap okumam." seçeneği olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin kitaplıklarında -ders kitapları hariç- bulunan kitapların sayısı değerlendirildiğinde öğrencilerin en fazla işaretledikleri seçeneğin "11-50" aralığındaki seçenek, en az işaretledikleri seçeneğin "101 ve daha fazla" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Adnan, Akram ve Akram (2016), yapmış olduğu araştırma katılımcıların evlerinde ders kitapları hariç evlerinde en çok "11-50 aralığında" kitap bulunduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuçla yapılmış olan bu çalışmayla örtüşmektedir. Clark ve Foster (2005), Şahiner (2005), Geçgel ve Burgul (2009), Kuş ve Türkyılmaz (2010), Yalman, Özkan ve Kutluca (2013), Atteyeh (2022) ile Bilgiç'in (2023), yapmış oldukları araştırmadan elde ettikleri sonuçlar yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlarla farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Clark ve Foster (2005), çocuklar ve gençlerle yapmış oldukları araştırma sonucunda öğrencilerin tahmini olarak evde en çok "51- 100 aralığında" kitap sahibi olduklarını belirlemiştir. Şahiner (2005), öğretmenlerin kitaplıklarında en çok "1-50 aralığında", en az ise "201'den daha fazla" kitap bulunduğu belirlenmiştir. Geçgel ve Burgul'un (2009), eğitim fakültesi öğrencileriyle yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin kitaplıklarında en fazla "11-20 aralığında", en az "41-50 aralığında" kitap bulunduğu tespit edilmiştir. Kuş ve Türkyılmaz'ın (2010), Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmeni adaylarıyla yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının en çok sahip oldukları kitap sayısının "11-25 aralığında"," en az sahip oldukları kitap sayısının "100'den fazla" olduğu sonucuna varılmıştır. Yalman, Özkan ve Kutluca (2013), tarafından eğitim fakültesi öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmada araştırmaya katılan öğrencilerin kitaplıklarında en çok "1-50 aralığında", en az ise "Hiç kitap olmadığını" belirttikleri tespit edilmiştir. Atteyeh'in (2022), üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmada evlerinde ders kitapları hariç en fazla "1-10 aralığında", en az ise "500'den fazla" kitap bulunduğu belirlenmiştir. Bilgiç'in (2023), ortaokul öğrencileri ve velilerle yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin yarıdan fazlası (%51,8) evlerinde "0-50 aralığında" kitap bulunduğunu belirttikleri sonucuna varılmıştır. Aynı soruya en az verilen yanıtın ise "300-500 arası" olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada öğrenciler dışında veliler de "Evinizde ders kitapları dışında okuma kitabı sayısı nedir?" sorusuna en fazla verdikleri yanıtın "0-50 aralığı", en az verdikleri yanıtın ise "300-500 aralığı" olduğu görülmektedir. Bu araştırmalardan genel olarak değerlendirildiğinde yapılan çalışmadan farklı aralıkların verildiği görülmektedir. Bu durum örneklem olarak seçilen kitlelerin farklı yaş grupları arasından seçilmesi, ekonomik imkânlarının farklılığı gibi sebeplerle açıklanabilir. Ortaokul öğrencilerinin kitaplıklarında ders

kitapları dışında bulunan kitapların sayısı cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en fazla işaretledikleri seçeneğin "11-50 aralığı", en az işaretledikleri seçeneğin ise "101 ve daha fazla" seçeneğidir. Balcı'nın (2009-b), 8. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmada elde edilen sonuçlar cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde yapılmış olan bu araştırmayı destekler niteliktedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin ders kitapları hariç sahip oldukları kitapların sayısı sınıf düzeyi değişkeni açısından incelendiğinde bütün sınıf düzeylerinin en çok tercih ettikleri seçeneğin "11-50 aralığı", en az tercih ettikleri seçeneğin "101 ve daha fazla" seçeneği olduğu sonucuna varılmıştır. "Ders kitaplarınız dışında kitaplığınızda kaç kitap bulunmaktadır?" sorusuyla bağlantılı olarak ortaokul öğrencilerine "Kitaplığınızdaki kitap sayısını yeterli buluyor musunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya en çok "Evet", en az ise "Hayır" yanıtını vermişlerdir.

Öğrencilerin okuyacakları kitapları daha önceden belirleyip belirlemediklerini tespit edebilmek için "Okumayı planladığınız kitaplarla ilgili okuma listeleri oluşturuyor musunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya en fazla "Hayır" (%47), en az "Evet" (%20,4) yanıtı verilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin bir kitabı seçmelerinde etkili olan faktörler değerlendirildiğinde en çok etkili olan faktörün "Kitabın türü"nün, en az etkili olan faktörün ise "Kitabın satış oranının yüksek olması" olduğu belirlenmiştir. Geçgel ve Burgul (2009), tarafından eğitim fakültesi öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin bir kitabı seçmelerinde en çok "Kitabın konusu"nun, en az ise "Gazete, dergi ve televizyonda yer alan tanıtımların" etkili olduğu belirlenmiştir. Konan ve Oğuz'un (2013), öğretmenlerle yapmış oldukları araştırma incelenmiş ve yapılmış olan bu araştırmadan farklı olarak öğretmenlerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Kitabın konusu", en az tercih ettikleri seçeneğin "Kitabın fiyatı" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karadeniz ve Yılmaz'ın (2017), halk kütüphanecileriyle yapmış oldukları araştırmadan elde ettikleri sonuçlarla bu araştırmadan elde edilen sonuçlarla örtüşmediği tespit edilmiştir. Halk kütüphanecilerinin bir kitabı tercih etmelerinde en çok etkili olan etmenin "Kitabın yazarı"nın, en az etkili olan etmenin ise "Kitabın kitabevindeki yerleşiminin/sunumunun" olduğu belirlenmiştir. Tavşanlı ve Kaldırım (2017), tarafından eğitim fakültesi öğrencileriyle yapmış oldukları araştırmadan elde ettikleri sonuçlar değerlendirildiğinde araştırmaya katılmış olan öğrencilerin en çok

vermiş oldukları yanıtın Heyecan verici olması", en az verdikleri yanıtın ise "Dünyadaki kitap okuma oranları, fiyat, kitap inceleme dergileri, kültürel uygunluk, reklam, doku, şaşırtıcı olması, giriş mektubu ve yayımcıdır". Bu sonuçlar yaş grubu büyüdükçe içeriğe dikkatin daha çok önem kazandığını göstermesi bakımından dikkate değerdir. Öğrencilerin bir kitabı seçmeleri için etkili olan faktörlerin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en fazla işaretledikleri seçeneğin "Kitabın türü" olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerin en az işaretledikleri seçeneğin "Kitabın sayfa sayısı", erkek öğrencilerin ise en az işaretledikleri seçeneğin ise "Kitabın satış oranının yüksek olması" olduğu sonucuna varılmıştır. Çiçek Çetinkaya (2004), tarafından ilköğretim 8. sınıf öğrencileriyle yapılmış olan araştırma cinsiyet değişkenine göre değerlendirilmiş ve bu araştırmadan farklı olarak araştırmaya katılan hem kız hem de erkek öğrencilerin bir kitabı seçmelerinde en çok etkili olan faktörün "Kitabın konusu", en az etkili olan faktörün ise "Kitabın fiyatı"nın olduğu tespit edilmiştir. Alanyazın incelemesi sonucunda elde bulunan araştırmalardan elde edilen sonuçlarla yapılmış olan araştırmadan elde edilen sonuçların aynı olmadığı belirlenmiştir. Bu durum araştırma örneklemindeki öğrencilerin "tür" kavramanı "içerik"le birlikte değerlendirmiş olabileceğini düşündürmektedir. Çalışmanın örneklemini oluşturan ortaokul öğrencilerinin bir kitabı tercih etmeleri için etkili olan faktörlerin sınıf düzeylerine göre değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Kitabın türü" olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin kitap okuma nedenlerinde özellikle "keyif aldıkları için okudukları" gerekçesi öne çıkmaktadır. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'ın (2007), 5. sınıf öğrencileriyle yapmış oldukları araştırmaya katılan öğrencilerin yarıya yakınının "hoşlandıkları için okuduklarını" belirttikleri sonucuna varılmıştır. Acıyan (2008), tarafından ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin "bilgi ve kültürünü arttırmak için" kitap okudukları tespit edilmiştir. Balcı'nın (2009-b), 8. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmaya katılan öğrencilerin de en çok kitap okuma sebeplerinin "bilgi edinmek" olduğu görülmektedir. Geçgel ve Burgul (2009), tarafından eğitim fakültesi öğrencileriyle yapılan çalışmadan farklı bir sonuç elde edildiği belirlenmiştir. Yani araştırmaya katılan öğrencilerin en çok kitap okuma nedenlerinin "kendilerini geliştirmek" olduğu

sonucuna varılmıştır. Bilgiç'in (2023), ortaokul öğrencileri ve velilerle yapmış olduğu hem öğrencilerin hem de velilerin en çok kitap okuma nedenlerinin "kendini geliştirmek" olduğu tespit edilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma sebepleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en fazla kitap okuma nedenlerinin "keyif aldıkları için okudukları" belirlenmiştir. Kız öğrencilerin en az verdikleri yanıtın "Sınavlarda sorumlu olduğum/ödev olarak verildiği için okurum." yanıtı, erkek öğrencilerin ise en az verdikleri yanıtın "Diğer" yanıtı olduğu görülmüştür. Calp (2018), tarafından ortaokul öğrencileriyle yapılmış olan araştırmadan elde edilen sonuçlar bu araştırmadan elde edilen sonuçları destekler nitelikte olmadığı tespit edilmiştir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Bilgi almak için" olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin "Kendimi geliştirmek ve sosyalleşmek", erkek öğrencilerin ise en az tercih ettikleri seçeneğin ise "Sosyalleşmek" olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin kitap okuma sebepleri sınıf düzeylerine göre değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinin en çok verdikleri yanıtın "Keyif aldığım için okurum." yanıtı olduğu belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin "Kitap okumanın size nasıl bir fayda sağladığını düşünüyorsunuz?" sorusuna en çok verdikleri yanıtın "Anlama hızımı arttırıyor." yanıtı olduğu görülmektedir. Aynı soruya verilen yanıtlar cinsiyet değişkenine göre değerlendirdiğimizde her iki cinsiyetinde en çok verdikleri yanıtın aynı olduğu belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin kitap okumanın onlara ne gibi bir fayda sağladığını sınıf değişkenine göre değerlendirdiğimizde genel dağılımda olduğu gibi bütün sınıf düzeylerinin en fazla işaretledikleri seçeneğin "Anlama hızımı arttırıyor" seçeneği olduğu anlaşılmıştır.

Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin kitap okumalarına en çok "Okul ve ödevlerin çok zaman almasının", en az ise "Kitaba ulaşmakta sıkıntı yaşanmasının" engel olduğu tespit edilmiştir. Keleş'in (2006), 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin en çok kitap okumama sebeplerinin "Derslerin yoğunluğu", en az kitap okumama sebeplerinin ise "Kitapların fiyatının pahalı olması" olduğunu belirttikleri belirlenmiştir. Güngör (2009), Sevmez (2009), Yalınkılıç ve Ülper (2011), Battalbaş (2013), Davarcı (2013), Yalman, Özkan ve Kutlaca (2013) ve Özkaya ve Çetin (2014), tarafından yürütülen araştırmalarda da farklı yaş gruplarındaki öğrenciler okuyamama gerekçelerinde öncelikle ders yoğunluğunu öne

çıkarmıştır. Sünbül, vd. (2010-b), İşcan, Arıkan ve Alkış Küçükaydın (2013) ve Haliru, Abdulkarim, Mohammed ve Dangani'nin (2015) araştırma sonuçlarında ise televizyon-film izlemek gerekçeleri öne çıkmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin kitap okumalarına engel olan sebeplerin cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde her iki cinsiyetinde en çok işaretlediği seçeneğin "Okul ve ödevlerin çok zaman alması" seçeneği olduğu görülmektedir. Şanlıbaba ve Gümüş (2014), tarafından üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışma cinsiyet faktörü bakımından değerlendirildiğinde kız öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Derslerin yoğunluğu", erkek öğrencilerin ise en çok tercih ettikleri seçeneğin "Diğer" olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kitap okumalarına engel olan sebepler sınıf seviyesine göre incelendiğinde beşinci, altıncı ve yedinci sınıfların en fazla verdikleri yanıtın "Okul ve ödevlerin çok zaman alması", sekizinci sınıfların ise "Merkezi sınavlara çalışma" yanıtının olduğu anlaşılmıştır. Diğer araştırma sonuçları değerlendirildiğinde kitap okuyamama gerekçesinde okul derslerinin yoğunluğunun belirgin bir gerekçe olarak öne çıkarıldığını söylemek mümkündür. Araştırmaların yapıldığı yıllara bağlı olarak bazı dönemlerde ise televizyon ve internet öne çıkmıştır.

Sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin bir kitabı okurken dikkatlerinin dağılmasına en çok "gürültü"nün sebep olduğu belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin bir kitabı okurken dikkatlerinin dağılmasına neden olan durumun cinsiyete göre değerlendirildiğinde her iki cinsiyette de en çok gürültünün etkili olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin kitabı okurken dikkatlerinin dağılmasına sebep olan etkenler sınıf seviyesine göre değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinin en fazla verdikleri yanıtın gürültü olduğu anlaşılmıştır.

Genel sonuçlar incelendiğinde "Türk yazarlardan en çok hangi yazarın kitaplarını okumayı tercih ediyorsunuz?" sorusuna öğrencilerin cevap verme durumları incelendiğinde öğrencilerin tamamına yakınının cevap verdiği belirlenmiştir. "Yabancı yazarlardan en çok hangi yazarın kitaplarını okumayı tercih ediyorsunuz?" sorusuna ortaokul öğrencilerinin yanıt verme durumları incelendiğinde büyük bir çoğunluğunun bu soruya yanıt verdiği belirlenmiştir. Verilen cevaplarda hem klasikleşen isim ve eserlerin hem de güncel yazar ve eserlerin olduğunu görmek mümkündür.

Öğrencilerin okumaktan hoşlandıkları kitap türleri incelendiğinde öğrencilerin en çok hoşlandıkları türün "roman-hikâye", en az hoşlandıkları türün ise "sosyal bilimlerle ilgili araştırma kitapları" olduğu tespit edilmiştir. Bayram'ın (1990), ilkokul öğrencileriyle yaptığı çalışma incelendiğinde bu çalışmadan farklı olarak öğrencilerin en çok çizgi roman en az ise şiir türlerini okumayı tercih ettikleri görülmektedir. Yılmaz'ın (1990), kütüphaneye gelen okuyucularla yapmış olduğu araştırmada en çok tercih edilen kitap türü "roman-hikâye"dir. Şahiner'in (2005), ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerle yapmış olduğu araştırmayla bu araştırmanın kısmen örtüşmediği tespit edilmiştir. Katılımcıların en çok tercih ettikleri türün "roman" en az tercih ettikleri türün ise "şiir" olduğu belirlenmiştir. Keleş (2006), tarafından 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle yapılan araştırma değerlendirildiğinde elde edilen sonuçların yapılan bu araştırmanın sonucuyla kısmen örtüşmediği görülmektedir. Çünkü bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin en çok okumayı tercih ettikleri türün "öykü" en az tercih ettikleri türün "şiir" olduğu belirlenmiştir. Acıyan'ın (2008), Akca (2008), Geçgel ve Burgul (2009), Güngör (2009), Sünbül vd. (2010-a), Hanedar'ın (2011), Yalınkılıç ve Ülper (2011), Şahin'in (2012), Battalbaş (2013), İşcan, Arıkan ve Alkış Küçükaydın (2013), Taşkesenlioğlu (2013), Yıldız, Ceran ve Sevmez'in (2015), Tavşanlı ve Kaldırım (2017), Bostancı'nın (2019) ve Öztürk ve Can'ın (2013) araştırma sonuçları da roman-hikâye türünün belirgin bir şekilde en çok tercih edilen tür olduğunu göstermektedir. Ortaokul öğrencilerinin hoşlandıkları kitap türleri cinsiyete göre farklılık gösterip göstermedikleri bakımından incelendiğinde her iki cinsiyetinde en çok hoşlandıkları türün roman-hikâye olduğu belirlenmiştir. Gönen, Çelebi Öncü ve Işıtan (2004), Balcı'nın (2009-b), Temizyürek, Çolakoğlu ve Coşkun (2013), Özkaya ve Çetin'in (2014), Deniz (2015) ve Kara'nın (2019) bulguları da cinsiyet değişkenindeki tercih sonuçlarını destekler niteliktedir. Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin hoşlandıkları kitap türleri sınıf düzeyi değişkenine göre değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinin en çok tercih ettikleri seçeneğin roman-hikâye seçeneğinin olduğu belirlenmiştir. Bekaroğlu vd. (2022) tarafından ortaokul öğrencileriyle yapılmış olan araştırmada bütün sınıf seviyelerinin en çok tercih ettikleri türün roman- hikâye en az tercih ettikleri türün şiir olduğu belirlenmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin hoşlandıkları konuları belirlemek için sorulan sorulara verilen yanıtlarda öğrencilerin "Duygusal konulu" yapıtları tercih sıklığı

incelendiğinde en fazla okuma sıklıklarının "hemen hemen hiç", en az okuma sıklıklarının ise "sık sık" olduğu görülmüştür. "Kahramanlık ve Tarih Konulu" eserlerin öğrenciler tarafından en çok tercih edilme sıklığının "Bazen", en az tercih edilme sıklığının "Hemen hemen hiç" olduğu belirlenmiştir. "Mizah" konusunu işleyen eserlerin tercih edilme sıklığı değerlendirildiğinde "Sık sık" tan "Hemen hemen hiç" e doğru bir sıra takip ettiği belirlenmiştir. Hayvanlar âlemi konusunu içeren yapıtların tercih sıklıklarına bakıldığında oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir. "Sık sık" tercih sıklığının oranının %24,2; "Bazen" tercih sıklığının oranının %28,7; "Nadiren" tercih sıklığının oranının %25,5; "Hemen hemen hiç" tercih sıklığının oranının %21,5 olduğu tespit edilmiştir. Bilim kurgu eserlerinin en fazla tercih edilme sıklığının sık sık en az tercih edilme sıklığının ise hemen hemen hiç olduğu belirlenmiştir. Aile ve ev hayatı konusunu içeren eserlerin "sık sık", "nadiren", ve "hemen hemen hiç" seçeneklerinin oranlarının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Aile ve ev hayatı konulu eserleri öğrencilerin bazen okuduklarını ifade etmişlerdir. Mizah konusunda olduğu gibi gezi konusunu içeren eserlerin tercih edilme sıklığı değerlendirildiğinde "sık sık" tan "hemen hemen hiç" e doğru bir sıra takip ettiği görülmektedir. Macera konulu eserlerin ortaokul öğrencileri tarafından en çok rağbet gören eserlerden biri olduğu belirlenmiştir. Bu konuyu "sık sık" okuduğunu belirtenlerin oranının % 79,3 "hemen hemen hiç" okumadıklarını belirtenlerin oranının %4'tür. Öğrencilerin %37,2'si sağlık konulu eserleri "hemen hemen hiç" okumadıklarını %11'i ise sağlık konulu eserleri "sık sık" okuduklarını belirtmişlerdir. Dinî konulu eserler sağlık konulu eserler gibi öğrenciler tarafından pek tercih edilmeyen bir konudur. Dinî konulu eserlerin tercih edilme sıklığının "hemen hemen hiç" ten "sık sık" a doğru azaldığı görülmektedir. Eğlence konulu eserlerin tercih edilme sıklığının "sık sık" tan "hemen hemen hiç" e doğru azaldığı görülmektedir. Spor konulu yapıtların en fazla tercih edilme sıklığının "sık sık" en az tercih edilme sıklığının ise "hemen hemen hiç" olduğu tespit edilmiştir. Arkadaşlık konusunun işlendiği yapıtları öğrencilerin hemen hemen yarıya yakını sık sık bu konuyu okuduklarını %10,2'si ise hemen hemen hiç okumadıklarını ifade etmişlerdir. Keleş'in (2006), 4. ve 5. sınıflarla yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin en çok okumayı sevdikleri konunun "macera", en az okumayı sevdikleri konunun ise "polisiye" olduğu tespit edilmiştir. Geçgel ve Burgul'un (2009), araştırmasında ise öğrencilerin en çok okumaktan hoşlandıkları konunun "kişisel gelişim" olduğu belirlenmiştir. Güngör'ün (2009), 5. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin en çok okumayı

tercih ettikleri konunun "macera" olduğu belirlenmiştir. Battalbaş'ın (2013), lise öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin en çok "macera" konulu eserleri okumayı sevdikleri en az "siyasi" konulu eserleri okumayı sevdikleri söylenebilmektedir. İşcan, Arıkan ve Alkış Küçükaydın (2013), tarafından ilköğretim ikinci kademe öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin en çok hoşlandıkları kitap konusunun "macera" olduğu belirlenmiştir. Tavşanlı ve Kaldırım'ın (2017), eğitim fakültesi öğrencileriyle yaptığı araştırmadan elde ettikleri sonuçlara göre öğrencilerin en çok ilgi duydukları konunun "gerçek hayat hikâyesi" konusunun, en az ilgi duydukları konunun "aşk" ve "bilim kurgu" olduğu tespit edilmiştir. Okuma ilgisinde bireysel tercihlerin önemli olduğu düşünüldüğünde örneklem alınan gruba göre bazı farklılıkların bulunması doğal karşılanmalıdır. Eserlerin konularının tercih edilme sıklıklarının cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. "Duygusal" konulu eserlerin cinsiyet faktörüne göre tercih edilme sıklıkları değerlendirildiğinde kız öğrencilerin bu konuyu en fazla tercih etme sıklıklarının "bazen", en az tercih etme sıklıklarının ise "sık sık" olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin ise "duygusal" konuları en çok tercih etme sıklıklarının oranla "hemen hemen hiç", en az tercih etme sıklıklarının "sık sık" olduğu belirlenmiştir. Bunlardan yola çıkarak duygusal konulu eserleri kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha çok tercih edildiği söylenebilmektedir. Kahramanlık ve tarih konulu yapıtların her iki cinsiyette de en fazla tercih edilme sıklığının "bazen" olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin kahramanlık ve tarih konulu eserleri en az tercih etme sıklığının sık sık erkek öğrencilerin ise kahramanlık ve tarih konulu eserleri en az tercih etme sıklığının "hemen hemen hiç" olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin bu konuyu "sık sık" tercih etme oranının %34,4'tür. "Mizah" konulu eserleri kız ve erkek öğrencilerin en fazla tercih etme sıklıklarının "sık sık", en az tercih etme sıklıklarının ise "hemen hemen hiç" olduğu tespit edilmiştir. "Hayvanlar âlemi" konusunun cinsiyete göre tercih edilme sıklıkları değerlendirildiğinde bütün seçeneklerin oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin hayvanlar âlemi konusunu en fazla tercih etme sıklığının "nadiren", erkek öğrencilerin ise en fazla tercih etme sıklığının ise "bazen" olduğu tespit edilmiştir. "Hayvanlar âlemi" konusunu kız öğrencilerin en az tercih etme sıklıklarının "sık sık", erkek öğrencilerin en az tercih etme sıklıklarının "hemen hemen hiç" olduğu belirlenmiştir. Bunlardan yola çıkarak "hayvanlar âlemi" konusunu erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok tercih ettikleri anlaşılmaktadır. "Bilim kurgu" konusunu işleyen

yapıtları kız öğrencilerin en fazla tercih etme sıklığının "sık sık" olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerinde kız öğrenciler gibi "bilim kurgu" konusunu en çok tercih etme sıklığının "sık sık" olduğu tespit edilmiştir. Her iki cinsiyetin de en az tercih ettikleri seçeneğin "hemen hemen hiç" olduğunu görmek mümkündür. "Aile ve ev hayatı" konusunu işleyen eserlerin cinsiyete göre tercih edilme durumları incelendiğinde kız öğrencilerin bu konuyu en fazla tercih etme sıklığının "bazen", erkek öğrencilerin bu konuyu en fazla tercih etme sıklığının "hemen hemen hiç" olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin "hemen hemen hiç", erkek öğrencilerin ise en az tercih ettikleri seçeneğin "sık sık" olduğu söylenebilmektedir. "Gezi" konulu eserlerin tercih edilme sıklıkları cinsiyet faktörüne göre incelendiğinde her iki cinsiyetinde en çok tercih edilme sıklığının "sık sık" olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin "hemen hemen hiç", erkek öğrencilerin ise "nadiren" olduğu tespit edilmiştir. Konulardan biri olan "macera"nın tercih edilme oranı cinsiyete göre değerlendirildiğinde her iki cinsiyetin de macera konulu eserleri en çok tercih edilme sıklığının "sık sık" olduğu tespit edilmiştir. Bu seçeneği kız öğrencilerin daha çok tercih ettiği görülmektedir. Kız öğrencilerin en az tercih ettikleri seçeneğin "hemen hemen hiç", erkek öğrencilerin ise en az tercih ettikleri seçeneğin "nadiren" olduğu belirlenmiştir. "Sağlık" konusunu işleyen yapıtların cinsiyete göre tercih edilme sıklıkları değerlendirildiğinde her iki cinsiyetinde sağlık konulu eserleri en fazla tercih etme sıklıklarının "hemen hemen hiç", en az tercih etme sıklıklarının da "sık sık" olduğunu söylemek mümkündür. "Dinî" konulu eserlerin okunma sıklığının cinsiyete göre değerlendirildiğinde her iki cinsiyetin en çok okunma sıklığının "hemen hemen hiç", en az okunma sıklığının ise "sık sık" olduğu tespit edilmiştir. Konulardan biri olan "eğlence"nin her iki cinsiyet açısından tercih edilme sıklıkları "sık sık" tan "hemen hemen hiç"e doğru bir sıra takip ettiği tespit edilmiştir. "Spor" konusunu içeren eserlerin tercih edilme sıklıkları cinsiyete göre değerlendirildiğinde eğlence konusunda olduğu gibi spor konusunun da her iki cinsiyet açısından tercih edilme sıklıkları "sık sık" tan "hemen hemen hiç"e doğru bir sıra takip ettiği belirlenmiştir. Konusu arkadaşlık olan yapıtları hem kız hem de erkek öğrencilerin en fazla tercih etme sıklıklarının sık sık en az tercih etme sıklıklarının hemen hemen hiç olduğu belirlenmiştir. Balcı'nın (2009-b), 8. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu araştırma cinsiyet değişkeni bakımından incelendiğinde her iki cinsiyetin en çok tercih ettikleri konunun "macera" olduğu tespit edilmiştir. Ancak en az tercih edilen konunun cinsiyete göre değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir. Kız

öğrencilerin en az tercih ettikleri konunun "hayvanlar âlemi", erkek öğrencilerin en az tercih ettikleri konunun "aile ve ev hayatı" konusu olduğu görülmektedir. Temizyürek, Çolakoğlu ve Coşkun (2013), tarafından dokuzuncu sınıf öğrencileriyle yapmış oldukları araştırma cinsiyete göre ele alındığında her iki cinsiyetin en fazla seçtikleri konunun "macera", en az seçtikleri konunun "mizah" olduğu sonucuna varılmıştır. Deniz'in (2015), ortaokul öğrencileriyle yapmış olduğu çalışma hem kız hem de erkek öğrenciler bakımından incelendiğinde her iki cinsiyetin en çok tercih ettikleri konunun "macera" olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin en az tercih ettikleri konunun "polisiye, bilim kurgu ve dinî" konular, erkek öğrencilerin ise en az tercih ettikleri konunun "dinî" olduğu görülmüştür. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçların yapılan bu araştırmayla elde edilen sonuçların farklılık göstermesinin sebebi araştırmaya katılan katılımcıların ilgilerinin farklı olmasından dolayı kaynaklanabilmektedir. Okunan eserlerin konu tercihlerinin sınıf seviyesine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin "En son okuduğunuz/okumakta olduğunuz kitabın adını ve yazarını yazınız." sorusuna cevap verip vermeme durumları değerlendirildiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun bu soruya cevap verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin aynı soruya cevap verme durumları cinsiyet faktörüne göre değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin hemen hemen tamamı bu soruya cevap vermiştir. Balcı'nın (2009-b), yapmış olduğu araştırma bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Araştırmaya katılan 8. sınıf öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun bu en son okudukları/okumakta oldukları kitap sorusuna yanıt verdikleri tespit edilmiştir. Bu çalışma cinsiyet faktörü bakımından da değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin çoğunluğunun bu soruya yanıt verdiği belirlenmiştir. Çalışmanın örneklemini oluşturan ortaokul öğrencilerinin "En son okuduğunuz/okumakta olduğunuz kitabın adını ve yazarını yazınız." sorusuna cevap verme durumları sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde bütün sınıf düzeylerinin %90'ının üstünde cevap verdiği görülmektedir.

Sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin "Okuduğunuz kitaplar hakkında başkalarıyla konuşmaktan hoşlanır mısınız?" sorusuna en yüksek oranda verdikleri yanıtın "Evet" (%49,2), en az verdikleri yanıtın ise "Hayır" (%14,8). Bu durum sınıf düzeyi değişkeninde de değişmemektedir. Bu soruya verilen yanıtlar cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde sadece erkek öğrencilerin en yüksek oranda

verdikleri yanıtın genel sonuçlardan ve sınıf düzeyi değişkeninden farklı olduğu belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %40,6'sı "Kitap hediye eder misiniz?" sorusuna "Bazen" yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu soruya en az verdikleri yanıtın "Her fırsatta" yanıtı olduğu belirlenmiştir. Şahin'in (2012), 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırma incelendiğinde elde edilen sonuçların bu araştırmadan elde edilen sonuçlarla kısmen örtüştüğü tespit edilmiştir. Her iki çalışmanın örtüştüğü kısmın en çok verilen yanıtın aynı olmasıdır. Bu yanıt "Bazen"dir. "Kitap hediye eder misiniz?" sorusuna verilen en çok ve en az yanıtların cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği bakımından incelendiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok ve en az verdikleri yanıtın aynı olduğu belirlenmiştir. Konan ve Oğuz (2013), tarafından öğretmenlerle yapılan çalışma cinsiyet faktörü bakımından incelendiğinde yapılan bu çalışmanın cinsiyet değişkeniyle karşılaştırıldığında hem benzer hem de farklı yönlerinin olduğu görülmektedir. Her iki çalışmada da hem kadın hem de erkek katılımcıların en çok verdikleri yanıtın aynı olduğu belirlenmiştir. Bu yanıt "Bazen"dir. Her iki çalışmada da erkek katılımcıların en az tercih ettikleri seçeneğin "Her fırsatta" seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Ancak kadın katılımcıların en az tercih ettikleri seçeneğin farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada kadın katılımcıların en az seçtikleri seçeneğin "Hiç yok." olduğu belirlenmiştir. Literatür taraması sonucunda elde edilen sonuçların farklılık göstermesinin sebebi olanakların ve çevrelerinde bulunan insanların ilgilerinin farklı olmasından kaynaklanabilmektedir. Ortaokul öğrencilerinin kitap hediye etme durumları sınıf düzeyine göre incelendiğinde beşinci, altıncı ve yedinci sınıfların en çok tercih ettikleri seçeneğin "Bazen", sekizinci sınıfların ise en çok tercih ettikleri seçeneğin ise "Bazen" ve "Nadiren" yanıtları olduğu söylenebilmektedir.

Çalışmanın örneklemi olan ortaokul öğrencilerinin okuyarak sürekli takip ettikleri bir derginin olup olmama durumu incelendiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğu "Hayır" (%88,8) seçeneğini işaretlemişlerdir. Şahiner (2005), Geçgel ve Burgul (2009) ile Bostancı'nın (2019), çalışmaları bu sonucu desteklemektedir. Ortaokul öğrencilerinin "Sürekli okuduğunuz takip ettiğiniz bir dergi var mı?" sorusuna verilmiş olan yanıtlar cinsiyete ve sınıf düzeyine göre bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Yani her iki cinsiyetin ve sınıf düzeyinin en çok verdikleri yanıtın "Hayır", en az verdikleri yanıtın ise "Evet" olduğu belirlenmiştir.

"Okuduğunuz/takip ettiğiniz dergiye nasıl ulaşıyorsunuz?" sorusunun verilerini "Sürekli okuduğunuz takip ettiğiniz bir dergi var mı?" sorusuna evet yanıtını veren öğrencilerinin yanıtları oluşturmaktadır. Öğrenciler tarafından "Okuduğunuz/takip ettiğiniz dergiye nasıl ulaşıyorsunuz?" sorusuna en çok verdikleri yanıtın "Ailem satın alıyor" yanıtı olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin okudukları/takip ettikleri dergiye ulaşma durumları cinsiyet faktörüne göre değerlendirildiğinde en çok tercih ettikleri seçeneğin yine "Ailem satın alıyor seçeneği" olduğu belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin okudukları/takip ettikleri dergiye ulaşma durumları sınıf seviyesine göre incelendiğinde beşinci, altıncı ve sekizinci sınıfların en çok tercih ettikleri seçeneğin "Ailem satın alıyor"; yedinci sınıfların ise "Ailem satın alıyor" ve "Satın alıyorum" seçenekleri olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın örneklemini oluşturan ortaokul öğrencilerinin takip ettikleri dergiyi seçmelerinde en çok etkili olan faktörün "İçerik" olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin takip ettikleri dergiyi seçmelerinde etkili olan faktörlerin cinsiyet ve sınıf düzeyi bakımından değerlendirildiğinde bir dergiyi en çok tercih etme sebeplerinin içerik olduğu tespit edilmiştir. En az tercih edilen seçeneğin sınıf düzeylerine göre değerlendirildiğinde beşinci sınıfların en az tercih ettikleri seçeneğin "güncellik" ve "diğer"; altıncı ve yedinci sınıfların en az tercih ettikleri seçeneğin "diğer"; sekizinci sınıfların ise en az tercih ettikleri seçeneğin "görsel unsurlar" ve "diğer" olduğu tespit edilmiştir.

"Evinize hangi sıklıkta gazete alınmaktadır?" sorusuna en yüksek oranda verilen yanıtın "Evimize gazete alınmamakta" (%79,1) yanıtı olduğu belirlenmiştir. Bekar'ın (2005) araştırmasında da öğrenciler evlerine gazete alınma durumunu çoğınlukla "Hiçbir zaman" olarak işaretlemiştir. Aynı soruya verilen yanıtlar cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkeni bakımından incelendiğinde en çok verilen yanıtın "Evimize gazete alınmamakta" yanıtı olduğu tespit edilmiştir.

"Gazete okumaya ne kadar zaman ayırıyorsunuz?" sorusuna çalışmaya katılan öğrencilerin en çok verdikleri yanıtın "Hiç gazete okumuyorum." (%85,1) Bu sonuç cinsiyet ve sınıf değişkenlerinde de farklılaşmamaktadır. Ortaokul öğrencilerinin gazetedeki konuların ilgilerini çekme durumları genel sonuçlarda, cinsiyet ve sınıf düzeyi faktörlerinde aynı olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin en fazla tercih ettikleri

seçeneğin “Hayır, ilgimi çekmiyor”; en az tercih ettikleri seçeneğin “Evet, ilgimi çekiyor.” seçeneği olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin “Bir gün içinde internet için ne kadar zaman ayırıyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlar değerlendirildiğinde öğrencilerin en çok verdikleri yanıtın “2-3 saat aralığı” olduğu belirlenmiştir. Oransal olarak en az verilen yanıtın “hiç kullanmıyorum.” olduğu tespit edilmiştir. Sevmez’in (2009), Türkçe öğretmeni adaylarıyla yapmış olduğu araştırmada en çok “Bir saatten daha az”, seçeneği çıkmıştır. “Bir gün içinde internet için ne kadar zaman ayırıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde kız öğrencilerin en çok verdikleri yanıtın “Bir saat ve daha az”; erkek öğrencilerin ise en çok verdikleri yanıtın “2-3 saat” olduğu tespit edilmiştir. Karaca’nın (2007), internet üzerine yapmış olduğu bu çalışmadan elde edilen sonuçlar cinsiyet faktörüne göre değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok verdikleri yanıtın “İhtiyaç duydukça kullandıkları”, en az verdikleri yanıtın ise “7-8 saat” yanıtı olduğu görülmüştür. Öğrencilerin gün içinde internet kullanım sürelerin az olmadığını söylemek mümkündür. Öğrencilerin bir gün içinde internete ayırdıkları zaman sınıf seviyesine göre incelendiğinde beşinci ve altıncı sınıfların en fazla tercih etmiş oldukları seçeneğin “Bir saat ve daha az”, yedinci ve sekizinci sınıfların ise en çok tercih ettikleri seçeneğin “2-3 saat” seçeneği olduğu belirlenmiştir.

Genel sonuçlar ve cinsiyet değişkeni bakımından incelendiğinde çalışmanın örneklemini oluşturan ortaokul öğrencilerinin interneti en çok “Oyun oynamak”, en az ise “Kitap okumak” amacıyla kullandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Karaca (2007), tarafından internet ile ilgili yapmış olduğu çalışmada internet en çok eğitim/araştırma en az ise alışveriş/ e-banka amacıyla kullanıldığı görülmüştür. Sevmez’in (2009), Türkçe öğretmeni adaylarıyla yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin en az verdikleri yanıtın “Elektronik kitap okumak için” olduğu belirlenmiştir. Ekici ve Özen Uçak (2012), öğrencilerin interneti en çok “Sosyal ağları kullanmak” ve “Sohbet etmek” amacıyla kullandıklarını tespit etmiştir. Ortaokul öğrencilerinin interneti kullanma amaçları sınıf seviyesine göre değerlendirildiğinde tüm sınıf seviyelerinin interneti en çok “Oyun oynamak” için kullandıkları görülmüştür. Sonuçlar internetin kitap okuma alışkanlığının desteklenmesi ve arttırılması amacına çok da hizmet etmediğini göstermektedir. Ayrıca öğrenciler

internetten kitap, dergi ve gazete okuma durumlarına ilişkin ağırlıkla "Hayır" (%50,4) yanıtını vermiştir

Çalışmanın örneklemine katılan öğrencilerin "Yılda ekrandan e-kitap okuma sıklığınız nedir?" sorusuna vermiş oldukları yanıtlar değerlendirildiğinde en fazla verdikleri yanıtın "1-5" olduğu görülmektedir. En az verilen yanıtın ise "51 ve daha fazla" yanıtının olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre bu soruya kız öğrencilerin en fazla verdikleri yanıtın "1-5", en az verdikleri yanıtın "51 ve daha fazla" olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin ise en fazla verdikleri yanıtın "Kitap okumam.", en az verdikleri yanıtın "51 ve daha fazla" olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın örneklemine katılan ortaokul öğrencilerinin yılda e-kitap okuma sıklıkları sınıf seviyesine göre değerlendirildiğinde beşinci, altıncı ve sekizinci sınıfların en çok verdikleri yanıtın "1-5", yedinci sınıfların ise en çok verdikleri yanıtın "Kitap okumam." yanıtı olduğu belirlenmiştir. Sonuçlar öğrencilerin okuma alışkanlığında ekran okumalarının nispeten daha az olduğunu göstermektedir.

Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sınıflarında kitaplık bulunma durumları incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmının sınıflarında kitaplık bulunmadığı tespit edilmiştir. Devrimci Künyeli'nin (1993), 5. sınıf öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin %93'ünün sınıfında kitaplık bulunduğu, %7'sinin sınıfında kitaplık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Arıcı (2005), ilköğretim ikinci kademe öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmada %80,8 oranla sınıflarda kitaplık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Balcı'nın (2009-b) araştırmasında da öğrencilerin çoğunun sınıfında kitaplık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Sınıf kitaplığı yanında ortaokul öğrencilerine "Okulunuzda kütüphane var mı?" sorusu da yöneltilmiştir. Bu soruya öğrencilerin tamamının "Evet" yanıtını verdikleri görülmüştür. Devrimci Künyeli (1993), Suna (2006), Acıyan (2008), Balcı (2009-b), Akbulut Güneş (2013) ve Battalbaş'ın (2013) yapmış oldukları araştırmalardan elde ettikleri sonuçlar bu araştırmanın sonucuyla paralellik göstermektedir. Sınıflarda kitaplık oluşturmada bazı okullarda eksiklikler görülse de okulların çoğunda bir okul kitaplığının oluşturulduğunu görmek mümkündür. Bu durum okuma alışkanlığının kazandırılmasında elbette olumlu katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın örneklemine dâhil edilen ortaokul öğrencilerinin "Okuldaki/sınıftaki kitaplıktan hangi sıklıkta ödünç kitap alıyorsunuz?" sorusuna

verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Hiç ödünç kitap almıyorum." (%37,5) seçeneği olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlar cinsiyet değişkeni açısından da farklılaşmamaktadır. Aynı soruya verilen cevaplar sınıf seviyesine göre değerlendirildiğinde beşinci ve altıncı sınıfların en fazla verdikleri yanıtın "Haftada bir gün", yedinci ve sekizinci sınıfların en fazla verdikleri yanıtın "Hiç ödünç kitap almıyorum." yanıtının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya dâhil edilen ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları yere yakın bir halk kütüphanesi bulunma durumları incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmının yaşadıkları yere yakın bir halk kütüphanesinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Gönen, Çelebi Öncü ve Işıtan (2004), Keleş (2006), Suna (2006), Balcı (2009-b), Güngör (2009), Battalbaş (2013) ve Tekgül (2013), tarafından yapılmış olan çalışmalar bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Kitaba ulaşmada önemli araçlardan biri olan halk kütüphanelerinin yaygınlaşmaması, okuma alışkanlığını da olumsuz etkileyecektir. Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin halk kütüphanesine üye olma durumları genel sonuçlara, cinsiyet ve sınıf seviyesine göre bakıldığında ortaokul öğrencilerinin çoğunun herhangi bir halk kütüphanesine üye olmadığı tespit edilmiştir. Balcı (2009-b) ile Balcı, Uyar ve Büyükikiz'in (2012), araştırmaları bu araştırmanın sonucuyla paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçların doğal bir sonucu olarak ortaokul öğrencilerinin "Halk kütüphanesinden hangi sıklıkla ödünç kitap alıyorsunuz?" sorusuna vermiş oldukları yanıtlar hem genel sonuçlar hem de cinsiyet ve sınıf seviyesi değişkenleri açısından "Hiç ödünç kitap almıyorum." seçeneğinde yoğunlaşmaktadır.

Ebeveynlerin kitap okuma durumlarını belirleyebilmek için "Ebeveynleriniz kitap okuyor mu?" sorusu sorulmuştur. Bu soruya en fazla verilen yanıtın "Bazen" (%43,2) en az verilen yanıtın ise "Hayır" (%16,9) olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin kitap okuma durumu cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde hem kız hem de erkek öğrencilerin en çok verdikleri yanıtın "Bazen" en az verdikleri yanıtın "Hayır" olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin ebeveynlerinin kitap okuma durumlarının sınıf seviyesi değişkenine göre incelendiğinde beşinci sınıfların en fazla verdikleri yanıtın "Evet"; altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfların ise en fazla verdikleri yanıtın "Bazen" olduğu görülmektedir. Tüm sınıf düzeylerinin en az verdikleri yanıtın ise "Hayır" olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin aileleriyle birlikte kararlaştırmış oldukları bir okuma saatlerinin olma durumları incelendiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun "Hayır" (%67,9), geriye kalan oranların ise evet yanıtını vermiş oldukları görülmüştür. Alanyazın tarandığında Suna (2006) ve Battalbaş'ın (2013) yapmış oldukları çalışmalardan elde edilen sonuçların bu çalışmanın sonucuyla paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. "Ailenle birlikte kararlaştırdığınız bir okuma saatiniz var mı?" sorusuna vermiş oldukları yanıtlar cinsiyete göre incelendiğinde her iki cinsiyetinde en fazla verdikleri yanıtın "Hayır", en az verdikleri yanıtın ise "Evet" olduğu sonucuna varılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin aileleriyle birlikte kararlaştırdıkları bir okuma saatlerinin olup olmadığı sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde beşinci sınıfların en çok verdikleri yanıtın "Evet", diğer sınıf düzeylerinin ise en çok verdikleri yanıtın ise "Hayır" olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin "okumuş oldukları kitaplarla ilgili ebeveynleriyle konuşma durumları" incelendiğinde öğrencilerin en çok verdikleri yanıtın "Bazen" (%43,8), en az verdikleri yanıtın "Evet" (%26,4) olduğu belirlenmiştir. Bilgiç'in (2023), ortaokul öğrencileri ve velilerle yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin en çok evet yanıtını en az ise hayır yanıtını verdikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin %44,5'i evet, %34,7'si bazen, %20,8'i hayır yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarıyla yapılan araştırmanın sonuçlarının farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu durumun sebebi yaşanılan yerin ve ebeveynlerin bu tarz kitap aktivitelerine ayırdıkları zamanın farklı olmasından kaynaklanmış olması düşünülebilir. "Ebeveynlerinizle birlikte okuduğunuz kitaplarla ilgili konuşuyor musunuz?" sorusuna kız ve erkek öğrencilerinin en fazla "Bazen" yanıtını verdikleri görülmektedir. Kız öğrencilerin en az verdikleri yanıtın "Hayır", erkek öğrencilerin ise en az verdikleri yanıtın "Evet" olduğu anlaşılmaktadır. Ortaokul öğrencilerinin "Ebeveynlerinizle birlikte okuduğunuz kitaplarla ilgili konuşuyor musunuz?" sorusuna verilen yanıtların sınıf seviyesine göre değerlendirildiğinde beşinci, altıncı ve yedinci sınıfların en fazla verdikleri yanıtın "Bazen", sekizinci sınıfların ise en fazla verdikleri yanıtın "Bazen" ve "Hayır" yanıtının olduğu görülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin "Çevrenizde en çok kim kitap okumaktadır?" sorusuna en yüksek oranda verdikleri yanıtın "Kardeşler" (%25,1), en az verdikleri yanıtın ise "Baba" (%4,4) yanıtı olduğu tespit edilmiştir. Sevmez (2009), tarafından Türkçe

öğretmeni adaylarıyla yapmış olduğu araştırma incelenmiş olup bu araştırmadan farklı olarak öğrencilerin en çok tercih ettikleri seçeneğin "Arkadaşlar", en az ise tercih ettikleri seçeneğin "Diğer" olduğu tespit edilmiştir. Özkaya ve Çetin'in (2014), Türkçe öğretmeni adaylarıyla yapmış olduğu araştırma incelendiğinde elde edilen sonuçların bu çalışmanın sonucuyla örtüşmediği görülmektedir. Bu çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının çevrelerinde en çok arkadaşlarının (%49,5) en az ise anne veya babalarının (%6,3) kitap okuduğu belirlenmiştir. Alevli (2018) tarafından özel yetenekli öğrencilerle yapmış olduğu çalışmadan elde ettikleri sonuçların bu çalışmanın sonucuyla örtüşmediği tespit edilmiştir. Çünkü Alevli'nin (2018) yapmış olduğu çalışmada öğrenciler çevrelerinde en çok "öğretmenlerinin" okuduklarını belirttikleri belirlenmiştir. Kara'nın (2019), sınıf öğretmeni adaylarıyla yapmış olduğu çalışmadan elde edilen sonuçlarla yapılmış olan bu çalışmadan elde edilen sonuçların örtüşmediği tespit edilmiştir. Çünkü bu araştırmada öğrencilerin en çok verdikleri yanıtın "arkadaşlar", en az verdikleri yanıtın ise "diğer" olduğu belirlenmiştir. "Çevrenizde en çok kim kitap okumaktadır?" sorusuna verilen yanıtlar kız ve erkek öğrencilere göre değerlendirildiğinde kız öğrencilerin en çok verdikleri yanıtın "kardeşler", erkek öğrencilerin en çok verdikleri yanıtı "anne" olduğu görülmektedir. Fakat her iki cinsiyetin en az verdikleri yanıtın "baba" olduğu belirlenmiştir. Şanlıbaba ve Gümüş'ün (2014), üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmada hem kız hem de erkek öğrencilere göre değerlendirildiğinde yapılan bu çalışmayı kısmen desteklediği belirlenmiştir. Her iki cinsiyetin en çok verdikleri yanıtın "arkadaş" olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin en az verdikleri yanıtın "öğretmen", erkek öğrencilerin ise en az verdikleri yanıtın "baba" olduğu belirlenmiştir. Deniz'in (2015) ortaokul öğrencileriyle yapmış olduğu kız öğrenciler çevrelerinde en çok "arkadaş"larının, en az ise "anne"lerinin okuduklarını belirttikleri belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin ise çevrelerinde en çok "baba"larının, en az ise "kardeş"lerinin okuduklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Çalışma örneklemine dâhil edilen ortaokul öğrencilerinin "Çevrenizde en çok kim kitap okumaktadır?" verilen yanıtlar sınıf düzeyi değişkeni göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinde beşinci sınıfların en çok "anne", altıncı ve yedinci sınıfların en çok "kardeşler", sekizinci sınıfların en çok "arkadaşlar" yanıtını verdikleri görülmüştür. Ancak sınıf düzeylerinin hepsinin en az verdikleri yanıtın "baba" yanıtı olduğu belirlenmiştir.

“Annen, baban ya da çevrendeki kişiler (kardeşlerin, akrabaların vb.) sana hediye olarak kitap alır mı?” sorusuna ortaokul öğrencilerinin en çok verdikleri yanıtın “Bazen”, en az verdikleri yanıtın “Hayır” olduğu tespit edilmiştir. Suna (2006) ve Battalbaş’ın (2013) araştırmalarında benzer sonuçları görmek mümkündür. Sonuçlar kitabın hâlen hediye edilecek bir değer olarak görüldüğünü destekler niteliktedir. Ortaokul öğrencilerine aynı soruya vermiş oldukları yanıtlar cinsiyete göre değerlendirildiğinde en çok tercih ettikleri seçeneğin “Bazen”, en az tercih ettikleri seçeneğin “Hayır” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu soruya verilen cevaplar sınıf seviyesi açısından değerlendirildiğinde beşinci sınıfların en çok vermiş oldukları yanıtın “Evet”, geriye kalan sınıf seviyelerinin ise en çok verdikleri yanıtın “Bazen” yanıtı olduğu görülmüştür. Bütün sınıf seviyelerinin en az verdikleri yanıtın ise “Hayır” yanıtı olduğu anlaşılmaktadır.

5.2. Öneriler

Elde dilen sonuçlardan hareketle aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

- Okuma ilgi ve alışkanlığı bireysel faktörler kadar çevresel faktörlerden de etkilenmektedir. Bu sebeple aile ve okuldan başlayarak uygun okuma ortamlarının sağlanması ve yönlendirmelerin yapılması gerekir.
- Okuma ilgi ve alışkanlığı cinsiyet, yaşanılan çevre, sosyal konum, yaşanılan zaman diliminin moda unsurları pek çok başlıktan etkilenebilir. Bu sebeple bu konuda yapılacak araştırmaların belirli periyotlarla, farklı yaş gruplarında yeniden yapılması gerekmektedir.
- Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında öğretmen ve aile farkındalığı konusunda çalışmalar yürütülmesi önerilmektedir.
- Süreli yayın takip etme ve okuma alışkanlığının gittikçe azalması bu konuda yapılacak farkındalık çalışmalarını zorunlu kılmaktadır.
- Halk ve okul kütüphanelerinin yaygınlaştırılması, öğrencilerin bu kütüphaneleri kullanma konusunda farkındalık eğitimleri verilmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Abeyrathna, P.H.A.S. ve Zainab, A.N. (2004). The status of reading habit and interests among secondary school children in Sri Lanka. *Malaysian Journal of Library & Information Science,* 9 (2), 109-123.

Abidin, M.J.Z., Pour- Mohammadi, M. ve Jesmin, A. (2011). A survey of online reading habits of rural secondary school students in Malaysia. *International Journal of Linguistics,* 3 (1), 1-18

Acıyan, A.A. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve akademik başarı düzeyi arasındaki ilişki.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.

Acheaw, M.O. ve Larson, A.G. (2014). Reading habits among students and its effect on academic performance: a study of students of Koforidua Polytechnic. *Library Philosophy and Practice (e-journal),* 1-22.

Adalı, O. (2011). *Anlamak ve anlatmak.* Pan Yayıncılık.

Adnan, A., Akram, F. ve Akram, A. (2016). Identification of factors promoting reading habits of students: a case study on Pakistan. *Research on Humanities and Social Sciences,* 6 (17), 56-62.

Ahmad, A. ve Goswami, B.K. (2013). Analysis of home reading habits of higher secondary students from arts and science streams. *Journal of Rural Advancement,* 1 (1), 1-6.

Ahmed Hâşim (1988). *Üç eser (Bize göre, Gurabâhâne-i laklakan, Frankfurt seyahatnamesi)* (Haz. Kaplan, M.). Millî Eğitim Basımevi.

Akalın, L. S. (1976). *Edebiyat terimleri sözlüğü.* Varlık Yayınevi.

Akande, S.O. ve Oyedapo, R.O. (2018). Developing the reading habits of secondary school students in Nigeria: the way forward. *International Journal of Library Science,* 7(1), 15-20.

Akbabaoğlu, M. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının üst bilişsel okuma stratejileri, okuma motivasyonları ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının*

incelenmesi: Afyonkarahisar ili örneği. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Akbabaoğlu, M. ve Yıldız Duban, N. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının üst bilişsel okuma stratejileri, okuma motivasyonları ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi,* 9(4), 1720-1740.

Akbulut Güneş, A. (2013). *Türkiye'de köy ilköğretim okul kütüphaneleri ve okuma alışkanlığı: Kastamonu ili örneği.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Akca, Ç. (2008). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Türkçe öğretmenlerinin rolü.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.

Akçakaya, M., Demir, T., Gündoğan, S., Işık, A., Şenol, R. Türksoy, İ., Yeşilyaprak, N., Keçeci, A., Çelik, S. ve Akkaş, Ö. A. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları: bir sağlık yüksekokulu örneği. *Florence Nightingale Journal of Nursing,* 20 (2), 120- 128.

Akça, Ş. (2020). *Kırıkkale'de halk kütüphanesi kullanımı ve okuma alışkanlığı ilişkisinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çankırı Karatekin Üniversitesi.

Aksaçlıoğlu, A.G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği,* 21 (1), 3-28.

Aksan, D. (2001). *Türkçenin Gücü.* Bilgi Yayınevi.

Aksan, D. (2015). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim.* Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksoy, E. (2014). *İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin veli öğretmen ve öğrenci görüşleri.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Aksoy, T. (2018). *Okuma alışkanlığının temel eğitimden ortaöğretime geçiş (TEOG) sınavına etkisi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2018). *Yazılı ve sözlü anlatım.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Akyol, H. (2009). *Okuma.* A. Kırkkılıç ve H. Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi içinde.* (s. 15-48). Pegem Akademi.

Akyol, H. (2012). *Programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri.* Pegem Akademi.

Alaca, E. ve Kızılöz, T. (2015). Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine karşılaştırmalı bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği,* 29 (3), 513-545.

Alam, N.A.R. (2021). The importance of parent's literacy understanding towards children reading habits. *Library Philosophy and Practice (e-journal),* 1-10.

Alaylıoğlu, R. ve Oğuzkan, A.F. (1976). *Ansiklopedik eğitim sözlüğü.* İnkılâp ve Aka Basımevi.

Alevli, O. (2018). Özel yetenekli öğrencilerin okuma alışkanlığında ailelerinin duyarlılığı. *Millî Eğitim Dergisi,* 47 (1), 129-141.

Ali,I., Raza, M.H., Yasmeen, M., Raza, M.A. ve Munawar, N. (2023). Analyzing the impact of student's reading habits on academic performance. *International Journal of Scientific Multidisciplinary Research (IJSMR),* 1 (8), 951-962.

Algül, Ö. (2019). *Çıkarım yapma becerisinin okuma alışkanlığı, cinsiyet, sınıf düzeyi ve sosyo- ekonomik değişkenler açısından incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Altuntop, P. (2019). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmak için bir eylem araştırması.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Anyaegbu, M.I., Aghauche, E. E. ve Nnamani, E. (2016). Poor reading habit and the academic performance of junior secondary school students in Enugu South Local Government Area of Enugu State. *Education Research Journal,* 6 (8), 112-123.

Arıcı, A.F. (2005). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma durumları (beceri, ilgi, alışkanlık, eğilim).* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Arıcı, A. F. (2018). *Okuma Eğitimi.* Pegem Akademi.

Arı, E. ve Demir, M. K. (2013). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi,* 1 (1), 116-128.

Arslan, A. (2023). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve STEM tutumlarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Yayınları,* 49, 23-38.

Arslanoğlu, C. ve Mor, A. (2018*).* An analysis on the reading habits of university students studying physical education and sports training. *World Journal of Education,* 8 (4), 102-110.

Arslan, Y., Çelik, Z. ve Çelik, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* (26), 113-124.

Aslantürk, E. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.

Atteyeh, M. İ. (2022*). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve kütüphane kullanımı üzerine bir inceleme: Cibuti örneği.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çankırı Karatekin Üniversitesi.

Aytaş, G. (2005). Okuma eğitimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* 3 (4), 461-470.

Babalola, J.O. (2020). Evaluating reading habit among junior secondary school students in Ekiti state in Nigeria. *International Journal of language Education,* 4 (1), 74-80.

Bahşi, N. ve Ateş, A. (2024). The correlation between eighth-grade students' metacognitive reading awareness, reading intrinsic motivation, and reading habits. *International Journal of Education & Literacy Studies,* 12 (2), 12-19.

Bakırcıoğlu, R. (2016). *Ansiklopedik eğitim ve psikoloji sözlüğü.* Anı Yayıncılık.

Bala, A.M., Mazah, D. ve Yaharami, F.H. (2021). A survey of reading habits among selected secondary school teachers in Nasarawa Local Government Area of Nasarawa State, Nigeria. *Jewel Journal of Librarianship,* 16 (3), 17-24.

Balaban Salı, J. (2018). Verilerin toplanması. A. Şimşek (Ed.) *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri içinde.* (s. 134-161). Anadolu Üniversitesi.

Balcı, A. (2009-a). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 6 (11), 264-299.

Balcı, A. (2009-b). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir araştırma.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.

Balcı, A., Coşkun, E. ve Tamer, M. (2012). Cumhuriyet dönemi Türkçe dersi öğretim programlarının genel amaçları bakımından değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi,* 1 (1), 1-13.

Balcı, A., Uyar, Y. ve Büyükikiz, K.K. (2012). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, kütüphane kullanma sıklıkları ve okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Turkish Studies,* 7 (4), 965-985.

Balcı, A. (2016). *Okuma ve anlama eğitimi.* Pegem Akademi

Ballı, A. (2019). *Öğretmen adaylarının Türkçe kullanımına karşı duyarlılıkları ile kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

Baltacı, A. (2017). Okul müdürlerinin okuma alışkanlıkları ve okuduğunu anlama düzeyleri. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi,* 4 (2), 1-32.

Banarlı, N. S. *Türkçenin sırları.* Kubbealtı Neşriyâtı.

Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları,* 1, 19- 30.

Barın, E. ve Demir, C. (2006). *Türk dil bilgisi ses bilgisi.* Öncü Kitap.

Battalbaş, S. (2013). *Lise öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlığını etkileyen etmenler.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.

Batur, Z., Gülveren, H. ve Bek, H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 3 (1), 32-49.

Bayat, N. ve Çetinkaya, G. (2018). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve tercihleri. *İlköğretim Online,* 17 (2), 984-1001.

Baymur, F. (1959). *Türkçe Öğretimi (İkinci Kitap).* İnkılâp Kitabevi.

Bayraktar Durgun, G. ve Yaman, H. (2017). İdeoloji, dil ve sembol bağlamında medya ve siyaset. *Akademik Hassasiyetler,* 39- 51.

Bayram, O. (1990). *İlkokul çağı çocuklarının okuma alışkanlığı ve Yenimahalle ilçe halk kütüphanesi gezici kütüphane hizmeti.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Bekaroğlu, A., Kahveci, Ö., Kazoğlu, F., İlhan, T. ve Gökgöz, M., (2022). Examination Of Book Reading Habits Of Secondary School Students. *Social Scientific Centered Issues,* 4(1), 19-39.

Bekar, Ü. (2005). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmalarında ailenin rolü (Kastamonu ili örneği).* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Berkant, H.G. ve Tüzer, A. (2017). Sekizinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve sayısal ders başarılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 14 (2), 171-190.

Bertan, E. (2024). *Sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlığı ile iyi oluşları arasındaki ilişki.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.

Bınarbaşı, F. (2006). *Üniversite öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Biçer, A. (2015). *Okul öncesi öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarının incelenmesi.* [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi].

Biçer, A. ve Ercan, Z. G. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının okuma alışkanlığını etkileyen faktörlerin incelenmesi (Trakya Üniversitesi örneği). *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 7 (1), 42-55.

Bilgiç, N. (2023). *Okuma alışkanlığı kazandırmada veli etkisi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çankırı Karatekin Üniversitesi.

Bilimsel Araştırma Süreci Kılavuzu (2020). Ostim Teknik Üniversitesi.

Bircan, İ. ve Tekin, M. (1989). Türkiye'de okuma alışkanlığının azalması sorunu ve çözüm yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 22 (1), 393- 410.

Bostancı, K. (2019). *Ortaöğretim okul kütüphanelerinde kaynak seçimi ve okuma alışkanlığı ilişkisi: Prof. Dr. Mümtaz Turhan Sosyal Bilimler Lisesi örneği.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Büyükalan Filiz, S. ve Kalaycı, D. (2019). Sınava hazırlık sürecinin bireyin okuma alışkanlığı üzerinde etkisi: 8.sınıf örneği. *Researcher: Social Science Studies,* 7 (1), 238-248.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Pegem Akademi.

Calp, M. (2018). Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları: Ağrı il örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 3, 897-924.

Can, A. (2017). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi.* Pegem Akademi.

Can, R., Türkyılmaz, M. ve Karadeniz, A. (2010). Ergenlik dönemi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 11 (3), 1-21.

Celik, B. (2019). A study on using the university library and reading habits of students: a study on Tishk International University students in Erbil, Iraq. *International Journal of English Linguistics,* 9 (4), 224-240.

Cemiloğlu, M. (2015). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi yeni programa uyarlanmış.* Alfa Aktüel Yayınları.

Cevher, N. (2015). *Ankara'daki halk kütüphanesi çocuk bölümlerinin çocukların okuma alışkanlığındaki rolü.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Chairanissa, N. ve Wirza, Y. (2019). The portrait of reading habit among junior high school students. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 257, 206-210

Clark, C. ve Foster, A. (2005). Children's and young people's reading habits and preferences the who, what, why, where and when. *National Literacy Trust.*

Coşkun, E., Karakoç, M. ve Zorbaz, K. Z. (2015). Lise birinci sınıf öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları üzerine. *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu*, 321- 332.

Creswell, J. W. (2020). *Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (Çev. Ed., Ekşi, H.). Elma Basım.

Cüceloğlu, D. (2018). *İletişim donanımları.* Remzi Kitabevi.

Çakmak, T. ve Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu örneği. *Türk Kütüphaneciliği,* 23 (3), 489-509.

Çay, Y. (2023*). Örtük programın lise öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına etkisinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Çelik, Y. (2020). Okuma alışkanlığının kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 8(4), 1027- 1037.

Çevik, A., Ayana, H. ve Ayana, M. (2023). Ortaokul öğrencilerinin iç motivasyonları, akademik başarıları, okuma tutum ve alışkanlıklarının arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Rumeli'de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi,* 116-130.

Çiçek Çetinkaya, S. (2004). *Afyon merkezindeki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Davarcı, N. (2013). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı ile bilgisayar- internet kullanımı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.

Demir, E. (2022). *Ebeveyn okuma motivasyonunun ilkokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve okuma tutumu ile ilişkisi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Demirel, Ö. (2003). *Yabancı Dil Öğretimi.* Pegem A Yayıncılık.

Demirel, Ö. ve Şahinel, M. (2006). *Türkçe öğretimi yeni programa uygun geliştirilmiş.* Pegem A Yayıncılık.

Demir, T. (2009). İlköğretim 2. kademe öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma (Gazi Üniversitesi örneği). *International Periodical Forthe Languages, Literature and History ofT urkish or Turkic,* 4 (3), 717-745.

Demir, T. (2024). *Ortaokul öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde Türkçe öğretmenlerinin yaptıkları uygulamalar ve uygulamaların değerlendirilmesi: Giresun ili örneği.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Giresun Üniversitesi.

Dengiz, A. Ş. (2006). *2004 ilköğretim programının okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları açısından değerlendirilmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Deniz, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,* 3(2), 46-64.

Deniz, A. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığının geliştirilmesi üzerine Türkçe öğretmenlerinin görüşleri.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adıyaman Üniversitesi.

Devrimci Künyeli, H. (1993). *İlkokul 5. sınıf çocuklarında okuma alışkanlığının incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Dilâçar, A. (1968). *Dil, diller ve dilcilik.* Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Doğan, Y. (2010). Dinleme becerisini geliştirmede etkinliklerden yararlanma. *TÜBAR,* (27), 263-274.

Dökmen, Ü. (1990). Lise ve üniversite öğrencilerinin okuma becerileri, ilgileri, okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES),* 23 (2), 395-418.

Dökmen, Ü. (1994). *Okuma becerisi, ilgisi ve alışkanlığı üzerine psiko- sosyal bir araştırma.* Millî Eğitim Basımevi.

Duman, A. (1992). *1923-1957 yılları arasında ortaokul ve liseler için hazırlanan Türkçe, Türk dili ve edebiyatı programları üzerine bir inceleme.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Durualp, E., Çiçekoğlu, P. ve Durualp, E. (2013). Sekizinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarının internet ve kitap okuma alışkanlıkları açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi,* 1 (2), 115-132.

Dündar, N. ve Maden, S. (2019). Velilerin çocuk edebiyatı farkındalıkları ile öğrencilerin okuma alışkanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi,* 7(4), 1077-1094.

Early, J. (2011). *Leisure reading habits: students attitudes toward their in leisure reading habits: students attitudes toward their in school reading compared to out of school reading.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. St. John Fisher Üniversitesi.

Ece Yapılcan, A. (2022). *Ana dili Türkçe olmayan iki dilli ortaokul öğrencilerinin Türkçe öğrenimlerinin dört temel dil becerisi ve dil bilgisi bağlamında değerlendirilmesi (Iğdır örneği).* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.

Ede, Ç.(2012). *Zihin haritalama tekniğinin öğrencilerin Türkçe okuma metinlerini anlama, başarı ve öğrenmelerinin kalıcılığına etkisi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.

Edeole, I. M. ve Adejoke, A. M. (2016). Promoting reading habit among secondary school students in lagos state: the role of library & Ict. *Asian Journal of Education and e-Learning,* 4 (5), 145-152.

Ekici, S. ve Özenç Uçak, N. (2012). İlköğretim öğrencilerinin internette bilgi arama davranışları. *Türk Kütüphaneciliği,* 26 (1), 78-96.

Ekici, S. (2014). *Ankara'daki anaokullarının okuma alışkanlığına hazırlık yeterlilikleri açısından değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Ekmen, S. (2023). *Ortaokul öğrencilerinde hızlı okuma becerisi ve okuma alışkanlığı özellikleri ile akademik motivasyon arasındaki ilişki.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Topkapı Üniversitesi.

Elkatmış, M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi,* 23 (3), 1223-1240.

Emir, F. (2019). *Sosyal medya kullanımının üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine etkileri: Necmettin Erbakan Üniversitesi örneği.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Erdağı Toksun, S. (2019*)*. Okul öncesi öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi,* 6 (4), 1-7.

Erdem, İ. ve Altunkaya, H. (2013). Silivri ceza infaz kurumları yerleşkesinde bulunan açık öğretim ortaokulu öğrencisi hükümlü ve tutukluların okuma alışkanlıkları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 6 (11), 453- 489.

Ergin, M. (2019). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Erkuş, E. ve Babayiğit, Ö. (2023). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile kelime hazineleri arasındaki ilişki. *Trakya Eğitim Dergisi,* 13 (3), 1786-1798.

Ezber, S. (2022). *Çocuk kitapları okuma alışkanlığı edinmenin çocuğun eğitim sürecinde ve daha sonraki yaşamı üzerindeki etkileri.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Ticaret Üniversitesi.

Faisal, M. (2021). The influence of students' perceptions about reading gardens and reading interest on reading habits of elementary school students. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research,* 623, 64-70.

Geçgel, H. ve Burgul, F. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin okuma ilgi alanları (Çanakkale örneği). *TÜBAV Bilim Dergisi,* 2 (3), 341-353.

Gençtürk, G. (2022). *Dijital ortamın gençlerin okuma alışkanlıklarına etkisi: İstanbul'da durum* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Gezgin, D. M. (2021). Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım davranışları ile okuma alışkanlıkları üzerine bir inceleme. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 23 (2), 789-806.

Girgin, Y. (2011*).* Cumhuriyet Dönemi (1929-1930, 1949,1981) ortaokul Türkçe öğretimi programlarının içerik, genel ve özel amaçlarıyla karşılaştırmalı gelişim düzeyi. *Eğitim Bilimleri Dergisi,* 2 (1), 11-26

Göçen, G. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntem. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi,* 18, 23- 48.

Gökçe, E., Erdem, A., Papak, F., Akman, H., Özkösem, V. ve Tuzman, B. (2013). *A* sample application in the development of reading habits: I am reading - I am learning project. *Journal of Education and Future,* (3), 21-34.

Gökşen, E. N. (1980). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız.* Remzi Kitabevi.

Gömleksiz, M. N. (2004). Kitap okuma alışkanlığına ilişkin bir tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 14 (2), 185-196.

Gönen, M., Çelebi Öncü., E. ve Işıtan., S. (2004). İlköğretim 5., 6., ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi,* 32 (164),7-35.

Gudakovska, I. (1996). The role of books and reading in the education process in Latvia. *School Libraries Worlwide,* 2 (1), 14-24.

Gül, E. (2021). *İlkokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmasını etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Bir karma yöntem araştırması.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.

Gül Özdil, B. ve Demir, S. (2022). Ortaokul öğrencilerinin okuma tutum ve alışkanlıkları ile üstbilişsel farkındalık düzeyleri arasındaki ilişki. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi,* 54, 957-987.

Günay, V. D. (2017). *Metin bilgisi.* Papatya Yayıncılık Eğitim.

Gündoğan, A.O. (2002). Dil- düşünce ve varlık ilişkisi.

Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2011). *Anlama Teknikleri 1 Uygulamalı Okuma Eğitimi El Kitabı.* Ankara: Grafiker Yayınları.

Güneş, F. (2000). *Uygulamalı okuma-yazma öğretimi.* Ocak Yayınları.

Güneş, F. (2006). Çocuklarda okuma ilgisi ve kitap seçimi. *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi,* 1-8.

Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma.* Nobel Yayın Dağıtım.

Güneş, F. (2011). Dil öğretim yaklaşımları ve Türkçe öğretimindeki uygulamalar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 8 (15), 123-148.

Güneş, F. (2012). Okuma ve zihni yönetme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 9 (18), 1- 15.

Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller.* Pegem Akademi.

Güneş, F. (2016). Kâğıttan ekrana okuma alanındaki gelişmeler. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 5 (1), 1-18.

Güneş, F. (2017). Okuma ilgisi ve gücü. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi,* 3 (3), 119- 128.

Güneş, F. (2021). *Anlama öğretimi.* Pegem Akademi.

Güneş, L.C., Durualp, E. ve Durualp, E. (2024). Ankara'da yaşayan ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği,* 38 (4), 181-204.

Güneş, M. (1997). *İlkokul öğrencilerinin okuma düzeyleri ve dikkat özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Ankara ilinde bir araştırma).* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi

Güneş, M., Avcı, M.Ş., Baran, H. M., Annıkızıl, B.,Yavuzkurt, İ. ve Erkal, F. (2023). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi,* 10(97),1483-1495.

Güneyli, A. (2003). *Metin türlerine göre okuduğunu anlama becerisinin sınanması (Türkiye-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Üniversiteleri üzerinde bir araştırma).* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Güngör, E. (2009). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.

Gürcan, H.İ. (1996). *Okuma alışkanlığı ile kitap yayımcılığının kültürel iletişim ve teknolojisine bağlı sorunları karşısında Türkiye koşulları temelinde bir model önerisi.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.

Gür Erdoğan, D. ve Demir, Y.E. (2016). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* (32), 85-96.

Gürlek, E. (2021). *Türkçe öğretmenlerinin dört temel dil becerisinde ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşleri üzerine bir araştırma.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adıyaman Üniversitesi.

Gürsakal, N. (2007). *Betimsel istatistik.* Nobel Yayın Dağıtım.

Gürsoy, H. C. (2018). *Kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasında yardımcı bir araç olarak çizgi romanların kullanılması.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.

Haliru, R. A., Abdulkarim, M., Mohammed, A. D. ve Dangani, B. U. (2015). An assessment of reading habit among secondary school students in Kaduna Metropolis. *IOSR Journal Of Humanities And Social Science,* 20 (10), 12-17.

Hanedar, R.T. (2011). *8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve okuduğunu anlama becerileri üzerine bir araştırma.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Hasırcı, S. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma becerisinin yeri. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar- yöntemler- beceriler- uygulamalar içinde*. (1. Baskı, s.115-128). Ankara: Pegem Akademi.

Hassan, I., Azmi, M. N.L., Muhamad, S. N. ve Abdullah, A. T. H. (2021). Reading Habits and their Correlation with Reading Achievement among ESL Learners in Selected Malaysian Secondary Schools. *Arab World English Journal,* 12 (3), 385-399.

Hopper, R. (2005). What are teenagers reading? Adolescent fiction reading habits and reading choices. *Literacy,* 39 (3), 113-120.

Hughes-Hassell, S. (2021). Urban Teenagers Talk about Leisure Reading. *IASL Annual Conference Proceedings,* 1-14.

Husaini, H., Aziz, R.A., Saad, M.S.M., Hashim, D.M. ve Baharuddin, M.F. (2012). The roles of school resource center in nurturing reading habits and attitudes among secondary school students. 1-10.

Issa, A.O., Aliyu, M.B., Akangbe, R.B. ve Adedeji, A.F. (2012). Reading interests and habits of the Federal Polytechnic, OFFA, students. *International Journal of Learning & Development,* 2 (1), 470-486.

İlhan, N. (2012). Toplumsal ve ferdi düşüncenin dile yansımaları (dil- düşünce ilişkisi). *Turkish Studies,* 7 (3), 1517- 1525.

İnan, D. D. (2005). *İlköğretim 1. kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.

İskender, H. (2013). *Türkçe öğretmenlerinin okuma ilgileri ve öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik etkinlikleri üzerine bir araştırma (Trabzon ili örneği).* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.

İslamoğlu, A.H. ve Alnıaçık, Ü. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri.* Beta Basım.

İşcan, A., Arıkan, İ. B. ve Alkış Küçükaydın, M. (2013). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları ve okumaya ilişkin tutumları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi,* 4 (11), 1-16.

İşgören, N. (2024). *Türkçe öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutum ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.

Jabbar, A. ve Warraich, N. F. (2022). Gender differences in leisure reading habits: a systematic review of literature.

Jostes, K.J. (1993). *Improving leisure reading habits of middle school children with learning disabilities.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi].

Kalyoncu, R. (2013). Görsel sanatlar öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 12 (45), 281-289.

Kaplan, M. (2016). *Kültür ve dil.* Dergâh Yayınları.

Kara, M. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığı ve kütüphane kullanımı üzerine bir inceleme.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.

Karabulut, M. ve Uygun, L. (2024). İletişim sürecinde dil engelleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi,* (Ö14), 937-948.

Karaca, M. (2007). *Sosyolojik bir olgu olarak internet gençliği: Elazığ örneği.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Fırat Üniversitesi.

Karadağ, N. (2022). Ortaokul öğrencilerinin okuma tutum ve alışkanlıklarıyla akademik başarıları arasındaki ilişki. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,* 10(2), 175-193.

Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: yök ve proquest veri tabanları örneklemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 35 (35), 1-17.

Karadeniz, Ş. ve Yılmaz, B. (2017). Ankara'daki halk kütüphanecilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği,* 31 (2), 223- 244.

Karaduman, M. (2024). *Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırma bağlamında bir eylem araştırması.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.

Karakullukcu, N. (2019). *İlkokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada sınıf öğretmenlerinin rolü.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. On Dokuz Mayıs Üniversitesi.

Karakullukcu, N. ve Çelik, Y. (2020). İlkokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada sınıf öğretmenlerinin rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi,* 11(2), 1-14.

Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Nobel Yayın Dağıtım.

Karasu Avcı, E. ve Faiz, M. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları. *International Journal of Field Education,* 5 (2), 133-151.

Karatay, H., Külah, E. ve Kaya, S. (2020). Okuma alışkanlığını geliştirme yöntem, teknik ve modelleri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları,* 8 (1), 89-107.

Katrancı, F. ve Biçer, N. (2021). Ortaokul 5. sınıf öğrencilerine uygulanan okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma alışkanlıklarına etkisi. *Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 43, 76-94.

Katrancı, M. ve Yetgin, A. (2019). Ebeveynlerin, çocukların okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları ile çocuk kütüphanesine yönelik görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(3), 1817-1839.

Kavcar, C., Hengirmen, M., Koçak, M. ve Tümuçin, A. K. (2005). *Türkçe sözlük.* Engin Yayınevi.

Kavitha, E.S. ve Bhuvaneswari, S. (2024). Reading habits of government higher secondary school students in tribal areas with special reference to Yercaud – a study. *International Journal of Research in Library Science (IJRLS),* 10 (1), 7-20.

Kaygas, E. (2019). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.

Kaynar, İ. (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve iletişim becerileri.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.

Keleş, Ö. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığının incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Khongtim, J. ve Naga, M. M. (2017). Reading habits of school students: A survey of Phudmuri Presbyterian secondary school of Shillong. *International Journal of Innovative Research in Technology,* 4 (3), 181-190.

Khreisat, M.N. ve Kaur, S. (2014). English recreational reading habits of Arab Jordanian EFL tertiary students. 7 (1), 17-32.

Kırs, F. (2022). *Türkiye'de öğrencilerin okuma alışkanlığı: bir meta sentez çalışması.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dicle Üniversitesi.

Kırs, F. ve Kinay, İ. (2022). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi,* (26), 322- 349.

Kırs, F. ve Kinay, İ. (2024). Lisansüstü öğrencilerinin okuma alışkanlığı. *Yükseköğretim Dergisi,* 14(2), 107-124.

Konan, N. (2013). İlköğretim okulu yöneticilerinin okuma alışkanlıkları. *Pegem Akademi,* 19 (1), 31-59.

Konan, N. ve Oğuz, V. (2013). Öğretmenlerin okuma alışkanlıkları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 10 (1), 105-119.

Korkmaz, Z. (2017). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi.* Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kuijpers, M.M., Douglas, S. ve Kuiken, D. (2020). Capturing the ways we read: introducing the reading habits questionnaire. 31 (1), 51-69.

Kurulgan, M. ve Çekerol, S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 8 (2), 237- 258.

Kuş, Z. ve Türkyılmaz, M. (2010). Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmeni adaylarının okuma durumları: (ilgi, alışkanlık ve okuma stratejilerini kullanım düzeyleri). *Türk Kütüphaneciliği,* 24 (1), 11-32.

Labo-Popoola, S. O. (2018). Reading habits amongst university undergraduates: implications for academic performance. *International Journal of Learning and Development,* 8 (2), 114-129.

Lee, M.C. ve Yeo, K.J. (2014). Influence of home literacy environment on children reading attitude. *Journal of Education and Practice,* 5 (8), 119-138.

Loan, F. A. ve Shah, R. (2017). Survey of the literature reading habits and preferences of adolescents: A study of a public school in India. *Library and Information Science Researh E-Journal*, 27(2), 80-96.

Lusianah, N. (2017). Reading habit, vocabulary mastery and reading comprehension of secondary school students of patra mandırı. 132- 146.

Lüle Mert, E. (2014). Türkçe öğretmen adaylarının okuma ilgi düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Türkçe veya Türk Dilleri, Edebiyatı ve Tarihi Uluslararası Dergisi*, 9 (3), 959-968.

Maarif Vekâleti (1930). *Ortamektep müfredat programı.* Devlet Matbaası.

Maharsi, I., Ghali, M. I.ve Maulani, S. (2019). High school students' reading habit and perception on reading for pleasure. *International Journal of Indonesian Education and Teaching,* 3 (1), 80-89.

Majid, S. ve Tan, V. (2007). Understanding the reading habits of children in Singapore. *Journal of Educational Media & Library Sciences,* 45 (2), 187-198.

Mansor, A.N., Rasul, M.S., Rauf, R.A.A. ve Koh, B.L. (2013). Developing and sustaining reading habit among teenagers. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 22 (4), 357-365.

Maribbay, R.T. (2022). Reading interests and habits: their relationship to the reading comprehension of grade 11 students. *International Journal of Arts, Sciences and Education,* 3 (2), 84-101.

MEB Tebliğler Dergisi (1981-Ekim). *Temel eğitim okulları Türkçe eğitim programı.* 44 (2093), 326-356.

MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6,7,8. sınıflar) öğretim programı.* Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu. https://mufredat.meb.gov.tr/

MEB (2015). *2015 Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı.* Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu. https://mufredat.meb.gov.tr/

MEB (2019). *Türkçe dersi (1-8.sınıflar) öğretim programı.* Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu. http://mufredat.meb.gov.tr/

MEB (2024). *Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı (5,6,7 ve 8. sınıflar).* Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu. https://mufredat.meb.gov.tr/

Memiş, M.R. ve Erdem, M.D. (2013). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, kullanım özellikleri ve eleştiriler. *Turkish Studies,* 8 (9), 297- 318.

Meral, P. S. (2005). Enflasyon ve enflasyonun okuma alışkanlığına etkisi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 1 (9), 309-324.

Merga, M.K. (2017). What motivates avid readers to maintain a regular reading habit in adulthood?. *Australian Journal of Language and Literacy,* 40 (2), 146-156.

Mete, G. (2012). 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir araştırma (Malatya ili örneği). *Dil ve Edebiyat Eğitim Dergisi,* 1 (1), 43-66.

Montaigne, M. (2017). *Denemeler.* (Çev. Yıldız, H.M.). Anonim Yayıncılık. (Orijinal çalışmanın yayın tarihi, 1580).

Mut, G. (2021). *Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığının oluşmasında etkili olan faktörlere ilişkin görüşleri.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Gazi Üniversitesi.

Mut, G. ve Gelişli, Y. (2021). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığının oluşmasında etkili olan faktörlere ilişkin görüşleri. *Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi Dergisi,* 3 (1), 92-113

Nagaraja, S. ve Manalan, J. (2016). Reading habits and reading preferences of secondary school students. *International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences,* 5 (9), 73-87.

Nnaji, P.T., Okpuzor, V.N. ve Morka, E. (2020). A comparative study on the use of social media, reading habits and academic performance of secondary school students. *Asian Journal of Education and Social Studies,* 11 (2), 1-7.

Noor, N.M. (2011). Reading habits and preferences of EFL post graduates: a case study. *Endonesian Journal of Applied Linguistics,* 1 (1), 1-9.

Ocak, G. (2004). İlköğretim okulu 5.sınıf öğrencilerinin okuma anlama düzeyine videonun etkisi. *İlköğretim-Online,* 3(2), 19-25.

Odabaş, H. (2005). *Ülkemizde okuma alışkanlığı ve eleştirel okuma.* 1- 8.

Odabaş, H., Odabaş, Z.Y. ve Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası,* 9 (2), 431- 465.

Ogurlu, Ü. (2014). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okuma ilgisi, tutumu ve eleştirel okuma becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi,* 15 (2), 29-43.

Okay, M. O. (2019). *Kâğıt medeniyeti.* Dergâh Yayınları.

Okiy, R.B. (1996). Reading habits and interests of secondary school students in Delta state: a case study of Delta State university secondary school Abraka. *Research in Education (RIE),* 2 (1), 83-92.

Okur, A. ve Özsoy, Y. (2017). Üstün zekâlı ve üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin okuma ilgisi ve okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi,* 4 (3), 73- 89.

Onan, B. (2019). *Dil eğitiminin temel kavramları.* Nobel Akademik Yayıncılık.

Onuoha, U.D., Unegbu, E.V. ve Umahi, F.O. (2013). Reading habits and library use among students of information resources management, Babcock University, Nigeria. *Journal of Education and Practice,* 4 (20), 98-103.

Oriogu, C. D. (2015). Catch them young: developing and improving of school libraries and reading habit of secondary school students in Nigeria. *Journal of Education and e-Learning Research,* 2 (4), 60- 63.

Öz, M.F. (2011). *Uygulamalı Türkçe öğretimi yeni programa göre geliştirilmiş.* Anı Yayıncılık.

Özbay, M., Bağcı, H. ve Uyar, Y. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 9 (15), 117-136.

Özbay, M. (2009). *Anlama teknikleri 1: okuma eğitimi.* Öncü Kitap.

Özdemirci, F. (2000). Kitapların dünyasında çocuk çocuğun dünyasında kitaplar. *Türk Kütüphaneciliği,* 14 (2), 226-232

Özdemir, E. (2018). *Eleştirel okuma.* Bilgi Yayınevi.

Özdemir, O., Özdemir, M. ve Kaya, B. (2015). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 17(2), 219-233.

Özden Deniş, P. (2022). *Öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmesinde sınıf öğretmenlerinin etkisi: Denizli ili örneği.* [Tezsiz yüksek lisans tezi bitirme projesi]. Pamukkale Üniversitesi.

Özkan, M. (2017). *Dil eksenimiz.* Akademik Kitaplar.

Özkaya, P. ve Çetin, D. (2014). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıkları ve kütüphane kullanımlarına ilişkin bir inceleme (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi eğitim fakültesi örneği*). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 1 (1), 10.

Özkaya, P.G. (2021). Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin temel kavramlar. Ö. Çangal ve M.E. Çelik (Ed.), *çocuklara Türkçe öğretimi içinde.* (1. baskı, s. 3-16). Nobel Akademik Yayıncılık.

Öztemiz, S. ve Önal, H. İ. (2013). İlkokul öğrencilerinin oyun tekniği ile okuma alışkanlığı kazanmasına yönelik öğretmen görüşleri: Ankara Beytepe İlkokulu örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 2 (1), 65-79.

Öztürk, E. ve Can, I. (2013). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okumaya ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 171 (171), 137-153.

Pala, F. (2019). Kitap okuma alışkanlığının sosyal bilgiler öğretmenlerinin davranışları üzerindeki etkisi. *Academic Platform Journal of Education and Change*, 2 (2), 187-200.

Pehlivan, A., Serin, O. ve Bulut Serin, N. (2010). Determining reading interests and habits of candidate teachers (TRNC sample). *Procedia Social and Behavioral Sciences,* 9, 869-873.

Penney, M.E. (1972). *Televiewing interests and reading interests of seventh frade of students of Shawnee, Oklahoma.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. The University of Oklahoma.

Phutthabun, P. (2022). *Exploring reading habits and attitudes among high school students in Thailand.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Thammasat University.

Ramzan, M., Perveen, F. ve Altaf, S. (2022). An analysis of reading habits of students. *Pakistan Journal of Social Research,* 4 (4), 565-576.

Rasiah, R.R.V., Kaur, H. ve Nagaratnam, S. (2011). Reading habits and interests of generation y students: challenges of reflective learning. *Journal of Interdisciplinary Research in Education (JIRE),* 1 (1), 39- 53.

Resmî Gazete (2006). *Millî Eğitim Bakanlığı okul kütüphaneleri yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik.* Temmuz 2006, Sayı: 26241. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/07/20060727-1.htm

Romero Oliva, M. F., Ambrós Pallarés, A., ve Trujillo Sáez, F. (2020). Adolescent Reading Habits in an Ecosystem Called School: Determining Factors in High School Students. *Investigaciones Sobre Lectura,* 13, 1-17.

Sağlamtunç, T. (1990). Türkiye'de üniversite kütüphanecilik bölümlerinin 4.sınıf öğrencilerinin özgür (boş) zaman ders dışı okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği,* 4(1), 3-21.

Salcı, S. (2022). *Görsel sanatlar öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları ile eleştirel düşünme becerileri arasındaki ilişki.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi.

Sancı, D. (2002). *İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin toplumsal, ekonomik ve kültürel durumlarının okuma motivasyonlarına etkisi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Saracaloğlu, A.S., Karasakaloğlu, N. ve Aslantürk, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması (Adnan Menderes ve Uludağ Üniversiteleri örneği). *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 19 (3), 457-480.

Saracaloğlu, A.S., Yenice, N. ve Karasakaloğlu, N. (2009). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 6 (2), 187-206.

Serin, N. (2011). *Okuma alışkanlığının kazandırılmasında edebî türlerin etkisi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Sever, S. (1990). Bilgi toplumu olma aşamasında, ülkemizde kitap ve okuma olgusu. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES),* 23 (2), 721- 727

Sever, S. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.* Anı Yayıncılık.

Sevgi, S. ve Karakaya, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve problem çözme becerisinin incelenmesi. 41 (2), 1203-1225.

Sevmez, H. (2009). *Türkçe öğretmen adaylarının okuma alışkanlığı ve kütüphane kullanımı üzerine bir inceleme (SÜ Eğitim Fakültesi).* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Shen, L. (2006). Computer technology and college students' reading habits. *Chinan Annual Bulletin,* 32, 559-572.

Shimray, S.R., Keerti, C. ve Ramaiah, C.K. (2015). An overview of mobile reading habits. *Journal of Library & Information Technology,* 35 (5), 364-375.

Smith, N.L. (2009). *A study of middle grades students' reading interests, habits, and achievement.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. University of North Carolina.

Solmaz, M. (2018). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir araştırma: Yüzüncü Yıl Üniversitesi örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 22 (2), 603- 622.

Suna, Ç. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını etkileyen etmenlerin analitik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.

Sünbül, A. M., Yılmaz, E., Demirer, V., Ceran, D., Işık, A., Çintaş, D., Çalışkan, M. ve Alan, S. (2010-a). *İlköğretim öğrencileri kitap okuma alışkanlıkları: Konya ili araştırma raporu (5-6-7-8. sınıflar).* Konya: Selçuk Üniversitesi Matbaası.

Sünbül, A. M., Çalışkan, M., Yılmaz, E., Çintaş, D., Alan, S., Demirer, V. ve Ceran, D. (2010-b). *Lise öğrencileri kitap okuma alışkanlıkları: Konya ili araştırma raporu.* Konya: Selçuk Üniversitesi Matbaası.

Şahbaz, N.K. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kütüphane kullanma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Türklük Bilimi Araştırmaları,* (26), 259-274.

Şahin, A. (2012). İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının sosyo- ekonomik düzeylerine göre incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* 10 (2), 367-388.

Şahiner, Y. (2005). *İlk ve orta öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin okuma alışkanlıkları ve bu alışkanlıkları etkileyen faktörler (Elmadağ ilçesi örneği).* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Şanlıbaba, P. ve Gümüş, E. (2014). Okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Ankara Üniversitesi Kalecik Meslek Yüksekokulu örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi,* 2 (3), 44-49.

Şeflek Kovacıoğlu, N. (2006). *İlköğretim ikinci sınıflarında aile çevresi ve çocuğun okumaya karşı tutumu ile okuduğunu anlama becerisi arasındaki ilişkiler.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.

Şengül Bircan, T. (2017-a). A study on reading habits of social studies and history teachers in Turkey. *Educational Research and Reviews,* 12 (10), 569-582.

Şengül Bircan, T. (2017-b). Tarih öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir inceleme. 9 (1), 25-40.

Şimşek, A. (2018). Araştırma modelleri. A. Şimşek (Ed.) *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri içinde* (s. 80- 107). Anadolu Üniversitesi.

Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığına genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi,* 6 (22), 30-39.

Taş, H. (2018). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve tercihleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi,* 7(3), 1947-1975.

Taşkesenlioğlu, L. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir inceleme. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi,* 5 (9).

Tatar, D. (2022). *Sosyo-ekonomik düzeyin çocukların okuma alışkanlıkları üzerine etkisi: Ankara'daki ilköğretim sekizinci sınıf öğrencileri üzerine bir araştırma.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Tavşanlı, O. F. ve Kaldırım, A. (2017). Examining the reading habits, interests, tendencies of the students studying at the faculty of education and analyzing the underlying reason behind their preferences. *European journal of Educational Research,* 6(2), 145-156.

TD (1992). *Kütüphane haftası kutlama yönergesi*. Mart 1992, Sayı: 2354.

TD (2001). *Millî Eğitim Bakanlığı okul kütüphaneleri yönetmeliği.* Ekim 2001, Sayı: 2529.

TD (2006). *Millî Eğitim Bakanlığı okul kütüphaneleri yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik.* Eylül 2006, Sayı: 2588.

Tekgül, K. (2013). *İdareci ve öğretmenlerin öğrencilerde kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine yönelik düşüncelerinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.

Tekışık, H. H. (2011). Bir öğretmenin anıları: x Sivas Öğretmen Okulu'nda son meslek dersi. *Çağdaş Eğitim Aylık Eğitim- Öğretim Dergisi,* 36 (387), 1-4.

Temizyürek, F. ve Balcı, A. (2021). *Cumhuriyet dönemi ilköğretim okulları Türkçe programları.* Nobel Akademik Yayıncılık.

Temizyürek, F. ve Çevik, A. (2017). 5. sınıf öğrencilerinin zihinsel tasarıma dayalı yazma modelini metin oluşturma sürecinde kullanma becerileri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 6 (1), 114-138.

Temizyürek, F., Çolakoğlu, B.K. ve Coşkun, S. (2013). Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* 11(2), 114-150.

Toker, A. ve Aminou, S. (2019). A study on reading habits of the university students in Nigeria: A case of selected students of economics department at Nile University of Nigeria. *The European Educational Researcher*, 2(3), 209-223.

Tok, M., Küçük, B. ve Kırmacı, Ö. (2015). Ortaokul kitap okuma alışkanlığı ölçeği: geçerlik güvenirlik çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama,* 11(2), 694-716.

Tonka, H. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile okuma kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Topçu, Y. E. (2005). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları (Kayseri örneği).* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Tuna, L. (2016). *Okuma stratejilerinin 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmasına, okuma tutumuna ve okuduğunu anlama becerisine etkisi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Tunç, T. C. ve Ertem, İ. S. (2019). Sınıf öğretmenlerinin okuma alışkanlıkları ve okumaya karşı tutumları. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi,* 6 (2), 256-286.

Turgut Bayram, Z. (2009). *Resimli çocuk kitaplarının okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Türkçe Bilim Akademisi (2023). *Türkçe bilim terimleri sözlüğü.* Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi. http://terim.tuba.gov.tr/

Türkçe Bilim Akademisi (2023). *Türkçe bilim terimleri sözlüğü.* Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi. http://terim.tuba.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük.* https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük.* https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük.* https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük.* https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük.* https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük.* https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük.* https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük.* https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük.* https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük.* https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (2024). *Türkçe sözlük.* *https://sozluk.gov.tr/*

Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). *Yaşam kalitesi modülü, 2022.* https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Kalitesi-Modulu-2022-49760.

Tüzer, A. (2016). *Ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile sayısal ders başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.

Ungan, S. (2008). Okuma alışkanlığımızın kültürel altyapısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 218-228.

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi.* Detay Yayıncılık.

Uslu Üstten, A. ve Pilav, S. (2014). Lise öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi,* 10 (4), 764-782.

Ürün Karahan, B. (2022). Eğitim fakültesi öğretmen adayları ile formasyon grubu öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ile mesleki gelişime yönelik

tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi,* 11(3), 1210-1219.

Vuong, Q.H., Le, A.V., La, V.P., Vuong, T.T., Do, T.H., Vuong, H.M., Do, D.L., Hoang, P.H., Vu, T.H., Ho, M.T. ve Ho, M.T. (2019). A dataset of Vietnamese junior high school students' reading preferences and habits. 4 (2).

Wibayanti, S.H., Lian, B. ve Mulyadi (2020). The influence of school literacy movement and reading habit on student's achievement. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies (IJPSAT),* 20 (1), 144-155.

Yağcı, Y. (2007). Çocuk ve gençlerin kitaba ulaşmasındaki köprüler. *Türk Kütüphaneciliği,* 21(1), 62- 71.

Yalçın, A. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar.* Akçağ Yayınları.

Yalınkılıç, K. ve Ülper, H. (2011). İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık düzeyleri. *Samsun Sempozyumu,* 1-7.

Yalman, M., Özkan, E. ve Kutluca, T. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları üzerine betimsel bir araştırma: Dicle Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası,* 14 (2), 291-305.

Yıldız, M. (2010). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.

Yıldız, M. ve Aktaş, N. (2015). *Okuma motivasyonu ve okumaya adanmışlık ölçeği: Türkçeye uyarlama çalışması. International Journal of Human Sciences, 12(2), 1349-1365.*

Yıldız, M. ve Akyol, H. (2011). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 31 (3), 793-815.

Yıldız, D., Ceran, D. ve Sevmez, H. (2015). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Profili. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 8 (3), 141-166.

Yılmaz, B. (1989). Okuryazarlık ve okuma alışkanlığı üzerine. *Türk Kütüphaneciliği,* 3 (1), 48-53.

Yılmaz, B. (1990). *Okuma alışkanlığı ve Yenimahalle ilçe halk kütüphanesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Yılmaz, B. (1995*)*. Okuma sosyolojisi: Ankara'da oturanların okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği,* 9 (3), 325-336.

Yılmaz, B. (2000). Viyana ilkokullarında okuyan Türk öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Bilgi Dünyası,* 1 (2), 280- 306.

Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası,* 5 (2), 115- 136.

Yılmaz, M. ve Benli, N. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 12 (1), 281- 291.

Yılmaz, M. ve Darıcan, A.M. (2015). Okumaya hazıroluşluğun ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumlarına etkisi. *14. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Özel Sayısı,* 97-110.

Yiğit, M. (2017). *Kültürel etkileşim bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi "Arnavutlukta kültürel etkileşim desenleriyle".* Hiperyayın.

Yurtbakan, E. ve Erdoğan, T. (2020). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının belirlenmesi: Bir karma yöntem. *Ana Dili Eğitimi Dergisi,* 8(2), 240-257.

Yüksel, Y. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığı ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.

Zan, E. (2024). *Öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı ve kitap okuma alışkanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaşi Veli Üniversitesi.

Zasacka, Z. (2017). Screen-based reading practices – results of the Study on children's and adolescents' reading habits and attitudes. 99-114.

Zengin, N. (2003). Gençlerin okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik bir çalışma hakkında. *Türklük Bilimi Araştırmaları,* (13), 131-149.

EKLER

Ek-1: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 18/03/2024-367078

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Başkanlığı

Sayı : E-21817443-050.99-367078 18/03/2024
Konu : Etik Kurul

SAYIN PROF.DR. AHMET BALCI
ÖĞRETİM ÜYESİ

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 07.03.2024 tarih ve 19 sayılı kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Seval YAVUZ
Kurul Başkanı

Ek:SBBBAY Etiği Kurulunun 07.03.2024 tarih ve 19 sayılı kararı (1 sayfa).

Mevcut Elektronik İmzalar

SEVAL YAVUZ - Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Başkanlığı (Kurul Başkanı) - 18/03/

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSDZLFYUK8 Pin Kodu :42592 Belge Takip Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/hmku-ebys

Kep Adresi:mku@hs01.kep.tr Bilgi için: Celal Akdağ
Unvanı: Şef
Tel No: 3262212720

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Üzerinde doküman numarası bulunmayan dokümanlar kontrolsüz dokümandır.

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	SAYFA NO
07.03.2024	03	19	3/4

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 07.03.2024 tarihinde Başkan Prof. Dr. Seval YAVUZ başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

KARAR-19: Prof. Dr. Ahmet BALCI koordinatörlüğünde Hamide BELVEREN tarafından gerçekleştirilecek **"Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıkları"** başlıklı tez için hazırlanan materyaller Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında değerlendirilmiş olup Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınması suretiyle uygulanmasının uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

İMZA Prof. Dr. Seval YAVUZ Başkan		
İMZA Prof. Dr. Celal Teyyar UĞURLU Bşk.Yrd.	**İMZA** Prof. Dr. Melis MİNİSKER ÜYE	**İMZA** Prof. Dr. Bilginer ONAN ÜYE
İMZA Prof. Dr. Cengiz AYTUN ÜYE	**İMZA** Prof. Dr. Ömer ALANKA ÜYE	**İMZA** Prof. Dr. Mehmet TEMİZKAN ÜYE

Ek-2: Ortaokul Öğrenci Sayıları Talebi İzni

T.C.
SAMANDAĞ KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-21974038-299-102635992
Konu : Ortaokul Öğrenci Sayıları Talebi

20.05.2024

Sayın: Hamide BELVEREN

İlgi: 22/03/2024 tarihli Dilekçeniz.

İlgi dilekçeniz ile müdürlüğümüzden talep ettiğiniz resmi-özel ortaokullarımızda (5-8. Sınıflar) öğrenim gören öğrenci sayılarını gösterir tablo yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Özgür DADÜK
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek: Tablo (1 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır
20../05..../2024

Ercan ŞAHİN
Şef

Adres : Atatürk Mah. Ortaokul Cad. No:21 Samandağ Devlet Hastanesi Yanı
Telefon No : 0326 5123256
E-Posta : samandag31@gmail.com
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/belge-dogrulama
Bilgi için: U.SAHİN
Unvan : Şef
Tel : 0326 5123169
İnternet Adresi : https://samandag.meb.gov.tr
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.saglik.gov.tr adresinden 7e4a-3ad5-337c-b216-84a1 kodu ile teyit edilebilir.

EK-3: Hatay İl Millî Eğitim Müdürlüğünün Uygulama İzni

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-32889839-605.01-102492311 17.05.2024
Konu : Hamide BELVEREN'in
Araştırma İzin Onayı

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörlüğünün (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı) 16.04.2024 tarihli ve E-19125448-302.14.03-373666 sayılı yazısı.

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün; Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi tezli yüksek lisans programı öğrencisi Hamide BELVEREN'in "Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıkları" konulu tez çalışması uygulama izin talebi İlgi'de kayıtlı yazıyla istenmektedir.

Söz konusu çalışmanın "Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 (2020/2) sayılı Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine" uygun olduğundan, ilgilinin araştırmanın Müdürlüğümüzün izni ile denetimi ilçe milli eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, **elde edilen verilerin kamuoyu ile paylaşılmadan önce Müdürlüğümüzün ilgili birimine iletilmesi ve "yayınlanmasında sakınca yoktur" yazısını alması, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının kullanılması koşuluyla,** Ek'te bulunan Araştırma Uygulama İzinleri Komisyon Tutanağı gereğince; İlimiz Samandağ ilçesine bağlı resmi/özel tüm ortaokullarda öğrenim gören öğrencilere yönelik uygulama çalışması yapılması ve Ek'te yer alan görüşme/anket formlarının uygulanmasını, olurlarınıza arz ederim.

Mustafa ÖZTÜRK
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR

Dr. Harun TÜYSÜZ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ürgen Paşa Mahallesi Şehit İsmail Yıldırım Sokak No:2 31030 Antakya/HATAY
Telefon No : 0 (326) 227 68 68
E-Posta: strateji@istirme31@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-obys
Bilgi için: Günay AKAR (1131)
Unvan : Şef
İnternet Adresi: hataymem@meb.gov.tr Faks:3262276969
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 033a-9648-3a2c-bba6-3af7 kodu ile teyit edilebilir.

Ek-4: Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anketi Formu

OKUMA İLGİ VE ALIŞKANLIKLARI ANKET FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu anket formu sizin okumaya karşı olan ilgi ve alışkanlığınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Anketi cevaplandırırken sorulardaki yönergeleri dikkate almanız önemle rica edilmektedir. Lütfen sizi en iyi yansıtan seçeneği veya seçenekleri işaretleyiniz. Araştırmaya katıldığınız ve gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim.

Hamide BELVEREN

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyet: ( ) Kız ( ) Erkek

Sınıf Düzeyi: ( ) 5 ( ) 6 ( ) 7 ( ) 8

1. Ailenizin toplam aylık geliri ne kadardır?

( ) Asgari ücretten daha az (17.002 TL) ( ) Asgari ücret (17.002 TL)

( ) 17.003- 20.000 TL ( ) 20.001- 25.000 TL

( ) 25.001- 30.000 TL ( ) 30.001- 35.000 TL

( ) 35.001 TL ve daha fazla

2. Ailenizden günlük ne kadar harçlık alıyorsunuz?

( ) Hiç almıyorum ( ) 10 TL ve daha az

( ) 11- 20 TL ( ) 21-30 TL

( ) 31 TL ve daha fazla

3. Size ait herhangi bir teknolojik cihazınız var mı?

( ) Evet (Açıklayınız)

……
…….....

( ) Hayır

4. Evinizde internet bağlantısı var mı?

( ) Evet **( ) Hayır**

OKUMA İLGİ VE ALIŞKANLIKLARI

1. Boş zamanlarınızı hangi aktiviteyle değerlendirmeyi seviyorsunuz? Seçiniz.

( ) Sinemaya gitmek

( ) Oyun oynamak

( ) Televizyon izlemek

( ) Gezmek (arkadaşımla, ailemle vb.)

( ) Bilgisayarda oyun oynamak

( ) Sosyal medyayı kullanmak (facebook, instagram, X, threads vb.)

( ) Resim çizmek

( ) Sohbet etmek

( ) Kitap okumak

( ) Müzik dinlemek

( ) Spor yapmak

( ) Diğer (Açıklayınız)

……

……

2. Kitap okumayı sever misiniz? Seçiniz.

( ) Çok severim ( ) Biraz severim ( ) Sevmem

3. Okuma alışkanlığına sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz? Seçiniz.

( ) Evet ( ) Hayır ( ) Kısmen

4. Aşağıdaki okuma materyallerinden en çok hangisinden hoşlanıyorsunuz? Seçiniz.

( ) Kitap ( ) Dergi ( ) Gazete

5. Okuma materyallerine nasıl ulaşıyorsunuz? Seçiniz.

( ) Satın alıyorum

( ) Ailem satın alıyor

( ) Halk kütüphanesinden alıyorum

( ) Arkadaşlarımdan ödünç alıyorum

( ) Okul kütüphanesinden ve sınıf kitaplığından alıyorum

( ) İnternet üzerinden aratıyorum/indiriyorum

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

6. Okuma materyallerinizi en çok size kim satın almaktadır? Seçiniz.

( ) Annem

( ) Babam

( ) Öğretmenim

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

7. En çok nerede okumayı seviyorsunuz? Seçiniz.

( ) Kendi odamda

( ) Kütüphanede

( ) Sınıfta

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

8. Okuma faaliyetinizde hangisini daha çok tercih edersiniz? Seçiniz.

( ) Basılı yayınlar ( ) Ekrandan okuma

9. Ekran okumalarınızda en çok hangi aracı tercih ediyorsunuz? Seçiniz.

( ) Bilgisayar ( ) Tablet

( ) Telefon ( ) Kindle/ Kobo vb. e-kitap okuyucu

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

10. Okuma materyallerine (kitap, dergi, gazete vb.) ulaşmak için öğrenci harçlığınızdan aylık ne kadar bütçe ayırabiliyorsunuz? Seçiniz.

( ) Hiç ayıramıyorum ( ) 100 TL ve daha az

( ) 101- 200 TL ( ) 201- 299 TL

( ) 300 TL ve daha fazla

11. Okuma materyallerinizi seçerken kimin tavsiyesi sizin için daha önemlidir? Seçiniz.

( ) Annemin

( ) Babamın

( ) Arkadaşlarımın

( ) Öğretmenimin

( ) Sosyal medyadaki ve internetteki tavsiyeler

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

12. Sizi okuma yapmaya en çok kim yönlendirmektedir? Seçiniz.

( ) Annem

( ) Öğretmenim

( ) Babam

( ) Kardeşim

( ) Arkadaşım

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

13. Herhangi bir okuma materyalini tamamlamadan bırakıyor musunuz? Seçiniz.

( )Evet
Çünkü……
……..

( ) Bazen
Çünkü……
……...

( ) Hayır

14. Hangi sıklıkta kitap satın alıyorsunuz? Seçiniz.

( ) Kitap satın almıyorum

( ) Haftada bir defa

( ) Ayda bir defa

( ) Ayda üç ve daha fazla

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

15. Satın aldığınız kitaplara nasıl ulaşıyorsunuz? Seçiniz.

( ) Kitapçılardan yüz yüze almayı tercih ediyorum.

( ) İnternet üzerinden sipariş vermeyi tercih ediyorum

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

16. Kitap okumaya yeterince zaman ayırıyor musunuz? Seçiniz.

( ) Evet ( ) Hayır ( ) Kısmen

17. Kitap okumayı hangi zaman dilimlerinde daha çok tercih edersiniz? Seçiniz.

( ) Sabah erken saatlerde

( ) Okul dönüşü

( ) Yatmadan önce

( ) Hafta sonları

( ) Belirli bir düzende kitap okumuyorum.

( ) Diğer (Açıklayınız)

……
……

18. Hangi günlerde kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyorsunuz? Seçiniz. Neden?

( ) Hafta içi

( ) Hafta sonu

( ) Dönem arası ve yaz tatilleri

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

Çünkü;……
……
……
……
…… .

19. Kendi seçtiğiniz bir kitabı ortalama ne kadar sürede okuyup bitirebiliyorsunuz? Seçiniz.

( ) 1- 3 günde

( ) 1 haftada

( ) 2-3 haftada

( ) 1 ayda

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

20. Bir kitabı bitirme sürenizi en çok hangi faktör etkilemektedir? Seçiniz.

( ) Okuduğum yer/ mekân

( ) Konu

( ) Akıcılık

( ) Üslup

( ) Tür

( ) Sayfa sayısı

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

21. Bir yılda ortalama kaç kitap okuyorsunuz? Seçiniz.

( ) 1-5 ( ) 6-10

( ) 11-20 ( ) 21- 50

( ) 51 ve daha fazla. ( ) Kitap okumam.

22. Ders kitaplarınız dışında kitaplığınızda kaç kitap bulunmaktadır? Seçiniz.

( ) 10 ve daha az. ( ) 11-50

( ) 51-100 ( ) 101 ve daha fazla.

23. Kitaplığınızdaki kitap sayısını yeterli buluyor musunuz? Seçiniz.

( ) Evet ( ) Hayır ( ) Kısmen

24. Okumayı planladığınız kitaplarla ilgili okuma listeleri oluşturuyor musunuz? Seçiniz.

( ) Evet ( ) Bazen ( ) Hayır

25. Bir kitabı okumak için seçmenizde aşağıdaki faktörlerden hangisi daha etkilidir? Seçiniz.

( ) Kitabın adı

( ) Kitabın yazarı

( ) Kitabın türü

( ) Kitabın görsel unsurları (kapak görseli, resimler, ciltleme vb.)

( ) Kitabın sayfa sayısı

( ) Kitabın satış oranının yüksek olması.

( ) Diğer (Açıklayınız)

……
……

26. Neden kitap okuyorsunuz? Seçiniz.

( ) Annem, babam ve öğretmenlerim istediği için okurum.

( ) Keyif aldığım için okurum.

( ) Sınavlarda sorumlu olduğum / ödev olarak verildiği için okurum.

( ) Bilgi edinmek için okurum.

( ) Kendimi geliştirmek için okurum.

( ) Diğer (Açıklayınız)

……
……

27. Kitap okumanın size nasıl bir fayda sağladığını düşünüyorsunuz? Seçiniz.

( ) Anlama hızımı arttırıyor.

( ) Farklı bakış açıları kazanmamı sağlıyor.

( ) Yaratıcı olmamı sağlıyor.

( ) Kelime hazinemi geliştiriyor.

( ) Diksiyonumun ve telaffuzumun gelişmesini sağlıyor.

( ) Sınavlardaki başarımı arttırıyor.

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

28. Kitap okumanıza engel olan sebep nedir? Seçiniz.

( ) Televizyon seyretmeyi tercih etmek

( ) Bilgisayarda ve internette vakit geçirmeyi tercih etmek

( ) Okul ve ödevlerin çok zaman alması

( ) Merkezi sınavlara çalışma (bursluluk, LGS…)

( ) Arkadaşlarla vakit geçirmeyi tercih etmek.

( ) Kitaba ulaşmakta sıkıntı yaşamak (fiyatların yüksekliği, kullanılacak bir kütüphanenin olmaması vb.)

( ) Oyun ve spora çok zaman ayırmak.

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

29. Kitabı okurken dikkatinizin dağılmasına en çok ne sebep olmaktadır? Seçiniz.

( ) Gürültü

( ) Kitap okunulan yerin rahat olmaması

( ) Odaklanamama

( ) Diğer (Açıklayınız)

……
……

30. Türk yazarlardan en çok hangi yazarın kitaplarını okumayı tercih ediyorsunuz?

a)……
……

b)……
……

c)……
……

31. Yabancı yazarlardan en çok hangi yazarın kitaplarını okumayı tercih ediyorsunuz?

a)……
……

b)……
……

c)……
……...

32. Hangi türde kitap okumaktan hoşlanırsınız? Seçiniz.

( ) Roman- Hikâye
( ) Biyografi- Otobiyografi
( ) Kişisel gelişim kitapları
( ) Sosyal Bilimlerle ilgili araştırma kitapları
( ) Şiir
( ) Fen- Teknik kitapları
( ) Çizgi Roman
( ) Tiyatro
( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

33. Okuduğunuz kitaplarda aşağıdaki konulardan hangilerini tercih edersiniz? (Her seçeneğin karşısına uygun gördüğünüz sıklığı (x) ile işaretleyiniz.)

	Sık Sık	**Bazen**	**Nadiren**	**Hemen Hemen Hiç**
Duygusal Konular				
Kahramanlık ve Tarih Konuları				
Mizahî/ Komik Kitaplar				
Hayvanlar Âlemi				
Bilim- Kurgu				
Aile ve Ev Hayatı				
Gezi				
Macera				
Sağlık				
Dinî konular				
Eğlence				
Spor				
Arkadaşlık				

34. En son okuduğunuz/ okumakta olduğunuz kitabın adını ve yazarını yazınız.

……
……

35. Okuduğunuz kitaplar hakkında başkalarıyla konuşmaktan hoşlanır mısınız? Seçiniz.

( ) Evet ( ) Bazen ( ) Hayır

36. Kitap hediye eder misiniz? Seçiniz.

( ) Her fırsatta ( ) Çoğunlukla

( ) Bazen ( ) Nadiren

( ) Kitap hediye etmem

37. Sürekli okuduğunuz takip ettiğiniz bir dergi var mı? Seçiniz.

( ) Evet (Açıklayınız)
……
……

( ) Hayır

38. Okuduğunuz / takip ettiğiniz dergiye nasıl ulaşıyorsunuz? Seçiniz. ***(Bu soruyu 37. soruya evet cevabını verenler cevaplandıracaktır.)***

( ) Satın alıyorum.

( ) Ailem satın alıyor.

( ) Kitaplık / kütüphanelerden elde ediyorum.

( ) İnternetten (internet ağ sayfası, telefon/tablet uygulamaları vb.) takip ediyorum.

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

39. Takip ettiğiniz dergiyi seçmenizde aşağıdaki faktörlerden hangisi daha etkilidir? Seçiniz.

( ) Görsel unsurları

( ) İçeriği

( ) Güncelliği

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

40. Evinize hangi sıklıkta gazete alınmaktadır? Seçiniz.

( ) Her gün

( ) Haftada birkaç kez

( ) Hafta sonları

( ) Evimize gazete alınmamaktadır.

( ) Diğer (Açıklayınız)

……

……

41. Gazete okumaya ne kadar zaman ayırıyorsunuz? Seçiniz.

( ) Her gün

( ) Haftada birkaç gün

( ) Hafta sonları

( ) Hiç gazete okumuyorum.

( ) Diğer (Açıklayınız)

……

……

42. Gazetedeki konular ilginizi çekiyor mu? Seçiniz.

( ) Evet, ilgimi çekiyor. ( ) Kısmen, ilgimi çekiyor.

( ) Hayır, ilgimi çekmiyor.

43. Bir gün içinde internet için ne kadar zaman ayırıyorsunuz? Seçiniz.

( ) 1 saat ve daha az

( ) 2-3 saat

( ) 3-4 saat

( ) 4-5 saat

( ) Hiç kullanmıyorum

( ) Diğer (Açıklayınız)

……

……

44. İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz? Seçiniz.

( ) Oyun oynamak

( ) Ödev yapmak

( ) Kitap okumak

( ) Araştırma yapmak

( ) Sosyal medyayı takip etmek

( ) Diğer (Açıklayınız)

……

……

45. İnternet üzerinden kitap, dergi ya da gazete okuyor musunuz? Seçiniz.

( ) Evet okuyorum.

( ) Bazen okuyorum.

( ) Hayır okumuyorum.

46. Yılda ekrandan e-kitap okuma sıklığınız nedir? Seçiniz.

( ) 1-5 ( ) 6-10

( ) 11-20 ( ) 21- 50

( ) 51 ve daha fazla. ( ) Kitap okumam.

47. Sınıfınızda kitaplık var mı? Seçiniz.

( ) Evet ( ) Hayır

48. Okulunuzda kütüphane var mı? Seçiniz.

( ) Evet ( ) Hayır

49. Okuldaki / sınıftaki kitaplıktan hangi sıklıkta ödünç kitap alıyorsunuz? Seçiniz.

( ) Haftada bir gün

( ) Ayda birkaç gün

( ) Hiç ödünç kitap almıyorum.

( ) Diğer (Açıklayınız)

……

……

50. Yaşadığınız yere yakın bir halk kütüphanesi var mı? Seçiniz.

( ) Evet ( ) Hayır

51. Halk kütüphanesine üyeliğiniz var mı? Seçiniz.

( ) Evet (Kütüphanenin adını yazar mısınız?)
……
……

( ) Hayır

52. Halk kütüphanesinden hangi sıklıkla ödünç kitap alıyorsunuz? Seçiniz.

( ) Haftada bir gün

( ) Ayda birkaç gün

( ) Hiç ödünç kitap almıyorum.

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

53. Ebeveynleriniz kitap okuyor mu? Seçiniz.

( ) Evet

( ) Bazen

( ) Hayır

54. Ailenle birlikte kararlaştırdığınız bir okuma saatiniz var mı? Seçiniz.

( ) Evet ( ) Hayır

55. Ebeveynlerinizle birlikte okuduğunuz kitaplarla ilgili konuşuyor musunuz? Seçiniz.

( ) Evet

( ) Bazen

( ) Hayır

56. Çevrenizde en çok kim kitap okumaktadır? Seçiniz.

( ) Annem

( ) Babam

( ) Öğretmenim

( ) Arkadaşlarım

( ) Kardeşlerim

( ) Diğer (Açıklayınız)
……
……

57. Annen, baban ya da çevrendeki kişiler (kardeşlerin, akrabaların vb.) sana hediye olarak kitap alır mı? Seçiniz.

( ) Evet ( ) Bazen ( ) Hayır